

ספר במדבר NUMBERS

Formatting by Nathan Kasimer

With the Targum, 1917 JPS Translation, and Rashi

©Nathan Kasimer, 2021 (5782). This text may be re-used under the terms of the Creative Commons Sharealike 2.0 license (CC-BY-SA), the terms of which are available here: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.0/>. This book includes the following texts:

- Miqra According to the Masora
 - License: CC-BY-SA
 - Source: https://he.wikisource.org/wiki/מקרא_על_פי_מסורה
- Targum Onkelos, vocalized according to the Yemenite Taj
 - License: CC-BY-SA
 - Source: https://he.wikisource.org/wiki/תרגום_אונקלוס
- Rashi Chumash, Metsudah Publications, 2009
 - License: CC-BY

All these texts were retrieved from Sefaria. It was typeset and formatted using L^AT_EX, using the Shlomo font by Shlomo Orbach from <https://sites.google.com/site/orlaeinayim/download> and the EB Garamond font by Georg Duffner from <http://www.georgduffner.at/ebgaramond/index.html>. Both of these were used under the terms of the SIL Open Font License.

תוכן העניינים

v	Introduction
vi	Usage Guide
1	פרשת במדבר
19	פרשת נשא
44	פרשת בהעלתך
65	פרשת שלח לך
82	פרשת קורח
97	פרשת חקת
111	פרשת בלק
129	פרשת פינחס
151	פרשת מטות
166	פרשת מסעי
184	פרשת דברים למנחה בשבת מסעי
184	פרשת דברים
185	הפטרות
185	הפטרת במדבר
187	הפטרת נשא
189	הפטרת בהעלתך
191	הפטרת שלח לך
193	הפטרת קורח
196	הפטרת חקת

199	הפטרת בלק
200	הפטרת פינחס
203	הפטרת מטות
205	הפטרת מסעי
208	הפטרת שבת ראש חודש
210	הפטרת שבת מחר חודש

Introduction

This ḥumash is intended primarily for learning *Shnayim Mikra veEchad Targum*, but to be versatile enough to be usable in a synagogue. To that end, it includes multiple texts used as the “Targum”—Targum Onkelos itself, the commentary of Rashi, and a translation into English. For Haftarot, special Maftir portions, and Shabbat Minḥa readings, only Hebrew and English are printed, since these sections are included for ease of use in synagogues rather than for study use.

The text of the Torah itself is from the *Mikra al pi Masorah* project. The text was selected for its open licensing, extensive source documentation, and accuracy in presenting the masoretic text. The text of Targum is the Wikisource Targum, which is based on Yemenite texts (particularly the 1901 edition of the Tāj). It was selected for its accurate vocalization. The English translation is the 1917 JPS translation, and text of Rashi is from the Metsudah edition. All these texts were retrieved from Sefaria. Data for aliya divisions, haftarot, and lengths of parshiyot was pulled from Hebcal. Information on which special *Maftir* and *Haftarot* can occur on which Sabbaths is from the Koren Shabbat Chumash. Sedarim data was pulled from *Mikra al pi Masorah*.

I hope this text will be helpful to those who use it.

Usage Guide

This text has minimal notations about various textual differences in the Masoretic text of the Torah. For information where this text varies from others, see the notes of the *Mikra al pi Masorah* project, or notes in *Minḥat Shai*. The *Mikra al pi Masorah* project also has information in its notes about variations in customs about where to divide aliyot. Only differences that affect the consonantal text as it appears in a Seder Torah are noted. Kamatz Katan is indicated with a special symbol for the text of the Torah, but not in the text of the Targum. *Paseq* is indicated with a vertical bar with a space on both sides, but the line indicating a *munaḥ legarme* has no space between the line and the preceding word.

To reduce confusion, different numbering systems used for running verse references are numbered differently. Roman numerals are used for chapters, Hindu-Arabic numerals for verses, and Hebrew letters for Sedarim. In verse references in notes, however, chapters are listed in Hindu-Arabic numerals. Where there are attested seder divisions that are not included in the traditional 154-seder count, the number is printed with an asterisk, indicating that it is a seder break but the seder number has not increased. Instances where there are variations in tradition for the start of a seder are in brackets or parentheses.

Names of parshiyot, aliyot, and the number of verses in each parsha are noted in Rashi script. The weekday aliyot can be assumed to end where the second aliya begins. The ending is noted if that is not the case. לוי and ישראל indicate the weekday aliyot. Aliyot for doubled parshiyot are in parentheses.

Parsha breaks are indicated with a פ or ס in parentheses. A petuḥa is a paragraph break that ends a line, a setuma is a break where a blank space is left mid-line. Keri ukhetiv instances are noted with brackets and letters indicating which text is the kerī and which is the ketiv.

Large/small letters are printed in the text. Note that in an actual Seder Torah the large/small letters have the top of the letter aligned with the rest of the text. They are printed aligned with the bottom line here due to typesetting considerations. Other special letters are indicated with parenthetical notes.

I	AND THE LORD spoke unto Moses in the wilderness of Sinai, in the tent of meeting, on the first day of the second month, in the second year after the were come out of the land of Egypt, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בְּמִדְבָּר סִינַי בְּאַהֲל מוֹעֵד בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בִשְׁנַת הַשְּׁנִית לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר:	צמד א
2	'Take ye the sum of all the congregation of the children of Israel, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, every male, by their polls;	שָׂאוּ אֶת-רֹאשׁ כָּל-עֵדַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת כָּל-זָכָר לְגִלְגָּלָתָם:	2
3	from twenty years old and upward, all that are able to go forth to war in Israel: ye shall number them by their hosts, even thou and Aaron.	מִבְּנֵי עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כָּל-יֵצֵא צֹבָא בְּיִשְׂרָאֵל תִּפְקְדוּ אֹתָם לְצִבְאוֹתָם אֹתָהּ וְאֶתְּךָ:	3
4	And with you there shall be a man of every tribe, every one head of his fathers' house.	וְאַתְּכֶם יִהְיוּ אִישׁ אִישׁ לַמִּטָּה אִישׁ רֹאשׁ לְבֵית-אֲבֹתָיו הוּא:	4
5	And these are the names of the men that shall stand with you: of Reuben, Elizur the son of Shedeur.	וְאַלֵּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יַעֲמְדוּ אִתְּכֶם לְרֹאשֵׁי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּנֵי-שִׁדְיָאוֹר:	ו
6	Of Simeon, Shelumiel the son of Zurishaddai.	לְשִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן-צֹוּרִישָׁדָי:	6
7	Of Judah, Nahshon the son of Amminadab.	לְיְהוּדָה נַחֲשֹׁן בֶּן-עֲמִינָדָב:	7
8	Of Issachar, Nethanel the son of Zuar.	לְיִשָּׁשָׁכָר נֶתַנְאֵל בֶּן-צֹוּעָר:	8
9	Of Zebulun, Eliab the son of Helon.	לְזִבְלוּן אֱלִיאָב בֶּן-חֶלֶן:	9
10	Of the children of Joseph: of Ephraim, Elishama the son of Ammihud; of Manasseh, Gamaliel the son of Pedahzur.	לְבִנְיָמִן אֲבִידֶן בֶּן-גִּדְעֹנִי:	10
11	Of Benjamin, Abidan the son of Gideon.	לְבִנְיָמִן אֲבִידֶן בֶּן-גִּדְעֹנִי:	11

- (1) וידבר. במדבר סיני באחד לחדש. מתוך חיצתן לפניו מונה אותם כל שעה כשיצאו ממזרים מנאן וכשנפלו בעגל מנאן לידע מנין הנומרים כשצא להשרות שכינתו עליהן מנאן. צאחד בניסן הוקם המשכן וצאחד צאייר מנאס:
- (2) למשפחתם. דע מנין כל שצט ושצט: לבית אבתם. מי שצצו משצט אחד ואמו משצט אחר יקום על שצט אציו (צ"צ קט, צ): לגלגלתם. על ידי שקלים צקע לגלגולת:
- (3) כל יצא צבא. מגיד שאין יוצא צבא פחות מנן עשרים:
- (4) ואתכם יהיו. כשתפקדו אותם יהיו עמכם נשיא כל שצט ושצט:

12	Of Dan, Ahiezer the son of Ammishaddai.	לְדָן אַחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדַּי:	לְדָן אַחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדַּי:	12
13	Of Asher, Pagiel the son of Ochran.	לְאַשֶׁר פַּגִּיעַל בֶּן־עֹכְרָן:	לְאַשֶׁר פַּגִּיעַל בֶּן־עֹכְרָן:	13
14	Of Gad, Eliasaph the son of Deuel.	לְגָד אֱלִיסָפָה בֶּן־דְּעוּאֵל:	לְגָד אֱלִיסָפָה בֶּן־דְּעוּאֵל:	14
15	Of Naphtali, Ahira the son of Enan.	לְנַפְתָּלִי אַחִירָע בֶּן־עִנָּן:	לְנַפְתָּלִי אַחִירָע בֶּן־עִנָּן:	15
16	These were the elect of the congregation, the princes of the tribes of their fathers; they were the heads of the thousands of Israel.	אֵלֶּה (כ' קריאי) קְרוּאֵי הָעֵדָה נְשִׂאֵי מִטּוֹת אֲבוֹתָם רָאשֵׁי אֲלָפֵי יִשְׂרָאֵל הֵם:	אֵלֶּה (כ' קריאי) קְרוּאֵי הָעֵדָה נְשִׂאֵי מִטּוֹת אֲבוֹתָם רָאשֵׁי אֲלָפֵי יִשְׂרָאֵל הֵם:	16
17	And Moses and Aaron took these men that are pointed out by name.	וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֵת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר נִקְּבוּ בְּשֵׁמֹת:	וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֵת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר נִקְּבוּ בְּשֵׁמֹת: (בספרי ספרד ואשכנז בשמות)	ישראל 17
18	And they assembled all the congregation together on the first day of the second month, and they declared their pedigrees after their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, by their polls.	וְאֵת כָּל־הָעֵדָה הִקְהִילוּ בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי וַיִּתְּנִילוּ עַל־מִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַל־לִגְלָגְלָתָם:	וְאֵת כָּל־הָעֵדָה הִקְהִילוּ בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי וַיִּתְּנִילוּ עַל־מִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַל־לִגְלָגְלָתָם:	18
19	As the LORD commanded Moses, so did he number them in the wilderness of Sinai.	כַּמָּא דְּפָקִיד יְיָ יֵת מֹשֶׁה וּמִנֵּנוּ בְּמִדְבָּרָא דְּסִינַי:	כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וַיַּפְקֶדֶם בְּמִדְבָּר סִינַי: (ס)	19
20	And the children of Reuben, Israel's first-born, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, by their polls, every male from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	וַיְהִי בְּנֵי־רְאוּבֵן בְּכֹר יִשְׂרָאֵל תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת לְגִלְגָּלָתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַל־לִגְלָגְלָתָם כָּל־יָצֵא צָבָא:	וַיְהִי בְּנֵי־רְאוּבֵן בְּכֹר יִשְׂרָאֵל תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת לְגִלְגָּלָתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַל־לִגְלָגְלָתָם כָּל־יָצֵא צָבָא:	שני 20
21	those that were numbered of them, of the tribe of Reuben, were forty and six thousand and five hundred.	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה רְאוּבֵן שֵׁשָׁה וָאַרְבַּעִים אָלֶף וַחֲמִישׁ מֵאוֹת: (פ)	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה רְאוּבֵן שֵׁשָׁה וָאַרְבַּעִים אָלֶף וַחֲמִישׁ מֵאוֹת: (פ)	21

(16) אלה קרואי העדה. הנקראים לכל דבר חשיבות שצנעה:
 (17) האנשים האלה. את שנים עשר נשיאים הללו: אשר נקבו. לזכרון צשמות:
 (18) ויתלדו על משפחותם. הציאו ספרי יחוסיהם ועידי חזקת לידתם כל אחד ואחד להתייחס על השצט:

22	Of the children of Simeon, their generations, by their families, by their fathers' houses, those that were numbered thereof, according to the number of names, by their polls, every male from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבְנֵי שִׁמְעוֹן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם פְּקָדֵיו בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת לְגִלְגָּלָתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:	לְבְנֵי שִׁמְעוֹן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם פְּקָדֵיו בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת לְגִלְגָּלָתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:
23	those that were numbered of them, of the tribe of Simeon, were fifty and nine thousand and three hundred.	פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה שִׁמְעוֹן תִּשְׁעָה וַחֲמִשִּׁים אָלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת: (פ)	פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה שִׁמְעוֹן תִּשְׁעָה וַחֲמִשִּׁים אָלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת: (פ)
24	Of the children of Gad, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבְנֵי גָד תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:	לְבְנֵי גָד תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:
25	those that were numbered of them, of the tribe of Gad, were forty and five thousand six hundred and fifty.	פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה גָד חֲמִשָּׁה וָאַרְבָּעִים אָלֶף וּשְׁשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים: (פ)	פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה גָד חֲמִשָּׁה וָאַרְבָּעִים אָלֶף וּשְׁשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים: (פ)
26	Of the children of Judah, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבְנֵי יְהוּדָה תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:	לְבְנֵי יְהוּדָה תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:
27	those that were numbered of them, of the tribe of Judah, were threescore and fourteen thousand and six hundred.	פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה יְהוּדָה אַרְבָּעַה וּשְׁבַעִים אָלֶף וּשְׁשׁ מֵאוֹת: (פ)	פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה יְהוּדָה אַרְבָּעַה וּשְׁבַעִים אָלֶף וּשְׁשׁ מֵאוֹת: (פ)
28	Of the children of Issachar, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבְנֵי יִשָּׁשְׁכָר תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:	לְבְנֵי יִשָּׁשְׁכָר תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כָּל יֵצֵא צָבָא:
29	those that were numbered of them, of the tribe of Issachar, were fifty and four thousand and four hundred.	פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה יִשָּׁשְׁכָר אַרְבָּעָה וַחֲמִשִּׁים אָלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)	פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה יִשָּׁשְׁכָר אַרְבָּעָה וַחֲמִשִּׁים אָלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)

30	Of the children of Zebulun, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי זְבוּלֹן תּוֹלְדֹתָם לְבִנֵי זְבוּלֹן תּוֹלְדֹתָהוֹן לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלֵּילָא כָּל נָפִיק חֵילָא:	לְבִנֵי זְבוּלֹן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלֵּילָא כָּל יֵצֵא צָבָא:	30
31	those that were numbered of them, of the tribe of Zebulun, were fifty and seven thousand and four hundred.	מִנִּיֵּיהוֹן לְשִׁבְטָא דְּזְבוּלֹן חֲמִשִּׁין וְשִׁבְעָא אֲלָפִין וָאַרְבַּע מֵאוֹת:	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה זְבוּלֹן שְׁבַעָה וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)	31
32	Of the children of Joseph, namely, of the children of Ephraim, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי יוֹסֵף לְבִנֵי יוֹסֵף לְבִנֵי אֶפְרַיִם תּוֹלְדֹתָהוֹן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן בְּמִנִּין שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלֵּילָא כָּל נָפִיק חֵילָא:	לְבִנֵי יוֹסֵף לְבִנֵי אֶפְרַיִם תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלֵּילָא כָּל יֵצֵא צָבָא:	32
33	those that were numbered of them, of the tribe of Ephraim, were forty thousand and five hundred.	מִנִּיֵּיהוֹן לְשִׁבְטָא דְּאֶפְרַיִם אַרְבַּעִין אֲלָפִין וְחֲמִישׁ מֵאוֹת:	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה אֶפְרַיִם אַרְבָּעִים אֶלֶף וְחֲמִשׁ מֵאוֹת: (פ)	33
34	Of the children of Manasseh, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי מְנַשֶּׁה תּוֹלְדֹתָהוֹן לְבִנֵי מְנַשֶּׁה לְבֵית אֲבֹתָהוֹן בְּמִנִּין שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלֵּילָא כָּל נָפִיק חֵילָא:	לְבִנֵי מְנַשֶּׁה תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלֵּילָא כָּל יֵצֵא צָבָא:	34
35	those that were numbered of them, of the tribe of Manasseh, were thirty and two thousand and two hundred.	מִנִּיֵּיהוֹן לְשִׁבְטָא דְּמְנַשֶּׁה תְּלָתִין וְתַרְיֵין אֲלָפִין וּמֵאוֹת:	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה מְנַשֶּׁה שְׁלֹשִׁים וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וּמֵאוֹתִים: (פ)	35
36	Of the children of Benjamin, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי בִנְיָמִן תּוֹלְדֹתָהוֹן לְבִנֵי בִנְיָמִן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן בְּמִנִּין שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלֵּילָא כָּל נָפִיק חֵילָא:	לְבִנֵי בִנְיָמִן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלֵּילָא כָּל יֵצֵא צָבָא:	36
37	those that were numbered of them, of the tribe of Benjamin, were thirty and five thousand and four hundred.	מִנִּיֵּיהוֹן לְשִׁבְטָא דְּבִנְיָמִן תְּלָתִין וְחֲמִשָּׁא אֲלָפִין וָאַרְבַּע מֵאוֹת:	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה בִנְיָמִן חֲמִשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)	37

38	Of the children of Dan, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבְנֵי דָן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְעַלָּה כָּל יֵצֵא צָבָא:	לְבְנֵי דָן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְעַלָּה כָּל יֵצֵא צָבָא:	38
39	those that were numbered of them, of the tribe of Dan, were threescore and two thousand and seven hundred.	מִנִּיחֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְדָן שְׁתֵּין וְתַרְוֵין אַלְפִין וּשְׁבַע מֵאוֹת:	פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה הֵן שְׁנַיִם וּשְׁשִׁים אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת: (פ)	39
40	Of the children of Asher, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבְנֵי אָשֶׁר תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְעַלָּה כָּל יֵצֵא צָבָא:	לְבְנֵי אָשֶׁר תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְעַלָּה כָּל יֵצֵא צָבָא:	40
41	those that were numbered of them, of the tribe of Asher, were forty and one thousand and five hundred.	מִנִּיחֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְאָשֶׁר אַרְבָּעִין וְחָד אַלְפִין וְחֲמִישׁ מֵאוֹת:	פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה אָשֶׁר אֶחָד וָאַרְבָּעִים אֶלֶף וְחֲמִשׁ מֵאוֹת: (פ)	41
42	Of the children of Naphtali, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	בְּנֵי נַפְתָּלִי תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְעַלָּה כָּל יֵצֵא צָבָא:	בְּנֵי נַפְתָּלִי תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְעַלָּה כָּל יֵצֵא צָבָא:	42
43	those that were numbered of them, of the tribe of Naphtali, were fifty and three thousand and four hundred.	מִנִּיחֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי חֲמִשִּׁין וְתַלְתָּא אַלְפִין וָאַרְבַּע מֵאוֹת:	פְּקָדֵיהֶם לְמִטָּה נַפְתָּלִי שְׁלֹשָׁה וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)	43
44	These are those that were numbered, which Moses and Aaron numbered, and the princes of Israel, being twelve men; they were each one for his fathers' house.	אֵלֶּין מִנִּינֵי דְמֹנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּרְבֵרְבִי יִשְׂרָאֵל תְּרֵי עֶשְׂרִי גִּבּוֹרִין גִּבּוֹרָא חֵד לְבֵית אֲבֹתֵיהוֹן:	אֵלֶּה הַפְּקָדִים אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּנְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנַיִם עֶשְׂרִי אִישׁ אִישׁ־אֶחָד לְבֵית־אֲבֹתָיו הָיוּ:	44
45	And all those that were numbered of the children of Israel by their fathers' houses, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war in Israel;	וְהָיוּ כָּל מִנִּינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתֵיהוֹן מִכֹּר עֲשָׂרִין שָׁנִין וְעַלָּה כָּל נָפִיק חֵילָא בְּיִשְׂרָאֵל:	וַיְהִיו כָּל־פְּקוּדֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָם מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְעַלָּה כָּל־יֵצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל:	45
46	even all those that were numbered were six hundred thousand and three thousand and five hundred and fifty.	וְהָיוּ כָּל מִנִּינֵי שֵׁית מֵאוֹת וְתַלְתָּא אַלְפִין וְחֲמִישׁ מֵאוֹת:	וַיְהִיו כָּל־הַפְּקָדִים שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשָׁת אַלְפִים וְחֲמִשׁ מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים:	46

47	But the Levites after the tribe of their fathers were not numbered among them.	וְהַלְוִיִּם לְמִטָּה אַבְתָּם לֹא וְלִיֻּאֵי לְשִׁבְטָא דְאַבְהֻתָּהוֹן הִתְּפַקְדּוּ בְּתוֹכָם: (פ)	47
48	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:	48
49	'Howbeit the tribe of Levi thou shalt not number, neither shalt thou take the sum of them among the children of Israel;	אֲךָ אֶת־מִטָּה לֹוִי לֹא תִּפְקֹד וְאֶת־רֹאשָׁם לֹא תִשָּׂא בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	49
50	but appoint thou the Levites over the tabernacle of the testimony, and over all the furniture thereof, and over all that belongeth to it; they shall bear the tabernacle, and all the furniture thereof; and they shall minister unto it, and shall encamp round about the tabernacle.	וְאִתָּה הִפְקֹד אֶת־הַלְוִיִּם עַל־מִשְׁכַּן הָעֵדֻת וְעַל כָּל־כֵּלָיו וְעַל כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ הַמָּוָה וְשָׂאוּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְהֵם יִשְׁרְתֻהוּ וְסָבִיב לְמִשְׁכָּן יִחָגּוּ:	50
51	And when the tabernacle setteth forward, the Levites shall take it down; and when the tabernacle is to be pitched, the Levites shall set it up; and the common man that draweth nigh shall be put to death.	וּבְנִסְעַ הַמִּשְׁכָּן יוֹרִידוּ אֹתוֹ הַלְוִיִּם וּבְחֻנְתִּל הַמִּשְׁכָּן יָקִימוּ אֹתוֹ הַלְוִיִּם וְהַזֶּרֶק הַקָּרֵב יוּמָת: וּבְמַטֵּל מִשְׁכָּנָא יִפְרְקוּן יִתִּיָּה לִיֻּאֵי וּבְמִשְׁרֵי מִשְׁכָּנָא יָקִימוּן יִתִּיָּה לִיֻּאֵי וְחִילּוּנֵי דִיקָרֵב יִתְקַטִּיל:	51
52	And the children of Israel shall pitch their tents, every man with his own camp, and every man with his own standard, according to their hosts.	וְחָגּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ עַל־מַחֲנֵהוּ וְאִישׁ עַל־דָּגְלוֹ לְצַבָּאתָם:	52
53	But the Levites shall pitch round about the tabernacle of the testimony, that there be no wrath upon the congregation of the children of Israel; and the Levites shall keep the charge of the tabernacle of the testimony.'	וְהַלְוִיִּם יִחָגּוּ סָבִיב לְמִשְׁכָּן הָעֵדֻת וְלֹא־יִהְיֶה קֶצֶף עַל־עֵדֻת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְשָׁמְרוּ הַלְוִיִּם אֶת־מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכָּן הָעֵדֻת:	53
54	Thus did the children of Israel; according to all that the LORD commanded Moses, so did they.	וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צֻוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כִּן עָשׂוּ: (פ)	54

(49) אך את מטה לוי לא תפקד. כדאי הוא לגיון של מלך להיות נמנה לזדו. דבר אחר נפח הקצ"ה שעתידה לעמוד גזירה על כל הנמנין מן עשרים שנה ומעלה שימותו במדבר אחר אל יהיו אלו בכלל לפי שהם שלי שלא טעו בעגל:
(50) ואתה הפקד את הלויים. כמרגומו מני לשון מוני שררה על דבר שהוא ממונה עליו כמו (אסתר ג, א) ויפקד המלך פקידים:
(51) יורידו אותו. כמרגומו יפרקו כשצאין ליסע במדבר ממסע למסע היו מפרקין אותו מהקמתו ונושאים אותו עד מקום אשר ישכון שם הענין ויחננו שם ומקימין אותו: והזר הקרב. לעבודתם זו: יומת. בידי שמים (סנהדרין פד, א):
(52) ואיש על דגלו. כמו שהדגלים סדורים בספר זה שלשה שבטים לכל דגל:
(53) ולא יהיה קצף. אם תעשה כמנתי לא יהיה קצף ואם לאו שיכנסו זרים בעבודתם זו יהיה קצף כמו שמצינו במעשה קרח (במדבר יז, יא) כי ילא הקצף וגו':

II	And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה וְלֹאֲהֲרֹן לְמִימֶר:	שלישי ב
2	'The children of Israel shall pitch by their fathers' houses; every man with his own standard, according to the ensigns; a good way off shall they pitch round about the tent of meeting.	אִישׁ עַל-דִּגְלוֹ בְּאֵתֶת לְבֵית אָבִתָּם יַחֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִנֶּגֶד סָבִיב לְאַהֲל־מוֹעֵד יַחֲנוּ: גִּבֹּר עַל טַקְסִיָּה בְּאֲתוֹנוֹ לְבֵית אֲבֹתָהֶן יִשְׁרוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִקְבִּיל סָחוֹר סָחוֹר לְמִשְׁכַּן זִמְנָא יִשְׁרוֹן:	2
3	Now those that pitch on the east side toward the sunrising shall be they of the standard of the camp of Judah, according to their hosts; the prince of the children of Judah being Nahshon the son of Amminadab,	וְהַחֲנִיִּים קִדְמָה מִזְרְחָה דִּגְלֵי מַחֲנֶה יְהוּדָה לְצַבְאָתָם וְנָשִׂא לְבָנֵי יְהוּדָה נַחֲשֹׁן בֶּן-עַמִּינָדָב: וְדָשָׁרֵן קְדִימָא מִדִּנְחָא טִיִּקְס מִשְׁרִית יְהוּדָה לְחִילִיהוֹן וּרְבָא לְבָנֵי יְהוּדָה נַחֲשֹׁן בֶּן-עַמִּינָדָב:	3
4	and his host, and those that were numbered of them, threescore and fourteen thousand and six hundred;	וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם אַרְבַּעַה וּשְׁבַעִים אֶלֶף וְשָׁשׁ מֵאוֹת: וְחִילִיָּה וּמִנְיָהוֹן שְׁבַעִין וְאַרְבַּעַה אֶלֶפִין וְשִׁית מֵאָה:	4
5	and those that pitch next unto him shall be the tribe of Issachar; the prince of the children of Issachar being Nethanel the son of Zuar,	וְהַחֲנִיִּים עָלָיו מִטָּה יִשְׁשָׁכָר וְנָשִׂא לְבָנֵי יִשְׁשָׁכָר נֹתָנָאֵל בֶּן-צוּעָר: וְדָשָׁרֵן סְמִיכִין עֲלוּהֵי שְׁבַטֹא דִישְׁשָׁכָר וּרְבָא לְבָנֵי יִשְׁשָׁכָר נֹתָנָאֵל בֶּן צוּעָר:	5
6	and his host, even those that were numbered thereof, fifty and four thousand and four hundred;	וּצְבָאוֹ וּפְקֻדָּיו אַרְבַּעַה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת: וְחִילִיָּה וּמִנְיָהוֹן חֲמִשִּׁין וְאַרְבַּעַה אֶלֶפִין וְאַרְבַּע מֵאָה:	6
7	and the tribe of Zebulun; the prince of the children of Zebulun being Eliab the son of Helon,	מִטָּה זְבוּלֹן וְנָשִׂא לְבָנֵי זְבוּלֹן אֱלִיאָב בֶּן-חֵלֹן: שְׁבַטֹא דְזְבוּלֹן וּרְבָא לְבָנֵי זְבוּלֹן אֱלִיאָב בֶּן-חֵלֹן:	7
8	and his host, and those that were numbered thereof, fifty and seven thousand and four hundred;	וּצְבָאוֹ וּפְקֻדָּיו שְׁבַעַה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת: וְחִילִיָּה וּמִנְיָהוֹן חֲמִשִּׁין וְשִׁבְעָא אֶלֶפִין וְאַרְבַּע מֵאָה:	8
9	all that were numbered of the camp of Judah being a hundred thousand and fourscore thousand and six thousand and four hundred, according to their hosts; they shall set forth first.	כָּל-הַפְּקֻדָּיִם לְמַחֲנֶה יְהוּדָה מֵאֵת אֶלֶף וּשְׁמֹנִים אֶלֶף וּשְׁשָׁת־אַלְפִים וְאַרְבַּע־מֵאוֹת לְצַבְאָתָם רִאשֹׁנָה יֵסְעוּ: (ס) כָּל מִנְיָנֵיָא לְמִשְׁרִית יְהוּדָה מֵאָה וַחֲמִנָן וְשִׁתָּא אֶלֶפִין וְאַרְבַּע מֵאָה לְחִילִיהוֹן בְּקִדְמִיתָא נָטְלִין:	9

- (2) באחת. כל דגל יהיה לו אות מפה צבועה חלוייה צו צבעו של זה לא כצבעו של זה צבע כל אחד כגוון אצנו הקבועה צחן ומתוך כך יכיר כל אחד את דגלו (תנחומא במדבר יצ). דבר אחר באותות לבית אבותם באות שמסר להם יעקב אביהם כשנאמר ממזרים שנאמר (בראשית ג, יצ) ויעשו בניו לו כן כאשר צוה יהודה ויששכר וזבולן ישארוהו מן המזרח וראובן ושמעון וגד מן הדרום וכו' כדאיתא בתנחומא בפרשה זו: מנגד. מרחוק מיל כמו שנאמר ביהושע (יהושע ג, ד) אך רחוק יהיה ציניכם וציניו כללפים אמה שיוכלו לזא בשבת משה ואהרן וצניו והלויים חונים בסמוך לו (תנחומא שם ט):
- (3) קדמה. לפנים הקרויה קדם ואיו זו רוח מזרחית והמערב קרוי אחר:

10	On the south side shall be the standard of the camp of Reuben according to their hosts; the prince of the children of Reuben being Elizur the son of Shedeur,	דָּגַל מַחֲנֵה רְאוּבֵן תִּמְנָה טִקַּס מִשְׁרֵית רְאוּבֵן דְּרֹמָא לְצַבְאָתָם וְנָשִׂא לִבְנֵי רְאוּבֵן אֶלְיָזֹר בֶּן־שְׁדִיאוּר:	10
11	and his host, and those that were numbered thereof, forty and six thousand and five hundred;	וּצְבָאוֹ וּפְקָדָיו שְׁשָׁה וָאַרְבָּעִים וַחֲמֵשׁ אֲלָפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה:	11
12	and those that pitch next unto him shall be the tribe of Simeon; the prince of the children of Simeon being Shelumiel the son of Zurishaddai,	וְהַחֹנָם עָלָיו מִטָּה שְׁמֵעוֹן וְדָשֶׁרֶן סְמִיכִין עֲלוּהֵי שִׁבְטָא וְנָשִׂא לִבְנֵי שְׁמֵעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־צֹרִישָׁדַי:	12
13	and his host, and those that were numbered of them, fifty and nine thousand and three hundred;	וּצְבָאוֹ וּפְקָדֵיהֶם תִּשְׁעָה וַחֲמֵשֵׁים וָאַלֶּף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת:	13
14	and the tribe of Gad; the prince of the children of Gad being Eliasaph the son of Reuel,	וּמִטָּה גָד וְנָשִׂא לִבְנֵי גָד אֶלְיָסָף בֶּן־רְעוּאֵל:	14
15	and his host, even those that were numbered of them, forty and five thousand and six hundred and fifty;	וּצְבָאוֹ וּפְקָדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וָאַרְבָּעִים וָאַלֶּף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים:	15
16	all that were numbered of the camp of Reuben being a hundred thousand and fifty and one thousand and four hundred and fifty, according to their hosts; and they shall set forth second.	כָּל־הַפְּקָדִים לַמַּחֲנֶה רְאוּבֵן מֵאָה וָאַלֶּף וָאֶחָד וַחֲמִשִּׁין וְאַרְבַּע מֵאָה וַחֲמִשִּׁין לְחִילֵיהֶן בְּתַנְיִתָא נְטָלִין:	16
17	Then the tent of meeting, with the camp of the Levites, shall set forward in the midst of the camps; as they encamp, so shall they set forward, every man in his place, by their standards.	וְנָסַע אֹהֶל־מוֹעֵד מַחֲנֵה הַלְוִיִּם בְּתוֹךְ הַמַּחֲנֵת כַּאֲשֶׁר יַחֲנוּ כֵן יֵסְעוּ אִישׁ עַל־יָדוֹ לְדֹגְלֵיהֶם: (ס)	17
18	On the west side shall be the standard of the camp of Ephraim according to their hosts; the prince of the children of Ephraim being Elishama the son of Ammihud,	דָּגַל מַחֲנֵה אֶפְרַיִם לְצַבְאָתָם יִמָּה וְנָשִׂא לִבְנֵי אֶפְרַיִם אֶלִּישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד:	18

(9) ראשונה יסעו. כשרואין העין מסתלק תוקעין הכהנים צחצחורות ונוסע מחנה יהודה תחלה וכשהולכין הולכין כדרך חנייתן הלויים והעגלות באמצע דגל יהודה במזרח ושל ראובן בדרום ושל אפרים במערב ושל דן בצפון:
 (17) ונסע אהל מועד. לאחר שני דגלים הללו: כאשר יחנו בן יסעו. כמו שפירשתי הליכתן כחנייתן כל דגל מהלך לרוח הקדושה לו (ס יצ): על ידו. על מקומו ואין לשון יד זו ממשמעו רוח של ידו קרוי על ידו הסמוכה לו לכל הושטת ידו. אינשון איש"א בלע"ז:

19	and his host, and those that were numbered of them, forty thousand and five hundred;	וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם אַרְבָּעִים אֶלֶף וְחֲמִשׁ מֵאוֹת: וְחִילִיָּהּ וּמִנְיַהֲוֹן אַרְבָּעִין אֶלְפִין וְחֲמִשׁ מֵאָה:	19
20	and next unto him shall be the tribe of Manasseh; the prince of the children of Manasseh being Gamaliel the son of Pedahzur,	וְעָלָיו מַטֵּה מְנַשֶּׁה וְנָשִׂיא לְבִנִּי וּמְנַשֶּׁה וְרָבָא לְבִנִּי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּר פְּדָהצֹר: וְדַסְמִיכִין עֲלוּהִי שְׁבָטָא דְּמְנַשֶּׁה וְרָבָא לְבִנִּי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּר פְּדָהצֹר:	20
21	and his host, and those that were numbered of them, thirty and two thousand and two hundred;	וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וּמֵאוֹת: וְחִילִיָּהּ וּמִנְיַהֲוֹן תִּלְתִּין וְתַרְנִין אֶלְפִין וּמֵאוֹת:	21
22	and the tribe of Benjamin; the prince of the children of Benjamin being Abidan the son of Gideon,	וּמַטֵּה בִנְיָמִן וְנָשִׂיא לְבִנִּי בִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּר גִּדְעוֹנִי: וּשְׁבָטָא דְּבִנְיָמִין וְרָבָא לְבִנִּי בִנְיָמִין אֲבִידָן בֶּר גִּדְעוֹנִי:	22
23	and his host, and those that were numbered of them, thirty and five thousand and four hundred;	וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת: וְחִילִיָּהּ וּמִנְיַהֲוֹן תִּלְתִּין וְחֲמִשָּׁא אֶלְפִין וְאַרְבַּע מֵאָה:	23
24	all that were numbered of the camp of Ephraim being a hundred thousand and eight thousand and a hundred, according to their hosts; and they shall set forth third.	כָּל-הַפְּקָדִים לְמַחֲנֶה אֶפְרַיִם מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁמֹנֶת-אֲלָפִים וּמֵאוֹה לְצַבָּאתָם וּשְׁלֹשִׁים יֶסֶעוּ: (ס) כָּל מִנְיָא לְמַשְׁרִית אֶפְרַיִם מֵאוֹה וְתִמְנִיא אֶלְפִין וּמֵאוֹה לְחִילִיָּהּ בְּתִלְתִּיתָא נָטְלִין:	24
25	On the north side shall be the standard of the camp of Dan according to their hosts; the prince of the children of Dan being Ahiezer the son of Ammishaddai,	דָּגֹל מַחֲנֶה דָן צִפְנָה לְצַבָּאתָם וְנָשִׂיא לְבִנִּי דָן אַחִיעֶזֶר בֶּן-עַמִּישַׁדַּי: טִיקֶס מַשְׁרִית דָן צִפְנָא לְחִילִיָּהּ וְרָבָא לְבִנִּי דָן אַחִיעֶזֶר בֶּר עַמִּישַׁדַּי:	25
26	and his host, and those that were numbered of them, threescore and two thousand and seven hundred;	וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת: וְחִילִיָּהּ וּמִנְיַהֲוֹן שְׁתֵּין וְתַרְנִין אֶלְפִין וּשְׁבַע מֵאָה:	26
27	and those that pitch next unto him shall be the tribe of Asher; the prince of the children of Asher being Pagiel the son of Ochran,	וְהַחֲנִים עָלָיו מַטֵּה אָשֶׁר וְנָשִׂיא לְבִנִּי אָשֶׁר פַּגְעִיאֵל בֶּן-עֶכְרָן: וְדַשְׁרֹן סְמִיכִין עֲלוּהִי שְׁבָטָא דְּאָשֶׁר וְרָבָא לְבִנִּי אָשֶׁר פַּגְעִיאֵל בֶּר עֶכְרָן:	27
28	and his host, and those that were numbered of them, forty and one thousand and five hundred;	וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם אֶחָד וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וְחֲמִשׁ מֵאוֹת: וְחִילִיָּהּ וּמִנְיַהֲוֹן אַרְבָּעִין וְחָד אֶלְפִין וְחֲמִשׁ מֵאָה:	28
29	and the tribe of Naphtali; the prince of the children of Naphtali being Ahira the son of Enan,	וּמַטֵּה נַפְתָּלִי וְנָשִׂיא לְבִנִּי נַפְתָּלִי אַחִירָע בֶּן-עֵינָן: וּשְׁבָטָא דְּנַפְתָּלִי וְרָבָא לְבִנִּי נַפְתָּלִי אַחִירָע בֶּר עֵינָן:	29
30	and his host, and those that were numbered of them, fifty and three thousand and four hundred;	וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת: וְחִילִיָּהּ וּמִנְיַהֲוֹן חֲמִשִּׁין וְתִלְתָּא אֶלְפִין וְאַרְבַּע מֵאָה:	30

(20) ועליו. כתרומתו ודסמיכין עלוהי:

31	all that were numbered of the camp of Dan being a hundred thousand and fifty and seven thousand and six hundred; they shall set forth hindmost by their standards.'	כָּל־הַפָּקָדִים לְמַחֲנֵה דָן מֵאַתּ כָּל מִנִּינֵי לְמִשְׁרֵית דָּן אֵלֶּה וְשִׁבְעָה וַחֲמִשִּׁים אֵלֶּה וְשִׁבְעָה וַחֲמִשִּׁין וְשִׁבְעָה אֲלֶפֶין וְשֵׁשׁ מֵאוֹת לְאַחֲרֹנָה יִסְעוּ לְדַגְלֵיהֶם: (פ)
32	These are they that were numbered of the children of Israel by their fathers' houses; all that were numbered of the camps according to their hosts were six hundred thousand and three thousand and five hundred and fifty.	אֵלֶּה פָּקוּדֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָם כָּל־פָּקוּדֵי הַמַּחֲנֵה לְצִבְאָתָם שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֵלֶּה וְשָׁלֹשׁ אֲלָפִים וַחֲמִשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים:
33	But the Levites were not numbered among the children of Israel; as the LORD commanded Moses.	וְהַלְוִיִּם לֹא הִתְּפַקְדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּמָּא דְּפָקִיד יְיָ יְת מֹשֶׁה:
34	Thus did the children of Israel: according to all that the LORD commanded Moses, so they pitched by their standards, and so they set forward, each one according to its families, and according to its fathers' houses.	וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כִּן־חָנּוּ לְדַגְלֵיהֶם וְכִן נָסְעוּ אִישׁ לְמִשְׁפַּחְתּוֹ עַל־בֵּית אֲבֹתָיו: (פ)
III	Now these are the generations of Aaron and Moses in the day that the LORD spoke with Moses in mount Sinai.	וְאַלֶּה תּוֹלְדֹת אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה בְּיוֹם דִּבֶּר יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי:
2	And these are the names of the sons of Aaron: Nadab the first-born, and Abihu, Eleazar, and Ithamar.	וְאַלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־אַהֲרֹן הַבְּכֹר נָדָב וְאַבִּיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר:
3	These are the names of the sons of Aaron, the priests that were anointed, whom he consecrated to minister in the priest's office.	אֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים הַמְּשָׁחִים אֲשֶׁר־מָלֵא יָדָם לַכֹּהֵן:

(1) ואלה תולדות אהרן ומשה. ואינו מזכיר אלא בני אהרן ונקראו תולדות משה לפי שלמדן תורה למלמד שכל המלמד את בן חזירו תורה מעלה עליו הכתוב כאלו ילדו (סנהדרין יט, ז): ביום דבר ה' את משה. נעשו אלו התולדות שלו שלמדן מה שלמד מפי הגזורה:

<p>4 And Nadab and Abihu died before the LORD, when they offered strange fire before the LORD, in the wilderness of Sinai, and they had no children; and Eleazar and Ithamar ministered in the priest's office in the presence of Aaron their father.</p>	<p>וַיָּמָת נָדָב וַאֲבִיהוּא לִפְנֵי יְהוָה בְּהִקְרַבְכֶם אֲשֶׁר זָרָה לִפְנֵי יְהוָה בַּמִּדְבָּר סִינַי וּבָנִים לֹא־הָיוּ לָהֶם וַיִּכְהֶן אֶלְעָזָר וַאֲיִתְמָר עַל־פְּנֵי אֶהֱרֹן אֲבִיהֶם: (פ)</p> <p>וּמִית נָדָב וַאֲבִיהוּא קֹדֶם יְיָ בְּקִרְבֵּיהֶן אִשְׁתָּא נִזְכְּרִיתָא קֹדֶם יְיָ בַּמִּדְבָּרָא דְסִינַי וּבָנִין לֹא הָיוּ לָהֶן וְשְׁמִישׁ אֶלְעָזָר וַאֲיִתְמָר עַל אִפִּי אֶהֱרֹן אֲבִיהֶן:</p>
<p>5 And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:</p>
<p>6 'Bring the tribe of Levi near, and set them before Aaron the priest, that they may minister unto him.</p>	<p>הִקְרַב אֶת־מִטֵּה לֵוִי וְהִעֲמַדְתָּ אֹתוֹ לִפְנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן וְשִׁרְתּוּ אִתּוֹ:</p> <p>קָרִיב יֵת שְׁבֵטֹא דְלֵוִי וְתָקִים יְתִיהָ קֹדֶם אֶהֱרֹן כְּהֵנָא וַיִּשְׁמְשׁוּן יְתִיהָ:</p>
<p>7 And they shall keep his charge, and the charge of the whole congregation before the tent of meeting, to do the service of the tabernacle.</p>	<p>וְשָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמֶרְתּוֹ וְאֶת־מִשְׁמֶרֶת כָּל־הָעֵדָה לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת הַמִּשְׁכָּן:</p> <p>וַיִּטְרוּן יֵת מִטְרֵתִיהָ וְיֵת מִטְרֵת כָּל כְּנֻשְׁתָּא קֹדֶם מִשְׁכָּן זְמָנָא לְמַפְלַח יֵת פּוֹלְחֵן מִשְׁכָּנָא:</p>
<p>8 And they shall keep all the furniture of the tent of meeting, and the charge of the children of Israel, to do the service of the tabernacle.</p>	<p>וְשָׁמְרוּ אֶת־כָּל־כְּלֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־מִשְׁמֶרֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת הַמִּשְׁכָּן:</p> <p>וַיִּטְרוּן יֵת כָּל מְנֵי מִשְׁכָּן זְמָנָא וְיֵת מִטְרֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַפְלַח יֵת פּוֹלְחֵן מִשְׁכָּנָא:</p>
<p>9 And thou shalt give the Levites unto Aaron and to his sons; they are wholly given unto him from the children of Israel.</p>	<p>וְנָתַתָּה אֶת־הַלְוִיִּם לְאֶהֱרֹן וּלְבָנָיו נְתוּנִים נְתוּנִים הָמָּה לוֹ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p> <p>וְתַתִּין יֵת לִינְאִי לְאֶהֱרֹן וּלְבָנָיו מִסִּירִין יְהִיבִין אֲנֹן לִיה מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>10 And thou shalt appoint Aaron and his sons, that they may keep their priesthood; and the common man that draweth nigh shall be put to death.'</p>	<p>וְאֶת־אֶהֱרֹן וְאֶת־בָּנָיו תִּפְקֹד וְשָׁמְרוּ אֶת־כְּהֻנָּתָם וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת: (פ)</p> <p>וְיֵת אֶהֱרֹן וְיֵת בְּנוֹתֵי תַמְנִי וַיִּטְרוּן יֵת כְּהוּנַתְהוֹן וְחִילּוּנֵי דִיקְרָב יִתְקַטִּיל:</p>
<p>11 And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:</p>

- (4) על פני אהרן. צחייז (צמ"ז, כו):
- (6) ושרתו אתו. ומהו השירות ושמו את משמרתו לפי ששמירת המקדש עליו שלא יקרב זר כמו שנאמר (במדבר יח, א) אתה ובניך ובית אבך אתך תשאו את עון המקדש והלוים הללו מסייעין אותם זו היא השירות:
- (7) ושמו את משמרתו. כל מנוי שהאדם ממונה עליו ומוטל עליו לעשותו קרוי משמרת ככל המקרא ובלשון משנה כמו שאמרו בצנצן ותרש והלא אין משמרת ומשמרת שיה (מגילה יג, ז) וכן משמרות כהונה ולויה:
- (8) ואת משמרת בני ישראל. שכולן היו זקוקין לזרכי המקדש אלא שהלוים צאים תחתיהם צליחותם לפיכך לוקחים מהם המעשרות צשכרן שנאמר (להלן יח, לא) כי שר הוא לכם חלף עבודתכם:
- (9) נתונם המה לו. לעזרה: מאת בני ישראל. כמו מתוך בני ישראל כלומר משאר כל העדה נבדלו לכך צגזרת המקום והוא נתנם לו שנאמר (שם ח, יט) ואמנה את הלוים נתונים וגו':
- (10) ואת אהרן ואת בניו תפקד. לשון פקידות ואינו לשון מניין: ושמו את כהנתם. קבלת דמים וזריקה והקטרה ועבודות המסורות לכהנים:

12	'And I, behold, I have taken the Levites from among the children of Israel instead of every first-born that openeth the womb among the children of Israel; and the Levites shall be Mine;	וְאֲנִי הִנֵּה לִקְחָתִי אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת כָּל־בְּכוֹר פֶּטֶר רֶחֶם מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם:	וְאֵלֶּה הָאָדָמָה אֲשֶׁר לָקַח מִיִּשְׂרָאֵל יֵת לַיהוָה מִגֹּד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֶלֶף כָּל בּוֹכֵר פֶּתַח וּלְדָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיְהִיו מִשְׁמִשִּׁין קִדְמִי לַיהוָה:
13	for all the first-born are Mine: on the day that I smote all the first-born in the land of Egypt I hallowed unto Me all the first-born in Israel, both man and beast, Mine they shall be: I am the LORD.'	כִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּיוֹם הַפְּתִי כָל־בְּכוֹר בָּאָרֶץ מִצְרַיִם הַקִּדְשָׁתִי לִי כָל־בְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה לִי יִהְיוּ אֲנִי יְהוָה: (פ)	אֲרִי דִילִי כָל בּוֹכֵר בְּיוֹמָא דְקִטְלִית כָּל בּוֹכֵר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲקִדְשִׁית קִדְמִי כָל בּוֹכֵר בְּיִשְׂרָאֵל מֵאִנְשָׁא עַד בְּעִירָא דִילִי וַיְהִיו אֲנָא יְיָ:
14	And the LORD spoke unto Moses in the wilderness of Sinai, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבָּר סִינַי לֵאמֹר:	וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּמִדְבָּרָא דְסִינַי לְמִימַר:
15	'Number the children of Levi by their fathers' houses, by their families; every male from a month old and upward shalt thou number them.'	פָּקֹד אֶת־בְּנֵי לֵוִי לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וְמַעְלָה תִּפְקְדֵם:	מִנִּי יֵת בְּנֵי לֵוִי לְבֵית אֲבֹתָהוֹן לְזִרְעֵיתָהוֹן כָּל דְּכוּרָא מִפֶּר יָרְחָא וְלַעִילָא תִּמְנִינִין:
16	And Moses numbered them according to the word of the LORD, as he was commanded.	וַיִּפְקֹד אֹתָם מֹשֶׁה עַל־פִּי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צֻוָּה:	וּמִנָּא יִתְהוֹן מֹשֶׁה עַל מִימְרָא דִּי כַּמָּא דְאִתְּפַקֵּד:
17	And these were the sons of Levi by their names: Gershon, and Kohath, and Merari.	וַיְהִיו־אֵלֶּה בְּנֵי־לֵוִי בְשֵׁמֹתָם גֵּרְשֹׁן וְקָהַת וּמֶרָרִי:	וַהֲוֹ אֵלֵין בְּנֵי לֵוִי בְשֵׁמֹתָהוֹן גֵּרְשֹׁן וְקָהַת וּמֶרָרִי:
18	And these are the names of the sons of Gershon by their families: Libni and Shimei.	וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־גֵרְשֹׁן לְמִשְׁפַּחָתָם לְבִנֵי וְשִׁמְעִי:	וְאֵלֵין שְׁמֹתָהוֹן בְּנֵי גֵרְשֹׁן לְזִרְעֵיתָהוֹן לְבִנֵי וְשִׁמְעִי:
19	And the sons of Kohath by their families: Amram and Izhar, Hebron and Uzziel.	וּבְנֵי קָהַת לְמִשְׁפַּחָתָם עַמְרָם וִיצְחָר חֶבְרֹן וְעֻזִּיאֵל:	וּבְנֵי קָהַת לְזִרְעֵיתָהוֹן עַמְרָם וִיצְחָר חֶבְרֹן וְעֻזִּיאֵל:

(12) ואני הנה לקחתי. ואני מהיכן זכיתי בהן: מתוך בני ישראל. שיהיו ישראל שוכרין אותן לשירות שלי על ידי הזכורות זכיתי בהם ולקחתים תמורתם לפי שהיתה העבודה בזכורות וכשחטאו בעגל נפסלו והלוים שלא עבדו עבודת אלילים נצחרו תחתיהם (מדרש אגדה):

(15) מבין חדש ומעלה. משינא מכלל נפלים הוא נמנה ליקרא שומר משמרת הקדש. אמר רבי יהודה ברבי שלום למוד הוא אותו השבט להיות נמנה מן הבטן שנאמר (להלן כו, נט) אשר ילדה אותה ללוי במצרים עם כניסתה צפתה מצרים ילדה אותה ונמנית בשבעים נפשות שכשאתה מונה חשבונם לא תמצאם אלא שבעים חסר אחת והיא השלימה את המנין (תנחומא במדבר טז):

(16) על פי ה'. אמר משה לפני הקב"ה היאך אני נכנס לתוך אהליהם לדעת מניין יונקיהם אמר לו הקב"ה עשה אותה שלך ואני אעשה שלי הלך משה ועמד על פתח האהל והשכינה מקדמת לפניו וצת קול יוצאת מן האהל ואומרת כך וכך תינוקות יש בזהל זה לך נאמר על פי ה' (שם):

20	And the sons of Merari by their families: Mahli and Mushi. These are the families of the Levites according to their fathers' houses.	וּבְנֵי מֵרָרִי לְמִשְׁפַּחְתָּם מַחְלִי וּמוּשִׁי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת הַלֵּוִי לְבֵית אֲבֹתָם:	20
21	Of Gershon was the family of the Libnites, and the family of the Shimeites; these are the families of the Gershonites.	לְגֵרְשֹׁן מִשְׁפַּחַת הַלִּבְנִי וּמִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְעִי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֹׁנִי:	21
22	Those that were numbered of them, according to the number of all the males, from a month old and upward, even those that were numbered of them were seven thousand and five hundred.	פָּקְדֵיהֶם בַּמִּסְפָּר כָּל-זָכָר מִבֶּן-חֹדֶשׁ וּמַעְלָה פָּקְדֵיהֶם שִׁבְעַת אֲלָפִים וַחֲמִשׁ מֵאוֹת:	22
23	The families of the Gershonites were to pitch behind the tabernacle westward;	מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֹׁנִי אַחֲרֵי הַמִּשְׁכָּן יַחְנוּ יָמָה:	23
24	the prince of the fathers' house of the Gershonites being Eliasaph the son of Lael,	וְנָשִׂא בֵּית-אָב לַגֵּרְשֹׁנִי אֱלִיָּסָפ בֶּן-לֹאֵל:	24
25	and the charge of the sons of Gershon in the tent of meeting the tabernacle, and the Tent, the covering thereof, and the screen for the door of the tent of meeting,	וּמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי-גֵרְשֹׁן בְּאֹהֶל מוֹעֵד הַמִּשְׁכָּן וְהָאֹהֶל מְכֹסָהוּ וּמִסְךְ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:	25
26	and the hangings of the court, and the screen for the door of the court—which is by the tabernacle, and by the altar, round about—and the cords of it, even whatsoever pertaineth to the service thereof.	וּקְלָעֵי הַחֹצֵר וְאֶת-מִסְךְ פֶּתַח הַחֹצֵר אֲשֶׁר עַל-הַמִּשְׁכָּן וְעַל-הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֶת מִיתָרָיו לְכָל עֲבֹדָתוֹ: (ס)	26
27	And of Kohath was the family of the Amramites, and the family of the Izharites, and the family of the Hebronites, and the family of the Uzzielites; these are the families of the Kohathites:	וּלְקַחַת מִשְׁפַּחַת הָעֲמֶרָמִי וּמִשְׁפַּחַת הִיִּצְחָרִי וּמִשְׁפַּחַת הַחֶבְרֹנִי וּמִשְׁפַּחַת הָעֲזִיֵּאלִי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת הַקְּהָתִי:	27
28	according to the number of all the males, from a month old and upward, eight thousand and six hundred, keepers of the charge of the sanctuary.	בַּמִּסְפָּר כָּל-זָכָר מִבֶּן-חֹדֶשׁ וּמַעְלָה שְׁמֹנֶת אֲלָפִים וּשְׁשׁ מֵאוֹת שְׁמֹרֵי מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ:	28

- (21) לגרשון משפחת הלבני. כלומר לגרשון היו הפקודים משפחת הלזני ומשפחת השמעני פקודיהם כך וכך:
 (25) המשכן. יריעות הממנונות: והאהל. יריעות עזים העשויות לגג: מכסהו. עורות אילים ומחשים: ומסך פתח. הוא הוילון:
 (26) ואת מיתריו. של משכן והאהל ולא של חצר:

29	The families of the sons of Kohath were to pitch on the side of the tabernacle southward;	מִשְׁפַּחַת בְּנֵי־קָהָת יַחְנוּ עַל יַרְדֵּי הַמִּשְׁכָּן תִּימָנָה:	זֶרְעֵית בְּנֵי קָהָת יִשְׁרוּן עַל שְׂדֵא דְמִשְׁכָּנָא דְרוּמָא:
30	the prince of the fathers' house of the families of the Kohathites being Elizaphan the son of Uzziel,	וְנָשִׂיא בֵּית־אָב לְמִשְׁפַּחַת הַקָּהָתִי אֱלִיזָפָן בֶּן־עִזִּיאֵל:	וְרַב בֵּית בָּא לְזֶרְעֵית קָהָת אֱלִיזָפָן בֶּר עִזִּיאֵל:
31	and their charge the ark, and the table, and the candlestick, and the altars, and the vessels of the sanctuary wherewith the priests minister, and the screen, and all that pertaineth to the service thereof;	וּמִשְׁמֶרְתָּם הָאָרֶן וְהַשְּׁלֶחָן וְהַמִּזְבֵּחַ וְכָל־יְהוָה הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ בָּהֶם וְהַמָּסָךְ וְכָל־עֲבֹדָתוֹ:	וּמִטְרָתָהוֹן אֲרוֹנָא וּפְתִירָא וּמִגְרָתָא וּמִדְּבַחִיא וּמִנִּי קוּדְשָׁא דִישְׁמִשׁוֹן בְּהוֹן וּפְרָסָא וְכָל פּוֹלְחָנִיָּה:
32	Eleazar the son of Aaron the priest being prince of the princes of the Levites, and having the oversight of them that keep the charge of the sanctuary.	וְנָשִׂיא נְשִׂאֵי הַלְוִי אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן פִּקְדֹת שְׁמֵרֵי מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ:	וְאִמְרָכָלָא דְמִנָּנָא עַל רַבְרָבֵי לִינְאֵי אֶלְעָזָר בֶּר אַהֲרֹן כְּהֵנָא מִתַּחֲת יְדוּהֵי מְמוּנֵן נְטָרֵי מִטְרָתָא דְקוּדְשָׁא:
33	Of Merari was the family of the Mahlites, and the family of the Mushites; these are the families of Merari.	לְמֶרָרִי מִשְׁפַּחַת הַמַּחֲלִי וּמִשְׁפַּחַת הַמוּשִׁי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת מֶרָרִי:	לְמֶרָרִי זֶרְעֵית מַחֲלִי וְזֶרְעֵית מוּשִׁי אֵלִין אֲנֹן זֶרְעֵית מֶרָרִי:
34	And those that were numbered of them, according to the number of all the males, from a month old and upward, were six thousand and two hundred;	וּפְקֻדֵיהֶם בְּמִסְפַּר כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וּמַעֲלָה שֵׁשֶׁת אֲלָפִים וּמָאתַיִם:	וּמִנִּינִיהוֹן בְּמִנָּן כָּל דְּכוּרָא מִבֶּר יָרְחָא וְלַעִילָא שְׁתָּא אֲלָפִין וּמָאתָן:
35	the prince of the fathers' house of the families of Merari being Zuriel the son of Abihail; they were to pitch on the side of the tabernacle northward;	וְנָשִׂיא בֵּית־אָב לְמִשְׁפַּחַת מֶרָרִי צוּרִיאֵל בֶּן־אֲבִיחַיִל עַל יַרְדֵּי הַמִּשְׁכָּן יַחְנוּ צָפֹנָה:	וְרַב בֵּית בָּא לְזֶרְעֵית מֶרָרִי צוּרִיאֵל בֶּר אֲבִיחַיִל עַל שְׂדֵא דְמִשְׁכָּנָא יִשְׁרוּן צָפֹנָא:
36	the appointed charge of the sons of Merari being the boards of the tabernacle, and the bars thereof, and the pillars thereof, and the sockets thereof, and all the instruments thereof, and all that pertaineth to the service thereof;	וּפִקְדֹת מִשְׁמֶרֶת בְּנֵי מֶרָרִי קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן וּבְרִיחָיו וְעַמֻּדָיו וְאַדָּנָיו וְכָל־כֵּלָיו וְכָל־עֲבֹדָתוֹ:	וּדְמָסִיר לְמִטָּר לְבָנֵי מֶרָרִי דְפִי מִשְׁכָּנָא וְעִבְרֹהֵי וְעַמֻּדֹהֵי וְסִמְכוּהֵי וְכָל מְנוּהֵי וְכָל פּוֹלְחָנִיָּה:
37	and the pillars of the court round about, and their sockets, and their pins, and their cords.	וְעַמֻּדֵי הַחֹצֵר סָבִיב וְאַדָּנֵיהֶם וְיִתְדֹתָם וּמִיתְרֵיהֶם:	וְעַמֻּדֵי דִרְתָּא סָחוּר סָחוּר וְסִמְכוּהוֹן וְסִפְיָהוֹן וְאַטְוִיָּהוֹן:

(29) משפחת בני קהת יחנו וגר תימנה. וסמוכין להם דגל ראובן החונים תימנה (לעיל 3, י) אוי לרשע ואוי לשכנו לכך לקו מהם דתן ואזירים ומאמס וחסמים איש עם קרח ועדתו שנמשכו עמהם במחלוקתם (תנחומא במדבר 31) והמסך. היא הפרכת שאף היא קרויה (שמות מ, כא) (פרכת) המסך: (32) ונשיא נשיא הלוי. ממנה על כלם ועל מה היא נשיאומה: פקודת שומרי משמרת הקודש. על ידו היה פקודת כולם:

And those that were to pitch before the tabernacle eastward, before the tent of meeting toward the sunrising, were Moses, and Aaron and his sons, keeping the charge of the sanctuary, even the charge for the children of Israel; and the common man that drew nigh was to be put to death.

וְהַחֲנֻנִים לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן קִדְּמָה
לִפְנֵי אֹהֶל-מוֹעֵד וּמִזְרְחָהּ
מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבָנָיו שְׁמֵרִים
מִשְׁמֶרֶת הַמִּקְדָּשׁ לְמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְהַזֶּה הַקָּרֵב יוּמָת׃

All that were numbered of the Levites, whom Moses and Aaron numbered at the commandment of the LORD, by their families, all the males from a month old and upward, were twenty and two thousand.

כָּל-פְּקוּדֵי הַלְוִיִּם אֲשֶׁר פָּקַד
מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל-פִּי יְהוָה
לְמִשְׁפַּחָתָם כָּל-זָכָר מִבֶּן-
חֹדֶשׁ וָמַעְלָה שָׁנִים וְעֹשְׂרִים
אֵלֶּיךָ׃ (ס)

And the LORD said unto Moses: 'Number all the first-born males of the children of Israel from a month old and upward, and take the number of their names.

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה פָּקַד
כָּל-בְּכֹר זָכָר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
מִבֶּן-חֹדֶשׁ וָמַעְלָה וְשָׂא אֶת
מִסְפַּר שְׁמֹתָם׃

And thou shalt take the Levites for Me, even the LORD, instead of all the first-born among the children of Israel; and the cattle of the Levites instead of all the firstlings among the cattle of the children of Israel.'

וְלָקַחְתָּ אֶת-חֲלוּיָם לִי אֲנִי יְהוָה
תַּחַת כָּל-בְּכֹר בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל
וְאֵת בְּהֵמַת חֲלוּיָם תַּחַת כָּל-
בְּכוֹר בְּבֵהֶמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

And Moses numbered, as the LORD commanded him, all the first-born among the children of Israel.

וַיִּפְקֹד מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צֻוָּה
יְהוָה אֹתוֹ אֶת-כָּל-בְּכוֹר בְּבָנֵי
יִשְׂרָאֵל׃

And all the first-born males according to the number of names, from a month old and upward, of those that were numbered of them, were twenty and two thousand two hundred and threescore and thirteen.

וַיְהִי כָל-בְּכוֹר זָכָר בְּמִסְפַּר
שְׁמֹת מִבֶּן-חֹדֶשׁ וָמַעְלָה
לְפָקְדֵיהֶם שָׁנִים וְעֹשְׂרִים אֵלֶּיךָ
שְׁלֹשָׁה וְשִׁבְעִים וּמֵאָתָּים׃ (פ)

(38) משה ואהרן ובניו. וסמוכין להם דגל מחנה יהודה והחונים עליו יששכר וזבולן מוז ללדיק מוז לשכנו לפי שהיו שכניו של משה שהיה עוסק בתורה נעשו גדולים בתורה שנאמר (תהלים ס, ט) יהודה מחוקקי (דה"א יב, לג) ומצני יששכר יודעי צינה וגו' מאתים ראשי סנהדראות ומזבולן (שופטים ה, ד) מושכים בשצט סופר (תנחומא שס):

(39) אשר פקד משה ואהרן. נקוד על ואהרן לומר שלא היה צמנין הלויים (זכורות ד, ח): שנים ועשרים אלף. ובפרטן אחת מואל שלש מאות יתרים בני גרשון שצעת אלפים וחמש מאות. בני קהת שמונת אלפים ושש מאות. בני מררי שש אלפים ומאתים. ולמה לא כללן עם השאר ויפדו את הזכורות ולא יהיו זקוקים השלשה ושבעים ומאתים זכורות העודפים על המנין לפדיון אמרו רבותינו במסכת זכורות (ה, ח) אותן שלש מאות לויים זכורים היו ודים שיפיקעו עצמם מן הפדיון:

(40) פקד כל בכור זכר וגו' מבין חדש ומעלה. משיא מכלל ספק נפלים:

44	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יַיַּעַם מֹשֶׁה לְמִימֹר:	44
45	'Take the Levites instead of all the first-born among the children of Israel, and the cattle of the Levites instead of their cattle; and the Levites shall be Mine, even the LORD's.	קַח אֶת-הַלְוִיִּים תַּחַת כָּל-בְּכוֹר בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת-בְּהֵמַת הַלְוִיִּים תַּחַת בְּהֵמָתָם וְהָיוּ-לִי הַלְוִיִּים אֲנִי יְהוָה: קָרִיב יֵת לַיֹּאֵי חֶלֶף כָּל בּוֹכֵרָא בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל וְיֵת בְּעִירָא דְלַיֹּאֵי חֶלֶף בְּעִירָהוֹן וַיהוֹן מְשֻׁמֵּשִׁין קְדָמִי לַיֹּאֵי אֲנִי יַיַּעַם:	45
46	And as for the redemption of the two hundred and three score and thirteen of the first-born of the children of Israel, that are over and above the number of the Levites,	וְאֵת פְּדוּיֵי הַשְּׁלֹשָׁה וְהַשְּׁבַעִים וְהַמֵּאָתַיִם הָעֶדְפִים עַל-הַלְוִיִּים מִבְּכוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וְיֵת פוֹרְקָן מֵאֲתָן וְשִׁבְעִין וְחֵלְתָא דִּיתִירִין עַל לַיֹּאֵי מִבְּכוֹרֵיא דְבִנֵי יִשְׂרָאֵל:	46
47	thou shalt take five shekels apiece by the poll; after the shekel of the sanctuary shalt thou take them—the shekel is twenty gerahs.	וְלִקְחָתָּ חֲמִשָּׁת חֲמִשָּׁת שֶׁקֶלִים לְגִלְגֻלַת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ תִּקַּח עֶשְׂרִים גֶּרָה הַשֶּׁקֶל: וְתַסֵּב חֲמִישׁ חֲמִישׁ סֶלְעִין לְגִלְגֻלַת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ תִּקַּח תַּסֵּב עֶשְׂרִין מַעֲיִן סֶלְעָא:	47
48	And thou shalt give the money wherewith they that remain over of them are redeemed unto Aaron and to his sons.'	וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו פְּדוּיֵי הָעֶדְפִים בָּהֶם: וְתָתִין כֶּסֶף לְאַהֲרֹן וּלְבָנָהוּ פוֹרְקָן דִּיתִירִין בָּהוֹן:	48
49	And Moses took the redemption-money from them that were over and above them that were redeemed by the Levites;	וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת כֶּסֶף הַפְּדִיּוֹם מֵאֵת הָעֶדְפִים עַל פְּדוּיֵי הַלְוִיִּים: וַיְנַסִּיב מֹשֶׁה יֵת כֶּסֶף פוֹרְקָנָהוֹן מִן דִּיתִירִין עַל פְּרִיָּי לַיֹּאֵי:	49
50	from the first-born of the children of Israel took he the money: a thousand three hundred and threescore and five shekels, after the shekel of the sanctuary.	מֵאֵת בְּכוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָקַח אֶת-הַכֶּסֶף חֲמִשָּׁה וְשִׁשִּׁים וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְאַלְף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ: מִן בְּכוֹרֵיא דְבִנֵי יִשְׂרָאֵל נָסִיב יֵת כֶּסֶף אֶלְף וְחֵלְתָא מֵאָה וְשֵׁטִין וְחִמִּישׁ סֶלְעִין בְּסֶלְעֵי קוּדְשָׁא:	50
51	And Moses gave the redemption-money unto Aaron and to his sons, according to the word of the LORD, as the LORD commanded Moses.	וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת-כֶּסֶף הַפְּדִיּוֹם לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו עַל-פִּי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צֻוְּהָ יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה: (פ)	51

(45) ואת בהמת הלויים וגו'. לא פדו צהמות הלויים את זכורי צהמה טהורה של ישראל אלא את פטרי חמוריהם ושה אחד של זן לוי פטר כמה פטרי חמורים של ישראל מדע שהרי מנה העודפים צאדם ולא מנה העודפים צהמה (שם 3, ד):

(46) ואת פדויי השלשה וגו'. ואת הזכורות הנריכין להפדות צהם אלו השלשה ושצעים ומאחיס העודפים צהם ויתריים על הלויים מהם תקח חמשת שקלים לגלגלת כך היתה מכירתו של יוסף עשרים כסף שהיה זכורה של רחל (צ"ר פד, יח):

(49) העדפים על פדויי הלויים. על אותן שפדו הלויים בגופן:

(50) חמשה וששים ושלוש מאות ואלף. כך סכום החשצון חמשת שקלים לגלגלת למאחיס זכורות אלף שקל לשצעים זכורות שלש מאות וחמשים שקל לשלש זכורות חמשה עשר שקל אמר כיצד אעשה זכור שאומר לו תן חמשת שקלים יאמר לי אני מפדויי הלויים מה עשה הביא שנים ועשרין אלף פתקין וכחז עליהן זן לוי ומאחיס ושצעים ושלשה פתקין כחז עליהן ה' שקלים כללן ונתנן בקלפי אמר להן זואו ועלו פתקיסם לפי הגורל (צמד רצה ד, י. סנהדרין יז, א):

IV	And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן לֵמִימָר:	שביעי
2	'Take the sum of the sons of Kohath from among the sons of Levi, by their families, by their fathers' houses,	נָשָׂא אֶת-רֹאשׁ בְּנֵי קָהָת מִתּוֹךְ בְּנֵי לֵוִי לְמִשְׁפַּחָתָם לְבֵית אֲבֹתָם: קָבִילוּ יֵת חֹשֶׁבֶן בְּנֵי קָהָת מִגֹּו בְּנֵי לֵוִי לְזִרְעֵיהֶן לְבֵית אֲבֹתָהֶן:	2
3	from thirty years old and upward even until fifty years old, all that enter upon the service, to do work in the tent of meeting.	מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲלָא וְעַד בֶּן-חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל-בָּא לַעֲבֹד לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד: מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲלָא וְעַד בֶּן-חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל-בָּא לַעֲבֹד לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד:	3
4	This is the service of the sons of Kohath in the tent of meeting, about the most holy things:	זֹאת עֲבֹדַת בְּנֵי-קָהָת בְּאֹהֶל מוֹעֵד קֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים: דִּין פּוֹלְחֵן בְּנֵי קָהָת בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא קוֹדֶשׁ קוֹדֶשׁ:	4
5	when the camp setteth forward, Aaron shall go in, and his sons, and they shall take down the veil of the screen, and cover the ark of the testimony with it;	וּבָא אַהֲרֹן וּבָנָיו בְּנִסְעַת הַמַּחֲנֶה וְהוֹרְדוּ אֶת פְּרֻכַת הַמָּסָךְ וַיְכַסּוּ-בָהּ אֶת אֹרֶן הָעֵדֻת: וַיַּעֲלֵם אַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת אֹהֶל מוֹעֵד וַיְכַסּוּ אֶת אֹהֶל מוֹעֵד וַיַּעֲלֵם אַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת אֹהֶל מוֹעֵד:	5
6	and shall put thereon a covering of sealskin, and shall spread over it a cloth all of blue, and shall set the staves thereof.	וַיִּתְּנוּ עָלָיו חֹפֶאָה דְּמִשְׁךְ סָגוּרָא וַיַּפְּרִסוּן לְבוֹשׁ גָּד-כָּלִיל תַּכְלֵת וַיִּתְּנוּ עָלָיו עוֹר תַּחֲשׁ וַיִּפְרִסוּ בְּגַד-כָּלִיל תַּכְלֵת מְלֻמָּעָה וְשָׁמוּ בְּדָיו:	6
7	And upon the table of showbread they shall spread a cloth of blue, and put thereon the dishes, and the pans, and the bowls, and the jars wherewith to pour out; and the continual bread shall remain thereon.	וְעַל שֻׁלְחַן הַפָּנִים יַפְרִשׁוּ בֶּגֶד תַּכְלֵת וַיִּתְּנוּ עָלָיו אֶת-הַקְּעֵרֹת וְאֶת-הַכַּפֹּת וְאֶת-הַמִּנְקִיֹּת וְאֶת קִשּׁוֹת הַנֶּסֶךְ וְלֶחֶם הַתָּמִיד עָלָיו יִהְיֶה: וְעַל שֻׁלְחַן הַפָּנִים יַפְרִשׁוּ בֶּגֶד תַּכְלֵת וַיִּתְּנוּ עָלָיו אֶת-הַקְּעֵרֹת וְאֶת-הַכַּפֹּת וְאֶת-הַמִּנְקִיֹּת וְאֶת קִשּׁוֹת הַנֶּסֶךְ וְלֶחֶם הַתָּמִיד עָלָיו יִהְיֶה:	7
8	And they shall spread upon them a cloth of scarlet, and cover the same with a covering of sealskin, and shall set the staves thereof.	וַיַּפְּרִסוּ עֲלֵיהֶן לְבוֹשׁ צָבַע וַיַּכְסּוּ וַיַּחֲסִי בְּחֹפֶאָה דְּמִשְׁךְ סָגוּרָא וַיִּשְׁוּן יֵת אַרְיִחוֹהִי: וַיַּפְּרִסוּ עֲלֵיהֶן לְבוֹשׁ צָבַע וַיַּכְסּוּ וַיַּחֲסִי בְּחֹפֶאָה דְּמִשְׁךְ סָגוּרָא וַיִּשְׁוּן יֵת אַרְיִחוֹהִי:	8

- (2) נשא את ראש וגו'. מנה מהם את הראויין לעבודת משא והן מזן שלשים ועד בן חמשים שנה והפחות משלשים לא נתמלא כחו מכאן אמרו (אבות ה, כא) בן שלשים לכח והיותר על בן חמשים כחו מכחיש מעתה:
- (4) קדש הקדשים. המקדש שכולל הארון והשלחן והמזבח והפירות וכלי שרת:
- (5) ובא אהרן ובניו וגו'. כינסו כל כלי וכלי לנרמקו המפורש לו בפרשה זו ולא יאמרו הלויים בני קהת אלא לשאת: בבסוע המחנה. כשהענין מסתלק הם יודעין שיעשו:
- (7) קערות וכפות קשות ומנקיות. כזר פירשתי צמלכת המשכן (שמות כה, כט): הנכר. הכמוי לשון מסך. (שם) אשר יוסף צהם:

9	And they shall take a cloth of blue, and cover the candlestick of the light, and its lamps, and its tongs, and its snuffdishes, and all the oil vessels thereof, wherewith they minister unto it.	וַיִּסְבּוּן לְבוֹשׁ תְּכֵלֵא וַיִּכְסּוּן יֵת מִנְרֵת הַמָּאֹר וְאֶת־נֵרֶיהָ וְאֶת־מִלְקָחֶיהָ וְאֶת־מַחְתֵּיתֶיהָ וְאֶת־כָּל־כְּלֵי שְׁמֶנָה אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ לָהּ בָּהֶם:	9
10	And they shall put it and all the vessels thereof within a covering of sealskin, and shall put it upon a bar.	וַיִּתְּנוּ יָתָהּ וְיֵת כָּל מְנַהָא לְחֹפֶאָה דְּמִשְׁךְ סָגוּנָא וַיִּתְּנוּ עַל אֲרִיחָא:	10
11	And upon the golden altar they shall spread a cloth of blue, and cover it with a covering of sealskin, and shall set the staves thereof.	וְעַל מִזְבֵּחַ הַזָּהָב יִפְרֹסוּן לְבוֹשׁ תְּכֵלֵא וַיִּכְסּוּן יָתָהּ בְּחֹפֶאָה דְּמִשְׁךְ סָגוּנָא וַיִּשּׁוּן יֵת אֲרִיחֹהִי:	11
12	And they shall take all the vessels of ministry, wherewith they minister in the sanctuary, and put them in a cloth of blue, and cover them with a covering of sealskin, and shall put them on a bar.	וַיִּסְבּוּן יֵת כָּל מְנִי שְׁמוּשָׁא דִּישְׁמִשׁוֹן בְּהוֹן בְּקוּדְשָׁא וַיִּתְּנוּ לְלְבוֹשׁ תְּכֵלֵא וַיִּכְסּוּן יָתָהּ בְּחֹפֶאָה דְּמִשְׁךְ סָגוּנָא וַיִּתְּנוּ עַל אֲרִיחָא:	12
13	And they shall take away the ashes from the altar, and spread a purple cloth thereon.	וַיִּסְבּוּן יֵת קִטְמָא דְּמִדְּבָחָא וַיִּפְרֹסוּן עָלוּהִי לְבוֹשׁ אֲרָגָנָא:	13
14	And they shall put upon it all the vessels thereof, wherewith they minister about it, the fire-pans, the flesh-hooks, and the shovels, and the basins, all the vessels of the altar; and they shall spread upon it a covering of sealskin, and set the staves thereof.	וַיִּתְּנוּ עָלוּהִי יֵת כָּל מְנֹהִי דִּישְׁמִשׁוֹן עָלוּהִי בְּהוֹן יֵת מַחְתֵּיתָא וְיֵת צִנּוּרִיתָא וְיֵת מְגִרּוּפִיתָא וְיֵת מִזְרָקָא כָּל מְנִי מִדְּבָחָא וַיִּפְרֹסוּן עָלוּהִי חֹפֶאָה דְּמִשְׁךְ סָגוּנָא וַיִּשּׁוּן אֲרִיחֹהִי:	14

(9) מלִקְחֵיהָ. כמִין צֶנֶת שְׁמוּשָׁךְ זֶה אֵת הַפְּתִילָה לְכָל זֶד שִׁירָה: מַחְתֵּיתָהּ. כמִין כֶּף קֹטֵנָה וְשׁוּלֵי פְּשׁוּטִין וְלֹא סָגֻלְגִּלִּים וְאִין לָהּ מַחֲיִנָּה לִפְנֵים אֵלֹא מִזְדִּיהָ וְחוּתָהּ זֶה אֵת דְּשֵׁן הַנְּרוֹת כְּשֶׁמֵּטִיבִין: נֵרֶיהָ. לֹא־יִשְׁצַלַע־שׁ שְׁנוֹתֵינִים בְּזֶהן הַשְּׁמִן וְהַפְּתִילֹת: (10) אֵל מִכְסָּה עוֹר תַּחַשׁ. כמִין מַרְנוּף (כִּלִּים לִצ): (12) אֵת כָּל כְּלֵי הַשֶּׁרֶת אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ בָּם בְּקִדְשׁ. בְּתוֹךְ הַמִּשְׁכָּן שְׁהוּא קֹדֶשׁ וְהֵן כְּלֵי הַקְּטֹרֶת שֶׁמִּשְׁרְתִּין בָּהֶם בְּמוֹצָא הַפְּנִימִי: (13) וְדִשְׁנוּ אֵת הַמִּזְבֵּחַ. מוֹצָא הַנְּחֹשֶׁת: וְדִשְׁנוּ. יִטְלוּ אֵת הַדֶּשֶׁן מֵעֲלָיו: וּפְרָשׁוּ עָלָיו בִּגְדֵי אֲרָגָמָן. וְאֵשׁ שִׁירָדָה מִן הַשְּׁמִים רִצּוּתָהּ חֹתֵם הַבְּגָד כֹּאדִי בִּשְׁעַת הַמַּסְעוֹת (יוֹמָא כֹּא, צ) וְאִינָה שׁוֹרְפָתָהּ שְׁהוּא כּוֹפִין עָלֶיהָ פִּסְכָּתָהּ שֶׁל נַחֲשֶׁת (עִירּוֹצִין קד): (14) מַחְתֵּיתָהּ. שֶׁבָּהן חוּתִים גְּחִלִּים לְתַרּוּמַת הַדֶּשֶׁן שֶׁעֲשׂוּיָהּ כמִין מַחֲצֵת שֶׁאִין לָהּ אֵלֹא שְׁלֹשׁ מַחֲצִיּוֹת וּמִלְּפָנֶיהָ שׁוֹאֲצָתָהּ אֵת הַגְּחִלִּים: מִזְלָגוֹת. לְנֹרִיּוֹת שֶׁל נַחֲשֶׁת בְּשָׁבָן מִכִּין צֹאצְרִים שֶׁעַל הַמִּזְבֵּחַ לְהַפְכָן כְּדִי שִׁיתְּכַלּוּ יָפָה וְהִמָּה: יַעִים. הֵם מְגִרּוּפּוֹת וְצִלַע־וֹ וַיִּדְלִילוּ וְהֵן שֶׁל נַחֲשֶׁת וְבָהן מִכְּבִדִּין אֵת הַדֶּשֶׁן מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ:

<p>15 And when Aaron and his sons have made an end of covering the holy furniture, and all the holy vessels, as the camp is to set forward—after that, the sons of Kohath shall come to bear them; but they shall not touch the holy things, lest they die. These things are the burden of the sons of Kohath in the tent of meeting.</p>	<p>וְכָל־הָאֹהֲרֹן וּבָנָיו לְכַסֹּת אֶת־הַקֹּדֶשׁ וְאֶת־כָּל־כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ בְּנֹסֶעַ הַמִּחָנֶּה וְאַחֲרֵי־כֵן יָבֹאוּ בְנֵי־קָהָת לִשְׂאת וְלֹא־יִגְעוּ אֶל־הַקֹּדֶשׁ וּמָתוּ אֵלֶּה מִשָּׂא בְנֵי־קָהָת בְּאֹהֶל מוֹעֵד:</p>	<p>15 וְכָל־הָאֹהֲרֹן וּבָנָיו לְכַסֹּת אֶת־הַקֹּדֶשׁ וְאֶת־כָּל־כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ בְּנֹסֶעַ הַמִּחָנֶּה וְאַחֲרֵי־כֵן יָבֹאוּ בְנֵי־קָהָת לִשְׂאת וְלֹא־יִגְעוּ אֶל־הַקֹּדֶשׁ וּמָתוּ אֵלֶּה מִשָּׂא בְנֵי־קָהָת בְּאֹהֶל מוֹעֵד:</p>
<p>16 And the charge of Eleazar the son of Aaron the priest shall be the oil for the light, and the sweet incense, and the continual meal-offering, and the anointing oil: he shall have the charge of all the tabernacle, and of all that therein is, whether it be the sanctuary, or the furniture thereof.</p>	<p>וּפָקֻדַּת אֱלֹעָזָר בֶּן־אֹהֲרֹן הַכֹּהֵן שֶׁמֶן הַמָּאֹר וּקְטֹרֶת הַסִּמִּים וּמִנְחַת הַתָּמִיד וְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה פָקֻדַּת כָּל־הַמִּשְׁכָּן וְכָל־אֲשֶׁר־בּוֹ בַקֹּדֶשׁ וּבְכָלֵיו: (פ)</p>	<p>16 וּפָקֻדַּת אֱלֹעָזָר בֶּן־אֹהֲרֹן הַכֹּהֵן שֶׁמֶן הַמָּאֹר וּקְטֹרֶת הַסִּמִּים וּמִנְחַת הַתָּמִיד וְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה פָקֻדַּת כָּל־הַמִּשְׁכָּן וְכָל־אֲשֶׁר־בּוֹ בַקֹּדֶשׁ וּבְכָלֵיו: (פ)</p>
<p>17 And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אֹהֲרֹן לֵאמֹר:</p>	<p>מפטיר ד וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אֹהֲרֹן לֵאמֹר:</p>
<p>18 'Cut ye not off the tribe of the families of the Kohathites from among the Levites;</p>	<p>אֶל־תִּכְרְיֵתוּ אֶת־שִׁבְט מִשְׁפַּחַת הַקָּהָתִי מִתּוֹךְ הַלְוִיִּם:</p>	<p>18 אֶל־תִּכְרְיֵתוּ אֶת־שִׁבְט מִשְׁפַּחַת הַקָּהָתִי מִתּוֹךְ הַלְוִיִּם:</p>
<p>19 but thus do unto them, that they may live, and not die, when they approach unto the most holy things: Aaron and his sons shall go in, and appoint them every one to his service and to his burden;</p>	<p>וְזָאתוּ עֲשׂוּ לָהֶם וְחָיוּ וְלֹא יָמָתוּ בְּגִשְׁתָּם אֶת־קֹדֶשׁ הַקֹּדֶשִׁים אֹהֲרֹן וּבָנָיו יָבֹאוּ וְשָׂמוּ אוֹתָם אִישׁ אִישׁ עַל־עֲבֹדָתוֹ וְאֶל־מִשְׁאָו:</p>	<p>19 וְזָאתוּ עֲשׂוּ לָהֶם וְחָיוּ וְלֹא יָמָתוּ בְּגִשְׁתָּם אֶת־קֹדֶשׁ הַקֹּדֶשִׁים אֹהֲרֹן וּבָנָיו יָבֹאוּ וְשָׂמוּ אוֹתָם אִישׁ אִישׁ עַל־עֲבֹדָתוֹ וְאֶל־מִשְׁאָו:</p>
<p>20 but they shall not go in to see the holy things as they are being covered, lest they die.</p>	<p>וְלֹא־יָבֹאוּ לִרְאוֹת כְּבֻלַּע אֶת־הַקֹּדֶשׁ וּמָתוּ: (פ)</p>	<p>קנט פסוקים וְלֹא־יָבֹאוּ לִרְאוֹת כְּבֻלַּע אֶת־הַקֹּדֶשׁ וּמָתוּ: (פ)</p>

The Haftara is Hosea 2:1 – 2:22 on page 185. On Erev Rosh Hodesh, read the Haftara on page 210.

(15) לכסת את הקדש. הארון והמזבח: ואת כל כלי הקדש. המנורה וכלי שרת: ומתו. שאם יגעו חייבין מיתה זידי שמים:
(16) ופקדת אלעזר. שהוא ממונה עליהם לשאת אותם שמן וקטרת ושמן המשחה ומנחת התמיד עליו מוטל ללוות ולזרז ולהקריב צעת חנייתו: פקדת כל המשכן. ועוד היה ממונה על משא בני קהת ללוות איש איש על עבודתו ועל משאו והוא המשכן וכל אשר בו כל הסדורים למעלה צפרשה זו אצל משא בני גרשון ומררי שאינן מקדש הקדשים על פי איחמור היה כמו שכתוב צפרשת נשא (להלן פסוק כח):
(18) אל תכריתו. אל תגרמו להם שימותו:
(20) ולא יבאו לראות כבלע את הקדש. למון נרתק שלו כמו שפירשתי למעלה צפרשה זו ופרשו עליו בגד פלוני וכמו אותו במכסה פלוני וצלוע שלו הוא כסויו:

21	And the LORD spoke unto Moses saying:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:	נשא
22	'Take the sum of the sons of Gershon also, by their fathers' houses, by their families;	קָבִיל יֵת חֹשֶׁבֶן בְּנֵי גֵרְש�ׁוֹן אַף אֲנִיו לְבֵית אֲבֹתָהֶן לְזִרְעֵיהֶן:	נשא אֶת-רֹאשׁ בְּנֵי גֵרְש�ׁוֹן גַּם-הֵם לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם:
23	from thirty years old and upward until fifty years old shalt thou number them: all that enter in to wait upon the service, to do service in the tent of meeting.	מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲלָא עַד בֶּן חֲמִשִּׁין שָׁנִין תִּמְנִי יִתְּהוּן כָּל דָּאֲתִי לְחֵילָא חֵילָא לְמַפְלַח פּוֹלְחָנָא בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא:	מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְנִמְעָלָה עַד בֶּן-חֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּפְקֹד אוֹתָם כָּל-הַבָּא לַעֲבֹד צָבָא לַעֲבֹד עֲבֹדָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד:
24	This is the service of the families of the Gershonites, in serving and in bearing burdens:	זֶאת עֲבֹדַת מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֹׁנִי לַעֲבֹד וּלְמַשָּׂא:	24
25	they shall bear the curtains of the tabernacle, and the tent of meeting, its covering, and the covering of sealskin that is above upon it, and the screen for the door of the tent of meeting;	וְנִשְׂאוּ אֶת-יְרִיעֵת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת-אֹהֶל מוֹעֵד מִכְסֵּהוּ וּמִכְסֵּה הַתֵּחָשׁ אֲשֶׁר-עָלָיו מִלְמַעְלָה וְאֶת-מִסְךְ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:	לְנִי
26	and the hangings of the court, and the screen for the door of the gate of the court, which is by the tabernacle and by the altar round about, and their cords, and all the instruments of their service, and whatsoever there may be to do with them, therein shall they serve.	וְאֶת קַלְעֵי הַחֹצֵר וְאֶת-מִסְךְ פֶּתַח שַׁעַר הַחֹצֵר אֲשֶׁר עַל-הַמִּשְׁכָּן וְעַל-הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֶת מִיתְרֵיהֶם וְאֶת-כָּל-כְּלֵי עֲבֹדָתָם וְאֶת כָּל-אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָהֶם וְעָבְדוּ:	26
27	At the commandment of Aaron and his sons shall be all the service of the sons of the Gershonites, in all their burden, and in all their service; and ye shall appoint unto them in charge all their burden.	עַל מִימֶר אֶהֱרֹן וּבְנוֹתָיו יְהִי כָּל פּוֹלְחָן בְּנֵי גֵרְש�ׁוֹן לְכָל מִטּוֹלָהוֹן וּלְכָל פּוֹלְחָנְהוֹן וְתִמְנֶנּוּ עֲלֵיהֶן בְּמִטְרָא יֵת כָּל מִטּוֹלָהוֹן:	עַל-פִּי אֶהֱרֹן וּבְנוֹי תִּהְיֶה כָּל-עֲבֹדַת בְּנֵי הַגֵּרְשֹׁנִי לְכָל-מִשְׁאֵם וּלְכָל עֲבֹדָתָם וּפְקֻדָּתָם עַל-הֵם בְּמִשְׁמֶרֶת אֶת כָּל-מִשְׁאֵם:

(22) נשא את ראש בני גרשון גם הם. כמו שצויתך על בני קהת לראות כמה יש שהגיעו לכלל עבודה:

(25) את יריעת המשכן. עשר התחמונות: ואת אהל מועד. יריעות עזים העשויות לאהל עליו: מכסהו. עורות אילים מאדמים: מסך פתח. וילון המזרחי:

(26) אשר על המשכן. כלומר הקלעים והמסך של חצר הסוככים ומגינים על המשכן ועל מזבח הנחשת סביב: ואת כל אשר יעשה להם. כתרומתו וית כל דתמסר להון לבני גרשון:

(27) על פי אהרן ובניו. ואיזה מהזנים ממונה עליהם ציד אימרת בן אהרן הכהן:

28	This is the service of the families of the sons of the Gershonites in the tent of meeting; and their charge shall be under the hand of Ithamar the son of Aaron the priest.	זאת עבדת משפחת בני הגרשני באהל מועד ומשמרתם ביד איתמר בן-אחרן הכהן: (ס)	28
29	As for the sons of Merari, thou shalt number them by their families, by their fathers' houses;	בני מררי לזרעיתיהן לבית אבהתיהן תמני יתהיו:	ישראל
30	from thirty years old and upward even unto fifty years old shalt thou number them, every one that entereth upon the service, to do the work of the tent of meeting.	מבן שלשים שנה ומעלה ועד בן חמשים שנים תמנינן כל דאחי לחילא למפלח ית פולחן משכן זמנא:	30
31	And this is the charge of their burden, according to all their service in the tent of meeting: the boards of the tabernacle, and the bars thereof, and the pillars thereof, and the sockets thereof;	וזאת משמרת משאם לכל-עבדתם באהל מועד קרשי המשכן ובריחיו ועמודיו ואדניו:	31
32	and the pillars of the court round about, and their sockets, and their pins, and their cords, even all their appurtenance, and all that pertaineth to their service; and by name ye shall appoint the instruments of the charge of their burden.	ועמודי החצר סביב ואדניהם ויתדתם ומיתריהם לכל-כליהם ולכל עבדתם ובשמות תפקדו את-כלי משמרת משאם:	32
33	This is the service of the families of the sons of Merari, according to all their service, in the tent of meeting, under the hand of Ithamar the son of Aaron the priest.'	זאת עבדת משפחת בני מררי לכל-עבדתם באהל מועד ביד איתמר בן-אחרן הכהן:	ע"כ צחול
34	And Moses and Aaron and the princes of the congregation numbered the sons of the Kohathites by their families, and by their fathers' houses,	ויפקד משה ואהרן ונשיאי העדה את-בני הקהתי למשפחתם ולבית אבתם:	34
35	from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered upon the service, for service in the tent of meeting.	מבן שלשים שנה ומעלה ועד בן חמשים שנה כל-הבא לצבא לעבדה באהל מועד:	35

(32) ויתדתם ומיתריהם. של עמודים שהרי יתדות ומיתרי הקלעים צמשא בני גרשון היו ויתדות ומיתרים היו ליריעות ולקלעים מלמטה שלא תגזיזה הרוח ויתדות ומיתרים היו לעמודים סביב לתלות צהם הקלעים צשפתם העליונה צכלונסות וקונדסין כמו ששנויה צמלאכת המשכן (פ"ה):

36	And those that were numbered of them by their families were two thousand seven hundred and fifty.	וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם לְמִשְׁפְּחֹתָם אֲלֵפִים שֶׁבַע מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים: וְהָיוּ מִנִּיגֵיהוֹן לְזִרְעֵיתָהוֹן תָּרִין אֲלֵפִין שֶׁבַע מֵאָה וַחֲמִשִּׁין:	36
37	These are they that were numbered of the families of the Kohathites, of all that did serve in the tent of meeting, whom Moses and Aaron numbered according to the commandment of the LORD by the hand of Moses.	אֵלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁפַּחַת הַקֹּהֲתִי כָּל־הָעֹבֵד בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה: (ס)	37
38	And those that were numbered of the sons of Gershon, by their families, and by their fathers' houses,	וּפְקוּדֵי בְנֵי גֶרְשׁוֹן לְמִשְׁפְּחוֹתָם וּלְבֵית אֲבֹתָם: וּמִנִּיגֵי בְנֵי גֶרְשׁוֹן לְזִרְעֵיתָהוֹן וּלְבֵית אֲבֹתָהוֹן:	שני
39	from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered upon the service, for service in the tent of meeting,	מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲלֹא וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הַבָּא לְצִבָּא לַעֲבֹדָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד: מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲלֹא וְעַד בֶּן חֲמִשִּׁין שָׁנִין כָּל דָּאֲתִי לְחִילָא לְפֻלְחָנָא בְּמִשְׁכָּן זְמָנָא:	39
40	even those that were numbered of them, by their families, by their fathers' houses, were two thousand and six hundred and thirty.	וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם אֲלֵפִים וָשֵׁשׁ מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים: וְהָיוּ מִנִּיגֵיהוֹן לְזִרְעֵיתָהוֹן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן תָּרִין אֲלֵפִין וּשִׁית מֵאָה וּתְלָתִין:	40
41	These are they that were numbered of the families of the sons of Gershon, of all that did serve in the tent of meeting, whom Moses and Aaron numbered according to the commandment of the LORD.	אֵלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁפַּחַת בְּנֵי גֶרְשׁוֹן כָּל־הָעֹבֵד בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה: אֵלֶּה מִנִּיגֵי זִרְעֵית בְּנֵי גֶרְשׁוֹן כָּל דְּפֻלַּח בְּמִשְׁכָּן זְמָנָא דְּמָנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מִימְרָא דִּי:	41
42	And those that were numbered of the families of the sons of Merari, by their families, by their fathers' houses,	וּפְקוּדֵי מִשְׁפַּחַת בְּנֵי מֶרָרִי לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם: וּמִנִּיגֵי זִרְעֵית בְּנֵי מֶרָרִי לְזִרְעֵיתָהוֹן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן:	42
43	from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered upon the service, for service in the tent of meeting,	מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲלֹא וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הַבָּא לְצִבָּא לַעֲבֹדָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד: מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲלֹא וְעַד בֶּן חֲמִשִּׁין שָׁנִין כָּל דָּאֲתִי לְחִילָא לְפֻלְחָנָא בְּמִשְׁכָּן זְמָנָא:	43
44	even those that were numbered of them by their families, were three thousand and two hundred.	וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם לְמִשְׁפְּחֹתָם שְׁלֹשֶׁת אֲלֵפִים וּמֵאוֹתָיִם: וְהָיוּ מִנִּיגֵיהוֹן לְזִרְעֵיתָהוֹן תְּלָתָא אֲלֵפִין וּמֵאוֹתָן:	44

45	These are they that were numbered of the families of the sons of Merari, whom Moses and Aaron numbered according to the commandment of the LORD by the hand of Moses.	אלֵּין מִנִּינֵי זִרְעֵית בְּנֵי מֶרָרִי דְּמִנָּא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מִימְרָא דִּי בִידָא דְּמֹשֶׁה:	אֵלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁפַּחַת בְּנֵי מֶרָרִי אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה בִּיד־מֹשֶׁה:	45
46	All those that were numbered of the Levites, whom Moses and Aaron and the princes of Israel numbered, by their families, and by their fathers' houses,	כָּל מִנִּינֵי דְּמִנָּא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּרְבָרְבֵי יִשְׂרָאֵל יִת לִינְאֵי לְזִרְעֵיתָהוֹן וּלְבֵית אֲבֹתָהוֹן:	כָּל־הַפְּקוּדִים אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּנְשֵׂאֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־ הַלְוִיִּם לְמִשְׁפַּחָתָם וּלְבֵית אֲבֹתָם:	46
47	from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered in to do the work of service, and the work of bearing burdens in the tent of meeting,	מִבֶּר תִּלְתִּין שָׁנִין וְלַעֲלָא עַד בֶּר חֲמִשִּׁין שָׁנִין כָּל דְּאִתִּי לְמַפְלַח פּוֹלְחֵן פּוֹלְחָנָא וּפּוֹלְחֵן מִטּוֹל בְּמִשְׁכָּן זְמָנָא:	מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְלַמַּעֲלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הַבָּא לַעֲבֹד עֲבֹדַת עֲבָדָה וְעֲבָדַת מִשָּׁא בְּאֹהֶל מוֹעֵד:	47
48	even those that were numbered of them, were eight thousand and five hundred and fourscore.	וְהָיוּ מִנִּינֵיהוֹן חֲמִנְיָא אֶלְפִין וּחֲמִישׁ מֵאָה וְתַמְנָן:	וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם שְׁמֹנֶת אֲלָפִים וּחֲמִשׁ מֵאוֹת וּשְׁמֹנִים:	48
49	According to the commandment of the LORD they were appointed by the hand of Moses, every one to his service, and to his burden; they were also numbered, as the LORD commanded Moses.	עַל מִימְרָא דִּי מֹנָא יְתָהוֹן בִּידָא דְּמֹשֶׁה גְּבֵר גְּבֵר עַל פּוֹלְחָנִיה וְעַל מִטּוֹלִיה וּמִנִּינֵיהִי דְּפִקֵּיד יְיָ יִת מֹשֶׁה:	עַל־פִּי יְהוָה פָּקַד אוֹתָם בִּיד־ מֹשֶׁה אִישׁ אִישׁ עַל־עֲבֹדָתוֹ וְעַל־מִשָּׁאוֹ וּפְקֻדָּיו אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: (פ)	49
V	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימְרֵי:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:	שלישי
2	'Command the children of Israel, that they put out of the camp every leper, and every one that hath an issue, and whosoever is unclean by the dead;	פִּקֵּיד יִת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלַחוּן מִן מִשְׁרִיתָא כָּל דְּסָגִיר וְכָל דְּדָאִיב וְכָל דְּמִסָּאב לְטָמִי נַפְשָׁא:	צוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלַחוּ מִן־ הַמַּחֲנֶה כָּל־צָרוּעַ וְכָל־זָב וְכָל טָמֵא לְנֶפֶשׁ:	2

(47) עבודת עבודה. הוא השיר במלחמים וכנורות שהיא עבודה לעבודה אחרת (ערכין יא, א): ועבודת משא. כמשמעו:

(49) ופקדיו אשר צוה ה' את משה. ואותן הפקודים היו במצוה מן שלשים שנה ועד בן חמשים:
(2) צו את בני ישראל וגו'. פרשה זו נאמרה ביום שהוקם המשכן ושמנה פרשיות נאמרו בו ביום כדאיתא במסכת גיטין בפרק הנוקין (ס, א-ב): וישלחו מן המחנה. שלש מחנות היו שם בשעת חנייתן. תוך הקלעים היא מחנה שכינה. חניית הלויים סביב כמו שמפורש בפרשת במדבר סיני (לעיל א, ג) היא מחנה לוי. ומשם ועד סוף מחנה הדגלים לכל ארבע הרוחות היא מחנה ישראל. הצו מותר במחנה ישראל ומשולח מן השמים. וטמא לנפש מותר אף בשל לוי וחינו משולח אלא משל שכינה. וכל זה דרשו רבותינו מן המקראות במסכת פסחים (סז, א-ב): טמא לנפש. דמסאז לטמי נפשא דאנשא אומר אני שהוא לשון עצמות אדם בלשון ארמי והרצה ש' בצראשית רצה (י, א. כח, ב. עח, א. ועוד) אדריאנוס שחיק טמא שחיק עצמות:

<p>3 both male and female shall ye put out, without the camp shall ye put them; that they defile not their camp, in the midst whereof I dwell.'</p>	<p>מִזְכָּר עַד-נִקְבָּה תִשְׁלְחוּ אֶל-מִחוּץ לַמַּחֲנֶה תִשְׁלְחוּם וְלֹא יִטְמְאוּ אֶת-מַחֲנֵיהֶם אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָם:</p> <p>מִדְּבַר עַד נִקְבָּא תִשְׁלְחוּן לְמִפְּרָא תִשְׁלְחוּנְהוֹן וְלֹא יִטְמְאוּ אֶת מִשְׁכְּנֵיהוֹן דְּשִׁכְנִיתִי שְׁרִיָּא בִּינֵיהוֹן:</p>	<p>3 מִזְכָּר עַד-נִקְבָּה תִשְׁלְחוּ אֶל-מִחוּץ לַמַּחֲנֶה תִשְׁלְחוּם וְלֹא יִטְמְאוּ אֶת-מַחֲנֵיהֶם אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָם:</p>
<p>4 And the children of Israel did so, and put them out without the camp; as the LORD spoke unto Moses, so did the children of Israel.</p>	<p>וַיַּעֲשׂוּ-בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְחוּ אוֹתָם אֶל-מִחוּץ לַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בֶּן עֲשׂוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)</p> <p>וַעֲבָדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְחוּ יְתָהוֹן לְמִפְּרָא לְמִשְׁרִיתָא כְּמָא דְּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בֶּן עֲבָדוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>4 וַיַּעֲשׂוּ-בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְחוּ אוֹתָם אֶל-מִחוּץ לַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בֶּן עֲשׂוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)</p>
<p>5 And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:</p>	<p>5 וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:</p>
<p>6 Speak unto the children of Israel: When a man or woman shall commit any sin that men commit, to commit a trespass against the LORD, and that soul be guilty;</p>	<p>דִּבֶּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אִשׁ אוֹשֶׁה כִּי יַעֲשֶׂה מִכָּל-חַטָּאת הָאָדָם לְמַעַל מַעַל בִּיהוָה וְאִשְׁמָה הִנְפֹשׁ הֵהוּא:</p> <p>מַלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גִּבֵּר אוֹ אִתָּא אֲרִי יַעֲבֹדוּן מִכָּל חוֹבֵי אִנְשָׁא לְשִׁקְרָא שְׁמַר קָדָם יְיָ וַיַּחֲבֹב אִנְשָׁא הֵהוּא:</p>	<p>6 דִּבֶּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אִשׁ אוֹשֶׁה כִּי יַעֲשֶׂה מִכָּל-חַטָּאת הָאָדָם לְמַעַל מַעַל בִּיהוָה וְאִשְׁמָה הִנְפֹשׁ הֵהוּא:</p>
<p>7 then they shall confess their sin which they have done; and he shall make restitution for his guilt in full, and add unto it the fifth part thereof, and give it unto him in respect of whom he hath been guilty.</p>	<p>וְהִתְנָדְּוּ אֶת-חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ וְהָשִׁיב אֶת-אֲשָׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ וַחֲמִישְׁתּוֹ יִסֵּף עָלָיו וְנָתַן לְאִשֶּׁר אֲשֶׁם לוֹ:</p> <p>וַיִּנְדֹּון יְתָ חוֹבֵיהוֹן דְּעֲבָדוּ וַיְתִיב יְתָ חוֹבְתֵיהָ בְּרִישִׁיהָ וַחֲמִישִׁיהָ יוֹסִיף עָלֵיהָ וַיִּתֵּן לְדַחֲיָב לִיהָ:</p>	<p>7 וְהִתְנָדְּוּ אֶת-חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ וְהָשִׁיב אֶת-אֲשָׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ וַחֲמִישְׁתּוֹ יִסֵּף עָלָיו וְנָתַן לְאִשֶּׁר אֲשֶׁם לוֹ:</p>
<p>8 But if the man have no kinsman to whom restitution may be made for the guilt, the restitution for guilt which is made shall be the LORD's, even the priest's; besides the ram of the atonement, whereby atonement shall be made for him.</p>	<p>וְאִם לֹא יִהְיֶה לוֹ אִישׁ גָּאֵל לְהָשִׁיב הָאֲשָׁם אֵלָיו הָאֲשָׁם הַמּוֹשֵׁב לִיְהוָה לַפָּהֵן מִלִּבְד אֵיל הַכִּפָּרִים אֲשֶׁר יִכְפֹּר-בּוֹ עָלָיו:</p> <p>וְאִם לֹא יִהְיֶה לוֹ אִישׁ גָּאֵל לְהָשִׁיב הָאֲשָׁם אֵלָיו הָאֲשָׁם הַמּוֹשֵׁב לִיְהוָה לַפָּהֵן מִלִּבְד אֵיל הַכִּפָּרִים אֲשֶׁר יִכְפֹּר בּוֹ עָלָיו:</p>	<p>8 וְאִם לֹא יִהְיֶה לוֹ אִישׁ גָּאֵל לְהָשִׁיב הָאֲשָׁם אֵלָיו הָאֲשָׁם הַמּוֹשֵׁב לִיְהוָה לַפָּהֵן מִלִּבְד אֵיל הַכִּפָּרִים אֲשֶׁר יִכְפֹּר-בּוֹ עָלָיו:</p>
<p>9 And every heave-offering of all the holy things of the children of Israel, which they present unto the priest, shall be his.</p>	<p>וְכָל-תְּרוּמָה לְכָל-קֹדֶשִׁי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר-יִקְרִיבוּ לַפָּהֵן לוֹ יִהְיֶה:</p> <p>וְכָל אִפְרָשִׁיתָא לְכָל קוֹדֶשִׁיָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל דִּיקְרְבוּן לַכְּהֵנָא דִּילִיָּה יְהִי:</p>	<p>9 וְכָל-תְּרוּמָה לְכָל-קֹדֶשִׁי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר-יִקְרִיבוּ לַפָּהֵן לוֹ יִהְיֶה:</p>

(6) למעל מעל בה. הריחור וכתב כאן פרשת גזול ונשבע על שקר היא האמורה צרפת ויקרא (ה, כא) ומעלה מעל צה' וכחש צעמיתו וגו' ונשנית כאן בשביל שני דברים שנחשדו בה האחד שכתב והמודו לומר שאינו חייב חומש ואשם על פי עדים עד שידע דצבר והשני על גזל הגר שהוא ניתן לכהנים (ספרי נשא 3):

(7) את אשמו בראשו. הוא הקרן שנשבע עליו (צ"ק קי, א): לאשר אשם לו. למי שנתחייב לו (כתובות יט):

(8) ואם אין לאיש גאל. שמת המוצע שהשבעו ואין לו יורשים: להשיב האשם אליו. כשנמלך זה להמודות על עונו ואמרו רבותינו (ספרי נשא 7. צ"ק קט, א) וכי יש לך אדם שישראל שאין לו גואלים או צן או צת או אח או שאר בשר הקרוב ממספחת אביו למעלה עד יעקב אלא זה הגר שמת ואין לו יורשים: האשם המושב. זה הקרן והחומש (צ"ק קי, א): לה' הכהן. קנאו השם ונתנו לכהן שנאמר (ספרי נשא 7. צ"ק קט, ב): מלבד איל הכפרים. האמור צווקרא (ה, כה) שהוא זריק להצא:

10	And every man's hallowed things shall be his: whatsoever any man giveth the priest, it shall be his.	וְגֵבֶר יֵת מִעֹשֶׁר קֹדֶשׁוֹ הִי דִילִיָּה יְהִי גֵבֶר דִּיתִין לְכַהֵן דִּילִיָּה יְהִי:	וְאִישׁ אֶת־קֹדְשׁוֹ לֹא יִהְיֶה אִישׁ אֲשֶׁר־יִתֵּן לַכֹּהֵן לֹא יִהְיֶה: (פ)	10
11	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֹר:	רצעי ה
12	Speak unto the children of Israel, and say unto them: If any man's wife go aside, and act unfaithfully against him,	דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִשׁ כִּי־תִשְׁטֶה אִשְׁתּוֹ וּמַעַלָּה בּוֹ מַעַל:	מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן גֵּבֶר גֵּבֶר אֲרִי תִסְטִי אֶתְתִּיה וּתְשַׁקֵּר בֵּיה שָׁקֵר:	12
13	and a man lie with her carnally, and it be hid from the eyes of her husband, she being defiled secretly, and there be no witness against her, neither she be taken in the act;	וְשָׁכַב אִישׁ אֶתְהּ שֹׁכֶב־זָרַע וְנִעְלָם מֵעֵינֵי אִשְׁתּוֹ וְנִסְתָּרָה וְהָיָה נִטְמָאָה וְעַד אֵין בָּהּ וְהָיָה לֹא נִתְפָּשָׁה:	וְיִשְׁכּוּב גֵּבֶר יְתָה שֹׁכֶבֶת זָרָעָא וְיְהִי מְכֻסָּא מֵעֵינֵי בַעְלָהּ וּמִטְמָרָא וְהָיָה מְסֻבָּא וְסָהִיד לִית בָּהּ וְהָיָה לֹא אֶתְאַחַדְתָּ:	13
14	and the spirit of jealousy come upon him, and he warned his wife, and she be defiled; or if the spirit of jealousy come upon him, and he warned his wife, and she be not defiled;	וְעִבֵּר עָלָיו רוּחַ־קִנְאָה וּקְנָא אֶת־אִשְׁתּוֹ וְהָיָה נִטְמָאָה אוֹ־עִבֵּר עָלָיו רוּחַ־קִנְאָה וּקְנָא אֶת־אִשְׁתּוֹ וְהָיָה לֹא נִטְמָאָה:	וְיַעֲבִר עָלֹהֵי רוּחַ קִנְאָה וְיִקְנִי יֵת אֶתְתִּיה וְהָיָה מְסֻבָּא אוֹ עִבֵּר עָלֹהֵי רוּחַ קִנְאָה וְיִקְנִי יֵת אֶתְתִּיה וְהָיָה לֹא מְסֻבָּא:	14

(9) וכל תרומה וגו'. אמר רבי ישמעאל וכי תרומה מקריצין לכהן והלא הוא המחזר אחריה לבית הגרנות ומה תלמוד לומר אשר יקריצו לכהן אלו הזכורים שנאמר בהם (שמות כג, יט) תצא צית ה' אלהיך ואני יודע מה יעשה בהם תלמוד לומר לכהן לו יהיה כל הכחזר ולימד על הזכורים שיהיו נתנין לכהן (ספרי נשא ה):

(10) ואיש את קדשיו לו יהיו. לפי שנאמרו מתנות כהונה ולויה יכול יצאו ויטלו בזרוע תלמוד לומר ואיש את קדשיו לו יהיו מגיד שטובת הנאתן לבעלים (שם ו) ועוד מדרשים הרבה דרשו זו צסקרי. ומדרש אגדה (תנחומא ראה י) ואיש את קדשיו לו יהיו מי שמעבד מעשרותיו ואינו נותן לו יהיו המעשרות סוף שאין שדהו עושה אלא אחד מעשר שהיתה למודה לעשות: איש אשר יתן לכהן. מתנות הראויות לו: לו יהיה. ממון הרבה (זרכות סג, א):

(12) איש איש כי תשטה אשתו. מה כחזר למעלה מן הענין ואיש את קדשיו לו יהיו אם אתה מעבד מתנות הכהן חייך שתצטרך לצא אצלו להביא לו את הסוטה (שם): איש איש. ללמדך שמועלת בשמים באיש מלחמה של מעלה ואישה מלמטה (תנחומא נשא ה): כי תשטה אשתו. שנו רבותינו (שם) אין המנאפין נואפין עד שתכנס בהן רוח שטות דכתיב כי תשטה וכתיב זו (משלי ו, לב) נואף אשה חסר לב. ופשוטו של מקרא כי תשטה חט מדרכי צניעות ותחשד בעיניו כמו (שם ד, טו) שטה מעליו ועבור (שם ז, כה) אל ישט אל דרכיה לנך: ומעלה בו מעל. ומהו המעל:

(13) ושכב איש אתה. איש פרט לקטן ומי שאינו איש (סוטה כח. תנחומא נשא ו. ספרי ז): אתה שכבת זרע. שכיבתה פוסלת אותה ואין שכיבת אחותה פוסלת אותה כמעשה בשתי אחיות שהיו דומות זו לזו (יצמות זח. תנחומא שם): ונעלם מעיני אישה. פרט לקומא הא אם היה רואה ומעמס (ס"א ומעלים) אין המיס צודקין אותה (סוטה כז. ספרי ז. תנחומא ז): ונסתרה. שיעור שמראה לטומאת ציאה: ועד אין בה. הא אם יש בה אפילו עד אחד שאמר נטמאת לא היתה שוטה (סוטה ז, ג. לא, ג): ועד אין בה. בטומאה אצל יש עדים לסתירה (שם ז, ג): נתפשטה. נאנסה כמו (דברים כז, כח) ותפשטה ושכב עמה (ספרי ז):

(14) ועבר עליו. קודם לסתירה: רוח קנאה וקנא. פירשו רבותינו (סוטה ג, א) לשון התראה שמתרה זה אל תסתרי עם איש פלוני: והיא נטמאה או עבר עליו וגו'. כלומר הוא התרה זה ועברה על התראתו ואין ידוע אם נטמאה אם לאו:

15	then shall the man bring his wife unto the priest, and shall bring her offering for her, the tenth part of an ephah of barley meal; he shall pour no oil upon it, nor put frankincense thereon; for it is a meal-offering of jealousy, a meal-offering of memorial, bringing iniquity to remembrance.	וַיָּבִיאוּ אִישׁ אֶת-אִשְׁתּוֹ אֵל-הַכֹּהֵן וַהֲבִיאוּ אֶת-קֹרְבָנָהּ עָלֶיהָ עֲשִׂירֵת הָאֵיפָה קֶמַח שְׁעָרִים לֹא-יִצֶק עָלָיו שֶׁמֶן וְלֹא-יִתֵּן עָלָיו מִשְׁחָא וְלֹא יִתֵּן עָלָיו לְבוֹנָתָא אֲרִי מִנְחַת קִנְאָתָא הוּא מִנְחַת דְּיֹכְבָנָא מִדְּכָרָת חֹבִין:	וַהֲבִיאוּ אִישׁ אֶת-אִשְׁתּוֹ אֵל-הַכֹּהֵן וַהֲבִיאוּ אֶת-קֹרְבָנָהּ עָלֶיהָ עֲשִׂירֵת הָאֵיפָה קֶמַח שְׁעָרִים לֹא-יִצֶק עָלָיו שֶׁמֶן וְלֹא-יִתֵּן עָלָיו לְבוֹנָתָא כִּי-מִנְחַת קִנְאָתָא הוּא מִנְחַת זִכְרוֹן מִזִּכְרַת עוֹן:
16	And the priest shall bring her near, and set her before the LORD.	וַיִּקְרִיב יְתָהּ קֹדֶם יְיָ:	וַיִּקְרִיב אֹתָהּ הַכֹּהֵן וַהֲעִמָּדָהּ לִפְנֵי יְהוָה:
17	And the priest shall take holy water in an earthen vessel; and of the dust that is on the floor of the tabernacle the priest shall take, and put it into the water.	וַיֹּסֶב קֹהֵנָא מִי כִיּוֹר בְּמֵאן דְּחֶסֶף וּמִן עֲפָרָא דִּיהִי בְּאִיסוּרֵי מִשְׁכָּנָא יֹסֵב קֹהֵנָא וַיִּתֵּן לְמֵיָא:	וְלָקַח הַכֹּהֵן מַיִם קְדָשִׁים בְּכָל־יָחַרְשׁ וּמִן-הָעֶפֶר אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּקֶּרְקַע הַמִּשְׁכָּן יִקַּח הַכֹּהֵן וְנָתַן אֶל-הַמַּיִם:
18	And the priest shall set the woman before the LORD, and let the hair of the woman's head go loose, and put the meal-offering of memorial in her hands, which is the meal-offering of jealousy; and the priest shall have in his hand the water of bitterness that causeth the curse.	וַיִּקֵּם קֹהֵנָא יְתָהּ אֶתְתָּא קֹדֶם יְיָ וַיִּפְרַע יְתָהּ רִישָׁא דְּאֶתְתָּא וַיִּתֵּן עַל יָדָהּ יְתָהּ מִנְחַת דְּכִרְנָא מִנְחַת קִנְאָתָא הִיא וּבִידָא דְּכִרְנָא יְהוֹן מֵיָא מְרִירִיָּא מְלִטְטִיָּא:	וַהֲעִמִּיד הַכֹּהֵן אֶת-הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְהוָה וַיִּפְרַע אֶת-רֹאשׁ הָאִשָּׁה וְנָתַן עַל-כַּפֶּיהָ אֶת מִנְחַת הַזִּכְרוֹן מִנְחַת קִנְאָתָא הִיא וּבִידָהּ הַכֹּהֵן יִהְיוּ מֵי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים:

(15) קמח. שלא יהא מסלת (ספרי נשא ח): שעורים. ולא חטים היא עשטה מעשה צהמה וקרצנה מאכל צהמה (סוטה טו, ג. ספרי שם): לא יצק עליו שמן. שלא יהא קרצנה מהודר שהשמן קרוי אור והיא עשטה צחשך (סוטה טו, א. תנחומא נשא ג): ולא יתן עליו לבנה. שהאמהות נקראות לבונה שנאמר (שיר ד, ו) אל גזעת לבונה והיא פירשה מדרכיהן (סוטה ה. תנחומא שם): כי מנחת קנאת הוא. הקמח הזה. קמח לשון זכר: מנחת קנאת. מעוררת עליה שתי קנאות קנאת המקום וקנאת הצעל (ספרי ח):

(17) מים קדשים. שקדשו זכיוֹר (שם י. כתובות עג. סוטה טו, ג) לפי שנעשה הכיור מנחשת מראות הלוצאות וזו פירשה מדרכיהן שהיו נעלות לצעליהן צמזמים תחת התפוח וזו קלקלה לאחר תצדק צו (תנחומא פקודי ט): בכלי חרש. היא השקתה את הנואף יין משוחזכ כזכוסת משוחזכים לפיכך תשטה מים המרים צמקידה צויה של חרס (סוטה ז):

(18) והעמיד הכהן וגו'. והלא כבר נאמר והעמידה לפני ה' אלא מסייעין היו אותה ממקום למקום כדי ליגעה וטטרף דעתה ותודה (שם ח, א): ופרע. סותר את קליעת שעה כדי לצוותה מכאן לצוותה ישראל שגלוי הראש גנאי להן (שם יד. כתובות עג, א. ספרי): לפני ה'. צער נקור הוא שער העזרה המזרחי דרך כל הנכנסים (ספרי. סוטה ז, א): ונתן על כפיה. ליגעה אולי טטרף דעתה ותודה ולא ימחה שם המיוחד על המים (שם יד, א): המרים. על שם סופן שהם מרים לה (ספרי נשא יא): המאדירים. המחסרים אותה מן העולם לשון (יחזקאל כה, כד) סילון ממאיר ולא יתכן לפרש מים ארורים שהרי קדושים הם ולא ארורים כתב הכתוב אלא מאדירים את אחרים ואף אונקלוס לא תרגם ליטיא אלא מלטיא שמראות קללה גופה של זו:

<p>19 And the priest shall cause her to swear, and shall say unto the woman: 'If no man have lain with thee, and if thou hast not gone aside to uncleanness, being under thy husband, be thou free from this water of bitterness that causeth the curse;</p>	<p>וְהַשְׁבִּיעַ אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְאָמַר אֶל-הָאִשָּׁה אִם-לֹא שָׁכַב אִישׁ אִתְּךָ וְאִם-לֹא שָׁטִית טְמֵאָה תַּחַת אִישׁךָ הִנְקִי מִמֵּי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה:</p>	<p>19 והשביע אותה הכהן ואמר אל-האשה אם-לא שכב איש איתך ואם-לא שטית טמאה תחת אישך הנקי ממי המרים המאֲרִים האֵלֶּה:</p>
<p>20 but if thou hast gone aside, being under thy husband, and if thou be defiled, and some man have lain with thee besides thy husband—</p>	<p>וְאִתְּ כִּי שָׁטִית תַּחַת אִישׁךָ וְכִי נִטְמָאת וַיִּתֵּן אִישׁ בְּךָ אֶת-שִׁכְבְּתוֹ מִבְּלַעַדִּי אִישׁךָ:</p>	<p>20 ואת כי שטית תחת אישך וכי נטמאת ויתן איש בך את-שכבתו מבלעדי אישך:</p>
<p>21 then the priest shall cause the woman to swear with the oath of cursing, and the priest shall say unto the woman—the LORD make thee a curse and an oath among thy people, when the LORD doth make thy thigh to fall away, and thy belly to swell;</p>	<p>וַיֹּמַר כֹּהֵנָּה יְת אֶתְתָּא בְּמוֹתָתָּא דְּלֹנְטָא וַיִּימַר כֹּהֵנָּה לְאֶתְתָּא יִתֵּן יְיָ יְהוָה אוֹתְךָ לְאֶלֶּה וּלְשִׁבְעָה בְּתוֹךְ עַמֶּךָ בְּתַת יְהוָה אֶת-יֶרְכְּבְךָ נִפְלֹת וְאֶת-בִּטְנְךָ צָבָה:</p>	<p>21 והשביע הכהן את-האשה בשבעת האלה ואמר הכהן לאשה יתן יהוה אותך לאלה ולשבעה בתוך עמך בתת יהוה את-ירכבך נפֹלֶת ואת-בִּטְנְךָ צָבָה:</p>
<p>22 and this water that causeth the curse shall go into thy bowels, and make thy belly to swell, and thy thigh to fall away'; and the woman shall say: 'Amen, Amen.'</p>	<p>וַיַּעֲלוּן מִיָּא מְלִטְטִיָּא הָאֵלִין בְּמַעֲכִי לְאַפְחָא מַעִין וּלְאַמְסָאָה יֶרֶךְ וְתִימַר אֶתְתָּא אָמֵן אָמֵן:</p>	<p>22 וּבָאוּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה בְּמַעִיךָ לְצָבוֹת בֶּטֶן וּלְנִפְלֵ יֶרֶךְ וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן:</p>
<p>23 And the priest shall write these curses in a scroll, and he shall blot them out into the water of bitterness.</p>	<p>וַיִּכְתֹּב יְת לִנְטִיָּא הָאֵלִין כֹּהֵנָּה בְּסִפְרָא וַיִּמְחוֹק לְמִיָּא מְרִירִיָּא:</p>	<p>23 וְכָתַב אֶת-הָאֲלֹת הָאֵלֶּה הַכֹּהֵן בְּסִפֵּר וּמָחָה אֶל-מֵי הַמָּרִים:</p>
<p>24 And he shall make the woman drink the water of bitterness that causeth the curse; and the water that causeth the curse shall enter into her and become bitter.</p>	<p>וַיִּשְׁקִי יְת אֶתְתָּא יְת מִיָּא מְרִירִיָּא מְלִטְטִיָּא וַיַּעֲלוּן בָּהּ מִיָּא מְלִטְטִיָּא לְלֹנְט:</p>	<p>24 וַיִּשְׁקֶה אֶת-הָאִשָּׁה אֶת-מֵי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים וּבָאוּ בָּהּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים לְמָרִים:</p>

(19) והשביע וגו'. ומה היא השבועה אם לא שבִּע הנקי הא אם שבִּע חנקי (ס"א לא תנקי) שמכלל לאו אחת שומע הן אלא שמוֹע לפתוח דדיני נפשות תחלה לזכות:

(20) ואת כי שטית. כי משמש כלשון אם:

(21) בשבעת האלה. שבועה של קללה: יתן ה' אותך לאלה וגו'. שיהיו הכל מקלליך זיך יצואך כדרך שבִּע לפלוגית: ולשבעה. שיהיו הכל נשבעין זיך לא ירע לי כדרך שאירע לפלוגית וכן הוא אומר (ישעיה סה, טו) והנחתם שמכם לשבועה לזכירי שהדיקים נשבעים צפורעותן של רשעים וכן לענין הברכה (בראשית יב, ג) ונזכרו וגו' (שם מח, כ) זך יצרך ישראל לאמר (סוטה יח. שבועות כד): את ירכך. בקללה הקדים ירך לזטון לפי שבה המחילה צעזירה תחלה: צבה. כתרוממו נפוחה:

(22) לצבות בטן. כמו להצבות בטן זהו שמוש פתח שהלמד נקודה זו וכן (שמות יג, כא) לנחותם הדרכ (דברים א, לג) לראותם דרך אשר תלכו בה וכן לנפיל ירך להנפיל ירך שהמים מצבים את הצטון ומפילים את הירך: לצבות בטן ולנפֹל ירך. צטנו וירכו של צועל לא אינו אלא של נבעלת כשהוא אומר את ירכך נופלת ואת צטון צבה הרי של נבעלת אמור (סוטה כח, א): אמן אמן. קבלת שבועה אמן על האלה אמן על השבועה אמן אם מאיש זה אמן אם מאיש אחר אמן שלא שטייתי ארוסה ונשואה שומרת יצם וכנוסה (שם יח, א):

25	And the priest shall take the meal-offering of jealousy out of the woman's hand, and shall wave the meal-offering before the LORD, and bring it unto the altar.	וְיִסַּב כֹּהֵן מִיָּד דָּאֲתָא יֵת מִנְחָתָא דְקִנְיָאָה וְיִרִים יֵת מִנְחָתָא קֹדֶם יְיָ וְיִקְרִיב יֵת לַמִּדְבָּחָה:	וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיַּד הָאִשָּׁה אֶת מִנְחַת הַקִּנְיָאָה וְהִנִּיף אֶת הַמִּנְחָה לִפְנֵי יְהוָה וְהִקְרִיב אֹתָהּ אֶל-הַמִּזְבֵּחַ:	25
26	And the priest shall take a handful of the meal-offering, as the memorial-part thereof, and make it smoke upon the altar, and afterward shall make the woman drink the water.	וְיִקְמוֹץ כֹּהֵן מִן מִנְחָתָא יֵת אֶדְכַּרְתָּהּ וְיִסִּיק לַמִּדְבָּחָה וְכִתֹּר כֵּן יִשְׁפִי יֵת אֶתָּא מִיָּא:	וְקִמֹץ הַכֹּהֵן מִן-הַמִּנְחָה אֶת אֶזְכָּרְתָּהּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַה וְאַחֲרֵי יִשְׁקָה אֶת-הָאִשָּׁה אֶת הַמַּיִם:	26
27	And when he hath made her drink the water, then it shall come to pass, if she be defiled, and have acted unfaithfully against her husband, that the water that causeth the curse shall enter into her and become bitter, and her belly shall swell, and her thigh shall fall away; and the woman shall be a curse among her people.	וְיִשְׁקִינָהּ יֵת מִיָּא וְיִתְּהי אִם אִסְתָּאֲבַת וְשָׁרַת שְׁקֵר בִּבְעֻלָּה וְיִיעֲלוֹן בָּהּ מִיָּא מִלְטָטִיָּא לִלְוֵט וְיִפְחוֹן מַעְהָ וְיִתְמַסִּי יִרְכָּה וְיִתְּהי אֶתָּא לִלְוֵטָא בְּגוֹ עַמָּה:	וְהִשְׁקָה אֶת-הַמַּיִם וְיִתְּהי אִם-נִשְׁמָאָה וְיִתְמַעַל מַעַל בְּאִשְׁהָ וְכָאוּ בָּהּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים לְמַלְרִים וְצִבְתָּה בִטְנָהּ וְנִפְלָה יִרְכָּה וְיִתְּהי הָאִשָּׁה לְאַלְהָ בְּקֶרֶב עַמָּה:	27
28	And if the woman be not defiled, but be clean; then she shall be cleared, and shall conceive seed.	וְאִם לֹא אִסְתָּאֲבַת אֶתָּא וְדָכִיָּא הִיא וְיִתְפּוֹק זַכָּאָה וְיִתְעַדִּי עַדִּי:	וְאִם-לֹא נִשְׁמָאָה הָאִשָּׁה וְיִתְהַרָּה הִיא וְנִקְתָּה וְנִזְרַעָה זֶרַע:	28
29	This is the law of jealousy, when a wife, being under her husband, goeth aside, and is defiled;	דָּא אִזְרִיתָא דְקִנְיָאָה דְתַסְטִי אֶתָּא בֶּר מִבְעֻלָּה וְיִתְסָאֲב:	זֹאת תִּזְכָּר הַקִּנְיָאָה אֲשֶׁר תִּשְׁטָה אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁה וְנִשְׁמָאָה:	29
30	or when the spirit of jealousy cometh upon a man, and he be jealous over his wife; then shall he set the woman before the LORD, and the priest shall execute upon her all this law.	אוּ גִבֵּר דְתַעֲבֵר עַלִּוְהי רוּחַ קִנְיָאָה וְיִקְנִי יֵת אֶתְתִּיהּ וְיָקִים יֵת אֶתָּא קֹדֶם יְיָ וְיַעֲבִיד לָהּ כֹּהֵן יֵת כָּל אִזְרִיתָא הָדָא:	אוּ אִישׁ אֲשֶׁר תַּעֲבֵר עַלִּו רוּחַ קִנְיָאָה וְיִקְנֵא אֶת-אִשְׁתּוֹ וְהִעֲמִיד אֶת-הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְהוָה וְעָשָׂה לָהּ כֹּהֵן אֶת כָּל-תִּזְכָּרָה הַזֹּאת:	30

- (24) והשקה את האשה. אין זה סדר המעשה שהרי בתחלה הקריב מנחתה אלא הכתוב מזכיר שששקנה יצאו זה למרים לפי שנאמר צטן וירך מנין לשאר כל הגוף תלמוד לומר וצאו זה בכולה אם כן מה תלמוד לומר צטן וירך לפי שהן התחילו בעצירה תחלה לפיכך התחיל מהם הפורענות (שם ח, צ): למרים. להיות לה רעים ומרים:
- (25) והניף. מוליך ומביא מעלה ומוריד ואף היא מניפה עמו סידה למעלה מידו של כהן (שם יט, א): והקריב אותה. זו היא הגשמה בקרבן דרומית מערבית של מזבח קודם קמיצה כשאר מנחות (שם יד, צ):
- (26) אזכרתה. הוא הקומץ שעל ידי הקטרתו המנחה צאה לזכרון לגבוה (ספרי נשא יז):
- (27) והשקה את המים. לרבות שאם אמרה איני שותה לאחר שנמחקה המגלה מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחא אלא אם כן אמרה טמאה אני (סוטה כז): וצבתה בטנה וגו'. אף על פי שצקללה הזכיר ירך תחלה המים אינן צודקין אלא כדרך כניסתן צה: והיתה האשה לאלה. כמו שפירשתי שיהיו הכל אליו צה: בקרב עמה. הפרש יש צין אדם המתנוול במקום שניכר לאדם המתנוול במקום שאינו ניכר (ספרי יד):
- (28) ואם לא נשמאה האשה. בסתירה זו: ושהורה היא. ממקום אחר: ונקתה. ממים המאחרים ולא עוד אלא ומזרעה זרע אם היתה יולדת צער תלד צריו אם היתה יולדת שחורים יולדת לבנים (שם יט. סוטה כו, א):

31	And the man shall be clear from iniquity, and that woman shall bear her iniquity.	וְהָיָה זָכָא גּוֹבְרָא מְחֻבֵּין וְאִתְתָּא תְּהִיא תִּקְבִּיל יֵת חֻבָּה:	וְנָקָה הָאִישׁ מֵעֲוֹן וְהָאִשָּׁה תִּהְיֶה תִּשָּׂא אֶת־עֲוֹנָהּ: (פ)	31
VI	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיִּמְלִל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:	ה*
2	Speak unto the children of Israel, and say unto them: When either man or woman shall clearly utter a vow, the vow of a Nazirite, to consecrate himself unto the LORD,	מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהֹזֵן גִּבֹּר אוֹ אִתָּא אֲרִי יִפְרִישׁ לְמַדָּר נִדָּר נְזִיר לְמַדָּר קִדָּם:	דִּבֶּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אוֹ־אִשָּׁה כִּי יִפְלֹא לְגַדֵּל גִּדָּר נְזִיר לְהִזְיֹר לַיהוָה:	2
3	he shall abstain from wine and strong drink: he shall drink no vinegar of wine, or vinegar of strong drink, neither shall he drink any liquor of grapes, nor eat fresh grapes or dried.	מִחֲמַר חֲדַת וְעֵתִיק וְיֵזֶר חַל דְּחֲמַר חֲדַת וְחַל דְּחֲמַר עֵתִיק לֹא יִשְׁתִּי וְכָל מִתְּרוֹת עֲנָבִין לֹא יִשְׁתִּי וְעֲנָבִין רִטְבִּין וַיִּבְשִׁין לֹא יִכּוּל:	מִיָּין וְשִׁכָּר וְיֵזֶר חֲמֹץ גִּין וְחֲמֹץ שִׁכָּר לֹא יִשְׁתֶּה וְכָל־מִשְׁרַת עֲנָבִים לֹא יִשְׁתֶּה וְעֲנָבִים לֶחִים וַיִּבְשִׁים לֹא יֹאכַל:	3
4	All the days of his Naziriteship shall he eat nothing that is made of the grape-vine, from the pressed grapes even to the grapestone.	כָּל יוֹמֵי נְזִרְיָה מִכָּל דְּיִתְעֲבִיד מִגִּפְנָא דְּחֲמָרָא מִפְּרָצִין וְעַד עֲצוּרִין לֹא יִכּוּל:	כָּל יָמָי נְזָרוֹ מִכָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִגִּפְנֵן תְּלִין מִחֲרָצִים וְעַד־זֶג לֹא יֹאכַל:	4
5	All the days of his vow of Naziriteship there shall no razor come upon his head; until the days be fulfilled, in which he consecrateth himself unto the LORD, he shall be holy, he shall let the locks of the hair of his head grow long.	כָּל יוֹמֵי נִדָּר נְזִרְיָה מִסָּפֶר לֹא יַעֲבֹר עַל רִישָׁה עַד מְשָׁלֵם וְיִמְיָא דְּנְזִיר קִדָּם יְיָ קִדִּישׁ יְהִי רִבְבֵי פִירּוּעַ שְׁעַר רִישָׁה:	כָּל־יָמָי גִּדָּר נְזָרוֹ תַּעֲר לֹא־יַעֲבֹר עַל־רֹאשׁוֹ עַד־מְלֵאת הַיָּמִם אֲשֶׁר־יִזְיֹר לַיהוָה קִדֵּשׁ יִהְיֶה גִדָּל פִּרְעַ שְׁעַר רֹאשׁוֹ:	5
6	All the days that he consecrateth himself unto the LORD he shall not come near to a dead body.	כָּל יוֹמִין דְּנְזִיר קִדָּם יְיָ עַל נַפְשַׁת מֵיתָא לֹא יֵיעוּל:	כָּל־יָמָי תִּזְיָרוֹ לַיהוָה עַל־נֶפֶשׁ מֵת לֹא יָבֹא:	6

- (30) או איש. כמו (שמות כא, לו) או נודע כלומר אם איש קנאי הוא לכך והעמיד את האשה:
 (31) ונקבה האיש מעון. אם צדקה המים אל ידאג לומר חצתי במיתתה נקי הוא מן העונש. דבר אחר משישקנה תהא אכלו צהיחר ונקמה מעון שהסוטה אסורה לצעלה (ספרי כא):
 (2) כי יפלא. יפריש למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה לומר לך שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין שהוא מציא לידי ניאוף (סוטה 3, א): בדר נזיר. אין נזירה בכל מקום אלא פרישה אף כאן שפירש מן היין: להזיר לה.
 להצדיל עצמו מן היין לשם שמים (נדרים ט, 3. ספרי כ3):
 (3) מיין ושכר. כתרגומו מחמר חדת ועתיק שהיין משכר כשהוא ישן: וכל משרת. לשון צביעה צמים או בכל משקה וכלשון משנה יש הרבה אין שורין דיו וסממנים (שבת יז, 3) נזיר ששרה פתו ציין (נזיר לד, 3):
 (4) חרצנים. הם הגרעינין: זג. הם הקליפות שמצוחן שהחרצנים צמוכן כענבל צוג (ספרי כד. נזיר שס):
 (5) קדש יהיה. השער שלו לגדל הפרע של שער ראשו (ספרי): פרע. נקוד פתח קטן (סגול) לפי שהוא דבוק לשער ראשו פרע של שער ופירוש של פרע גידול של שער וכן (ויקרא כא, י) את ראשו לא יפרע ואין קרוי פרע פחות מלי יוס:

7	He shall not make himself unclean for his father, or for his mother, for his brother, or for his sister, when they die; because his consecration unto God is upon his head.	לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לְאָחָיו וּלְאָחֹתוֹ לֹא־יִטְמָא לָהֶם בְּמָתָם כִּי נָזִיר אֵלָהֶיו עַל־רֹאשׁוֹ: לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ וּלְאָחָיו וּלְאָחֹתוֹ וּלְאָחֹתֶיהָ לֹא יִסְתָּאֵב לָהוֹן בְּמוֹתָהוֹן אֲרִי נִזְרָא דְאִלְהִיהָ עַל רִישָׁהּ:
8	All the days of his Naziriteship he is holy unto the LORD.	כָּל יְמֵי נִזְרוֹ קֹדֶשׁ הוּא לַיהוָה: כָּדָם יִי: כָּל יְמֵי נִזְרִיה קֹדֶשׁ הוּא קָדָם יְיָ:
9	And if any man die very suddenly beside him, and he defile his consecrated head, then he shall shave his head in the day of his cleansing, on the seventh day shall he shave it.	וְכִי־יָמוּת מֵת עָלָיו בְּפֶתַע פֶּתַח וְטָמֵא רֹאשׁ נִזְרוֹ וְגִלַּח רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם טְהַרְתּוֹ בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי וְגִלַּחְנוּ: וְכִי־יָמוּת מֵת עָלָיו בְּפֶתַע בְּתַכְפִּיר שְׁלוֹ וְיִסְאִיב רִישׁ נִזְרִיה וְיִגְלַח רִישָׁהּ בַּיּוֹמָא דְּדַכּוּתֶיהָ בַּיּוֹמָא שְׂבִיעָא וְגִלַּחְנִיהּ:
10	And on the eighth day he shall bring two turtledoves, or two young pigeons, to the priest, to the door of the tent of meeting.	וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יָבֵא שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה אֶל־הַכֹּהֵן אֶל־ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: וּבַיּוֹמָא תַּמִּינָאָה יִיתִי תִּרְיִן שְׁפִנִּינִין אוֹ תִּרְיִן בְּנֵי יוֹנָה לָוֵת כְּהֵנָא לְתַרְע מִשְׁכַּן זִמְנָא:
11	And the priest shall prepare one for a sin-offering, and the other for a burnt-offering, and make atonement for him, for that he sinned by reason of the dead; and he shall hallow his head that same day.	וַעֲשֶׂה הַכֹּהֵן אֶחָד לְחַטָּאת וְאֶחָד לְעֹלָה וְכִפֶּר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל־הַנֶּפֶשׁ וְקִדַּשׁ אֶת־ רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם הַהוּא: וַיַּעֲבִיד כְּהֵנָא חֵד לְחַטָּאת וְחֵד לְעֹלָתָא וַיְכַפֵּר עָלָיו מִדָּחַב עַל מִיתָא וַיְקַדֵּשׁ יָת רִישָׁהּ בַּיּוֹמָא הַהוּא:
12	And he shall consecrate unto the LORD the days of his Naziriteship, and shall bring a he-lamb of the first year for a guilt-offering; but the former days shall be void, because his consecration was defiled.	וְהִזִּיר לַיהוָה אֶת־יְמֵי נִזְרוֹ וְהֵבִיא כֶּבֶשׂ בֶּן־שָׁנָתוֹ לְאַשֶׁם וְהַיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים יִפְּלוּ כִּי טָמֵא נִזְרוֹ: וַיִּזְר קָדָם יְיָ יָת יְמֵי נִזְרִיה וַיִּתִּי אֶמֶר בֶּר שְׁתִּיה לְאַשְׁמָא וַיּוֹמֵא קַדְמָאִי יִבְטְלוֹן אֲרִי אִסְתָּאֵב נִזְרִיה:
13	And this is the law of the Nazirite, when the days of his consecration are fulfilled: he shall abring it unto the door of the tent of meeting;	וְזֹאת תּוֹרַת הַנָּזִיר בַּיּוֹם מְלֹאת יְמֵי נִזְרוֹ יָבִיא אֹתוֹ אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: וְדָא אוֹרִיתָא דְנִזְיָרָא בַּיּוֹם מְשֻׁלָּם יְמֵי נִזְרִיה יִיתִי יָתִיהָ לְתַרְע מִשְׁכַּן זִמְנָא:

- (8) כל ימי נזרו קדוש הוא. זו קדושת הגוף (ספרי כז) מליטמא למתים:
 (9) פתע. זה אונס: פתאום. זה שוגג (ספרי כח) ויש אומרים פתע פתאום דבר אחד הוא מקרה של פתאום: וכי ימות מת עליו. צאהל שהוא צו: ביום טהרתו. ציוס הזייתו או אינו אלא צשמיני שהוא טהור לגמרי תלמוד לומר ציוס השציעי אי שציעי יכול אפילו לא הזה תלמוד לומר ציוס טהרתו (סס):
 (10) וביום השמיני יבא שתי תרים. להוציא את השציעי או אינו אלא להוציא את התשיעי קצב זמן לקרצין וקצב זמן למקריצין מה קרצין הכסיר שמיני ומשמיני והלאה (ויקרא כב, כז) אף מקריצין שמיני ומשמיני והלאה (ספרי כט):
 (11) מאשר חטא על הנפש. שלא נהר מטומאת המת רצי אלעזר הקפר אומר שציער עצמו מן היין (סס ל): וקדש את ראשו. לחזור ולהתחיל מניין נזירותו (סס):
 (12) והזיר לה' את ימי נזרו. יתזור וימנה נזירותו כצתחלה: והימים הראשונים יפלו. לא יעלו מן המנין:
 (13) יביא אתו. יביא את עצמו וזה אחד משלשה אתים שהיה רצי ישמעאל דורש כן כיולא צו (ויקרא כב, טז) והשיאו אותם עון אשמה את עצמם כיולא צו (דברים לז, ו) ויקצור אותו בגי הוא קצר את עצמו (ספרי לב):

- 14 and he shall present his offering unto the LORD, one he-lamb of the first year without blemish for a burnt-offering, and one ewe-lamb of the first year without blemish for a sin-offering, and one ram without blemish for peace-offerings, וְהִקְרִיב אֶת־קָרְבָּנוֹ לַיהוָה קֹבֶשׂ בֶּן־שָׁנָתוֹ תָּמִים אֶחָד לְעֹלָה וְכִבְשָׁה אֶחָת בֶּת־שָׁנָתָהּ תְּמִימָה לַחֻטָּאת וְאַיִל־אֶחָד תָּמִים לְשָׁלָמִים: וַיִּקְרִיב יֵת קוֹרְבָּנִיהָ קָדָם יי אָמַר בֶּר שְׁתִּייה שְׁלִים חֵד לְעֹלָתָהּ וְאַמְרָתָהּ חֵדָּא בֵת שְׁתִּיה שְׁלֵמָתָהּ לַחֻטָּאת וְדָכַר חֵד שְׁלִים לְנִכְסֵת קוֹדְשִׁיא:
- 15 and a basket of unleavened bread, cakes of fine flour mingled with oil, and unleavened wafers spread with oil, and their meal-offering, and their drink-offerings, וְסֵל מִצּוֹת סֵלֶת חֲלֹת בְּלוּלֹת בְּשֶׁמֶן וּרְקִיקֵי מִצּוֹת מְשֻׁחִים בְּשֶׁמֶן וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם: וְסֵל פֶּטִיר סוּלֶת גְּרִיצָן דְּפִילָן בְּמִשַּׁח וְאַסְפּוּגִין פֶּטִירִין דְּמִשִּׁיחִין בְּמִשַּׁח וּמִנְחָתָהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן:
- 16 And the priest shall bring them before the LORD, and shall offer his sin-offering, and his burnt-offering, וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְהוָה וַעֲשֶׂה אֶת־חֻטָּאתוֹ וְאֶת־עֹלָתוֹ: וַיִּקְרִיב כְּהֵנָּא קָדָם יי וַיַּעֲבִיד יֵת חֻטָּתִיהָ וְיֵת עֹלָתִיהָ:
- 17 And he shall offer the ram for a sacrifice of peace-offerings unto the LORD, with the basket of unleavened bread; the priest shall offer also the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof, וְאֶת־הָאֵיל יַעֲשֶׂה זֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה עַל סֵל הַמִּצּוֹת וַעֲשֶׂה הַכֹּהֵן אֶת־מִנְחָתוֹ וְאֶת־נִסְכּוֹ: וְיֵת דְּכָרָא יַעֲבִיד נִכְסֵת קוֹדְשִׁיא קָדָם יי עַל סֵלָּא דְּפֶטִירִיא וַיַּעֲבִיד כְּהֵנָּא יֵת מִנְחָתִיהָ וְיֵת נִסְכֵּיהָ:
- 18 And the Nazirite shall shave his consecrated head at the door of the tent of meeting, and shall take the hair of his consecrated head, and put it on the fire which is under the sacrifice of peace-offerings, וַיִּגְלַח הַנָּזִיר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶת־רֹאשׁ נִזְרוֹ וְלָקַח אֶת־שָׁעֵר רֹאשׁ נִזְרוֹ וְנָתַן עַל־הָאֵשׁ אֲשֶׁר־תַּחַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים: וַיִּגְלַח נִזְיָרָא בְּתַרְע מִשְׁכָּן זְמָנָא יֵת רִישׁ נִזְרִיהָ וַיֹּסֵב יֵת שָׁעֵר רִישׁ נִזְרִיהָ וַיִּתֵּן עַל אִישָׁתָּא דְּתַחוּת דְּוִדָּא דְּנִכְסֵת קוֹדְשִׁיא:
- 19 And the priest shall take the shoulder of the ram when it is sodden, and one unleavened cake out of the basket, and one unleavened wafer, and shall put them upon the hands of the Nazirite, after he hath shaven his consecrated head, וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת־הַזֵּרֹעַ בְּשֻׁלְחָן מִן־הָאֵיל וְחֲלֹת מִצָּה אֶחָת מִן־הַסֵּל וּרְקִיק מִצָּה אֶחָד וְנָתַן עַל־כַּפֵּי הַנָּזִיר אַחֵר הַתְּגַלְחוֹ אֶת־נִזְרוֹ: וַיֹּסֵב כְּהֵנָּא יֵת דְּרִעָא בְּשֻׁלְחָן מִן דְּכָרָא וְגִרִיצָתָּא פֶּטִירָתָּא חֵדָּא מִן סֵלָּא וְאַסְפּוּג פֶּטִיר חֵד וַיִּתֵּן עַל יְדֵי נִזְיָרָא בְּתַר דְּיִגְלַח יֵת נִזְרִיהָ:

- (15) ומנחתם ונסכיהם. של עולה ושלמים לפי שהיו בכלל ויאלו לידון בדבר חדש שיטעינו לחם החזירן לכללן שיטעינו נסכים קדין עולה ושלמים (שם לד): חלות בלולות ורקיקי מצות. עשר מכל מין (מנחות עה, א):
- (17) זבח שלמים לה' על סל המצות. ישמע את השלמים על מנת לקדש את הלחם (שם מו, ז): את מנחתו ואת נסכו. של איל:
- (18) וגלח הנזיר פתח אהל מועד. יכול יגלח בעזרה הרי זה דרך בזיון אלא וגלח הנזיר לאחר שחיטת השלמים שכחוצ בהן (ויקרא ג, ז) ושחטו פתח אהל מועד (ספרי לה): אשר תחת זבח השלמים. תחת הדוד שהוא מנשנן בו לפי שלמי נזיר היו מתנשננין בעזרה שצריך ליטול הכהן הזרוע אחר שנתנשנן ולהניף לפני ה':
- (19) הזרוע בשלה. לאחר שנתנשלה (שם לו):

20	And the priest shall wave them for a wave-offering before the LORD; this is holy for the priest, together with the breast of waving and the thigh of heaving; and after that the Nazirite may drink wine.	וְהִנִּיף אוֹתָם הַכֹּהֵן וַיִּרִים יְתֵחוֹן כֹּהֵנָא אֲרָמָא לִפְנֵי יְהוָה קֹדֶשׁ הוּא לַכֹּהֵן עַל חֻזָּה הַתְּנוּפָה וְעַל שׁוֹק הַתְּרוּמָה וְאַחֲרַיִם יִשְׁתֶּה הַנָּזִיר יָיִן׃	20
21	This is the law of the Nazirite who voweth, and of his offering unto the LORD for his Naziriteship, beside that for which his means suffice; according to his vow which he voweth, so he must do after the law of his Naziriteship.	זֹאת תּוֹרַת הַנָּזִיר אֲשֶׁר יֵדֵר קֶרְבָּנוֹ לַיהוָה עַל-נִזְרוֹ מִלֶּבֶד אֲשֶׁר-תִּשְׂגֶּי יָדוֹ כִּפִּי נִדְרוֹ אֲשֶׁר יֵדֵר כֵּן יַעֲשֶׂה עַל תּוֹרַת נִזְרוֹ׃ (פ)	21
22	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר׃	22
23	‘Speak unto Aaron and unto his sons, saying: On this wise ye shall bless the children of Israel; ye shall say unto them:	דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְּבָרְכוּ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמֹר לָהֶם׃ (ס)	23
24	The LORD bless thee, and keep thee;	יְבָרְכֶךָ יְהוָה וַיִּשְׁמְרֶךָ׃ (ס)	24
25	The LORD make His face to shine upon thee, and be gracious unto thee;	יֵאָר יְהוָה וַיִּהְיֶה פָנָיו אֵלֶיךָ וַיִּחַנֶּךָ׃ (ס)	25
26	The LORD lift up His countenance upon thee, and give thee peace.	יִשָּׂא יְהוָה וַיִּהְיֶה פָנָיו אֵלֶיךָ וַיִּשְׁם לָךְ שָׁלוֹם׃ (ס)	26
27	So shall they put My name upon the children of Israel, and I will bless them.’	וַשְּׂמוּ אֶת-שְׁמִי עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכֶם׃ (ס)	27

(20) קדש הוא לכהן. החלה והרקיב והזרוע תרומה הן לכהן: על חזה התנופה. מלצד חזה ושוק הראוים לו מכל שלמים מוסף על שלמי נזיר הזרוע הזה לפי שהיו שלמי נזיר בכלל ויאלו לידון בדבר החדש להפרשת זרוע הושרך להחזירן לכללן לידון אף בחזה ושוק (שם לו):

(21) מלבד אשר תשיג ידו. שאם אמר הריני נזיר על מנת לגלח על ק' עולות ועל ק' שלמים: כפי נדרו אשר ידר בן יעשה. מוסף על תורת נזיר (שם לח). על תורת הנזיר מוסף ולא יחסר שאם אמר הריני נזיר חמש נזירות על מנת לגלח על ג' בהמות הללו אין אני קורא בו כאשר ידור בן יעשה:

(23) אמור להם. כמו זכור שמור בלע"ז דיסנ"ט: אמור להם. שיהיו כולם שומעים (שם לט): אמור. מלא לא תזכרם בחפזן ובזהירות אלא בכוונה ובלב שלם (במדבר רבה. תנחומא י):

(24) יברכך. שיתצרכו נכסין (ספרי מ. תנחומא י): וישמריך. שלא יצאו עליך שודדים ליטול ממנוך שהנותן מתנה לעצדו אינו יכול לשמרו מכל אדם וכיון שבאים לסטים עליו ונוטלין אותה ממנו מה הנאה יש לו בזמנה זו אכל הקצ"ה הוא הנותן הוא השומר (תנחומא י). והרבה מדרשים דרשו בו בספרי:

(25) יאר ה' פניו אליך. יראה לך פנים שחוקות פנים להצות (ספרי מא. תנחומא י): ויחנך. יתן לך חן (ספרי שם):

(26) ישא ה' פניו אליך. יכבד כעסו (צמ"ר יא, ז):

(27) ושמו את שמי. יצרכו בשם המפורש (ספרי מג). ואני אברכם. לישראל ואסכים עם הכהנים. דבר אחר ואני אברכם לכהנים (חולין מט, א):

<p>VII And it came to pass on the day that Moses had made an end of setting up the tabernacle, and had anointed it and sanctified it, and all the furniture thereof, and the altar and all the vessels thereof, and had anointed them and sanctified them;</p>	<p>וַיְהִי בַּיּוֹם כָּלוּת מֹשֶׁה לְהַקִּים אֶת־הַמִּשְׁכָּן וַיִּמָּשַׁח אֹתוֹ וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְאֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וַיִּמְשָׁחֵם וַיְקַדֵּשׁ אֹתָם:</p>	<p>חמישי וַיְהִי בַּיּוֹם כָּלוּת מֹשֶׁה לְהַקִּים אֶת־הַמִּשְׁכָּן וַיִּמָּשַׁח אֹתוֹ וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְאֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וַיִּמְשָׁחֵם וַיְקַדֵּשׁ אֹתָם:</p>
<p>2 that the princes of Israel, the heads of their fathers' houses, offered—these were the princes of the tribes, these are they that were over them that were numbered.</p>	<p>וַיִּקְרִיבוּ נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל רֹאשֵׁי בֵּית אֲבֹתָהֶן אֲנֹן רִבְרִי שִׁבְטָא אֲנֹן דְּקָמִין עַל מִנְיָא:</p>	<p>2 וַיִּקְרִיבוּ נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל רֹאשֵׁי בֵּית אֲבֹתָם הֵם נְשִׂאֵי הַמִּשְׁכָּן הֵם הַעֲמִידִים עַל־הַפְּקָדִים:</p>
<p>3 And they brought their offering before the LORD, six covered wagons, and twelve oxen: a wagon for every two of the princes, and for each one an ox; and they presented them before the tabernacle.</p>	<p>וַיָּבִיאוּ אֶת־קָרְבָּנָם לִפְנֵי יְהוָה שֵׁשׁ־עֲגֻלֹת צֹב וּשְׁנֵי עֶשֶׂר בָּקָר עֲגֻלָּה עַל־שְׁנֵי הַנְּשָׂאִים וְשֹׁר לְאֶחָד וַיִּקְרִיבוּ אוֹתָם לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן:</p>	<p>3 וַיָּבִיאוּ אֶת־קָרְבָּנָם לִפְנֵי יְהוָה שֵׁשׁ־עֲגֻלֹת צֹב וּשְׁנֵי עֶשֶׂר בָּקָר עֲגֻלָּה עַל־שְׁנֵי הַנְּשָׂאִים וְשֹׁר לְאֶחָד וַיִּקְרִיבוּ אוֹתָם לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן:</p>
<p>4 And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמִימַר:</p>	<p>4 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>
<p>5 'Take it of them, that they may be to do the service of the tent of meeting; and thou shalt give them unto the Levites, to every man according to his service.'</p>	<p>סָב מִנְהוֹן וַיְהוֹן לְמַפְלַח יַת פּוֹלְחֵן מִשְׁכָּן זִמְנָא וַתִּתִּין יְתָהוֹן לְלִוְיָא גִבֵּר כְּמַסַּת פּוֹלְחָנִיה:</p>	<p>5 קַח מֵאֹתָם וְהָיוּ לְעֹבֵד אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְנִתְּנָה אוֹתָם אֶל־הַלְוִיִּם אִישׁ כְּפִי עֲבֹדָתוֹ:</p>
<p>6 And Moses took the wagons and the oxen, and gave them unto the Levites.</p>	<p>וַיִּסֹּב מֹשֶׁה יַת עֲגֻלָּתָא וַיַּת תּוֹרֵי וַיִּהְיֶה יְתָהוֹן לְלִוְיָא:</p>	<p>6 וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הָעֲגֻלֹת וְאֶת־הַבָּקָר וַיִּתֵּן אוֹתָם אֶל־הַלְוִיִּם:</p>

(1) ויהי ביום כלות משה. כלות כתיב (ר"ל צפת"ח ולא כלות בשו"א ודו"ק) יום הקמת המשכן היו ישראל ככלה הנכנסת לחופה (במדרש רבה. תנחומא נשא כ): כלות כתיב. צלאל ואהליאצ וכל חכם לב עשו את המשכן ותלאו הכתוב במשה לפי שמסר נפשו עליו לראות תבנית כל דבר ודבר כמו שהראהו זהר להורות לעושי המלאכה ולא טעה בתבנית אחת וכן מצינו בדוד לפי שמסר נפשו על בנין בית המקדש שנאמר (תהלים קלז, א-ז) זכור ה' לדוד את כל ענותו אשר נשבע לה' וגו' לפיכך נקרא על שמו שנאמר (מלכים-א יב, טז) ראה ביתך דוד (תנחומא נשא יג): ביום כלות משה להקים. ולא נאמר ציוס הקיס מלמד שכל שבעת ימי המלוכה היה משה מעמידו ומפרקו וצאתו היום העמידו ולא פרקו לכך נאמר ציוס כלות משה להקים אותו היום כלו הקמותיו וראש חודש ניסן היה בשני גשרפה הפרה בשלישי הוזה ראשונה ובשביעי גלחו (גיטין ס. ספרי מד):

(2) הם נשיאי המטת. שהיו שוטרים עליהם צמזרים והיו מוכים עליהם שנאמר (שמות ה, יד) ויכו שוטרי בני ישראל וגו' (ספרי מה): הם העומדים על הפקודים. שעמדו עם משה ואהרן כשמונו את ישראל שנאמר (במדבר א, ד) ואתכם יהיו וגו':

(3) שש עגלות צב. אין צב אלא מחופים וכן (ישעיה סו, כ) צבצים וצפרדים (ספרי שם) עגלות מכוסים קרוים צבים: ויקריבו אותם לפני המשכן. שלא קבל משה מידם עד שנאמר לו מפי המקום. אמר רבי נתן מה ראו הנשיאים להתנדב כאן בתחלה ובמלאכת המשכן לא התנדבו תחלה אלא כך אמרו הנשיאים יתנדבו צבור מה שיתנדבו ומה שמחסרין אנו משלימין כיון שראו שהשלימו צבור את הכל שנאמר (שמות לו, ז) והמלאכה היתה דים אמרו מעתה מה לנו לעשות הציאו את אצני השוהם והמלוואים לאפוד ולחשן לכך התנדבו כאן תחלה (ספרי שם):

7	Two wagons and four oxen he gave unto the sons of Gershon, according to their service.	אֶתֹ שְׁתֵּי הָעֲגֻלֹּת וְאֶת אַרְבַּעַת הַבָּקָר נָתַן לְבְנֵי גֵרְשֹׁן כְּפִי עֲבֹדָתָם: יֵת תְּרֵתִין עֲגֻלָּן וְיֵת אַרְבַּעַת תּוֹרִין יֵהֵב לְבְנֵי גֵרְשֹׁן כְּמִסַּת פּוֹלְחָנֵהוֹן:	7
8	And four wagons and eight oxen he gave unto the sons of Merari, according unto their service, under the hand of Ithamar the son of Aaron the priest.	וְאֶתֹ אַרְבַּע הָעֲגֻלֹּת וְאֶת שְׁמֹנֶת הַבָּקָר נָתַן לְבְנֵי מֵרָרִי כְּפִי עֲבֹדָתָם בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן: יֵת אַרְבַּע עֲגֻלָּן וְיֵת תְּמֹנֵי תּוֹרִין יֵהֵב לְבְנֵי מֵרָרִי כְּמִסַּת פּוֹלְחָנֵהוֹן בְּיַד אִיתָמָר בֶּר אַהֲרֹן כֹּהֵן:	8
9	But unto the sons of Kohath he gave none, because the service of the holy things belonged unto them: they bore them upon their shoulders.	וּלְבְנֵי קָהָת לֹא נָתַן כִּי־עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ עֲלֵהֶם בְּכֶתֶף יִשְׂאוּ: וּלְבְנֵי קָהָת לֹא יֵהֵב אֲרִי פוֹלְחֵן קוֹדֶשׁא עֲלֵיהֶן בְּכֶתֶף נָשְׂלִין:	9
10	And the princes brought the dedication-offering of the altar in the day that it was anointed, even the princes brought their offering before the altar.	וַיִּקְרִיבוּ הַנְּשָׂאִים אֶת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם הַמִּשָּׁח אֹתוֹ וַיִּקְרִיבוּ הַנְּשָׂאִים אֶת־קֶרְבָּנָם לְפָנֵי הַמִּזְבֵּחַ: וַקְרִיבוּ רִבְרֵיָא יֵת חֲנוּכַּת מִדְּבָחָא בְּיוֹמָא דְרִבְיָאוּ יֵתִיה וַקְרִיבוּ רִבְרֵיָא יֵת קוֹרְבָּנֵהוֹן לְקֶדֶם מִדְּבָחָא:	10
11	And the LORD said unto Moses: 'They shall present their offering each prince on his day, for the dedication of the altar.'	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה נְשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם נְשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם וַקְרִיבוּ אֶת־קֶרְבָּנָם לְחֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ: (ס) וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה רַבָּא חַד לְיוֹמָא רַבָּא חַד לְיוֹמָא וַקְרִיבוּ יֵת קוֹרְבָּנֵהוֹן לְחֲנוּכַּת מִדְּבָחָא:	11
12	And he that presented his offering the first day was Nahshon the son of Amminadab, of the tribe of Judah;	וַיְהִי הַמַּקְרִיב בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן אֶת־קֶרְבָּנוֹ נַחֲשֹׁן בֶּן־עֲמִינָדָב לְמִטֵּה יְהוּדָה: וַהֲוֵה דְמַקְרִיב בְּיוֹמָא קְדָמָא יֵת קוֹרְבָּנִיה נַחֲשֹׁן בֶּר עֲמִינָדָב לְשִׁבְטָא דִּיהוּדָה:	12

(7) כפי עבודתם. שהיה משא בני גרשון קל משל מררי שהיו נושאים הקרשים והעמודים והאדנים:

(9) כי עבודת הקדש עליהם. משא דבר הקדושה הארון והשלמן וגו' לפיכך צחק יסאו:

(10) ויקריבו הנשאים את חנכת המזבח. לאחר שהתנדבו העגלות והצקר לשאת המשכן נשאים לצם להתנדב קרבנות המזבח לחנכו: ויקריבו הנשאים את קרבנם לפני המזבח. כי לא קבל משה מידם עד שנאמר לו מפי הגבורה (ספרי מ):

(11) ויקריבו את קרבנם לחנכת המזבח. ועדיין לא היה יודע משה האריך יקריבו אם כסדר חולדותם אם כסדר המסעות עד שנאמר לו מפי הקד"ה יקריבו למסעות איש יומו (שם. זבחים כא):

(12) ביום הראשון. אותו היום נטל עשר עטרות ראשון למעשה צראשית א' לגשיאים וכו' כדאיתא בצדק עולם (פ"ז): למשה יהודה. יחסו הכתוב על צנטו ולא שגבה משצטו והקריב או אינו אומר למטה יהודה אלא שגבה משצטו והביא תלמוד לומר זה קרבן נחשון משלו הביא (ספרי מ):

13	and his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	וְקִרְבָּנוֹ קְעֶרֶת-כֶּסֶף אֶחָת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְ�נֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה: וְקִרְבָּנֶיהָ מִגֹּסְתָא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הָיוּ מִתְקָלָהּ מִזְרָקָא חֵד דְכֶסֶפָא מִתְקָלָהּ שִׁבְעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תַרְוֵיהוֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְפִילָא בְמִשַׁח לַמִּנְחָתָא:	וְקִרְבָּנוֹ קְעֶרֶת-כֶּסֶף אֶחָת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְ�נֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:
14	one golden pan of ten shekels, full of incense;	בְּזָקָא חֲדָא מִתְקָלָהּ עֶשֶׂר סֻלְעִין הִיא דְדָהֵב מְלֵיאָ קְטוֹרֶת בּוֹסְמִיא:	כֶּף אֶחָת עֶשְׂרֵה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:
15	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	תּוֹר חֵד בַּר תּוֹרִי דְכַר חֵד אֱמַר חֵד בַּר שְׁתֵּיהּ לַעֲלֹתָא:	פֶּר אֶחָד בֶּן-בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לַעֲלֹה:
16	one male of the goats for a sin-offering;	צִפִּיר בַּר עֲזִין חֵד לְחַטָּאתָא:	שְׁעִיר-עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאתָא:
17	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Nahshon the son of Amminadab.	וּלְנִכְסַת קוּדְשָׁא תּוֹרִי תַרְיִן דְכָרֵי חֲמִשָּׁא גָדִי חֲמִשָּׁא אֱמַרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִין קוּרְבָנָא דִנְחִשׁוֹן בַּר עַמִּינָדָב:	וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֲתוּדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן נַחֲשׁוֹן בֶּן-עַמִּינָדָב: (פ)
18	On the second day Nethanel the son of Zuar, prince of Issachar, did offer:	בְּיוֹמָא תַנְיִנָא קָרִיב נְתַנְאֵל בַּר צוּעַר רַב שְׁבָטָא דִישָׁשְׁכָר:	בְּיוֹם הַשְּׁנִי הַקָּרִיב נְתַנְאֵל בֶּן-צוּעַר נָשִׂיא יִשָּׁשְׁכָר:
19	he presented for his offering one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קָרִיב יֵת קוּרְבָּנֶיהָ מִגֹּסְתָא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הָיוּ מִתְקָלָהּ מִזְרָקָא חֵד דְכֶסֶפָא מִתְקָלָהּ שִׁבְעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תַרְוֵיהוֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְפִילָא בְמִשַׁח לַמִּנְחָתָא:	הִקְרִיב אֶת-קִרְבָּנוֹ קְעֶרֶת-כֶּסֶף אֶחָת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְ�נֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:

- (13) שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת. לַמִּנְחָה נִדְּחָה (שֵׁם מֵט):
- (14) עֶשְׂרֵה זָהָב. כְּתוּבָתוֹ מִשְׁקָל עֶשֶׂר שְׁקָלֵי הַקֹּדֶשׁ הִיא זֶה: מְלֵאָה קְטֹרֶת. לֹא מִזְנוֹ קְטֹרֶת לִיחִיד וְלֹא עַל מִזְבֵּחַ הַחֵיטוֹן אֲלָא זֶה בְּלִבָּד וְהוֹרָאֵת שְׁעָה הִיא (מִנְחָת נ, ז):
- (15) פֶּר אֶחָד. מִיּוֹדֵד שֶׁצִּעֲדָרוֹ (סְפָרִי נ):
- (16) שְׁעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת. לִכְפֹּר עַל קִצְרַת הַמָּהוּם (שֵׁם נֹא) (עֵינִן צִרְא"ס) וְטוֹמֵאת סָפֵק:
- (18) הַקָּרִיב נְתַנְאֵל בֶּן צוּעַר. הִקְרִיב אֶת קִרְבָּנוֹ. מִה תְּלִמּוּד לֹאמַר הַקָּרִיב צִעֲצָרוֹ שֶׁל יִשְׁכָּר מִה שֶׁלֹּא נֹאמַר כָּל הַשְּׁבָטִים לְפִי שֶׁזֶה רֹאשׁוֹן וְעִרְעָר וְאִמֵּר דִּי שְׁקִדְמִנִי יְהוּדָה אֲחִי אֲקָרִיב אֲנִי אַחֲרָיו אֲמַר לוֹ מִשֶּׁה מִפִּי הַגְּבוּרָה נֹאמַר לִי שִׁיקְרִיבֹו כְּסִדֵּר מִסְעָן לְדַגְלִיָּהם לִכְךָ אֲמַר הַקָּרִיב אֶת קִרְבָּנוֹ וְהוּא חֲסֵר יו"ד שֶׁהוּא מִשְׁמַשׁ הַקָּרִיב לְשׁוֹן לוֹוִי שְׁמִפִּי הַגְּבוּרָה נִטְוֶה הַקָּרִיב וּמִהוּ הַקָּרִיב הַקָּרִיב צ' פַּעֲמִים שֶׁצִּבִּיל צ' דְּצָרִים זֶה לְהַקָּרִיב שְׁנֵי לְשָׁבָטִים אֶחָת שֶׁהִיוּ יוֹדְעִים בְּחֹרָה שֶׁנֹּאמַר (ד"ה א יב, לג) וּמִצִּנִּי יִשְׁכָּר יוֹדְעֵי צִינָה לַעֲמִים וְאֶחָת שֶׁהִם נִתְּנוּ עֲלֶיהָ לְנִשְׂאִים לְהַתְנַדֵּב קִרְבָּנֹת הֵלְלוּ (סְפָרִי נצ) וְצִיטוֹדוֹ שֶׁל רִבִּי מִשֶּׁה הַדְּרָשׁן מִנֶּאֱמָר אֲמַר רִבִּי פִנְחָס בֶּן יֵאִיר נִתְּנָל בֶּן צוּעַר הִשְׁאִין עֲלֶיהָ זֶה:

20	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כַּף אֶחָת עֲשָׂרָה זָהָב מִלֶּאֱהָ קְטֹרֶת:	בִּזְכָּא חֲדָא מִתְקֻלָּה עֲשָׂר סְלִעִין הִיא דְּדָהָב מִלֵּיא קְטֹרֶת בּוֹסְמִיא:
21	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	כֶּבֶשׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לַעֲלֹה:	תּוֹר חֵד בֶּר תּוֹרֵי דְכֶר חֵד אִמֹר חֵד בֶּר שְׁתִּיָּה לַעֲלֹתָא:
22	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר-עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת:	צִפִּיר בֶּר עִזִּין חֵד לַחֲטָתָא:
23	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Nethanel the son of Zuar.	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֵתֵדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבָּן נִתְנָאֵל בֶּן-צִוְעָר: (פ)	וּלְנִכְסַת קוֹדֶשִׁיא תּוֹרֵי תְרִין דְּכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אִמֹרִין בְּנֵי שָׁנָה חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָנָא דְנִתְנָאֵל בֶּר צִוְעָר:
24	On the third day Eliab the son of Helon, prince of the children of Zebulun:	בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי נָשִׂיא לְבִנֵּי זְבוּלֹן אֱלִיאָב בֶּן-חֵלֹן:	בְּיוֹמָא תְלִיתָאָה רַבָּא לְבִנֵּי זְבוּלֹן אֱלִיאָב בֶּר חֵילֹן:
25	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קָרְבָּנוֹ קַעֲרֶת-כֶּסֶף אֶחָת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מִלֵּאִים סֶלֶת בָּלוּלָה בִשְׁמֵן לַמִּנְחָה:	קוֹרְבָנִיהּ מִגִּסְתָּא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סְלִעִין הֵי מִתְקֻלָּה מִזְרָקָא חֵד דְכֶסֶף מִתְקֻלָּה שִׁבְעִין סְלִעִין בְּסִלְעֵי קוֹדֶשָׁא תְרִוּיָהוֹן מִלֵּן סוּלְתָא דְפִילָא בְמִשְׁחָ לַמִּנְחָתָא:
26	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כַּף אֶחָת עֲשָׂרָה זָהָב מִלֶּאֱהָ קְטֹרֶת:	בִּזְכָּא חֲדָא מִתְקֻלָּה עֲשָׂר סְלִעִין הִיא דְּדָהָב מִלֵּיא קְטֹרֶת בּוֹסְמִיא:

(19) קערת כסף. מניין אותיותיו בגימטריא תתק"ל כנגד שנותיו של אדם הראשון: שלשים ומאה משקלה. על שם שכהעמיד תולדות לקיום העולם בן מאה ול' שנה היה שנאמר (בראשית ה, ג) ויחי אדם שלשים ומאה שנה ויולד צדמותו וגו': מזרק אחד כסף. בגימטריא תתק"כ על שם נח שהעמיד תולדות בן ת"ק שנה ועל שם עשרים שנה שנגזרה גזירת המבול קודם תולדותיו כמו שפירשתי אלל (שם ו, ג) והיו ימיו מאה ועשרים שנה לפיכך נאמר מזרק אחד כסף ולא נאמר מזרק כסף אחד כמו שנאמר בקערה לומר שאף אותיות של אחד מטרפות למנין: שבעים שקל. כנגד שבעים אומות שילאו מצניו: (20) כף אחת. כנגד התורה שנמנה מידו של הקד"ש: עשרה זהב. כנגד עשרת הדברות: מלאה קטרת. גימטריא של קטרת תרי"ג מלות ובלבד שחלף קו"ף בדל"ת על ידי א"ת ב"ש ג"ר ד"ק (במדכ"ר יג, טז): (21) פר אחד. כנגד אברהם שנאמר בו (בראשית יח, ז) ויקח בן צקר: איל אחד. כנגד יצחק (שם כב, יג) ויקח את האיל וגו': כבש אחד. כנגד יעקב (שם ל, מ) והכשדים הפריד יעקב: (22) שעיר עזים. לכפר על מכירת יוסף שנאמר בו (שם לו, לא) וישחטו שעיר עזים: (23) ולזבח השלמים בקר שנים. כנגד משה ואהרן שנמנו שלוש בן ישראל לאזיהם ששמים: אילים עתודים כבשים. ג' מינים כנגד כהנים ולוים וישראלים וכנגד תורה נביאים וכתובים. שלש חמשות כנגד חמשה חומשין וחמש הדברות הכתובין על לוח אחד וחמש הכתובין על השני. עד כאן מיסודו של רבי משה הדרשן: (24) ביום השלישי נשיא וגו'. ביום השלישי היה נשיא המקריב לבני זבולון וכן כולם אבל נתנאל שנאמר בו הקריב נתנאל נופל אחריו הלשון לומר נשיא יששכר לפי שכבר הזכיר שמו והקרבנו ונשאר שלא נאמר בהן הקריב נופל עליהן לשון זה נשיא לבני פלוני אותו היום היה הנשיא המקריב לשבט פלוני:

27	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	תֹּר חֵד בַּר תּוֹרִי דְכַר חֵד אָמַר חֵד בַּר שְׁתִּיָּה לַעֲלֹתָא:	פֶּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לַעֲלֹה:	27
28	one male of the goats for a sin-offering;	צִפִּיר בַּר עֲזִין חֵד לַחֲטָאתָא:	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאתָא:	28
29	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Eliab the son of Helon.	וּלְנִכְסַת קוֹדֶשֶׁיָא תּוֹרִי תִרְיִן דְּכָרִי חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אֲמִרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָנָא דְּאֵלִיאֵב בַּר חֵלּוֹן:	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֹרְבַן אֵלִיאֵב בֶּן־חֵלּוֹן: (פ)	29
30	On the fourth day Elizur the son of Shedeur, prince of the children of Reuben:	בְּיוֹמָא רַבִּיעָאָה רַבָּא לְבְנֵי רְאוּבֵן אֱלִיצוּר בַּר שְׁדִיאוּר:	בְּיוֹם הָרְבִיעִי נָשִׂיא לְבְנֵי רְאוּבֵן אֱלִיצוּר בֶּן־שְׁדִיאוּר:	30
31	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קוֹרְבָנִיהּ מִגִּסְתָּא דְּכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סָלְעִין הָוִי מִתְקָלָה מִזְרְקָא חֵד דְּכֶסֶף מִתְקָלִיהּ שִׁבְעִין סָלְעִין בְּסָלְעֵי קוֹדֶשֶׁא תִרְוִיהוֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:	קֹרְבָנוֹ קַעֲרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בְּשָׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן לְמִנְחָה:	31
32	one golden pan of ten shekels, full of incense;	בְּזָכָא חֲדָא מִתְקָלָה עֶשֶׂר סָלְעִין הִיא דְּדֶהֱב מְלֵיא קַטורת בּוֹסְמִיא:	כַּף אַחַת עֶשְׂרֵה זָהָב מְלֵאָה קַטֶּרֶת:	32
33	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	תֹּר חֵד בַּר תּוֹרִי דְכַר חֵד אָמַר חֵד בַּר שְׁתִּיָּה לַעֲלֹתָא:	פֶּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לַעֲלֹה:	33
34	one male of the goats for a sin-offering;	צִפִּיר בַּר עֲזִין חֵד לַחֲטָתָא:	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָתָא:	34
35	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Elizur the son of Shedeur.	וּלְנִכְסַת קוֹדֶשֶׁיָא תּוֹרִי תִרְיִן דְּכָרִי חֲמִשָּׁא גְדִי חֲמִשָּׁא אֲמִרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָנָא דְּאֱלִיצוּר בַּר שְׁדִיאוּר:	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֹרְבַן אֱלִיצוּר בֶּן־ שְׁדִיאוּר: (פ)	35
36	On the fifth day Shelumiel the son of Zurishaddai, prince of the children of Simeon:	בְּיוֹמָא חֲמִישָׁאָה רַבָּא לְבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלוּמִיאֵל בַּר צוּרִישָׁדַי:	בְּיוֹם הַחֲמִישִׁי נָשִׂיא לְבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־צוּרִישָׁדַי:	36

37	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָנוֹ קֶעֱרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוֹלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:	קֹרְבָנִיהּ מִגִּסְתָּא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הָוִי מִתְקָלָה מִזְרָקָא חַד דְכֶסֶפָּא מִתְקָלִיהּ שִׁבְעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תַרְוֵיהוֹן מְלֵן סוּלְתָא דְפִילָא בַמִּשַׁח לַמִּנְחָתָא:
38	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קִטְרֶת:	בְּזָכָא חֲדָא מִתְקָלָה עֲשָׂר סֻלְעִין הִיא דְדָהָב מְלֵיאָ קִטוֹרֶת בּוֹסְמִיא:
39	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פָּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תוֹר חַד בֵּר תוֹרֵי דְכֵר חַד אִמֹר חַד בֵּר שְׁתֵּיהּ לְעֹלְתָא:
40	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת:	צִפִּיר בֵּר עִזִּין חַד לַחֲטָתָא:
41	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Shelumiel the son of Zurishaddai.	וּלְזִבְחַ הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֹתָדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֶרְבֵּן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־צוּרִישָׁדַי: (פ)	וּלְנִכְסַת קוּדְשָׁא תוֹרֵי תַרְוֵין דְכָרֵי חֲמִשָּׁא גָדִי חֲמִשָּׁא אִמֹרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִין קוּרְבָנָא דְשְׁלומִיאֵל בֵּר צוּרִישָׁדַי:
42	On the sixth day Eliasaph the son of Deuel, prince of the children of Gad:	בְּיוֹם הַשְּׁשִׁי נָשִׂיא לְבָנִי גָד אֱלִיסָפָ בֶּן־דְּעוּאֵל:	בְּיוֹמָא שְׁתִּיתָאָה רַבָּא לְבָנִי גָד אֱלִיסָפָ בֵּר דְּעוּאֵל:
43	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָנוֹ קֶעֱרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוֹלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:	קֹרְבָנִיהּ מִגִּסְתָּא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הָוִי מִתְקָלָה מִזְרָקָא חַד דְכֶסֶפָּא מִתְקָלִיהּ שִׁבְעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תַרְוֵיהוֹן מְלֵן סוּלְתָא דְפִילָא בַמִּשַׁח לַמִּנְחָתָא:
44	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קִטְרֶת:	בְּזָכָא חֲדָא מִתְקָלָה עֲשָׂר סֻלְעִין הִיא דְדָהָב מְלֵיאָ קִטוֹרֶת בּוֹסְמִיא:
45	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פָּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תוֹר חַד בֵּר תוֹרֵי דְכֵר חַד אִמֹר חַד בֵּר שְׁתֵּיהּ לְעֹלְתָא:
46	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת:	צִפִּיר בֵּר עִזִּין חַד לַחֲטָתָא:

47	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Eliasaph the son of Deuel.	וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֱלִישָׁפָן בֶּן־דְּעוּאֵל: (פ)	47
48	On the seventh day Elishama the son of Ammihud, prince of the children of Ephraim:	בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה רַבָּא לְבָנִי אֶפְרַיִם אֱלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד:	ז
49	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קוֹרְבָּנִיהּ מְגֻסָּתָא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הָיוּ מִתְקָלָהּ מִזְרָקָא חֲדָא דְכֶסֶף מִתְקָלָהּ שְׁבַעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוֹדֶשָׁא תַרְוִיחֹון מֶלֶן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:	49
50	one golden pan of ten shekels, full of incense;	בְּזָקָא חֲדָא מִתְקָלָהּ עֶשֶׂר סֻלְעִין הִיא דְדֶהֱבָא מְלֵיא קְטוֹרֶת בּוֹסְמִיא:	50
51	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	תוֹר חֲדָא בֶר תוֹרֵי דְכֶר חֲדָא אֹמֵר חֲדָא בֶר שְׁתִּיָּה לְעֹלָתָא:	51
52	one male of the goats for a sin-offering;	צִפִּיר בֶר עֲזִין חֲדָא לְחַטָּאת:	52
53	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Elishama the son of Ammihud.	וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֱלִישָׁמָע בֶּן־ עַמִּיהוּד: (פ)	53
54	On the eighth day Gamaliel the son of Pedahzur, prince of the children of Manasseh:	בְּיוֹמָא תַמִּינָאָה רַבָּא לְבָנִי מְנַשֶּׁה גַמְלִיאֵל בֶּר פְּדָהצוּר:	54
55	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קוֹרְבָּנִיהּ מְגֻסָּתָא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הָיוּ מִתְקָלָהּ מִזְרָקָא חֲדָא דְכֶסֶף מִתְקָלָהּ שְׁבַעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוֹדֶשָׁא תַרְוִיחֹון מֶלֶן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:	55

56	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כֹּה אֶחָת עֲשָׂרָה זָהָב מִלֶּאֱהָ קֹטֶרֶת:	בְּזָקָא חֲדָא מִתְקֻלָּה עֲשֵׁר סֻלְעִין הִיא דְּדָהָב מְלִיאָ קְטוֹרֶת בּוֹסְמִיא:
57	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פֶּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תּוֹר חֵד בֶּר תּוֹרֵי דְכֶר חֵד אָמַר חֵד בֶּר שְׁתִּיָּה לְעֹלְתָא:
58	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת:	צִפִּיר בֶּר עִזִּין חֵד לְחַטָּתָא:
59	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lamb of the first year. This was the offering of Gamaliel the son of Pedahzur.	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֶרְבֵּן גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָהצֹר: (פ)	וּלְנִכְסַת קוֹדֶשִׁיא תּוֹרֵי תִרְיִן דְּכָרֵי חֲמִשָּׁא גָדֵי חֲמִשָּׁא אֲמָרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָנָא דְּגַמְלִיאֵל בֶּר פְּדָהצֹר:
60	On the ninth day Abidan the son of Gideoni, prince of the children of Benjamin:	בְּיוֹם הַתְּשִׁיעִי נָשִׂיא לְבִנִּי בְנִימִן אֲבִידָן בֶּן־גִּדְעוֹנִי:	בְּיוֹמָא תְּשִׁיעָאָה רַבָּא לְבִנִּי בְנִימִן אֲבִידָן בֶּר גִּדְעוֹנִי:
61	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֶרְבָּנוֹ קַעֲרֶת־כֶּסֶף אֶחָת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוֹיָלָה בְּשֶׁמֶן לְמִנְחָה:	קוֹרְבָנִיהּ מִגֶּסֶתָא דְּכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הֵוִי מִתְקֻלָּה מִזֶּרְקָא חֵד דְּכֶסֶףָא מִתְקֻלִּיהּ שִׁבְעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוֹדֶשָׁא תִרְוִיהוֹן מְלֵן סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:
62	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כֹּה אֶחָת עֲשָׂרָה זָהָב מִלֶּאֱהָ קֹטֶרֶת:	בְּזָקָא חֲדָא מִתְקֻלָּה עֲשֵׁר סֻלְעִין הִיא דְּדָהָב מְלִיאָ קְטוֹרֶת בּוֹסְמִיא:
63	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פֶּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תּוֹר חֵד בֶּר תּוֹרֵי דְכֶר חֵד אָמַר חֵד בֶּר שְׁתִּיָּה לְעֹלְתָא:
64	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת:	צִפִּיר בֶּר עִזִּין חֵד לְחַטָּתָא:
65	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Abidan the son of Gideoni.	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֶרְבֵּן אֲבִידָן בֶּן־גִּדְעוֹנִי: (פ)	וּלְנִכְסַת קוֹדֶשִׁיא תּוֹרֵי תִרְיִן דְּכָרֵי חֲמִשָּׁא גָדֵי חֲמִשָּׁא אֲמָרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָנָא דְּאֲבִידָן בֶּר גִּדְעוֹנִי:
66	On the tenth day Ahiezer the son of Ammishaddai, prince of the children of Dan:	בְּיוֹם הָעֲשִׂירִי נָשִׂיא לְבִנִּי דָן אַחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדַּי:	בְּיוֹמָא עֲשִׂירָאָה רַבָּא לְבִנִּי דָן אַחִיעֶזֶר בֶּר עַמִּישַׁדַּי:

67	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָנוֹ קְעֶרֶת-כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בַּשֶּׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְ�נֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:	קֹרְבָנֶיהָ מִגֹּסֶתָא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הָנִי מִתְקָלָה מִזְרָקָא חֲדָא דְכֶסֶפָא מִתְקָלֶיהָ שִׁבְעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תַרְוֵיהוֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַׁח לַמִּנְחָתָא:
68	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:	בְּזָקָא חֲדָא מִתְקָלָה עֲשָׂר סֻלְעִין הִיא דְדָהָב מְלֵאָה קְטוֹרֶת בּוֹסְמִיָּא:
69	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פָּר אֶחָד בֶּן-בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תוֹר חֲדָא בֶר תוֹרֵי דְכָר חֲדָא אִמֵּר חֲדָא בֶר שְׁתֵּיהּ לְעֹלָתָא:
70	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר-עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת:	צִפִּיר בֶר עִזִּין חֲדָא לַחֲטָתָא:
71	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Ahiezer the son of Ammishaddai.	וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זָה קֹרְבָן אַחִיעֶזֶר בֶּן-עַמִּישַׁדַּי: (פ)	וּלְנִכְסַת קוּדְשָׁא תוֹרֵי תַרִּין דְכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אִמֵּרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִין קוּרְבָנָא דְאַחִיעֶזֶר בֶּר עַמִּישַׁדַּי:
72	On the eleventh day Pagiel the son of Ochrán, prince of the children of Asher:	בְּיוֹם עֲשֵׂתִי עֲשָׂר יוֹם נָשִׂיא לְבְנִי אֲשֶׁר פָּגְעִיאל בֶּן-עֶכְרָן:	בְּיוֹם חֲדָא עֲשָׂר יוֹמִין רַבָּא לְבְנֵי אֲשֶׁר פָּגְעִיאל בֶּר עֶכְרָן:
73	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָנוֹ קְעֶרֶת-כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בַּשֶּׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְ�נֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:	קֹרְבָנֶיהָ מִגֹּסֶתָא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הָנִי מִתְקָלָה מִזְרָקָא חֲדָא דְכֶסֶפָא מִתְקָלֶיהָ שִׁבְעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תַרְוֵיהוֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַׁח לַמִּנְחָתָא:
74	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:	בְּזָקָא חֲדָא מִתְקָלָה עֲשָׂר סֻלְעִין הִיא דְדָהָב מְלֵאָה קְטוֹרֶת בּוֹסְמִיָּא:
75	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פָּר אֶחָד בֶּן-בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תוֹר חֲדָא בֶר תוֹרֵי דְכָר חֲדָא אִמֵּר חֲדָא בֶר שְׁתֵּיהּ לְעֹלָתָא:
76	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר-עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת:	צִפִּיר בֶר עִזִּין חֲדָא לַחֲטָתָא:

77	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Pagiel the son of Ochran.	וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן פִּגְעִיאֵל בֶּן-עֶכְרָן: (פ)	77
78	On the twelfth day Ahira the son of Enan, prince of the children of Naphtali:	בְּיוֹם שְׁנַיִם עָשָׂר יוֹם נָשִׂיא לְבְנֵי נַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּן-עֵינָן:	78
79	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קָרְבָּנוֹ קַעֲרֵת-כֶּסֶף אַחַת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלִילָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:	79
80	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כָּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:	80
81	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פָּר אֶחָד בֶּן-בָּקָר אֵיל אֶחָד כִּבְשִׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָה לְעֹלָה:	81
82	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר-עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת:	82
83	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Ahira the son of Enan.	וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אַחִירַע בֶּן-עֵינָן: (פ)	83
84	This was the dedication-offering of the altar, in the day when it was anointed, at the hands of the princes of Israel: twelve silver dishes, twelve silver basins, twelve golden pans;	זֹאת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם הַמָּשַׁח אֹתוֹ מֵאֵת נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל קַעֲרֹת כֶּסֶף שְׁתֵּים עָשָׂר מִזְרְקֵי-כֶסֶף שְׁנַיִם עָשָׂר כַּפּוֹת זָהָב שְׁתֵּים עָשָׂר:	84

(84) ביום המשח אותו. זו ציוס שנמשח הקריז ומה אני מקיים אחרי המשח שנמשח תחלה ואחר כך הקריז או אחרי המשח לאחר זמן ולא צא ללמד ציוס המשח אלא לומר שנמשח ציוס כשהוא אומר (ויקרא ז, לו) ציוס משחו אותם למדנו שנמשח ציוס ומה תלמוד לומר ציוס המשח אותו ציוס שנמשח הקריז (ספרי נג): קערת כסף שתיים עשרה. הם הם שהתנדבו ולא אירע זהם פסול (ספרי שם. צמ"ר):

85	<p>each silver dish weighing a hundred and thirty shekels, and each basin seventy; all the silver of the vessels two thousand and four hundred shekels, after the shekel of the sanctuary;</p>	<p>שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה הַקְּעָרָה הָאֶחָת כֶּסֶף וּשְׁבַעִים הַמִּזְרָק הָאֶחָד כָּל כֶּסֶף הַכֵּלִים אֲלֵפִים וָאַרְבַּע מֵאוֹת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ:</p>	85
86	<p>twelve golden pans, full of incense, weighing ten shekels apiece, after the shekel of the sanctuary; all the gold of the pans a hundred and twenty shekels;</p>	<p>כַּפּוֹת זָהָב שְׁתֵּים-עָשָׂר מְלֵאֹת קִטְרֶת עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה הַכֶּף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ כָּל-זָהָב הַכַּפּוֹת עֲשָׂרִים וּמֵאָה:</p>	86
87	<p>all the oxen for the burnt-offering twelve bullocks, the rams twelve, the he-lambs of the first year twelve, and their meal-offering; and the males of the goats for a sin-offering twelve;</p>	<p>כָּל-הַבָּקָר לַעֲלֹה שְׁנָיִם עֶשֶׂר פָּרִים אֵילָם שְׁנָיִם-עֶשֶׂר כִּבְשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה שְׁנָיִם עֶשֶׂר וּמִנְחָתָם וּשְׂעִירֵי עֲזִים שְׁנָיִם עֶשֶׂר לַחֲטָאת:</p>	מפטיר
88	<p>and all the oxen for the sacrifice of peace-offerings twenty and four bullocks, the rams sixty, the he-goats sixty, the he-lambs of the first year sixty. This was the dedication-offering of the altar, after that it was anointed.</p>	<p>וְכָל בָּקָרוֹ זָבַח הַשְּׁלָמִים עֲשָׂרִים וָאַרְבָּעָה פָּרִים אֵילָם שְׁשִׁים עֶתְדִים שְׁשִׁים כִּבְשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה שְׁשִׁים זֹאת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ אַחֲרֵי הַמָּשַׁח אֹתוֹ:</p>	88
89	<p>And when Moses went into the tent of meeting that He might speak with him, then he heard the Voice speaking unto him from above the ark-cover that was upon the ark of the testimony, from between the two cherubim; and He spoke unto him.</p>	<p>וּבָבֹא מֹשֶׁה אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד לְדַבֵּר אִתּוֹ וַיִּשְׁמַע אֶת-הַקּוֹל מִדְּבַר אֱלֹוֹ מֵעַל הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל-אֲרֹן הָעֵדֻת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִּים וַיְדַבֵּר אֵלָיו: (פ)</p>	קטו פסוקים

(85) שלשים ומאה הקערה האחת וגו'. מה תלמוד לומר לפי שנאמר שלשים ומאה משקלה ולא פירש באיזו שקל לכך חזר ושנאה כאן וכלל כנולן כל כסף הכלים בשקל הקדש (ספרי נד): כל כסף הכלים וגו'. למדך שהיו כלי המקדש מכוונים במשקלן שוקלן אחד אחד ושוקלן כולן כאחד לא ריבה ולא מיעט (ספרי סס):

(86) כפות זהב שתיים עשרה. למה נאמר לפי שנאמר כף אחת עשרה זהב היא של זהב ומשקלה עשרה שקלים של כסף או אינו אלא כף אחת של כסף ומשקלה עשרה שקלי זהב ושקלי זהב אין משקלם שוה לשל כסף תלמוד לומר כפות זהב של זהב היו (ספרי נה):

(89) ובבא משה. שני כתובים המכחישים זה את זה צא שלישי והכריע ביניהם כתוב אחד אומר (ויקרא א, א) וידבר ה' אלי מאהל מועד והוא חוץ לפרכת וכתוב אחד אומר (שמות כה, כג) ודברתי אתך מעל הכפרת צא זה והכריע ביניהם משה צא אל אהל מועד ושם שומע את הקול הצא מעל הכפרת (ספרי סס): מבין שני הכרובים. הקול יוצא מן השמים לצין שני הכרובים ומשם יצא לאהל מועד: וישמע את הקול. יכול קול נמוך תלמוד לומר את הקול הוא הקול שנדבר עמו צאיני וכשמגיע לפתח היה נפסק ולא היה יוצא חוץ לאהל (במדבר רבה. ספרי סס): מדבר. כמו מתדבר כבודו של מעלה לומר קן מדבר צינו לצין עלמנו ומשה שומע מאליו: וידבר אליו. למעט את אהרן מן הדברות (ספרי נח):

VIII	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:	זכעלתן ח
2	'Speak unto Aaron, and say unto him: When thou lightest the lamps, the seven lamps shall give light in front of the candlestick.'	דָּבַר אֶל־אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּהִעָלְתָּךְ אֶת־הַנֵּרוֹת אֶל־מֹול פְּנֵי הַמִּנְוֹתָה יֵאִירוּ שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת:	2
3	And Aaron did so: he lighted the lamps thereof so as to give light in front of the candlestick, as the LORD commanded Moses.	וַיַּעַשׂ כֵּן אַהֲרֹן אֶל־מֹול פְּנֵי הַמִּנְוֹתָה הָעֹלָה גִּרְתִּיהָ כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:	3
4	And this was the work of the candlestick, beaten work of gold; unto the base thereof, and unto the flowers thereof, it was beaten work; according unto the pattern which the LORD had shown Moses, so he made the candlestick.	וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמִּנְוֹתָה מִקְשָׁה זָהָב עַד־יִרְכָּה עַד־פְּרֻחָהּ מִקְשָׁה הִוא כְּמֵרְאָה אֲשֶׁר הִרְאָה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כֵּן עָשָׂה אֶת־הַמִּנְוֹתָה: (פ)	4
5	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:	5
6	'Take the Levites from among the children of Israel, and cleanse them.	קַח אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְטַהַרְתָּ אֹתָם:	6

- (2) בהעלתך. למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים. לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה אז דעתו כשלא היה עמהם צנוכה לא הוא ולא שצטו אמר לו הקצ"ה חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות: בהעלתך. על שם שהלהצ עולה כחוצה להדלקתן לשון עליה שזריך להדליק עד שתהא שלהצת עולה מאליה (שצח כא, א) ועוד דרשו רבותינו (ספרי נט) מכאן שמעלה היתה לפני המנורה שעליה הכהן עומד ומטיב: אל מול פני המנורה. אל מול נר האמצעי שאינו צקנים אלא בגוף של מנורה: יאירו שבעת הנרות. ששה שעל ששת הקנים שלשה המזרחיים פונים למול האמצעי הפתילות שבהן וכן שלשה המערביים ראשי הפתילות למול האמצעי ולמה כדי שלא יאמרו לאורה הוא זריך (תנחומא בהעלתך ה):
- (3) ויעש כן אהרן. להגיד שצחו של אהרן שלא שניה (ספרי בהעלתך ס):
- (4) וזה מעשה המנורה. שהראהו הקצ"ה צאצא לפי שנתקשה צה לכך נאמר וזה (שם סא): מקשה. צט"י צלע"ז לשון דא לדה נקשן (דניאל ה, ו) עשת של ככר זהב היתה ומקיש צקורנס וחומך צכשיל לפשט איצריה כתקונן ולא נעשית איצרים איצרים על ידי חצור: עד ירכה עד פרחח. ירכה היא השידה שעל הרגלים חלול כדרך מנורות כסף שלפני השרים: עד ירכה עד פרחח. כלומר גופה של מנורה כולה וכל התלויה בה: עד ירכה. שהוא אבר גדול: עד פרחח. שהוא מעשה דק שבה הכל מקשה ודרך עד לשמש צלשון זה כמו (שופטים טו, ה) מגדיש ועד קמה ועד כרס זית: כמראה אשר הראה וגו'. כתבנית אשר הראה צהר כמו שנאמר (שמות כה, מ) וראה ועשה כתבניתם וגו' (ספרי שם): כן עשה את המנורה. מי שעשאה ומדרש אגדה (תנחומא בהעלתך ג) על ידי הקצ"ה נעשית מאליה:
- (6) קח את הלויים. קחם צדצרים אשריכם שחזכו להיות שמים למקום (מדרש אגדה):

7	And thus shalt thou do unto them, to cleanse them: sprinkle the water of purification upon them, and let them cause a razor to pass over all their flesh, and let them wash their clothes, and cleanse themselves.	וְכֹה-תַעֲשֶׂה לָהֶם לְטַהֲרֵם הַזֶּה עֲלֵיהֶם מִי חֲטָאֹת וְהִעֲבִירוּ תַּעַר עַל-כָּל-בָּשָׂרָם וְכִבְּסוּ בְּגָדֵיהֶם וְהִטְהָרוּ: וְכִדְּיוֹ תַעֲבִיד לָהֶן לְדַבּוּאֵיהֶן אֲדִי עֲלֵיהֶן מִיָּא דְחֲטָאָה וְיַעֲבִירוּ מִסַּפֵּר עַל כָּל בָּשָׂרָהֶן וְיַחֲוִירוּ לְבוּשֵׁיהֶן וְיִדְכּוּן:
8	Then let them take a young bullock, and its meal-offering, fine flour mingled with oil, and another young bullock shalt thou take for a sin-offering.	וְלָקַחוּ פָּר בֶּן-בָּקָר וּמִנְחָתוֹ סֵלֶת בָּלוּלָה בְּשֶׁמֶן וּפַר-שָׁנִי בֶּן-בָּקָר תִּקַּח לְחֲטָאֹת: וְיִסְבּוּן תּוֹר בַּר תּוֹרִי וּמִנְחָתִיהָ סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח וְתּוֹר תִּנֶּן בַּר תּוֹרִי תִסָּב לְחֲטָאָה:
9	And thou shalt present the Levites before the tent of meeting; and thou shalt assemble the whole congregation of the children of Israel.	וְהִקְרַבְתָּ אֶת-הַלְוִיִּם לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְהִקְהַלְתָּ אֶת-כָּל-עֵדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וְתִקְרִיב יֵת לִיֹּאֵי קֹדֶם מִשְׁכַּן זְמָנָא וְתִכְנֹשׁ יֵת כָּל כְּנַשְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל:
10	And thou shalt present the Levites before the LORD; and the children of Israel shall lay their hands upon the Levites.	וְהִקְרַבְתָּ אֶת-הַלְוִיִּם לִפְנֵי יְהוָה וְסִמְכוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-יְדֵיהֶם עַל-הַלְוִיִּם: וְתִקְרִיב יֵת לִיֹּאֵי קֹדֶם יי וְיִסְמְכוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל יֵת יְדֵיהֶן עַל לִיֹּאֵי:
11	And Aaron shall offer the Levites before the LORD for a wave-offering from the children of Israel, that they may be to do the service of the LORD.	וְהִנִּיף אֹהֶרֶן אֶת-הַלְוִיִּם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לַעֲבֹד אֶת-עֲבֹדַת יְהוָה: וְיָרִים אֹהֶרֶן יֵת לִיֹּאֵי אֲרָמָא קֹדֶם יי מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיֵהוֹן לְמַפְלַח יֵת פּוֹלְחָנָא דְּיי:
12	And the Levites shall lay their hands upon the heads of the bullocks; and offer thou the one for a sin-offering, and the other for a burnt-offering, unto the LORD, to make atonement for the Levites.	וְהַלְוִיִּם יִסְמְכוּ אֶת-יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הַפָּרִים וַעֲשֶׂה אֶת-הָאֶחָד חֲטָאֹת וְאֶת-הָאֶחָד עֹלָה לַיהוָה לְכַפֵּר עַל-הַלְוִיִּם: וְלִיֹּאֵי יִסְמְכוּ יֵת יְדֵיהֶן עַל רִישׁ תּוֹרִיָּא וַעֲבִיד יֵת חַד חֲטָאָה וְיֵת חַד עֲלֵתָא קֹדֶם יי לְכַפֵּרָא עַל לִיֹּאֵי:
13	And thou shalt set the Levites before Aaron, and before his sons, and offer them for a wave-offering unto the LORD.	וְהִעֲמַדְתָּ אֶת-הַלְוִיִּם לִפְנֵי אֹהֶרֶן וּלְפָנֵי בָנָיו וְהִנַּפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה לַיהוָה: וְתַקִּים יֵת לִיֹּאֵי קֹדֶם אֹהֶרֶן וְקֹדֶם בְּנוֹתָי וְתָרִים יֵתֵיהֶן אֲרָמָא קֹדֶם יי:

(7) הוזה עליהם מי חטאת. של אפר הפרה מפני טמאי מתים שזהם: והעבירו תער. מלאתי דזכרי רבי משה הדרשן לפי שנחנו כפרה על הזכורות שעבדו עבודת אלילים והיא קרויה זכאי מתים והמלורע קרוי מת הזקיקס תגלחת כמלורעים: (8) ולקחו פר בן בקר. והוא עולה כמו שנאמר ועשה את האחד עולה והוא קרצן צבור בעבודת אלילים: ופר שני. מה תלמוד לומר שני לומר לך מה עולה לא נאכלת אף חטאת לא נאכלת (עד כאן דזכרי רבי מאיר) (הוריות ה, ב) וצו יש סמך לדזכרו בתורת כהנים (ויקרא חוצה פ"ג ד) ואומר אני שהוראת שעה היתה ששעיר היה להם להביא לחטאת עבודת אלילים עם פר העולה:

(9) והקהלת את כל עדת. לפי שהלויים נתונים קרצן כפרה תחתיהם יצאו ויעמדו על קרצנס ויסמכו את ידיהם עליהם (מדרש אגדה):

(11) והניף אהרן את הלויים תנופה. כדרך שאשם מלורע טעון תנופה חי (ויקרא יד, ב. מדרש אגדה). שלש תנופות נאמרו בפרשה זו הראשונה לצני קהת לכך נאמר צם והיו לעבד את עבודת ה' לפי שעבודת קדש הקדשים עליהם הארוך והשלטון וגו'. השניה לצני גרשון לכך נאמר צם תנופה לה' שאף עליהם היתה עבודת הקודש יריעות וקרשים (נריך לומר וקרשים דאלו קרשים ציד משא בני מררי) הנראות בצני קודש הקדשים והשלישית לצני מררי (מדרש אגדה):

14	Thus shalt thou separate the Levites from among the children of Israel; and the Levites shall be Mine.	והבדלת את-הלויים מתוך בני ישראל והיו לי תלויים: ותפריש ית לויאי מגו בני ישראל ויהיו משמשין קדמי לויאי:	14
15	And after that shall the Levites go in to do the service of the tent of meeting; and thou shalt cleanse them, and offer them for a wave-offering.	ואחר-כך יבאו תלויים לעבד את-אֹהֶל מוֹעֵד וטהרת אתם והנפת אתם תנופה: ובתר כן ייעלו לויאי למפלח ית משכן זמנא ותדפי יתהון ותרים יתהון ארמא:	שני
16	For they are wholly given unto Me from among the children of Israel; instead of all that openeth the womb, even the first-born of all the children of Israel, have I taken them unto Me.	כי נתנים נתנים המה לי מתוך בני ישראל תחת פטלת כל-רחם בכור כל מבני ישראל לקחתי אתם לי: ארי אפרשא מפרשין אנון קדמי מגו בני ישראל חלה פתח כל ולדא בוכרא פולא מבני ישראל קריבית יתהון קדמי:	16
17	For all the first-born among the children of Israel are Mine, both man and beast; on the day that I smote all the first-born in the land of Egypt I sanctified them for Myself.	כי לי כל-בכור בבני ישראל באדם ובבהמה ביום הכתי כל-בכור בארץ מצרים הקדשתי אתם לי: ארי דילי כל בוכרא בבני ישראל באנשא ובבעירא ביומא דקטלית כל בוכרא בארעא דמצרים אקדישית יתהון קדמי:	17
18	And I have taken the Levites instead of all the first-born among the children of Israel.	ואקח את-הלויים תחת כל-בכור בבני ישראל: וקריבית ית לויאי חלה כל בוכרא בבני ישראל:	18
19	And I have given the Levites— they are given to Aaron and to his sons from among the children of Israel, to do the service of the children of Israel in the tent of meeting, and to make atonement for the children of Israel, that there be no plague among the children of Israel, through the children of Israel coming nigh unto the sanctuary.	ואתנה את-הלויים נתנים לאהרן ולבניו מתוך בני ישראל לעבד את-עבדת בני-ישראל באהל מוֹעֵד ולכפר על-בני ישראל ולא יהיה בבני ישראל נגף בגשת בני-ישראל אל-הקדש: ויחבית ית לויאי ויהיבין לאהרן ולבנוהי מגו בני ישראל למפלח ית פולחן בני ישראל במשכן זמנא ולכפרא על בני ישראל ולא יהי בבני ישראל מותא במקרב בני ישראל לקודשא:	19
20	Thus did Moses, and Aaron, and all the congregation of the children of Israel, unto the Levites; according unto all that the LORD commanded Moses touching the Levites, so did the children of Israel unto them.	ויעש משה ואהרן וכל-עדת בני-ישראל ללויים ככל אשר-צוה יהוה את-משה ללויים כן עשו להם בני ישראל: ועבד משה ואהרן וכל-עדת בני-ישראל דבני ישראל ללויאי ככל דפקיד יי ית משה ללויאי כן עבדו להון בני ישראל:	20

(16) נתנים נתנים. נתונים למשא נתונים לשיר (שס): פטרת. פתיחת:

(17) כי לי כל בכור. שלי היו הזכורות צקו הדין שהגנתי עליהם צין בכורי מזרים ולקחתי אותם לי עד שטעו בעגל ועכשיו ואקח את הלויים:

(19) ואתנה וגו'. ה' פעמים נאמר בני ישראל במקרא זה להודיע חזתן שנכפלו אזכרותיהן במקרא אחד כמנין ה' חומשי תורה וכן ראיתי צ"ר (ויק"ר 7, ד): ולא יהיה בבני ישראל נגף. שלא יטורכו לגשת אל הקדש שאם יגשו יהיה נגף:

21	<p>And the Levites purified themselves, and they washed their clothes; and Aaron offered them for a sacred gift before the LORD; and Aaron made atonement for them to cleanse them.</p>	<p>וַיִּתְחַטְּאוּ הַלְוִיִּם וַיִּכְבְּסוּ בְּגָדֵיהֶם וַיִּנָּף אַהֲרֹן אֹתָם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה וַיִּכַּפֵּר עֲלֵיהֶם אַהֲרֹן לְדַבְּאוֹתָהוּן:</p>	21
22	<p>And after that went the Levites in to do their service in the tent of meeting before Aaron, and before his sons; as the LORD had commanded Moses concerning the Levites, so did they unto them.</p>	<p>וְאַחֲרֵי־כֵן בָּאוּ הַלְוִיִּם לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדָתָם בְּאַהֲל מוֹעֵד לִפְנֵי אַהֲרֹן וּלְפָנָי בָּנָיו כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה עַל־הַלְוִיִּם כִּן עָשׂוּ לָהֶם: (ס)</p>	22
23	<p>And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימְרֵי:</p>	23
24	<p>'This is that which pertaineth unto the Levites: from twenty and five years old and upward they shall go in to perform the service in the work of the tent of meeting;</p>	<p>זֹאת אֲשֶׁר לְלוֹוִיִּם מִבֶּן חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה יָבֹאוּ לַעֲבֹד צָבָא בְּעֲבֹדַת אַהֲל מוֹעֵד:</p>	24
25	<p>and from the age of fifty years they shall return from the service of the work, and shall serve no more;</p>	<p>וּמִבֶּן חֲמִשִּׁין שָׁנִין יָתוּב מִחֵיל הָעֲבֹדָה וְלֹא יַעֲבֹד עוֹד:</p>	25
26	<p>but shall minister with their brethren in the tent of meeting, to keep the charge, but they shall do no manner of service. Thus shalt thou do unto the Levites touching their charges.'</p>	<p>וְשִׁירָת אֶת־אֶחָיו בְּאַהֲל מוֹעֵד לְשֹׁמֵר מִשְׁמֶרֶת וְעֲבֹדָה לֹא יַעֲבֹד כִּכָּה תַעֲשֶׂה לְלוֹוִיִּם בְּמִשְׁמֶרֶתָם: (פ)</p>	26
IX	<p>And the LORD spoke unto Moses in the wilderness of Sinai, in the first month of the second year after they were come out of the land of Egypt, saying:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר־סִינַי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה לְצֵאתָם מִמִּצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לֵאמֹר:</p>	שלישי

(20) ויעש משה ואהרן וכל עדת וגו'. משה העמידן ואהרן הניפס וישראל סמכו את ידיהם:

(22) כאשר צוה ד' וגו' כן עשו. להגיד שזח העושים והנעשה זהם שאחד מהן לא עכז:

(24) זאת אשר ללוויים. שנים פוסלים זהם ואין המומין פוסלים זהם (ספרי סג. חולין כד, א): מבן חמש ועשרים. ובמקום אחר אומר (במדבר ד, ג) מבן שלשים שנה הא כילד מבן כ"ה צא ללמוד הלכות עבודה ולומד חמש שנים וכן ל' עובד מכאן לתלמיד שלא ראה סימן יפה צמחנו צמחש שנים ששז אינו רואה (חולין סג):

(25) ולא יעבוד עוד. עבודת משא צכתף אצל חוזר הוא לנעילת שערים ולשיר ולטעון עגלות (ספרי סג) וזהו ושרת את אחיו עם אחיהו כתרגומו:

(26) לשומר משמרת. לחנות סביב לאהל ולהקיס ולהוריד בשעת המסעות:

(1) בחדש הראשון. פרשה שזראש הספר (לעיל א, א) לא נאמרה עד אייר למדת שאין סדר מוקדם ומאוחר צמורה (פסחים ו, ג) ולמה לא פתח בזו מפני שהוא גנותן של ישראל (ספרי סד) שכל ארבעים שנה שהיו ישראל צמדבר לא הקריצו אלא פסח זה בלבד:

2	‘Let the children of Israel keep the passover in its appointed season. In the fourteenth day of this month, at dusk, ye shall keep it in its appointed season; according to all the statutes of it, and according to all the ordinances thereof, shall ye keep it.’ And Moses spoke unto the children of Israel, that they should keep the passover. And they kept the passover in the first month, on the fourteenth day of the month, at dusk, in the wilderness of Sinai; according to all that the LORD commanded Moses, so did the children of Israel. But there were certain men, who were unclean by the dead body of a man, so that they could not keep the passover on that day; and they came before Moses and before Aaron on that day. And those men said unto him: ‘We are unclean by the dead body of a man; wherefore are we to be kept back, so as not to bring the offering of the LORD in its appointed season among the children of Israel?’	3
4	וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַפֶּסַח בְּמוֹעֲדוֹ: בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה בֵּין הָעֶרְבִים תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ בְּמֹעֲדוֹ כְּכָל־חֻקֹּתָיו וְכָכֹל־מִשְׁפָּטָיו תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ: וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח: וַיַּעֲשׂוּ אֶת־הַפֶּסַח בְּרֵאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעֶרְבִים בְּמוֹדָבָר סִינִי כָכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כִּן עָשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל: וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם וְלֹא־יָכְלוּ לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי אַהֲרֹן בַּיּוֹם הַהוּא: וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים הַהֵמָּה אֵלָיו אֲנַחְנוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם לָמָּה נִגְרַע לְבַלְתִּי הַקָּרִיב אֶת־קָרְבָּן יְהוָה בְּמוֹעֲדוֹ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	5
6	וַיַּעֲבֹדוּ יְת פֶסְחָא בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹמָא בִּירְחָא בֵּין שְׁמַשְׁיָא בְּמִדְבָּרָא דְסִינִי כְּכָל דְּפִקִּיד יְיָ יְת מֹשֶׁה כִּן עֲבָדוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל: וַהֲיוּ גוֹבְרִיָּא דִּהְיוּ מְסֻאֲבִין לְטָמִי נַפְשָׁא דְאִנְשָׁא וְלֹא יָכִילוּ לַמַּעֲבָד פֶּסְחָא בַּיּוֹמָא הַהוּא וַקְרִיבוּ קֳדָם מֹשֶׁה וְקֳדָם אַהֲרֹן בַּיּוֹמָא הַהוּא: וַאֲמָרוּ גוֹבְרִיָּא הָאֲנּוּן לִיה אֲנַחְנָא מְסֻאֲבִין לְטָמִי נַפְשָׁא דְאִנְשָׁא לָמָּה נִתְּמַנַּע בְּדִיל דְּלֹא לְקַרְבָּא יְת קוֹרְבָנָא דִּי בְּזִמְנִיה בְּגוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:	7

(2) במועדו. אף בשבת צמועדו אף צטומאה (שס):

(3) ככל דחקתיו. אלו מלות שצגופו שה תמיס זכר בן שנה (פסחיס לה, א): וככל משפטיו. אלו מלות שעל גופו ממקום אחר כגון שצעת ימים למנה ולציעור חמץ. (א"א מלות שצגופו. שה תמיס זכר בן שנה. שעל גופו. ללי אש ראשו על כרעיו ועל קרצו. שחץ לגופו. מנה וציעור חמץ):

(4) וידבר משה וגו'. מה תלמוד לומר והלא כבר נאמר (ויקרא כג, מד) וידבר משה את מועדי ה' אלא כששמע פרשת מועדים מסיני אמר להם וזכור והזכירם בשעת מעשה (ספרי יו):

(6) לפני משה ולפני אהרן. כששניהם יושבין בצית המדרש צאו ושאלום ולא יתכן לומר זה אחר זה שאם משה לא היה יודע אהרן מניין לו (ספרי סח):

(7) למה נגרע. אמר להם אין קדשים קרים בטומאה אמרו לו יורק הדם עלינו כזהנים טהורים ויאכל הבשר לטמאים (ס"א לטהורים כן גירסת ר"ם) אמר להם עמדו ואשמעה כתלמיד המובטח לשמוע מפי רבו. אשרי ילוד אשה שכן מובטח שכל זמן שהיה רוצה היה מדבר עם השכינה (סנהדרין פ"ק) וראויה היתה פרשה זו להאמר על ידי משה כשאר כל התורה כולה אלא שזכו אלו שתאמר על ידיהן שמגלגלין זכות על ידי זכאי (ספרי סס):

8	And Moses said unto them: 'Stay ye, that I may hear what the LORD will command concerning you.'	וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מֹשֶׁה עֲמְדוּ וְאִשְׁמְעֵה מִה־יְצִוֶּה יְהוָה לָכֶם: (פ)	8
9	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֹר:	9
10	'Speak unto the children of Israel, saying: If any man of you or of your generations shall be unclean by reason of a dead body, or be in a journey afar off, yet he shall keep the passover unto the LORD;	דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי־יְהִי־טִמָּא לְנֶפֶשׁ אוֹ בְּדֶרֶךְ רַחֲקָה לָכֶם אוֹ לְדַרְתֵּיכֶם וַעֲשֵׂה פֶסַח לַיהוָה:	10
11	in the second month on the fourteenth day at dusk they shall keep it; they shall eat it with unleavened bread and bitter herbs;	בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם בֵּין הָעֶרְבִים יַעֲשׂוּ אֹתוֹ עַל־מִצּוֹת וּמֵרָרִים יֹאכְלֻהוּ:	11
12	they shall leave none of it unto the morning, nor break a bone thereof; according to all the statute of the passover they shall keep it.	לֹא־יִשְׁאַירוּ מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר וַעֲצָם לֹא יִשְׁבְּרוּ־בּוֹ כָּכָל־חֻקַּת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אֹתוֹ:	12
13	But the man that is clean, and is not on a journey, and forbeareth to keep the passover, that soul shall be cut off from his people; because he brought not the offering of the LORD in its appointed season, that man shall bear his sin.	וְהָאִישׁ אֲשֶׁר־הוּא טָהוֹר וּבְדֶרֶךְ לֹא־הָיָה וְחָדַל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח וּנְכַרְתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מֵעַמּוּהָ כִּי קָרְבַּן יְהוָה לֹא הִקְרִיב בְּמַעַדוֹ חֲטָאוֹ יִשָּׂא הָאִישׁ הַהוּא:	13
14	And if a stranger shall sojourn among you, and will keep the passover unto the LORD: according to the statute of the passover, and according to the ordinance thereof, so shall he do; ye shall have one statute, both for the stranger, and for him that is born in the land.'	וְכִי־יִגוֹר אִתְּכֶם גֵּר וַעֲשֵׂה פֶסַח לַיהוָה כְּחֻקַּת הַפֶּסַח וּכְמִשְׁפָּטוֹ כֵּן יַעֲשֵׂה חֻקָּה אַחַת יְהִי לָכֶם וּלְגֵר וּלְאֶזְרָח הָאֶרֶץ: (ס)	14
15	And on the day that the tabernacle was reared up the cloud covered the tabernacle, even the tent of the testimony; and at even there was upon the tabernacle as it were the appearance of fire, until morning.	וּבַיּוֹם הַהוּא אֶת־הַמִּשְׁכָּן כֶּסֶה הָעָנָן אֶת־הַמִּשְׁכָּן לְאַהֲלֵהָ עֶדְתָּהּ וּבָעֶרֶב יִהְיֶה עַל־הַמִּשְׁכָּן כְּמֵרָאֵה־אֵשׁ עַד־בֹּקֶר:	רביעי 15

- (10) או בדרך רחקה. נקוד עליו לומר לא שרחוקה ודאי אלא שהיה חוץ לאסקופת העזרה כל זמן שחיטה (פסחים נג, ב. ספרי ט). פסח שני מזה וחמץ עמו צצית ואין שם יוס טוב ואין איסור חמץ אלא עמו צאכילתו (פסחים נה, א):
- (14) וכי יגור אתכם גר ועשה פסח. יכול כל המתגייר יעשה פסח מיד תלמוד לומר חקה אחת וגו' אלא כך משמעו וכי יגור אתכם גר וצא עת לעשות פסח עם חזיריו כחקה וכמשפט יעשה (פסחים נג. ספרי עא):

- 16 So it was always: the cloud covered it, and the appearance of fire by night. 16 בֵּן יְהִיָּה תָמִיד הָעֶנָן יִכְסֶּנּוּ וּמֵרָאֵה-אֵשׁ לַלַּיְלָה: כֵּן הָיִי תְדִירָא עֲנָנָא חָפִי לַיְלָה וַחֲזִיוֹ אִישְׁתָּא בְּלֵילִיא:
- 17 And whenever the cloud was taken up from over the Tent, then after that the children of Israel journeyed; and in the place where the cloud abode, there the children of Israel encamped. 17 וּלְפִי הֶעֱלֹת הָעֶנָן מֵעַל הָאֹהֶל וְאַחֲרֵי כֵן יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁכַּן-שָׁם הָעֶנָן שָׁם יַחֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וּלְפֻם אֶסְתַּלְקוּת עֲנָנָא מֵעַלֵּי וְאַחֲרֵי כֵן יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁכַּן-שָׁם הָעֶנָן שָׁם יַחֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
- 18 At the commandment of the LORD the children of Israel journeyed, and at the commandment of the LORD they encamped: as long as the cloud abode upon the tabernacle they remained encamped. 18 עַל-פִּי יְהוָה יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל-פִּי יְהוָה יַחֲנוּ כָּל-יְמֵי אֲשֶׁר יִשְׁכַּן הָעֶנָן עַל-הַמִּשְׁכָּן יַחֲנוּ: עַל מִצְוַת דִּי מִימְרָא דִּי נְטָלִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל מִצְוַת דִּי שָׁרֵן עַל כָּל יוֹמִין דְּשָׂרֵי עֲנָנָא עַל מִשְׁכְּנָא שָׁרֵן:
- 19 And when the cloud tarried upon the tabernacle many days, then the children of Israel kept the charge of the LORD, and journeyed not. 19 וּבַהֲאָרֶיךָ הָעֶנָן עַל-הַמִּשְׁכָּן יָמִים רַבִּים וְשָׁמְרוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-מִשְׁמֶרֶת יְהוָה וְלֹא יִסְעוּ: וּבַהֲאָרֶיךָ הָעֶנָן עַל-הַמִּשְׁכָּן יָמִים רַבִּים וְשָׁמְרוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-מִשְׁמֶרֶת מִימְרָא דִּי וְלֹא נְטָלִין:
- 20 And sometimes the cloud was a few days upon the tabernacle; according to the commandment of the LORD they remained encamped, and according to the commandment of the LORD they journeyed. 20 וְיֵשׁ אֲשֶׁר יְהִיָּה הָעֶנָן יָמִים מִסְפָּר עַל-הַמִּשְׁכָּן עַל-פִּי יְהוָה יַחֲנוּ וְעַל-פִּי יְהוָה יִסְעוּ: וְיֵשׁ אֲשֶׁר יְהִיָּה הָעֶנָן יָמִים מִסְפָּר עַל-הַמִּשְׁכָּן עַל מִצְוַת דִּי נְטָלִין עַל מִצְוַת דִּי שָׁרֵן וְעַל מִצְוַת דִּי נְטָלִין:
- 21 And sometimes the cloud was from evening until morning; and when the cloud was taken up in the morning, they journeyed; or if it continued by day and by night, when the cloud was taken up, they journeyed. 21 וְיֵשׁ אֲשֶׁר-יְהִיָּה הָעֶנָן מֵעֶרֶב עַד-בֹּקֶר וְנִעְלָה הָעֶנָן בַּבֹּקֶר וְנִסְעוּ אוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה וְנִעְלָה הָעֶנָן וְנִסְעוּ: וְיֵשׁ אֲשֶׁר-יְהִיָּה הָעֶנָן מֵעֶרֶב עַד צַפְרָא וּמִסְתַּלֵּק עֲנָנָא בַצֶּפְרָא וְנִטְלִין אוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה וּמִסְתַּלֵּק עֲנָנָא וְנִטְלִין:

(15) המשכן לאהל העדות. המשכן העשוי להיות אהל ללוחות העדות: יהיה על המשכן. כמו הָיָה על המשכן וכן כל לשון הפרשה:

(17) העלוּת הענן. כהרגומו אסתלקות וכן ונעלה הענן ולא יתכן לכתוב ולפי עלות הענן ועלה הענן שאין זה לשון סלוק אלא צמוח ועלייה כמו (מלכים"א יח, מד) והנה עב קטנה ככף איש עולה מים:

(18) על פי ה' יסעו. שנינו צמלכת המשכן (פי"ג) כיון שהיו ישראל נוסעים היה עמוד הענן מתקפל ונמשך על גבי בני יהודה כמין קורה תקעו והריעו ותקעו ולא היה מהלך עד שמהם אומר (להלן י, לה) קומה ה' ונסע דגל מחנה יהודה וזו בספרי (פד): ועל פי ה' יחנו. כיון שהיו ישראל חונים עמוד הענן מתמר ועולה ונמשך על גבי בני יהודה כמין סוכה ולא היה נפרש עד שמהם אומר (להלן י, לו) שובה ה' רצבות אלפי ישראל הוי אומר על פי ה' וביד משה (מלאכת המשכן פי"ד):

(20) ויש. כלומר ופעמים: ימים מספר. ימים מועטים:

22	Whether it were two days, or a month, or a year, that the cloud carried upon the tabernacle, abiding thereon, the children of Israel remained encamped, and journeyed not; but when it was taken up, they journeyed.	או ימים או תרין יומין או ירחא או עין בעין בעדן באזרכות עננא על משכנא למשרי עלוהי שרן בני ישראל ולא נטלין ובאסתלקותיה נטלין:	או ימים או תחדש או ימים בהארץ הענן על המשכן לשכן עליו יחנו בני ישראל ולא יסעו ובהעלתו יסעו:	22
23	At the commandment of the LORD they encamped, and at the commandment of the LORD they journeyed; they kept the charge of the LORD, at the commandment of the LORD by the hand of Moses.	על מימרא דיי שרן ועל מימרא דיי נטלין ית מטרת מימרא דיי נטלין על מימרא דיי בידי דמשה:	על פי יהוה יחנו ועל פי יהוה יסעו את משמרת יהוה שמרו על פי יהוה ביד משה: (פ)	23
X	And the LORD spoke unto Moses, saying:	ומליל יי עם משה למימר:	וידבר יהוה אל משה לאמר:	ט
2	'Make thee two trumpets of silver; of beaten work shalt thou make them; and they shall be unto thee for the calling of the congregation, and for causing the camps to set forward.	עביד לך תרתין חצוצרן דכסף נגיד תעביד יתהון ויהיו לך לערשא פנשתא ולאטלא ית משריתא:	עשה לך שתי חצוצרות כסף מקשה תעשה אתם והיו לך למקרא העדה ולמסע את המחנות:	2
3	And when they shall blow with them, all the congregation shall gather themselves unto thee at the door of the tent of meeting.	ויתקעון בהון ויזדמנו לותך כל פנשתא לתרע משכן זמנא:	ותקעו בהן ונועדו אליה כל העדה אל פתח אהל מועד:	3
4	And if they blow but with one, then the princes, the heads of the thousands of Israel, shall gather themselves unto thee.	ואם בחדא יתקעון ויזדמנו לותך רב רבא רישי אלפא דישראל:	ואם באחת יתקעו ונועדו אליה הנשיאים ראשי אלפי ישראל:	4
5	And when ye blow an alarm, the camps that lie on the east side shall take their journey.	ותתקעון יבכתא ויטלין משריתא דשרין קדומא:	ותקעתם תרועה ונסעו המחנות החגים קדמה:	5
6	And when ye blow an alarm the second time, the camps that lie on the south side shall set forward; they shall blow an alarm for their journeys.	ותתקעון יבכתא חגינות ויטלין משריתא דשרין יתקעון יבכתא:	ותקעתם תרועה שנית ונסעו המחנות החגים תימנה תרועה יתקעו למסעיהם:	6

(22) או ימים. שנה כמו (ויקרא כה, כט) ימים תהיה גאולתו:

(2) עשה לך. (שהיו חוקעין לפניך כמלך (דברים לג, ה) ויהי ציורו מלך): עשה לך. משלך: עשה לך. (אחה עושה ומשתמש בזה ולא אחר) (שם): למקרא העדה. כשתראה לדבר עם הסנהדרין ושאר העם ותקראם אליך תקראם על ידי חוזרות: ולמסע את המחנות. בשעת סלוק מסעות תתקעו בזה לסימן נמצאת אחה אומר על פי שלשה היו נוסעים על פי הקצ"ה ועל פי משה ועל פי חוזרות (מלאכת המשכן פי"ג): מקשה. מהעשת תעשה בהקשת הקורנס (ספרי ע"ב):

(3) ותקעו בהן. בשמיעה והוא סימן למקרא העדה שנאמר ונועדו אליך כל העדה אל פתח אהל מועד:

(4) ואם באחת יתקעו. הוא סימן למקרא הנשיאים שנאמר ונועדו אליך הנשיאים ואף הן יעידתן אל פתח אהל מועד ומגזרה שזה הוא צא בספרי (ע"ג):

(5) ותקעתם תרועה. סימן מסע המחנות תקיעה תרועה ותקיעה כך הוא נדרש בספרי (שם) מן המקראות היתרים (ר"ה לה):

7	But when the assembly is to be gathered together, ye shall blow, but ye shall not sound an alarm.	וּבִהְקֵהִיל אֶת־הַקָּהָל תִּתְקְעוּ וּבִמְכַנֵּשׁ יֵת קָהָל אֶת־תִּתְקְעוּ וְלֹא תִרְעוּ: וְלֹא תִרְעוּ:
8	And the sons of Aaron, the priests, shall blow with the trumpets; and they shall be to you for a statute for ever throughout your generations.	וּבְנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים יִתְקְעוּ בַחֲצוֹצְרוֹת וְהָיוּ לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם: וּבְנֵי אֶהְרֹן כַּהֲנָיִם יִתְקְעוּ בַחֲצוֹצְרוֹת וַיְהִיו לָכֹן לְקִיָּם עֹלָם לְדֹרֵיכֹן:
9	And when ye go to war in your land against the adversary that oppresseseth you, then ye shall sound an alarm with the trumpets; and ye shall be remembered before the LORD your God, and ye shall be saved from your enemies.	וְכִי־תֵבְאוּ מִלְחָמָה בְּאֶרֶצְכֶם עַל־הָעָר הַצָּרָה אֶתְכֶם וַהֲרַעְתֶּם בַּחֲצוֹצְרוֹת וְנִזְכַּרְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְנוֹשַׁעְתֶּם מֵאֲבִיבֵיכֶם: וְאִרִי תִיעֲלוּן לְאַחֲא קָרְבָּא בְּאַרְעֵכֹן עַל מַעֲשֵׂי דְמַעֲשִׂין לָכֹן וְתִזְכְּבוּן בַּחֲצוֹצְרוֹת וַיִּיעוּל דְּוִכְרֵנְכוֹן לְטָבָא קָדָם יי אֱלֹהֵכֹן וְתִתְפַּרְקוּן מִשְׁנְאֵיכֹן:
10	Also in the day of your gladness, and in your appointed seasons, and in your new moons, ye shall blow with the trumpets over your burnt-offerings, and over the sacrifices of your peace-offerings; and they shall be to you for a memorial before your God: I am the LORD your God.'	וּבְיוֹם שִׂמְחַתְכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרֵאשֵׁי חֻדְשֵׁיכֶם (בַּסַּפְרֵי סִפְרָד וּשְׁכֵנוֹ חֻדְשֵׁיכֶם) וּתְקַעְתֶּם בַּחֲצוֹצְרוֹת עַל עֲלֹתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי שְׁלָמֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְזִכְרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (פ) וּבְיוֹם חֲדָשֵׁיכֶם (בַּסַּפְרֵי סִפְרָד וּשְׁכֵנוֹ חֻדְשֵׁיכֶם) וּתְקַעְתֶּם בַּחֲצוֹצְרוֹת עַל עֲלֹתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי שְׁלָמֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְזִכְרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:
11	And it came to pass in the second year, in the second month, on the twentieth day of the month, that the cloud was taken up from over the tabernacle of the testimony.	וַיְהִי בִשְׁנֵה הַשְּׁנִית בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בַּעֲשָׂרִים בַּחֹדֶשׁ נִעְלָה הָעֶנָן מֵעַל מִשְׁכַּן הָעֵדוּת: וַיְהִי בִשְׁנֵה הַשְּׁנִית בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בַּעֲשָׂרִים בַּחֹדֶשׁ נִעְלָה הָעֶנָן מֵעַל מִשְׁכַּן הָעֵדוּת:
12	And the children of Israel set forward by their stages out of the wilderness of Sinai; and the cloud abode in the wilderness of Paran.—	וַיִּסְעוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמַסְעֵיהֶם מִמִּדְבַּר סִינַי וַיִּשְׁכֵּן הָעֶנָן בְּמִדְבַּר פָּאָרָן: וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַסְעֵיהֶם מִמִּדְבַּר סִינַי וַיִּשְׁכֵּן הָעֶנָן בְּמִדְבַּר פָּאָרָן:

(7) וּבִהְקֵהִיל אֶת הַקָּהָל וגו'. לפי שהוא אומר והיו לך למקרא העדה ולמסע את המחנות מה מקרא העדה תוקע בשני כהנים ובשתייהן שנאמר ותקעו בהן וגו' אף מסע המחנות צשתיים יכול מה מסע המחנות תוקע ומריע ותוקע אף מקרא העדה תוקע ומריע ותוקע ומעתה אין חילוק בין מקרא העדה למסע את המחנות תלמוד לומר ובהקהיל את הקהל וגו' לומר שאין תרועה למקרא העדה והוא הדין לנשיאים הרי סימן לשלשם מקרא העדה צשתיים ושל נשיאים צאחת וזו וזו אין צהם תרועה ומסע המחנות צשתיים על ידי תרועה ותקיעה (ספרי עז):

(8) ובני אהרן יתקעו. צמקראות וצמסעות הללו:

(10) על עליהם. צקרבן צבור הכחצ מדצר (ספרי עז. ערכין יא): אני ה' אלהיכם. מכאן למדנו מלכיות עם זכרונות ושופרות שנאמר ותקעתם הרי שופרות לזכרון הרי זכרונות אני ה' אלהיכם זו מלכיות וכו' (ספרי שם):

(11) בחדש השני. נמצאת אמה אומר שנים עשר חודש חסר יימיים עשו צחורצ שהרי צראש חודש סיון חנו שם (שמות יט),

א) ולא נסעו עד עשרים צאייר לשנה הצאה (סדר עולם פ"ח):

(12) לַמַּסְעִיָּהֶם. כמשפט המפורש למסע דגליהם מי ראשון ומי אחרון: במדבר פארן. קצרות התאווה צמדצר פארן היה ושם חנו ממסע זה:

13	And they took their first journey, according to the commandment of the LORD by the hand of Moses.	וַיִּסְעוּ בְּרֵאשִׁיטָה עַל־פִּי יְהוָה וַיִּנְטְלוּ בְּקֹדֶם־יָמִיתָא עַל מִימָרָא דִּי בִידָא דְּמֹשֶׁה:	13
14	And in the first place the standard of the camp of the children of Judah set forward according to their hosts; and over his host was Nahshon the son of Amminadab.	וַיִּסֵּעַ דָּגֵל מַחֲנֵה בְנֵי־יְהוּדָה בְּרֵאשִׁיטָה לְצַבָּאתָם וְעַל־צָבָאוֹ נַחֲשֹׁן בֶּן־עַמִּינָדָב:	14
15	And over the host of the tribe of the children of Issachar was Nethanel the son of Zuar.	וְעַל־צָבָא מַטֵּה בְנֵי יִשָּׁשְׁכָר וְעַל חֵילָא דְּשִׁבְטָא דְּבְנֵי יִשָּׁשְׁכָר נֶתְנָאֵל בֶּן־צוּעָר:	15
16	And over the host of the tribe of the children of Zebulun was Eliab the son of Helon.	וְעַל־צָבָא מַטֵּה בְנֵי זְבוּלֹן וְעַל חֵילָא דְּשִׁבְטָא דְּבְנֵי זְבוּלֹן אֱלִיאָב בֶּן־חֵלֹן:	16
17	And the tabernacle was taken down; and the sons of Gershon and the sons of Merari, who bore the tabernacle, set forward.	וַהוֹרֵד הַמִּשְׁכָּן וַיִּסְעוּ בְנֵי־גֶרְשֹׁן וּבְנֵי מֶרָרִי נֹשְׂאֵי הַמִּשְׁכָּן:	17
18	And the standard of the camp of Reuben set forward according to their hosts; and over his host was Elizur the son of Shedeur.	וַיִּסֵּעַ דָּגֵל מַחֲנֵה רְאוּבֵן לְצַבָּאתָם וְעַל־צָבָאוֹ אֱלִיצוּר בֶּן־שִׁדְיָאוּר:	18
19	And over the host of the tribe of the children of Simeon was Shelumiel the son of Zurishaddai.	וְעַל־צָבָא מַטֵּה בְנֵי שִׁמְעוֹן וְעַל חֵילָא דְּשִׁבְטָא דְּבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־צוּרִישָׁדָי:	19
20	And over the host of the tribe of the children of Gad was Eliasaph the son of Deuel.	וְעַל־צָבָא מַטֵּה בְנֵי־גָד אֱלִיסָפָה בֶּן־דְּעוּאֵל:	20
21	And the Kohathites the bearers of the sanctuary set forward, that the tabernacle might be set up against their coming.	וַיִּסְעוּ הַקֹּהֲתִים נֹשְׂאֵי הַמִּקְדָּשׁ וַהֲקִימוּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן עַד־בָּאָם:	21

(17) והורד המשכן. כיון שנוסע דגל יהודה נכנסו אהרן וצניו ופרקו את הפרכת וכסו זה את הארון שנאמר (במדבר 7, ה) וזה אהרן וצניו וצנוסע המחנה וצני גרשון וצני מררי פורקין המשכן וטוענין אותו ובעגלות והארון וכלי הקדש של משא בני קהת עומדים מכוסין ונחמין על המוטות עד שנסע דגל מחנה ראובן ואחר כך ונסעו הקהתים (מלאכת המשכן פי"ג. תנחומא במדבר יז):

(21) נשאי המקדש. נושאי דברים המקודשים: והקימו את המשכן. צני גרשון וצני מררי שהיו קודמים להם מסע שני דגלים היו מקימין את המשכן כשהיה הענן שוכן וסימן החנייה נראה בדגל מחנה יהודה והם חוניים ועדיין בני קהת באים מאחריהם עם שני דגלים האחרונים היו צני גרשון וצני מררי מקימין את המשכן וכשבאים בני קהת מולאים אותו על מכונן ומכניסין בו הארון והשלחן והמזבח והזהב והקמרים והקמרים המקרא והקימו מקימי המשכן אותו עד טרם בואם של בני קהת:

22	And the standard of the camp of the children of Ephraim set forward according to their hosts; and over his host was Elishama the son of Ammihud.	וְנִסֵּעַ דָּגֹל מַחֲנֵה בְנֵי-אֶפְרַיִם לְצָבָאָתָם וְעַל-צָבָאוֹ אֵלִישָׁמָע בֶּן-עַמִּיהוּד:	וְנָטִיל טִיקָס מִשְׁרֵית בְּנֵי אֶפְרַיִם לְחִילֵיהוֹן וְעַל חִילֵיהָ אֵלִישָׁמָע בֶּר עַמִּיהוּד:
23	And over the host of the tribe of the children of Manasse was Gamaliel the son of Pedahzur.	וְעַל-צָבָא מַטֵּה בְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן-פְּדָהצֹר:	וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּר פְּדָהצֹר:
24	And over the host of the tribe of the children of Benjamin was Abidan the son of Gideon.	וְעַל-צָבָא מַטֵּה בְנֵי בִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּן-גִּדְעוֹנִי:	וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי בִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּר גִּדְעוֹנִי:
25	And the standard of the camp of the children of Dan, which was the rearward of all the camps, set forward according to their hosts; and over his host was Ahiezer the son of Ammishaddai.	וְנִסֵּעַ דָּגֹל מַחֲנֵה בְנֵי-דָן מֵאַסָּף לְכָל-הַמַּחֲנֵת לְצָבָאָתָם וְעַל-צָבָאוֹ אַחִיעֶזֶר בֶּן-עַמִּישַׁדַּי:	וְנָטִיל טִיקָס מִשְׁרֵית בְּנֵי דָן מִכְנִישׁ לְכָל מִשְׁרֵיתָא לְחִילֵיהוֹן וְעַל חִילֵיהָ אַחִיעֶזֶר בֶּר עַמִּישַׁדַּי:
26	And over the host of the tribe of the children of Asher was Pagiel the son of Ochran.	וְעַל-צָבָא מַטֵּה בְנֵי אָשֶׁר פַּגִּיעָאֵל בֶּן-עֶכְרָן:	וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי אָשֶׁר פַּגִּיעָאֵל בֶּר עֶכְרָן:
27	And over the host of the tribe of the children of Naphtali was Ahira the son of Enan.	וְעַל-צָבָא מַטֵּה בְנֵי נַפְתָּלִי אַחִירָע בֶּן-עֵינָן:	וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי נַפְתָּלִי אַחִירָע בֶּר עֵינָן:
28	Thus were the journeyings of the children of Israel according to their hosts.—And they set forward.	אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לְצָבָאָתָם וַיִּסְעוּ: (ס)	אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחִילֵיהוֹן וַנִּסְעוּ:
29	And Moses said unto Hobab, the son of Reuel the Midianite, Moses' father-in-law: 'We are journeying unto the place of which the LORD said: I will give it you; come thou with us, and we will do thee good; for the LORD hath spoken good concerning Israel.'	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחֹבָב בֶּן-רְעוּאֵל הַמִּדְיָנִי חֹתֵן מֹשֶׁה נֹסְעִים אֲנַחְנוּ אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה אֲתָנוּ לָכֶם לְכֹה אֲתָנוּ וְהִטַּבְנוּ לָךְ כִּי-יְהוָה דִּבֶּר-טוֹב עַל-יִשְׂרָאֵל:	וַאֲמַר מֹשֶׁה לְחֹבָב בֶּר רְעוּאֵל מִדְיָנָה חֹתֵנוּ דְמֹשֶׁה נָטְלִין אֲנַחְנָא לְאַתְרָא דְאָמַר יְיָ יִתִּיהָ אֲתִין לָבוֹן אֵיתָא עִמָּנָא וְנִשְׁטִיב לָךְ אַרְי יְיָ מְלִיל לְאַיְתָהָ טָבְתָא עַל יִשְׂרָאֵל:

(25) מאסף לכל המחנות. תלמוד ירושלמי (עירובין ה, א) לפי שהיה שצטו של דן מרובה באוכלוסין היה נוסע באחרונה וכל מי שהיה מאד דבר היה מחזירו לו. אחיא כמאן דאמר כחיה היו מהלכין ומפיק לה מן (צמדבר ז, יז) כאשר יחנו כן יסעו. ואית דאמרי כקורה היו מהלכין ומפיק לה מן מאסף לכל המחנות:

(28) אלה מסעי. זה סדר מסעיהם: ויסעו. ציוס ההוא נסעו:

(29) חובב. הוא יתרו שנאמר (שופטים ד, יא) מצני חוצב חותן משה ומה תלמוד לומר (שמות ז, יח) ותצאנה אל רעואל אציהן מלמד שהמנוקות קורין לאצני אציהן אבא ושמות הרבה היו לו יתרו על שם שיתר פרשה אחת צתורה חוצב על שחבצ את התורה וכו' (ספרי עח): נסעים אנחנו אל המקום. מיד עד ג' ימים אנו נכנסין לארץ שצמסע זה הראשון נסעו על מנת להכנס לארץ ישראל אלא שצטאו צמחאונגים ומפני מה שחק משה עצמו עמהם שעדיין לא נגזרה גזרה עליו וכצבור שהוא נכנס (ספרי שם):

30	And he said unto him: 'I will not go; but I will depart to mine own land, and to my kindred.'	וַיֹּאמֶר אֵלָיו לֹא אֵלֶיךָ כִּי אִם־ אֶל־אֶרְצִי וְאֶל־מוֹלַדְתִּי אֵלֶיךָ:	וַיֹּאמֶר לֵיהּ לֹא אֵיזִיל אֵלֶיךָ לְאֶרְעִי וּלְיִלְדוֹתַי אֵיזִיל:
31	And he said: 'Leave us not, I pray thee; forasmuch as thou knowest how we are to encamp in the wilderness, and thou shalt be to us instead of eyes.'	וַיֹּאמֶר אֶל־נָא תַעֲזֹב אֶתְּנוּ כִּי עַל־כֵּן יֵדְעַתָּ חֲנֻתְנוּ בַּמִּדְבָּר וְהָיִיתָ לָּנוּ לְעֵינָיִם:	וַיֹּאמֶר לֹא כֵּעַן תִּשְׁבּוֹק יִתְּנָא אַרְי עַל כֵּן יֵדְעָתָא כִּד הוֹינָא שָׂרֵן בַּמִּדְבָּרָא וּגְבוּרָן דְּאִתְעִבִידָא לָנָא חֲזִיתָא בְּעֵינֶיךָ:
32	And it shall be, if thou go with us, yea, it shall be, that what good soever the LORD shall do unto us, the same will we do unto thee.'	וְהָיָה כִּי־תֵלֶךְ עִמָּנוּ וְהָיָה הַטּוֹב הַהוּא אֲשֶׁר יֵיטִיב יְהוָה עִמָּנוּ וְהַטּוֹב נֵלְךָ:	וְהָיָה אַרְי תִּיזִיל עִמָּנָא וְהָיָה טָבָא הַהוּא דִּי־יֵטִיב יְיָ עִמָּנָא וְגוֹטִיב לָךְ:
33	And they set forward from the mount of the LORD three days' journey; and the ark of the covenant of the LORD went before them three days' journey, to seek out a resting-place for them.	וַיִּסְעוּ מִתֵּר יְהוָה דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וְאֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה נִסַּע לִפְנֵיהֶם דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לְתוֹר לָהֶם מְנוּחָה:	וּנְטְלוּ מִטוֹרָא דְּאִתְגְּלִי עֲלוּהִי יִקְרָא דִּי מַהֲלָךְ תִּלְתָּא יוֹמִין וְאֲרוֹן קִנְמָא דִּי נָטִיל קִדְמִיהוֹן מַהֲלָךְ תִּלְתָּא יוֹמִין לְאִתְקַנָּא לְהוֹן אֶתֶר בֵּית מִשְׁרֵי:
34	And the cloud of the LORD was over them by day, when they set forward from the camp.	וַעֲנַן יְהוָה עָלֵיהֶם יוֹמָם בְּנִסְעָם מִן־הַמַּחֲנֶה: (ס)	וַעֲנַן יִקְרָא דִּי מַטְל עֲלוּיהוֹן בִּימָמָא בְּמַטְלֵהוֹן מִן מִשְׁרֵיתָא:
35	And it came to pass, when the ark set forward, that Moses said: 'Rise up, O LORD, and let Thine enemies be scattered; and let them that hate Thee flee before Thee.'	ז וַיְהִי בְּנִסְעַ הָאָרֶן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָתָהּ יְהוָה וַיִּפְצֹל אֹיְבָיָהּ וַיִּגָּסוּ מִשְׁנֵאֵיָהּ מִפְּנֵיהָ:	וְהָיָה בְּמַטְל אֲרוֹנָא וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אִתְגְּלִי יְיָ וַיִּתְבַּדְּרוּן שְׂנְאָד וַיִּעַרְקוּן בְּעֵלֵי דִבְכָּךְ מִן קִדְמָךְ:

(30) אל ארצי ואל מולדתי. אם בשציל נכסי אם בשציל משפחתי (ספרי עט):
 (31) אל נא העזב. אין נא אלא לשון צקשה שלא יאמרו לא נחגייר יתרו מחצה סבור היה שיש לגרים חלק צאריך עכשיו שראה שאין להם חלק הניחם והלך לו (שם פ): כי על כן ידעת חנתנו במדבר. כי נאה לך לעשות זאת על אשר ידעת חנותנו במדבר וראית נסים וגבורות שנעשו לנו (שם): כי על כן ידעת. כמו על אשר ידעת כמו (בראשית לח, כו) כי על כן לא נחמיה לשלה בני (שם יח, ה) כי על כן עצרתם (שם יט, ח) כי על כן צאו (שם לג, י) כי על כן ראיתי פניך: והיית לנו לעינים. לשון עזר כתרומתו. דבר אחר לשון עמיד כל דבר ודבר שיתעלם מעינינו תהיה מאיר עינינו. דבר אחר שמהא חציב עלינו כגלגל עינינו שנאמר (דברים י, יט) ואהבתם את הער:
 (32) והיה הטוב ההוא וגו'. מה טובה הטיבו לו אמרו כשהיו ישראל מחלקין את הארץ היה דושנה של יריחו ת"ק אמה על ת"ק אמה והניחוהו מלחלוק אמרו מי שיצנה בית המקדש צחלקו הוא יעלנו וצין כך וצין כך נמנהו לצני יתרו ליונדב בן רכב שנאמר (שופטים א, טז) וצני קני חותן משה עלו מעיר התמרים וגו' (ספרי פא):
 (33) דרך שלשת ימים. מהלך שלשת ימים הלכו ציוס אחד שהיה הקצ"ה חפץ להכניסם לארץ מיד (שם פז): וארון ברית ה' נסע לפנייהם דרך שלשת ימים. זה הארון היוצא עמהם למלחמה ובו שצרי לוחות מונחים ומקדים לפנייהם דרך שלשת ימים לתקן להם מקום חנייה (ספרי פג. ב"ז יד):
 (34) וענן ה' עליהם יומם. שצעה עננים כתוצים במסעיהם ארבע מד' רוחות ואחד למעלה ואחד למטה ואחד לפנייהם מנמיך את הגבוה ומגביה את הנמוך והורג נחשים ועקרבים (ספרי שם): מן המחנה. ממקום חנייתו:
 (35) ויהי בנסע הארן. עשה לו סמניות מלפניו ומלאחריו לומר שאין זה מקומו ולמה נכתב כאן כדי להפסיק בין פורעניות

36	And when it rested, he said: 'Return, O LORD, unto the ten thousands of the families of Israel.'	וּבַמְשָׁרֹהִי אָמַר תּוֹב יְיָ שְׂרִי בִּיקְרָךְ בְּגוֹ רַבּוּת אֲלֵפִי דִּישְׂרָאֵל:	וּבִנְחָה יֹאמַר שׁוּבָה יְהוָה רַבּוּת אֲלֵפִי יִשְׂרָאֵל: ז (פ)	36
XI	And the people were as murmurers, speaking evil in the ears of the LORD; and when the LORD heard it, His anger was kindled; and the fire of the LORD burnt among them, and devoured in the uttermost part of the camp.	וַהֲנִיחָה עָמָּא כַּד מִסְתַּקְפִּין בֵּישׁ קָדָם יְיָ וְשָׁמַע קָדָם יְיָ וַתִּקְרַף רוּגְזָהּ וַדְּלִיקַת בָּהוֹן אִישָׁתָא מִן קָדָם יְיָ וְשִׁיבָאֵת בְּסִיפֵי מִשְׁרֵיתָא:	וַיְהִי הָעָם כְּמִתְאַנְנִים רַע בְּאַזְנֵי יְהוָה וַיִּשְׁמַע יְהוָה וַיַּחַר אַפּוֹ וַתִּבְעַר-בָּם אֵשׁ יְהוָה וַתֹּאכַל בְּקֶצֶה הַמַּחֲנֶה:	XI
2	And the people cried unto Moses; and Moses prayed unto the LORD, and the fire abated.	וַצִּוּחַ עָמָּא עַל מֹשֶׁה וְצִלִּי מֹשֶׁה קָדָם יְיָ וְאַשְׁתַּקַּעַת אִישָׁתָא:	וַיִּצְעַק הָעָם אֶל-מֹשֶׁה וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה וַתִּשְׁקַע הָאֵשׁ:	2
3	And the name of that place was called Taberah, because the fire of the LORD burnt among them.	וַיִּקְרָא שְׁמֵיהּ דְּאַתְרָא הַהוּא דְּלִיקַתָּא אֲרִי דְּלִיקַת בָּהוֹן אִישָׁתָא מִן קָדָם יְיָ:	וַיִּקְרָא שֵׁם-הַמָּקוֹם הַהוּא תִּבְעֶרָה כִּי-בָעִרָה בָּם אֵשׁ יְהוָה:	3
4	And the mixed multitude that was among them fell a lusting; and the children of Israel also wept on their part, and said: 'Would that we were given flesh to eat!'	וּרְבֻרְבִּין דְּבִינֵיהוֹן שְׁאִילוּ שְׁאִילָתָא וַתְּבוּ וּבְכוּ אַף בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִן יוֹכִילֵנָא בְּשָׂרָא:	וְהָאֶסְפֶּסְףָּ אֲשֶׁר בְּקֶרְבּוֹ הִתְאוּוּ וַיִּשְׁבּוּ וַיִּבְכּוּ גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי יֵאָכְלֵנוּ בָּשָׂר:	4
5	We remember the fish, which we were wont to eat in Egypt for nought; the cucumbers, and the melons, and the leeks, and the onions, and the garlic;	דְּכִירִין אֲנַחְנָא יַת נוּנִיָּא דְּחֻנִּיָּא אֲכָלִין בְּמִצְרַיִם מִגֵּן יַת בּוּצִינִיָּא וַיַּת אַבְטִיחִיָּא וְכִרְתִּי וּבּוּצָלִי וְתוּמִי:	זָכַרְנוּ אֶת-הַדָּגָה אֲשֶׁר-נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חִנָּם אֶת הַקִּשְׁאִים וְאֶת הָאֲבִטְחִים וְאֶת-הַחֲצִיר וְאֶת- הַבָּצְלִים וְאֶת-הַשּׁוּמִיִּם:	5

לפורעניות וכו' כדאיתא בכל כחצי הקדש (שבת קטז, א): קומה ה'. לפי שהיה מקדים לפנייהם מהלך שלשת ימים היה משה אומר עמוד והמתן לנו ואל תתרחק יותר (תנחומא צויקה ז): ויפוצו אויבך. המוכנסין (ספרי פד): וינסו משנאיך. אלו הרודפים: משנאיך. אלו שונאי ישראל שכל השונא את ישראל שונא את מי שאמר והיה העולם שנאמר (תהלים פג, ג-ד) ומשנאיך נשאו ראש ומי הם על עמך יערימו סוד (ספרי שס):

(36) שובה ה'. מנחם תרגמו לשון מרגוע וכן (ישעיה ל, טו) צוה ונחת תושעון: רבבות אלפי ישראל. מגיד שאין השכינה שורה בישראל פחותים משני אלפים ושתי רצבות (ספרי שס. יצמות סד, א):

(1) ויהי העם כמתאננים. אין העם אלא רשעים וכן הוא אומר (שמות יז, ד) מה אעשה לעם הזה ואומר (ירמיה יג, י) העם הרע הזה. וכשהם כשרים קרואים עמי שנאמר (שמות ז, טז) שלח עמי (מיכה ו, ג) עמי מה עשיתי לך (ספרי פה): כמתאננים. אין מתאננים אלא לשון עלילה מצקשים עלילה האריך לפרוש מאחרי המקום וכן הוא אומר צמשון (שופטים יד, ד) כי תואנה הוא מצקש (ספרי שס): רע באזני ה'. תואנה שהיא רעה צאזאי ה' שמתכוונים שצאזאי ויקניט אמרו אוי לנו כמה לצענו צדך הזה שלשה ימים שלא נחנו מענוי הדרך: ויחר אפּו. אני הייתי מתכוין לטובתכם שתכנסו לארץ מיד: בקצה המחנה. צמוקין שצדס לשפלות אלו ערצ רצ רצ שמעון בן מנסיא אומר צקנינים שצדס ובגדולים:

(2) ויצעק העם אל משה. משל למלך צער ודס שצקס על צנו והלך הצן אלל אוהצו של אציו ואמר לו צא וצקש עלי מאצא (ספרי פו): ותשקע האש. שקעה צמקומה צאצך שאליו חזרה לאחת הרוחות היתה מקפלת והולכת כל איתו הרוח (שס):

(4) והאספסף. אלו ערצ רצ שנאספו אליהם צלאתם ממזרים (שס): וישבו. גס צני ישראל ויצכו עמהם (שס): מי יאכלנו בשר. וכילא היה להם צער והלא צער נאמר (שמות יב, לח) וגס ערצ רצ עלה אתם וצקר וגו' ואם תאמר אכלום והלא צניקתם לארץ נאמר (צמדצב לב, א) ומקנה רצ היה לצני ראובן וגו' אלא שמצקשים עלילה (ספרי שס):

6	but now our soul is dried away; there is nothing at all; we have nought save this manna to look to.—	וַעֲתָה נַפְשֵׁנוּ יִבְשָׁה אֵין כָּל בְּלִתי אֶל־הַמָּן עֵינֵינוּ: וְכַעַן נַפְשָׁנָא תַאֲיָבָא לִית כָּל מִדְעָם אֶל־הֵין לְמָנָא עֵינָנָא:
7	Now the manna was like coriander seed, and the appearance thereof as the appearance of bdellium.	וְהַמָּן כְּזֶרַע־גֹּד הוּא וְעֵינֹו כְּעֵין הַבְּדֵל־לַח: וּמָנָא כְּבֵר זֶרַע גֹּדָא הוּא וְחִזְוִיה כְּחִזְוֵו בְּדוּלְחָא:
8	The people went about, and gathered it, and ground it in mills, or beat it in mortars, and seethed it in pots, and made cakes of it; and the taste of it was as the taste of a cake baked with oil.	שָׁטוּ הָעָם וְלָקְטוּ וְטָחְנוּ בִּרְחִים אוֹ דָּכוּ בַמִּדְכָה וּבִשְׁלוּ בַפָּרוֹר וַעֲשׂוּ אֹתוֹ עֲגֹזֹת וְהִנֵּה טַעְמוֹ כְּטַעַם לֶשֶׁד הַשֶּׁמֶן: שִׁיטוּ עָמָא וְלָקְטוּ דְּצָבִי טָחִין בִּרְחִיָא וְדְצָבִי דְּאִיד בַּמִּדּוּכְתָא וּמִבְשָׁלִין לִיה בַּקִּדְרָא וְעַבְדִּין יְתִיה גְּרִיצָן וְהִנֵּה טַעְמִיה כְּטַעַם דְּלִישׁ בַּמִּשְׁחָא:
9	And when the dew fell upon the camp in the night, the manna fell upon it.—	וּבִרְדַּת הַטֶּל עַל־הַמַּחֲנֶה לַיְלָה יָרַד הַמָּן עָלָיו: וְכֵד נְחִית טֵלָא עַל מִשְׁרִיתָא בְּלִילְיָא נְחִית מָנָא עֲלוּהִי:
10	And Moses heard the people weeping, family by family, every man at the door of his tent; and the anger of the LORD was kindled greatly; and Moses was displeased.	וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת־הָעָם בֹּכֶה לְמִשְׁפַּחְתּוֹ אִישׁ לִפְתָּח אֹהֶלוֹ וַיַּחֲרֹ־אָף יְהוָה מְאֹד וּבְעֵינָי מֹשֶׁה רָע: וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה מִשְׁחָה יֵת עָמָא בֹּכֵן לְזַרְעֵיהֶון גְּבֵר בְּתַרְע מִשְׁכָּנִיה וְתַקִּיף רוּגְזָא דִּי לְחָדָא וּבְעֵינֵי מֹשֶׁה בִּישׁ:

(5) אשר נאכל במצרים חנם. אם תאמר שמצריים נותנים להם דגים חנם והלא כבר נאמר (שמות ה, יח) ותצן לא ינחן לכם אם תצן לא היו נותנין להם חנם דגים היו נותנין להם חנם ומהו אומר חנם חנם מן המנות (ספרי פז): את הקשאים. אמר רבי שמעון מפני מה המן משתנה לכל דבר חוץ מאלו מפני שהן קשים למניקות אומרים לאשה אל תאכלי שום וצלל מפני התינוק משל למלך כו' כדאיתא בספרי (שם): הקשאים. הם קוקומצרו"ש צלע"ז: אבטחים. צורק"ש: החציר. כרישין פוריל"ש ותרגומו ית צוציניא וכו':

(6) אל המן עינינו. מן בשחר מן בערב (שם):

(7) והמן כזרע גד. מי שאמר זו לא אמר זו ישראל אומרים בלתי אל המן עינינו והקצ"ה הכתיב צתורה והמן כזרע גד וגו' כלומר ראו באי עולם על מה מתלוננים בני והמן כך וכך הוא חשוב (ספרי פח): כזרע גד. עגול כגידא זרע קוליינד"ר: בדלח. שם אבן טובה קריסט"ל:

(8) ששו. אין שייט אלא לשון טיול איש צני"ר בלא עמל: וטחנו ברחים וגו'. לא ירד בריחים ולא בקדירה ולא במדוכה אלא משתנה היה טעמו לנטחנין ולנדוכין ולמבושלין (שם פט): בפרור. קדרה: לשד השמן. לחלוט של שמן כך פירשו דוגש ודומה לו (תהלים לב, ד) נהפך לשדי בחרצוני קיץ והלמ"ד יסוד נהפך לחלוט בחרצוני קיץ ורבותינו פרשוהו (ספרי פט) לשון שדים אך אין ענין שדים אלא שמן ואי אפשר לומר לשד השמן לשון (דברים לב, טו) וישמן ישורון שאם כן היה המ"ם נקוד קמ"ץ קטן וטעמו למטה תחת המ"ם עכשיו שהמ"ם נקוד פת"ח קטן (סגול) והטעם תחת השי"ן לשון שמן הוא והשי"ן הנקודה בקמץ גדול ואינה נקודה בפתח קטן מפני שהוא סוף פסוק. דבר אחר לשד לשון נוטריקון ליש שמן דבש כעיסה הנלושה בשמן וקטופה דבש ותרגום של אוינקלוס דמתרגם דליש במשחא נוטה לפתורו של דוגש שהעיסה הנלושה בשמן לחלוטית שמן יש זה:

(10) בכה למשפחתיו. משפחות משפחות נאספים וצוכים לפרסם תרעומתן בגלוי (ספרי ז) ורבותינו אמרו (שם. יומא עה, א) למשפחותיו על עסקי משפחות על עריות הנאסרות להם:

<p>And Moses said unto the LORD: 11 'Wherefore hast Thou dealt ill with Thy servant? and wherefore have I not found favour in Thy sight, that Thou layest the burden of all this people upon me?</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קִדְּם יְיָ לְמֹא אֲבֵי־שָׂתָא לְעִבְדִּי וּלְמֹא לֹא אֲשַׁכַּחִית רַחֲמִין קִדְּמִי לְשׁוֹאָה יָת מְטוֹל כָּל עֲמָא הָדִין עָלַי:</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לָמָּה הִרְעֵתָ לְעִבְדִּי וּלְמָה לֹא־מָצֵיתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ לְשׁוֹם אֶת־מִשָּׁא כָּל־הָעָם הַזֶּה עָלַי:</p>
<p>Have I conceived all this people? have I brought them forth, that Thou shouldest say unto me: Carry them in thy bosom, as a nursing-father carrieth the sucking child, unto the land which Thou didst swear unto their fathers?</p>	<p>הֲאֵב אֲנִי לְכָל עֲמָא הָדִין אִם בְּנֵי אֲנִין דְּאִמְרַת לִי סוּבְרִהִי בְּתוּקְפִי כְּמָא דְּמִסּוּבְר תוֹרְבִּינָא יָת יִנְקָא עַל אֶרְעָא דְּשִׁימְתָא לְאַבְהָתוֹהִי:</p>	<p>הֲאֲנֹכִי הָרִיתִי אֶת כָּל־הָעָם הַזֶּה אִם־אֲנֹכִי יִלְדֵתִיהוּ כִּי־תֹאמַר אֵלַי שְׂאֵהוּ בְּחִיקִי כַּאֲשֶׁר יֵשֵׂא הָאִמָּן אֶת־חֵינֶק עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְתָּיו:</p>
<p>Whence should I have flesh to give unto all this people? for they trouble me with their weeping, saying: Give us flesh, that we may eat.</p>	<p>מִזֵּן לִי בִשָּׂרָא לְמִתֵּן לְכָל עֲמָא הָדִין אֲרִי בְּכֵן עָלַי לְמִימַר הֵב לָנָא בִשָּׂרָא וְנִיכּוֹל:</p>	<p>מִזֵּן לִי בִשָּׂר לָתֵת לְכָל־הָעָם הַזֶּה כִּי־יִבְכּוּ עָלַי לֵאמֹר תִּנְהַר לָנוּ בִשָּׂר וְנֹאכְלָה:</p>
<p>I am not able to bear all this people myself alone, because it is too heavy for me.</p>	<p>לֹא־אוּכַל אֲנֹכִי לְבִדִּי לְשֹׂאת אֶת־כָּל־הָעָם הַזֶּה כִּי כִבֵּד מִמֶּנִּי:</p>	<p>לֹא־אוּכַל אֲנֹכִי לְבִדִּי לְשֹׂאת אֶת־כָּל־הָעָם הַזֶּה כִּי כִבֵּד מִמֶּנִּי:</p>
<p>And if Thou deal thus with me, kill me, I pray Thee, out of hand, if I have found favour in Thy sight; and let me not look upon my wretchedness.'</p>	<p>וְאִם כִּדִּין אֶת עִבְדִּי לִי קְטוֹלֵנִי כְּעֵן מִקְטָל אִם אֲשַׁכַּחִית רַחֲמִין קִדְּמִי וְלֹא אֲחִזִּי בְּבִשְׂתִי:</p>	<p>וְאִם־כִּכֶּהוּ אֶת־עֲשֵׂה לִי הִרְגֵנִי נָא הֲרֹג אִם־מִצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ וְאִל־אַרְאֶה בְּרַעְיִי: (פ)</p>
<p>And the LORD said unto Moses: 'Gather unto Me seventy men of the elders of Israel, whom thou knowest to be the elders of the people, and officers over them; and bring them unto the tent of meeting, that they may stand there with thee.</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה כְּנוּשׁ קִדְּמֵי שִׁבְעִין גּוֹבְרָא מִסְבֵּי יִשְׂרָאֵל דִּידְעֵת אֲרִי אֲנִין סְבֵי עֲמָא וְסִרְכּוּחֵי וְתִדְבֵּר יִתְהוֹן לְמִשְׁכַּן זְמָנָא וְיִתְעַתְּדוּן תַּמָּן עִמָּךְ:</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אֲסַפְּהָ לִּי שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֹדְעֵת בֵּינֵהֶם זִקְנֵי הָעָם וְשִׁטְרֵיו וְלִקְחָתָם אִתָּם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וְהִתְיַצְּבוּ שָׁם עִמָּךְ:</p>

(12) כי תאמר אלי. שאתה אומר אלי שאתה צחיקך והיכן אמר לו כן (שמות לב, לד) לך נחה את העם ואומר (שמות ו, יג) ויזום אל בני ישראל על מנת שיהיו סוקלים אתכם ומחרפים אתכם: על האדמה אשר נשבעת לאבותיו. אתה אומר לי לשאתם צחיקי:

(15) ואם ככה את עשה לי. משש כמו של משה כנקזה כשהראהו הקב"ה הפורענות שהוא עתיד להביא עליהם על זאת אמר לפניו אם כן הרגני תחלה (ספרי טז): ואל אראה ברעתי. צרעתם היה לו לכחזר אלל שכינה הכחזר וזה אחד מתקוני סופרים צמורה לכינוי ולחקון לשון (מכילתא שירחא פ"י. תנחומא בשלח טז):

(16) אספה לי. הרי תשובה לתלונתך שאמרת לא אוכל אנכי לצדי והזקנים הראשונים היכן היו והלא אף צמזרים ישבו עמם שנאמר (שמות ג, טז) לך ואספת את זקני ישראל אלל באש תצורה מתו וראוים היו מסיני לכך דכתיב (שמות כד, יא) ויחזו את האלהים שנהגו קלות ראש כנושך פתו ומדבר צפני המלך וזהו (שם) ויאכלו וישתו ולא רזה הקב"ה ליתן אצלות במתן תורה ופרע להם כאן (תנחומא בהעלתך טז): אשר ידעת כי הם וגו'. אותן שאתה מכיר שנחמנו עליהם שוטרים צמזרים

<p>17 And I will come down and speak with thee there; and I will take of the spirit which is upon thee, and will put it upon them; and they shall bear the burden of the people with thee, that thou bear it not thyself alone.</p>	<p>וַיִּרְדֹּתִי וּדְבַרְתִּי עִמָּךְ שָׁם וְאַצְלֹתִי מִן־הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְשָׂמַתִּי עֲלֵיהֶם וְנִשְׂאוּ אִתָּךְ בְּמִשָּׁא הָעָם וְלֹא־תִשָּׂא אֶת־לְבָדְךָ:</p>
<p>18 And say thou unto the people: Sanctify yourselves against to-morrow, and ye shall eat flesh; for ye have wept in the ears of the LORD, saying: Would that we were given flesh to eat! for it was well with us in Egypt; therefore the LORD will give you flesh, and ye shall eat.</p>	<p>וְאֶל־הָעָם תֹּאמַר הִתְקַדְּשׁוּ לִמָּחָר וְאָכַלְתֶּם בָּשָׂר כִּי בָכִיתֶם בְּאָזְנֵי יְהוָה לֵאמֹר מִי יֵאָכְלֵנוּ בָּשָׂר כִּי־טוֹב לָנוּ בְּמִצְרַיִם וְנָתַן יְהוָה לָכֶם בָּשָׂר וְאָכַלְתֶּם:</p>
<p>19 Ye shall not eat one day, nor two days, nor five days, neither ten days, nor twenty days;</p>	<p>לֹא יוֹם אֶחָד תֹּאכְלוּ וְלֹא יוֹמִים וְלֹא חֲמִשָּׁה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרֵה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרִים יוֹמִים:</p>
<p>20 but a whole month, until it come out at your nostrils, and it be loathsome unto you; because that ye have rejected the LORD who is among you, and have troubled Him with weeping, saying: Why, now, came we forth out of Egypt?</p>	<p>עַד חֹדֶשׁ יָמִים עַד אֲשֶׁר־יֵצֵא מֵאַפְכֶם וְהָיָה לָכֶם לְזָרָא יַעַן כִּי־מָאַסְתֶּם אֶת־יְהוָה אֲשֶׁר בְּקִרְבְּכֶם וּתְבַכּוּ לִפְנֵי לֵאמֹר לָמָּה זֶה יֵצְאוּנוּ מִמִּצְרַיִם:</p>

בעבודת פרך והיו מרחמים עליהם ומוכים על ידם שנאמר (שמות ה, יד) ויכו שוטרי בני ישראל עתה יתמנו בגדולתן כדרך שנלטערו צורתן (ספרי צג): ולקחת אותם. קחם דצדריס אשריכם שנתמניתם פרנסים על בניו של מקום: והתיצבו שם עמך. כדי שיראל ישראל וינהגו זהם גדולה וכבוד ויאמרו חציצין אלו שנכנסו עם משה לשמוע דבור מפי הקצ"ה (ספרי שס):

(17) וירדתי. זו אחת מעשר ירידות הכתובות צמורה (שס צג): ודברתי עמך. ולא עמהם (שס): ואצלתי. כתרגומו וארבי כמו (שמות כד, יא) ואל אזלי בני ישראל: ושמתי עליהם. למה משה דומה צאומה שעה לנר שמונח על גבי מנורה והכל מדליקין הימנו ואין אורו חסר כלום (ספרי שס): ונשאו אהך. התנה עמהם על מנת שיקבלו עליהם טורח בני שהם טרחנים וסרצנים (שס צג): ולא תשא אתה לבדך. הרי תשובה למה שאמרת לא אוכל אנכי לצדי (ספרי): (18) התקדשו. הזמינו עצמם לפורענות וכן הוא אומר (ירמיה יב, ג) והקדישם ליום הריגה (ספרי דג): (20) עד חדש ימים. זו כשסרס שמתמזין על מטותיהן ואחר כך נשמתן יוצאה וצדעים הוא אומר (להלן לג) הצער עודנו בין שניהם כך היא שנויה בספרי (דג) אכל צמכילתא (ויסע פ"ג. יומא עה, ז) שנויה חילוף הרשעים אוכלין ומטערין שלשים יום והכשרים הצער עודנו בין שניהם: עד אשר יצא מאפכם. כתרגומו די תקוון ציה יהא דומה לכס כאילו אכלתם ממנו יותר מדאי עד שיוצא ונגעל לחוץ דרך האף: והיה לכם לזרא. שמהיו מרחקין אותו יותר ממה שקרבתם (ספרי שס) וצדרי רבי משה הדרשן ראיתי שיש לשון שקורין למרצ זרא: את ד' אשר בקרבכם. אס לא שנטעתי שכינתי ציינים לא גצה לצדכם ליכנס לכל הדצרים הללו (שס):

<p>21 And Moses said: 'The people, among whom I am, are six hundred thousand men on foot; and yet Thou hast said: I will give them flesh, that they may eat a whole month!</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה שֵׁשׁ-מֵאוֹת אֶלֶף רִגְלֵי הָעָם אֲשֶׁר אֲנִי בְּקִרְבּוֹ וְאַתָּה אָמַרְתָּ בָשָׂר לָהֶם וְאָכְלוּ חֹדֶשׁ יָמִים:</p>	<p>21 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה שֵׁשׁ-מֵאוֹת אֶלֶף רִגְלֵי הָעָם אֲשֶׁר אֲנִי בְּקִרְבּוֹ וְאַתָּה אָמַרְתָּ בָשָׂר לָהֶם וְאָכְלוּ חֹדֶשׁ יָמִים:</p>
<p>22 If flocks and herds be slain for them, will they suffice them? or if all the fish of the sea be gathered together for them, will they suffice them?'</p>	<p>הֲצֹאן וּבָקָר יִשְׁחַט לָהֶם וּמִצָּא לָהֶם אִם אֶת-כָּל-דְּגֵי הַיָּם יֶאֱסַף לָהֶם וּמִצָּא לָהֶם: (פ)</p>	<p>22 הֲצֹאן וּבָקָר יִשְׁחַט לָהֶם וּמִצָּא לָהֶם אִם אֶת-כָּל-דְּגֵי הַיָּם יֶאֱסַף לָהֶם וּמִצָּא לָהֶם: (פ)</p>
<p>23 And the LORD said unto Moses: 'Is the LORD's hand waxed short? now shalt thou see whether My word shall come to pass unto thee or not.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר יי לְמֹשֶׁה הֲמִימָרָא דִּי מִתְעַפֵּב כְּעַן תַּחֲזִי הִיעָרְעָנָךְ פְּתִגְמִי אִם לֹא:</p>	<p>23 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה הִנֵּה יְהוָה תִּקְצֹר עִתָּה תִּרְאֶה הִיִּקְרַךְ דְּבָרִי אִם-לֹא:</p>
<p>24 And Moses went out, and told the people the words of the LORD; and he gathered seventy men of the elders of the people, and set them round about the Tent.</p>	<p>וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶל-הָעָם אֶת דְּבָרֵי יְהוָה וַיֹּאסֹף שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי הָעָם וַיַּעֲמֵד אֹתָם סְבִיבֹת הָאֹהֶל:</p>	<p>24 וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶל-הָעָם אֶת דְּבָרֵי יְהוָה וַיֹּאסֹף שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי הָעָם וַיַּעֲמֵד אֹתָם סְבִיבֹת הָאֹהֶל:</p>
<p>25 And the LORD came down in the cloud, and spoke unto him, and took of the spirit that was upon him, and put it upon the seventy elders; and it came to pass, that, when the spirit rested upon them, they prophesied, but they did so no more.</p>	<p>וַיֵּרֶד יְהוָה בַּעֲנָן וַיִּדְבֹּר אֵלָיו וַיֹּאצֵּל מִן-הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלָיו וַיִּתֵּן עַל-שִׁבְעִים אִישׁ הַזִּקְנִים וַיְהִי כִנּוּחַ עֲלֵיהֶם הָרוּחַ וַיִּתְּנַבְּאוּ וְלֹא יָסֹפוּ:</p>	<p>25 וַיֵּרֶד יְהוָה בַּעֲנָן וַיִּדְבֹּר אֵלָיו וַיֹּאצֵּל מִן-הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלָיו וַיִּתֵּן עַל-שִׁבְעִים אִישׁ הַזִּקְנִים וַיְהִי כִנּוּחַ עֲלֵיהֶם הָרוּחַ וַיִּתְּנַבְּאוּ וְלֹא יָסֹפוּ:</p>

(21) שש מאות אלף רגלי. לא חש למנות את הפרט שלשת אלפים הימרים. ורצי משה הדרשן פירש שלא צכו אלא אותן שיאלו ממרים:

(22) הצאן ובקר ישחט. זה אחד מארבעה דברים שהיה רצי עקיבא דורש ואין רצי שמעון דורש כמותו (ר"ה יח, ז) רצי עקיבא אומר שש מאות אלף רגלי ואחת אמרת בשר אתן להם ואכלו חדש ימים האלן ובקר וגו' הכל כמשמעו מי יספיק להם כענין שנאמר (ויקרא כה, כו) ומלא כדי גאולתו ואיזו קשה זו או (במדבר כ, י) שמעו נא המורים אלא לפי שלא אמר ברבים חיסך לו הכתוב ולא נפרע ממנו וזו של מריבה היתה בגלוי לפיכך לא חיסך לו הכתוב. רצי שמעון אומר חס ושלום לא עלתה על דעתו של אותו לדיק כך מי שכתוב בו (שם יב, ז) ככל ביתי נאמן הוא יאמר אין המקום מספיק לנו אלא כך אמר שש מאות אלף רגלי וגו' ואחת אמרת בשר אתן לחדש ימים ואחר כך תהרוג אומה גדולה כזו האלן ובקר ישחט להם כדי שיהרגו ותהא אכילה זו מספקת עד עולם וכי שצחק הוא זה אומרים לו לחמור טול כור שעורים ונחמוך ראשך השיבו הקצ"ה ואם לא אתן יאמרו שקצרה ידי הטוב בעיניך שיד ה' תקצר בעיניהם יאצדו הם ומאה כיוצא בהם ואל תהי ידי קצרה לפניהם אפילו שעה אחת (תוספתא סוטה ו, ד):

(23) עתה תראה היקרך דברי. רצן גמליאל בנו של רצי יהודה הנשיא אומר אי אפשר לעמוד על הטפל מאחר שאין מבקשים אלא עלילה לא מספיק להם סופן לדון אחריו אם אתה נותן להם בשר בהמה גסה יאמרו דקה בקשנו ואם אתה נותן להם דקה יאמרו גסה בקשנו חיה ועוף בקשנו דגים וחגבים בקשנו אמר לו אם כן יאמרו שקצרה ידי (שם) אמר לפניו הריני הולך ומפייסן אמר לו עתה תראה היקרך דברי שלא ישמעו לך הלך משה לפייסן (זה קאי גם לרש"י לעיל) אמר להם היד ה' תקצר (מהלים עח, כ) הן הכה נור ויזונו מים וגו' הגם להם יוכל את אמרו פשרה היא זו אין צו כח למלאות שאלתנו וזהו שנאמר ויאל משה וידבר אל העם כיון שלא שמעו לו ויאסף שבעים איש וגו' (ספרי נח):

26	But there remained two men in the camp, the name of the one was Eldad, and the name of the other Medad; and the spirit rested upon them; and they were of them that were recorded, but had not gone out unto the Tent; and they prophesied in the camp.	וַיֵּשְׁאָרוּ שְׁנֵי-אֲנָשִׁים בַּמַּחֲנֶה שֵׁם הָאֶחָד אֶלְדָּד וְשֵׁם הַשֵּׁנִי מֵדָד וַתָּנַח עֲלֵיהֶם הָרוּחַ וְהֵמָּה בְּכַתְּבִים וְלֹא יָצְאוּ הָאֶהָלָה וַיִּתְּנָבוּ בַּמַּחֲנֶה:	26
27	And there ran a young man, and told Moses, and said: 'Eldad and Medad are prophesying in the camp.'	וַיֵּרָץ הַעֹרֵר וַיִּגֵּד לְמֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֶלְדָּד וּמֵדָד מֵתְנַבְּאִים בַּמַּחֲנֶה:	27
28	And Joshua the son of Nun, the minister of Moses from his youth up, answered and said: 'My lord Moses, shut them in.'	וַיַּעַן יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נֹון מִשְׁרֵת מֹשֶׁה מִבְּחָרָיו וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי מֹשֶׁה כֻּלָּם:	28
29	And Moses said unto him: 'Art thou jealous for my sake? would that all the LORD's people were prophets, that the LORD would put His spirit upon them!'	וַיֹּאמֶר לוֹ מֹשֶׁה הֲמִקְנָא אֶתָּה לִי וּמִי יִתֵּן כָּל-עַם יִהְיֶה נְבִיאִים כִּי-יִתֵּן יְהוָה אֶת-רוּחוֹ עֲלֵיהֶם:	29
30	And Moses withdrew into the camp, he and the elders of Israel.	וַיֹּאסֶף מֹשֶׁה אֶל-הַמַּחֲנֶה הוּא וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל:	סביעי
31	And there went forth a wind from the LORD, and brought across quails from the sea, and let them fall by the camp, about a day's journey on this side, and a day's journey on the other side, round about the camp, and about two cubits above the face of the earth.	וְרוּחַ נָסַע מֵאֵת יְהוָה וַיָּבֵיאוּ שְׁלֹוִים מִן-הַיָּם וַיִּטֹּשׁ עַל-הַמַּחֲנֶה כִּדְרֹךְ יוֹם וְכִדְרֹךְ יוֹם כֹּה סְבִיבוֹת הַמַּחֲנֶה וַיִּכְאֲמֻתִּים עַל-פְּנֵי הָאָרֶץ:	31

(25) ולא יספור. לא נתנבאו אלא אותו היום לצדו כך מפורש בספרי (שם) ואונקלוס מרגם ולא פסקין שלא פסקה נבואה מהם:

(26) וישארו שני אנשים. מאותן שנזכרו אמרו אין אנו כדאין לגדולה זו (ספרי). תנחומא בהעלתך יצ: והמה בכתבים. צמזורים שזה לסנהדרין ונכתבו כולם נקוצים בשמות ועל ידי גורל לפי שהחשדון עולה לי"צ שצמים ששה עשר לכל שבט ושצט חוץ משני שצמים שאין מגיע אליהם אלא חמשה חמשה אמר משה אין שצט שומע לי לפחות משצטו זקן אחד מה עשה נטל ע"צ פתקין וכחז על שצעים זקן ועל שנים חלק וזכר מכל שצט ושצט ששה והיו ע"צ אמר להם טלו פתקיהם מתוך קלפי מי שעלה בידו זקן נחמדש ומי שעלה בידו חלק אמר לו המקום לא חפץ בך (ספרי זה):

(27) וירץ הער. יש אומרים גרשום בן משה היה (תנחומא שם):

(28) כלאם. הטל עליהם זכרי צבור והם כלים מאליהם. דבר אחר תנס אל בית הכלל לפי שהיו מתנבאים משה מת ויהושע מכניס את ישראל לארץ (סנהדרין יז, א. ספרי זו-זה):

(29) המקנא אתה. לי. הקנאי אתה לי הקנאתי אתה מקנא: לי. כמו בשבילי כל לשון קנאה אדם הנותן לב על הדבר או לנקום או לעזור אנפרמנ"ט בלע"ז אוזו בעוצי המשא:

(30) ויאסף משה. מפתח אהל מועד: אל המחנה. נכנסו איש לאלהו: ויאסף. לשון כניסה אל הבית כמו (דברים כב, ג) ואספתו אל תוך ביתך. ואז לכולם (מהלים לט, ז) יצבור ולא ידע מי אספם מלמד שלא הביא עליהם פורענות עד שנכנסו הנדיקים איש לאלהו (ספרי זו):

32	And the people rose up all that day, and all the night, and all the next day, and gathered the quails; he that gathered least gathered ten heaps; and they spread them all abroad for themselves round about the camp.	וַיָּקֶם הָעָם כָּל-הַיּוֹם הַהוּא וְכָל לַיְלָא וְכָל יוֹמָא דְּבִתְרוּהֵי וּבְנִשּׁוּ יָת שְׁלִיּוֹ דְּאַזְעַר כְּנִשׁ עֶשְׂרָא דְּגוֹרִין וּשְׁטַחוּ לְהוֹן מִשְׁטַחִין סְחוּר סְחוּר לְמִשְׁרִיתָא:	וַיָּקֶם הָעָם כָּל-הַיּוֹם הַהוּא וְכָל-לַיְלָא וְכָל יוֹם הַמָּחָרֶת וַיֵּאסְפוּ אֶת-הַשְּׁלִיּוֹ הַמִּמָּעִיט אֶסְף עֶשְׂרֵה חֲמָרִים וַיִּשְׁטְחוּ לָהֶם שְׂטוֹחַ סְבִיבוֹת הַמַּחֲנֶה:	32
33	While the flesh was yet between their teeth, ere it was chewed, the anger of the LORD was kindled against the people, and the LORD smote the people with a very great plague.	בְּשָׂרָא עַד כְּעַן בֵּין שְׁנִיְהוֹן עַד לֹא פִסַּק וְרוּגְזָא דִּי תְקִיף בְּעֵמָא וּקְטַל יִי בְּעֵמָא קְטוּל סְגִי לְחֻדָּא:	הַבָּשָׂר עוֹדֵנָה בֵּין שְׁנֵיהֶם טָרָם יִפְרָת וְאַף יִהְיֶה חֲרָה בָּעָם וַיִּךְ יְהוָה בָּעָם מַכָּה רַבָּה מְאֹד:	33
34	And the name of that place was called Kibroth-hattaavah, because there they buried the people that lusted.	וַיִּקְרָא אֶת-שֵׁם-הַמָּקוֹם הַהוּא קִבְרוֹת הַתַּאֲוָה כִּי-שָׁם קָבְרוּ אֶת-הָעָם הַמִּתְאָוִים:	וַיִּקְרָא אֶת-שֵׁם-הַמָּקוֹם הַהוּא קִבְרוֹת הַתַּאֲוָה כִּי-שָׁם קָבְרוּ אֶת-הָעָם הַמִּתְאָוִים:	34
35	From Kibroth-hattaavah the people journeyed unto Hazeroth; and they abode at Hazeroth.	מִקִּבְרוֹת הַמִּשְׁאָלִי נָטְלוּ עֵמָא לְחֻצְרוֹת וַהֲיוּ בְּחֻצְרוֹת:	מִקִּבְרוֹת הַתַּאֲוָה נָסְעוּ הָעָם חֻצְרוֹת וַיְהִיו בְּחֻצְרוֹת: (פ)	35
XII	And Miriam and Aaron spoke against Moses because of the Cushite woman whom he had married; for he had married a Cushite woman.	וּמִלִּילַת מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמִשְׁחָה עַל עֵסֶק אֶתְתָּא שְׁפִירְתָּא דְּנָסִיב אֲרִי אֶתְתָּא שְׁפִירְתָּא דְּנָסִיב רַחִיק:	וּתְדַבֵּר מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמִשְׁחָה עַל-אֲדוֹת הָאִשָּׁה הַכֻּשִׁית אֲשֶׁר לָקַח כִּי-אִשָּׁה כֻּשִׁית לָקַח:	XII
2	And they said: 'Hath the LORD indeed spoken only with Moses? hath He not spoken also with us?' And the LORD heard it.—	וַיֹּאמְרוּ תְּרַק אֶדְ-בְּמִשְׁחָה דְּבִר מִלִּיל יִי הֲלֹא אַף עִמָּנָא מִלִּיל וּשְׁמִיעַ קֳדָם יִי:	וַיֹּאמְרוּ תְּרַק אֶדְ-בְּמִשְׁחָה דְּבִר יְהוָה הֲלֹא גַם-בָּנוּ דְּבִר וַיִּשְׁמַע יְהוָה:	2

(31) ויגו. ויפריחו וכן (תהלים 5, י) כי גז חיש וכן (נחום א, יז) נגזו ועזר: וישש. ויפשוטו כמו (שמואל-א' ל, טז) והנם נטושים על פני כל הארץ (יחזקאל כט, ה) ונטשתין המדברה: וכאמתיים. פורחות בגובה עד שהן כנגד לבו של אדם כדי שלא יהא טורח באסיפתן לא להגזיה ולא לשחות (ספרי 15):

(32) הממעיש. מי שאסף פחות מכולם העללים והחגרים אסף עשרה חמרים: וישטחו. עשו אותן משטיחין משטיחין (שם 18):

(33) טרם יכרת. כתרנומו עד לא פסק. דבר אחר אינו מספיק לפוסקו צשיניו עד שנשמתו יוצאה (שם 15):

(1) ותדבר. אין דבור בכל מקום אלא לשון קשה וכן הוא אומר (צראשית מז, ל) דבר האיש אדוני הארץ אתנו קשות ואין אמירה בכל מקום אלא לשון חנונים וכן הוא אומר (צראשית יט, ז) ויאמר אל נא אחי תרעו (במדבר יז, ו) ויאמר שמעו נא דברי (ספרי 15). כל נא לשון בקשה: ותדבר מרים ואהרן. היא פתחה בדבור תחלה לפיכך הקדימה הכתוב תחלה ומניין היתה יודעת מרים שפירש משה מן האשה רצי נתן אומר מרים היתה צדד כפורה בשעה שנאמר למשה אלדד ומידד מתנבאים במחנה כיון ששמעה כפורה אמרה אזי לנשותיהן של אלו אם הם נזקקים לנצואה שיהיו פורשין מנשותיהן כדרך שפירש צעלי ממני ומשם ידעה מרים והגידה לאהרן ומה מרים שלא נתכוונה לגנותו כך נעשה ק"ו למספר בגנותו של חזירו (ספרי 15): האשה הכשית. מוגיד שהכל מודים ציפיה כשם שהכל מודים בשחרותו של כושי (שם): כושית. בגימטריא יפת מראה (תנחומא 15, יג): על אדות האשה. על אדות גירושיה: כי אשה כשית לקח. מה תלמוד לומר אלא יש לך אשה נאה ציפיה ואינה נאה צמעה צמעה ולא ציפיה אצל זאת נאה בכל: האשה הכשית. על שם נויה נקראת כושית כאדם הקורא את בנו נאה כושי כדי שלא תשלוט בו עין רעה (שם): כי אשה כשית לקח. ועמה גרשה (שם):

(2) הרק אך. עמו לזכו דברה: הלא גם בנו דבר. ולא פירשנו מדרך ארץ (ספרי ק):

3	Now the man Moses was very meek, above all the men that were upon the face of the earth.—	וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עֲנֹו מְאֹד מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי הָאֲדָמָה: (ס)
4	And the LORD spoke suddenly unto Moses, and unto Aaron, and unto Miriam: 'Come out ye three unto the tent of meeting.' And they three came out.	וַיֹּאמֶר יְהוָה פֶּתְאֹם אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-מִרְיָם צֵאוּ שְׁלֹשְׁתֵּכֶם אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד וַיֵּצְאוּ שְׁלֹשָׁתָם:
5	And the LORD came down in a pillar of cloud, and stood at the door of the Tent, and called Aaron and Miriam; and they both came forth.	וַיֵּרֶד יְהוָה בְּעַמּוּד עָנָן וַיִּצְאֵהוּ וַיִּקְרָא אֶהֱרֹן וּמִרְיָם וַיֵּצְאוּ שְׁנֵיהֶם:
6	And He said: 'Hear now My words: if there be a prophet among you, I the LORD do make Myself known unto him in a vision, I do speak with him in a dream.	וַיֹּאמֶר שְׁמַעוּ-נָא דְבָרַי אִם- יְהִיָּה נְבִיאֲכֶם יְהוָה בְּמֵרָאָה אֵלָיו אֶתְנוּדָע בְּחִלּוֹם אֲדַבֵּר- בּוֹ:
7	My servant Moses is not so; he is trusted in all My house;	לֹא-כֵן עַבְדִּי מֹשֶׁה בְּכָל-בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא:
8	with him do I speak mouth to mouth, even manifestly, and not in dark speeches; and the similitude of the LORD doth he behold; wherefore then were ye not afraid to speak against My servant, against Moses?'	פֶּה אֶל-פֶּה אֲדַבֵּר-בּוֹ וּמֵרָאָה וְלֹא בְּחִידָת וּתְמִנַת יְהוָה יֵבִיט וּמִדּוּעַ לֹא יֵרְאוּתָם לְדַבֵּר בְּעַבְדִּי בְּמֹשֶׁה:

- (3) ענו. שפל וסכלן;
 (4) פתאום. נגלה עליהם פתאום והם טמאים צדק ארץ והיו נועקים מים מים להודיעם שיפה עשה משה שפירש מן האשה מאחר שנגלית עליו שכינה תדיר ואין עת קבועה לדבור (תנחומא סס): צאו שלשחכם. מגיד ששלששתן נקראו בדבור אחד מה שאי אפשר לפה לומר ולאזן לשמוע (ספרי קב):
 (5) בעמוד ענן. יא יחידי שלא כמדת זש ודס מלך זש ודס כשיואל למלחמה יואל צאכלוסין וכשיואל לשלום יואל צמועטים ומדת הקצ"ה יואל למלחמה יחידי שנאמר (שמות טו, ג) ה' איש מלחמה ויואל לשלום צאכלוסין שנאמר (תהלים סח, יח) רכב אלהים רבותים אלפי שנאן (ספרי סס): ויקרא אהרן ומרים. שיהיו נמשכין ויואלין מן החצר לקראת הדבור (סס): ויצאו שניהם. ומפני מה משכן והפרידן ממה לפי שאומרים מקצת שזכו של אדם צפניו וכולו שלא צפניו וכן מצינו זנח שלא צפניו נאמר (בראשית ו, ט) איש זדיק תמים וצפניו נאמר (סס ו, א) כי אותך ראיתי זדיק לפני. דבר אחר שלא ישמע צנזיפתו של אהרן (ספרי סס):
 (6) שמעו נא דברי. אין נא אלא לשון בקשה (ספרי קג): אם יהיה נביאכם. אם יהיו לכם נביאים: ה' במראה אליו אתודע. שכינת שמי אין נגלית עליו צאספקלריא המאירה אלא צחלוס וחזיון:
 (8) פה אל פה. אמרתי לו לפרוש מן האשה והיכן אמרתי לו צפיני (דברים ה, כז) לך אמור להם שובו לכם לאהליכם ואתה פה עמוד עמדי (ספרי. תנחומא לו, יג): ומראה ולא בחידות. ומראה זה מראה דבור. שאני מפרש לו דבורי צמראית פנים שבו ואיני סותמו לו בחידות כענין שנאמר ליחזקאל (יחזקאל יז, צ) חוד חידה וגו'. יכול מראה שכינה תלמוד לומר (שמות לג, כ) לא תוכל לראות את פני (ספרי קג): ותמנת ה' יביש. זה מראה אחרים כענין שנאמר (שמות לג, כג)

9	And the anger of the LORD was kindled against them; and He departed.	וַיִּחַר-אַף יְהוָה בָּם וַיֵּלֶךְ: וַתִּקְרַף רִיגָזָא דִּי בְהוֹן וַאֲסַתְלַק:	9
10	And when the cloud was removed from over the Tent, behold, Miriam was leprorous, as white as snow; and Aaron looked upon Miriam; and, behold, she was leprorous.	וַהֲעֵנָן סָר מֵעַל הָאֹהֶל וַהֲנֶה מִרְיָם מְצֻרַעַת כַּשָּׁלֵג וַיִּפֹּן אַהֲרֹן אֶל-מִרְיָם וַהֲנֶה מְצֻרַעַת: וַעֲנָא אֲסַתְלַק מֵעַלּוּי מִשְׁכָּנָא וְהָא מִרְיָם חֹרָא כְּתִלְגָא וַאֲחַפְנֵי אַהֲרֹן לֹת מִרְיָם וְהָא סְגִירָא:	10
11	And Aaron said unto Moses: 'Oh my lord, lay not, I pray thee, sin upon us, for that we have done foolishly, and for that we have sinned.	וַיֹּאמֶר אַהֲרֹן אֶל-מֹשֶׁה בִּי אֲדֹנִי אַל-נָא תִשֶׁת עָלֵינוּ חַטָּאת אֲשֶׁר נִוְאלָנוּ וְאֲשֶׁר חָטֵאנוּ: וַאֲמַר אַהֲרֹן לְמֹשֶׁה בְּבָעוּ רְבוּנִי לֹא כְעַן תִּשְׁוִי עָלֵנָא חֹזָא דְאִשְׁפִּשְׁנָא וְדִסְרָחָנָא:	11
12	Let her not, I pray, be as one dead, of whom the flesh is half consumed when he cometh out of his mother's womb.'	אַל-נָא תִהְיֶה כְּמֵת אֲשֶׁר בְּצִאתוֹ מִרְחֶם אִמּוֹ וַיֹּאכֶל חֲצִי בְשָׁרוֹ: לֹא כְעַן תִּתְרַחֵק דָּא מִבֵּינָא אַרִי אֲחַתְנָא הִיא צִלִי כְעַן עַל בְּשָׂרָא מִיתָא הֲדִין דְּבִהָ וַיִּתְסִי:	12
13	And Moses cried unto the LORD, saying: 'Heal her now, O God, I beseech Thee.'	וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה לֵאמֹר אֵל נָא רַפָּא נָא לָהּ: (פ) וְצִלִי מֹשֶׁה קָדָם יְיָ לְמִימַר אַלְהָא בְּבָעוּ אֲסִי כְעַן יִתֵּה:	13

וראית את אחורי (ספרי שם): בעבדי במשה. אינו אומר בעבדי משה אלא בעבדי צמשה בעבדי אף על פי שאינו משה צמשה אפילו אינו עבדי כדאי הייתם לירא מפניו וכל שכן שהוא עבדי ועבד מלך מלך היה לכם לומר אין המלך אוהבו חנם ואם תאמרו איני מכיר צמעשיו זו קשה מן הראשונה (שם). תנחומא (שם):

(9) ויחר אף ה' בם וילך. מאחר שהודיעם סרחונם גזר עליהם נדוי קל וחומר לצער ודם שלא יכעוס על חזירו עד שיודיענו סרחונו (ספרי קד. תנחומא שם):

(10) והענן סר. ואחר כך והנה מרים מזורעת כשגל משל למלך שאמר לפדגוג דהא את בני אצל לא תרדנו עד שאלך מאצלך שרחמי עליי (ספרי קה. תנחומא שם):

(11) נואלנו. כתרנו לשון אויל:

(12) אל נא תהי. אחותנו זו: כמות. שהמזרע חסוד כמות מה מת מטמא צביאה אף מזרע מטמא צביאה (נדרים סד, 3. ספרי שם. תנחומא שם): אשר בצאתו מרחם אמו. אמנו היה לו לומר אלא שכינה הכתוב וכן חזי צשרו חזי צשרנו היה לו לומר אלא שכינה הכתוב אשר מאחר שיצאה מרחם אמנו היא לנו כאילו נאכל חזי צשרנו כענין שנאמר (צראשית לו, כז) כי אחינו צשרנו הוא (ספרי שם. תנחומא שם) ולפי משמעו אף הוא נראה כן אין ראוי לאח להניח את אחותו להיות כמות: אשר בצאתו. מאחר שיצא זה מרחם אמו של זה שיש כח צידו לעזור ואינו עוזרו הרי נאכל חזי צשרו שאחיו צשרו הוא. דבר אחר אל נא תהי כמות אם אינך רופאה בתפלה מי מסגירה ומי מטירה אני אי אפשר לראותה שאני קרוב ואין קרוב רואה את הנגעים וכהן אחר אין בעולם וזהו אשר באתו מרחם אמו (תנחומא שם):

(13) אל נא רפא נא לה. בא הכתוב ללמדך דרך ארץ שהשואל דבר מחזירו כריך לומר שנים או שלשה דברי תחנונים ואחר כך יבקש שאלותיו (ספרי שם. תנחומא שם): לאמר. מה תלמוד לומר אמר לו השיבני אם אתה מרפא אותה אם לאו עד שהשיבו ואציה ירק וירק וגו' רבי אלעזר בן עזריה אומר ד' מקומות בקש משה מלפני הקב"ה להשיבו אם יעשה שאלותיו אם לאו. כיצא צו (שמות ו, יב) וידבר משה לפני ה' לאמר וגו' מה תלמוד לומר לאמר השיבני אם גואלם אתה אם לאו עד שהשיבו עתה תראה וגו'. כיצא צו (במדבר כז, טו) וידבר משה אל ה' לאמר יפקד ה' אלהי הרוחות לכל בשר. כיצא צו (דברים ג, כג) ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר השיבו רצ לך (ספרי שם): רפא נא לה. מפני מה לא האריך משה בתפלה שלא יהיו ישראל אומרים אחותו עומדת בצרה והוא עומד ומרצה בתפלה. (דבר אחר שלא יאמרו ישראל בשביל אחותו הוא מאריך בתפלה אצל צבילנו אינו מאריך בתפלה) (ספרי שם. תנחומא שם):

14 And the LORD said unto Moses: 'If her father had but spit in her face, should she not hide in shame seven days? let her be shut up without the camp seven days, and after that she shall be brought in again.'

וַאֲמַר יי' לְמֹשֶׁה וְאֵלֹי אֲבוֹתָא
מִנְזָה גִזְרָה בִּיהַּ הָלֹא תִתְּפְּלִים
שִׁבְעָא יוֹמִין תִּסְתַּגֵּר שִׁבְעָא
יוֹמִין מִבֵּרָא לְמִשְׁרִיתָא וּבִתְרָ
כֵן תִּתְּפְּנִישׁ:

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאַבְיֵה
יָרֵק יֵרֵק בְּפָנֶיהָ הֲלֹא תִכְלֹם
שִׁבְעַת יָמִים תִּסָּר שִׁבְעַת יָמִים
מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְאַחַר תֵּאֲסֹר:

מפטיר

15 And Miriam was shut up without
the camp seven days; and the people
journeyed not till Miriam was
brought in again.

וְאַסְתַּגֵּרַת מִרִּים מִבְּרָא
לְמִשְׁרִיתָא שְׁבָעָא יוֹמִין וְעָמָא
לָא נָטַל עַד דְּאִתְכַּנְיִשַׁת
מִרִּים:

וּתְסַגֵּר מְרִים מְחִיץ לַמַּחֲנֶה
שֶׁבַע יָמִים וְהָעַם לֹא נָסַע עַד-
הָאֶסֶף מֵרִים:

15

16 And afterward the people journeyed from Hazeroth, and pitched in the wilderness of Paran.

וּבִתֵּר כֵּן נִטְלוּ עִמָּא מִחֲצִרוֹת
וַיֵּשְׁרוּ בַּמִּדְבָּרָא דְּפֶאֱרֹן:

וְאַחֵר נִסְעוּ הָעָם מִחֲצֵרוֹת וַיִּחַנּוּ
בַּמִּדְבָּר פָּארָן: (פ)

קלו
פסוקים

The Haftara is Zechariah 2:14 – 4:7 on page 189.

XIII And the LORD spoke unto Moses,
saying:

וּמִלֵּיל יְיָ עִם מִנְּשָׁה לְמִימָר:

וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵּאמֹר:

שלח לך
יב

2 ‘Send thou men, that they may spy
out the land of Canaan, which I give
unto the children of Israel; of every
tribe of their fathers shall ye send a
man, every one a prince among
them.’

שֶׁלַח לָךְ גּוֹבְרִין וַיֹּאמְרוּ יְהוָה
אֲרָעָא דְכִנְעַן דְּאָנָא יְהִיב לְבָנִי
יִשְׂרָאֵל גּוֹבְרָא חַד גּוֹבְרָא חַד
לְשִׁבְטָא דְאַבְהָתוֹהִי תִשְׁלְחוּן
כָּל רַבָּא דְבִתְחוּן:

שֶׁלַח-לָךְ אֲנָשִׁים וַיִּתְּרוּ אֶת-
אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר-אֲנִי נֹתֵן לְבְנֵי
יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד
לְמִטָּה אֲבֹתָיו תִּשְׁלְחוּ כָּל נָשִׂא
בָּהֶם:

2

3 And Moses sent them from the wilderness of Paran according to the commandment of the LORD; all of them men who were heads of the children of Israel.

וּשְׁלַח יִתְהוֹן מֹשֶׁה מִמִּדְבָּרָא
דְּבֶאֱרֶן עַל מִימְרָא דִּי
פּוֹלְחֵן גּוֹבְרִין רִישֵׁי בְנֵי
יִשְׂרָאֵל אֲמֹן:

וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה מִמִּדְבָּר
פָּאָרָן עַל־פִּי יְהוָה כָּלֵם אֲנָשִׁים
רֹאשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל הָמָּה:

3

(14) ואביה ירק ירק בפניה. ואם אציה הראה לה פנים וזעפות הלא תכלם שבעת ימים קל וחומר לשכינה י"ד יום אלא דיו לזא מן הדין להיות כנדון לפיכך אף בגזיפתי תסגר שבעת ימים (ב"ק כה, א. ספרי קו): ואחר תאסף. אומר אני כל האסיפות האמורות במזמורים על שם שהוא משולח מחוץ למחנה וכשהוא נרפא נאסף אל המחנה כתוב זו אסיפה לשון הכנסה:

(15) והעם לא נסע. זה הכבוד חלק לה המקום צביל שעה אחת שנמעכבה למשה כשהושלך ליאור שנאמר (שמות 3, 7) ומתלב אחותו מרחוק וגו' (סוטה ט, 3):

(2) שלח לך אנשים. למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים לפי שלקחה על עסקי דבה שדברה באחיה ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר (במדבר דב). תנחומא שם ה): שלח לך. לדעתך אני איני מזהו לך אם תראה שנת לפי שבאו ישראל ויאמרו (דברים א, כב) נשלחה אנשים לפנינו כמה שנאמר (שם) ותקרבון אלי כלכם וגו' ומשה נמלך בשכינה אמר אני אמרתי להם שהיא טובה שנאמר (שמות ג, יז) אעלה אתכם מעני מצרים וגו' חיייהם שאני נותן להם מקום לטעות בדברי המרגלים למען לא יירשوه (במדבר דב). סוטה לד, ב. תנחומא שם):

(3) על פי ה'. ברשותו שלא עבד על ידו: כלם אנשים. כל אנשים שבמקרא לשון חשיבות ואותה שעה כשרים היו (במ"ר מו, ה):

4	And these were their names: of the tribe of Reuben, Shammua the son of Zaccur.	וְאֵלֶּה שְׁמוֹתֵם לְמַטֵּה רְאוּבֵן שְׁמוּעַ בֶּן-זַכּוּר: וְאֵלֵּין שְׁמֵהֶם דְּהַתְּהוּן לְשִׁבְטָא דְּרְאוּבֵן שְׁמוּעַ בֶּר זַכּוּר:	וַיִּשְׁלַח אֹתָם לְמַטֵּה רְאוּבֵן שְׁמוּעַ בֶּן-זַכּוּר:
5	Of the tribe of Simeon, Shaphat the son of Hori.	לְמַטֵּה שִׁמְעוֹן שָׁפַט בֶּן-חֹרִי: לְשִׁבְטָא דְשִׁמְעוֹן שָׁפַט בֶּר חֹרִי:	וְאֵלֵּין שְׁמֵהֶם דְּהַתְּהוּן לְשִׁבְטָא דְּרְאוּבֵן שְׁמוּעַ בֶּר זַכּוּר:
6	Of the tribe of Judah, Caleb the son of Jephunneh.	לְמַטֵּה יְהוּדָה כָּלֵב בֶּן-יִפְנֶה: לְשִׁבְטָא דְיְהוּדָה כָּלֵב בֶּר יִפְנֶה:	וְאֵלֵּין שְׁמֵהֶם דְּהַתְּהוּן לְשִׁבְטָא דְּרְאוּבֵן שְׁמוּעַ בֶּר זַכּוּר:
7	Of the tribe of Issachar, Igal the son of Joseph.	לְמַטֵּה יִשָּׁשְׁכָר יִגָּל בֶּן-יֹוסֵף: לְשִׁבְטָא דְיִשָּׁשְׁכָר יִגָּל בֶּר יֹוסֵף:	וְאֵלֵּין שְׁמֵהֶם דְּהַתְּהוּן לְשִׁבְטָא דְּרְאוּבֵן שְׁמוּעַ בֶּר זַכּוּר:
8	Of the tribe of Ephraim, Hoshea the son of Nun.	לְמַטֵּה אֶפְרַיִם הוֹשֵׁעַ בֶּן-נּוּן: לְשִׁבְטָא דְאֶפְרַיִם הוֹשֵׁעַ בֶּר נּוּן:	וְאֵלֵּין שְׁמֵהֶם דְּהַתְּהוּן לְשִׁבְטָא דְּרְאוּבֵן שְׁמוּעַ בֶּר זַכּוּר:
9	Of the tribe of Benjamin, Palti the son of Raphu.	לְמַטֵּה בִנְיָמִן פִּלְטִי בֶן-רָפוּא: לְשִׁבְטָא דְבִנְיָמִן פִּלְטִי בֶר רָפוּא:	וְאֵלֵּין שְׁמֵהֶם דְּהַתְּהוּן לְשִׁבְטָא דְּרְאוּבֵן שְׁמוּעַ בֶּר זַכּוּר:
10	Of the tribe of Zebulun, Gaddiel the son of Sodi.	לְמַטֵּה זְבוּלֹן גַּדִּיאל בֶּן-סוּדִי: לְשִׁבְטָא דְזְבוּלֹן גַּדִּיאל בֶּר סוּדִי:	וְאֵלֵּין שְׁמֵהֶם דְּהַתְּהוּן לְשִׁבְטָא דְּרְאוּבֵן שְׁמוּעַ בֶּר זַכּוּר:
11	Of the tribe of Joseph, namely, of the tribe of Manasseh, Gaddi the son of Susi.	לְמַטֵּה יוֹסֵף לְמַטֵּה מְנַשֶּׁה גַּדִּי בֶּן-סוּסִי: לְשִׁבְטָא דְיוֹסֵף דְּמְנַשֶּׁה גַּדִּי בֶר סוּסִי:	וְאֵלֵּין שְׁמֵהֶם דְּהַתְּהוּן לְשִׁבְטָא דְּרְאוּבֵן שְׁמוּעַ בֶּר זַכּוּר:
12	Of the tribe of Dan, Ammiel the son of Gemalli.	לְמַטֵּה דָן עַמִּיאל בֶּן-גִּמְלִי: לְשִׁבְטָא דְדָן עַמִּיאל בֶּר גִּמְלִי:	וְאֵלֵּין שְׁמֵהֶם דְּהַתְּהוּן לְשִׁבְטָא דְּרְאוּבֵן שְׁמוּעַ בֶּר זַכּוּר:
13	Of the tribe of Asher, Sethur the son of Michael.	לְמַטֵּה אָשֶׁר סֶתוּר בֶּן-מִיכָאֵל: לְשִׁבְטָא דְאָשֶׁר סֶתוּר בֶּר מִיכָאֵל:	וְאֵלֵּין שְׁמֵהֶם דְּהַתְּהוּן לְשִׁבְטָא דְּרְאוּבֵן שְׁמוּעַ בֶּר זַכּוּר:
14	Of the tribe of Naphtali, Nahbi the son of Vophsi.	לְמַטֵּה נַפְתָּלִי נַחֲבִי בֶן-וּפְסִי: לְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי נַחֲבִי בֶר וּפְסִי:	וְאֵלֵּין שְׁמֵהֶם דְּהַתְּהוּן לְשִׁבְטָא דְּרְאוּבֵן שְׁמוּעַ בֶּר זַכּוּר:
15	Of the tribe of Gad, Geuel the son of Machi.	לְמַטֵּה גָד גֵּאוּאֵל בֶּן-מָכִי: לְשִׁבְטָא דְגָד גֵּאוּאֵל בֶּר מָכִי:	וְאֵלֵּין שְׁמֵהֶם דְּהַתְּהוּן לְשִׁבְטָא דְּרְאוּבֵן שְׁמוּעַ בֶּר זַכּוּר:
16	These are the names of the men that Moses sent to spy out the land. And Moses called Hoshea the son of Nun Joshua.	אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת-הָאָרֶץ וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בֶּן-נּוּן יְהוֹשֻׁעַ: אֵלֵּין שְׁמֵהֶם דְּהַתְּהוּן לְשִׁבְטָא דְּרְאוּבֵן שְׁמוּעַ בֶּר זַכּוּר:	וַיִּשְׁלַח אֹתָם לְמַטֵּה רְאוּבֵן שְׁמוּעַ בֶּן-זַכּוּר:
17	And Moses sent them to spy out the land of Canaan, and said unto them: 'Get you up here into the South, and go up into the mountains;	וַיִּשְׁלַח אֹתָם לְתוֹר אֶת- אֶרֶץ כְּנָעַן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם עָלוּ זֶה בְּנֹגֵב וְעַלִיתֶם אֶת-הָהָר: וַיִּשְׁלַח יְהוֹנָן מֹשֶׁה לְאֶלְלָא יְת אֶרֶץ כְּנָעַן דְּכָנְעַן וַיֹּאמֶר לְהוֹן סְקוּ דָּא בְּדִרְוּמָא וְתַסְקוּן לְטוּרָא:	וַיִּשְׁלַח אֹתָם לְתוֹר אֶת- אֶרֶץ כְּנָעַן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם עָלוּ זֶה בְּנֹגֵב וְעַלִיתֶם אֶת-הָהָר:

(16) ויקרא משה להושע וגו'. התפלל עליו יהוה וישעך מעצת מרגלים (צמ"ר. סוטה ע"א):

18	and see the land, what it is; and the people that dwelleth therein, whether they are strong or weak, whether they are few or many;	וַרְאִיתֶם אֶת-הָאָרֶץ מִה־הִוא וְאֶת-הָעָם הַיֹּשֵׁב עָלֶיהָ הַחֹזֶק הֲוֹאֵה הַרְפָּה הַמַּעֲט הֲוֹאֵה אִם רַב:	18
19	and what the land is that they dwell in, whether it is good or bad; and what cities they are that they dwell in, whether in camps, or in strongholds;	וּמִה־הָאָרֶץ אֲשֶׁר-הִוא יֹשֵׁב בָּהּ הַטּוֹבָה הֲוֹאֵה אִם-רָעָה וּמִה־הָעָרִים אֲשֶׁר-הִוא יֹשֵׁב בָּהֶנָּה הַבְּמַחֲנִים אִם בְּמִבְצָרִים:	19
20	and what the land is, whether it is fat or lean, whether there is wood therein, or not. And be ye of good courage, and bring of the fruit of the land.'—Now the time was the time of the first-ripe grapes.—	וּמִה־הָאָרֶץ הַשְׂמֵנָה הֲוֹאֵה אִם-רָזָה הַיִּשְׁבָּה עַץ אִם-אֵין וְהַתְּחִזְקָתָם וְלִקְחָתָם מִפְּרֵי הָאָרֶץ וְהַיַּמִּים יָמִי בְּפֹרִי עֲנָבִים:	20
21	So they went up, and spied out the land from the wilderness of Zin unto Rehob, at the entrance to Hamath.	וַיַּעֲלוּ וַיִּתְּרוּ אֶת-הָאָרֶץ מִמִּדְבַּר-צִין עַד-רְחֹב לְבָא חֲמַת:	שני 21
22	And they went up into the South, and came unto Hebron; and Ahiman, Sheshai, and Talmai, the children of Anak, were there.—Now Hebron was built seven years before Zoan in Egypt.—	וַיַּעֲלוּ בְּעֹגֶב וַיָּבֹאוּ עַד-חֶבְרוֹן וְשֵׁם אַחִימָן וְשֵׁשַׁי וְתַלְמִי יְלִידֵי הָעֵיֶן וְחֶבְרוֹן שְׁבַע שָׁנִים נִבְנְתָה לִפְנֵי צֶעַן מִצְרַיִם:	22

(17) עליו זה בנגב. הוא היה הפסולת של ארץ ישראל שכן דרך המגרים מראין את הפסולת תחלה ואחר כך מראין את השצח (תנחומא שלח ו):

(18) את הארץ מה היא. יש ארץ מגדלת גזורים ויש ארץ מגדלת חלשים יש מגדלת אוכלוסין ויש ממעטת אוכלוסין (צמ"ר. תנחומא ס): החזק הוא הרפה. סימן מסר להם אם צפרים יושבין חזקים הם שסומכין על גבורתם ואם צפרים זלזלות הם יושבין חלשים הם (צמ"ר. תנחומא ס):

(19) הבמחנים. תרגומו הצפאחין כרכין פלוחין ופתוחין מאין חומה: השובה היא. צמעינות והומות טובים וצריאים:

(20) היש בה עץ. אם יש זהם אדם כשר שיגין עליהם צדקותו (צ"צ טו, א): בכורי ענבים. ימים שהענבים מתבשלים בצכור:

(21) ממדבר צן עד רחב לבא חמת. הלכו בגבוליה צאורך וצרוח כמין גאס הלכו רוח גבול דרומית ממקצוע מורח עד מקצוע מערב כמו שזיה משה עליו זה בנגב דרך גבול דרומית מזורחית עד הים שהים הוא גבול מערבי ומשם חזרו והלכו כל גבול מערבי על שפת הים עד לבא חמת שהוא אלל הר ההר צמקצוע מערבית לפונית כמו שמפורש בגבולות הארץ צפרשת אלה מסעי (להלן לד, ז):

(22) ויבא עד חברון. כלל לצדו הלך שם ונשתטח על קצרי אבות שלא יהא ניסת לחצרו להיות צענחס וכן הוא אומר (דברים א, לו) ולו אתן את הארץ אשר דרך זה וכתב (שופטים א, כ) ויתנו לכלל את חברון (סוטה לד, ז): שבע שנים נבנתה. אפשר שזנה חס את חברון לכנען צנו הקטן קודם שיצנה את צוען למצרים צנו הגדול אלא שהיתה מצונה בכל טוב על אחד משבעה צנועין וצא להודיע שצחה של ארץ ישראל שאין לך טרשין צארץ ישראל יותר מחברון לפיכך הקצוה לקצרות מתים ואין לך מעולה בכל ארצות כמצרים שנאמר (צראשית יג, י) כגן ה' כארץ מצרים וצוען היא המעולה שצארץ מצרים ששם מושב

23 And they came unto the valley of Eshcol, and cut down from thence a branch with one cluster of grapes, and they bore it upon a pole between two; they took also of the pomegranates, and of the figs.—

וַיָּבֹאוּ עַד-נַחַל אֲשָׁפֵל וַיַּכְּתוּ מִשֵּׁם זְמוּרָה וְאֲשָׁכּוֹל עֲנָבִים אַחֵד וַיִּשְׁאַחוּ בִמְוֹט בִּשְׁנַיִם וּמִן-הָרְמָנִים וּמִן-הַתְּאֵנִים:

24 That place was called the valley of
Eshcol, because of the cluster which
the children of Israel cut down from
thence.—

למקום ההוא קרא נחל אשכול
על אדות האשכול אשר-כרתו
משם בני ישראל:
לאתרא ההוא קרא נחל
דאתכלא על עיסק אתכלא
דקצו מתמן בני ישראל:

25 And they returned from spying out
the land at the end of forty days.

וַיֵּשְׁבוּ מִתּוֹר הָאָרֶץ מִקֵּץ וַתְּבוֹא אֶרֶץ מִסּוּף
אַרְבַּעִים יוֹם:

26 And they went and came to Moses,
and to Aaron, and to all the
congregation of the children of
Israel, unto the wilderness of Paran,
to Kadesh; and brought back word
unto them, and unto all the
congregation, and showed them the
fruit of the land.

וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-
 אֶהֱרֹן וְאֶל-כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-
 יִשְׂרָאֵל אֶל-מִדְבָּר פָּאֶרָן
 קִדְשָׁה וַיֵּשִׁיבוּ אֹתָם דָּבָר וְאֵת-
 כָּל-הָעֵדָה וַיִּרְאוּם אֶת-פְּרִי
 הָאֵרֶץ:

27 And they told him, and said: 'We came unto the land whither thou sentest us, and surely it floweth with milk and honey; and this is the fruit of it.

וְנִסְפְּרוּ לָלוֹ וְנִאֲמְרוּ בָּאֲנֹנוּ אֶל־
הָאָרֶץ אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּנוּ וְגַם זִבְתָּ
חֶלֶב וְדִבְשׁ הוּא וְזֹה־פְרִיָּהּ:

28 Howbeit the people that dwell in
the land are fierce, and the cities are
fortified, and very great; and
moreover we saw the children of
Anak there.

וְהָעָרִים בְּצִרְתָּן גְּדֹלֹת מְאֹד וְגַם יִלְדֵי הַעָמָּה רָאִינוּ שָׁם:

לְחֹד אֲרֵי תַקְוָה עָמָּה דְּיֹתִיב בְּאַרְעָא וּמְקוֹנִיָּא כְּרִיבֹן רִבְרֹבֹן לְחֹדָא וְאַף בְּנֵי גְבִרָא חֲזִינָא תַמּוֹן:

המלכים שנאמר (ישעיה ל, ה) כי היו צלוען שריו והיתה חצרון טובה ממנה שצעה חלקים (סוטה שם):

(23) זמורה. שוכת גפן ואשכול של ענבים תלוי זה: וישארו במוט בשנים. ממשמע שאמר וישארו במוט איני יודע שהוא בשנים מה תלמוד לומר בשנים בשני מוטות הא כיצד שמונה נטלו אשכול אחד נטל תאנה ואחד רמון יהושע וכלב לא נטלו כלום לפי שכל עצמם להוציא דבה נחכונו כשם שפרה משונה כך עמה משונה ואם חפץ אתה לידע כמה משאוי אחד מהם לא ולמד מאבנים שהקימו בגלגל (יהושע ד, ה) הרימו להם איש אבן אחת מן הירדן על שכמו והקימוה בגלגל ושקלום רבותינו משקל כל אחת מ' טאה וגמירי טונה דמדלי אינש על כתפיה אינו אלא שליש משאוי ממשאוי שמסייעין אותו להרים (סוטה לד, א):

(25) וישובו מתור הארץ מקץ ארבעים יום. והלא ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה היא (מגילה ג, א) ומהלך אדם צינוני עשרה פרסאות ליום (פסחים נד, א) הרי מהלך ארבעים יום מן המזרח למערב והם הלכו ארבעה ורשעה אלא שגלוי לפני הקב"ה שיגזור עליהם יום לשנה קצר לפנייהם את הדרך (תנחומא שלח ח):

(26) וילכו ויבאו. מהו וילכו להקיש אליכתן לציאתן מה ציאתן בעצמה רעה אף הליכתן בעצמה רעה (סוטה לה, א): וישיבו אתם דבר. את משה ואת אהרן:

(27) זבת חלב ודבש היא. כל דבר שקר שאין אומרים בו קלמא אמת במחלתו אין ממקיים בסופו (במדרש רבה. סוטה פט:)

(28) בשורות. לשון חוזק ותרגומו כרכין לשון צירניות עגולות וצלשון ארמי כריך עגול:

29	Amalek dwelleth in the land of the South; and the Hittite, and	עַמֶּלֶק יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב וְהַחִתִּי וְהַיְבוֹסִי וְהָאֱמֹרִי יוֹשֵׁב בְּהָרָה וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב עַל-הַיָּם וְעַל יַד הַיַּרְדֵּן:
30	And Caleb stilled the people toward Moses, and said: 'We should go up at once, and possess it; for we are well able to overcome it.'	וַיַּחַם כָּלֵב אֶת-הָעָם אֶל-מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר עָלָה נַעֲלֶה וְיִרְשָׁנוּ אֹתָהּ כִּי-יָכוֹל נוֹכַח לָהּ:
31	But the men that went up with him said: 'We are not able to go up against the people; for they are stronger than we.'	וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ לֹא נוֹכַח לַעֲלֹת אֶל-הָעָם כִּי- חָזָק הוּא מִמֶּנּוּ:
32	And they spread an evil report of the land which they had spied out unto the children of Israel, saying: 'The land, through which we have passed to spy it out, is a land that eateth up the inhabitants thereof; and all the people that we saw in it are men of great stature.'	וַיִּצְיֵאוּ דְבַת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תָּרּוּ אֹתָהּ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ אָרֶץ אֹכֶלֶת יוֹשְׁבֶיהָ הוּא וְכָל-הָעָם אֲשֶׁר-רָאִינוּ בְּתוֹכָהּ אֲנָשִׁי מְדֹדֹת:
33	And there we saw the Nephilim, the sons of Anak, who come of the Nephilim; and we were in our own sight as grasshoppers, and so we were in their sight.'	וַשֵּׁם רָאִינוּ אֶת-הַנְּפִילִים בְּנֵי עֲנָק מִן-הַנְּפִילִים וַנְּהִי בְּעֵינֵינוּ כַּחֲגָבִים וְכֵן הָיִינוּ בְּעֵינֵיהֶם:
XIV	And all the congregation lifted up their voice, and cried; and the people wept that night.	וַתִּשָּׂא כָל-הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת- קוֹלָם וַיִּבְכוּ הָעָם בַּלַּיְלָה הַהוּא:

- (29) עמלק יושב וגו'. לפי שנכוו צעמלק כצר הזכירוהו מרגלים כדי לייראם (תנחומא שלח ט): על יד הירדן. יד כמשמעו אלל הירדן ולא חוכלו לעצור:
- (30) ויהם כלב. השחיק את כולם: אל משה. לשמוע מה שידבר צמשה לווח ואמר וכי זו כלצד עשה לנו צן עמרם השומע היה סבור שצא לספר בגנותו שהיה כלצם על משה כשציל דצרי המרגלים שחקו כולם לשמוע גנותו אמר והלא קרע לנו את היס והוריד לנו את המן והגיו לנו את השליו (צמדצר רצה. סוטה שס): עלה נעלה. אפילו צשמים והוא אומר עשו סולמות ועלו שם נלחם בכל דצרי (שס): ויהם. לשון שחיקה וכן (זכריה צ, יז) הם כל צשר (עמוס י, י) הם כי לא להזכיר. כן דרך בני אדם הרואה לשחק אגודת אנשים אומר ש"ט (ס"א הם):
- (31) חזק הוא ממנו. כציוכל כלפי מעלה אמרו (צמדצר רצה. סוטה שס):
- (32) אוכלת יושביה. בכל מקום שעברנו מאנוס קוצרי מתים. והקצ"ה עשה לטובה כדי לטרדם בצלם ולא יתנו לצללו (שס): אנשי מדות. גדולים וגצוהים וצריך לתת להם מדה כגון גלית (שמואל"א י, ד) גצוה שש אמות וורת וכן (שמואל"ב כא, כ) איש מדון (ד"ה"א יא, כג) איש מדה:
- (33) הנפילים. ענקים מצני שמחזאי ועזאל שנפלו מן השמים צימי דור אנוש (נדח סא, א. יומא סז, צ): וכן היינו בעיניהם. שמענו אומרים זה לזה נמלים (רא"ס וצס"א חגבים) יש צכרמים כאנשים (סוטה שס): עבק. שמעניקים חמה צקומתן (שס לד, צ):

2	<p>And all the children of Israel murmured against Moses and against Aaron; and the whole congregation said unto them: 'Would that we had died in the land of Egypt! or would we had died in this wilderness!</p>	<p>וַיִּלֹּנוּ עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ אֶל-הָאֱלֹהִים כָּל-הָעֵדָה לֹא-מָתָנוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אוֹ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה לֹא-מָתָנוּ: וְלָמָּה יְהוָה מְבִיא אֹתָנוּ אֶל-הָאֶרֶץ הַזֹּאת לְנַפֵּל בַּחֶרֶב וְנִשְׁכַּנוּ וְנִשְׁמְנוּ וְיֵהְיוּ לְבָז הָלוֹא טוֹב לָנוּ שׁוּב מִצְרָיִם:</p>	2
3	<p>And wherefore doth the LORD bring us unto this land, to fall by the sword? Our wives and our little ones will be a prey; were it not better for us to return into Egypt?</p>	<p>וְלָמָּה יְהוָה מְבִיא אֹתָנוּ אֶל-הָאֶרֶץ הַזֹּאת לְנַפֵּל בַּחֶרֶב וְנִשְׁכַּנוּ וְנִשְׁמְנוּ וְיֵהְיוּ לְבָז הָלוֹא טוֹב לָנוּ שׁוּב מִצְרָיִם:</p>	3
4	<p>And they said one to another: 'Let us make a captain, and let us return into Egypt.'</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל-אָחִיו נַתְנֶה רֹאשׁ וְנָשׁוּבָה מִצְרָיִם:</p>	4
5	<p>Then Moses and Aaron fell on their faces before all the assembly of the congregation of the children of Israel.</p>	<p>וַיִּפֹּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל-פְּנֵיהֶם לִפְנֵי כָל-קָהָל עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	5
6	<p>And Joshua the son of Nun and Caleb the son of Jephunneh, who were of them that spied out the land, rent their clothes.</p>	<p>וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן וְכָלֵב בֶּן-יִפְנֶה מִן-הַחֹתָרִים אֲתֵּי-הָאֶרֶץ קָרְעוּ בְּגָדֵיהֶם:</p>	6
7	<p>And they spoke unto all the congregation of the children of Israel, saying: 'The land, which we passed through to spy it out, is an exceeding good land.</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ אֶל-כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאֶרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֲתָהּ טוֹבָה הָאֶרֶץ מְאֹד מְאֹד:</p>	7
8	<p>If the LORD delight in us, then He will bring us into this land, and give it unto us—a land which floweth with milk and honey.</p>	<p>אִם-חֶפֶץ בָּנוּ יְהוָה וְהָבִיא אֹתָנוּ אֶל-הָאֶרֶץ הַזֹּאת וְנָתַתָּה לָנוּ אֶרֶץ אֲשֶׁר-הִוא זָבֶת חֶלֶב וְדָבָשׁ:</p>	שלישי
9	<p>Only rebel not against the LORD, neither fear ye the people of the land; for they are bread for us; their defence is removed from over them, and the LORD is with us; fear them not.'</p>	<p>אַךְ בִּיהֲזָה אֶל-תַּמְדָּדוֹ וְאַתֶּם אֶל-תִּירְאוּ אֶת-עַם הָאֶרֶץ כִּי לֶחֱמֵנוּ הֵם סֶר צֶלֶם מַעֲלֵיהֶם וַיִּהְיֶה אִתָּנוּ אֶל-תִּירָאָם:</p>	9

(1) כל העדה. סנהדראות (תנחומא שלח יג):

(2) לו מתנו. הלוואי ומתנו:

(4) נתנה ראש. כמרגמו ומני רישא נשים עלינו מלך ורבותינו פירשו לשון עבודת אלילים (פסיקתא זוטרתא):

10	But all the congregation bade stone them with stones, when the glory of the LORD appeared in the tent of meeting unto all the children of Israel.	וַיֹּאמְרוּ כָל־הָעֵדָה לְרָגוֹם אֹתָם בָּאֲבָנִים וּכְבוֹד יְהוָה נִרְאָה בְּאַהֲל מוֹעֵד אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	10
11	And the LORD said unto Moses: 'How long will this people despise Me? and how long will they not believe in Me, for all the signs which I have wrought among them?	וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה עַד אֲמַתִּי יִהְיוּ מְרַגְזִין קִדְמִי עֲמָא הָדִין וְעַד אֲמַתִּי לֹא יִהְיִמְנוּן בְּמִימְרֵי בְּכָל אֲתִיָּא דְעִבְדִּית בִּינִיהוֹן:	11
12	I will smite them with the pestilence, and destroy them, and will make of thee a nation greater and mightier than they.'	אֲמַחֲסִינֵן בְּמוֹתָא וְאַשְׁחִיבֵן וְאֶעֱבִיד יְתָךְ לְעַם רַב וְתַקִּיף מִנְהוֹן:	12
13	And Moses said unto the LORD: 'When the Egyptians shall hear—for Thou broughtest up this people in Thy might from among them—	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה וְשָׁמְעוּ מִצְרַיִם כִּי־הֶעֱלִיתָ בְּכַחֲךָ אֶת־הָעָם הַזֶּה מִמִּצְרַיִם:	13
14	they will say to the inhabitants of this land, who have heard that Thou LORD art in the midst of this people; inasmuch as Thou LORD art seen face to face, and Thy cloud standeth over them, and Thou goest before them, in a pillar of cloud by day, and in a pillar of fire by night;	וַיִּמְרוּן לִיְתִיב אֶרְעָא הָדָא דְשָׁמְעוּ אֲרִי אֲתָּ יְיָ שְׂכִינְתָךְ שְׂרָא בְּגוֹ עֲמָא הָדִין דְּבִינִיהוֹן חֲזוּ שְׂכִינַת יְקָרְךָ יְיָ וְעֲנָנְךָ מְטַל עֲלֵיהוֹן וּבַעֲמוּדָא דְעֲנָנָא אֲתָּ מְדַבֵּר קִדְמֵיהוֹן בִּימָמָא וּבַעֲמוּדָא דְאִשְׁתָּא בְּלֵילְיָא:	14
15	now if Thou shalt kill this people as one man, then the nations which have heard the fame of Thee will speak, saying:	וְהִמָּתָה אֶת־הָעָם הַזֶּה כְּאִישׁ אֶחָד וַאֲמָרוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־שָׁמְעוּ אֶת־שִׁמְעֶךָ לֵאמֹר:	15

- (9) אל תמרדו. וסוצ'ואתס אל תיראו: כי לחמנו הם. נאכלס כלחס: סר צלם. מגינס וחזקס כשריס שזהס מתו
 איז שיה מגין עליהס (סוטה לת. ז"ט, א) דצר אחר צלו של המקוס סר מעליהס:
 (10) לרגום אותם. את יהושע וכלצ: וכבוד ה'. העין ירד שס (צמדצר רצה. סוטה לה, א):
 (11) עד אנה. עד היכן: ינאצני. ירגיוני: בכל האתות. צשזיל כל הנסיס שעשיתי להס היה להס להאמין שהיכולת
 צידי לקיים הצטחתי:
 (12) ואורשנו. כתרגומו לשון תרוכין ואס תאמר מה אעשה לשצועת אצות: ואעשה אתך לגוי גדול. שאתה מורעס
 (צמדצר רצה):
 (13) ושמעו מצרים. ושמעו את אשר תהרגס: כי העלית. כי שמש צלשון אשר ראו אשר העלית צכתך הגדול
 אותס מקרצס וכשישמעו שאתה הורגס לא יאמרו שחטאו לך אלא יאמרו שכנגדס יכולת להלחס אצל כנגד יושצי הארץ לא יכולת
 להלחס. וזו היא:
 (14) ואמרו אל יושב הארץ הזאת. כמו על יושצ הארץ הזאת ומה יאמרו עליהס מה שאמור צקוף הענין מצלתי יכולת
 ה' צשזיל ששמעו כי אתה ה' שוכן צקרצס ועין צעין אתה ה' נראה להס והכל צדריך חצה ולא הכירו צך שנתקה אהצתך מהס עד
 הנה (תנחומא שלח יג):

16	Because the LORD was not able to bring this people into the land which He swore unto them, therefore He hath slain them in the wilderness.	מִבְּלֹתִי יִכְלֹת יְהוָה לְהָבִיא אֶת־הָעָם הַזֶּה אֶל־הָאֲרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע לָהֶם וַיִּשְׁחָטֵם בַּמִּדְבָּר׃	מִדְּלִית יִיכְלָא קֳדָם יי לְאַעְלָא ית עמא הָדִין לְאַרְעָא דְקַיִים לַהוּן וְשִׁחְטִילוּן בַּמִּדְבָּרָא׃
17	And now, I pray Thee, let the power of the Lord be great, according as Thou hast spoken, saying:	וַעֲתָה יִגְדַּל־נָא כֹחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר׃	וּכְעַן סְגִי כְעַן חֵילָא קֳדָמָךְ יי כְּמָא דְמַלִּילְתָּא לְמִימְרָ׃
18	The LORD is slow to anger, and plenteous in lovingkindness, forgiving iniquity and transgression, and that will by no means clear the guilty; visiting the iniquity of the fathers upon the children, upon the third and upon the fourth generation.	יְהוָה אַרְךָ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד נָשָׂא עוֹן וּפָשַׁע וְנִקָּה לֹא יִנְקֶה פֶקֶד עוֹן אֲבוֹתַל עַל־בָּנִים עַל־שְׁלִשִׁים וְעַל־רִבְעִים׃	יי מְרַחֵק רָגֵז וּמְסַגִּי לְמַעַבְדִּי שְׁבוֹן שְׂבִיק לְעוֹן וְלַמְרוֹד סֶלַח לְדַת־יְבוּיָן לְאַזְרִיָּתִיהָ וְלִדְלָא תִיבִין לֹא מִזְכִּי מִסְעֵר חֻבִּי אֲבָהֶן עַל בָּנִין מִרְדִּין עַל דָּר תְּלִיתַי וְעַל דָּר רַב־יָעָא׃
19	Pardon, I pray Thee, the iniquity of this people according unto the greatness of Thy lovingkindness, and according as Thou hast forgiven this people, from Egypt even until now.	סֶלַח־נָא לְעוֹן הָעָם הַזֶּה כְּגֹדֶל חֶסֶדְךָ וְכַאֲשֶׁר נִשְׁאַתָּה לָעָם הַזֶּה מִמִּצְרַיִם וְעַד־הַנֵּחָ׃	שְׁבוּק כְעַן לְחֻבִּי עֲמָא הָדִין כְּסִגִּיאוֹת שְׁבוֹתָךְ וּכְמָא דְשִׁבְקָתָא לְעֲמָא הָדִין מִמִּצְרַיִם וְעַד כְעַן׃
20	And the LORD said: 'I have pardoned according to thy word'	וַיֹּאמֶר יְהוָה סֶלַחְתִּי כְּדִבְרְךָ׃	וַאֲמַר יי שְׁבִיקִית כְּפִתְגָמְךָ׃
21	But in very deed, as I live—and all the earth shall be filled with the glory of the LORD—	וְאוֹלָם חַי־אֲנִי וַיִּמְלֹא כְבוֹד־יְהוָה אֶת־כָּל־הָאֲרֶץ׃	וּבְרַם קַיִים אֲנָא וּמְלֵיָא יִקְרָא דִּי־יָת כָּל אֲרַעָא׃
22	surely all those men that have seen My glory, and My signs, which I wrought in Egypt and in the wilderness, yet have put Me to proof these ten times, and have not hearkened to My voice;	כִּי כָל־הָאֲנָשִׁים הָרְאִים אֶת־כְּבוֹדִי וְאֶת־אֲתֹתַי אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי בְּמִצְרַיִם וּבַמִּדְבָּר וַיִּנָּסוּ אֹתִי זֶה עֶשֶׂר פְּעָמִים וְלֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹלִי׃	אַרְי כָּל גּוֹבְרִיָּא דִּחְזוּ יָת יִקְרִי וַיֹּת אֲתוֹתַי דְּעִבְדִּית בְּמִצְרַיִם וּבַמִּדְבָּרָא וְנָסִיאוּ קֳדָמִי דִּנּוּ עֶשֶׂר זְמַנִּין וְלֹא קִבִּילוּ לְמִימְרִי׃

- (15) והמתה את העם הזה כאיש אחד. פתאום ומתוך כך יאמרו הגוים אשר שמעו את שמעך וגו':
 (16) מבלתי יכלת וגו'. לפי שיושבי הארץ חזקים וגזורים ואינו דומה פרעה לשלשים ואחד מלכים זאת יאמרו על יושב הארץ הזאת (זכרות לז): מבלתי יכלת. מתוך שלא היה יכולת צידו להציאם שחטם: יכלת. שם דצר הוא:
 (17) יגדל נא כח ה'. לעשות דבורך: כאשר דברת לאמר. ומהו הדבור:
 (18) ה' ארך אפים. לנדיקים ולרשעים כשעלה משה למרום מנאו משה להקצ"ה שהיה יושב וכותב ה' ארך אפים אמר לו לנדיקים אמר לו הקצ"ה אף לרשעים אמר לו רשעים יאצדו אמר לו הקצ"ה חייך שאתה נריך לדצר כשחטאו ישראל בעגל וזמרגלים התפלל משה לפניו צאריך אפים אמר לו הקצ"ה והלא אמרת לי לנדיקים אמר לו והלא אמרת לי אף לרשעים (סנהדרין קיא, א): ונקה. לשנים: לא ינקה. לשאינן שנים (יומא פו, א):
 (20) כדברך. ששיל מה שאמרת פן יאמרו מזלתי יכולת ה':
 (21) ואולם. כמו אצל זאת אעשה להם: חי אני. לשון שבעה כשם שאני חי וכדודי ימלא את כל הארץ כך אקיים להם כי כל האנשים הרואים וגו'. אם יראו את הארץ:
 (22) וינסו. כשמעו: זה עשר פעמים. שנים דים שנים זמן ושנים בשליו וכו' כדאיתא במסכת ערכין (טו, א-ב):

23	surely they shall not see the land which I swore unto their fathers, neither shall any of them that despised Me see it.	אִם-יִרְאוּ אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאֲבֹתָם וְכָל-מִנְאֲצֵי לֹא יִרְאוּהָ:	אִם יִחְזוּן יֵת אֶרֶעָ דְּקִימִית לְאַבְהֶתְחֹן וְכָל דְּאַרְגִּיזוּ קְדָמִי לֹא יִחְזֹנָה:
24	But My servant Caleb, because he had another spirit with him, and hath followed Me fully, him will I bring into the land whereinto he went; and his seed shall possess it.	וְעַבְדִּי כָלָב עֲקֵב הָיְתָה רוּחַ אַחֲרָת עָמּוֹ וַיִּמָּלֵא אַחֲרַי וַתְּבִיאֵנִי אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-בָּא שָׁמָּה וְזָרְעוּ יֹרְשֶׁנָּה:	וְעַבְדִּי כָלָב חִלָּף דִּהְנֵת רוּחַ אוֹחֲרֵי עֲמִיה וְאַשְׁלִים בְּתֵר דִּחְלָתִי וְאַעֲלֶינָהּ לְאַרְעָא דְּעָאֵל לְתִמְן וּבְנוֹחֵי יִירְתֶּנָּה:
25	Now the Amalekite and the Canaanite dwell in the Vale; tomorrow turn ye, and get you into the wilderness by the way to the Red Sea.'	וְהָעַמְלָקִי וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב בְּעֵמֶק מִחֵר פָּנּוּ וְסָעוּ לָכֶם הַמִּדְבָּר דֶּרֶךְ יַם-סוּף: (פ)	וְעַמְלָקָא וְכְנַענָא יֹתִיב בְּמִישְׁרָא מִחֵר אַתְּפִנּוּ וְטוּלוּ לְכוּן לְמִדְבָּרָא אוּרְחַ יָמָא דְּסוּף:
26	And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר:	וּמַלִּיל יֵי עִם מֹשֶׁה וְלֹאֲהֲרֹן לְמִימֵר:
27	'How long shall I bear with this evil congregation, that keep murmuring against Me? I have heard the murmurings of the children of Israel, which they keep murmuring against Me.	עַד-מָתִי לַעֲדָה הָרָעָה הַזֹּאת אֲשֶׁר הִמָּזֶה מְלִינִים עָלַי אֶת-תַּלְלוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִמָּזֶה מְלִינִים עָלַי שְׁמָעֵתִי:	עַד אִמְתִּי לְכַנְשָׁתָא בִּשְׁתָּא הָדָא דְּאַנּוּן מִתְרַעְמִין עָלַי יֵת תּוֹרַעְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּאַנּוּן מִתְרַעְמִין עָלַי שְׁמִיעַ קְדָמִי:
28	Say unto them: As I live, saith the LORD, surely as ye have spoken in Mine ears, so will I do to you:	אָמַר אֱלֹהִים חִי-אֲנִי נֹאם-יְהוָה אִם-לֹא כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם בְּאָזְנִי כֵן אַעֲשֶׂה לָכֶם:	אִימֵר לְהוֹן קִיִּים אָנָּא אָמַר יֵי אִם לֹא כְּמָא דְּמַלִּילְתוּן קְדָמִי כֵן אַעֲבִיד לְכוּן:

(23) אם יראו. לא יראו: (אם יראו את הארץ. הרי זה מקרא מסורס חי אני כי כל האנשים אם יראו את הארץ וכדודי ימלא את כל הארץ שלא יתחלל שמי במגפה הזאת לאמר מבצתי יכולת ה' להביאם שלא אמיתם פתאום כאיש אחד אלא באיחור ארבעים שנה מעט מעט:) לא יראוה. לא יראו את הארץ:

(24) רוח אחרת. שמי רוחות אמת צפה ואמת בלז למרגלים אמר אני עמכם בצעה ובלבו היה לומר האמת ועל ידי כן היה צו כח להשתיקם כמו שנאמר (לעיל יג, ל) ויהם כלז שהיו סבורים שיאמר כמותם זה שנאמר בספר (יהושע יד, ז) ואשיב אותם דבר כאשר עש לנבי ולא כאשר עש פי (במדבר רבה): וימלא אחריו. וימלא את לבו אחרי וזה מקרא קצר: אשר בא שמה. חזרון תנתן לו: יורשנה. כהרגומו יתרכינה יורישו את הענקים ואת העם אשר זה ואין לתרגמו יירתינה אלא במקום יירשנה:

(25) והעמלקי וגו'. אם תלכו שם יהרגו אתכם מאחר שאני עמכם: מחר פנו. לאחוריים וסעו לכם וגו':

(27) לעדה הרעה וגו'. אלו המרגלים מכאן לעדה שהיא עשרה (סנהדרין ג, א): אשר המזה מלינים. את ישראל עלי: את תלונות בני ישראל אשר המזה מלינים אותם עלי שמעתי:

(28) חי אני. לשון שבועה: אם לא וגו' כן אעשה. כזכור אני חי: כאשר דברתם. שזקשם ממני (לעיל ג) או במדבר הזה לו מתנו:

29	your carcasses shall fall in this wilderness, and all that were numbered of you, according to your whole number, from twenty years old and upward, ye that have murmured against Me;	בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִפְּלוּ פְּגָרֵיכֶם וְכָל־פְּקֻדֵיכֶם לְכָל־מִסְפָּרְכֶם מִזֶּנֶן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְיָמָעְלָה אֲשֶׁר הִלִּינֶתֶם עָלַי:	29
30	surely ye shall not come into the land, concerning which I lifted up My hand therein, save Caleb the son of Jephunneh, and Joshua the son of Nun.	אִם־אַתֶּם תָּבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁאַלְתִּי אֶת־יָדִי לְשַׁכֵּן אַתְּכֶם בָּהּ כִּי אִם־כָּלֵב בֶּן־יִפְנֶה וִיהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון:	30
31	But your little ones, that ye said would be a prey, them will I bring in, and they shall know the land which ye have rejected.	וְטַפְּכֶם אֲשֶׁר אָמַרְתֶּם לִבִּי יִהְיֶה וְהִבִּיאתִי אֹתָם וְיָדְעוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר מָאִסְתֶּם בָּהּ:	31
32	But as for you, your carcasses shall fall in this wilderness.	וּפְגָרֵיכֶם אַתֶּם יִפְּלוּ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה:	32
33	And your children shall be wanderers in the wilderness forty years, and shall bear your strayings, until your carcasses be consumed in the wilderness.	וּבְנֵיכֶם יִהְיוּ רֹעִים בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה וְנִשְׂאוּ אֶת־זְנוּתֵיכֶם עַד־תֵּם פְּגָרֵיכֶם בַּמִּדְבָּר:	33
34	After the number of the days in which ye spied out the land, even forty days, for every day a year, shall ye bear your iniquities, even forty years, and ye shall know My displeasure.	בְּמִסְפַּר הַיָּמִים אֲשֶׁר־תִּרְתֶּם אֶת־הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם יוֹם לְשָׁנָה יוֹם לְשָׁנָה תִשְׂאוּ אֶת־עֲוֹנֹתֵיכֶם אַרְבָּעִים שָׁנָה וְיָדַעְתֶּם אֶת־תְּנוּאַתִּי:	34
35	I the LORD have spoken, surely this will I do unto all this evil congregation, that are gathered together against Me; in this wilderness they shall be consumed, and there they shall die.'	אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי אִם־לֹא זֹאת אֶעֱשֶׂה לְכָל־הָעֵדָה הָרָעָה הַזֹּאת הַנּוֹעֲדִים עָלַי בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִתָּמוּ וְשָׁם יָמוּתוּ:	35

(29) וכל פקדיכם לכל מספרכם. כל הנמנה לכל מספר שאתם נמנים בו כגון ללכת ולבוא ללכת ולבוא ולתת שקלים כל המנויים לכל אותן מספרות ימותו ואלו הן מן כ' שנה וגו' להוציא שבטו של לוי שאין פקודיהם מן עשרים (ב"ב קכא, ב):

(32) ופגריכם אתם. כתרומתו (דילכון) לפי שדבר על הצנים להכניסם לארץ ובקש לומר ואחס תמותו נופל לשון זה כאן לומר אתם:

(33) ארבעים שנה. לא מת אחד מהם פחות מן ס' לכן נגזר ארבעים כדי שיהיו אותם של בני עשרים מגיעין לכלל ששים ושנה ראשונה היתה בכלל ואף על פי שקדמה לשלוח המרגלים לפי שמשעשו את העגל עלתה גזירה זו במחשבה אלא שהמתין להם עד שחתמלא סאתם וזהו שנאמר (שמות לב, לד) וציוס פקדי במרגלים ופקדתי עליהם חטאתם ואף כאן נאמר תשאו את עונותיכם ולא עונתכם שמי עונות של עגל ושל חלונה וחשב להם בזמנים חייהם מקצת שנה ככולה וכשנכנסו לשנת ששים מתו אותם של בני עשרים (תנחומא שלה יג): ונשאו את זנותיכם. כתרומתו ויקבלון ית חזיקון:

(34) את תנאותי. שהניאותם את לבבכם מאחרי. תנאה לשון הסרה כמו (במדבר לו, א) כי הניא אציה אותה:

36	And the men, whom Moses sent to spy out the land, and who, when they returned, made all the congregation to murmur against him, by bringing up an evil report against the land,	וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת־הָאָרֶץ וַיָּשָׁבוּ (כ') וַיִּלְוּנוּ [ק'] וַיִּלְוּנוּ עָלָיו אֶת־כָּל־הַעֲדָה לְהוֹצִיא דָבָר עַל־הָאָרֶץ:	36
37	even those men that did bring up an evil report of the land, died by the plague before the LORD.	וּמִיָּתוֹ גִּבְרִיָּא דְאַפִּיקוּ שׁוּם בֵּישׁ עַל אֶרֶץ בְּמוֹתָנָא קָדָם יְיָ:	37
38	But Joshua the son of Nun, and Caleb the son of Jephunneh, remained alive of those men that went to spy out the land.	וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון וְכָלֵב בֶּן־יִפְנֶה חֵיו מִן־הָאֲנָשִׁים הָהֵם הַהֲלָכִים לְתוֹר אֶת־הָאָרֶץ:	38
39	And Moses told these words unto all the children of Israel; and the people mourned greatly.	וַיַּדְבֵּר מֹשֶׁה אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְאַבְּלוּ הָעָם מְאֹד:	39
40	And they rose up early in the morning, and got them up to the top of the mountain, saying: 'Lo, we are here, and will go up unto the place which the LORD hath promised; for we have sinned.'	וַיִּשְׁכְּמוּ בַּבֹּקֶר וַיַּעֲלוּ אֶל־רֹאשׁ הָהָר לְאֹמֶר הֲנִנוּ וְעֲלִינוּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־אָמַר יְהוָה כִּי חָטָאנוּ:	40
41	And Moses said: 'Wherefore now do ye transgress the commandment of the LORD, seeing it shall not prosper?	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְמָה זֶה אַתֶּם עֹבְרִים עַל־פִּי יְהוָה וְהוּא לֹא תִצְלַח:	41
42	Go not up, for the LORD is not among you; that ye be not smitten down before your enemies.	אֶל־תַּעֲלוּ כִּי אֵין יְהוָה בְּקִרְבְּכֶם וְלֹא תִנָּגְפוּ לִפְנֵי אֹיְבֵיכֶם:	42

(36) וישבו וילינו עליו. וכששצו מתור הארץ הרעימו עליו את כל העדה צהולאת דצה אותם אנשים וימותו. כל הוצאת דצה לשון חינוך דצרים שמלקיחים לשונם לאדם לדצר צו כמו (שיר ז, י) דוצצ שפתי ישנים וישנה לטובה וישנה לרעה לכך נאמר כאן מוציא דצח הארץ רעה שיש דצה שהיא טובה: דבה. פרליר"ש צלע"ז:

(37) במגפה לפני ה'. צאותה מיתה ההגונה להם מדה כנגד מדה הם חטאו צלשון ונשתרצב לשונם עד טצורם ומולעים יוצאים מלשונם וצאין לתוך טצורם לכך נאמר צמגפה וזה לפני ה' צאותה הראויה להם על פי מדותיו של הקצ"ה שהוא מודד מדה כנגד מדה (סוטה לה, א):

(38) ויהושע וכלב חיו. מה תלמוד לומר חיו מן האנשים ההם אלא מלמד שנטלו חלקם של מרגלים צארץ וקמו תחתיהם לחיים (צ"ב קיח, צ):

(40) אל ראש ההר. והוא הדרכ העולה לארץ ישראל: הננו ועלינו אל המקום. לארץ ישראל: אשר אמר ה'. לתת לנו שם נעלה: כי חטאנו. על אשר אמרנו (לעיל ג) הלא טוב לנו שוב מצרימה:

(41) והוא לא תצלח. זו שאתם עושין לא תלצלח:

43	For there the Amalekite and the Canaanite are before you, and ye shall fall by the sword; forasmuch as ye are turned back from following the LORD, and the LORD will not be with you.'	אֲרִי עֲמֻלְקָאָה וְכַנְעֲנָאָה תִּמָּן קִדְמִיכֹן וְתִפְּלוּן בְּחֶרֶב אֲרִי עַל כֵּן תִּבָּתוּן מִבְּתֵר פּוֹלְחָנָא דִּי וְלֹא יְהִי מִימְרָא דִּי בְּסַעֲדְכֹן:	כִּי הָעֲמֻלְקִי וְהַכְּנַעֲנִי שָׁם לִפְנֵיכֶם וְנִפְּלִיתֶם בְּחֶרֶב כִּי- עַל-כֵּן שִׁבְתֶּם מֵאַחֲרֵי יְהוָה וְלֹא-יְהִי יְהוָה עִמָּכֶם:	43
44	But they presumed to go up to the top of the mountain; nevertheless the ark of the covenant of the LORD, and Moses, departed not out of the camp.	וַיִּרְשְׁעוּ לְמַסַּק לְרִישׁ טוֹרָא וַאֲרוֹן קִימָא דִּי וּמֹשֶׁה לֹא עָדוּ מִגּוּ מִשְׁרִיתָא:	וַיַּעֲפְלוּ לַעֲלֹת אֶל-רֹאשׁ הָהָר וַאֲרוֹן בְּרִית-יְהוָה וּמֹשֶׁה לֹא- מָשׁוּ מִמָּקָרֵב הַמַּחֲנֶה:	44
45	Then the Amalekite and the Canaanite, who dwelt in that hill-country, came down, and smote them and beat them down, even unto Hormah.	וַנַּחַת עֲמֻלְקָאָה וְכַנְעֲנָאָה דִּיתִיב בְּטוֹרָא הַהוּא וּמַחֲנוֹן וַיִּטְרְדוּנוֹן עַד חֶרְמָה:	וַיִּרֶד הָעֲמֻלְקִי וְהַכְּנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב בְּהָר הַהוּא וַיִּכּוּם וַיַּכְתוּם עַד- הַחֶרְמָה: (פ)	45
XV	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵּאמֹר:	יד
2	Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye are come into the land of your habitations, which I give unto you,	מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימֶר לְהוֹן אֲרִי תִיעֲלוּן לְאַרְעַ מוֹתְבִיכֹן דְּאָנָא יְהִיב לְכֹן:	דִּבַּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל-אֶרֶץ מוֹשְׁבֵיתֶכֶם אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם:	2
3	and will make an offering by fire unto the LORD, a burnt-offering, or a sacrifice, in fulfilment of a vow clearly uttered, or as a freewill-offering, or in your appointed seasons, to make a sweet savour unto the LORD, of the herd, or of the flock;	וְתַעֲבִדוּן קוֹרְבָנָא קָדָם יִי עֲלֹתָא אוֹ נִכְסַת קוֹדְשִׁיא לְפָרָשָׁא נִדְרָא אוֹ בְּנִדְבָתָא אוֹ בְּמוֹעֲדִיכֹן לְמַעֲבַד לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְנָא קָדָם יִי מִן תּוֹרֵי אוֹ מִן עֲנָא:	וַעֲשִׂיתֶם אֹשֶׁה לַיהוָה עֹלָה אוֹ- זֶבַח לִפְלֵא-נִדָּר אוֹ בְּנִדְבָה אוֹ בְּמוֹעֲדֵיכֶם לַעֲשׂוֹת רִיחַ נִיחַח לַיהוָה מִן-הַבָּקָר אוֹ מִן-הַצֹּאן:	3
4	then shall he that bringeth his offering present unto the LORD a meal-offering of a tenth part of an ephah of fine flour mingled with the fourth part of a hin of oil;	וַיִּקְרִיב דְּמִקְרִיב קוֹרְבָנִיה קָדָם יִי מִנְחָתָא סוּלְחָא עֲשְׂרוֹנָא דְּפִיל בְּרַבְעוֹת הִינָא מִשְׁחָא:	וְהִקְרִיב הַמִּקְרִיב קֶרְבָּנוֹ לַיהוָה מִנְחָה סֹלֶת עֲשָׂרוֹן בָּלוּל בְּרַבְעִית הָהִין שֶׁמֶן:	4

- (43) כי על כן שבתם. כלומר כי זאת תצא לכם על אשר שבתם וגו':
- (44) ויעפלו. לשון חוזק וכן (תצוקו ב, ד) הנה עפלה. אינגריש בלע"ז לשון עזות וכן (מיכה ד, ח) עופל צה ציון (ישעיה לז, יד) עופל וצחק. ומדרש תנחומא (ישן שלח יט) מפרשו לשון אופל הלכו חשכים שלא צרשות:
- (45) ויכתום. כמו (דברים ט, כא) ואכות אותם טחון מכה אחר מכה: עד החרמה. שם המקום נקרא על שם המאורע:
- (2) כי תבאו. צטר להם שיכנסו לארץ:
- (3) ועשיתם אשה. אין זה צווי אלא כשתצאו שם ותעלה על לבצכם לעשות אשה לה: ריח ניחח. שיהיה נחת רוח לפני:
- לפלא נדר או בנדבה וגו'. או שמתעו האשה בשביל חובת מועדיכם שחייבתי אתכם לעשות צמועד:
- (4) והקריב המקריב. מקריבו נסכים ומנחה לכל צהמה המנחה כליל והשמן נכלל בזה ויהיו לספלים כמו ששנינו במסכת סוכה (מח, א):

5	and wine for the drink-offering, the fourth part of a hin, shalt thou prepare with the burnt-offering or for the sacrifice, for each lamb.	וַיִּזֶן לַגֹּסֶד רְבִיעִית הַחֵין תַּעֲשֶׂה עַל־הַעֹלָה אוֹ לַזֶּבַח לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד: וְחִמְרָא לְנִסְכָּא רַבְעוֹת הֵינָא תַעֲבִיד עַל עֹלֹתָא אוֹ לְנִכְסַת קוּדְשִׁיא לְאַמְרָא חַד:	5
6	Or for a ram, thou shalt prepare for a meal-offering two tenth parts of an ephah of fine flour mingled with the third part of a hin of oil;	אוֹ לְאַיִל תַּעֲשֶׂה מִנְחָה סֵלֶת שְׁנֵי עֶשְׂרִים בְּלוֹלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלִשִׁית הַחֵין: אוֹ לְדִכְרָא תַעֲבִיד מִנְחָתָא סוּלְתָא תִרֵּין עֶשְׂרוֹנִין דְּפִילָא בְּמִשַׁח תִּלְתּוֹת הֵינָא:	6
7	and for the drink-offering thou shalt present the third part of a hin of wine, of a sweet savour unto the LORD.	וַיִּזֶן לַגֹּסֶד שְׁלִשִׁית הַחֵין תִּקְרִיב רֵיח־נִיחַח לַיהוָה: וְחִמְרָא לְנִסְכָּא תִלְתּוֹת הֵינָא תִקְרִיב לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא קָדָם יי:	7
8	And when thou preparest a bullock for a burnt-offering, or for a sacrifice, in fulfilment of a vow clearly uttered, or for peace-offerings unto the LORD;	וְכִי־תַעֲשֶׂה בֶן־בָּקָר עֹלָה אוֹ זֶבַח לְפֶלֶא־נֶדֶר אוֹ־שְׁלָמִים לַיהוָה: וְאִרִי תַעֲבִיד בֶּר תוֹרִי עֹלֹתָא אוֹ נִכְסַת קוּדְשִׁיא לְפִרְשָׁא נִדְרָא אוֹ נִכְסַת קוּדְשִׁיא קָדָם יי:	חמישי
9	then shall there be presented with the bullock a meal-offering of three tenth parts of an ephah of fine flour mingled with half a hin of oil.	וְהַקְרִיב עַל־בֶּן־הַבָּקָר מִנְחָה סֵלֶת שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִים בָּלוּל בְּשֶׁמֶן חֲצִי הַחֵין: וְיִקְרִיב עַל בֶּר תוֹרִי מִנְחָתָא סוּלְתָא תִלְתָּא עֶשְׂרוֹנִין דְּפִילָא בְּמִשַׁח פִּלְגוֹת הֵינָא:	9
10	And thou shalt present for the drink-offering half a hin of wine, for an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD.	וַיִּזֶן תִּקְרִיב לַגֹּסֶד חֲצִי הַחֵין אִשָּׁה רֵיח־נִיחַח לַיהוָה: וְחִמְרָא תִקְרִיב לְנִסְכָּא פִלְגוֹת הֵינָא קוּרְבָּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְוָא קָדָם יי:	10
11	Thus shall it be done for each bullock, or for each ram, or for each of the he-lambs, or of the kids.	כָּכָה יַעֲשֶׂה לְשׁוֹר הָאֶחָד אוֹ לְאַיִל הָאֶחָד אוֹ־לֹשֶׁה בְּכַבָּשִׁים אוֹ בְּעִזִּים: כְּדִין יַתַּעֲבִיד לְתוֹרָא חַד אוֹ לְדִכְרָא חַד אוֹ לְאַמְרָא בְּאַמְרִיא אוֹ בְּעִזִּיא:	11
12	According to the number that ye may prepare, so shall ye do for every one according to their number.	כַּמְסַפֵּר אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ כָכָה תַעֲשׂוּ לְאֶחָד כַּמְסַפֵּרָם: כְּמִנְּן דְּתַעֲבִידוּן כְּדִין תַעֲבִידוּן לְחַד כְּמִנְּיָהוּן:	12
13	All that are home-born shall do these things after this manner, in presenting an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD.	כָּל־הָאֲזִרח יַעֲשֶׂה־כָכָה אֶת־אֹלָה לְהַקְרִיב אִשָּׁה רֵיח־נִיחַח לַיהוָה: כָּל יֹצֵיבָא יַעֲבִיד כְּדִין יֵת אֱלִין לְקִרְבָּא קוּרְבָּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְוָא קָדָם יי:	13

- (5) לכבש האחד. על כל האמור למעלה הוא מוסב על המנחה ועל השמן ועל היין:
 (6) או לאיל. ואם איל הוא. ורבותינו דרשו (מנחות נא. חולין כג, א) או לרבות את הפלגס לנסכי איל:
 (10) אשה ריח. אינו מוסב אלא על המנחה והשמן אצל היין אינו אשה שאינו ניתן על האש:
 (11) או לשח. זין שהוא כבזשים זין שהוא כבזים כבז ושה קרוים בתוך שנתם: איל. זן י"ג חדש ויום אחד:
 (12) כמספר אשר תעשו. כמספר הבהמות אשר תקריבו לקרבן ככה תעשו נסכים לכל אחד מהם: כמספרם של בהמות מספרם של נסכים:

<p>14 And if a stranger sojourn with you, or whosoever may be among you, throughout your generations, and will offer an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD; as ye do, so he shall do.</p>	<p>וְכִי־יִגּוּר אִתְּכֶם גֵּר אֹו אֲשֶׁר־בְּתוֹכְכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם וַעֲשֶׂה אִשָּׁה רִיח־נִיחֹחַ לַיהוָה כַּאֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ כֵן יַעֲשֶׂה:</p>	<p>14 וְכִי־יִגּוּר אִתְּכֶם גֵּר אֹו אֲשֶׁר־בְּתוֹכְכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם וַעֲשֶׂה אִשָּׁה רִיח־נִיחֹחַ לַיהוָה כַּאֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ כֵן יַעֲשֶׂה:</p>
<p>15 As for the congregation, there shall be one statute both for you, and for the stranger that sojourneth with you, a statute for ever throughout your generations; as ye are, so shall the stranger be before the LORD.</p>	<p>קִהְלֹה חֻקָּה אֶתְּ לָכֶם וְלַגֵּר הַגֵּר חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם כַּכֶּם כִּגֵּר יִהְיֶה לִפְנֵי יְהוָה:</p>	<p>15 קִהְלֹה חֻקָּה אֶתְּ לָכֶם וְלַגֵּר הַגֵּר חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם כַּכֶּם כִּגֵּר יִהְיֶה לִפְנֵי יְהוָה:</p>
<p>16 One law and one ordinance shall be both for you, and for the stranger that sojourneth with you.</p>	<p>אִחֲדָתָא חֻדָּא וְדִינָא חֵד יְהִי לָכֹון וְלַגִּירָא דִּיתְגִּירֹון עֲמֻכֹון:</p>	<p>16 תוֹרָה אַחַת וּמִשְׁפָּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם וְלַגֵּר הַגֵּר אִתְּכֶם: (פ)</p>
<p>17 And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיִּמְלִל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:</p>	<p>ששי וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>
<p>18 Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye come into the land whither I bring you,</p>	<p>מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לָהֹון בְּמִיעֲלֹכֹון לְאַרְעָא דְאַנָּא מַעִיל יִתְכֹון לְתַמָּון:</p>	<p>18 דִּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בְּבֹאְכֶם אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי מֵבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה:</p>
<p>19 then it shall be, that, when ye eat of the bread of the land, ye shall set apart a portion for a gift unto the LORD.</p>	<p>וְיִהִי בְּמִיכְלֹכֹון מִלַּחְמָא דְאַרְעָא תַּפְרִשׁוֹן אַפְרִשׁוֹתָא קָדָם יְיָ:</p>	<p>19 וְהָיָה בְּאֲכֹלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תְּרִימוּ תְרוּמָה לַיהוָה:</p>
<p>20 Of the first of your dough ye shall set apart a cake for a gift; as that which is set apart of the threshing-floor, so shall ye set it apart.</p>	<p>רִישׁ אֲצֻנְתֹכֹון חֲלָתָא תַּפְרִשׁוֹן אַפְרִשׁוֹתָא כְּמָא דְמַפְרִשִׁין מִן אֲדָרָא כֵן תַּפְרִשׁוֹן יְתָה:</p>	<p>20 רֵאשִׁית עֲרֻסְתֵיכֶם חֲלָה תְרִימוּ תְרוּמָה כְּתְרוּמַת גֶּרֶן כֵּן תְרִימוּ אֹתָהּ:</p>
<p>21 Of the first of your dough ye shall give unto the LORD a portion for a gift throughout your generations.</p>	<p>מִרִישׁ אֲצֻנְתֹכֹון תַּתְּנוּן קָדָם יְיָ אַפְרִשׁוֹתָא לְדֹרֹתֵיכֶם:</p>	<p>21 מֵרֵאשִׁית תַּתְּנוּ לַיהוָה עֲרֻסְתֵיכֶם תְרוּמָה לְדֹרֹתֵיכֶם: (ס)</p>

- (15) ככם כגר. כמותכם כן גר וכן דרך לשון עברית (בראשית יג, י) כגן ה' כדרך מצרים כן ארץ מצרים. (מ"א כב, ד) כמוני כמוך כעמי כעמך:
- (18) בבאכם אל הארץ. משונה בראה זו מכל בראות שצטורלן נאמר כי תבא כי תבא לפיכך כולן למדות זו מזו וכיון שפרט לך הכחוצ באחת מהן שאינה אלא לאחר ירושה ושיצה אף כולן כן אצל זו נאמר זה צבאכם משנכנסו זה ואכלו מלחמה נחייבו צלה (ספרי קי. כחוצות כה, א):
- (20) ראשית ערסחכם. כשתלושו כדי עריסותיכם שאתם רגילין ללוש צמדצר וכמה היא (שמות טז, יח טז) וימודו צעומר עומר לגלגלת (ושיעורו מ"ג ציס וחומש בראה) תרימו מראשיתה כלומר קודם שתאכלו ממנה ראשית תלקח חלה אחת תרומה לשם ה': חלה. טורטיל צלע"ז: כתרומת גורן. שלא נאמר זה שיעור ולא כתרומת מעשר שנאמר זה שיעור אצל חכמים נתנו שיעור לצעל הצית אחד מעשרים וארבעה ולנחתום אחד מארבעים ושמונה (חלה ב, ז):
- (21) מראשית ערסתיכם. למה נאמר לפי שנאמר ראשית עריסותיכם שומע אני ראשונה שצביקות תלמוד לומר מראשית

22 And when ye shall err, and not observe all these commandments, which the LORD hath spoken unto Moses,	וְכִי תִשְׁגּוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת כָּל־ הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה:	22 וְכִי תִשְׁגּוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת כָּל־ הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה:
23 even all that the LORD hath commanded you by the hand of Moses, from the day that the LORD gave commandment, and onward throughout your generations;	יֵת כָּל דְּפִקִּיד יְיָ לְכוֹן בְּיָדָא דְּמֹשֶׁה מִן יוֹמָא דְּפִקִּיד יְיָ וְלִהְלָאָה לְדִרְכִּיכוֹן:	23 אֶת כָּל־אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֲלֵיכֶם בְּיַד־מֹשֶׁה מִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וְהִלָּאָה לְדִרְתִּיכֶם:
24 then it shall be, if it be done in error by the congregation, it being hid from their eyes, that all the congregation shall offer one young bullock for a burnt-offering, for a sweet savour unto the LORD—with the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof, according to the ordinance—and one he-goat for a sin-offering.	וְיִהְיֶה אִם מַעֲיִנִי כְנִשְׁתָּא אֲתַעֲבִידַת לְשִׁלּוֹ וְיַעֲבִדוּן כָּל כְּנִשְׁתָּא תוֹר בֶּר תוֹרִי חַד לַעֲלֹתָא לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעוּנָא קֳדָם יְיָ וּמִנְחָתִיהּ וְנִסְכֶּיהָ כְּדִחְזִי וְצִפִּיר בֶּר עֵזִין חַד לְחַטָּאת:	24 וְהָיָה אִם מַעֲיִנִי הָעֵדָה נִעְשְׂתָה לְשִׁגְגָה וְעָשׂוּ כָל־הָעֵדָה פֶּה־בֶן־ בָּקָר אֶחָד לַעֲלֹה לְרִיחַ נִיחִיחַ לְיְהוָה וּמִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ כַּמִּשְׁפָּט וְשִׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת:
25 And the priest shall make atonement for all the congregation of the children of Israel, and they shall be forgiven; for it was an error, and they have brought their offering, an offering made by fire unto the LORD, and their sin-offering before the LORD, for their error.	וַיַּכְפֹּר כֹּהֵנָא עַל כָּל כְּנִשְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁתַּבֵּיב לְהוֹן אַרְיִי שְׁלוֹתָא הִיא וְאַנּוֹן אִיתִּיאוּ יֵת קוֹרְבָנֵהוֹן קוֹרְבָנָא קֳדָם יְיָ וְחֻבַּתְהוֹן קֳדָם יְיָ עַל שְׁלוּתֵהוֹן:	25 וַיַּכְפֹּר הַכֹּהֵן עַל־כָּל־עֵדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִסְלַח לָהֶם כִּי־שִׁגְגָה הָיָה וְהֵם הֵבִיאוּ אֶת־קֳרְבָּנָם אֲשֶׁה לַיהוָה וְחַטָּאתָם לִפְנֵי יְהוָה עַל־שִׁגְגָתָם:
26 And all the congregation of the children of Israel shall be forgiven, and the stranger that sojourneth among them; for in respect of all the people it was done in error.	וַיִּשְׁתַּבֵּיב לְכָל כְּנִשְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְיֹרֵיָא דִּיתְגִּיירֹון בִּינְיָהוֹן אַרְיִי לְכָל עַמָּא בְּשִׁלוּתָא:	26 וְנִסְלַח לְכָל־עֵדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְר הַגֵּר בְּתוֹכָם כִּי לְכָל־ הָעָם בְּשִׁגְגָה: (ס)

מקצתה ולא כולה (ספרי קי): תחנו לה' תרומה. לפי שלא שמענו שיעור לחלה נאמר תחנו שיהא זה כדי נמינה (סס):
 (22) וכי תשגו ולא תעשו. עבודת אלילים הייתה בכלל כל המצוות שהצבור מביאין עליהן פר והרי הכתוב מוציאה כאן
 מכללן לידון צפר לעולה ושעיר לחטאת (סס קיא): וכי תשגו וגר. בעבודת אלילים מדבר אז אינו אלא באחת מכל המצוות
 תלמוד לומר את כל המצוות האלה מצוה אחת שהיא ככל המצוות מה העובר על כל המצוות פורק עול ומפר צרית ומגלה פנים אף
 מצוה זו פורק זה עול ומפר צרית ומגלה פנים ואיזו זו עבודת אלילים (סס). כריתות ז. הוריות ח. א): אשר דבר ה' אל
 משה. אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענוס (תהלים סג, יב) אחת דבר אלהים שמים זו שמעתי (הוריות סס. ספרי סס):
 (23) את כל אשר צוה וגר. מגיד שכל המודה בעבודת אלילים ככופר בכל התורה כולה ובכל מה שנתנצחו הנביאים
 שנאמר למן היום אשר צוה ה' והלאה (ספרי סס):
 (24) אם מעיני העדה נעשתה לשגגה. אם מעיני העדה נעשתה עבירה זו על ידי שוגג כגון ששגגו והורו על אחת מן
 העבודות שהיא מותרת לעבוד עבודת אלילים בכך: לחטת. חסר אז שאינו כאשר חטאות שכל חטאות שצמורה הצאות עס
 עולה החטאת קודמת לעולה שנאמר (ויקרא ה, י) ואת השני יעשה עולה וזו עולה קודמת לחטאת (הוריות יג, א. זכחים נ):
 (25) הביאו את קרבנם אשה לה'. זה האמור צפרשה הוא פר העולה שנאמר אשה לה' (ספרי. יצמות ט): וחטאתם.
 זה השעיר:

27	And if one person sin through error, then he shall offer a she-goat of the first year for a sin-offering.	וְאִם־נִפְשׁ אֶחָת תִּחַטָּא בְּשִׁגָּגָה וְהִקְרִיבָה עֹז בֶּת־שָׁנָתָה לַחֲטָאֹת: וְאִם אָנֹשׁ חָד יִחֹבֵב בְּשָׁלוּ וְיִקְרִיב עֹז בֶּת שְׁתֵּה לַחֲטָאֹת:	שביעי
28	And the priest shall make atonement for the soul that erreth, when he sinneth through error, before the LORD, to make atonement for him; and he shall be forgiven,	וְכִפֶּר הַכֹּהֵן עַל־הַנֶּפֶשׁ הַשֹּׁגְגָה בַּחֲטָאָה בְּשִׁגָּגָה לִפְנֵי יְהוָה לְכַפֵּר עָלָיו וְנִסְלַח לוֹ: וַיִּכְפֹּר כֹּהֵנָא עַל אָנֹשׁ דְּאִשְׁתְּלִי בַּמִּחְבִּיָּה בְּשָׁלוּ קֳדָם יְיָ לְכַפֵּרָא עָלוּהִי וַיִּשְׁתַּבֵּיָּק לֵיהּ:	28
29	both he that is home-born among the children of Israel, and the stranger that sojourneth among them: ye shall have one law for him that doeth aught in error.	הָאֶזְרָח בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹגֶר הָגֵר בְּתוֹכֵם תִּזְרֶה אֶחָת יִהְיֶה לָכֶם לַעֲשֹׂה בְּשִׁגָּגָה: וַיִּצְיָא בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְגִירָא דִּיתְגִּירֹנָא בִּינֵיהֶן אִזְרִיתָא חָדָא יְהִי לְכֹן לְדִיעְבִּיד בְּשָׁלוּ:	29
30	But the soul that doeth aught with a high hand, whether he be home-born or a stranger, the same blasphemeth the LORD; and that soul shall be cut off from among his people.	וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־תַּעֲשֶׂהוּ בִּיד רָמָה מִן־הָאֶזְרָח וּמִן־הָגֵר אֶת־יְהוָה הוּא מְגַדֵּף וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִקִּרְבַּ עַמּוּהָ: וְאָנֹשׁ דִּיעְבִּיד בְּרִישׁ גְּלִי מִן נְצִיבָא וּמִן גִּירָא קֳדָם יְיָ הוּא מְגַזֵּז וַיִּשְׁתִּיִּצִי אָנֹשָׁא הַהוּא מְגוֹ עַמּוּהָ:	30
31	Because he hath despised the word of the LORD, and hath broken His commandment; that soul shall utterly be cut off, his iniquity shall be upon him.	כִּי דְבַר־יְהוָה בָּזָה וְאֶת־מִצְוֹתוֹ הִפְרָה הַכֹּרֶת תִּפְרֹת הַנֶּפֶשׁ הַהִוא עֲוֹנָה בָּהּ: (פ) אֲרִי עַל פִּתְגָמָא דִּי בִסֵּר וַיִּת פְּקוּדוֹהִי אֲשֶׁנִּי אֲשִׁיִּצָאָה יִשְׁתִּיִּצִי אָנֹשָׁא הַהוּא חוֹבִיָּה בֵּיהּ:	31
32	And while the children of Israel were in the wilderness, they found a man gathering sticks upon the sabbath day.	וַיְהִי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מְקַשֵּׁשׁ עֵצִים בְּיוֹם הַשַּׁבָּת: וְהוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר וַאֲשַׁכְּחוּ גִבְרָא כַּד מְגַבִּיב אֵעִין בְּיוֹמָא דְּשַׁבְּתָא:	32
33	And they that found him gathering sticks brought him unto Moses and Aaron, and unto all the congregation.	וַיִּקְרִיבוּ אֹתוֹ הַמְּצָאִים אֹתוֹ מְקַשֵּׁשׁ עֵצִים אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן וְאֶל כָּל־הָעֵדָה: וְקִרְיָבוּ יְתִיה דְּאֲשַׁכְּחוּ יְתִיה כַּד מְגַבִּיב אֵעִין לְוֹת מֹשֶׁה וְלְוֹת אַהֲרֹן וְלְוֹת כָּל בְּנִשְׁתָּא:	33
34	And they put him in ward, because it had not been declared what should be done to him.	וַיִּנְיְחוּ אֹתוֹ בַּמַּשְׁמֶר כִּי לֹא פִרְשׁ מַה־יַּעֲשֶׂה לוֹ: (ס) וַאֲסֵרוּ יְתִיה בְּבֵית מִטְרָא אֲרִי לֹא אֲתַפְּרֵשׁ לְהוֹן מָא דִּיעְבְּדוֹן לֵיהּ:	34

(27) תחטא בשגגה. נעצודת אלילים (ספרי קיז): עז בת שנחה. שאר עצירות יחיד מציא כשזה או שעירה וצז קצב לה שעירה (סס):

(30) ביד רמה. צמזיד: מגדף. מחרק כמו (יחזקאל ה, טו) והיתה חרפה וגדופה (ישעיה לו, ו) אשר גדפו נערי מלך אשור. ועוד דרשו רבותינו (כריתות ז, ב. סנהדרין ז) מכאן למצרך את השם שהוא זכרת:

(31) דבר ה'. אזהרת עצודת אלילים מפי הגבורה והשאר מפי משה (ספרי שס): עונה בה. צזמן שעונה זה שלא עשה חשונה (סס):

(32) ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו. צגנותן של ישראל דצר הכתוב שלא שמרו אלא שנת ראשונה וצשניה צא זה וחללה (כריתות ז. ספרי קיג):

(33) המצאים אתו מקושש. שהתרו צו ולא הניח מלקושש אף משמאלאוהו והתרו צו (ספרי שס. סנהדרין מא, א):

35	And the LORD said unto Moses: 'The man shall surely be put to death; all the congregation shall stone him with stones without the camp.'	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה מוֹת יוֹמָת הָאִישׁ רְגוּם אֹתוֹ בְּאֲבָנִים כָּל־הָעֵדָה מִחוּץ לַמַּחֲנֶה:	וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה אֶתְקַטֵּל יִתְּיָה גֹבֶרָא רְגוּמוֹ יִתְּיָה בְּאֲבָנִיא כָּל כְּנַשְׁתָּא מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא:
36	And all the congregation brought him without the camp, and stoned him with stones, and he died, as the LORD commanded Moses.	וַיֵּצִיאוּ אֹתוֹ כָּל־הָעֵדָה אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ בְּאֲבָנִים וַיָּמָת יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: (פ)	וְאִפְּקוּ יִתְּיָה כָּל כְּנַשְׁתָּא לְמִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא וַיִּרְגְּמוּ יִתְּיָה בְּאֲבָנִיא וַיָּמָת כְּמָא דְּפִקִּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה:
37	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמִימַר:
38	'Speak unto the children of Israel, and bid them that they make them throughout their generations fringes in the corners of their garments, and that they put with the fringe of each corner a thread of blue.	דְּבַר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל־כְּנָפֵי בְּגָדֵיהֶם לְדֶרְתָּם וְנָתַנּוּ עַל־צִיצִית הַכְּנָף פֶּתִיל תְּכֵלֶת:	מְלִיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן וְיַעֲבֹדוּן לְהוֹן כְּרוֹסְפָּדִין עַל כְּנָפֵי כְּסוּתָהוֹן לְדֶרְיָהוֹן וְיִתְּנוּן עַל כְּרוֹסְפָּד כְּנָפָא חוּטָא דְּתִכְלָתָא:
39	And it shall be unto you for a fringe, that ye may look upon it, and remember all the commandments of the LORD, and do them; and that ye go not about after your own heart and your own eyes, after which ye use to go astray;	וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וּלֹא־תִתְּוֹרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶּם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם:	וְיִהוֹן לָכוֹן לְכְרוֹסְפָּדִין וְתַחֲזוּן יִתְּיָה וְתִדְכְּרוּן יָת כָּל פְּקוּדֵיא דִּי וְתַעֲבֹדוּן יִתְּיָהוֹן וְלֹא תַשְׁעוּן בְּתַר הִרְהוּר לְבָכוֹן וּבְתַר חִיזוֹ עֵינִיכוֹן דְּאַתְּנוֹן טַעַן בְּתַרְיָהוֹן:
40	that ye may remember and do all My commandments, and be holy unto your God.	לִמְעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתֵי וְהִייתֶם קְדוֹשִׁים לֹא־לְהִיכֶם:	בְּדִיל דְּתִדְכְּרוּן וְתַעֲבֹדוּן יָת כָּל פְּקוּדֵי וְתַחֲזוּן קְדִישִׁין קָדָם אֱלֹהֵכוֹן:
41	I am the LORD your God, who brought you out of the land of Egypt, to be your God: I am the LORD your God.'	אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (פ)	אֲנָא יְיָ אֱלֹהֵכוֹן דְּאַפִּיקִית יִתְּכוֹן מֵאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם לְמַתְּוִי לָכוֹן לֵאלֹהֵי אֲנָא יְיָ אֱלֹהֵכוֹן:

קט
פסוקים

- (34) כי לא פרש מה יעשה לו. לא היו יודעים באיזו מיתה ימות אצל יודעים היו שהמחלל שנת צמיתה (ספרי קיד. סנהדרין עח, ב):
- (35) רגום. פש"ט צלע"ז וכן הלך אלג"ט וכן זכור ושמור:
- (36) ויוציאו אותו. מכאן שבית הסקילה חוץ ורחוק מבית דין (ספרי שם. סנהדרין מז):
- (37) ועשו להם ציצית. על שם הפחילים המלוים זה כמו (יחזקאל ח, ג) ויקחני ציצית ראשי. דבר אחר ציצית על שם וראיתם אותו כמו (שיר ז, ט) מנץ מן המרכיס: תכלת. צבע ירוק של חלזון (מנחות מז):
- (38) וזכרתם את כל מצות ה'. שמנין גימטריא של ציצית שש מאות ושמונה חומים וחמשה קשרים הרי תרי"ג: ולא תתורו אחרי לבבכם. כמו (לעיל יג, כה) מתור הארץ. הלז והעיניים הם מרגלים לגוף ומסרסרים לו את העצירות העין רואה והלז חומד והגוף עושה את העצירות (תנחומא שלח טו):

The Haftara is Joshua 2:1 - 2:24 on page 191.

XVI	Now Korah, the son of Izhar, the son of Kohath, the son of Levi, with Dathan and Abiram, the sons of Eliab, and On, the son of Peleth, sons of Reuben, took men;	וַיִּקַּח קֹרַח בֶּן־יִצְהָר בֶּן־קָהָת וַאֲתַפְּלִיג קָרַח בֶּר יִצְהָר בֶּר בֶּן־לֵוִי וְדָתָן וַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וְאֹן בֶּן־פִּלֶת בְּנֵי רְאוּבֵן:	קורח טו
2	and they rose up in face of Moses, with certain of the children of Israel, two hundred and fifty men; they were princes of the congregation, the elect men of the assembly, men of renown;	וַיָּקֻמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְאֲנָשִׁים מִבְּנֵי־יִשְׂרָאֵל חֲמִשִּׁים וּמֵאָתָּה וְחֲמִשִּׁין רִבְרָבִי כְּנִשְׁתָּא מְעֲרָעִי זְמַן אֲנָשִׁין דְּשִׁמָּא:	2

(41) אני ה'. נאמן לשלם שכר (ספרי קטו): אלהיכם. נאמן להפרע (שם): אשר הוצאתי אתכם. על מנת כן פדיתי אתכם שתקבלו עליכם גזרתי (שם): אני ה' אלהיכם. עוד למה נאמר כדי שלא יאמרו ישראל מפני מה אמר המקום לא שנעשה ונטול שכר אנו לא עושים ולא נוטלים שכר על כרחכם אני מלככם וכן הוא אומר (יחזקאל כ, לג) אם לא ציד חזקה וגו' אמלך עליכם (שבת פח. ספרי שם). דבר אחר למה נאמר יציאת מצרים אני הוא שהצנחתי במצרים בין טפה של זכור לשאינה של זכור אני הוא עתיד להצחין ולהפרע מן התולה קלא אילן בצגדו ואומר תכלת הוא (צ"מ סא, צ) ומיסודו של רבי משה הדרשן העתקתי למה נסמכה פרשת מקושש לפרשת עבודת אלילים לומר שהמחלל את השבת כעובד עבודת אלילים שאף היא שקולה ככל המצות וכן הוא אומר בעזרא (נחמי' ט, יג"ד) ועל הר סיני ירדת וחתן לעמך תורה ומצות ואת שבת קדשך הודעת להם (חולין ה) ואף פרשת ציצית לכך נסמכה לאלו לפי שאף היא שקולה כנגד כל המצות שנאמר ועשיתם את כל מצותי: על כנפי בגדיהם. כנגד (שמות יט, ד) ואשא אתכם על כנפי נשרים. על ארבע כנפות ולא צעלת שלש ולא צעלת חמש כנגד ד' לשונות של גאולה שנאמר במצרים (שמות ו, ו-ז) והוצאתי והנלתי וגאלתי ולקחתי (וצחסי יח, צ): פתיל תכלת. על שם שכול זכורות תרגום של שכול תכלת. ומכאן היתה צלילה וכן צבע התכלת דומה לרקיע המשחיר לעת ערב ושמונה חוטים שבה כנגד שמונה ימים ששהו ישראל משיאלו ממזרים עד שאמרו שירה על הים:

(1) ויקח קרח. פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא: ויקח קרח. לקח את עצמו לזד אחד להיות נחלק מתוך העדה לעורר על הכהונה וזהו שתרגום אונקלוס ואתפלג נחלק משאר העדה להחזיק במחלוקת וכן (איוב טו, יצ) מה יקח לך לוקח אותך להפליגך משאר בני אדם. דבר אחר ויקח קרח משך ראשי סנהדראות שבהם דבצרים כמו שנאמר (במדבר כ, כה) קח את אהרן (הושע יד, ג) קחו עמכם דבצרים (תנחומא קרח א): בן יצהר בן קהת בן לוי. ולא הזכיר בן יעקב שצקש רחמים על עצמו שלא יזכר שמו על מחלוקתם שנאמר (בראשית מט, ו) וצקהלם אל תחד כבודי והיכן נזכר שמו על קרח בהתיחסם על הדוכן דבצרי הימים שנאמר (ד"ה א, ו, כ"ב) בן אביאסף בן קרח בן יצהר בן קהת בן לוי בן ישראל (תנחומא ד): ודתן ואבירם. שציל שהיה שצט ראובן שריו צחנייתם תימנה (לעיל ב, י) שכן לקהת וצניו החוגים תימנה (שם ג, כט) נשתתפו עם קרח במחלוקתו אוי לרשע אוי לשכנו (תנחומא ד). ומה ראה קרח לחלוק עם משה נתקנה על נשיאותו של אליצפן בן עוזיאל שמינהו משה נשיא על בני קהת על פי הדבור (שם א). אמר קרח אחי אבא ארבעה היו שנאמר (שמות ו, יח) ובני קהת וגו' עמרים הזכור נטלו שני בניו גדולה אחד מלך ואחד כהן גדול מי ראוי ליטול את השניה לא אני שאני בן יצהר שהוא שני לעמרם והוא מנה נשיא את בן אחיו הקטן מכולם הריני חולק עליו ומצטל את דבריו. מה עשה עמד וכנס ר"ג ראשי סנהדראות רובן משצט ראובן שכיניו והם אליצור בן שדיאור וחציריו וכיוצא בו שנאמר נשיאי עדה קריאי מועד ולהלן הוא אומר (במדבר א, טז) אלה קרואי העדה והלוצישן טליות שכולן תכלת צאו ועמדו לפני משה אמרו לו טלית שכולה של תכלת חייבת צנייית או פטורה אמר להם חייבת התחילו לשחק עליו אפשר טלית של מין אחר חוט אחד של תכלת פוטרה זו שכולה תכלת לא תפטור את עצמה (תנחומא ב): בני ראובן. דמן ואצירים ואון בן פלג:

- and they assembled themselves together against Moses and against Aaron, and said unto them: 'Ye take too much upon you, seeing all the congregation are holy, every one of them, and the LORD is among them; wherefore then lift ye up yourselves above the assembly of the LORD?' 3
- ואת־כְּנִישׁוֹ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ לַהֲוֹן סָגִי לָכֵן אֲרִי כָל כְּנִשְׁתָּא כּוֹלֵהוֹן קְדִישִׁין וּבִינֵיהוֹן שְׂרָאָ שְׂכִינְתָּא דִּי וּמְדִין אַתּוֹן מִתְרַבְּרִין עַל קַהֲלָא דִּי: 3
- And when Moses heard it, he fell upon his face. 4
- וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל-פָּנָיו: 4
- וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל אַפְוָהּ: 4
- And he spoke unto Korah and unto all his company, saying: 'In the morning the LORD will show who are His, and who is holy, and will cause him to come near unto Him; even him whom He may choose will He cause to come near unto Him. 5
- וַיְדַבֵּר אֶל-קֹרַח וְאֶל-כָּל-עֲדָתוֹ לֵאמֹר בֹּקֶר וַיֵּדַע יְהוָה אֶת-אֲשֶׁר-לוֹ וְאֶת-הַקָּדוֹשׁ וְהַקָּרִיב אֵלָיו וְאֶת אֲשֶׁר יִבְחַר-בּוֹ יִקְרִיב אֵלָיו: 5
- וּמִלִּיל עִם קֹרַח וְעִם כָּל כְּנִשְׁתֵּיהּ לְמִימַר בְּצַפְרָא וַיַּחֲדַע יְיָ יֵת דְּכָשֵׁר לִיהּ וַיֵּת דְּקָדִישׁ וַיִּקְרִיב לְקַדְמוּהִי וַיֵּת דִּיתְרַעֵי בֵּיהּ יִקְרִיב לְשִׁמּוּשֵׁיהּ: 5
- This do: take you censers, Korah, and all his company; 6
- זֹאת עֲשׂוּ קַחוּ-לָכֶם מִחֲתָתִין קֹרַח וְכָל-עֲדָתוֹ: 6
- דָּא עֲבִידוּ סְבוּ לָכֵן מִחֲתָתִין קֹרַח וְכָל כְּנִשְׁתֵּיהּ: 6
- and put fire therein, and put incense upon them before the LORD to-morrow; and it shall be that the man whom the LORD doth choose, he shall be holy; ye take too much upon you, ye sons of Levi.' 7
- וַתֵּנִי בִתָּן | אֵשׁ וְשִׁימוּ עֲלֵיהֶן | קִטְרֶת לִפְנֵי יְהוָה מִחֹר וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר-יִבְחַר יְהוָה הוּא הַקָּדוֹשׁ רַב-לָכֶם בְּנֵי לֵוִי: 7
- וַחֲבֹ בִהוֹן אִישְׁתָּא וְשׁוּ עֲלֵיהוֹן קִטְרֶת בּוֹסְמִין קְדָם יְיָ מִחֹר וַיְהִי גּוֹבְרָא דִּיתְרַעֵי יְיָ הוּא קְדִישׁ סָגִי לָכֵן בְּנֵי לֵוִי: 7

- (3) רב לכם. הרצה יותר מדאי לקחתם לעצמכם גדולה: כלם קדושים. כולם שמעו דברים צמיני מפי הגבורה: ומדוע תתנשא. אם לקחת אחת מלכות לא היה לך לצרר לאחריך כהונה לא אחת לצדכם שמעתם צמיני (שמות כ, 3) אנכי ה' אלהיך כל העדה שמעו (תנחומא ד):
- (4) ויפול על פניו. מפני המחלוקת שכבר זה צידס סרחון רביעי חטאו צעגל (שמות לב, יא) ויחל משה במתאוננים (במדבר יא, 3) ויתפלל משה במרגלים (שם יד, יג) ויאמר משה אל ה' ושמעו מצרים במחלוקתו של קרח נחרשלו ידי משל לצן מלך סכרם על אציו ופייס עליו אזהבו פעם ושתיים ושלש כשסרח רביעית נחרשלו ידי האהבה הוא אמר עד מתי אטריח על המלך שמא לא יקבל עוד ממני (תנחומא ד):
- (5) בקר ויודע וגו'. עתה עת שכרות הוא לנו ולא נכון להראות לפניו והוא היה מתכוין לדחותם שמא יחזרו בהם (תנחומא ה): בקר ויודע ה' את אשר לו. לעצודת לויה: ואת הקדוש. לכהונה: והקריב. אותם אליו (שם). והתרגום מוכיח כן ויקרב לקדמוהי יקרב לשמושיה. ומדרשו (שם) צקר אמר להם משה גבולות חלק הקצ"ה צעולמו יכולים אחת להפוך צקר לערב כן וכולו לצטל את זו שנאמר (בראשית א, ה ד) ויהי ערב ויהי צוקר ויצלל כך (דה"א כג, יג) ויצלל אהרן להקדישו וגו':
- (6) זאת עשו קחו לכם מחתות. מה ראה לומר להם כך אמר להם צדרכי העובדי כוכבים ומזלות יש נימוסים הרבה וכומרים הרבה וכולם (ס"א ואין כולם) מתקצצים בבית אחד אנו אין לנו אלא ה' אחד ארון אחד ותורה אחת ומזבח אחד וכהן גדול אחד ואחם ר"ן איש מצקשים כהונה גדולה אף אני רוצה צך הא לכם תשמיש חביב מכלל היא הקטרת החביבה מכלל הקרבנות וסם המות נתון בתוכו שבו נשרפו נדב ואציהוא לפיכך התרה בהם והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש כבר הוא בקדושתו וכי אין אנו יודעים שמי שיבחר הוא הקדוש אלא אמר להם משה הריני אומר לכם שלא תחזיבו מי שיבחר צו יא' חי וכולכם אובדים (תנחומא ה): מחתות. כלים שחומצין בהם גחלים ויש להם בית יד:
- (7) רב לכם בני לוי. דבר גדול אמרתי לכם. ולא טפשים היו שכן התרה בהם וקבלו עליהם לקרב אלא הם חטאו על

8	And Moses said unto Korah: 'Hear now, ye sons of Levi:	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-קֹרַח שְׁמֹעוּ-נָא בְנֵי לֵוִי:	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְקֹרַח שְׁמֹעוּ כֵּן בְּנֵי לֵוִי:	ישראל
9	is it but a small thing unto you, that the God of Israel hath separated you from the congregation of Israel, to bring you near to Himself, to do the service of the tabernacle of the LORD, and to stand before the congregation to minister unto them;	הֲמַעֲטַת מִכֶּם כִּי-הִבְדִּיל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶתְכֶם מֵעֵדַת יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶתְכֶם אֵלָיו לַעֲבֹד אֶת-עֲבֹדַת מִשְׁכַּן יְהוָה וּלְעֹמֵד לִפְנֵי הָעֵדָה לְשִׁרְתָּם:	הֲזָעִיר לָכֵן אֲרִי אֶפְרַיִם אֱלֹהָא דִּישְׂרָאֵל יִתְכּוֹן מִכְנֶשֶׁתָּא דִּישְׂרָאֵל לְקַרְבָּא יִתְכּוֹן לְקַדְמוּהִי לְמַפְלַח יֵת פּוֹלְחָן מִשְׁכְּנָא דִּי וְלִמְקָם קָדָם כְּנֶשֶׁתָּא לְשִׁמְשׁוּתָהוֹן:	9
10	and that He hath brought thee near, and all thy brethren the sons of Levi with thee? and will ye seek the priesthood also?	וַיִּקְרַב אֹתְךָ וְאֶת-כָּל-אֲחֵיךָ בְּנֵי-לֵוִי אִתְּךָ וּבִקְשַׁתֶּם גַּם-כְּהֻנָּה:	וַיִּקְרִיב יֵתְךָ וְיֵת כָּל אֲחֵיךָ בְּנֵי לֵוִי עִמָּךְ וּבָעֵן אֶתְוִן אַף כְּהוּנָתָא רַבָּתָא:	10
11	Therefore thou and all thy company that are gathered together against the LORD—; and as to Aaron, what is he that ye murmur against him?'	לָכֵן אַתָּה וְכָל-עֲדַתְךָ הַנֹּעֲדִים עַל-יְהוָה וְאַתְּרֵן מִה-הוּא כִּי (כ' תלוננו) [ק' תלינו] עָלָיו:	לָכֵן אַתָּ וְכָל אֲתָ וְכָל כְּנֶשֶׁתְךָ דְּאַזְדַּמְנִתוּן עַל יֵי וְאַתְרֵן מָא הוּא אֲרִי מִתְרַעַמְתוּן עַלֹּהֵי:	11
12	And Moses sent to call Dathan and Abiram, the sons of Eliab; and they said: 'We will not come up;	וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְקַרְא לְדָתָן וְלֹאבִירָם בְּנֵי אֵילִיאָב וַיֹּאמְרוּ לֹא נַעֲלֶה:	וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְמַקְרִי לְדָתָן וְלֹאבִירָם בְּנֵי אֵילִיאָב וַיֹּאמְרוּ לֹא נַסָּק:	12
13	is it a small thing that thou hast brought us up out of a land flowing with milk and honey, to kill us in the wilderness, but thou must needs make thyself also a prince over us?	הֲמַעֲטַת כִּי הָעֲלִיתָנוּ מֵאֶרֶץ זִבְתַּת חֶלֶב וּדְבַשׁ לְהַמִּיתָנוּ בְּמִדְבָּר כִּי-תִשְׁתַּחֲרַר עָלֵינוּ גַם-הַשְׁתַּחֲרַר:	הֲזָעִיר אֲרִי אֲסִיקְתָּנָא מֵאֶרֶע עֲבָדָא חֶלֶב וּדְבַשׁ לְקַטְלוּתָנָא בְּמִדְבָּרָא אֲרִי מִתְרַבָּת עֲלָנָא אַף אֶתְרַבְרָא:	13

נפשותם שנאמר (להלן יז, ג) את מחנות החטאים האלה צנפשותם. וקרח שפקח היה מה ראה לשטות זה עינו הטעתו ראה שלשת גדולה יוצאה ממנו שמואל ששקול כנגד משה ואהרן אמר שצילו אני נמלט וכ"ד משמרות עומדות לבני כולו מתנבאים צרות הקודש שנאמר (ד"ה-א כה, ה) כל אלה צנים להימן אמר אפשר כל הגדולה הזאת עתידה לעמוד ממני ואני אדום לכן נשתתף לבוא לאותה חזקה ששמע מפי משה שכולם אוצדים ואחד נמלט. אשר יבחר ה' הוא הקדוש טעה ותלה בעצמו ולא ראה יפה לפי שצניו עשו תשובה ומשה היה רואה. (תנחומא ה): רב לכם. דבר גדול נטלתם צנמכם לחלוק על הקצ"ה:

- (8) ויאמר משה אל קרח שמועו נא בני לוי. התחיל לדבר עמו דברים רכים כיון שראהו קשה עורף אמר עד שלא ישתתפו שאר השצטים ויאצדו עמו אדבר גם אל כולם התחיל לזרז בהם שמעו נא בני לוי (שם ו):
- (9) ולעמוד לפני העדה. לשיר על הדוכן:
- (10) ויקרב אתך. לאותו שירות שהרחיק ממנו שאר עדת ישראל:
- (11) לכן. שצביל כך אחת וכל עדתך הנועדים אתך על ה' כי בשליחותו עשית למת כהונה לאהרן ולא לנו הוא המחלוקת הזו:
- (12) וישלח משה וגו'. מכאן שאין מחזיקין צמחלות שיהיה משה מחזר אחריהם להשלימם בדברי שלום (סנהדרין קי'. תנחומא י'): לא נעלה. פיהם הכשילם שאין להם אלא ירידה (שם ו):

14	Moreover thou hast not brought us into a land flowing with milk and honey, nor given us inheritance of fields and vineyards; wilt thou put out the eyes of these men? we will not come up.	אִם לֹא אֶל-אֶרֶץ זֶבֶת חֶלֶב וְדִבַּשׁ הֵבִיאֲתָנוּ וְנִתְּתָן-לָנוּ נַחֲלַת שָׂדֶה וְכָרֶם הָעֵינִי הָאֲנָשִׁים הָהֵם תִּנָּקֵר לֹא נַעֲלֶה:	שני
15	And Moses was very wroth, and said unto the LORD: 'Respect not thou their offering; I have not taken one ass from them, neither have I hurt one of them.'	וַיַּחֲר מֹשֶׁה מְאֹד וַיֹּאמֶר אֶל-יְהוָה אֶל-תִּפֶּן אֶל-מִנְחָתָם לֹא חָמוּר אֶחָד מֵהֶם נִשְׁאָתִי וְלֹא הִרְעָתִי אֶת-אֶחָד מֵהֶם:	15
16	And Moses said unto Korah: 'Be thou and all thy congregation before the LORD, thou, and they, and Aaron, to-morrow;	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-קִרְחָאֶתָּה וְכָל-עֲדַתְךָ הָיוּ לִפְנֵי יְהוָה אַתָּה וְהֵם וְאַהֲרֹן מָחָר:	16
17	and take ye every man his fire-pan, and put incense upon them, and bring ye before the LORD every man his fire-pan, two hundred and fifty fire-pans; thou also, and Aaron, each his fire-pan.'	וַיִּקְחוּ אִישׁ מִחֲתָתוֹ וַיִּנְתְּתֵם עֲלֵיהֶם קִטְרֹת וְהִקְרַבְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אִישׁ מִחֲתָתוֹ חֲמִשִּׁים וּמֵאָתִים מִחֲתָת וְאַתָּה וְאַהֲרֹן אִישׁ מִחֲתָתוֹ:	17
18	And they took every man his fire-pan, and put fire in them, and laid incense thereon, and stood at the door of the tent of meeting with Moses and Aaron.	וַיִּקְחוּ אִישׁ מִחֲתָתוֹ וַיִּנְתְּנוּ עֲלֵיהֶם אֵשׁ וַיִּשְׂמוּ עֲלֵיהֶם קִטְרֹת וַיַּעֲמֵדוּ בִּפְתַח אֹהֶל מוֹעֵד וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:	18
19	And Korah assembled all the congregation against them unto the door of the tent of meeting; and the glory of the LORD appeared unto all the congregation.	וַיִּקְהַל עֲלֵיהֶם קִרְחָאֶת-כָּל-הָעֵדָה אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיֵּקֶר אֶל-יְהוָה אֶל-כָּל-הָעֵדָה: (ס)	19

(14) ותתן לנו. הדבר מוסב על לא האמור למעלה כלומר לא הביאותנו ולא נתת לנו נחלת שדה וכרם אמרת לנו (שמות ג, יז) אעלה אֶתְכֶם מעני מצרים אל ארץ וגו' משם הוצאתנו ולא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאותנו אלא גזרת עלינו להמיתנו במדבר שֶׁאִמַּרְתָּ לָנוּ (במדבר יד, כט) במדבר הזה יפלו פגריכם: העיני האנשים ההם תנקר וגו'. אפילו אתה שולח לנקר את עינינו אם לא נעלה אליך לא נעלה: האנשים ההם. כאדם החולה קללתו בחצירו:

(15) ויחר למשה מאד. נטער עד למאוד: אל תפן אל מנחתם. לפי פשוטו הקטרת שהם מקריבים לפניך מחר אל תפן אליהם והמדרש אומר (תנחומא ז) יודע אני שיש להם חלק בתמידי צבור אף חלקם לא יקובל לפניך לרצון תניחנו האש ולא תאכלנו: לא חמור אחד מהם נשאתי. לא חמורו של אחד מהם נטלתי אפילו כשהלכתי ממדין למצרים והרכבתי את אשתי ואת בני על החמור והיה לי לטול אותו החמור משלהם לא נטלתי אלא משלי (תנחומא ז). ותרסם אונקלוס שחרית לשון ארמי כן נקראת אנגריא של מלך שחור (צ"מ עה, א. צ"ב מז, א):

(16) והם. עדתך:

(17) והקרבתם וגו' איש מחדתו. החמשים ומאתים איש שצבם:

20	And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְלֹאֲהֲרֹן לְמִימֶר:	שלישי
21	'Separate yourselves from among this congregation, that I may consume them in a moment.'	הַבְדִּילוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאֶכְלֶה אֹתָם כְּרֹגֵעַ: אֲתַפְּרְשׁוּ מִגּוֹ כְּנִשְׁתָּא הָדָא וְאַשְׁיִצִי יְתֵחוּן כְּשִׁעָה:	21
22	And they fell upon their faces, and said: 'O God, the God of the spirits of all flesh, shall one man sin, and wilt Thou be wroth with all the congregation?'	וַיִּפְּלוּ עַל-פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ אֵל אֱלֹהֵי הָרוּחֹת לְכָל-בָּשָׂר הָאִישׁ אֶחָד יַחֲטֵא וְעַל כָּל-הָעֵדָה תִּקְצֹף: (ס)	22
23	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:	23
24	'Speak unto the congregation, saying: Get you up from about the dwelling of Korah, Dathan, and Abiram.'	דַּבֵּר אֶל-הָעֵדָה לֵאמֹר הֶעֱלוּ מִסְכֵּיב לְמִשְׁכַּן-קָרַח דָּתָן וְאַבִּירָם: מִלִּיל עִם כְּנִשְׁתָּא לְמִימֶר אֲסַתְּלֶקוּ מִסְּחוֹר סְחוֹר לְמִשְׁכְּנָא דְקָרַח דָּתָן וְאַבִּירָם:	24
25	And Moses rose up and went unto Dathan and Abiram; and the elders of Israel followed him.	וַיָּקָם מֹשֶׁה וַיֵּלֶךְ אֶל-דָּתָן וְאַבִּירָם וַיֵּלְכוּ אַחֲרָיו זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל:	25
26	And he spoke unto the congregation, saying: 'Depart, I pray you, from the tents of these wicked men, and touch nothing of theirs, lest ye be swept away in all their sins.'	וַיְדַבֵּר אֶל-הָעֵדָה לֵאמֹר סוּרוּ נָא מֵעַל אֲהֲלֵי הָאֲנָשִׁים הָרָשָׁעִים הָאֵלֶּה וְאַל-תִּגְעוּ בְּכָל-אֲשֶׁר לָהֶם פֶּן-תִּסָּפוּ בְּכָל-חַטֹּאתֵיהֶם: וּמִלִּיל עִם כְּנִשְׁתָּא לְמִימֶר זִוְרוּ כְּעַן מֵעַלְי מִשְׁכְּנֵי גוֹבְרִיא חִיִּיבִיא הָאֵלֵּין וְלֹא תִקְרְבוּן בְּכָל דִּילָהוֹן דְּלָמָא תִּלְקוּן בְּכָל חוֹבֵיהוֹן:	26
27	So they got them up from the dwelling of Korah, Dathan, and Abiram, on every side; and Dathan and Abiram came out, and stood at the door of their tents, with their wives, and their sons, and their little ones.	וַיַּעֲלוּ מֵעַל מִשְׁכַּן-קָרַח דָּתָן וְאַבִּירָם מִסְּכֵיב וּדָתָן וְאַבִּירָם וַיֵּצְאוּ נִצְבִים פֶּתַח אֲהֲלֵיהֶם וּנְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וְטַפָּם: וְאֲסַתְּלֶקוּ מֵעַלְי מִשְׁכְּנָא דְקָרַח דָּתָן וְאַבִּירָם מִסְּחוֹר סְחוֹר וּדָתָן וְאַבִּירָם נִפְקוּ קִימִין בְּתַרְע מִשְׁכְּנֵיהוֹן וּנְשֵׁיהוֹן וּבְנֵיהוֹן וְטַפְלָהוֹן:	27

(19) ויקהל עליהם קרח. בדברי ליזנות כל הלילה הוא הלך אלל השצטים ופתח אותם כסבורין אחס שעלי לצדי אני מקפיד איני מקפיד אלא בשציל כלכס אלו צאין ונוטלין כל הגדולות לו המלכות ולאחיו הכהונה עד שנחפתו כלס (תנחומא ז): וירא כבוד ה'. צא צעמוד ענן:

(22) אל אלהי הרוחות. יודע מחשבות אין מדתן כמדת צשר ודס מלך צשר ודס שסרחה עליו מקצת מדינה אינו יודע מי החוטא לפיכך כשהוא כועס נפרע מכולס אצל אתה לפניך גלויות כל המחשבות ויודע אתה מי החוטא: האיש אחד. הוא החוטא ואחס על כל העדה תקצוף. אמר הקדוש צ"ה יפה אמרת אני יודע ומודיע מי חטא ומי לא חטא (סס):

(24) העלו וגר. כתרנומו אסתלקו מסביבות משכן קרח:

(25) ויקם משה. כסבור שישאו לו פנים ולא עשו (מד"ר. סס ח):

(27) יצאו נצבים. צקומה זקופה ולגרף ולגרף כמו (שמואל"א יז, טז) ויתיצב ארבעים יוס דגלית (תנחומא ח): ונשיהם

28	And Moses said: 'Hereby ye shall know that the LORD hath sent me to do all these works, and that I have not done them of mine own mind.	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּזֹאת תֵּדְעוּן כִּי־יְהוָה שְׁלַחְנִי לַעֲשׂוֹת אֵת כָּל־הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה כִּי־לֹא מִלְּבִי:	28
29	If these men die the common death of all men, and be visited after the visitation of all men, then the LORD hath not sent Me.	אִם־כְּמוֹת כָּל־הָאָדָם יָמָתוּן אֱלֹהִים וּפָקַדְתָּ כָּל־הָאָדָם וּפָקַד עֲלֵיהֶם לֹא יְהוָה שְׁלַחְנִי:	29
30	But if the LORD make a new thing, and the ground open her mouth, and swallow them up, with all that appertain unto them, and they go down alive into the pit, then ye shall understand that these men have despised the LORD.'	וְאִם־בְּרִיאָה יַבְרָא יְהוָה וּפָצְתָה הָאֲדָמָה אֶת־פִּיהָ וּבָלְעָה אֹתָם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר לָהֶם וַיֵּרְדּוּ חַיִּים שְׁאֵלָה וַיֵּדְעוּתָם כִּי נִאֲצָו הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֶת־יְהוָה:	30
31	And it came to pass, as he made an end of speaking all these words, that the ground did cleave asunder that was under them.	וַיְהִי כַּכֵּלָתוֹ לְדַבֵּר אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּבָּקַע הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תַּחְתֵּיהֶם:	31
32	And the earth opened her mouth and swallowed them up, and their households, and all the men that appertained unto Korah, and all their goods.	וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת־פִּיהָ וַתִּבְלַע אֹתָם וְאֶת־בְּתֵיהֶם וְאֶת כָּל־הָאָדָם אֲשֶׁר לְקֹרַח וְאֶת כָּל־הָרְכוּשׁ:	32
33	So they, and all that appertained to them, went down alive into the pit; and the earth closed upon them, and they perished from among the assembly.	וַיֵּרְדּוּ תָם וְכָל־אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שְׁאֵלָה וַתִּכָּס עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ וַיֵּאבְדּוּ מִתּוֹךְ הַקָּהָל:	33
34	And all Israel that were round about them fled at the cry of them; for they said: 'Lest the earth swallow us up.'	וְכָל־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר סְבִיבֻתֵיהֶם נָסּוּ לְקָלָם כִּי אָמְרוּ פֶן־תִּבְלַעֵנוּ הָאָרֶץ:	34

ובניהם ושפם. צא וראה כמה קשה המחלוקת שהרי צית דין של מטה אין עונשין אלא עד שיציא שמי שערות וצית דין של מעלה עד כ' שנה וכאז אכדו אף יונקי שדים (שם ג):

(28) לעשות את כל המעשים האלה. שעשימי על פי הדבור למת לאהרן כהונה גדולה וצניו סגני כהונה ואלו כפון נשיא הקהתי:

(29) לא ה' שלחני. אלא אני עשימי הכל מדעתי וצדין הוא חולק עלי (שם ח):

(30) ואם בריאה. חדשה: יברא ה'. להמית אותם בצמיחה שלא מת זה אדם עד הנה ומה היא הצריאה ופצתה האדמה את פיה ותבלעם אז וידעתם כי נאלץ הם את ה' ואני מפי הגבורה אמרתי ורצותינו פירשו (שם יא. סנהדרין קי, א) אם בריאה פה לארץ מששת ימי בראשית מוטב ואם לאו יצרא ה':

(34) נסו לקולם. נשזיל הקול היוצא על בליעתם:

35	And fire came forth from the LORD, and devoured the two hundred and fifty men that offered the incense.	וַאֲשֶׁתָּא נִפְקַת מִן קֳדָם יי וַאֲכַלְתָּ יֵת מֵאֲתָן וְחֲמִשִּׁין גִּבּוֹרָא מִקִּרְבֵּי קְטוֹרֶת בּוֹסְמִיא:	וְאֵשׁ יֵצְאָה מֵאֵת יְהוָה וְתֹאכַל אֶת הַחֲמִשִּׁים וּמֵאֲתָן אִישׁ מִקִּרְבֵּי הַקְטֹרֶת: (ס)	35
XVII	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וּמִלִּיל יי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:	XVII
2	'Speak unto Eleazar the son of Aaron the priest, that he take up the fire-pans out of the burning, and scatter thou the fire yonder; for they are become holy;	אִמַר לְאַלְעָזָר בֶּר אֶהֱרֹן כֹּהֵנָא וַיִּפְרִישׁ יֵת מִחֲתִיתָא מִבֵּין יְקִידָא וְיֵת אִישָׁתָא יִרְחִיק לְהִלָּאָה אַרְי אֶתְקַדְשָׁא:	אִמַר אֶל־אַלְעָזָר בֶּן־אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן וַיִּרֶם אֶת־הַמִּחֲתֹת מִבֵּין הַשִּׁרְפָּה וְאֶת־הָאֵשׁ זָרַה־הֵלָאָה כִּי קִדְּשׁוּ:	2
3	even the fire-pans of these men who have sinned at the cost of their lives, and let them be made beaten plates for a covering of the altar—for they are become holy, because they were offered before the LORD—that they may be a sign unto the children of Israel.'	יֵת מִחֲתִית חֲיִיבִיא הָאֵלִין דְּאֶתְחִיבּוּ בְּנִפְשָׁתְהוֹן וַיַּעֲבִדוּן יְתָהוֹן טָסִין דְּרִידִין חוּפָאָה לְמַדְבָּחָא אַרְי קְרִיבּוֹנִין קֳדָם יי וְאֶתְקַדְשָׁא וַיְהִיוּן לְאֵת לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל:	אֵת מִחֲתֹת הַחֲטָאִים הָאֵלֶּה בְּנִפְשָׁתָם וַעֲשׂוּ אֹתָם רִקְעֵי פָחִים צָפוּי לְמִזְבֵּחַ כִּי־ הִקְרִיבָם לִפְנֵי־יְהוָה וַיִּקְדְּשׁוּ וַיְהִיוּ לְאֹת לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל:	3
4	And Eleazar the priest took the brazen fire-pans, which they that were burnt had offered; and they beat them out for a covering of the altar,	וַיִּסֵּב אֶלְעָזָר כֹּהֵנָא יֵת מִחֲתִית נְחָשָׁא דְקִרְיָבו יְקִידָא וְרִידִיוֹנִין חוּפָאָה לְמַדְבָּחָא:	וַיִּקָּח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת מִחֲתֹת הַנְּחָשֶׁת אֲשֶׁר הִקְרִיבו הַשִּׁרְפִּים וַיִּרְקְעוּם צָפוּי לְמִזְבֵּחַ:	4
5	to be a memorial unto the children of Israel, to the end that no common man, that is not of the seed of Aaron, draw near to burn incense before the LORD; that he fare not as Korah, and as his company; as the LORD spoke unto him by the hand of Moses.	דְּוִכְרָנָא לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדִיל דְּלֹא יִקְרַב גִּבּוֹר חִילוּנִי דְלֹא מִזְרַע אֶהֱרֹן הוּא לְאַסְקָא קְטוֹרֶת בּוֹסְמִין קֳדָם יי וְלֹא יְהִי כְקֹרַח וְכַנְשִׁיתָּהּ כְּמֵא דְּמִלִּיל יי בִּידָא דְּמֹשֶׁה לִיהִי:	זְכָרוֹן לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא־יִקְרַב אִישׁ זָר אֲשֶׁר לֹא מִזְרַע אֶהֱרֹן הוּא לְהַקְטִיר קְטֹרֶת לִפְנֵי יְהוָה וְלֹא־יִהְיֶה כְּקֹרַח וְכַעֲדָתוֹ כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה לוֹ: (פ)	5

- (2) ואת האש. שנתון המחתות: זרה הלאה. לארץ מעל המחתות: כי קדשו. המחתות ואסורין צהנאה שהרי עשאו כל שרת:
- (3) החטאים האלה בנפשותם. שנעשו פושעים בנפשותם שנחלקו על הקצ"ה (יומא לו): רקעי. רדידין: פחים. טסין מרודדין טינצי"ש צלע"ז: צפוי למזבח. למזבח הנחשת: ויהיו לאות. לזכרון שיאמרו אלו היו מאותם שנחלקו על הכהונה ונשרפו:
- (4) וירקעום. אינטינדר"ש צלע"ז:
- (5) ולא יהיה בקרח. כדי שלא יהיה כקרח: כאשר דבר ה' ביד משה לו. כמו עליו על אהרן דבר אל משה שיהיה הוא ובניו כהנים לפיכך לא יקרב אדם זר אשר לא מורע אהרן וגו' וכן כל לי ולו ולהם הסמוכים אכל דבור פתרונו כמו על. ומדרשו (תנחומא לו, יא) על קרח ומהו ביד משה ולא כתב אל משה רמז לחולקים על הכהונה שלוקין בצרעת כמו שלקה משה בזיו שנאמר (שמות 7, 1) ויוציאה והנה ידו מורעת כשלג ועל כן לקה עוזיה בצרעת (דעה"צ כ, כ):

<p>6 But on the morrow all the congregation of the children of Israel murmured against Moses and against Aaron, saying: 'Ye have killed the people of the LORD.'</p>	<p>וַיִּלְנוּ כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל וַאֲתָרְעֻמוּ כָּל כְּנַשְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיוֹמָא דִּבְתְּרוּהִי עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן לֵאמֹר אַתֶּם הִמַּתֶּם אֶת-עַם יְהוָה:</p>	<p>6 מִמַּחֲרֹת עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן לֵאמֹר אַתֶּם הִמַּתֶּם אֶת-עַם יְהוָה:</p>
<p>7 And it came to pass, when the congregation was assembled against Moses and against Aaron, that they looked toward the tent of meeting; and, behold, the cloud covered it, and the glory of the LORD appeared.</p>	<p>וַיְהִי בַּהֲקָהֵל הָעֵדָה עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן וַיַּפְּנוּ אֶל-אַהֲל מוֹעֵד וַהֲנִה כֶּסֶהוּ הָעָנָן וַיֵּרָא כְבוֹד יְהוָה:</p>	<p>7 וַיְהִי בַּהֲקָהֵל הָעֵדָה עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן וַיַּפְּנוּ אֶל-אַהֲל מוֹעֵד וַהֲנִה כֶּסֶהוּ הָעָנָן וַיֵּרָא כְבוֹד יְהוָה:</p>
<p>8 And Moses and Aaron came to the front of the tent of meeting.</p>	<p>וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל-פְּנֵי אַהֲל מוֹעֵד: (ס)</p>	<p>8 וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל-פְּנֵי אַהֲל מוֹעֵד: (ס)</p>
<p>9 And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:</p>	<p>9 רַבִּיעִי וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>
<p>10 'Get you up from among this congregation, that I may consume them in a moment.' And they fell upon their faces.</p>	<p>הֲרֻמוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאֶכְלָה אֹתָם כְּרֹגַע וַיִּפְּלוּ עַל-פְּנֵיהֶם:</p>	<p>10 הֲרֻמוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאֶכְלָה אֹתָם כְּרֹגַע וַיִּפְּלוּ עַל-פְּנֵיהֶם:</p>
<p>11 And Moses said unto Aaron: 'Take thy fire-pan, and put fire therein from off the altar, and lay incense thereon, and carry it quickly unto the congregation, and make atonement for them; for there is wrath gone out from the LORD: the plague is begun.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן סֹב יְת אֶת-הַמִּחָתָה וְתֵן-עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׁים קִטְרֶת וְהוֹלֵךְ מִהֵרָה אֶל-הָעֵדָה וְכִפֵּר עֲלֵיהֶם כִּי-יֵצֵא הַקֶּצֶף מִלִּפְנֵי יְהוָה הַחֵל הַנֶּגֶף:</p>	<p>11 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן קַח אֶת-הַמִּחָתָה וְתֵן-עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׁים קִטְרֶת וְהוֹלֵךְ מִהֵרָה אֶל-הָעֵדָה וְכִפֵּר עֲלֵיהֶם כִּי-יֵצֵא הַקֶּצֶף מִלִּפְנֵי יְהוָה הַחֵל הַנֶּגֶף:</p>
<p>12 And Aaron took as Moses spoke, and ran into the midst of the assembly; and, behold, the plague was begun among the people; and he put on the incense, and made atonement for the people.</p>	<p>וַיִּקַּח אַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה וַיֵּרָץ אֶל-תּוֹךְ הַקָּהֵל וַהֲנִה הַחֵל הַנֶּגֶף בָּעָם וַיִּתֵּן אֶת-הַקִּטְרֹת וַיִּכְפֹּר עַל-הָעָם:</p>	<p>12 וַיִּקַּח אַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה וַיֵּרָץ אֶל-תּוֹךְ הַקָּהֵל וַהֲנִה הַחֵל הַנֶּגֶף בָּעָם וַיִּתֵּן אֶת-הַקִּטְרֹת וַיִּכְפֹּר עַל-הָעָם:</p>
<p>13 And he stood between the dead and the living; and the plague was stayed.</p>	<p>וַיַּעֲמֵד בֵּין-הַמֵּתִים וּבֵין הַחַיִּים וַתֵּעָצֵר הַמִּגֵּפָה:</p>	<p>13 וַיַּעֲמֵד בֵּין-הַמֵּתִים וּבֵין הַחַיִּים וַתֵּעָצֵר הַמִּגֵּפָה:</p>

(11) וכפר עליהם. (12) זה מסר לו מלאך המות כשעלה לרקיע שהקטרת עוזר המגפה כדאיחא צמסכת שצח (פט, ח); (13) ויעמוד בין המתים וגו'. אחז את המלאך והעמידו על כרחו אמר לו המלאך הנח לי לעשות שליחותי אמר לו משה זוני לעכב על ידך אמר לו אני שלוחו של מקום ואתה שלוחו של משה אמר לו אין משה אומר כלום מלצו אלא מפי הגבורה אם אין אתה מאמין הרי הקצ"ה ומשה אל פתח אהל מועד צא עמי ושאל וזהו שנאמר וישב אהרן אל משה (מכילתא). תנחומא תלזא (טו). דבר אחר למה צקטרת לפי שהיו ישראל מליזין ומרננים אחר הקטרת לומר סם המות הוא על ידו מתו נדב ואזיהוא על

14	Now they that died by the plague were fourteen thousand and seven hundred, besides them that died about the matter of Korah.	וַיְהִיו הַמָּתִים בַּמִּגַּפָּה אַרְבָּעַת עָשָׂר אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת מִלֶּכֶד הַמָּתִים עַל־דִּבְר־קֶרַח:	וַהֲיוּ דָמֵיהֶם בְּמוֹתָנָא אַרְבַּעַת עָשָׂר אֶלֶפִין וּשְׁבַע מֵאָה בַר מִדָּמֵיהֶם עַל פְּלוּגְתָּא דִּקְרַח:
15	And Aaron returned unto Moses unto the door of the tent of meeting, and the plague was stayed.	וַיָּשָׁב אַהֲרֹן אֶל־מֹשֶׁה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְהַמִּגַּפָּה נִעְצָרָה: (פ)	וְתַב אַהֲרֹן לִוֹת מֹשֶׁה לְתַרְעַ מִשְׁכָּן זְמָנָא וּמוֹתָנָא אֶתְכַלִּי:
16	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:	וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֹר:
17	'Speak unto the children of Israel, and take of them rods, one for each fathers' house, of all their princes according to their fathers' houses, twelve rods; thou shalt write every man's name upon his rod.	דִּבְרוּ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְקַח מֵאֲתָם מִטָּה מִטָּה לְבֵית אָב מֵאֵת כָּל־נְשִׂאֵיהֶם לְבֵית אֲבֹתָם שְׁנַיִם עָשָׂר מִטּוֹת אִישׁ אֶת־שְׁמוֹ תִּכְתֹּב עַל־מִטָּהוּ:	מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְסַב מִנְהוֹן חוּטְרָא חוּטְרָא לְבֵית אָבָא מִן כָּל רַבְרַבְנֵיהוֹן לְבֵית אֲבָהֶתְהוֹן תִּרִי עָשָׂר חוּטְרִין גָּבַר יֵת שְׁמֵיהּ תִּכְתֹּב עַל חוּטְרֵיהּ:
18	And thou shalt write Aaron's name upon the rod of Levi, for there shall be one rod for the head of their fathers' houses.	וְאֵת שֵׁם אַהֲרֹן תִּכְתֹּב עַל־מִטָּה לִּי בִי מִטָּה אֶחָד לְרֹאשׁ בֵּית אֲבֹתָם:	וְיֵת שְׁמָא דַּאֲהֲרֹן תִּכְתֹּב עַל חוּטְרָא דְלִוִי אֲרִי חוּטְרָא חַד לְרִישׁ בֵּית אֲבָהֶתְהוֹן:
19	And thou shalt lay them up in the tent of meeting before the testimony, where I meet with you.	וְהִנַּחְתָּם בְּאֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי הָעֵדוּת אֲשֶׁר אֲנִיעַד לָכֶם שָׁמָּה:	וְתַצְנַעְנִין בְּמִשְׁכָּן זְמָנָא קֳדָם סְהַדוּתָא דְאַזְמִין מִימְרֵי לְכוּן תִּמְן:
20	And it shall come to pass, that the man whom I shall choose, his rod shall bud; and I will make to cease from Me the murmurings of the children of Israel, which they murmur against you.'	וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר אֲבָחֶר־בּוֹ מִמֵּהוּ יִפְרָח וְהִשְׁכַּתִּי מֵעַלִי אֶת־תַּלְנוּת בְּנֵי יִשְ�רָאֵל אֲשֶׁר הֵם מַלִּינִם עָלֵיכֶם:	וְהָיָ גּוֹבְרָא דַּאֲתַרְעֵי בֵיהּ חוּטְרֵיהּ יִנְעִי וְאַנִּית מִן קֳדָמִי יֵת תִּירַעְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְאַנּוּן מִתַּרְעֵמִין עָלֵיכוּן:
21	And Moses spoke unto the children of Israel; and all their princes gave him rods, for each prince one, according to their fathers' houses, even twelve rods; and the rod of Aaron was among their rods.	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּתְנוּ אֵלָיו כָּל־נְשִׂאֵיהֶם מִטָּה לְנִשְׂיָא אֶחָד מִטָּה לְנִשְׂיָא אֶחָד לְבֵית אֲבֹתָם שְׁנַיִם עָשָׂר מִטּוֹת וּמִמֵּה אַהֲרֹן בְּתוֹךְ מִטּוֹתָם:	וּמִלִּיל מֹשֶׁה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּהְיוּ לֵיהּ כָּל רַבְרַבְנֵיהוֹן חוּטְרָא לְרִבָּא חַד חוּטְרָא לְרִבָּא חַד לְבֵית אֲבָהֶתְהוֹן תִּרִי עָשָׂר חוּטְרִין וְחוּטְרָא דַּאֲהֲרֹן בְּגוֹ חוּטְרֵיהוֹן:

ידו נשרפו חמשים ומאתים איש אמר הקב"ה תראו שעוצר מגפה הוא והחטא הוא הממית (מכילתא ויסע פרשה ו. זכרות לג, א):

(18) כי משה אחד. אף על פי שחלקתים לשתי משפחות משפחת כהונה לצד ולויה לצד מכל מקום שצט אחד הוא:

(20) והשכתי. כמו (בראשית ח, א) וישכו המים (אסתר ז, י) וחמת המלך שככה:

(21) בתוך מטותם. הניחו צאמנע שלא יאמרו מפני שהניחו צלל שכניה פרח (תנחומא אחרי ח):

- 22 And Moses laid up the rods before the LORD in the tent of the testimony. וַיָּנִחַ מֹשֶׁה אֶת־הַמִּטֵּה לִפְנֵי יְהוָה בְּאֹהֶל הָעֵדוּת: וַאֲצַנֵּעַ מֹשֶׁה יֵת חוֹטְרֵי אֶדְם בְּמִשְׁכְּנָא דְסִהְדוּתָא:
- 23 And it came to pass on the morrow, that Moses went into the tent of the testimony; and, behold, the rod of Aaron for the house of Levi was budded, and put forth buds, and bloomed blossoms, and bore ripe almonds. וַיְהִי מִמָּחָרֶת וַיָּבֹא מֹשֶׁה אֶל־אֹהֶל הָעֵדוּת וַיִּהְיֶה פָּרַח מִמֶּה אֶהָרֹן לְבֵית לְוִי וַיֵּצֵא פָּרַח וַיִּצֵּץ צִיץ וַיִּגְמַל שְׂקָדִים: וְהָיָה בַּיּוֹמָא דְבִתְרוּהִי וְעָאֵל מֹשֶׁה לְמִשְׁכְּנָא דְסִהְדוּתָא וְהָא יְעָא חוֹטְרָא דְאֶהָרֹן לְבֵית לְוִי וַאֲפִיק לְבַלְבִּין וַאֲנִיץ נֶץ וְכַפִּית שְׂגָדִין:
- 24 And Moses brought out all the rods from before the LORD unto all the children of Israel; and they looked, and took every man his rod. וַיֵּצֵא מֹשֶׁה אֶת־כָּל־הַמִּטֵּה מִלִּפְנֵי יְהוָה אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּרְאוּ וַיִּקְחוּ אִישׁ מִמֶּהוּ: (פ)
- 25 and the LORD said unto Moses: 'Put back the rod of Aaron before the testimony, to be kept there, for a token against the rebellious children; that there may be made an end of their murmurings against Me, that they die not.' וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה אֲתִיב יֵת חוֹטְרָא דְאֶהָרֹן קֳדָם סִהְדוּתָא לְמִשְׁמֶרֶת לְאוֹת לְבְנֵי־מְרִי וְתִכְּל תְּלוּנָתָם מַעְלִי וְלֹא יָמָתוּ:
- 26 Thus did Moses; as the LORD commanded him, so did he. וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ כֵּן עָשָׂה: (פ)
- 27 And the children of Israel spoke unto Moses, saying: 'Behold, we perish, we are undone, we are all undone.' וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר הֵן גּוֹעֵגְנוּ אֲבָדְנוּ כָּלֵנוּ אֲבָדְנוּ:
- 28 Every one that cometh near, that cometh near unto the tabernacle of the LORD, is to die; shall we wholly perish? כָּל הַקֶּרֶב | הַקֶּרֶב אֶל־מִשְׁכַּן יְהוָה יָמוּת הָאֵם תָּמוּנוּ לְגֹועַ: (ס) כָּל דְּקָרִיב מִקֶּרֶב לְמִשְׁכְּנָא דִּי מָאִית הָא אֲנַחְנָא סִיפִין לְמָמָת:

(23) ויצא פרח. כמשמעו: ציץ. הוא חנטת הפרי כשהפרח נופל: ויגמל שקדים. כשהוכר הפרי הוכר שהן שקדים לשון (בראשית כא, ח) ויגדל הילד ויגמל ולשון זה מזוי צפרי האילן כמו (ישעיה יח, ה) וצוסר גומל יהיה נזה. ולמה שקדים, הוא הפרי הממהר להפריח מכל הפירות אף המעורר על הכהונה פורענותו ממחרת לצא כמו שמצינו בעוזיה (ד"ה"כ כו, יט) והלזרעת זרחה צמחו (מדרש אגדה) ותרגמו וכפית שגדין כמין אשכול שקדים יחד כפותים זה על זה: (25) למשמרת לאות. לזכרון שצמחתי צאהרן הכהן ולא ליונו עוד על הכהונה: ותכל תלונתם. כמו ותכלה תלונתם לשון זה שם מפעל יחיד לשון נקבה כמו תלונתם מרמורי"ש צלע"ו יש חילוק בין תלונתם לתלונתם תלונה אחת תלונותם שם דבר צלשון יחיד ואפילו הם תלונות הרבה: (28) כל הקרב הקרב וגו'. אין אנו יכולין להיות זהירין בכך כולנו רשאים להכנס לחצר אהל מועד ואחד שיקריב עצמו יותר מחזריו ויכנס לתוך אהל מועד ימות: האם תמנו לגוע. שמה הופקרנו למיתה:

XVIII	<p>And the LORD said unto Aaron: "Thou and thy sons and thy fathers' house with thee shall bear the iniquity of the sanctuary; and thou and thy sons with thee shall bear the iniquity of your priesthood.</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן אֶתְּהָ וּבְנֵיךָ וּבֵית־אָבִיךָ אֶתְּהָ תִשָּׂאוּ אֶת־עֲוֹן הַמִּקְדָּשׁ וְאֶתְהָ וּבְנֵיךָ אֶתְּהָ תִשָּׂאוּ אֶת־עֲוֹן כֹּהֲנֵיכֶם:</p>	<p>XVIII</p>
2	<p>And thy brethren also, the tribe of Levi, the tribe of thy father, bring thou near with thee, that they may be joined unto thee, and minister unto thee, thou and thy sons with thee being before the tent of the testimony.</p>	<p>וְאִם אֶת־אֶחָיְךָ מִשֵּׁבֶט אָבִיךָ הַקָּרֵב אֶתְּהָ וְיָלְווּ עִלֶּיךָ וְיִשְׁרְתוּךָ וְאֶתְהָ וּבְנֵיךָ אֶתְּהָ לִפְנֵי אֹהֶל הָעֵדֻת:</p>	<p>2</p>
3	<p>And they shall keep thy charge, and the charge of all the Tent; only they shall not come nigh unto the holy furniture and unto the altar, that they die not, neither they, nor ye.</p>	<p>וְשָׁמְרוּ מִשְׁמֶרֶתְךָ וּמִשְׁמֶרֶת כָּל כָּל־הָאֹהֶל אֲךָ אֶל־כָּל־יְהוָה וְאֶל־הַמִּזְבֵּחַ לֹא יִקְרְבוּ וְלֹא יָמוּתוּ גַם־הֵם גַּם־אַתֶּם:</p>	<p>3</p>
4	<p>And they shall be joined unto thee, and keep the charge of the tent of meeting, whatsoever the service of the Tent may be; but a common man shall not draw nigh unto you.</p>	<p>וְנָלְווּ עִלֶּיךָ וְשָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמֶרֶת אֹהֶל מוֹעֵד לְכָל עֲבֹדַת הָאֹהֶל וְזָר לֹא־יִקְרַב אֲלֵיכֶם:</p>	<p>4</p>
5	<p>And ye shall keep the charge of the holy things, and the charge of the altar, that there be wrath no more upon the children of Israel.</p>	<p>וְשָׁמְרֶתֶם אֶת מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ וְאֶת מִשְׁמֶרֶת הַמִּזְבֵּחַ וְלֹא־יִהְיֶה עוֹד קֶצֶף עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>5</p>
6	<p>And I, behold, I have taken your brethren the Levites from among the children of Israel; for you they are given as a gift unto the LORD, to do the service of the tent of meeting.</p>	<p>וְאֲנִי הִנֵּה לִקְחָתִי אֶת־אֶחֱיֵיכֶם הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֶם מִתְּנָה נְתֻנִים לַיהוָה לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד:</p>	<p>6</p>

- (1) ויאמר ה' אל אהרן. למשה אמר שיאמר לאהרן להזהירו על תקנת ישראל שלא יכנסו למקדש (ספרי קיז): אתה ובניך ובית אביך. הם בני קהת אבי עמרם (שם קטז): תשא את עון המקדש. עליכם אני מטיל עונש הזרים שיטעאו בעסקי הדברים המקודשים המסורים לכם הוא האהל והארון והשלחן וכלי הקדש אחס תשצו ותזהירו על כל זר הצא ליגע: ואתה ובניך. הכהנים: תשא את עון כהונתכם. שאינה מסורה ללוים ותזהירו הלוים השוגגים שלא יגעו אליכם בעבודתכם:
- (2) וגם את אחיך. בני גרשון ובני מררי: וילוו. ויתחצרו אליכם להזהיר גם את הזרים מלהתקרב אליהם: וישרתוך. צשמירת השערים ולמנות מהם גוזרין ואמרכלין (שם. זכחס נז):
- (3) וקרוב אליכם. אתכם אני מזהיר על כך:
- (4) ולא יהיה עוד קצף. כמו שהיה כבר שנאמר (במדבר יז, יא) כי ילא הקצף (ספרי):
- (5) לכם מתנה נתנים. יכול לעבודתכם של הדיוט תלמוד לומר לה' כמו שמפורש למעלה לשמור משמרת גוזרין ואמרכלין:

- 7 And thou and thy sons with thee shall keep your priesthood in everything that pertaineth to the altar, and to that within the veil; and ye shall serve; I give you the priesthood as a service of gift; and the common man that draweth nigh shall be put to death.'
וְאַתָּה וּבְנֶיךָ אִתְּךָ תִּשְׁמְרוּ אֶת־כֹּהֲנֻתְכֶם לְכָל־דָּבָר תִּמְזַבְּחוּ וּלְמִבֵּית לַפָּרֹכֶת וְעַבְדְּתֶם עֲבַדְתָּ מִתְּנָה אֶתְּךָ אֶת־כֹּהֲנֻתְכֶם וְהָזָר הַקָּרֵב יוּמָת: (פ)
- 8 And the LORD spoke unto Aaron: 'And I, behold, I have given thee the charge of My heave-offerings; even of all the hallowed things of the children of Israel unto thee have I given them for a consecrated portion, and to thy sons, as a due for ever.
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן וַאֲנִי הִנֵּה נֹתַתִּי לְךָ אֶת־מִשְׁמֶרֶת תְּרוֹמֹתַי לְכָל־קֹדֶשִׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְךָ נֹתַתִּים לְמִשְׁחָה וּלְבְנֶיךָ לְחֶק־עוֹלָם:
- 9 This shall be thine of the most holy things, reserved from the fire: every offering of theirs, even every meal-offering of theirs, and every sin-offering of theirs, and every guilt-offering of theirs, which they may render unto Me, shall be most holy for thee and for thy sons.
זֶה־יִהְיֶה לְךָ מִקֹּדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים מִן־הָאֵשׁ כָּל־קָרְבָּנָם לְכָל־מִנְחָתָם וּלְכָל־חַטָּאתָם וּלְכָל־אַשָּׁמָם אֲשֶׁר יָשִׁיבוּ לִי קֹדֶשׁ מִקֹּדָשִׁים לְךָ הוּא וּלְבְנֶיךָ:
- 10 In a most holy place shalt thou eat thereof; every male may eat thereof; it shall be holy unto thee.
בְּקֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים תֹּאכְלֶנּוּ כָּל־זָכָר יֹאכַל אֹתוֹ קֹדֶשׁ יִהְיֶה־לְךָ:
- 11 And this is thine: the heave-offering of their gift, even all the wave-offerings of the children of Israel; I have given them unto thee, and to thy sons and to thy daughters with thee, as a due for ever; every one that is clean in thy house may eat thereof.
זֶה־לְךָ תְּרוֹמַת מִתְּנָם לְכָל־תְּנוּפֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ נֹתַתִּים וּלְבְנֶיךָ וּלְבָנֹתֶיךָ אִתְּךָ לְחֶק־עוֹלָם כָּל־טָהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכַל אֹתוֹ:

(7) עבדת מתנה. צמחנה נמתיה לכס:

(8) ואני הנה נתתי לך. צשמחה. לשון שמחה הוא זה כמו (שמות 7, יד) הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמח בצלצו משל למלך שנתן שדה לאוהביו ולא כחז ולא חסם ולא העלה צערבאין בא אחד וערער (עליו) על השדה אמר לו המלך כל מי שירצה יבא ויערער לנגדך הריני כוחז וחוסם לך ומעלה צערבאין אף כאן לפי שצא קרח וערער כנגד אהרן על הכהונה בא הכחז ונתן לו כ"ד מתנות כהונה בצרית מלח עולם ולכן נסמכה פרשה זו לכאן (חולין קלג. ספרי קיז): משמרת תרומתי. שאתה צריך לשמרון צטהרה: למשחה. לגדולה (ספרי שס):

(9) מן האש. לאחר הקטרת האשים: כל קרבנם. כגון זבחי שלמי צבור (שס): מנחתם חטאתם ואשמים. כמשמעו: אשר ישיבו לי. זה גול הגר (שס):

(10) בקדש הקדשים תאכלנו וגו'. למד על קדשי קדשים שאין נאכלין אלא צעורה ולזכרי כהונה (שס):

(11) תרומת מתנם. המורס מן המודה ומהשלמים ואיל נזיר: לכל תנופות. שהרי אלו טעונין תנופה (שס): כל טהור. ולא טמאים (ספרי). דבר אחר כל טהור לרצות אשמו:

12	All the best of the oil, and all the best of the wine, and of the corn, the first part of them which they give unto the LORD, to thee have I given them.	כָּל חֵלֶב יִצְהָר וְכָל-חֵלֶב תִּירוֹשׁ וְדָגָן רִאשִׁיתָם אֲשֶׁר-יִתְּנוּ לַיהוָה לָךְ נְתַתִּים: כָּל טוֹב מִשֶּׁח וְכָל טוֹב חֹמֶר וְעֹבֵר רִישִׁיתָהוֹן דִּיהֲנִין קָדָם יי לךְ יִתְּנֶנּוּ:	12
13	The first-ripe fruits of all that is in their land, which they bring unto the LORD, shall be thine; every one that is clean in thy house may eat thereof.	בְּכֹרֵי כָל-אֲשֶׁר בְּאֶרֶצָם אֲשֶׁר-יָבִיאוּ לַיהוָה לָךְ יִהְיֶה כָל-מְהֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכְלֶנּוּ: בְּכֹרֵי כָל דְּבֹאֲרֵהוֹן דִּייתוֹן קָדָם יי דִּילְךָ יְהִי כָל דִּידְפִי בְּבֵיתְךָ יִכְלִינֵה:	13
14	Every thing devoted in Israel shall be thine.	כָּל-תְּרֹם בְּיִשְׂרָאֵל לָךְ יִהְיֶה: כָּל חֶרֶם בְּיִשְׂרָאֵל דִּילְךָ יְהִי:	14
15	Every thing that openeth the womb, of all flesh which they offer unto the LORD, both of man and beast, shall be thine; howbeit the first-born of man shalt thou surely redeem, and the firstling of unclean beasts shalt thou redeem.	כָּל-פֶּטֶר רֶחֶם לְכָל-בֶּשָׂר אֲשֶׁר-יִקְרִיבוּ לַיהוָה בְּאָדָם וּבְבִהֵמָה יִהְיֶה-לָּךְ אֵדוּ פֶדְיָה תְּפִדֶּה אֶת בְּכוֹר הָאָדָם וְאֶת בְּכוֹר-הַבִּהֵמָה הַטְּמֵאָה תְּפִדֶּה: כָּל פֶּתַח וּלְדָא לְכָל בֶּשָׂר דִּיקְרִבּוֹן קָדָם יי בְּאָנְשָׁא וּבְכַעֲרָא יְהִי לָךְ בְּרִם מִפְּרֹק תְּפְרוֹק יֵת בּוֹכְרָא דְאָנְשָׁא וְיֵת בּוֹכְרָא דְכַעֲרָא מְסַאֲבָא תְּפְרוֹק:	15
16	And their redemption-money—from a month old shalt thou redeem them—shall be, according to thy valuation, five shekels of silver, after the shekel of the sanctuary—the same is twenty gerahs.	וּפְדוּיָם מִבֶּן-חֹדֶשׁ תְּפִדֶּה בְּעֶרְכָּךְ כֶּסֶף חֲמִשָּׁת שֶׁקֶלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הוּא: וּפְדוּקְנִיָה מִבֶּן יֶרֶחָא תְּפְרוֹק בְּפְדוּקְנִיָה כֶּסֶף חֲמִישׁ סָלְעִין בְּסָלְעֵי קוּדְשָׁא עֶשְׂרִין מְעִין הוּא:	16
17	But the firstling of an ox, or the firstling of a sheep, or the firstling of a goat, thou shalt not redeem; they are holy: thou shalt dash their blood against the altar, and shalt make their fat smoke for an offering made by fire, for a sweet savour unto the LORD.	אֵד בְּכוֹר-שׁוֹר אוֹ-בְכוֹר כֶּשֶׁב אוֹ-בְכוֹר עֵז לֹא תְּפִדֶּה קֹדֶשׁ הֵם אֶת-דָּמָם תִּזְרֹק עַל-הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת-חֵלְבָם תִּקְטִיר אֵשָׁה לַיהוָה נִיחֹחַ לַיהוָה: בְּרִם בּוֹכְרָא דְתוֹרָא אוֹ בּוֹכְרָא דְאִמְרָא אוֹ בּוֹכְרָא דְעֵז לֹא תְּפְרוֹק קוּדְשָׁא אֲנִין יֵת דְּמֵהוֹן תִּזְרוֹק עַל מִדְּבָחָא וְיֵת תְּרַבְּהוֹן תְּסִיק קוּרְבָן לְאַחַבְבְּלָא בְּרַעְוָא קָדָם יי:	17
18	And the flesh of them shall be thine, as the wave-breast and as the right thigh, it shall be thine.	וּבִשְׂרָם יִהְיֶה-לָּךְ כַּחֲזֶה וְהַתְּנוּפָה וּכְשׁוֹק הַיָּמִין לָךְ יִהְיֶה: וּבִשְׂרָהוֹן יְהִי לָךְ כַּחֲדָיָא דְאַרְמוּתָא וּכְשָׂקָא דִּימִינָא דִּילְךָ יְהִי:	18

(12) ראשיתם. היא תרומה גדולה:

(18) כחזה התנופה וכשוק הימין. של שלמים שנאכלים לכהנים לנשיהם ולצניהם ולעצדיהם לשני ימים ולילה אחד אף הצבור נאכל לשני ימים ולילה אחד (זבחים נו. ספרי קיט): לך ידיה. צא רבי עקיבא ולמד הוסיף לך הכתוב הויה אחרת שלא תאמר כחזה ושוק של תודה שאינו נאכל אלא ליום ולילה (ספרי שם):

<p>19 All the heave-offerings of the holy things, which the children of Israel offer unto the LORD, have I given thee, and thy sons and thy daughters with thee, as a due for ever; it is an everlasting covenant of salt before the LORD unto thee and to thy seed with thee.'</p>	<p>כָּל־תְּרוּמַת הַקִּדְשִׁים אֲשֶׁר יָרִימוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לַיהוָה נְתַתִּי לָךְ וּלְבָנֶיךָ וּלְבִנְתֶיךָ אֵתֶךָ לְחֶק־עוֹלָם בְּרִית מִלַּח עוֹלָם הוּא לִפְנֵי יְהוָה לָךְ וּלְיִרְעֶךָ אֵתֶךָ:</p>	<p>19 כל תרומת הקדשים אשר ירימו בנֵי־יִשְׂרָאֵל לַיהוָה נְתַתִּי לָךְ וּלְבָנֶיךָ וּלְבִנְתֶיךָ אֵתֶךָ לְחֶק־עוֹלָם בְּרִית מִלַּח עוֹלָם הוּא לִפְנֵי יְהוָה לָךְ וּלְיִרְעֶךָ אֵתֶךָ:</p>
<p>20 And the LORD said unto Aaron: 'Thou shalt have no inheritance in their land, neither shalt thou have any portion among them; I am thy portion and thine inheritance among the children of Israel.</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְיָ לְאַהֲרֹן בְּאַרְעֵהוֹן לֹא תַחֲסִין וְחֶלֶק לֹא יִהְיֶה לָךְ בִּיְמֵיהֶוֹן מִתָּנִן דִּיתְבִּית לָךְ אֲנִי חֶלְקְךָ וְאַחֲסֵנֶךָ בְּגוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>20 וַיֹּאמֶר יְיָ לְאַהֲרֹן בְּאַרְצָם לֹא תִנְחֹל וְחֶלֶק לֹא־יִהְיֶה לָךְ בְּתוֹכָם אֲנִי חֶלְקְךָ וְנַחֲלָתְךָ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (ט)</p>
<p>21 And unto the children of Levi, behold, I have given all the tithe in Israel for an inheritance, in return for their service which they serve, even the service of the tent of meeting.</p>	<p>וּלְבָנִי לֹוי הִנֵּה נְתַתִּי כָל־מַעֲשֶׂר בְּיִשְׂרָאֵל לְנִחְלָה חֶלֶף עֲבָדְתָם אֲשֶׁר־הֵם עֹבְדִים אֶת־עַבְדְּתָ אֹהֶל מוֹעֵד:</p>	<p>21 וּלְבָנִי לֹוי הִנֵּה נְתַתִּי כָל־מַעֲשֶׂר בְּיִשְׂרָאֵל לְנִחְלָה חֶלֶף עֲבָדְתָם אֲשֶׁר־הֵם עֹבְדִים אֶת־עַבְדְּתָ אֹהֶל מוֹעֵד:</p>
<p>22 And henceforth the children of Israel shall not come nigh the tent of meeting, lest they bear sin, and die.</p>	<p>וְלֹא יִקְרְבוּ עוֹד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁכַּן זִמְנָא לְסַבְּלָא חוּבָא לְמָוֶת:</p>	<p>22 וְלֹא־יִקְרְבוּ עוֹד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד לְשֹׂאת חַטָּא לְמוֹת:</p>
<p>23 But the Levites alone shall do the service of the tent of meeting, and they shall bear their iniquity; it shall be a statute for ever throughout your generations, and among the children of Israel they shall have no inheritance.</p>	<p>וְיַפְלִחוּ לִינְאִי אֲנִי יֵת פּוֹלְחִין מִשְׁכַּן זִמְנָא וְאֲנִי יִסְבְּלוּן חוּבֵיהֶוֹן קָם עָלֵם לְדָרִיכוֹן וּבְגוֹ בְנֵי יִשְ�רָאֵל לֹא יַחֲסֵנוּן אַחֲסֵנָא:</p>	<p>23 וְעַבְד חֶלְוִי הוּא אֶת־עַבְדְּתָ אֹהֶל מוֹעֵד וְהֵם יִשְׂאוּ עוֹנָם חֶקֶת עוֹלָם לְדָרְתֵיכֶם וּבְתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחִלוּ נַחֲלָה:</p>
<p>24 For the tithe of the children of Israel, which they set apart as a gift unto the LORD, I have given to the Levites for an inheritance; therefore I have said unto them: Among the children of Israel they shall have no inheritance.'</p>	<p>אֲרִי יֵת מַעֲשֶׂר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דִּיפָּרְשׁוּן קָדָם יְיָ אַפְרָשׁוּתָא יְהִיבִית לִינְאִי לְאַחֲסֵנָא עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יַחֲסֵנוּן אַחֲסֵנָא:</p>	<p>24 כִּי אֶת־מַעֲשֶׂר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָרִימוּ לַיהוָה תְּרוּמָה נְתַתִּי לְלִוִּים לְנִחְלָה עַל־כֵּן אֶמְרֹתִי לָהֶם בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחִלוּ נַחֲלָה: (פ)</p>
<p>25 And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיֹּמַלֵּל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:</p>	<p>(יז) וַיֹּדְבֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>

(19) כל תרומת הקדשים. מחצתה של פרשה זו כללה בתחלה וכללה בסוף ופרט באמצע (שס): ברית מלח עולם. כרת צרית עם אהרן דצצר הצריא ומתקיים ומצריא את אחרים (שס): ברית מלח. כצרית הכרותה למלח שאינו מסריח לעולם:

(20) וחלק לא יהיה לך בתוכם. אף צציוז (ספרי קט):

(23) והם. הלויים ישאו עונם של ישראל שעליהם להזהיר הזרים מגשת אליהם:

(24) אשר ירימו לה' תרומה. הכתוב קראו תרומה עד שיפריש ממנו תרומת מעשר (ספרי שס):

<p>26 'Moreover thou shalt speak unto the Levites, and say unto them: When ye take of the children of Israel the tithe which I have given you from them for your inheritance, then ye shall set apart of it a gift for the LORD, even a tithe of the tithe.</p>	<p>וְאֶל־הַלְוִיִּם תִּדְבָּרַ וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי־תִקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמַּעֲשֵׂר אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם מֵאֲתָם בְּנַחֲלַתְכֶם וְהַרְמַתֶם מִמֶּנּוּ תְרוּמַת יְהוָה מֵעֹשֶׂר מִן־הַמַּעֲשֵׂר:</p>
<p>27 And the gift which ye set apart shall be reckoned unto you, as though it were the corn of the threshing-floor, and as the fulness of the wine-press.</p>	<p>וְנִחְשַׁב לָכֶם תְּרוּמַתְכֶם כַּדָּגָן מִן־הַגֶּרֶן וְכַמְלֵאָה מִן־הַיֶּקֶב:</p>
<p>28 Thus ye also shall set apart a gift unto the LORD of all your tithes, which ye receive of the children of Israel; and thereof ye shall give the gift which is set apart unto the LORD to Aaron the priest.</p>	<p>כֵּן תָּרִימוּ גַם־אֲתֶם תְּרוּמַת יְהוָה מִכָּל מַעֲשֵׂרְתֵיכֶם אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְנָתַתֶּם מִמֶּנּוּ אֶת־תְּרוּמַת יְהוָה לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן:</p>
<p>29 Out of all that is given you ye shall set apart all of that which is due unto the LORD, of all the best thereof, even the hallowed part thereof out of it.</p>	<p>מִכָּל מַתְּנֵיכֶם תָּרִימוּ אֶת־כָּל־תְּרוּמַת יְהוָה מִכָּל־חִלְבּוֹ אֶת־מִקְדָּשׁוֹ מִמֶּנּוּ:</p>
<p>30 Therefore thou shalt say unto them: When ye set apart the best thereof from it, then it shall be counted unto the Levites as the increase of the threshing-floor, and as the increase of the wine-press.</p>	<p>וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בַּהֲרִימְכֶם אֶת־חִלְבּוֹ מִמֶּנּוּ וְנִחְשַׁב לְלוֹוִיִּם כַּתְּבוּאָת גֶּרֶן וְכַתְּבוּאָת יֶקֶב:</p>
<p>31 And ye may eat it in every place, ye and your households; for it is your reward in return for your service in the tent of meeting.</p>	<p>וְאָכַלְתֶּם אֹתוֹ בְּכָל־מְקוֹם אֲתֶם וּבֵיתְכֶם כִּי־שֹׁכֵר הוּא לָכֶם חֶלֶף עֲבַדְתֶּם בְּאַהֲל מוֹעֵד:</p>

(27) ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגרן. תרומת מעשר שלכם אסורה לזרים ולטומאים וחיצינ עליה מיתה וחומש כתרומה גדולה שנקראת ראשית דגן מן הגורן: וכמלאה מן היקב. כתרומת תירוש ויטור ויטור מן היקבים: מלאה. לשון ציטוט כזוה שנתמלאת: יקב. הוא הצור שלפני הגת שהיין יורד לתוכו וכל לשון יקב חפירת קרקע הוא וכן (זכריה יד, י) יקצי המלך הוא יס אוקיינוס חפירה שחפר מלכו של עולם:

(28) כן תרימו גם אתם. כמו שישאל מרימים מגרנס ומיקציהם תרימו גם אתם ממעשר שלכם כי הוא נחלתכם: (29) מכל מתנתכם תרימו את כל תרומת ה'. כתרומה גדולה הכתוב מדבר שאל הקדים לוי את הכהן זכרי וקבל מעשרותיו קודם שיטול כהן תרומה גדולה מן הכרי צריך להפריש הלוי מן המעשר תחלה אחד מחמשים לתרומה גדולה ויחזור ויפריש תרומת מעשר (ספרי קא):

(30) בהרימכם את חלבו ממנו. לאחר שתרמו תרומת מעשר ממנו: ונחשב. המותר ללוים חולין גמורין: כתבו את גרן. לישראל שלא תאמר הואיל וקראו הכתוב תרומה שנאמר כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו לה' תרומה יכול יהא כולו אסור תלמוד לומר ונחשב ללוים ככתובת גרן מה של ישראל חולין אף של לוי חולין (שם קכז):

32 And ye shall bear no sin by reason of it, seeing that ye have set apart from it the best thereof; and ye shall not profane the holy things of the children of Israel, that ye die not.⁵ פסוקים

וְלֹא־תִשְׂאוּ עָלֶיךָ חֵטָא וְלֹא תִקְבְּלוּן עָלֵיהֶי חֹבֶא בְּהַרְימְכֶם אֶת־חֻלְבּוֹ מִמֶּנּוּ וְאֶת־קִדְשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לֹא תַחֲלִלוּ וְלֹא תָמוּתוּ: (פ) תַּמּוּתוֹן:

The Haftara is I Samuel 11:14 – 12:22 on page 193. On Rosh Hodesh, Maftir is Numbers 28:9 – 15 on page 143 and Haftara on page 208.

XIX And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר:

וּמַלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה וְעִם אַהֲרֹן לְמִימַר:

2 This is the statute of the law which the LORD hath commanded, saying: Speak unto the children of Israel, that they bring thee a red heifer, faultless, wherein is no blemish, and upon which never came yoke.

זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לֵאמֹר דַּבְּרוּ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה אֲדָמָה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין־בָּהּ מִוֶּם אֲשֶׁר לֹא־עָלָה עָלֶיהָ עֹל:

דָּא גִזִּירַת אֹרִיתָא דְּפָקִיד יִי לְמִימַר מַלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּסְבוּן לָךְ תּוֹרָתָא סְמוּקְתָּא שְׁלֵמָתָא דְּלִית בָּהּ מוּמָא דְּלֹא סְלִיק עָלָה נִירָא:

3 And ye shall give her unto Eleazar the priest, and she shall be brought forth without the camp, and she shall be slain before his face.

וַנִּתֶּנָּהּ אֵתָּה אֶל־אַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְהוֹצִיאָהּ אֵתָּה אֶל־מַחוּץ לַמַּחֲנֶה וְשַׁחֲטָהּ אֵתָּה לְפָנָיו:

וְתַתְּנוּן יְתָה לְאַלְעָזָר כֹּהֵנָא וַיִּפִּיק יְתָה לְמִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא וַיְכּוּס יְתָה קִדְמוּהִי:

4 And Eleazar the priest shall take of her blood with his finger, and sprinkle of her blood toward the front of the tent of meeting seven times.

וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ וְהִזָּה אֶל־נֹכַח פָּנָיו אֶת־הַמֹּעֵד מִדָּמָהּ שִׁבְעַ פְּעָמִים:

וַיִּסֹּב אֶלְעָזָר כֹּהֵנָא מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעֵיהּ וַיִּזֵּי לְקִבְלֵי אָפִי מִשְׁכַּן זְמָנָא מִדָּמָה שִׁבְעַ זְמָנִין:

5 And the heifer shall be burnt in his sight; her skin, and her flesh, and her blood, with her dung, shall be burnt.

וְשָׂרַף אֶת־הַפָּרָה לְעֵינָיו אֶת־עוֹרָהּ וְאֶת־בָּשָׂרָהּ וְאֶת־דָּמָהּ עַל־פְּרָשָׁהּ וְשָׂרַף:

וַיִּזְקִיד יְתָה תּוֹרָתָא לְעֵינֵיהֶי יְתָה מִשְׁכָּה וְיְתָה בָּשָׂרָהּ וְיְתָה דָּמָה עַל אֹכְלָהּ יִזְקִיד:

(31) בכל מקום. אפילו צצית הקצרות (שס):

(32) ולא תשארו עליו חטא וגו'. הא אם לא תרימו תשארו חטא (יצמות פט): ולא תמותו. הא אם תחללו תמותו (צכורות כו, 3):

(2) זאת חקת התורה. לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש צה לפיכך כחצ צה חקה גזירה היא מלפני אֵין לך רשות להרהר אחריה (יומא ס, 3): ויקחו אליך. לעולם היא נקראת על שמך פרה שעה משה צמדצר (צמדצר רצה): אדמה תמימה. שתהא תמימה צאדמימות שאם היו צה שתי שערות שחורות פסולה (ספרי קכג. פרה 3, ה):

(3) אלעזר. מלטה צסגן (ספרי שס): אל מחוץ למחנה. חוץ לשלש מחנות (יומא סח, א. ספרי): ושחט אותה לפניו. זר שוחט ואלעזר רואה (יומא מז. ספרי קכג):

(4) אל נוכח פני אהל מועד. עומד צמזרחו של ירושלים ומתכוין ורואה פתחו של היכל צשעת הזאת הדם (יומא סח, א. ספרי שס):

6	And the priest shall take cedar-wood, and hyssop, and scarlet, and cast it into the midst of the burning of the heifer.	וַיִּסַּב כֹּהֵנָא אֶעָא דְאַרְזָא וְאַיִזוּבָא וְצִבְעָה וְהוֹרִי וְיִרְמִי לְגוּ יְקִידַת תּוֹרְתָא:	וְלָקַח הַכֹּהֵן עֵץ אֲרֹז וְאַזְבִּיב וְשָׁנִי תוֹלַעַת וְהִשְׁלִיךְ אֶל-תּוֹךְ שְׂרֵפַת הַפָּרָה:
7	Then the priest shall wash his clothes, and he shall bathe his flesh in water, and afterward he may come into the camp, and the priest shall be unclean until the even.	וַיַּצְבֵּעַ לְבוּשׁוֹהִי כֹהֵנָא וַיִּסְחִי בַשְּׂרִיָּה בַמַּיָּא וּבְתֵרָא כֵּן יִיעוֹל לַמִּשְׁרִיתָא וַיְהִי מִסָּאב כֹּהֵנָא עַד רַמְזָא:	וְכִבֹּס בְּגָדָיו הַכֹּהֵן וְרַחֵץ בַּשָּׂרוֹ בַּמַּיִם וְאַחֵר יָבֹא אֶל-הַמַּחֲנֶה וְטָמֵא הַכֹּהֵן עַד-הָעֶרֶב:
8	And he that burneth her shall wash his clothes in water, and bathe his flesh in water, and shall be unclean until the even.	וְדַמְזָקִיד יִתֶּה יַצְבֵּעַ לְבוּשׁוֹהִי בַמַּיָּא וַיִּסְחִי בַשְּׂרִיָּה בַמַּיָּא וַיְהִי מִסָּאב עַד רַמְזָא:	וְהִשְׁרַף אֹתָהּ יְכַבֵּס בְּגָדָיו בַּמַּיִם וְרַחֵץ בַּשָּׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד-הָעֶרֶב:
9	And a man that is clean shall gather up the ashes of the heifer, and lay them up without the camp in a clean place, and it shall be kept for the congregation of the children of Israel for a water of sprinkling; it is a purification from sin.	וַיִּכְנֹשׁ גִּבֵּר דְּכִי יֵת קִטְמָא דְּתוֹרְתָא וַיִּצְנַע מִבְּרָא לַמִּשְׁרִיתָא בְּאַחֵר דְּכִי וְתִהִי לְכִנְשָׁתָא דְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל לַמִּטְרָא לְמִי אֲדִיוֹתָא חֲטָאָא הִיא:	וְאָסְפוּ אִישׁ טָהוֹר אֶת אֲפֵר הַפָּרָה וְהָגִית מַחוּץ לַמַּחֲנֶה בְּמָקוֹם טָהוֹר וְהִיתָה לְעֹדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לַמִּשְׁמֶרֶת לְמִי נִדָּה חֲטָאָת הוּא:
10	And he that gathereth the ashes of the heifer shall wash his clothes, and be unclean until the even; and it shall be unto the children of Israel, and unto the stranger that sojourneth among them, for a statute for ever.	וַיַּצְבֵּעַ דְּכִנִּישׁ יֵת קִטְמָא דְּתוֹרְתָא יֵת לְבוּשׁוֹהִי וַיְהִי מִסָּאב עַד רַמְזָא וְתִהִי לְבִנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְגִזְרֵיָא דִּיתְגִּיירוֹן בֵּינֵיהוֹן לְקִיָּם עָלֵם:	וְכִבֹּס הָאֹסֵף אֶת-אֲפֵר הַפָּרָה אֶת-בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד-הָעֶרֶב וְהִיתָה לְבִנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְגֵר הַגֵּר בְּתוֹכֵם לְחֻקַּת עוֹלָם:
11	He that toucheth the dead, even any man's dead body, shall be unclean seven days;	דִּיקְרַב בְּמִיתָא לְכָל נַפְשָׁא דְּאִנְשָׁא וַיְהִי מִסָּאב שִׁבְעָא יוֹמִין:	הִגָּעַ בְּמַת לְכָל-נֶפֶשׁ אָדָם וְטָמֵא שִׁבְעַת יָמִים:
12	the same shall purify himself therewith on the third day and on the seventh day, and he shall be clean; but if he purify not himself the third day and the seventh day, he shall not be clean.	הוּא יְדִי עֲלוּהִי בְיוֹמָא תְּלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה יְדִי וְאִם לֹא יְדִי עֲלוּהִי בְיוֹמָא תְּלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה לֹא יְדִי:	הוּא יִתְחַטֵּא-בּוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִטְהַר וְאִם-לֹא יִתְחַטֵּא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי לֹא יִטְהַר:

(7) אל המחנה. למחנה שכניה שאין טמא משולח חוץ לשמי מחנות אלא זו ובעל קרי ומזורע (פסחים סז, א): וטמא הכהן עד הערב. סרסרו ודרששו וטמא עד הערב ואחר יבוא אל המחנה:
 (9) והניח מחוץ למחנה. לשלשה חלקים מתחלקת אחד נתן זהר המשחה ואחד מתחלק לכל המשמרות ואחד נתן בחיל זה של משמרות היה חוץ לעזרה ליטול ממנו צני העיירות וכל הנריכין להטער זה שזה המשחה כהנים גדולים לפירות אחרות מקדשין הימנה וזה שחיל נתן למשמרת מגזירת הכתוב שנאמר והיתה לעדת צני ישראל למשמרת (ספרי קכד. פרה ג, יא): למי נדה. למי הוייה כמו (איכה ג, נג) וידו אבן צי (זכריה ג, ד) לידות את קרנות הגוים לשון זריקה: חטאת הוא. לשון חטוי כפשוטו ולפי הלכותיו קראה הכתוב חטאת לומר שהיא כקדשים להאסר בהנאה (ספרי שם. מנחות נא, ב):
 (12) הוא יתחטא בו. באפר הפרה (ס"א הזה):

<p>Whosoever toucheth the dead, even the body of any man that is dead, and purifieth not himself—he hath defiled the tabernacle of the LORD—that soul shall be cut off from Israel; because the water of sprinkling was not dashed against him, he shall be unclean; his uncleanness is yet upon him.</p>	<p>כָּל־הַנִּגָּע בַּמָּת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם אֲשֶׁר־יָמוּת וְלֹא יִתְחַטֵּא אֹתוֹ מִשְׁכַּן יְהוָה טָמֵא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִיִּשְׂרָאֵל כִּי מִי נָדָה לֹא־זָרַק עָלָיו טָמֵא יִהְיֶה עוֹד טָמְאָתוֹ בּוֹ:</p>	<p>13</p>
<p>This is the law: when a man dieth in a tent, every one that cometh into the tent, and every thing that is in the tent, shall be unclean seven days.</p>	<p>זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי־יָמוּת בְּאֹהֶל כָּל־הַבָּא אֶל־הָאֹהֶל וְכָל־אֲשֶׁר בְּאֹהֶל יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים:</p>	<p>14</p>
<p>And every open vessel, which hath no covering close-bound upon it, is unclean.</p>	<p>וְכָל כֵּל פְּתוּחַ אֲשֶׁר אֵין־צִמִּיד פְּתִיל עָלָיו טָמֵא הוּא:</p>	<p>15</p>
<p>And whosoever in the open field toucheth one that is slain with a sword, or one that dieth of himself, or a bone of a man, or a grave, shall be unclean seven days.</p>	<p>וְכָל דֹּקֵר בְּעַל אָפִי חֻקְלָא בְּקִטְל חֶרֶב אוֹ בְּמִיתָא אוֹ בְּגִרְמָא דְּאִנְשָׁא אוֹ בְּקִבְרָא יִהְיֶה טָמֵא שִׁבְעָא יוֹמִין:</p>	<p>16</p>
<p>And for the unclean they shall take of the ashes of the burning of the purification from sin, and running water shall be put thereto in a vessel.</p>	<p>וְלָקְחוּ לַטָּמֵא מֵעֹפֶר שְׂרָפַת הַחֲטָאֹת וְנָתַן עָלָיו מַיִם חַיִּים אֶל־כָּלִי:</p>	<p>17</p>
<p>And a clean person shall take hyssop, and dip it in the water, and sprinkle it upon the tent, and upon all the vessels, and upon the persons that were there, and upon him that touched the bone, or the slain, or the dead, or the grave.</p>	<p>וְיִסַּב אִיזוּבָא וְיִטְבֹּל בְּמֵי־ גִּבְר דְּכִי וְיָדֵי עַל מִשְׁכָּנָא וְעַל כָּל מְנִיָּא וְעַל נִפְשָׁתָא דִּהּוּ תַמָּן וְעַל דֹּקֵר בְּגִרְמָא אוֹ בְּקִטְלָא אוֹ בְּמִיתָא אוֹ בְּקִבְרָא:</p>	<p>שני</p>

(13) במת בנפש. ואי זה מת של נפש האדם להוציא נפש צהמה שאין טומאתה זריכה הזאה (ולא טומאת שבעה) דבר אחר נכנס זו רביעית דם (חולין עב, א): את משכן ד' טמא. אם נכנס לעזרה אפילו בטבילה בלא הזאת שלישי ושביעי: עוד טמאתו בו. אף על פי שטבול:

(14) כל הבא אל האהל. צעוד שהמת צמוכו:

(15) וכל כלי פתוח. כללי חרס הכחוצ מדבר שאין מקבל טומאה מגבו אלא מתוכו לפיכך אם אין מגופת זמידתו פתולה עליו יפה צמזור טמא הוא הא אם יש זמיד פתיל עליו טהור (שם כח. ספרי קבו): פתיל. לשון מחובר בלשון עברי וכן (בראשית ל, ח) נפתולי אלהים נפתלתי נפתלתי עם אחותי:

(16) על בני השדה. רבותינו דרשו (חולין עב, א. ספרי קבו) לרבות גולל ודופק ופשוטו על פני השדה שאין שם אהל מטמא המת שם צנניה:

<p>19 And the clean person shall sprinkle upon the unclean on the third day, and on the seventh day; and on the seventh day he shall purify him; and he shall wash his clothes, and bathe himself in water, and shall be clean at even.</p>	<p>וַיְהִי הַטָּהוֹר עַל-הַטָּמֵא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְחִטְאוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וּכְבָּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָהַר בָּעֶרֶב: וַיִּדְכֵּי בְרַמְשָׁא:</p>	<p>19 וְהָיָה הַטָּהוֹר עַל-הַטָּמֵא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְחִטְאוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וּכְבָּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָהַר בָּעֶרֶב: וַיִּדְכֵּי בְרַמְשָׁא:</p>
<p>20 But the man that shall be unclean, and shall not purify himself, that soul shall be cut off from the midst of the assembly, because he hath defiled the sanctuary of the LORD; the water of sprinkling hath not been dashed against him: he is unclean.</p>	<p>וְגֵבֶר דִּסְתָּאב וְלֹא יָדִי עֲלוּהִי וַיִּשְׁתַּיֵּצִי אֲנָשָׁא הַהוּא מִגּוֹ קִהְלָא אֲרִי יָת מְקַדָּשָׁא דִּי סָאִיב מִי אֲדִיּוּתָא לֹא אֲדִירִקוּ עֲלוּהִי מִסָּאב הוּא:</p>	<p>20 וְאִישׁ אֲשֶׁר-יִטְמָא וְלֹא יִתְחַטֵּא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִתּוֹךְ הַקֵּהֶל כִּי אֶת-מִקְדָּשׁ יְהוָה טָמָא מִי נִדָּה לֹא-זָרַק עָלָיו טָמֵא הוּא:</p>
<p>21 And it shall be a perpetual statute unto them; and he that sprinkleth the water of sprinkling shall wash his clothes; and he that toucheth the water of sprinkling shall be unclean until even.</p>	<p>וְהָיָה לָהֶם לְחֻקַּת עוֹלָם וּמִי-הַנִּדָּה יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְהִנָּגַע בְּמֵי הַנִּדָּה יִטְמָא עַד-הָעֶרֶב:</p>	<p>21 וְהָיָה לָהֶם לְחֻקַּת עוֹלָם וּמִי-הַנִּדָּה יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְהִנָּגַע בְּמֵי הַנִּדָּה יִטְמָא עַד-הָעֶרֶב:</p>
<p>22 And whatsoever the unclean person toucheth shall be unclean; and the soul that toucheth him shall be unclean until even.</p>	<p>וְכָל דִּיקְרַב בֵּיהּ מִסָּאָבָא יְהִי מִסָּאָב וְאִנְשׁ דִּיקְרַב בֵּיהּ יְהִי מִסָּאָב עַד רַמְשָׁא:</p>	<p>22 וְכָל אֲשֶׁר-יִגַע-בּוֹ הַטָּמֵא יִטְמָא וְהַנֶּפֶשׁ הַנִּגַּעַת תִּטְמָא עַד-הָעֶרֶב: (פ)</p>
<p>XX And the children of Israel, even the whole congregation, came into the wilderness of Zin in the first month; and the people abode in Kadesh; and Miriam died there, and was buried there.</p>	<p>וַאֲתוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל כְּנַשְׂתָּא לְמַדְבְּרָא דְצִין בִּירְחָא קְדָמָא וַיָּתִיב עִמָּא בָרְקָם וַיָּמִיתָ תַּמֶּן מִרְיָם וַאֲתַקְבְּרַת תַּמֶּן:</p>	<p>XX וַיָּבֹאוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל כָּל-הָעֵדָה מִדְּבַר-צִן בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וַיָּשָׁב הָעָם בְּקֹדֶשׁ וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם וַתִּקְבֹּר שָׁם:</p>

(19) וחטאו ביום השביעי. הוא גמר טהרתו (ספרי):
(20) ואיש אשר יטמא וגו'. אם נאמר מקדש למה נאמר משכן כו' כדאיחא בשזועות (טו, ז):
(21) ומזה מי הנדה. רבותינו אמרו (נדה ט. יומא יד, א) שהמזה טהור וזה צא ללמד שהנושא מי טהאט טמא טומאה חמורה לטמא בגדים שעליו מה שאין כן בנוגע וזה שהוציאו בלשון מזה לומר לך שאין מטמאין עד שיהא צהן שיעור הזאה: והנגע וגו' יטמא. ואין טעון כזוס בגדים:
(22) וכל אשר יגע בו. הטמא הזה שנטמא צמת יטמא: והנפש הנגעת. זו צטמא מת: תטמא עד הערב. מכאן למדנו שהמת אבי אבות הטומאה והנוגע זו אב הטומאה ומטמא אדם זהו פירוש לפי משמעה והלכותיה. ומדרש אגדה העתקתי מיסודו של רבי משה הדרשן וזהו: ויקחו אליך. משלהם כשם שהם פקדו נזמי הזהב לעגל משלהם כך יציאו זו לכפרה משלהם: פרה אדמה. משל לזן שפחה שטינף פלטין של מלך אמרו חזא אמו ותקנה הוואה כך חזא פרה ותכפר על העגל (תנחומא חקת ח): אדמה. על שם (ישעיה א, יח) אם יאדימו כחולע שהטא קרוי אדום: תמימה. על שם ישראל שהיו תמימים ונעשו זו בעלי מומין חזא זו ותכפר עליהם ויחזרו לתמותם: לא עלה עליה עול. כשם שפקדו מעליהם עול שמים: אל אלעזר הכהן. כשם שנקלו על אהרן שהוא כהן לעשות העגל ולפי שאהרן עשה את העגל לא נעשית עבודה זו על ידו שאין קטיגור נעשה סניגור (ר"ה כו, א): ושרף את הפרה. כשם שנשרף העגל: עץ ארץ ואזוב ושני תולעת. ג' מינין הללו כנגד שלשת אלפי איש שנפלו בעגל וארז הוא הגבוה מכל האילנות ואזוב נמוך מכולם סימן שהגבוה נחגאה וטמא יספיל את עצמו כאזוב ותולעת ויתכפר לו: למשמרת. כמו שפשע העגל שמור לדורות לפורענות שאין לך פקודה שאין זה מפקודת העגל שנאמר (שמות לז, לד) וזיוס פקדי ופקדתי וגו' (סנהדרין קז, א). וכשם שהעגל מטמא כל העוסקין זו כך פרה מטמאה כל העוסקין זה וכשם שנטהרו צאפרו שנאמר (שמות לז, כ) ויזר על פני המים וגו'. כך ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת וגו':

- 2 And there was no water for the congregation; and they assembled themselves together against Moses and against Aaron. וְלֹא־הָיָה מַיִם לַעֲדָה וַיִּקְהָלוּ וְלֹא הָיָה מֵיָּא לְכַנְשֵׁתָא וַיִּתְּכִישׁוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן:
- 3 And the people strove with Moses, and spoke, saying: 'Would that we had perished when our brethren perished before the LORD! וַיִּרְבּוּ הָעָם עִם־מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ לֹא־מָר וְלוֹ גִּנְעֵנוּ בְּגִנְעֵ אַחֵינוּ לִפְנֵי יְהוָה:
- 4 And why have ye brought the assembly of the LORD into this wilderness, to die there, we and our cattle? וְלָמָּה הֵבֵאתֶם אֶת־קְהָל יְהוָה אֶל־הַמִּדְבָּר הַזֶּה לָמוּת שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעִירָנוּ:
- 5 And wherefore have ye made us to come up out of Egypt, to bring us in unto this evil place? it is no place of seed, or of figs, or of vines, or of pomegranates; neither is there any water to drink.' וְלָמָּה הֵעֲלִיתֵנוּ מִמִּצְרַיִם לְהָבִיא אֵתֵנוּ אֶל־הַמָּקוֹם הַרָע הַזֶּה לֹא־ מָקוֹם זֵרַע וְתֵאֵנָה וְגִפְן וְרִמּוֹן וּמִים אֵין לִשְׁתּוֹת:
- 6 And Moses and Aaron went from the presence of the assembly unto the door of the tent of meeting, and fell upon their faces; and the glory of the LORD appeared unto them. וַיָּבֹאוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִפְּנֵי הַקְהָל אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם וַיֵּרָא כְבוֹד־יְהוָה אֲלֵיהֶם: (פ)
- 7 And the LORD spoke unto Moses, saying: וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמַלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:
- 8 'Take the rod, and assemble the congregation, thou, and Aaron thy brother, and speak ye unto the rock before their eyes, that it give forth its water; and thou shalt bring forth to them water out of the rock; so thou shalt give the congregation and their cattle drink.' קַח אֶת־הַמַּטֵּה וְהַקְהַל אֶת־הָעֵדָה אֹתָהּ וְאַהֲרֹן אַחִיד וְדַבַּרְתֶּם אֶל־הַסֵּלַע לְעֵינֵיהֶם וְנָתַן מִיָּמֵי וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מַיִם מִן־הַסֵּלַע וְהִשְׁקִיתָ אֶת־הָעֵדָה וְאֶת־בְּעִירָם:
- 9 And Moses took the rod from before the LORD, as He commanded him. וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הַמַּטֵּה מִלִּפְנֵי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צֻוְּהוּ: וַיֹּסִיב מֹשֶׁה יָת חוֹטָא מִן קֳדָם יְיָ כַּמָּא דְּפִקְדִּיָּה:

שלישי
(שני)

- (1) כל העדה. עדה השלמה שכבר מתו מתי מדבר ואלו פרשו לחיים (תנחומא יד): ותמת שם מרים. למה נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה לומר לך מה קרצנות מכפרין (ס"א כמו שפרה אדומה מכפרת) אף מיתת לדיקים מכפרת (מ"ק כח, א): ותמת שם מרים. אף היא צנשיקה מתה ומפני מה לא נאמר צה על פי ה' שאינו דרך כבוד של מעלה (שם) ובאהרן נאמר (במדבר לג, לח) על פי ה' צאלה מסעי:
- (2) ולא היה מים לעדה. מכאן שכל מ' שנה היה להם הצאר בזכות מרים (תענית ט, א):
- (3) ולו גוענו. הלואי שגוענו: בגוע אחינו. צמיתת אחינו דצדר למד שצמיתת צמא מגונה ממנה: בגוע. שם דצר הוא כמו צמיתת אחינו ולא יתכן לפרשו כשמתו אחינו שאם כן היה לו להנקד בגוע (בבולס):
- (8) ואת בעירם. מכאן שסם הקצ"ה על ממונס של ישראל (במד"ר. תנחומא ט):

10 And Moses and Aaron gathered the assembly together before the rock, and he said unto them: 'Hear now, ye rebels; are we to bring you forth water out of this rock?'	וַיִּקְהָלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת־הַקָּהָל אֶל־פְּנֵי הַסֵּלַע וַיֹּאמְרוּ לָהֶם שְׁמַעְנוּ נָא הַמֹּרִים הַמֶּן־הַסֵּלַע הֲזֶה נּוֹצֵיא לָכֶם מַיִם:	10 וַיִּקְהָלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת־הַקָּהָל אֶל־פְּנֵי הַסֵּלַע וַיֹּאמְרוּ לָהֶם שְׁמַעְנוּ נָא הַמֹּרִים הַמֶּן־הַסֵּלַע הֲזֶה נּוֹצֵיא לָכֶם מַיִם:
11 And Moses lifted up his hand, and smote the rock with his rod twice; and water came forth abundantly, and the congregation drank, and their cattle.	וַיָּרֶם מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ וַיַּךְ אֶת־הַסֵּלַע בַּמַּטֵּהוּ פַּעַמַּיִם וַיֵּצְאוּ מַיִם רַבִּים וַתִּשְׁתְּ הָעֵדָה וּבְעִירָם: (ס)	11 וַיָּרֶם מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ וַיַּךְ אֶת־הַסֵּלַע בַּמַּטֵּהוּ פַּעַמַּיִם וַיֵּצְאוּ מַיִם רַבִּים וַתִּשְׁתְּ הָעֵדָה וּבְעִירָם: (ס)
12 And the LORD said unto Moses and Aaron: 'Because ye believed not in Me, to sanctify Me in the eyes of the children of Israel, therefore ye shall not bring this assembly into the land which I have given them.'	וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה וְלֵאחֲרָיו אֲהֲרֹן יֵעַן לֹא־הֵאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תְבִיאֻּם אֶת־הַקָּהָל הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָהֶם:	12 וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה וְלֵאחֲרָיו אֲהֲרֹן יֵעַן לֹא־הֵאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תְבִיאֻּם אֶת־הַקָּהָל הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָהֶם:
13 These are the waters of Meribah, where the children of Israel strove with the LORD, and He was sanctified in them.	הֵמָּה מֵי מְרִיבָה אֲשֶׁר־רָבוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יְהוָה וַיִּקְדַּשׁ בָּם: (ס)	13 הֵמָּה מֵי מְרִיבָה אֲשֶׁר־רָבוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יְהוָה וַיִּקְדַּשׁ בָּם: (ס)
14 And Moses sent messengers from Kadesh unto the king of Edom: 'Thus saith thy brother Israel: Thou knowest all the travail that hath befallen us;	וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מַלְאָכִים מִקֶּדֶשׁ אֶל־מֶלֶךְ אֲדָוִם כֹּה אָמַר אֲחִיךָ יִשְׂרָאֵל אַתָּה יָדַעְתָּ אֵת כָּל־הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מִצָּאתָנוּ:	14 וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מַלְאָכִים מִקֶּדֶשׁ אֶל־מֶלֶךְ אֲדָוִם כֹּה אָמַר אֲחִיךָ יִשְׂרָאֵל אַתָּה יָדַעְתָּ אֵת כָּל־הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מִצָּאתָנוּ:

(10) ויקהלו וגו'. זה אחד מן המקומות שהחזיק מועט את המרובה (שס): המן הסלע הזה נוציא. לפי שלא היו מכיזין אותו לפי שהלך הסלע וישג לו צין הסלעים כשנחלק הבאר והיו ישראל אומרים להם מה לכם מאיזה סלע מוציאו לנו מים לכן אמר להם המורים סרבנים לשון יוני שוטים מורים את מוריהם המן הסלע הזה שלא נצטוונו עליו נוציא לכם מים (שס):

(11) פעמים. לפי שצראשונה לא הוציא אלא טיפין לפי שלא נזה המקום להכותו אלא ודברתם אל הסלע והמה דברו אל סלע אחר ולא הוציא אמרו שמה צריך להכותו כצראשונה שנאמר (שמות יז, ו) והכית צור ונוזמן להם אותו סלע והכהו: (12) יען לא האמנתם ב'. גלה הכחז שאלולי חטא זה בלצד היו נכנסין לארץ כדי שלא יאמרו עליהם כעון שאר דור המדבר שגזר עליהם שלא יכנסו לארץ כך היה עון משה ואהרן. והלא (במדבר יא, כב) האנן ובקר ישחט קשה מזו אלא לפי שצמח חסך עליו הכחז וכן שצמח עמד כל ישראל לא חסך עליו הכחז מפני קדוש השם (תנחומא י'): להקדישני. שאלו דברתם אל הסלע והוציא הייתי מקודש לעיני העדה ואומרים מה סלע זה שאינו מדבר ואינו שומע ואינו צריך לפרנסה מקיים דבורו של מקום קל וחומר אנו (מדרש אגדה): לכן לא תביאו. בשבועה כמו (שמואל א, ג, יד) לכן נשבעתי לצית עלי נשבע בקפיצה שלא ירצו צמפלה על כך (תנחומא וארא צ):

(13) המה מי מריבה. הם הנזכרים במקום אחר את אלו ראו אנטגוניי פרעה שמושיען של ישראל לוקה צמים לכן גזרו (שמות א, כב) כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו (סוטה יב, צ): ויקדש בם. שמתו משה ואהרן על ידם. ששקדו"ה עושה דין במקדשו הוא יראוי ומתקדש על הצריכות וכן הוא אומר (תהלים סח, לו) גורא אלהים ממקדשך וכן הוא אומר (ויקרא י, ג) בקרובי אקדש (וצחים קטו, צ):

(14) אחיך ישראל. מה ראה להזכיר כאן אחיה אלא אמר לו אחים אנחנו בני אברהם שנאמר לו (צראשית טו, יג) כי גר יהיה זרעך ועל שנינו היה אותו החוב לפורעו (תנחומא יב): אתה ידעת את כל התלאה. לפיכך פירש אביכם מעל אצנינו

15	how our fathers went down into Egypt, and we dwelt in Egypt a long time; and the Egyptians dealt ill with us, and our fathers;	וַיֵּרְדּוּ אֲבוֹתֵינוּ מִצְרַיִם וַיֵּשְׁבוּ בְּמִצְרַיִם יָמִים רַבִּים וַיַּרְעוּ לָנוּ מִצְרַיִם וְלֹא־בִתְנוּ: וַיֵּצֵאוּ אֶת־אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם וַיֵּשְׁבוּ בְּמִצְרַיִם יָמִים רַבִּים וַיַּרְעוּ לָנוּ מִצְרַיִם וְלֹא־ בִּתְנוּ:
16	and when we cried unto the LORD, He heard our voice, and sent an angel, and brought us forth out of Egypt; and, behold, we are in Kadesh, a city in the uttermost of thy border.	וַנִּשְׁמַע קוֹלֵנוּ וַיִּשְׁמַע אֱלֹהֵינוּ וַיִּשְׁלַח מַלְאָךְ וַיֵּצֵאֵנוּ מִמִּצְרַיִם וַהֲנִה אֲנַחְנוּ בְּקֶדֶשׁ עִיר קֶדֶה גְּבוּלָךְ: וַיִּשְׁמַע קוֹלֵנוּ וַיִּשְׁמַע אֱלֹהֵינוּ וַיִּשְׁלַח מַלְאָךְ וַיֵּצֵאֵנוּ מִמִּצְרַיִם וַהֲנִה אֲנַחְנוּ בְּקֶדֶשׁ עִיר קֶדֶה גְּבוּלָךְ:
17	Let us pass, I pray thee, through thy land; we will not pass through field or through vineyard, neither will we drink of the water of the wells; we will go along the king's highway, we will not turn aside to the right hand nor to the left, until we have passed thy border.'	נַעֲבְרָה־נָּא בְּאַרְצְךָ לֹא נַעֲבֹר בְּשָׂדֶה וּבְכָרֶם וְלֹא נִשְׁתֶּה מִי בְּאֵר דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ נִלְךָ לֹא נִטֶּה יְמִין וּשְׂמֹאל עַד אֲשֶׁר־נַעֲבֹר גְּבוּלָךְ: נַעֲבְרָה־נָּא בְּאַרְצְךָ לֹא נַעֲבֹר בְּשָׂדֶה וּבְכָרֶם וְלֹא נִשְׁתֶּה מִי בְּאֵר דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ נִלְךָ לֹא נִטֶּה יְמִין וּשְׂמֹאל עַד אֲשֶׁר־נַעֲבֹר גְּבוּלָךְ:
18	And Edom said unto him: 'Thou shalt not pass through me, lest I come out with the sword against thee.'	וַיֹּאמֶר לֵיהֶם אֲדֹמָאָה לֹא תַעֲבֹר בְּתַחֲמוֹמִי דִלְמָא בְּדִקְטָלִין בְּחֶרֶב אֶפּוֹק לְקִדְמוֹתְךָ: וַיֹּאמֶר לֵיהֶם אֲדֹמָאָה לֹא תַעֲבֹר בְּתַחֲמוֹמִי דִלְמָא בְּדִקְטָלִין בְּחֶרֶב אֶפּוֹק לְקִדְמוֹתְךָ:
19	And the children of Israel said unto him: 'We will go up by the highway; and if we drink of thy water, I and my cattle, then will I give the price thereof; let me only pass through on my feet; there is no hurt.'	וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּמַסְלָה נַעֲלֶה וְאִם־מִיָּד נִשְׁתֶּה אֲנִי וּמִקְנֵי מִכְרָם רַק אֵין־דָּבָר בְּרַגְלֵי אַעֲבֹרָה: וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּמַסְלָה נַעֲלֶה וְאִם־מִיָּד נִשְׁתֶּה אֲנִי וּמִקְנֵי מִכְרָם רַק אֵין־דָּבָר בְּרַגְלֵי אַעֲבֹרָה:
20	And he said: 'Thou shalt not pass through.' And Edom came out against him with much people, and with a strong hand.	וַיֹּאמֶר לֹא תַעֲבֹר וַיֵּצֵא אֲדֹמָאָה לְקִרְאָתוֹ בְּעָם כָּבֵד וּבְיָד חֲזָקָה: וַיֹּאמֶר לֹא תַעֲבֹר וַיֵּצֵא אֲדֹמָאָה לְקִרְאָתוֹ בְּעָם כָּבֵד וּבְיָד חֲזָקָה:

(בראשית לו, ו) וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו השטר חוז המוטל עליהם והטילו על יעקב (בראשית רצה פז, יג):
 (15) וירעו לנו. סבלנו זרות רעות: ולאבותינו. מכאן שהאבות מאטערים בקבר כשפורענות צאה על ישראל (תנחומא)
 (יז):
 (16) וישמע קלנו. בצרכה שזרכנו אבינו (בראשית כז, כב) הקול קול יעקב שאנו זועקים ונענים (תנחומא בשלח ט):
 מלאך. זה משה מכאן שהנציאים קרואים מלאכים ואומר (ד"ה לז, טז) והיו מלעזבים במלאכי האלהים (תנחומא ויקרא א):
 (17) נעברה נא בארצך. אין לך לעורר על הירושה של ארץ ישראל כשם שלא פרעת החוב. עשה לנו עזר מעט לעבור דרך
 ארצך: ולא נשתה מי באר. מי זורות היה צריך לומר אלא כך אמר משה אף על פי שיש צידינו מן לאכול ובאר לשחות לא
 נשתה ממנו אלא נקנה מכס אוכל ומים להנחתכם מכאן לאסגנאי שאף על פי שיש צידו לאכול יקנה מן החנוני כדי להנות את
 אושפיו (במדבר רצה. תנחומא יז): דרך המלך גלך וגר. אנו חוסמים את בהמתנו ולא יטו לכאן ולכאן לאכול (סם):
 (18) פן בחרב אצא לקראתך. אתם מתגאים בקול שהורישכם אביכם ואמרתם ונעק אל ה' וישמע קולנו ואני אלא
 עליכם צמה שהורישני אבי (בראשית כז, מ) ועל חרצן תחיה (תנחומא בשלח ט):
 (19) רק אין דבר. אין שום דבר מזיקך:

21	Thus Edom refused to give Israel passage through his border; wherefore Israel turned away from him.	וַיִּמָּאֵן אֱדוֹם נֹתֵן אֶת־יִשְׂרָאֵל עָבַר בְּגִבְלוֹ וַיֵּט יִשְׂרָאֵל מֵעָלָיו: (פ)	21
22	And they journeyed from Kadesh; and the children of Israel, even the whole congregation, came unto mount Hor.	וַיִּסְעוּ מִקֶּדֶשׁ וַיָּבֹאוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כָּל־הָעֵדָה הָהָר הָהָר: וַיָּטֹלוּ מִדְּרֹם וַאֲתוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל כְּנַשְׂתָּא לְהוֹר טוֹרָא:	חמישי (שלישי)
23	And the LORD spoke unto Moses and Aaron in mount Hor, by the border of the land of Edom, saying:	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אֶהְרֹן בְּהַר הָהָר עַל־גִּבּוֹל אֶרֶץ־אֱדוֹם לֵאמֹר:	23
24	'Aaron shall be gathered unto his people; for he shall not enter into the land which I have given unto the children of Israel, because ye rebelled against My word at the waters of Meribah.	יֹאסֵף אֶהְרֹן אֶל־עַמּוּיו כִּי לֹא יָבֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַל אֲשֶׁר־מָרִיתֶם אֶת־פִּי לְמִי מְרִיבָה:	24
25	Take Aaron and Eleazar his son, and bring them up unto mount Hor.	קַח אֶת־אֶהְרֹן וְאֶת־אֶלְעָזָר בְּנוֹ וְהַעֲלֵם אֹתָם הָר הָהָר: דָּבַר יְהוָה אֶהְרֹן וְיֵת אֶלְעָזָר בְּרִיה וְתִסֵּק יִתְהוֹן לְהוֹר טוֹרָא:	25
26	And strip Aaron of his garments, and put them upon Eleazar his son; and Aaron shall be gathered unto his people, and shall die there.'	וְהַפָּשַׁט אֶת־אֶהְרֹן אֶת־בְּגָדָיו וְהַלְבִּשְׁתָּם אֶת־אֶלְעָזָר בְּנוֹ וְאֶהְרֹן יֹאסֵף וּמָת שָׁם: וְתִשְׁלַח יְהוָה אֶת־אֶהְרֹן יְהוָה לְבִשׁוֹהֵי וְתַלְבִּישׁוּן יְהוָה אֶלְעָזָר בְּרִיה וְאֶהְרֹן יִתְכַנֵּשׁ וַיָּמוּת תָּמָן:	26
27	And Moses did as the LORD commanded; and they went up into mount Hor in the sight of all the congregation.	וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וַיַּעֲלוּ אֶל־הָר הָהָר לְעֵינֵי כָל־הָעֵדָה: וַעֲבַד מֹשֶׁה כְּמָא דְּפָקִיד יְהוָה וְסִלְקוּ לְהוֹר טוֹרָא לְעֵינֵי כָל כְּנַשְׂתָּא:	27

(20) וביד חזקה. בהצטת זקנו (צראשית כז, כז) והידים ידי עשו (מדרש אגדה):

(22) כל העדה. כלם שלמים ועומדים להכנס לארץ שלא היה בהם אחד מאותם שגזרה גזירה עליהם שכבר כלו ממי מדבר ואלו מאותם שמתו בהם (דברים ז, ד) חיים כלם היום (תנחומא יד): הר ההר. הר על גבי הר כחפוח קטן על גבי חפוח גדול ואף על פי שהענין הולך לפנייהם ומשה את ההרים שלשה נשאר בהם הר סיני למורה והר נצו לקבורת משה והר ההר לקבורת אהרן (שם):

(23) על גבול ארץ אדום. מגיד שמפני שנחצרו כאלו להתקרב לעשו הרשע נפרצו מעשיהם וחטרוו הלאדיק הזה וכן הנציא אומר ליהושפט (ד"ה צ כ, לו) בהתחברך עם אחיזהו פרץ ה' את מעשיך (תנחומא יד):

(25) קח את אהרן. צדברי נחומים אמור לו אשריך שתרצה כהן נתון לצנן מה שאין אני זכאי לכך (שם יז):

(26) את בגדיו. את צגדי כהונה גדולה הלבישהו והפשיט מעליו לחתם על צנו בפניו אמר לו הכנס למערה ונכנס ראה מטה מוצעת ונר דלוק אמר לו עלה למטה ועלה פשוט ידיך ופשוט קמוץ פיך וקמוץ עיניך ועצם מיד חמד משה לאותה מיתה וזה שנאמר לו (דברים לז, ג) כאשר מת אהרן אחיך מיתה שנאמרה לה (תנחומא יגן חקת הוספה צ):

(27) ויעש משה. אף על פי שהדבר קשה לו לא עכב (תנחומא יז):

28 And Moses stripped Aaron of his garments, and put them upon Eleazar his son; and Aaron died there in the top of the mount; and Moses and Eleazar came down from the mount.	וַיַּפְשֹׁט מֹשֶׁה אֶת־אֶהָרֹן אֶת־בְּגָדָיו וַיַּלְבִּשׁ אֹתָם אֶת־אֶלְעָזָר בְּנוֹ וַיָּמָת אֶהָרֹן שָׁם בְּרָאשׁ הַהָר וַיֵּרֶד מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר מִן־הָהָר׃	28 וַיַּפְשֹׁט מֹשֶׁה אֶת־אֶהָרֹן אֶת־בְּגָדָיו וַיַּלְבִּשׁ אֹתָם אֶת־אֶלְעָזָר בְּנוֹ וַיָּמָת אֶהָרֹן שָׁם בְּרָאשׁ הַהָר וַיֵּרֶד מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר מִן־הָהָר׃
29 And when all the congregation saw that Aaron was dead, they wept for Aaron thirty days, even all the house of Israel.	וַיֵּרְאוּ כָל־הָעֵדָה כִּי גוּעַ אֶהָרֹן וַיִּבְכוּ אֶת־אֶהָרֹן תְּלָתִין יוֹמִין כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל׃ (ס)	29 וַיֵּרְאוּ כָל־הָעֵדָה כִּי גוּעַ אֶהָרֹן וַיִּבְכוּ אֶת־אֶהָרֹן שְׁלֹשִׁים יוֹם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל׃ (ס)
XXI And the Canaanite, the king of Arad, who dwelt in the South, heard tell that Israel came by the way of Atharim; and he fought against Israel, and took some of them captive.	וַיִּשְׁמָע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ־עָרֹד יֹשֵׁב הַנֶּגֶב כִּי בָא יִשְׂרָאֵל דֶּרֶךְ הָאֲתָרִים וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשָּׁב אֶמְנֹנו שְׁבִי׃	XXI וַיִּשְׁמָע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ־עָרֹד יֹשֵׁב הַנֶּגֶב כִּי בָא יִשְׂרָאֵל דֶּרֶךְ הָאֲתָרִים וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשָּׁב אֶמְנֹנו שְׁבִי׃
2 And Israel vowed a vow unto the LORD, and said: 'If Thou wilt indeed deliver this people into my hand, then I will utterly destroy their cities.'	וַיֵּדֶר יִשְׂרָאֵל גִּדֵּר לַיהוָה וַיֹּאמֶר אִם־נָתַן תִּתֵּן אֶת־הָעָם הַזֶּה בְּיָדִי וַהֲחַרַּמְתִּי אֶת־עָרֵיהֶם׃	2 וַיֵּדֶר יִשְׂרָאֵל גִּדֵּר לַיהוָה וַיֹּאמֶר אִם־נָתַן תִּתֵּן אֶת־הָעָם הַזֶּה בְּיָדִי וַהֲחַרַּמְתִּי אֶת־עָרֵיהֶם׃
3 And the LORD hearkened to the voice of Israel, and delivered up the Canaanites; and they utterly destroyed them and their cities; and the name of the place was called Hormah.	וַיִּשְׁמָע יְהוָה בְּקוֹל יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֶת־הַכְּנַעֲנִי וַיַּחֲרֵם אֹתָם וְאֶת־עָרֵיהֶם וַיִּקְרָא שְׁם־הַמָּקוֹם חֲרָמָה׃ (פ)	3 וַיִּשְׁמָע יְהוָה בְּקוֹל יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֶת־הַכְּנַעֲנִי וַיַּחֲרֵם אֹתָם וְאֶת־עָרֵיהֶם וַיִּקְרָא שְׁם־הַמָּקוֹם חֲרָמָה׃ (פ)

(29) ויראו כל העדה וגו'. כשראו משה ואלעזר יורדים ואהרן לא ירד אמרו היכן הוא אהרן אמר להם מת אמרו אפשר מי שעמד כנגד המלאך ועצר את המגפה ישלוט צו מלאך המות מיד בקש משה רחמים והראוהו מלאכי השרת להם מוטל במטה ראו והאמינו (במד"ר): כל בית ישראל. האנשים והנשים לפי שהיה אהרן רודף שלום ומטיל אהבה בין צעלי מריבה ובין איש לאשתו (אדר"ג פי"ב): כי גוע. אומר אני שהמתרגם דהא מית טועה הוא אלא אם כן מתרגם ויראו ואתחזיאו שלא אמרו רבותינו ז"ל כי זה משמש בלשון דהא אלא על מדרש שנסתלקו ענני כבוד וכדאמר רבי אבהו (ר"ה ג, א) דאמר רבי אבהו אל תקרי ויראו אלא וייראו ועל לשון זה נופל לשון דהא לפי שהוא נתינת טעם למה שלמעלה הימנו למה וייראו לפי שהרי מת אהרן אבל על תרגום וחו כל כנישתא אין לשון דהא נופל אלא לשון אשר שהוא מגזרת שמוש אי שמנינו אם משמש בלשון אשר כמו (איוב כא, ד) ואם מדוע לא תקצר רוחי והרבה מפורשים מזה הלשון (שם יד, ה) אם חרוצים ימיו:

(1) וישמע הכנעני. שמע שמת אהרן ונסתלקו ענני כבוד כו' כדאיתא בראש השנה (ג, א) ועמלק מעולם רצועה מרדות לישראל מזומן בכל עת לפורענות (תנחומא יח): יושב הנגב. זה עמלק (שם) שנאמר (במדבר יג, כט) עמלק יושב צרף הנגב ושנה את לשונו לדבר בלשון כנען כדי שיהיו ישראל מתפללים להקצ"ה לתת כנענים בידם והם אינן כנענים ראו ישראל לבושיהם כלבושי עמלקים ולשונו לשון כנען אמרו נחפלא סתם שנאמר אם נחון חתן את העם הזה בידי (מדרש אגדה): דרך האתרים. דרך הנגב שהלכו זה המרגלים שנאמר (לעיל יג, כב) ויעלו בנגב. דבר אחר דרך האתרים דרך הטייר הגדול הנוסע לפנייהם שנאמר (שם י, לג) דרך שלשת ימים לחור להם מנוחה (תנחומא יח): וישב ממנו שבי. אינה אלא שפחה אחת (ילקוט תשס"ד. מדרש אגדה):

(2) והחרמתי. אקדיש שללם לגזוה:

(3) ויחרם אתהם. צהריגה: ואת עריהם. חרמי גזוה:

4	And they journeyed from mount Hor by the way to the Red Sea, to compass the land of Edom; and the soul of the people became impatient because of the way.	וַיֵּשְׁלוּ מִהוֹר טוֹרָא אֹרֶחַ וַיָּמָא דְסוּף לְאַקְפָּא יֵת אֶרְעָא דְּאָדוֹם וְעַקְתָּ נַפְשָׁא דְעַמָּא בְּאֹרְחָא:	וַיֵּסְעוּ מִהֹר הָהָר דְּרֹדְדַּי יַם־סוּף לְסַבֵּב אֶת־אֶרֶץ אֲדוֹם וַתִּקְצַר נַפְשֵׁי־הָעָם בַּדֶּרֶךְ:	4
5	And the people spoke against God, and against Moses: 'Wherefore have ye brought us up out of Egypt to die in the wilderness? for there is no bread, and there is no water; and our soul loatheth this light bread.'	וַאֲתִרְעַם עַמָּא קָדָם יי וְעַם מֹשֶׁה נִצְּו לָמָּא אֲסִיקָתוּנָא מִמִּצְרַיִם לְמָמָת בְּמִדְבָּרָא אֲרִי לִית לַחֲמָא וְלִית מֵיָּא וְנַפְשָׁנָא עַקְתָּ בְּמָנָא הָדִין דְּמִיכְלִיָּה קָלִיל:	וַיִּדְבֹּר הָעָם בְּאַל־הִים וּבְמֹשֶׁה לָמָּה הֵעֲלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לָמוּת בְּמִדְבָּר כִּי אֵין לָחֶם וְאֵין מַיִם וְנַפְשָׁנוּ קָצָה בַלְחָם תְּקַלְקֵל:	5
6	And the LORD sent fiery serpents among the people, and they bit the people; and much people of Israel died.	וַגִּירִי יי בְּעַמָּא יֵת חִיוּוֹן קָלָן וְנִפְתִּיּוּ יֵת עַמָּא וּמִית עִם סְגִי מִיִּשְׂרָאֵל:	וַיִּשְׁלַח יְהוָה בָּעָם אֶת הַנָּחָשִׁים הַשָּׂרְפִים וַיִּנְשָׁכוּ אֶת־הָעָם וַיָּמָת עַם־רַב מִיִּשְׂרָאֵל:	6
7	And the people came to Moses, and said: 'We have sinned, because we have spoken against the LORD, and against thee; pray unto the LORD, that He take away the serpents from us.' And Moses prayed for the people.	וַאֲתָא עַמָּא לְוֹת מֹשֶׁה וַאֲמָרוּ חֲבֹנָא אֲרִי אֲתִרְעַמְנָא קָדָם יי וְעַמָּךְ נִצְּיָא צְלִי קָדָם יי וַיַּעֲדִי מִנָּא יֵת חֲוִיָּא וְצְלִי מֹשֶׁה עַל עַמָּא:	וַיָּבֹא הָעָם אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ חֲטָאנוּ כִּי־דִבַּרְנוּ בִּיהוָה וּבְךָ הַתִּפְלַל אֶל־יְהוָה וְיִסַּר מֵעַלְיָנוּ אֶת־הַנָּחָשׁ וַיִּתְּפֹלֵל מֹשֶׁה בְּעַד הָעָם:	7

(4) דרך ים סוף. כיון שמת אהרן וצאה עליהם מלחמה זו חזרו לאחוריהם דרך ים סוף הוא הדרך שחזרו להם כשגזרו עליהם גזירת מרגלים שנאמר (דברים א, מ) וסעו המדברה דרך ים סוף. וכאן חזרו לאחוריהם (עיין פרשת פנחס) שצטע מסעות שנאמר (דברים י, ו) וצני ישראל נסעו מצארות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן. וכי צמוסרה מת והלא צהר ההר מת אלא שם חזרו והתאבלו עליו והספידוהו כאלו הוא צפניהם ולא וצדוק צמסעות ותמנא שצטע מסעות מן מוסרה עד הר ההר (תנחומא חקת יח): לסבב את ארץ אדום. שלא נחנס לעצור צארא: ותקצר נפש העם בדרך. צטורה הדרך שהוקשה להם אמרו עכשיו היינו קרובים להכנס לארץ ואנו חוזרים לאחורינו כך חזרו אצותינו ונשמתו שלשים ושמונה שנה עד היום לפיכך קצרה נפשם צעינו הדרך ובלשון לע"ז אנקרודלו"ר ולא יחכן לומר ותקצר נפש העם צדך צהירות צדך ולא פירש צו צמה קצרה שכל מקום שחמנא קצור נפש צמקרא מפורש שם צמה קצרה כגון (זכריה יא, ח) ותקצר נפשי צהם וכגון (שופטים י, טו) ותקצר נפשו צעמל ישראל וכל דצר הקשה על אדם נופל צו לשון קצור נפש כאדם שהטורה צא עליו ואין דעתו רחצה לקבל אמות הדרך ואין לו מקום צחוק לצו לגור שם אמות הצער וצדצר המטריח נופל לשון גודל שגדול הוא וכצד על האדם כגון (זכריה שם) וגם נפשם צחלה צי גדלה עלי (איוב י, טו) ויגאה כשחל תצודני כללו של פירוש כל לשון קצור נפש צדצר לשון שאין יכול לסובלו הוא שאין הדעת סובלתו:

(5) באלהים ובמשה. השוו עזד לקונו (צמ"ר. תנחומא יט): למה העליחנו. שניהם שוים: ונפשנו קצה. אף זה לשון קצור נפש ומאום: בלחם הקלוקל. לפי שהמנ נצלה צאיצרים קראוהו קלוקל אמרו עמיד המן הזה שיתפח צמעינו כלום יש ילוד אשה שמכנים ואינו מוציא (ע"ז ה. יומא עה, א):

(6) את הנחשים השרפים. ששורפים את האדם צאראם שנייהם (צמ"ר): וינשכו את העם. יצא נחש שלקה על הוצאת דצה ויפרע ממנוציא דצה יצא נחש שכל המינין נטעמין לו טעם אחד (טעם עפר) ויפרע מכפוי טובה שדצר אחד משתנה להם לכמה טעמים (תנחומא יט):

(7) ויתפלל משה. מכאן למי שמצקשים ממנו מחילה שלא יאה אכזרי מלמחול (שם. צ"ק צב, א):

8 And the LORD said unto Moses: 'Make thee a fiery serpent, and set it upon a pole; and it shall come to pass, that every one that is bitten, when he seeth it, shall live.'	וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה עֲבִיד לְךָ קְלִיָּא וְשׂו יִתִּיה עַל אֵת וַיְהִי כֹל דִּיתַנְכִּית וַיַּחְזִי יִתִּיה וַיִּתְקַיֵּם:	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה עֲשֵׂה לְךָ שָׂרָף וְשִׂים אֹתוֹ עַל-גָּס וְהָיָה כָּל-הַנִּשְׁוֹף וְרָאָה אֹתוֹ וְחָיָה:	8
9 And Moses made a serpent of brass, and set it upon the pole; and it came to pass, that if a serpent had bitten any man, when he looked unto the serpent of brass, he lived.	וַעֲבַד מֹשֶׁה חוּיָא דְנַחֲשָׁא וְשׂוּיָה עַל אֵת וְהָיָה כִּד נִכְיִת חוּיָא יֵת גּוּבְרָא וּמִסְתַּכַּל בְּחוּיָא דְנַחֲשָׁא וּמִתְקַיֵּם:	וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נַחֲשׁ נְחֹשֶׁת וַיִּשְׁמְהוּ עַל-הַגָּס וְהָיָה אִם-נִשְׁךְ הַנֶּחֱשׁ אֶת-אִישׁ וְהִבִּיט אֶל-נַחֲשׁ הַנְּחֹשֶׁת וְחָיָה:	9
10 And the children of Israel journeyed, and pitched in Oboth.	וַיִּסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּחַנוּ בְּאֹבוֹת:	וַיִּסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּחַנוּ בְּאֹבוֹת:	ששי
11 And they journeyed from Oboth, and pitched at Ije-abarim, in the wilderness which is in front of Moab, toward the sun-rising.	וַיִּסְעוּ מֵאֹבוֹת וַיִּחַנוּ בְּעֵינֵי הָעֲבָרִים בְּמִדְבַּר אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי מוֹאָב מִמִּזְרַח הַשָּׁמֶשׁ:	וַיִּסְעוּ מֵאֹבוֹת וַיִּחַנוּ בְּעֵינֵי הָעֲבָרִים בְּמִדְבַּר אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי מוֹאָב מִמִּזְרַח הַשָּׁמֶשׁ:	11
12 From thence they journeyed, and pitched in the valley of Zered.	מִתַּמָּן נָטְלוּ וַיִּשְׁרוּ בְּנַחֲלָא דְּזֶרֶד:	מִשָּׁם נָסְעוּ וַיִּחַנוּ בְּנַחֲלֵי זֶרֶד:	12
13 From thence they journeyed, and pitched on the other side of the Arnon, which is in the wilderness, that cometh out of the border of the Amorites.—For Arnon is the border of Moab, between Moab and the Amorites;	מִתַּמָּן נָטְלוּ וַיִּשְׁרוּ מֵעֲבָרָא דְּאַרְנוֹן דְּבְּמִדְבַּר דְּנִפְיָא מִתְחַוֵּם אֲמוֹרֵאָה אֲרִי אֲרְנוֹן תְּחֻמֵּי מוֹאָב בֵּין מוֹאָב וּבֵין אֲמוֹרֵאָה:	מִשָּׁם נָסְעוּ וַיִּחַנוּ מֵעֲבַר אֲרְנוֹן אֲשֶׁר בְּמִדְבַּר הַיָּצָא מִגְבֹּל הָאֲמֹרִי כִּי אֲרְנוֹן גְּבֻל מוֹאָב בֵּין מוֹאָב וּבֵין הָאֲמֹרִי:	13

(8) על נס. על כלונס שקורין פירק"א בלע"ז וכן (ישעי' ל, יז) וכן על הגבעה (שם מט, כב) ארס נסי (שם יג, ז) שאו נס ולפי שהוא גבוה לאות ולראיה קוראו נס: כל הנשך. אפילו כלב או חמור נושכו היה נזק ומתנונה והולך אלא שנישכת הנחש ממחרת להמית לכך נאמר כאן וראה אותו ראה בעלמא ובנישכת הנחש נאמר והציט והיה אם נשך הנחש את איש והציט וגו' שלא היה ממחר נשך הנחש להתרפאות אלא אם כן מציט בו כזוונה (במדבר רבה) ואמרו רבותינו (ר"ה כט, א) וכי נחש ממית או מחיה אלא בזמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעצדין את לבם לאציהם שבשמים היו מתרפאים ואם לא היו נמוקים (נוסח אחר ניווקים):

(9) נחש נחשת. לא נאמר לו לעשותו של נחשת אלא אמר משה הקצ"ה קוראו נחש ואני אעשנו של נחשת לשון נופל על לשון (צ"ר לא, ח):

(11) בעיי העברים. לא ידעתי למה נקרא שם עיי ועי לשון חורצה הוא דבר הטאט צמטאטא והעיי"ן צו יסוד לצדה והוא מלשון עים (ישעי' כח, יז) ויעה צרד: העברים. דרך מעצר העוברים שם את הר נבו אל ארץ כנען שהוא מפסיק בין ארץ מואב לארץ אמורי: על פני מואב ממזרח השמש. במזרח של ארץ מואב:

(13) מגבול האמורי. תחום סוף מזר שלהם וכן (דברים כ, יח) גבול מואב לשון קצה וסוף: מעבר ארנון. הקיפו ארץ מואב כל דרומה ומזרחה עד שצאו מעבר השני לארנון בתוך ארץ האמורי בצפונה של ארץ מואב: היוצא מגבול האמורי. רצועה יוצאה מגבול האמורי והיא של אמוריים ונכנסת לגבול מואב עד ארנון שהוא גבול מואב ושם חנו ישראל ולא באו לגבול מואב (כי ארנון גבול מואב והם לא נחנו להם רשות לעבור צארכס ואף על פי שלא פירשה משה פירשה יפתח) כמו שאמר יפתח (שופטים יא, יז) וגם אל מלך מואב שלח ולא אצה. ומשה רמזה (דברים כ, כט) כאשר עשו לי בני עשו היושבים בשעיר והמואבים היושבים בער מה אלו לא נתנום לעבור בתוך ארסם אלא הקיפום סביב אף מואב כן:

14	wherefore it is said in the book of the Wars of the LORD: Vaheb in Suphah, And the valleys of Arnon,	עַל־כֵּן יֵאמָר בַּסֵּפֶר מִלְחָמָת יְהוָה אֶת־וָהֶב בְּסוּפָה וְאֶת־הַנַּחְלִים אֲרֹנוֹן׃ עַל כֵּן יִתְאָמֵר בַּסֵּפֶר קָרְבִּין עָבַד יְיָ עַל יַמָּא דְסוּף וּגְבוּרָן עַל נַחְלֵי אֲרֹנוֹן׃	14
15	And the slope of the valleys That inclineth toward the seat of Ar, And leaneth upon the border of Moab.—	וְאֲשֶׁר הַנַּחְלִים אֲשֶׁר נָטָה לְשִׁבְתָּ עָר וְנִשְׁעָן לְגִבּוֹל מוֹאָב׃ וְשִׁפּוֹךְ לְנַחְלֵיָא דְמַדְבָּרִין לְקַבִּיל לַחֲיִית וּמִסְתַּמֵּיד לְתַחוּם מוֹאָב׃	15
16	And from thence to Beer; that is the well whereof the LORD said unto Moses: 'Gather the people together, and I will give them water.'	וּמִתַּמָּן אֶתִּיהִיבַת לְהוֹן בִּירָא וּמִיָּא בִירָא דֵאמַר יְיָ לְמֹשֶׁה כְּנוֹשׁ יֵת עִמָּא וְאִתִּין לְהוֹן מִיָּא׃ וּמִשָּׁם בְּאֶרֶה הוּא הַבְּאֵר אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה לְמֹשֶׁה אֶסֶף אֶת־הָעָם וְאֶתְּנָה לָהֶם מַיִם׃ (ס)	16
17	Then sang Israel this song: Spring up, O well—sing ye unto it—	אֲזַיְשִׁיר יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת עָלֵי בְּאֵר עֲנוּ־לָהּ׃ בְּכִין שִׁבַּח יִשְׂרָאֵל יֵת תוֹשִׁבְחָתָא הָדָא סְקִי בִירָא שִׁבְחוּ לָהּ׃	17
18	The well, which the princes digged, Which the nobles of the people delved, With the sceptre, and with their staves. And from the wilderness to Mattanah;	בְּאֵר חֲפְרוּהָ שָׂרִים כְּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם בְּמִשְׁעָנָתָם וּמִמַּדְבָּר מַתָּנָה׃ בִּירָא דְחֲפְרוּהָ רַבְרָבֵיָא כְּרוּהָ רִישֵׁי עִמָּא סְפָרֵיָא בְּחוּטְרֵיהוֹן וּמִמַּדְבָּרָא אֶתִּיהִיבַת לְהוֹן׃	18
19	and from Mattanah to Nahaliel; and from Nahaliel to Bamoth;	וּמִמַּתָּנָה נַחְלִיאֵל וּמִנַּחְלִיאֵל בָּמוֹת׃ וּמִדְּאֶתִּיהִיבַת לְהוֹן נַחְתָּא עִמָּהוֹן לְנַחְלֵיָא וּמִנַּחְלֵיָא סָלָא עִמָּהוֹן לְרַמְתָּא׃	19

(14) על כן יאמר. על חנייה זו ונסים שנעשו זה יאמר בספר מלחמות ה'. כשמספרים נסים שנעשו לאזותינו יספרו את זה וגו'. את זהב. כמו את יהצ כמו שיאמר מן יעד ועד כן יאמר מן יהצ והצ והוי"ו יסוד הוא כלומר את אשר יהצ להם והרבה נסים צים סוף: ואת הנחלים ארנון. כשם שמספרים צנסי ים סוף כך יש לספר צנסי נחלי ארנון שאף כאן נעשו נסים גדולים (תנחומא כ). ומה הם הנסים:

(15) ואשר הנחלים. תרגום של שפך אשד שפך הנחלים שנשפך שם דם אמוריים שהיו נחצאים שם לפי שהיו ההרים גבוהים והנחל עמוק וקצר וההרים סמוכים זה לזה אדם עומד על ההר מזה ומדבר עם חצירו זהר מזה והדרך עובר בתוך הנחל אמרו אמוריים כשיכנסו ישראל [לארץ] לתוך הנחל לעבור נצא מן המערות זהרים שלמעלה מהם ונהרגם בחצים ואזני בליסטראות והיו אותן הנקעים זהר של ד מואצ וזהר של ד אמוריים היו כנגד אותן נקעים כמין קרנות ושדים בולטין לתוך כיון שבאו ישראל לעבור נודעו ההר של ארץ ישראל כשפחה היוצאת להקביל פני גבירתה ונתקרב לזר של מואצ וכנסו אותן השדים לתוך אותן נקעים והרגום וזהו אשר נטה לשבת ער שההר נטה ממקומו ונתקרב לזר גבול מואצ וגדבק בו וזהו ונשען לגבול מואצ (בס"א חינו) (ועברו ישראל על ההרים ולא ידעו הנסים האלו אלא על ידי הצאר שנכנס לשם) (שם):

(16) ומשם בארדה. משם בא האשד אל הצאר כיצד אמר הקב"ה מי מודיע לבני הנסים הללו המשל אומר (שבת י, ז) נתת פת לתינוק הודיע לאמו לאחר שעברו חזרו ההרים למקומם והבאר ירדה לתוך הנחל והעלתה משם דם ההרגים וזרועות ואיברים ומוליכתן סביב המחנה וישראל ראו ואמרו שירה (תנחומא כ):

(17) עלי באר. מתוך הנחל והעלי מה שאת מעלה ומנין שהצאר הודיעה להם שנאמר ומשם צארה וכי משם היתה והלא מתחלת ארבעים שנה היתה עמהם אלא שירדה לפרסם את הנסים וכן אז ישיר ישראל. השירה הזאת נאמרה בקוף ארבעים והבאר נתנה להם מתחלת מ' ומה ראה ליכתב כאן אלא הענין הזה נדרש למעלה הימנו (שבת לה. ב) זמ"ר. (תנחומא כ):

(18) באר חפרוה. זאת היא הצאר אשר חפרוה שרים משה ואהרן: במשענותם. צמטה: וממדבר. נתנה להם:

(19) וממתנה נחליאל. כתרנומו:

20 and from Bamoth to the valley that
is in the field of Moab, by the top of
Pisgah, which looketh down upon
the desert.

וּמִבְּמוֹת הַגֵּיאֹ אֲשֶׁר בְּשֶׁדָּה
 מוֹאֵב רֹאשׁ הַפְּסָגָה וְנִשְׁקָפָה
 עַל־פְּנֵי הַיְּשִׁימוֹן: (פ)

וּמִרְמָתָא לְחֵלְיָא דְּבִחְקֵלִי
 מוֹאֵב רִישׁ רְמָתָא וּמִסְתְּכֵיָא
 עַל אִפֵּי בֵּית יִשְׁמֹון:

20

21 And Israel sent messengers unto
Sihon king of the Amorites, saying:

שביעי וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים אֶל-
(רביעי) סִיחֹן מֶלֶךְ-הָאֱמֹרִי לֵאמֹר:
 וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל אֲנָדִין לִזְנוֹת
 סִיחוֹן מֶלֶכָּא אֲמוֹרָאָה
 לְמִימֵר:

שזיעי
(רזיעי)

22 'Let me pass through thy land; we will not turn aside into field, or into vineyard; we will not drink of the water of the wells; we will go by the king's highway, until we have passed thy border.'

אָעפֿנטֿה באַרץֿה לֹא נִשְׁתָּה
בִּשְׁתָּה וּבִכְרֶם לֹא נִשְׁתָּה מִי
בָּאָר בְּדֶרֶךְ הַמָּלָךְ יִלָּךְ עַד
אֲשֶׁר נַעֲבֹר גְּבֻלָּהּ:

אָעפֿר באַרץֿה לֹא נִסְטִי
בַּחֲקֹל וּבִכְרֶם לֹא נִשְׁתִּי מִי
גוֹב בְּאוֹרֶחַ מַלְכָּא יִנְיֹל עַד
דְּנַעֲבֹר תַּחוּמָּהּ:

22

23 And Sihon would not suffer Israel to pass through his border; but Sihon gathered all his people together, and went out against Israel into the wilderness, and came to Jahaz; and he fought against Israel.

וְלֹא־נָתַן סִיחֹן אֶת־יִשְׂרָאֵל עֶבֶר
בְּגִבְלוֹ וַיֹּאסֶף סִיחֹן אֶת־כָּל־
עַמּוֹ וַיֵּצֵא לְקִרְאֵת יִשְׂרָאֵל
הַמִּדְבָּרָה וַיָּבֹא יְהֻצָּה וַיִּלָּחֶם
בְּיִשְׂרָאֵל:

וְלֹא שָׁבַק סִיחֹן יֵת יִשְׂרָאֵל
לְמַעַבְר בְּתַחֲוִימֶיהָ וּכְנָשׁ סִיחֹן
יֵת כָּל עַמֶּיהָ וּנְפֹק לְקַדְמוֹת
יִשְׂרָאֵל לְמִדְבָּרָא וְאֵתָא לְיַהֲזָן
וְאִיחָא קִרְבָּא בְּיִשְׂרָאֵל:

23

24 And Israel smote him with the edge
of the sword, and possessed his land
from the Arnon unto the Jabbok,
even unto the children of Ammon;
for the border of the children of
Ammon was strong.

וַיִּכְהוּ יִשְׂרָאֵל לְפִי־חֶרֶב וַיִּירָשׁ
אֶת־אֶרְצוֹ מֵאֲרָנָן עַד־יַבֹּקֶן
בְּנֵי עַמּוֹן כִּי עָז גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן׃

24

(20) ומבמות הדיא אשר בשדה מואב. כי שם מת משה ושם צטלה הזכר. דבר אחר כרוה נדיבי העם כל נשיא ונשיא כשהיו חונים נוטל מקלו ומוטף אלל דגלו ומחנהו ומי הזכר נמשכין דרך אותו סימן וזאין לפני חניית כל שצט ושצט (תנחומא כא): במחקק. על פי משה שנקרא מחוקק שגאמר (דברים לג, כא) כי שם חלקת מחוקק ספון ולמה לא נזכר משה בשירה זו לפי שלקה על ידי הזכר וכיון שלא נזכר שמו של משה לא נזכר שמו של הקצ"ה משל למלך שהיו מומונין אותו לסעודה אמר אם אזיהבי שם אני שם ואם לאו אני הולך (תנחומא כא): ראש הפסגה. כתר גומו ריש רמתא: פסגה. לשון גובה וכן (תהלים מח, יד) פסגו ארמנותיה הגזיהו ארמנותיה: ונשקפה. אותה הפסגה על פני המקום ששמו ישימון והוא לשון מדבר שהוא שמם. דבר אחר ונשקפה הזכר על פני הישימון שנגזזה צימה של טצריה והעומד על הישימון מציט ורואה כמין כברה צים והיא הזכר כך דרש רבי תנחומא (תנחומא כא. שבת לה, א):

(21) וישלח ישראל מלאכים. ובמקום אחר תולה השליחות צמשה שנאמר (דברים 3, כו) ואשלח מלאכים ממדבר קדמות ויכון (במדבר כ, יד) וישלח משה מלאכים מקדש אל מלך אדום וצפתה הוא אומר (שופטים יא, יז) וישלח ישראל מלאכים אל מלך אדום וגו' הכתובים הללו צריכים זה לזה זה נועל זה פותח שמשה הוא ישראל וישראל הם משה לומר לך שנשיא הדור הוא ככל הדור כי הנשיא הוא הכל (תנחומא כב):

(22) אַעבֿרה באַרצײַ. אָפּ עַל פֿי שְׁלֹא נִטְוֶוּ לַפְתּוֹחַ לֵהֶם בְּשִׁלּוּם בְּקֶשׁוֹ מֵהֶם שְׁלוֹם (שׁם):

(23) ולא נתן סיחון וגור. לפי שכל מלכי כנען היו מעלין לו מן שהיה שומרם שלא יעברו עליהם גייסות כיון שאמרו לו ישראל לעברה בצררך אמר להם כל ענמי איני יושב כאן אלא לשמרם מפניכם ואתם אומרים כך (שם כג): ויצא לקראת ישראל. אילו היתה חשבון מלאה יתושין אין כל צריה יכולה לכבשה ואם היה סיחון בכפר חלש אין כל אדם יכול לכבשו וכל שכן אלו שהיה בחשבון. אמר הקב"ה מה אני מטריח על בני כל זאת לאור על כל עיר ועיר נתן בלב כל אנשי המלחמה לזאת מן העשרות ונתקבצו כולם למקום אחד ושם נפלו ומשם הלכו ישראל אל הערים ואין עומד לנגדם כי אין שם איש אלא נשים וטף (שם):

- 25 And Israel took all these cities; and Israel dwelt in all the cities of the Amorites, in Heshbon, and in all the towns thereof.
- 26 For Heshbon was the city of Sihon the king of the Amorites, who had fought against the former king of Moab, and taken all his land out of his hand, even unto the Arnon.
- 27 Wherefore they that speak in parables say: Come ye to Heshbon! Let the city of Sihon be built and established!
- 28 For a fire is gone out of Heshbon, A flame from the city of Sihon; It hath devoured Ar of Moab, The lords of the high places of Arnon.
- 29 Woe to thee, Moab! Thou art undone, O people of Chemosh; He hath given his sons as fugitives, And his daughters into captivity, Unto Sihon king of the Amorites.
- 30 We have shot at them—Heshbon is perished—even unto Dibon, And we have laid waste even unto Nophah, Which reacheth unto Medeba.
- וַיִּקַּח יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל-הָעָרִים
הָאֵלֶּה וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּכָל-עָרֵי
הָאֱמֹרִי בְּחֶשְׁבֹּן וּבְכָל-בְּנֵי-הָאֶרֶץ
- כִּי חֶשְׁבֹּן עִיר סִיחֹן מֶלֶךְ
הָאֱמֹרִי הָיָה וְהָיָה נֹלָחַם בְּמֶלֶךְ
מוֹאָב הָרָאשׁוֹן וַיִּקַּח אֶת-כָּל-
אֶרְצוֹ מִיַּדוֹ עַד-אֲרֹנִן:
- עַל-כֵּן יֹאמְרוּ הַמְשֻׁלָּיִם בָּאוּ
חֶשְׁבֹּן תִּבְנֶה וְתִכּוֹנֶנָּה עִיר
סִיחֹן:
- כִּי-אֵשׁ יֵצְאָה מִחֶשְׁבֹּן לַחֲבָה
מִקְרִית סִיחֹן אֲכָלָה עַר מוֹאָב
בַּעֲלֵי בָמוֹת אֲרֹנִן:
- אֵי-לֶךְ מוֹאָב אֲבֹדְתָה עִם-כְּמוֹשׁ
נָתַן בָּנָיו פְּלִיטָם וּבְנֹתָיו בַּשָּׁבִית
לְמֶלֶךְ אֱמֹרִי סִיחֹן:
- וַיִּירָם אֲבָד חֶשְׁבֹּן עַד-דִּיבֹן
וַנָּשִׁים עַד-נֹפַח אֲשֶׁר עַד-
מִדְבָּא:
- וַיִּסָּב יִשְׂרָאֵל יָת כָּל קְרִינָא
הָאֵלִין וַיִּתִּב יִשְׂרָאֵל בְּכָל
קְרִי אֲמוֹרָאָה בְּחֶשְׁבֹּן וּבְכָל
כְּפָרְנָהָא:
- אֲרִי חֶשְׁבֹּן קִרְתָּא דְסִיחֹן
מֶלְכָּא אֲמוֹרָאָה הָיָה וְהָיָה
אֲרִי חֶשְׁבֹּן בְּכָל מֶלְכָּא דְמוֹאָב
קִדְמָאָה וַיִּסָּב יָת כָּל אֲרֵיָה
מִנִּיהָ עַד אֲרֹנִן:
- אֲרִי קִדְמוֹ תִקִּיף כְּאִישׁ
נִפְק מִחֶשְׁבֹּן עֲבָדֵי קִרְבָּא
כְּשִׁלְהִיבִיתָא מִקְרִתָּא דְסִיחֹן
קִטְלוּ עָמָּה דְשָׂרוּ בְלַחֲמִית
מוֹאָב כּוּמְרִיָּא דְפִלְחִין בֵּית
דְחִלַת רִמְתָּא דְאֲרֹנִן:
- וַיִּלְכוּ מוֹאָבִי אֲבֹדְתֵינוּ עָמָּה
דְּפִלְחִין לְכְמוֹשׁ מִסֵּר בְּנוֹהֵי
צִירֵינוּ וּבְנֹתֵינוּ בַשָּׁבִית לְמֶלְכָּא
אֲמוֹרָאָה סִיחֹן:
- פָּסַק מִלְכוֹ מִחֶשְׁבֹּן עַד
שׁוּלְטָן מִדִּיבֹן וְצִדְיָאוֹ עַד
נֹפַח דְסִמְיָה עַל מִדְבָּא:

(24) כי עז. ומהו חזקו התראתו של הקצ"ה שאמר להם (דברים ז, יט) אל תאורס וגו':

(25) בנתיח. כפרים הסמוכים לה:

(26) והוא נלחם. למה הוצרך להכתב לפי שנאמר (שם ט) אל תזר את מואב וחשבון משל מואב היתה כתב לנו שסיחון לקחה מהם ועל ידו טהרה לישראל (חולין ס, ז): מידו. מרשותו (ז"מ מו, ז):

(27) על כן. על אותה מלחמה שנלחם סיחון צמואב: יאמרו המושלים. צלעם שנאמר צו (צמדצר כג, ו) וישא משלו: המושלים. צלעם וצבור והם אמרו: באו חשבון. שלא היה סיחון יכול לכבשה והלך ושכר את צלעם לקללו וזהו שאמר לו צלק (שם כז, ו) כי ידעתי את אשר תצרך מצורך וגו' (תנחומא כד): תבנה ותכוון. חשבון צלעם סיחון להיות עירו:

(28) כי אש יצאה מחשבון. משכנשה סיחון: אכלה ער מואב. שם אותה המדינה קרוי ער צלשון עברי ולחייט צלשון ארמי: ער מואב. ער של מואב:

(29) אוי לך מואב. שקללו את מואב שימסרו צידו (שם): כמוש. שם אלהי מואב (שופטים יא, סד): נתן. הנותן את צניו של מואב: פליטם. נסים ופליטים מחרצ ואת צנותיו צנצית וגו':

(30) ויירם אבד. מלכות שלהם: אבד חשבון עד דיבון. מלכות ועול שהיה למואב בחשבון אבד משם וכן עד דיבון מרגום של ער עד, כלומר סר ניר מדיבון. ניר לשון מלכות ועול וממשלת איש כמו (מלכים א יא, לו) למען היות ניר לדוד עבדי: ונשים. שייך דגושה לשון שממה כך יאמרו המושלים ונשים אותם: עד נפח. השימונוס עד נפח:

31	Thus Israel dwelt in the land of the Amorites.	וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ הָאֱמֹרִי: וַיֵּתִיב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶע אֱמֹרָאָה:	31
32	And Moses sent to spy out Jazer, and they took the towns thereof, and drove out the Amorites that were there.	וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְרַגֵּל אֶת־יַעֲזֹר וַיִּלְכְּדוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל (כ' וַיִּירָשׁ) וְקָו וַיֹּרְשׁ אֶת־הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר־שָׁם: וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְרַגֵּל אֶת־יַעֲזֹר וַיִּלְכְּדוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל (כ' וַיִּירָשׁ) וְקָו וַיֹּרְשׁ אֶת־הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר־שָׁם:	32
33	And they turned and went up by the way of Bashan; and Og the king of Bashan went out against them, he and all his people, to battle at Edrei.	וַיִּפְּנוּ וַיַּעֲלוּ בְּדֶרֶךְ הַבָּשָׁן וַיֵּצֵא עֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן לִקְרָאתָם הוּא וְכָל־עַמּוֹ לְמִלְחָמָה אֲדָרָעִי: וַאֲתַפְּנִיאוּ וּסְלִיקוּ לְאוּרַח מִתְּנֵן וַיִּפֶּק עֹג מֶלֶךְ אֶת־מִתְּנֵן לְקִדְמוֹתָהוֹן הוּא וְכָל עַמּוּהוּ לְאִגָּחָא קֶרְבָּא לְאֲדָרָעִי:	33
34	And the LORD said unto Moses: 'Fear him not; for I have delivered him into thy hand, and all his people, and his land; and thou shalt do to him as thou didst unto Sihon king of the Amorites, who dwelt at Heshbon.'	וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה לֹא תִדְחַל מִיָּה אֲרִי בִידְךָ מִסִּרִּית יִתִּיה וְיָת כָּל עַמּוּהוּ וְיָת אֶרְעִיה וְתַעֲבִיד לִיה כְּמָא דַּעֲבַדְתָּא לְסִיחוֹן מֶלֶךְ אֱמֹרָאָה דִּיתִיב בְּחֻשְׁבוֹן: וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה לֹא תִדְחַל מִיָּה אֲרִי בִידְךָ מִסִּרִּית יִתִּיה וְיָת כָּל עַמּוּהוּ וְיָת אֶרְעִיה וְתַעֲבִיד לִיה כְּמָא דַּעֲבַדְתָּא לְסִיחוֹן מֶלֶךְ אֱמֹרָאָה דִּיתִיב בְּחֻשְׁבוֹן:	מפטיר
35	So they smote him, and his sons, and all his people, until there was none left him remaining; and they possessed his land.	וַיַּכּוּ אֹתוֹ וְאֶת־בָּנָיו וְאֶת־כָּל־ עַמּוֹ עַד־בְּלֹתֵי הַשָּׁאִיר־לּוֹ שָׂרִיד נִירָשׁוּ אֶת־אֶרְצוֹ: וַיַּכּוּ אֹתוֹ וְאֶת־בָּנָיו וְאֶת־כָּל־ עַמּוֹ עַד־בְּלֹתֵי הַשָּׁאִיר־לּוֹ שָׂרִיד נִירָשׁוּ אֶת־אֶרְצוֹ:	35
XXII	And the children of Israel journeyed, and pitched in the plains of Moab beyond the Jordan at Jericho.	וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנּוּ בְּעַרְבוֹת מוֹאָב מֵעֵבֶר לִירְדֵן יֶרִחוֹ: (ס) וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנּוּ בְּעַרְבוֹת מוֹאָב מֵעֵבֶר לִירְדֵן יֶרִחוֹ:	פסוקים

The Haftara is Judges 11:1 – 11:33 on page 196. On Rosh Hodesh, Maftir is Numbers 28:9 – 15 on page 143 and Haftara on page 208.

2	And Balak the son of Zippor saw all that Israel had done to the Amorites.	וַיֵּרָא בָּלָק בֶּן־צִפּוֹר אֶת כָּל־ אֲשֶׁר־עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאֱמֹרִי: וַיִּחַזַּב בָּלָק בֶּן־צִפּוֹר יֵת כָּל דַּעֲבַד יִשְׂרָאֵל לְאֱמֹרָאָה:	נלק יט
---	---	---	--------

(32) וישלח משה לרגל את יעזר. המרגלים לכדוה אמרו לא נעשה כראשונים צטוחים חנו צכח תפלתו של משה להלחם (תנחומא כד):

(34) אל תירא אותו. שהיה משה ירא להלחם שמה תעמוד לו זכותו של אברהם שנאמר (בראשית יד, יג) ויצא הפליט הוא עוג שפלט מן הרפאים שהכו כדלעומר וחזיריו צעשמות קרנים שנאמר (דברים ג, יא) כי רק עוג מלך הבשן נשאר מיתר הרפאים (גדה סא):

(35) ויכו אותו. משה הרגו כדאיתא בצרכות (גד, ז) צהרואה עקר טורא צר תלמא פרסי וכו':

(2) וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי. אמר חנו שני מלכים שהיינו צטוחים עליהם לא עמדו צפניהם חנו על אחת כמה וכמה לפיכך ויגר מואב (תנחומא בלק ז):

<p>3 And Moab was sore afraid of the people, because they were many; and Moab was overcome with dread because of the children of Israel.</p>	<p>וַיִּגֹר מוֹאָב מִפְּנֵי הָעָם מְאֹד כִּי רַב־הוּא וַיִּקֶן מוֹאָב מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>3 וַיִּגֹר מוֹאָב מִפְּנֵי הָעָם מְאֹד כִּי רַב־הוּא וַיִּקֶן מוֹאָב מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>4 And Moab said unto the elders of Midian: 'Now will this multitude lick up all that is round about us, as the ox licketh up the grass of the field.'—And Balak the son of Zippor was king of Moab at that time.—</p>	<p>וַיֹּאמֶר מוֹאָב לְסֹבֵי מִדְיָן כֹּעַן יִשְׁיִצוּן קְהֵלָא יֵת כָּל סַחְרֵנָא כְּמֹא דְמִלְחִיד תּוֹרָא יֵת יְרוֹקָא דְחֻקְלָא וּבִלְק בֵּר צִפּוֹר מֶלֶכָא לְמוֹאָב בְּעַדְנָא הָהוּא:</p>	<p>4 וַיֹּאמֶר מוֹאָב אֶל־זִקְנֵי מִדְיָן עֲתִידָה יִלְחֲכוּ הַקְהָל אֶת־כָּל־סִבִּיבֵינוּ בְּלַחֵךְ הַשּׁוֹר אֶת־יֵרֶק הַשָּׂדֶה וּבִלְק בֶּן־צִפּוֹר מֶלֶךְ לְמוֹאָב בַּעֲת הַהוּא:</p>
<p>5 And he sent messengers unto Balaam the son of Beor, to Pethor, which is by the River, to the land of the children of his people, to call him, saying: 'Behold, there is a people come out from Egypt; behold, they cover the face of the earth, and they abide over against me.</p>	<p>וַיִּשְׁלַח אֲזַנְדִין לֹות בָּלַעַם בֵּר בְּעוֹר לְפִתּוֹר אֲרֻם דְּעַל פֶּרַת אֲרַע בְּנֵי עַמִּיהָ לְמַקְרִי לִיהָ לְמִימַר הֵא עָמָא נִפְקָא מִמִּצְרַיִם הֵא חָפָא יֵת עֵין שְׁמַשָּׁא דְאַרְעָא וְהוּא שְׂרִי מִלְקַבְלִי:</p>	<p>5 וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל־בָּלַעַם בֶּן־בְּעוֹר (בַּסַּפְרִי סַפְרָד וַאֲשַׁכְנו בְּעוֹר) פְּתוֹרָה אֲשֶׁר עַל־הַנָּהָר אֲרֻץ בְּנֵי־עַמּוֹ לְקַרְא־לּוֹ לֵאמֹר הִנֵּה עִם יֵצֵא מִמִּצְרַיִם הִנֵּה כְסָה אֶת־עֵין הָאָרֶץ וְהוּא יוֹשֵׁב מִמְּלִי:</p>
<p>6 Come now therefore, I pray thee, curse me this people; for they are too mighty for me; peradventure I shall prevail, that we may smite them, and that I may drive them out of the land; for I know that he whom thou blessest is blessed, and he whom thou cursest is cursed.'</p>	<p>וּכְעַן אֵיתָא כֹּעַן לֹוֹשׁ לִי יֵת עָמָא דְּמִדְיָן אֲרֻי תַּקִּיף הוּא מִנִּי מָאָם אַכּוּל לְאַנְחָא בֵּיהָ קָרַב וְאַתְרֵכְנִיה מִן אֲרַעָא אֲרֻי יִדְעָנָא יֵת דְּתַבְרִיד מְבָרַךְ וְדִתְלוֹשׁ לִישׁ:</p>	<p>6 וְעַתָּה לְכָה־נָּא אֲרַח־לִי אֶת־הָעָם הַזֶּה כִּי־עֲצוּם הוּא מִמֶּנִּי אוּלִי אוּכַל נִכְּחֵ־בּוֹ וְאַנְרִשְׁנוּ מִן־הָאָרֶץ כִּי יִדְעֵתִי אֶת־אֲשֶׁר־תְּבָרַךְ מְבָרַךְ וְאֲשֶׁר־תָּאָר יוֹאָר:</p>

(3) ויגר. לשון מורא כמו (איוב יט, כט) גורו לכם: ויקן מואב. קנו צחייהם (כמו קנתי צחיי והוא מקרא קצר):
(4) אל זקני מדין. והלא מעולם היו שונאים זה את זה שנאמר (צראשית לו, לה) המכה את מדין בשדה מואב. שבאו מדין על מואב למלחמה. אלא מיראתן של ישראל עשו שלום ביניהם. ומה ראה מואב ליטול ענה ממדין כיון שראו את ישראל נושאים שלא כמנהג העולם אמרו מנהיגם של אלו צמדין נחגדל נשאל מהם מה מדתו אמרו לו אין כחו אלא צפיו אמרו אף אנו נבוא עליהם צאדם שכחו צפיו (תנחומא ג): כל הדרך השור. כל מה שהשור מלחך אין צו סימן צרכה (צמדצר רבה. תנחומא ג): בעת ההוא. לא היה ראוי למלכות מנסיכי מדין היה וכיון שמת סיחון מנוהו עליהם לצורך שעה:
(5) פתורה. כשולחני הזה שהכל מריצין לו מעות כך כל המלכים מריצין לו אגרותיהם (צמד"ר. תנחומא ד) ולפי פשוטו של מקרא כך שם המקום: ארץ בני עמו. של צלק (צמד"ר. תנחומא ד). משם היה זה היה מתנבא ואומר לו עתיד אתה למלוך. ואם תאמר מפני מה השרה הקצ"ה שכינתו על גוי רשע כדי שלא יהא פתחון פה לאומות לומר אלו היו לנו נביאים חזרנו למוטצ העמיד להם נביאים והם פרצו גדר העולם שצתחלה היו גדורים צעירות וזה נתן להם ענה להפקיר עצמן לזנות (שם א): לקרא לו. הקריאה שלו היתה ולהנאחו שהיה פוסק לו ממון הרבה (שם ד): עם יצא ממצרים. ואם תאמר מה מזיקן: הנה כסה את עין הארץ. סיחון ועוג שהיו שומרים אותנו עמדו עליהם והרגום (שם): והוא יושב ממלי.
חסר כתיב קרובים הם להכריחני כמו (תהלים קיח, י) כי אמילם (תנחומא ד):
(6) נכח בו. אני ועמי נכח צהם. דבר אחר לשון משנה הוא (צ"מ קה, צ) מנכה לו מן הדמים לחסר מהם מעט (צמד"ר. תנחומא ד): כי ידעתי וגו'. על ידי מלחמת סיחון שעזרתו להכות את מואב (שם חקת כד):

7 And the elders of Moab and the elders of Midian departed with the rewards of divination in their hand; and they came unto Balaam, and spoke unto him the words of Balak.	וַיָּלְכוּ זִקְנֵי מוֹאָב וְזִקְנֵי מִדְיָן וְקִסְמִים בְּיָדָם וַיָּבֹאוּ אֶל־בַּלְעָם וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו דְּבָרֵי בָלָק:	7 וַיָּלְכוּ זִקְנֵי מוֹאָב וְזִקְנֵי מִדְיָן וְקִסְמִים בְּיָדָם וַיָּבֹאוּ אֶל־בַּלְעָם וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו דְּבָרֵי בָלָק:
8 And he said unto them: 'Lodge here this night, and I will bring you back word, as the LORD may speak unto me'; and the princes of Moab abode with Balaam.	וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לִינוּ פֹה הַלַּיְלָה וְהִשְׁבֹּתִי אֲתֶכֶם דְּבַר כְּאֲשֶׁר יִדְבֹּר יְהוָה אֵלַי וַיֵּשְׁבוּ שָׁרֵי־מוֹאָב עִם־בַּלְעָם:	8 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לִינוּ פֹה הַלַּיְלָה וְהִשְׁבֹּתִי אֲתֶכֶם דְּבַר כְּאֲשֶׁר יִדְבֹּר יְהוָה אֵלַי וַיֵּשְׁבוּ שָׁרֵי־מוֹאָב עִם־בַּלְעָם:
9 And God came unto Balaam, and said: 'What men are these with thee?'	וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל־בַּלְעָם וַיֹּאמֶר מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עִמָּךְ:	9 וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל־בַּלְעָם וַיֹּאמֶר מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עִמָּךְ:
10 And Balaam said unto God: 'Balak the son of Zippor, king of Moab, hath sent unto me [saying]:	וַיֹּאמֶר בַּלְעָם אֶל־הָאֱלֹהִים בָּלָק בֶּן־צִפּוֹר מֶלֶךְ מוֹאָב שָׁלַח אֵלַי:	10 וַיֹּאמֶר בַּלְעָם אֶל־הָאֱלֹהִים בָּלָק בֶּן־צִפּוֹר מֶלֶךְ מוֹאָב שָׁלַח אֵלַי:
11 Behold the people that is come out of Egypt, it covereth the face of the earth; now, come curse me them; peradventure I shall be able to fight against them, and shall drive them out.'	הִנֵּה הָעָם הַיֵּצֵא מִמִּצְרַיִם וַיִּכֹּס אֶת־עֵינֵי הָאָרֶץ עֹתָהּ לִבָּה קְבָה־לִּי אֹתוֹ אוֹלִי אוֹכֵל לְהִלָּחֵם בּוֹ וַיִּגְרֹשְׁתִּיו:	11 הִנֵּה הָעָם הַיֵּצֵא מִמִּצְרַיִם וַיִּכֹּס אֶת־עֵינֵי הָאָרֶץ עֹתָהּ לִבָּה קְבָה־לִּי אֹתוֹ אוֹלִי אוֹכֵל לְהִלָּחֵם בּוֹ וַיִּגְרֹשְׁתִּיו:
12 And God said unto Balaam: 'Thou shalt not go with them; thou shalt not curse the people; for they are blessed.'	וַיֹּאמֶר יְיָ לְבַלְעָם לֹא תֵיזֵיל עִמָּהוֹן לֹא תִלּוֹשׁ יֵת עִמָּא אַרִי בְרִיד הוּא:	12 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־בַּלְעָם לֹא תֵלֵךְ עִמָּהֶם לֹא תֹאֵר אֶת־הָעָם כִּי בְרוּךְ הוּא:

(7) וקסמים בידם. כל מיני קסמים שלא יאמר אין כלי תשמישי עמי (צמד"ר). דבר אחר קסם זה נטלו זידם זקני מדין אמרו אם יצא עמנו צפעס הזאת יש צו ממש ואם ידחנו אין צו תועלת לפיכך כשאמר להם לינו פה הלילה אמרו אין צו תקוה הניחוהו והלכו להם שנאמר וישצו שרי מואצ עם בלעם אזל זקני מדין הלכו להם (שם. תנחומא ה):

(8) לינו פה הלילה. אין רוח הקודש שורה עליו אלא בלילה וכן לכל נביאי אומות העולם וכן לצן בחלום הלילה שנאמר (בראשית לא, כד) ויצא אלהים אל לצן הארמי בחלום הלילה. כאדם ההולך אלל פלגשו בהחבא (ויק"ר א, יג): כאשר ידבר ה' אלי. אם ימליכני ללכת עם בני אדם כמותכם אלך עמכם שמא אין כבודו לתתי להלוח אלא עם שרים גדולים מכס: וישבו. לשון עכזה:

(9) מי האנשים האלה עמד. להטעותו בא אמר פעמים שאין הכל גלוי לפניו אין דעתו שזה עליו אף אני אראה עת שאוכל לקלל ולא יצין (תנחומא ה):

(10) בלק בן צפור וגו'. אף על פי שאיני חשוד בעיניך חשוד אני בעיני המלכים (שם):

(11) קבה לי. זו קשה מארה לי שהוא נוקצ ומפרש (צמד"ר רבה. שם): וגרשתיו. מן העולם ובלק לא אמר אלא ואגרשנו מן הארץ איני מזקש אלא להסיעם מעלי ובלעם היה שונאם יותר מזלק (צמד"ר. תנחומא ה):

(12) לא תלך עמהם. אמר לו אם כן אקללם במקומי אמר לו לא תאור את העם אמר לו אם כן אצרכם אמר לו אינס צריכין לצרכתך כי צורך הוא משל אומרים לנרעה (ס"א לדבורה) לא מדובשיך ולא מעוקצך (צמד"ר. תנחומא ו):

<p>13 And Balaam rose up in the morning, and said unto the princes of Balak: 'Get you into your land; for the LORD refuseth to give me leave to go with you.'</p>	<p>וַיָּקָם בִּלְעָם בַּבֹּקֶר וַיֹּאמֶר אֶל־שָׂרֵי בָלָק לְכוּ אֶל־אַרְצְכֶם כִּי מֵאֵן יְהוָה לִתְתִּי לְהִלָּךְ עִמָּכֶם:</p>	<p>שְׁנֵי (חֲמִישִׁי)</p>
<p>14 And the princes of Moab rose up, and they went unto Balak, and said: 'Balaam refuseth to come with us.'</p>	<p>וַיָּקֻמוּ שָׂרֵי מוֹאָב וַיָּבֹאוּ אֶל־בָּלָק וַיֹּאמְרוּ מֵאֵן בִּלְעָם הִלָּךְ עִמָּנוּ:</p>	<p>14</p>
<p>15 And Balak sent yet again princes, more, and more honourable than they.</p>	<p>וַיִּסַּף עוֹד בָּלָק שְׂלָח רַב־בֵּין סֻגִּיִּין וַיִּקְרִין מֵאֲלֵיָּן:</p>	<p>15</p>
<p>16 And they came to Balaam, and said to him: 'Thus saith Balak the son of Zippor: Let nothing, I pray thee, hinder thee from coming unto me;</p>	<p>וַיָּבֹאוּ אֶל־בִּלְעָם וַיֹּאמְרוּ לוֹ כֹּה אָמַר בָּלָק בֶּן־צִפּוֹר אֶל־נָא תִמְנַע מִהִלָּךְ אֵלָּי:</p>	<p>16</p>
<p>17 for I will promote thee unto very great honour, and whatsoever thou sayest unto me I will do; come therefore, I pray thee, curse me this people.'</p>	<p>כִּי־כְבֹּד אַכְבְּדְךָ מְאֹד וְכָל־אֲשֶׁר־תֹּאמַר אֵלָּי אֶעֱשֶׂה וּלְכֶה־נָא קְבֹח־לִי אֶת־הָעָם הַזֶּה:</p>	<p>17</p>
<p>18 And Balaam answered and said unto the servants of Balak: 'If Balak would give me his house full of silver and gold, I cannot go beyond the word of the LORD my God, to do any thing, small or great.</p>	<p>וַיַּעַן בִּלְעָם וַיֹּאמֶר אֶל־עֲבָדָיו בָּלָק אִם־יִתֵּן לִי בָלָק מְלֵי בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב לֹא אוֹכַל לַעֲבֹר אֶת־פִּי יְהוָה אֱלֹהֵי לַעֲשׂוֹת קִטְנָה אוֹ גְדוֹלָה:</p>	<p>18</p>
<p>19 Now therefore, I pray you, tarry ye also here this night, that I may know what the LORD will speak unto me more.'</p>	<p>וַיַּעַן אֲדִירָכֹו כֵּעַן הִכָּא אִף אֲתוֹן בְּלִילְיָא וְאַדְעָ מָא יוֹסִיף יְיָ לְמַלְלָא עִמִּי:</p>	<p>19</p>

- (13) להלך עמכם. אלא עס שריס גדולים מכס למדנו שרוחו גבוה ולא רצה לגלות שהוא צרשותו של מקום אלא צלשון גסות לפיכך ויוסף עוד צלך:
- (17) כי כבד אכבדך מאד. יותר ממה שהיית נוטל לשעזר (רוצה לומר צמלחמת סיוחן) אני נותן לך (צמדצר רצה. תנחומא 1):
- (18) מלא ביתו כסף וזהב. למדנו שנפשו רחצה ומחמד ממון אחרים אמר ראוי לו ליתן לי כל כסף וזהב שלו שהרי צריך לשכור חיילות רבות ספק נוצח ספק אינו נוצח ואני ודאי נוצח (שם): לא אוכל לעבור. על כרחו גלה שהוא צרשות אחרים ונתנא כאן שאינו יכול לצטל הצרכות שנתצרכו האצות מפי השכינה (שם):
- (19) גם אתם. פיו הכשילו גם אתם סופכם לילך צפחי נפש כראשונים (שם): מה יסף. לא ישנה דצריז מצרכה לקללה הלא היא שלא יוסף לצרך כאן נתנא שעתיד להוסיף להם צרכות על ידו (שם):

20	And God came unto Balaam at night, and said unto him: 'If the men are come to call thee, rise up, go with them; but only the word which I speak unto thee, that shalt thou do.'	וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל-בָּלַעַם לַיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ אִם-לִקְרָא לְךָ בָּאוּ הָאֲנָשִׁים קוּם לֵךְ אִתָּם וְאֵד אֶת-הַדָּבָר אֲשֶׁר-אֲדַבֵּר אֵלֶיךָ אֹתוֹ תַעֲשֶׂה:	20
21	And Balaam rose up in the morning, and saddled his ass, and went with the princes of Moab.	וַיָּקָם בָּלַעַם בַּבֹּקֶר וַיַּחֲבֹשׂ אֶת-אֲתוֹנוֹ וַיֵּלֶךְ עִם-שְׂרֵי מוֹאָב: וְקָם בָּלַעַם בַּצֹּפְרָא וַיֵּרֶד יַת אֲתָנִיָּה וַאֲזַל עִם רִכְבֵּי מוֹאָב:	שלישי
22	And God's anger was kindled because he went; and the angel of the LORD placed himself in the way for an adversary against him.—Now he was riding upon his ass, and his two servants were with him.—	וַיִּחַר-אַף אֱלֹהִים כִּי-הוֹלֵךְ הוּא וַיִּתְּנֶנּוּ מַלְאָךְ יְהוָה בַּדֶּרֶךְ לְשַׁטֵּן לוֹ וְהוּא רֹכֵב עַל-אֲתָנּוֹ וּשְׁנֵי נַעֲרָיו עִמּוֹ: וַיִּחַר-אַף אֱלֹהִים כִּי-הוֹלֵךְ הוּא וַיִּתְּנֶנּוּ מַלְאָךְ יְהוָה בַּדֶּרֶךְ לְשַׁטֵּן לוֹ וְהוּא רֹכֵב עַל-אֲתָנּוֹ וּשְׁנֵי נַעֲרָיו עִמּוֹ: עוֹלִימוֹהִי עִמּוֹהִי:	22
23	And the ass saw the angel of the LORD standing in the way, with his sword drawn in his hand; and the ass turned aside out of the way, and went into the field; and Balaam smote the ass, to turn her into the way.	וַתִּרְאֵהוּ הָאֲתָנּוֹן אֶת-מַלְאָךְ יְהוָה נֹצֵב בַּדֶּרֶךְ וְחֶרְבּוֹ שְׁלֹופָה בְּיָדוֹ וַתִּטּ הָאֲתָנּוֹן מִן-הַדֶּרֶךְ וַתֵּלֶךְ בִּשְׂדֵה נֶגֶד בָּלַעַם אֶת-הָאֲתָנּוֹן לְהַטִּיחָהּ הַדֶּרֶךְ: וַתִּרְאֵהוּ הָאֲתָנּוֹן אֶת-מַלְאָךְ יְהוָה נֹצֵב בַּדֶּרֶךְ וְחֶרְבּוֹ שְׁלֹופָה בְּיָדוֹ וַתִּטּ הָאֲתָנּוֹן מִן-הַדֶּרֶךְ וַתֵּלֶךְ בִּשְׂדֵה נֶגֶד בָּלַעַם אֶת-הָאֲתָנּוֹן לְהַטִּיחָהּ הַדֶּרֶךְ: וַתִּרְאֵהוּ הָאֲתָנּוֹן אֶת-מַלְאָךְ יְהוָה נֹצֵב בַּדֶּרֶךְ וְחֶרְבּוֹ שְׁלֹופָה בְּיָדוֹ וַתִּטּ הָאֲתָנּוֹן מִן-הַדֶּרֶךְ וַתֵּלֶךְ בִּשְׂדֵה נֶגֶד בָּלַעַם אֶת-הָאֲתָנּוֹן לְהַטִּיחָהּ הַדֶּרֶךְ:	23
24	Then the angel of the LORD stood in a hollow way between the vineyards, a fence being on this side, and a fence on that side.	וַיַּעֲמֵד מַלְאָךְ יְהוָה בְּמַשְׁעוֹל הַכְּרָמִים גֵּדֶר מִזֶּה וּגְדֵר מִזֶּה: וְקָם מַלְאָךְ יְהוָה בְּשִׁבִּיל כְּרָמִיָּא אֲתָרָא דְגִדְרָא מִכָּא וּגִדְרָא מִכָּא:	24

(20) אם לקרא לך. אם הקריאה שלך וסבור אהיה ליטול עליה שכר קום לך אחס: ואך. על כרחך את הדבר אשר אדבר אליך אותו תעשה ואף על פי כן וילך בלעם אמר שמא אפתנו ויחרצה:

(21) ויחבש את אתנו. מכאן שהשגאה מקלקלת את השורה שחזש הוא בעצמו. אמר הקצ"ה רשע כבר קדמך אברהם אביהם שנאמר (בראשית כב, ג) וישכם אברהם בצקר ויחבש את חמורו (תנחומא ח): עם שרי מואב. לבו כלבם שזה (במדבר רבה. שם):

(22) כי הולך הוא. ראה שהדבר רע צעיני המקום ונתאווה לילך: לשטן לו. מלאך של רחמים היה והיה רואה למנוע מלחטוא שלא יחטא ויאבד (במד"ר. תנחומא ח): ושני נערי עמו. מכאן לאדם חסוד היוצא לדרך וילך עמו שני אנשים לשמשו וחוזרים ומשמים זה את זה (שם):

(23) ותרא האתון. והוא לא ראה שנתן הקצ"ה רשות לזכמה לראות יותר מן האדם שמתוך שיש בו דעת מטרף דעמו כשיראה מזיקין (מדרש אגדה): וחרבו שלופה בידו. אמר רשע זה הניח כלי אומנותו שכלי זיין של אומות העולם בחרב והוא בא עליהם כפיו שהיא אומנות שלהם אף אני אחפוש את שלו ואבוא עליו באומנותו (תנחומא ח) וכן היה סופו (במדבר לא, ח) ואת בלעם בן בעור הרגו בחרב:

(24) במשעול. כתרגומו שצביל. וכן (מ"א כ, י) אם ישפוק עפר שומרון לשעלים. עפר הנדבק בכפות הרגלים בהלכות וכן (ישעיה מ, יב) מי מדד בשעלו מים. ברגליו ובהלכות: גדר מזה וגדר מזה. קחם גדר של אבנים הוא:

<p>25 And the ass saw the angel of the LORD, and she thrust herself unto the wall, and crushed Balaam's foot against the wall; and he smote her again.</p>	<p>וַתִּרְאֵהוּ הָאֲתוֹן אֶת־מַלְאָךְ יְהוָה וַתִּלְחֹץ אֶל־הַקִּיר וַתִּלְחֹץ אֶת־רֶגְלָא בַלְעָם אֶל־הַקִּיר וַיִּסֶּף לְהַכֹּתָהּ:</p>	<p>25 וַתִּרְאֵהוּ הָאֲתוֹן אֶת־מַלְאָךְ יְהוָה וַתִּלְחֹץ אֶל־הַקִּיר וַתִּלְחֹץ אֶת־רֶגְלָא בַלְעָם אֶל־הַקִּיר וַיִּסֶּף לְהַכֹּתָהּ:</p>
<p>26 And the angel of the LORD went further, and stood in a narrow place, where was no way to turn either to the right hand or to the left.</p>	<p>וַיִּסֶּף מַלְאָךְ־יְהוָה עֲבוֹר וַיַּעֲמֵד בְּמָקוֹם צָר אֲשֶׁר אֵין דֶּרֶךְ לְנִטּוֹת יָמִין וּשְׂמֹאל:</p>	<p>26 וַיִּסֶּף מַלְאָךְ־יְהוָה עֲבוֹר וַיַּעֲמֵד בְּמָקוֹם צָר אֲשֶׁר אֵין דֶּרֶךְ לְנִטּוֹת יָמִין וּשְׂמֹאל:</p>
<p>27 And the ass saw the angel of the LORD, and she lay down under Balaam; and Balaam's anger was kindled, and he smote the ass with his staff.</p>	<p>וַתִּרְאֵהוּ הָאֲתוֹן אֶת־מַלְאָךְ יְהוָה וַתִּרְבֹּץ תַּחַת בַּלְעָם וַיִּחַר־אַף בַּלְעָם וַיִּךְ אֶת־הָאֲתוֹן בַּמִּקֶּל:</p>	<p>27 וַתִּרְאֵהוּ הָאֲתוֹן אֶת־מַלְאָךְ יְהוָה וַתִּרְבֹּץ תַּחַת בַּלְעָם וַיִּחַר־אַף בַּלְעָם וַיִּךְ אֶת־הָאֲתוֹן בַּמִּקֶּל:</p>
<p>28 And the LORD opened the mouth of the ass, and she said unto Balaam: 'What have I done unto thee, that thou hast smitten me these three times?'</p>	<p>וַיִּפְתַּח יְהוָה אֶת־פִּי הָאֲתוֹן וַתֹּאמֶר לְבַלְעָם מַה־עָשִׂיתִי לָךְ כִּי הִכִּיתָנִי זֶה שָׁלֹשׁ רָגָלִים:</p>	<p>28 וַיִּפְתַּח יְהוָה אֶת־פִּי הָאֲתוֹן וַתֹּאמֶר לְבַלְעָם מַה־עָשִׂיתִי לָךְ כִּי הִכִּיתָנִי זֶה שָׁלֹשׁ רָגָלִים:</p>
<p>29 And Balaam said unto the ass: 'Because thou hast mocked me; I would there were a sword in my hand, for now I had killed thee.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר בַּלְעָם לָאֲתוֹן כִּי הִתְעַלַּלְתָּ בִּי לֹא יֵשׁ־חֶרֶב בְּיָדִי כִּי עָתָה חֲרֹגְתִּיד:</p>	<p>29 וַיֹּאמֶר בַּלְעָם לָאֲתוֹן כִּי הִתְעַלַּלְתָּ בִּי לֹא יֵשׁ־חֶרֶב בְּיָדִי כִּי עָתָה חֲרֹגְתִּיד:</p>
<p>30 And the ass said unto Balaam: 'Am not I thine ass, upon which thou hast ridden all thy life long unto this day? was I ever wont to do so unto thee?' And he said: 'Nay.'</p>	<p>וַתֹּאמֶר הָאֲתוֹן אֶל־בַּלְעָם הֲלוֹא אֲנִכִּי אֲתִנֶּה אֲשֶׁר־רִכַּבְתָּ עָלַי מֵעוֹדָךְ עַד־הַיּוֹם הַזֶּה הֲהִסְכֵּן הִסְכַּנְתִּי לַעֲשׂוֹת לָךְ כֹּה וַיֹּאמֶר לֹא:</p>	<p>30 וַתֹּאמֶר הָאֲתוֹן אֶל־בַּלְעָם הֲלוֹא אֲנִכִּי אֲתִנֶּה אֲשֶׁר־רִכַּבְתָּ עָלַי מֵעוֹדָךְ עַד־הַיּוֹם הַזֶּה הֲהִסְכֵּן הִסְכַּנְתִּי לַעֲשׂוֹת לָךְ כֹּה וַיֹּאמֶר לֹא:</p>
<p>31 Then the LORD opened the eyes of Balaam, and he saw the angel of the LORD standing in the way, with his sword drawn in his hand; and he bowed his head, and fell on his face.</p>	<p>וַיִּגַּל יְהוָה אֶת־עֵינֵי בַלְעָם וַיֵּרָא אֶת־מַלְאָךְ יְהוָה נֹצֵב בְּדֶרֶךְ וַחֲרָבּוֹ שְׁלֵפָה בְּיָדוֹ וַיִּקְדּוּ וַיִּשְׁתַּחוּ לָאֲפָיו:</p>	<p>31 וַיִּגַּל יְהוָה אֶת־עֵינֵי בַלְעָם וַיֵּרָא אֶת־מַלְאָךְ יְהוָה נֹצֵב בְּדֶרֶךְ וַחֲרָבּוֹ שְׁלֵפָה בְּיָדוֹ וַיִּקְדּוּ וַיִּשְׁתַּחוּ לָאֲפָיו:</p>

- (25) ותלחץ. היא ענמה: ותלחץ. את אחריים את רגל בלעם:
 (26) ויסף מלאך ה' עבור. לעצור עוד לפניו להלן להיות לפניו במקום אחר כמו (בראשית לג, ג) והוא עצר לפניו.
 ומדרש אגדה יש בתנחומא (ח) מה ראה לעמוד בשלשה מקומות סימני אצות הראהו:
 (28) זה שלש רגלים. רמז לו אתה מבקש לעקור אומה החוגגת שלש רגלים בשנה (תנחומא ט):
 (29) התעללת בי. כמרגומו לשון גנאי וציון: לו יש חרב בידו. גנות גדולה היה לו דבר זה צעיני השרים זה הולך להרוג אומה שלמה בפיו ולאחזן זו צריך לכלי זין (שם):
 (30) ההסכן הסכנתי. כמרגומו וכן (איוב כג, ז) הלאל יסכן גצר. ורבותינו דרשו מקרא זה בגמרא אמרו ליה מאי טעמא לא רכבת אסוסיא אמר להון כרטיצא שדאי ליה כו' כדאימא במסכת עבודה זרה (ד, ז):

<p>32 And the angel of the LORD said unto him: 'Wherefore hast thou smitten thine ass these three times? behold, I am come forth for an adversary, because thy way is contrary unto me;</p>	<p>וַיֹּאמֶר לַיהוָה מִלֹּאֲכָא דִּיִּי עַל מָא מְחִיתָא יְת אֲתִנֶּה דְנָן תִּלְת זְמִינִן הָא אֲנָא נִפְקִית לְשִׁטָּן אֲרִי גְלִי קְדָמִי דָּאֵת רְעִי לְמִיזַל בְּאוֹרְחָא לְקַבְלִי:</p>	<p>32 וַיֹּאמֶר אֵלָיו מִלֹּאֲךָ יְהוָה עַל-מָה הִכִּיתָ אֶת-אַתְנָךְ זֶה שְׁלוֹשׁ רְגָלִים הִנֵּה אֲנִכִּי יֵצְאִיתִי לְשִׁטָּן כִּי-יָרַט הַדֶּרֶךְ לְנִגְדִי:</p>
<p>33 and the ass saw me, and turned aside before me these three times; unless she had turned aside from me, surely now I had even slain thee, and saved her alive.'</p>	<p>וַחֲזַתְנִי אֲתִנָּא וְסָשֵׁת מִן קְדָמִי דְנָן תִּלְת זְמִינִן אֵלּוּ פֻּון לֹא סָשֵׁת מִן קְדָמִי אֲרִי כַעַן אֲף יִתֵּךְ קְטִלִית וְיִתָּה קְנִימִית:</p>	<p>33 וַתֵּרְאֵנִי הָאֲתֹנִן וַתֵּטֶשׁ לִפְנֵי זֶה שְׁלֹשׁ רְגָלִים אוֹלִי נִטְּתָה מִפְּנֵי כִי עֲתָה גַם-אֲתַכָּה הֶרְגֵּיתִי וְאוֹתָהּ הִחַיִּיתִי:</p>
<p>34 And Balaam said unto the angel of the LORD: 'I have sinned; for I knew not that thou stoodest in the way against me; now therefore, if it displease thee, I will get me back.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר בִּלְעָם לְמִלֹּאֲכָא דִּיִּי חֲטָאתִי כִּי לֹא יָדַעְתִּי כִּי אַתָּה מַעֲתֵד לְקְדָמוֹתִי בְּאוֹרְחָא וְכַעַן אִם בֵּישׁ בְּעֵינֶךָ אֲתוּב לִי:</p>	<p>34 וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל-מִלֹּאֲךָ יְהוָה חֲטָאתִי כִּי לֹא יָדַעְתִּי כִּי אַתָּה נֹצֵב לְקִרְאָתִי בַּדֶּרֶךְ וְעַתָּה אִם-רַע בְּעֵינֶיךָ אֲשׁוּבָה לִי:</p>
<p>35 And the angel of the LORD said unto Balaam: 'Go with the men; but only the word that I shall speak unto thee, that thou shalt speak.' So Balaam went with the princes of Balak.</p>	<p>וַיֹּאמֶר מִלֹּאֲכָא דִּיִּי לְבִלְעָם אֵיזִיל עִם גּוֹבְרִיאַ וּבְרָם יְת פִּתְגָמָא דְאַמְלִיל עֻמָּד יִתִּיה תַּמְלִיל וְאַזַּל בִּלְעָם עִם רַבְרָבֵי בָלָק:</p>	<p>35 וַיֹּאמֶר מִלֹּאֲךָ יְהוָה אֶל-בִּלְעָם לֵךְ עִם-הָאֲנָשִׁים וְאַפֵּס אֶת-הַדָּבָר אֲשֶׁר-אֲדַבֵּר אֵלֶיךָ אֲתוֹ תְּדַבֵּר וַיֵּלֶךְ בִּלְעָם עִם-שָׂרֵי בָלָק:</p>
<p>36 And when Balak heard that Balaam was come, he went out to meet him unto Ir-moab, which is on the border of Arnon, which is in the utmost part of the border.</p>	<p>וַשְּׁמַע בָּלָק אֲרִי אֲתָא בִלְעָם וַנִּפֹּק לְקְדָמוֹתֶיהָ לְקִרְתָּא דְּמוֹאָב דְּעַל תַּחוּם אֲרִנּוֹן דְּבִסְטָר תַּחוּמָא:</p>	<p>36 וַיִּשְׁמַע בָּלָק כִּי בָא בִלְעָם וַיֵּצֵא לְקִרְאָתוֹ אֶל-עִיר מוֹאָב אֲשֶׁר עַל-גְּבוּל אֲרִנּוֹן אֲשֶׁר בִּקְצֵה הַגְּבוּל:</p>

(32) כי ירט הדרך לנגדי. רבותינו חכמי המשנה דרשוהו (שבת קה, א) נוטריקון יראה ראתה נטתה בשביל שהדרך לנגדי כלומר לקנאתי ולהקניטני. ולפי משמעו כי חרד הדרך לנגדי לשון רטט כי ראיתי צעל הדרך שחרד ומהר הדרך שהוא לכעסי ולהמרומתי ומקרא קצר הוא כמו (ש"ב יג, לט) ותכל דוד לישראל אחרינא ירט לשון רצון וכן (איוב טז, יא) ועל ידי רשעים ירטני מפיס ומנחם אותי על ידי רשעים שאינן אלא מקניטים:

(33) אולי נטחה. כמו לולא פעמים שאלו משמש צלשון לולא: גם אתכה הרגתי. הרי זה מקרא מקורס והוא כמו גם הרגתי אותך כלומר לא העכזה בלצד קראתיך על ידי כי גם ההריגה: ואותה החייתי. ועתה מפני שדברה והוכיחתיך ולא יכולת לעמוד צמוכה כמו שכתוב ויאמר לא. הרגתה שלא יאמרו זו היא שסלקה את צלעם צמוכה ולא יכול להשיב שחם המקום על כבוד הצריות וכן (ויקרא כ, טו) ואת הבהמה תהרוגו וכן (שם טז) והרגת את האשה ואת הבהמה (צמ"ר):

(34) כי לא ידעתי. גם זה גנוט ועל כרחו הודה שהוא היה משתבח שידע דעת עליון ופיו העיד לא ידעתי (תנחומא י): אם רע בעיניך אשובה לי. להמריס נגד המקום היא תשובה זו. אמר לו הוא צעמו צווי ללכת ואתה מלאך מבטל את דבריו למוד הוא צנך שאומר דבר ומלאך מחזירו אמר לאצרהם (צראשית כב, ז) קח נא את צנך וגו' ועל ידי מלאך בטל את דברו אף אני אם רע בעיניך צריך אני לשוב (תנחומא י):

(35) לך עם האנשים. צרך שאדם רואה לילך זה מוליכין אותו (צמ"ר. מכות י, צ): ואפס. על כרחך את הדבר אשר אדבר וגו': לך עם האנשים. כי חלקך עמהם וסופך להאזנך מן העולם: עם שרי בלק. שמח לקלס כמותם (שם):

(36) וישמע בלק. שלח שלוחים לבשרו (שם): אל עיר מואב. אל מטרפולין שלו עיר החסוזה שלו לומר ראה מה אלו

37	And Balak said unto Balaam: 'Did I not earnestly send unto thee to call thee? wherefore camest thou not unto me? am I not able indeed to promote thee to honour?'	וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל-בִּלְעָם הֲלֹא שְׁלַח שְׁלַחְתִּי אֵלֶיךָ לְקַרְאֲךָ לָמָּה לֹא-הִלַּכְתָּ אֵלַי הָאֲמָנָם לֹא אוֹכַל כִּבְדְּךָ:	וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל-בִּלְעָם הֲלֹא שְׁלַח שְׁלַחְתִּי אֵלֶיךָ לְקַרְאֲךָ לָמָּה לֹא-הִלַּכְתָּ אֵלַי הָאֲמָנָם לֹא אוֹכַל כִּבְדְּךָ:
38	And Balaam said unto Balak: 'Lo, I am come unto thee; have I now any power at all to speak any thing? the word that God putteth in my mouth, that shall I speak.'	וַיֹּאמֶר בִּלְעָם לְבָלָק הֲאֵתִיתִי לְוַתֶּךָ כִּעֵן הַמִּיכָל יְכִילָנָא לְמַלְלָא מִדְּעַם פְּתֻגְמָא דִּישְׁנֵי יְיָ בְּפִימִי יִתִּיב אֲמַלִּיל:	וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל-בָּלָק הִנֵּה-בָאתִי אֵלֶיךָ עֲתָה הִיכָל אוֹכַל דְּבַר מְאוּמָה הִדְבָּר אֲשֶׁר יֵשִׁים אֱלֹהִים בְּפִי אֲתוּ אֲדַבֵּר:
39	And Balaam went with Balak, and they came unto Kiriath-huzoth.	וַאֲזַל בִּלְעָם עִם בָּלָק וְאֶעֱלִיָּה לְקָרְיַת חֲצוֹת:	וַיֵּלֶךְ בִּלְעָם עִם-בָּלָק וַיָּבֹאוּ קָרְיַת חֲצוֹת:
40	And Balak sacrificed oxen and sheep, and sent to Balaam, and to the princes that were with him.	וַיִּזְבַּח בָּלָק בָּקָר וְצֹאֵן וַיִּשְׁלַח לְבִלְעָם וּלְשָׂרָיִם אֲשֶׁר אִתּוֹ:	וַיִּזְבַּח בָּלָק בָּקָר וְצֹאֵן וַיִּשְׁלַח לְבִלְעָם וּלְשָׂרָיִם אֲשֶׁר אִתּוֹ:
41	And it came to pass in the morning that Balak took Balaam, and brought him up into Bamoth-baal, and he saw from thence the utmost part of the people.	וַהֲיָה בַצְּפָרָא וּדְבַר בָּלָק יָת בִּלְעָם וְאֶסְקִיָּה לְרֵמַת דְּחִלְתִּיה וְחִזָּא מִתַּמָּן קֶצֶת מִן עַמָּא:	וַיְהִי בַבֶּקֶר וַיִּקַּח בָּלָק אֶת-בִּלְעָם וַיַּעֲלֵהוּ בְּמֹת בָּעַל וַיִּרְא מִזֶּשֶׁם קֶצֶה הָעָם:
XXIII	And Balaam said unto Balak: 'Build me here seven altars, and prepare me here seven bullocks and seven rams.'	וַיֹּאמֶר בִּלְעָם לְבָלָק בְּנֵי לִי הֲכָא שִׁבְעָא מִדְּבָחִין וְאַתְקִין לִי הֲכָא שִׁבְעָא תוֹרִין וְשִׁבְעָא דְּכָרִין:	וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל-בָּלָק בְּנֵה-לִי בָזָה שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וְהִכֵּן לִי בָזָה שִׁבְעָה פָרִים וְשִׁבְעָה אֵילִים:
2	And Balak did as Balaam had spoken; and Balak and Balaam offered on every altar a bullock and a ram.	וַעֲבַד בָּלָק כְּמָא דְּמַלִּיל בִּלְעָם וְאֶסְקִי בָלָק וּבִלְעָם תוֹר וּדְכָר עַל כָּל מִדְּבַח:	וַיַּעַשׂ בָּלָק כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר בִּלְעָם וַיַּעַל בָּלָק וּבִלְעָם פֶּר וְאֵיל בְּמִזְבְּחָם:
3	And Balaam said unto Balak: 'Stand by thy burnt-offering, and I will go; peradventure the LORD will come to meet me; and whatsoever He showeth me I will tell thee.' And he went to a bare height.	וַיֹּאמֶר בִּלְעָם לְבָלָק אֲתַעֲתַד עַל עֲלִתְךָ וְאַהֲדָא מָאם יַעֲרַע מִימַר מִן קֳדָם יְיָ לְקַדְמוּתִי וּפְתֻגְמָא דִּיחֲזִינִי וְאַחֲוִי לְךָ וְאַזַּל יַחֲדָי:	וַיֹּאמֶר בִּלְעָם לְבָלָק הֲתִיצֵב עַל-עֲלִתְךָ וְאַלְכָּה אוֹלִי יִקְרָה יִהְיֶה לְקִרְאָתִי וְדְבַר מַה-יִּרְאֵנִי וְהִגִּדְתִּי לְךָ וַיֵּלֶךְ שָׁפִי:

מזקשים לעקור (צמד"ר. שס):

(37) האמנם לא אוכל כבודך. נחנצא שסופו לנאח מעמו בקלון (שס):

(39) קרית חצות. עיר מלאה שווקים אנשים ונשים וטף בחוצותיה לומר ראה ורחם שלא יעקרו אלו:

(40) בקר וצאן. דבר מועט בקר אחד וצאן אחד כלצד (צמד"ר):

(41) במות בעל. כמרגומו לרמת דחלמיה שס עבודת אלילים:

(3) אוֹלִי יִקְרָה ה' לְקִרְאָתִי. אינו רגיל לדבר עמי בזיוס: וילך שפי. כמרגומו יחידי לשון שופי ושקט שאין עמו אלא

4 And God met Balaam; and he said unto Him: 'I have prepared the seven altars, and I have offered up a bullock and a ram on every altar.'	וַעֲרַע מִימַר מִן קֶדֶם יי בְּבִלְעָם וַאֲמַר קְדָמוּחֵי ית שִׁבְעָא מִדְּבַחִין סִדְרִית וְאִסְקִית תּוֹר וּדְכַר עַל כָּל מִדְּבַח:	4 וַיִּקְרַ אֱלֹהִים אֶל-בִּלְעָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֶת-שִׁבְעַת הַמִּזְבְּחֹת עָרַכְתִּי וְאָעַל פָּר וְאִיל בְּמִזְבְּחֹת:
5 And the LORD put a word in Balaam's mouth, and said: 'Return unto Balak, and thus thou shalt speak.'	וַיִּשֶׁם יְהוָה דִּבְרַר בְּפִי בִלְעָם וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל-בָּלָק וְכֹה תִּדְבֹר:	5 וַיִּשֶׁם יְהוָה דִּבְרַר בְּפִי בִלְעָם וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל-בָּלָק וְכֹה תִּדְבֹר:
6 And he returned unto him, and, lo, he stood by his burnt-offering, he, and all the princes of Moab.	וַתָּב לְוָתִיָּה וְהָא מַעֲתַד עַל עֲלִיתָיָה הוּא וְכָל רִבְרָבֵי מוֹאָב:	6 וַיָּשָׁב אֵלָיו וְהִנֵּה נֹצֵב עַל-עֲלִתּוֹ הוּא וְכָל-שָׂרֵי מוֹאָב:
7 And he took up his parable, and said: From Aram Balak bringeth me, The king of Moab from the mountains of the East: 'Come, curse me Jacob, And come, execrate Israel.'	וַנִּטַּל מִתְּלִיָּה וַאֲמַר מִן אָרָם דְּבִרְנִי בָלָק מֶלֶךְ מוֹאָב מִטּוֹרֵי מְדִנְחָא אֵיתָא לוֹט לִי יַעֲקֹב וְאֵיתָא תְּרִיד לִי יִשְׂרָאֵל:	7 וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר מִן- אָרָם יִנְחֵנִי בָלָק מֶלֶךְ-מוֹאָב מִהַרְרֵי-קֶדֶם לָכֹה אֶרְחֵ-לִי יַעֲקֹב וּלְכֹה זַעֲמָה יִשְׂרָאֵל:
8 How shall I curse, whom God hath not cursed? And how shall I execrate, whom the LORD hath not execrated?	מָה אֶקְבַּל לֹא קִבְּהָ אֵל וּמָה וּמָה אֶתְרַכִּיָּה דְלֹא תִרְכִּיָּה יי:	8 מָה אֶקְבַּל לֹא קִבְּהָ אֵל וּמָה אֶזְעַם לֹא זַעַם יְהוָה:
9 For from the top of the rocks I see him, And from the hills I behold him: Lo, it is a people that shall dwell alone, And shall not be reckoned among the nations.	אַרְי מְרִישׁ טוֹרִיָּא חֲזִיטִיָּה וּמִרְמָתָא סְכִיתִיָּה הָא עַמָּא בְּלַחֲוִדִּיהוֹן עֲתִידִין דִּיחֻסְנֹן עַלְמָא וּבְעַמְמִיָּא לֹא יִתְדַנֹּן גְּמִירָא:	9 כִּי-מִרְאֵשׁ צָרִים אֶרְאֶנּוּ וּמִגִּבְעוֹת אֲשׁוּרֵנּוּ הֵן-עַם לְבִדָּד יִשְׁפֹּן וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשֵּׁב:

שתיקה:

(4) ויקר. לשון עראי לשון גנאי לשון טומאת קרי כלומר בקושי וצדזיון ולא היה נגלה עליו ביום אלא בשביל להראות חזקתו של ישראל (צ"ר נצ, ז): את שבעת המזבחות. שבעה מזבחות ערכתי אין כתיב כאן אלא את שבעת המזבחות אמר לפניו אבותיהם של אלו בנו לפניך שבעה מזבחות ואני ערכתי כנגד כולן אצרהם בנה ארבעה (בראשית יב, ז) ויצן שם מזבח לה' הנראה אליו (שם ח) ויעתק משם ההרה וגו' (שם יג, יח) ויהל אצרים וגו' ואחד זהר המוריה (שם כב, ט). ויחזק בנה אחד (שם כו, כה) ויצן שם מזבח וגו' ויכרו שם עזדי יחזק בחר. ויעקב בנה שמים אחד בשכם (שם לג, כ) ואחד בבית אל (שם לה, ז): ואעל פר ואיל במזבח. ואצרהם לא העלה אלא איל אחד:

(7) ארה לי יעקב ולכה זעמא ישראל. בשני שמותיהם אמר לו לקלס שמא אחד מהם אינו מובהק:

(8) מזה אקב לא קבה אל. כשהיו ראויים להתקלל לא נתקללו כשהזכיר אציהם את עונם כי בצפם הרגו איש. לא קלל אלא אפס שנאמר (בראשית מט, ז) ארור אפס (צמ"ר. תנחומא ויחי י) כשנכנס אציהם במרמה אל אציו היה ראוי להתקלל מה נאמר שם (בראשית כו, לג) גם ברוך יהיה. במצרכים נאמר (דברים כו, יב) אלה יעמדו לברך את העם. במקללים לא נאמר ואלה יעמדו לקלל את העם אלא על הקללה לא רצה להזכיר עליהם שם קללה (תנחומא בלק יב): לא זעם ד'. אני אין כחי אלא שאני יודע לכוון השעה שהקצ"ה כועס זה והוא לא כעס כל הימים הללו שצאתי אליך וזהו שנאמר (מיכה ו, ה) עמי זכר נא מה יעז וגו' ומה ענה אותו בלעם וגו' למען דעת נדקות ה' (ברכות ז, א. סנהדרין קד, ב):

(9) כי מראש צרים אראנו. אני מסתכל בראשיתם ובתחלת שרשיהם ואני רואה אותם מיוסדים וחזקים כלורים וגזעו:

10	Who hath counted the dust of Jacob, Or numbered the stock of Israel? Let me die the death of the righteous, And let mine end be like his!	מִן יָבוֹל לְמִמְנֵי דַעְדָּקִיָּא דְּבֵית יַעֲקֹב דְּאָמִיר עַל־יְהוֹן יִסְגֹּון כְּעַפְרָא דְאַרְעָא אוּ חֲדָא מֵאַרְבַּע מִשְׁרִיתָא דִּישְׂרָאֵל תְּמוֹת נַפְשֵׁי מוֹתָא דְקִשְׁיטוּהִי וְיֵהִי סוֹפִי כְּנֻתְהוֹן:	ב מִי מִנָּה עֶפֶר יַעֲקֹב וּמִסֶּפֶר אֶת־ רְבַע יִשְׂרָאֵל תִּמְתָּ נַפְשִׁי מוֹת יִשְׁרָיִם וְתֵהִי אַחֲרֵיתִי כְּמֹהוּ:
11	And Balak said unto Balaam: 'What hast thou done unto me? I took thee to curse mine enemies, and, behold, thou hast blessed them altogether.'	וַאֲמַר בֶּלָק אֶל־בִּלְעָם מָה עָשִׂיתָ לִּי לְקַב אִיבִי לְקַחְתִּיךָ וְהִנֵּה בִרְכָתָךְ בְּרַךְ:	11
12	And he answered and said: 'Must I not take heed to speak that which the LORD putteth in my mouth?'	וַיַּעַן וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֶת אֲשֶׁר יֵשִׁים יְהוָה בְּפִי אֶתוֹ אֲשַׁמֵּר לְדַבֵּר:	12
13	And Balak said unto him: 'Come, I pray thee, with me unto another place, from whence thou mayest see them; thou shalt see but the utmost part of them, and shalt not see them all; and curse me them from thence.'	וַאֲמַר לִיָּה בֶלָק אֵיתָא כְעַן עִמִּי לְאַתֵּר אַחֲרֵן דְּתַחֲזִינִיָּה מִתַּמָּן לְחוּד קִצְתִּיהָ תַחֲזִי וְכוּלִּיָּהּ לֹא תַחֲזִי וְתִלּוּשִׁיהָ לִי מִתַּמָּן:	חמישי 13
14	And he took him into the field of Zophim, to the top of Pisgah, and built seven altars, and offered up a bullock and a ram on every altar.	וַדְּבַרְיָה לְחַקֵּל סְכוּתָא לְרִישׁ רְמָתָא וּבָנָא שִׁבְעָא מִדְּבָחִין וְאַסִּיק תּוֹר וּדְבַר עַל כָּל מִדְּבַח:	14
15	And he said unto Balak: 'Stand here by thy burnt-offering, while I go toward a meeting yonder.'	וַאֲמַר לְבֶלָק אֶתְעַתֵּד הָכָא עַל עֲלִיתְךָ וְאַנְכִי אֶקְרָה כָּהָ:	15

הללו על ידי אצות ואמהות (תנחומא יז): הן עם לבדד ישכון. הוא אשר זכו לו אצותיו לשכון דד כתר גומו: ובגוים לא יתחשב. כתר גומו לא יהיו נעשין כלה עם שאר האומות עוזדי גילולים שנאמר (ירמיה ל, יא) כי אעשה כלה ככל הגוים וגו' אינן נמנין עם השאר. דבר אחר כשהן שמחין אין אומה שמחה עמהם שנאמר (דברים לב, יז) ה' דד ינחנו (תנחומא יז). וכשהאומות עוזדי גילולים בטובה הם אוכלין עם כל אחד ואחד ואין עולה להם מן החשבון וזהו ובגוים לא יתחשב: (10) מי מנה עפר יעקב וגו'. כתר גומו דעדיקא דבית יעקב זכו מארבע משריתא ארבע דגלים. דבר אחר עפר יעקב אין חשבון צמות שהם מקיימין צעפר (דברים כז, י) לא תחרוש צפור וצחמור (ויקרא יט, יט) לא תזרע כלאים. אפר פרה ועפר סוטה וכיוצא בהם (תנחומא יז): ומספר את רבע ישראל. רביעיותיהן. זרע היוצא מן המשמש שלהם: תמות נפשי מות ישרים. שצוה:

(13) וקבנו לי. לשון צווי קללהו לי:

(14) שדה צופים. מקום גבוה היה שם הצופה עומד לשמור אם יבא חיל על העיר: ראש הפסגה. צלעם לא היה קוים כצלק ראה צלק שעמידה פרעה להפרך בישראל משם שם מת משה. כסבור שם תחול עליהם הקללה וזו היא הפרעה שאני רואה (שם יג):

(15) אקרה כה. מאת הקצ"ה: אקרה. לשון אתפעל:

16	And the LORD met Balaam, and put a word in his mouth, and said: 'Return unto Balak, and thus shalt thou speak.'	וַיִּקְרַע מִיָּמֶר מִן קֶדֶם יי בְּבִלְעָם וְשׁוֹנֵי פִתְגָמָא בְּפִוְמִיהּ וַאֲמַר תּוֹב לָוֶת בְּלָק וּכְדִין תִּמְלִיל:	וַיִּקְרַע יְהוָה אֶל-בִּלְעָם וַיִּשֶׂם דָּבָר בְּפִיו וַיֹּאמֶר שׁוֹב אֶל- בְּלָק וְכֹה תִדְבֹּר:	16
17	And he came to him, and, lo, he stood by his burnt-offering, and the princes of Moab with him. And Balak said unto him: 'What hath the LORD spoken?'	וַיָּבֹא אֵלָיו וְהִנֵּה נֹצֵב עַל-עֹלָתוֹ וְשָׂרֵי מוֹאָב אִתּוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ בְּלָק מַה-דִּבֶּר יְהוָה:	וַאֲתָא לְוֶתִיָּהּ וְהָא מַעֲתֵד עַל עֹלֹתֶיהּ וְרַבְרָבֵי מוֹאָב עִמֶּיהּ וַאֲמַר לִיהּ בְּלָק מָא מְלִיל יי:	17
18	And he took up his parable, and said: Arise, Balak, and hear; Give ear unto me, thou son of Zippor:	וַיִּשָּׂא מִשְׁלֹו וַיֹּאמֶר קוּם בְּלָק וְשִׁמְעַתְּ הָאֲזִינָה עָדִי בְּנֹו צִפּוֹר:	וַיִּגְשַׁל מִתְּלִיהּ וַאֲמַר קוּם בְּלָק וְשִׁמְעַתְּ אֲצִית לְמִימָרִי בֵּר צִפּוֹר:	18
19	God is not a man, that He should lie; Neither the son of man, that He should repent: When He hath said, will He not do it? Or when He hath spoken, will He not make it good?	לֹא אִישׁ אֵל וַיִּכְזֹּב וּבֶן-אָדָם וַיִּתְּנָחֵם הִתְוֹא אָמַר וְלֹא יַעֲשֶׂה וְדָבָר וְלֹא יִקְיֶמֶנָה:	לֹא כְּמִלִּי בְּנֵי אָנְשָׁא מִיָּמֶר אֱלֹהָא בְּנֵי אָנְשָׁא אָמְרִין וּמְכַדְּבִין וְאִף לֹא כְּעוֹבְדֵי בְּנֵי בִּשְׂרָא דְאַנּוּן גְּזִרִין לְמַעַבְד וְתִבְיָן וּמִתְמַלְכִּין הוּא אָמַר וְעִבִיד וְכָל מִימְרֵיהּ מִתְקַיִּים:	19
20	Behold, I am bidden to bless; And when He hath blessed, I cannot call it back.	הִנֵּה בָרַךְ לְקַחְתִּי וּבִרְךָ וְלֹא אֲשִׁיבָנָה:	הָא בְּרַכְאֵן קְבִילִית אֲבָרְכֶנְיָהּ לְיִשְׂרָאֵל וְלֹא אֶתִּיב בְּרַכְתִּי מִנִּיהּ:	20
21	None hath beheld iniquity in Jacob, Neither hath one seen perverseness in Israel; The LORD his God is with him, And the shouting for the King is among them.	לֹא-הִבִּיט אִנּוֹן בִּינְעֻקֵּב וְלֹא- רָאָה עֲמָל בְּיִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵיו עִמּוֹ וּתְרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ:	אִסְתְּפִלִּית וְלִית פְּלַחִי גְלוּלִין בְּדָבִית יַעֲקֹב וְאִף לֹא עֲבָדִי לִיאֻת שִׁקֵּר בְּיִשְׂרָאֵל מִיָּמְרָא דִּי אֱלֹהֵהוֹן בְּסַעֲדָהוֹן וּשְׂכִינַת מִלְכֵּהוֹן בִּינִיהוֹן:	21

(16) וישם דבר בפיו. ומה היא השימה הזאת ומה חסר המקרא באמרו שוב אל בלק וכה תדבר אלא כשהיה שומע שאינו נרשה לקלל אמר מה אני חוזר אלא בלק לערו ונתן לו הקצ"ה רס"ו ומה בפיו כאדם הפוקס צמהה צחכה להוליכה אל אשר ירצה אמר לו על כרחך תשוב אל בלק (שס):

(17) ושרי מואב אתו. ולמעלה הוא אומר וכל שרי מואב כיון שראו שאין צו תקוה הלכו להם מקצתם ולא נשארו אלא מקצתם (שס): מה דבר ה'. לשון נחוק הוא זה כלומר איך צרשוחך (צמ"ר. שס):

(18) קום בלק. כיון שראהו מנחק צו נחכוון לעצרו עמוד על רגליו איך רשאי לישב ואני שלוח אליך בשליחותו של מקום (שס): בנו צפר. לשון מקרא הוא זה כמו (תהלים ג, י) חיתו יער (צראשית א, כד) וחיתו ארץ (תהלים קיד, ח) למעינו מים:

(19) לא איש אל וגו'. כבר נשבע להם להביאם ולהורישם ארץ שצעה אומות ואתה סבור להמיתם צמדבר (תנחומא מסעי ז): ההוא אמר וגו'. כלשון תימה ותרגומו תייצין ומתמלכין חוזרים ונמלכין לחזור בהם:

(20) הנה ברך לקחתי. אתה שואלני מה דבר ה' קצלתי ממנו לצרך אותם (ס"א צרך כמו לצרך): וברך ולא אשיבנה. הוא צרך אותם ואני לא אשיב את צרכתי: וברך. כמו וצרך וכן הוא גזרת רי"ש כמו (תהלים עד, יח) אויב חרף כמו חרף וכן (שם י, ג) וצוה צרך המהלל ומצרך את הגוול ואומר אל תירא כי לא תענש שלום יהיה לך מרגיז הוא להקצ"ה. ואין לומר צרך שם דבר שאם כן היה נקוד בפחת קטן (רואה לומר סגול תחת הרי"ש) וטעמו למעלה אצל לפי שהוא לשון פעל הוא נקוד קמץ קטן (צירי) וטעמו למטה:

22	God who brought them forth out of Egypt Is for them like the lofty horns of the wild-ox.	אל מוציאם ממצרים כְּתוּעַפֶּת וְרִמָּא דִּילִיה:	22
23	For there is no enchantment with Jacob, Neither is there any divination with Israel; Now is it said of Jacob and of Israel: 'What hath God wrought!'	אֲרִי לֹא נַחֲשִׂיא צִבּוֹן דִּי־יִשְׂרָאֵל לְדָבִית יַעֲקֹב וְאִף לֹא קְסָמִיָּא רַעַן בְּרַבּוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל כְּעֵדֵן יִתְאַמֵּר לִיעֲקֹב וּלְיִשְׂרָאֵל מַה־פָּעַל אֵל:	23
24	Behold a people that riseth up as a lioness, And as a lion doth he lift himself up; He shall not lie down until he eat of the prey, And drink the blood of the slain.	הֵן־עַם כְּלָבִיָּא יָקוּם וּכְאֲרִי יִתְנַשֵּׂא לֹא יִשְׁכַּב עַד־יֵאָכַל דִּיקְטוּל קְטוּל וְנָכְסִי עִמָּיָא יִירָת:	24
25	And Balak said unto Balaam: 'Neither curse them at all, nor bless them at all.'	וַיֹּאמֶר בֶּלְק אֶל־בִּלְעָם גַּם־ קֵב לֹא תִקְבְּנִי גַם־בִּרְךְ לֹא תִבְרַכְנִי:	25
26	But Balaam answered and said unto Balak: 'Told not I thee, saying: All that the LORD speaketh, that I must do?'	וַיַּעַן בִּלְעָם וַיֹּאמֶר אֶל־בֶּלְק הֲלֹא דִבַּרְתִּי אֵלֶיךָ לֵאמֹר כֹּל אֲשֶׁר־יִדְבֹּר יְהוָה אֵתוֹ אֶעֱשֶׂה: דִּימְלִיל יִי יִתִּיה אַעֲבִיד:	26

(21) לא הביט און וגו'. כתרגומו. דבר אחר אחרי פשוטו הוא נדרש מדרש נאה: לא הביט הקב"ה און שציעקב שכשהן עוזרין על דבריו אינו מדקדק אחריהם להצטונן באוניות שלהם ובעמלן שהם עוזרים על דתו: עמל. לשון עזירה כמו (שם, טו) הרה עמל (שם, י, יד) כי אתה עמל וכעס חציט. לפי שהעזירה היא עמל לפני המקום: ה' אלהיו עמו. אפילו מכעיסין וממרים לפניו אינו זז מתוכן: ותרועת מלך בו. לשון חצה ורעות כמו (שמואל ב טו, לו) רעה דוד אהב דוד (שופטים טו, ו) ויתנה למרעהו. וכן תרגום אונקלוס ושכינת מלכוהו ציניהו:

(22) אל מוציאם ממצרים. אתה אמרת (לעיל כב, ה) הנה עם יצא ממצרים לא יצא מעצמו אלא האלהים הוציאם (תנחומא יד): כתועפות ראם לו. כחוקק רוס וגוצה שלו וכן (איוב כב, כה) וכסף תועפות לשון מעוז המה. ואומר אני שהוא לשון (בראשית א, כ) ועוף יעופף. המעופף ברום וגוצה וחוקק רב הוא זה: דבר אחר תועפות ראם. חוקק ראמים ואמרו רבותינו (גיטין סח, ב) אלו השדים:

(23) כי לא נדחש ביעקב. כי ראויים הם לצרכה שאין צהם מנחשים וקוסמים: בעת יאמר ליעקב וגו'. עוד עתיד להיות עת כעת הזאת אשר תגלה חצתן לעין כל שהן יושצין לפניו ולומדים תורה מפיו ומחיצתן לפניו ממלאכי השרת והם ישאלו להם מה פעל אל וזהו שנאמר (ישעיה ל, כ) והיו עיניך רואות את מוריך. דבר אחר יאמר ליעקב אינו לשון עתיד אלא לשון הוה אינן צריכים למנחש וקוסם כי בכל עת שצריך להאמר ליעקב ולישראל מה פעל הקב"ה ומה גזרותיו במרום אינן מנחשים וקוסמים אלא נמסר להם על פי נביאיהם מה היא גזרת המקום או אוריס ותומים מגידים להם (תנחומא יד). ואונקלוס לא תרגם כן:

(24) הן עם כלביא יקום וגו'. כשהן עומדין משינתם שחרית הן מתגברים כלביא וכארי לחטוף את המצות ללבוש ציציט לקרוא את שמע ולהניח תפילין (שם): לא ישכב. כלילה על מטתו עד שהוא אוכל ומחבל כל מזיק הצא לטרפו כיצד קורא את שמע על מטתו ומפקיד רוחו ביד המקום בא מחנה וגויים להזיקם הקב"ה שומרים ונלחם מלחמותם ומפילם חללים (שם) דבר אחר הן עם כלביא יקום וגו'. כתרגומו: ודם חללים ישחה. נתנצח שאין משה מת עד שיפיל מלכי מדין חללים ויהרג הוא עמהם שנאמר (יהושע יג, כב) ואת כלעם בן בעור הקוסם הרגו בני ישראל בחרב אל חלליהם (במ"ר. תנחומא יד):

(25) גם קב לא תקבנו. גם ראשון מוסף על גם השני וגם שני על גם ראשון וכן (מ"א ג, כו) גם לי גם לך לא יהיה וכן (דברים לב, כה) גם בחור גם צמולה:

27	And Balak said unto Balaam: 'Come now, I will take thee unto another place; peradventure it will please God that thou mayest curse me them from thence.'	וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל-בִּלְעָם לֵכֶה- נָא אֶקְחֶנּוּ אֶל-מָקוֹם אֲחֵר אוֹלֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֵינֵי הָאֱלֹהִים וּקְבָחוּ לִי מִזֶּשֶׁם:	ששי (שניעי)
28	And Balak took Balaam unto the top of Peor, that looketh down upon the desert.	וַיִּקַּח בָּלָק אֶת-בִּלְעָם רֹאשׁ הַפְּעוֹר הַנִּשְׁקָף עַל-פְּנֵי הַיַּשְׁמוֹן:	28
29	And Balaam said unto Balak: 'Build me here seven altars, and prepare me here seven bullocks and seven rams.'	וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל-בָּלָק בְּנֵה- לִי בָזָה שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וְהִכֵּן לִי בָזָה שִׁבְעָה פָרִים וְשִׁבְעָה אֵילִם:	29
30	And Balak did as Balaam had said, and offered up a bullock and a ram on every altar.	וַיַּעַשׂ בָּלָק כַּאֲשֶׁר אָמַר בִּלְעָם וַיַּעַל פָּר וְאֵיל בְּמִזְבֵּחַ:	30
XXIV	And when Balaam saw that it pleased the LORD to bless Israel, he went not, as at the other times, to meet with enchantments, but he set his face toward the wilderness.	וַיֵּרָא בִלְעָם כִּי טוֹב בְּעֵינֵי יְהוָה לְבָרֵךְ אֶת-יִשְׂרָאֵל וְלֹא-הִלְךְ כַּפְעֵם-כַּפְעֵם לִקְרֹאת נִחְשִׁים וַיֵּשֶׁת אֶל-הַמִּדְבָּר פָּנָיו:	XXIV
2	And Balaam lifted up his eyes, and he saw Israel dwelling tribe by tribe; and the spirit of God came upon him.	וַיִּשָּׂא בִלְעָם אֶת-עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת-יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לְשִׁבְטָיו וַתְּהִי עָלָיו רוּחַ אֱלֹהִים:	2
3	And he took up his parable, and said: The saying of Balaam the son of Beor, And the saying of the man whose eye is opened;	וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר נָאִם בִּלְעָם בְּנֹו בְּעוֹר וּנְאִם הַגִּבֹּר שִׁתָּם הָעֵינַן:	3

- (27) וקבוחו לי. אין זה לשון צווי כמו וקצנו אלא לשון עמיד אולי יישר צעיניו ותקצנו לי משם. מלדיר"ש בלע"ז:
- (28) ראש הפעור. קוסם היה בלק וראה שהן עמידין ללקוח על ידי פעור ולא היה יודע צמה אמר שמא הקללה תחול עליהם משם וכן כל החוזים בזכוכים רואים ואין יודעים מה רואים (מדרש אגדה):
- (1) וירא בלעם כי טוב וגו'. אמר איני צריך לצדוק בהקצ"ה כי לא יחפוץ לקלס: ולא הלך כפעם בפעם. כאשר עשה צ' פעמים: לקראת נחשים. לנחש אולי יקרה ה' לקראתו כרצונו אמר רואה ולא רואה לקלס אזכיר עונותיהם והקללה על הזכרת עונותיהם תחול: וישת אל המדבר פניו. כתרגמו:
- (2) וישא בלעם את עיניו. צקש להכניס בהם עין רעה והרי יש לך ג' מדותיו עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה האמורים למעלה (אבות פ"ה): שכן לשבטיו. ראה כל שצט ושצט שוכן לעצמו ואין מעורצין ראה שאין פתחיהם מכוונים זה כנגד זה שלא יצין למוך אהל מצירו (ב"צ, א): ותהי עליו רוח אלהים. עלה בלצו שלא יקלס:
- (3) בנו בעור. כמו (תהלים קיד, ח) למעיני מים. ומדרש אגדה (תנחומא יג) שניהם היו גדולים מאבותיהם בלק בנו

4	The saying of him who heareth the words of God, Who seeth the vision of the Almighty, Fallen down, yet with opened eyes:	נֹאם שָׁמַע אֲמַר־אֵל אֲשֶׁר מַחֲזֶה שְׂדֵי יַחֲזֶה נָפַל וּגְלִי עֵינָיו:	אִמַּר דְּשָׁמַע מִימַר מִן קֶדֶם אֵל דְּחִיּוּ מִן קֶדֶם שְׂדֵי חֲזִי שָׁכִיב וּמִתְגַּלִּי לִיָּה:
5	How goodly are thy tents, O Jacob, Thy dwellings, O Israel!	מִה־טֹּבוֹ אֹהֶלֶיךָ יַעֲקֹב מִשְׁכְּנֶיךָ יִשְׂרָאֵל:	מָא טָבָא אֶרְעֶךָ יַעֲקֹב בֵּית מִשְׁרָךְ יִשְׂרָאֵל:
6	As valleys stretched out, As gardens by the river-side; As aloes planted of the LORD, As cedars beside the waters;	כַּנְחָלִים נִפְּטִיו כְּגִנֹּת עַלִי נָהָר כְּאֹהֲלִים נִטְעַ יְהוָה כְּאַרְזִים עַל־מַיִם:	כַּנְחָלִין דְּמִדְּבָרִין כְּגִנֹּת שְׁקִיָּא דְעַל פֶּרֶת כְּבוֹסְמִיָּא דְנִצֵּב יֵי כְּאַרְזִין דְּנִצְבִין עַל מִיָּא:
7	Water shall flow from his branches, And his seed shall be in many waters; And his king shall be higher than Agag, And his kingdom shall be exalted.	יִזְל־מַיִם מִדְּלִיּוֹ וְזָרְעוֹ בַּמַּיִם רַבִּים וְיָרֵם מֶאֱגַג מֶלְכּוֹ וְתִנְשֵׂא מַלְכֻתוֹ:	יִסְגִי מֶלֶכָּא דִּיתְרַבָּא מִבְּנוֹהִי וְיִשְׁלֹט בְּעַמְּמִין סְגִיָּאִין וְיִתְקַף מֶאֱגַג מֶלְכִּיהָ וְתִנְשֵׁל מַלְכוּתִיהָ:
8	God who brought him forth out of Egypt Is for him like the lofty horns of the wild-ox; He shall eat up the nations that are his adversaries, And shall break their bones in pieces, And pierce them through with his arrows.	אֵל מוֹצִיאֵו מִמִּצְרַיִם כְּתוֹעַפֶּת רָאֵם לוֹ יֹאכֹל גּוֹיִם צִרְיֹו וְעִצְמוֹתֵיהֶם יִגְרֵם וְחִצָּיו יִמְחֹץ:	אֵל דְּאַפִּיקְנֹון מִמִּצְרַיִם תּוֹקְפָא וְרוּמָא דִּילִיהּ יִיכְלֹון בֵּית יִשְׂרָאֵל נִכְסֵי עַמְּמִיָּא שְׁנֵאִיהֶון וּבְבִזָּת מַלְכֵיהֶון יִתְפַּקֵּון וְאַרְעֵיהֶון יִחְסֹנוּ:

כפור אציו צנו הוא במלכות ובלעם גדול מאציו צנציות מנה צן פרס היה: שחם העין. עינו נקורה ומוצאת לחוך וחור שלה נראה פתוח ולשון משנה הוא (ע"ז סט, א) כדי שישחם וישחם ויגז. ורבותינו אמרו (נדה לא, א) לפי שאמר (לעיל כג, י) ומספר את רובע ישראל שהקצ"ה יושב ומונה רציעותיהן של ישראל מחי תבא טפה שנוצח הנדיק ממנה. אמר בלבו מי שהוא קדוש ומשרתיו קדושים יסתכל בדברים הללו ועל דבר זה נסמית עינו של בלעם. ויש מפרשים שחם העין פתוח העין, כמו שחרגס אונקלוס ועל שאמר שחם העין ולא אמר שחם העינים למדנו שסומא באחת מעיניו היה: (4) נפל וגלוי עינים. פשוטו כתרומתו שאין נראה עליו אלא בלילה כשהוא שוכב. ומדרשו כשהיה נגלה עליו לא היה צו כח לעמוד על רגליו ונופל על פניו לפי שהיה ערל ומאוס להיות נגלה עליו בקומה זקופה לפניו: (5) מזה שבו אהליך. על שראה פתחיהם שאין מכוננין זה מול זה (צ"ס, א): משכבתיך. חניותיך כתרומתו. דבר אחר מה טובו אהליך מה טובו אהל שילה ובית עולמים בישובן שמקריצין בהן קרצנות לכפר עליהם: משכבתיך. אף כשהן חרצין לפי שהן משכון עליהם וחרצן כפרה על הנפשות שנאמר (איכה ד, יא) כלה ה' את חמתו וצמה כלה ויצא אש בציון (תנחומא פקודי ה): (6) בנחלים נשיו. שנארכו ונמשכו לנטות למרחוק. אמרו רבותינו מזכותיו של אותו רשע אנו למדים מה היה בלבו לקללם כשאמר להשית אל המדבר פניו וכשהפך המקום את פיו צרכם מעין אותם קללות שצקש לומר כו' כדאיתא בחלק (סנהדרין קה, ב): באהלים. כתרומתו לשון (תהלים מה, כ) מור ואהלות: נשע ה'. צגן עדן. לשון אחר כאהלים נטע ה' כשמים המתוחין כאהל שנאמר (ישעיה מ) וימתחם כאהל לשבת (ולשון זה אינו דאס כן היה לו לנקוד כאהלים הא' בחול"ס): נשע ה'. לשון נטיעה מצינו באהלים שנאמר (דניאל יא, מה) ויטע אהלי אפדנו: (7) מדליו. מבארותיו ופירושו כתרומתו: וזרעו במים רבים. לשון הצלחה הוא וזרעו כזרע הזרוע על פני המים: וירם מאג מלכו. מלך ראשון שלהם יכבוש את אג מלך עמלק: ותנשא מלכתו. של יעקב יותר ויותר שיצא אחריו דוד ושלמה: (8) אל מוציאו ממצרים. מי גורס להם הגדולה הזאת. אל המוציאם ממצרים בחוקף ורום שלו יאכל את הגוים שהם צרי: ועצמותיהם. של צרים: יגרם. מנחם פתר צו לשון שצירה וכן (אפניה ג, ג) לא גרמו לבקר וכן (יחזקאל כג, לד) ואח חרשיה תגרמי. ואני אומר לשון עשם שמגרר הבשר בשניו מסביו והמוח שצפנים ומעמיד העשם על ערמימותו: וחציו

9 He couched, he lay down as a lion, And as a lioness; who shall rouse him up? Blessed be every one that blesseth thee, And cursed be every one that curseth thee.	יָנוּחַ יִשְׂרָי בַתְּקוּף כְּאַרְיֵא וּכְלִיתָא וְלִית דִּיקִימְנִיה בְּרִיכָךְ יְהוֹן בְּרִיכִין וְלִישָׁךְ יְהוֹן לִישִׁין:	9 כָּרַע שָׁכַב כְּאַרְיֵא וּכְלָבִיא מִי יְקִימֵנוּ מִבְּרִכְיָךְ בְּרוּךְ וְאַרְרִיךְ אָרוּר:
10 And Balak's anger was kindled against Balaam, and he smote his hands together; and Balak said unto Balaam: 'I called thee to curse mine enemies, and, behold, thou hast altogether blessed them these three times.	וַתִּקְוֶה רוּגָז דְּבָלָק בְּבִלְעָם וַשְׁקַפְנוּן לִידּוּהִי וַאֲמַר בָּלָק לְבִלְעָם לְמַלֵּט שְׂנְאֵי קְרִיתָךְ וְהֵא בָרַכָּא מְבָרִיכָתָ לְהוֹן דְּנָן תִּלְת זְמָנִין:	10 וַיַּחַר-אַף בָּלָק אֶל-בִּלְעָם וַיִּסְפֹּק אֶת-כַּפָּיו וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל-בִּלְעָם לָקֵב אֵיבֵי קְרֹאתֶיךָ וְהִנֵּה בִרְכָתָ בְּרֹךְ זֶה שְׁלֹשׁ פְּעָמִים:
11 Therefore now flee thou to thy place; I thought to promote thee unto great honour; but, lo, the LORD hath kept thee back from honour.'	וַכַּעַן אֵיזִיל לָךְ לְאַתְרָךְ אָמַרְתִּי יִשְׂרָא אֶיִקְרַנְךָ וְהֵא מִנְעָךְ יְיָ מִן יָקָר:	11 וַעֲתָה בְּרַח-לָךְ אֶל-מְקוֹמְךָ אָמַרְתִּי כְּבֹד אֲכַבְּדֶךָ וְהִנֵּה מִנְעָךְ יְהוָה מִכְּבוֹד:
12 And Balaam said unto Balak: 'Spoke I not also to thy messengers that thou didst send unto me, saying:	וַאֲמַר בִּלְעָם לְבָלָק הֲלֹא אָף עִם אֲנֻכְךָ דִּשְׁלַחְתָּא לְוֹתִי מִלִּילִית לְמִימַר:	12 וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל-בָּלָק הֲלֹא גַם אֶל-מַלְאָכֶיךָ אֲשֶׁר-שָׁלַחְתָּ אֵלַי דִּבַּרְתִּי לֵאמֹר:
13 If Balak would give me his house full of silver and gold, I cannot go beyond the word of the LORD, to do either good or bad of mine own mind; what the LORD speaketh, that will I speak?	אִם יִתֵּן לִי בָלָק מְלֵי בֵיתִיה כֶּסֶף וְזָהָב וְיִדְהֵב לִי רְשׁוֹ לְמַעַבְדָּךְ עַל גִּזְרֵת מִימְרָא דִּי לְמַעַבְדָּךְ טַבְתָּא אִוּ בְּשִׁתָּא מִרְעוּתִי דִּימְלִיל יְיָ יִתִּיה אֲמַלִּיל:	13 אִם-יִתֵּן-לִי בָלָק מֵלֵא בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב לֹא אוּכַל לַעֲבֹד אֶת-פִּי יְהוָה לַעֲשׂוֹת טוֹבָה אִוּ רָעָה מִלְּבִי אֲשֶׁר-יְדַבֵּר יְהוָה אֲתוּ אֲדַבֵּר:
14 And now, behold, I go unto my people; come, and I will announce to thee what this people shall do to thy people in the end of days.'	וַכַּעַן הֵאָנָא אֵזִיל לְעַמִּי אֵיתָא אֲמַלְכְנָךְ מָא דִּתַּעֲבִיד וְאַחֲנִי לָךְ מָא דִּתַּעֲבִיד עָמָא דְּדִין לְעַמְךָ בְּסוֹף יוֹמָא:	סְבִיעִי וַעֲתָה הִנְנִי הוֹלֵךְ לְעַמִּי לְכָה אֵיעֲצֶךָ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָעָם הַזֶּה לְעַמְךָ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים:

ימחץ. אונקלוס תרגם חזיו של צרים חלוקה שלהם כמו (צראשית מט, כג) צעלי חזים מרי פלגותא (ס"א לשון חלוקה וחזיה) וכן ימחץ לשון (שופטים ה, כו) ומחצה וחלפה רקתו שיחזו את ארצם ויש לפתור לשון חזים ממש חזיו של הקצ"ה ימחץ בדמם של צרים יטבול ויטבצו בדמם כמו (תהלים סח, כד) למען תמחץ רגלך בדם ואינו זו מלשון מכה כמו (דברים לב, לט) מחצתי שהצבוע דם נראה כאילו מחוץ ונגוע:

(9) כרע שכב בארץ. כתרומו. יחישבו צארכס צכח וצגצורה:

(10) ויספוק. הכה זו על זו:

(13) לעבור את פי ד'. כאן לא נאמר אלהי כמו שאמר צראשונה (לעיל כב, יח) לפי שידע שנצאש בהקצ"ה ונטרד:

(14) הולך לעמי. מעתה הריני כשאר עמי שנסתלק הקצ"ה מעלי: לכה איעצך. מהלך לעשות ומהה היא העצה אלהיהם של אלו שונא ומה הוא כו' כדאיתא בחלק (סנהדרין קו, ח) תדע שבלעם השיא ענה זו להכשילם בזמה שהרי נאמר (צמדבר לא, טז) הן הנה היו לצני ישראל צדצר בלעם: אשר יעשה העם הזה לעמך. מקרא קצר הוא זה. איעצך להכשילם ואומר לך מה שהן עתידין להרע למואב באחרית הימים ומחץ פאתי מואב. התרגום מפרש קוצר העברי ויקטול וכו':

15	And he took up his parable, and said: The saying of Balaam the son of Beor, And the saying of the man whose eye is opened;	וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר נָאִים בְּלָעִם בְּנֹו בְּעֹר וַנָּאִים הַגִּבֹּר שְׁתֵּם הָעֵינַן: וַיִּטַּל מִתְּלִיהָ וַאֲמַר אֵימַר בְּלָעִם בַּר בְּעֹר וַאֲמַר גִּבֹּרָא דְּשַׁפִּיר חֲזִי:
16	The saying of him who heareth the words of God, And knoweth the knowledge of the Most High, Who seeth the vision of the Almighty, Fallen down, yet with opened eyes:	נָאִים שְׁמַע אֲמַר־אֵל וַיֵּדַע דַּעַת עַלְיוֹן מַחְזָה שְׂדֵי יַחְזָה נָפַל וּגְלִי עֵינָיִם: אֵימַר דְּשִׁמְעַ מִימַר מִן קָדָם אֵל וַיֵּדַע מַדַּע מִן קָדָם עַלְמָה חֲזִי מִן קָדָם שְׂדֵי חֲזִי שְׂכִיב וּמִתְגַּלִּי לִיהָ:
17	I see him, but not now; I behold him, but not nigh; There shall step forth a star out of Jacob, And a scepter shall rise out of Israel, And shall smite through the corners of Moab, And break down all the sons of Seth.	אֲרָאֵנִי וְלֹא עֲתָה אֲשׁוּרֵנִי וְלֹא קָרוֹב דְּרָךְ כּוֹכַב מֵיַעֲקֹב וְקָם שִׁבְט מִיִּשְׂרָאֵל וּמַחֲץ פִּאֲתֵי מוֹאָב וְקָרַקַר כָּל־בְּנֵי־שֵׁת: חֲזִיתִיהָ וְלֹא כַּעַן סְכִיתִיהָ וְלִיתְהִי קָרִיב כֹּד יָקוֹם מִלְּכָא מֵיַעֲקֹב וַיִּתְרַבָּא מִשִּׁיחָא מִיִּשְׂרָאֵל וַיִּקְטִיל רַבְרָבֵי מוֹאָב וַיִּשְׁלוּט בְּכָל בְּנֵי אֲנָשָׁא:
18	And Edom shall be a possession, Seir also, even his enemies, shall be a possession; While Israel doeth valiantly.	וְהָיָה אֲדוֹם יְרֵשָׁה וְהָיָה יְרֵשָׁה שְׂעִיר אֵיבֵיו וִישְׂרָאֵל עֹשֶׂה חֵיל: וַיְהִי אֲדוֹם יְרוּתָא וַיְהִי יְרוּתָא שְׂעִיר לְבַעְלֵי דְּבָבוּהִי וִישְׂרָאֵל יִצְלַח בְּנִכְסִין:
19	And out of Jacob shall one have dominion, And shall destroy the remnant from the city.	וַיֵּרֶד מֵיַעֲקֹב וְהָאֲבִיד שְׂרִיד מַעִיר: וַיִּחַחַד חַד מִדְּבֵית יַעֲקֹב וַיִּזְכִּיד מִשְׁיִיב מִקְרִית עַמְּמִיָּא:
20	And he looked on Amalek, and took up his parable, and said: Amalek was the first of the nations; But his end shall come to destruction.	וַיִּרְא אֶת־עַמְּלֵק וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר רֵאשִׁית גּוֹיִם עַמְּלֵק וְאַחֲרֵיתוֹ עַד־אֲבָד: וַחֲזָא יֵת עַמְּלֵקָא וַיִּטַּל מִתְּלִיהָ וַאֲמַר רֵישׁ קְרִבְיָא דְּיִשְׂרָאֵל הָיָה עַמְּלֵק וְסוּפִיהָ לְעַלְמָא יִיבֹד:
21	And he looked on the Kenite, and took up his parable, and said: Though firm be thy dwelling-place, And though thy nest be set in the rock;	וַיִּרְא אֶת־חֲקִינֵי וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר אֵיתָן מוֹשְׁבֵךְ וְשִׁים בְּסֹלֶע קִנָּךְ: וַחֲזָא יֵת שְׁלֵמָא וַיִּטַּל מִתְּלִיהָ וַאֲמַר תַּקְיָף בֵּית מוֹתְבֵךְ וְשִׁו בְּכַרְךְ תַּקְיָף מְדוּרָךְ:

- (16) ויודע דעת עליון. לכיון השעה שכוּעס זה (זכרות ז, א):
 (17) אראנו. רואה אני שצחו של יעקב וגדולתו אך לא עתה הוא אלא לאחר זמן: דרך כוכב. כתר גומו לשון (איכה ז, ד) דרך קשתו. שהכוכב עוצר כחך. ובלע"ז דישטיני"ט כלומר יקום מול: וקם שבט. רודה ומושל: ומחץ פאתי מואב. זה דוד שנאמר בו (שמואל ב, ח, ז) השכב אותם ארצה וימדד שני חבלים להמית וגו' (מדרש אגדה): וקרקר. לשון קורה כמו (מ"ז יט, כד) אני קרתי (ישעיה נא, א) מקצת צור נקרתם (משלי ל, יז) יקרוה עורצי נחל. פורוי"ר צלע"ז: כל בני שת. כל האומות שכולם ילאו מן שת צנו של אדם הראשון:
 (18) והיה ירשה שער איביו. לאויביו ישראל:
 (19) וירד מיעקב. ועוד יהיה מושל אחר מיעקב: והאביד שריד מעיר. מעיר החסוצה של אדום והיא רומי ועל מלך המשיח אומר כן שנאמר בו (תהלים עז, ח) וירד מים עד ים (עוצדיה א, יח) ולא יהיה שריד לצית עשו:
 (20) וירא את עמלק. נסתכל צפורענותו של עמלק: ראשית גוים עמלק. הוא קדם את כולם להלחם בישראל וכן תרגם אונקלוס. ואחריתו להאזד צידם שנאמר (דברים כה, יט) תמחה את זכר עמלק:

22	Nevertheless Kain shall be wasted; How long? Asshur shall carry thee away captive.	כִּי אִם־יִהְיֶה לְבַעַר קַיִן עַד־מָה אֲשׁוּר תִּשְׁבֶּךָ:	אֲרִי אִם יְהִי לְשִׁיזָאָה שְׁלֵמָאָה עַד מָה אֲתוּרָאָה יִשְׁבִּינָךְ:
23	And he took up his parable, and said: Alas, who shall live after God hath appointed him?	וַיֵּשֶׂא מִשְׁלּוֹ וַיֹּאמֶר אֹי מִי יִחְיֶה מִשְׁמֹו אֵל:	וַנִּטֵּל מִתְּלִיה וַנֹּאמֶר נִי לְחִיבִינָא דִּי־יִחֹן כִּד יַעֲבִיד אֱלֹהָא יְת אֵלִין:
24	But ships shall come from the coast of Kittim, And they shall afflict Asshur, and shall afflict Eber, And he also shall come to destruction.	וְצִיִּים מִיַּד כְּתִים וְעֲנֹו אֲשׁוּר וְעֲנֹו־עֶבֶר וְגַם־הוּא עַד־י אֹבֵד:	וְסִיעֹן יִצְטָרְחֹן מְרוֹמָאִי וַיַּעֲנֹן לְאֲתוּר וַיִּשְׁעַבְדּוּן לְעֶבֶר פֶּרֶת וְאֶף אֲנֹן לְעֵלְמָא יִבְדּוּן:
25	And Balaam rose up, and went and returned to his place; and Balak also went his way.	וַיָּקָם בַּלְעָם וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב לְמִקְמוֹ וְגַם־בָּלָק הָלַךְ לְדַרְכּוֹ: (פ)	וְקָם בַּלְעָם וַאֲזַל וְתָב לְאַתְרֵיה וְאֶף בָּלָק אֲזַל לְאוּרְחֵיה:
XXV	And Israel abode in Shittim, and the people began to commit harlotry with the daughters of Moab.	וַיָּשָׁב יִשְׂרָאֵל בְּשִׁטִּים וַיַּחֲל הָעָם לִזְנוֹת אֶל־בָּנוֹת מוֹאָב:	וַיִּתֵּב יִשְׂרָאֵל בְּשִׁטִּין וְשָׂרִי עֲמָא לְמַטְעֵי בְתָר בְּנֵת מוֹאָב:
2	And they called the people unto the sacrifices of their gods; and the people did eat, and bowed down to their gods.	וַתִּקְרְאוּן לָעָם לְזִבְחֵי אֱלֹהֵיהֶן וַיֹּאכְל הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְאֱלֹהֵיהֶן:	וַקְרָאָה לְעֲמָא לְדִבְחֵי טַעֲוֹתֵהוֹן וַאֲכַל עֲמָא וַסְגִּידוּ לְטַעֲוֹתֵהוֹן:
3	And Israel joined himself unto the Baal of Peor; and the anger of the LORD was kindled against Israel.	וַיִּצְמַד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעוֹר וַיַּחֲרֹ־אֵף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל:	וַאֲתַחֲבַר יִשְׂרָאֵל לְבַעֲלָא פְּעוֹר וַתַּחֲרִף רּוּגְזָא דִּי בִישְׂרָאֵל:

(21) וירא את הקיני. לפי שהיה קיני תקוע אצל עמלק כענין שנאמר (שמואל"א טו, ו) ויאמר שאול אל הקיני וגו' הזכירו אחר עמלק נסתכל בגדולתם של בני יתרו שנאמר זהם (דה"א ז, נה) תרעמים שמעמים שוכתים (ספרי זהעלתך עח): איתן מושבך. תמה אני מהיכן זכית לכך הלא אתה עמי היית צענה (שמות א, י) הצה נחממה לו ועתה נתישבת באיתן ומעוז של ישראל (סנהדרין קו, ח):

(22) כי אם יהיה לבער קין וגו'. אשריך שנתקעת לתוקף זה שאינך נטרד עוד מן העולם כי אף אם אתה עתיד לגלות עם עשרת השבטים ותהיה לבער ממקום שנתישבת שם מה צריך עד מה אשור תשבך. עד היכן הוא מגלה אותך שמה לחלח וחזור אין זה טרוד מן העולם אלא טלטול ממקום למקום ושחזר עס שאר הגליות:

(23) וישא משלו וגו'. כיון שהזכיר את שביית אשור אמר: ארי מי יחיה משמו אל. מי יכול להחיות את עצמו משומו את אלה שלא ישים עליו הגוזר את אלה שיעמוד סנחריב ויכלכל את כל האומות ועוד יבואו נים מיד כתים ויעברו כתיים שהן ארמיים צבירניות גדולות על אשור:

(24) וענו אשור וענו עבר. וענו אותם שצעזר הנהר: וגם הוא עדי אובד. וכן פירש (דניאל ז, יא) עד דקטילת חיותא והוצד גשמה: וציים. ספניות גדולות כדכתיב (ישעיה לג, כא) וזי אדיר וצורני רבתי:

(1) בשטים. כך שמה (סנהדרין קו, ח): לינות אל בנות מואב. על ידי ענת צלעם כדאיתא בחלק (שם):

(2) וישתחוו לאלהיהן. כשתקף יצרו עליו ואומר לה השמע לי והיא מושיאה לו דמות פעור מחיקה ואומרת לו השתחוו לזה (תנחומא יח):

(3) פעור. על שם שפוערין לפניו פי הטבעת ומושיאין רעיו וזו היא עבודתו: ויחר אף ה' בישראל. שלח זהם מגפה:

And the LORD said unto Moses:
4 'Take all the chiefs of the people,
and hang them up unto the LORD
in face of the sun, that the fierce
anger of the LORD may turn away
from Israel.'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה קַח אֶת-
כָּל-רָאשֵׁי הָעָם וְהוֹקֵעַ אוֹתָם
לִפְנֵי הָהָר נִגַּד הַשָּׁמֶשׁ וַיֵּשֶׁב חֲרוֹן
אַף-יְהוָה מִיִּשְׂרָאֵל:

And Moses said unto the judges of
5 Israel: 'Slay ye every one his men
that have joined themselves unto
the Baal of Peor.'

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-שֹׁפְטֵי יִשְׂרָאֵל
הָרֹגוּ אִישׁ אֶנְשֵׁיו הַנִּצְמָדִים
לְבַעַל פְּעֹר:

And, behold, one of the children of
6 Israel came and brought unto his
brethren a Midianitish woman in
the sight of Moses, and in the sight
of all the congregation of the
children of Israel, while they were
weeping at the door of the tent of
meeting.

וְהִנֵּה אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּא
וַיִּקְרַב אֶל-אֶחָיו אֶת-הַמְדִּינִית
לְעֵינֵי מֹשֶׁה וּלְעֵינֵי כָל-עֵדֶת
בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל וְהָמָּה בִלְכִים פָּתַח
אֹהֶל מוֹעֵד:

And when Phinehas, the son of
7 Eleazar, the son of Aaron the priest,
saw it, he rose up from the midst of
the congregation, and took a spear
in his hand.

וַיֵּרָא פִּינְחָס בֶּן-אֶלְעָזָר בֶּן-
אֶהֱרֹן חֹבֶלֶת וַיִּקֶּם מִתּוֹךְ הָעֵדָה
וַיִּקַּח רֶמֶחַ בְּיָדוֹ:

And he went after the man of Israel
8 into the chamber, and thrust both
of them through, the man of Israel,
and the woman through her belly.
So the plague was stayed from the
children of Israel.

וַיָּבֹא אַחֵר אִישׁ-יִשְׂרָאֵל אֶל-
הַקְּבָה וַיִּדְקֹר אֶת-שְׁנֵיהֶם אֶת
אִישׁ יִשְׂרָאֵל וְאֶת-הָאִשָּׁה אֶל-
קְבֻתָּהּ וַתַּעֲצֹר הַמִּגֵּפָה מֵעַל בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל:

(4) קח את כל ראשי העם. לשפוט את העוזדים לפעור (סנהדרין לה, א): והוקע אותם. את העוזדים. והוקע.
היא תלייה (שם לד, ז) כמו שמזנינו צני שאל (שמואל ב כא, ו) והוקענוס לה' ושם תלייה מפורשת. עוזדי עבודת אלילים
בסקילה וכל הנסקלים נתלין (סנהדרין מה, א): נגד השמש. לעין כל ומדרש אגדה (תנחומא יט) השמש מודיע את
החוטאים העין נקפלה מכנגדו והחמה זרחת עליו:

(5) הרגו איש אנשיו. כל אחד ואחד מדייני ישראל היה הורג שנים ודייני ישראל ח' רצוא ושמונת אלפים כדאיתא בסנהדרין
(יח, א):

(6) והנה איש וגו'. נתקצו צנטו של שמעון אלל זמרי שהיה נשיא שלהם ואמרו לו אנו נדונין במיתה ואתה יושב וכו'
כדאיתא באלו הן הנשרפין (שם פז, א): את המדינית. כזיבת זר: לעיני משה. אמרו לו. משה. זו אסורה או מותרת
אם תאמר אסורה צת יתרו מי הויה לך וכו' כדאיתא התם (שם): והמה בכים. נתעלמה ממנו הלכה (כל הבעל ארמית
קנאין פוגעין זו) געו כולם בצדיקה. בעגל עמד משה כנגד ששים רצוא שנאמר (שמות לב, כ) ויטחן עד אשר דק וגו'. וכאן רפו
ידיו. אלל כדי שיצא פינחס ויטול את הראוי לו (סנהדרין שם. תנחומא כ):

(7) וירא פינחס. ראה מעשה וזכר הלכה אמר לו למשה מקובלני ממך הבעל ארמית קנאין פוגעין זו. אמר לו קריינא
דאירגתא איהו ליהוי פרוונקא מיד ויקח רומח צידו וגו' (סנהדרין שם):

(8) אל הקבה. אל האהל: אל קבתה. כמו (דברים יח, ג) הלחיים (ס"א אל הקיבה) והקיבה. כוון בתוך זכרות של זמרי
ונקצות שלה וראו כולם שלא לחנם הרגו והרצו נסים נעשו לו כו' כדאיתא התם (סנהדרין פז, ב). ספרי קלא):

9 And those that died by the plague were twenty and four thousand. וַיְהִיו הַמֵּתִים בַּמִּגַּפָּה אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים אָלֶף: (פ) וַיָּרֶבְעָא אֶלְפִין: וְהָיוּ דְּמִיתוּ בְּמוֹתָנָא עֲשָׂרִין

The Haftara is Micah 5:6 - 6:8 on page 199.

10 And the LORD spoke unto Moses, saying: וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:

11 'Phinehas, the son of Eleazar, the son of Aaron the priest, hath turned My wrath away from the children of Israel, in that he was very jealous for My sake among them, so that I consumed not the children of Israel in My jealousy. פִּינְחָס בֶּר אֱלֶעָזָר בֶּר אַהֲרֹן לְכַתּוֹב פִּינְחָס בִּירוּד זַעִירָא) בֶּן־אֱלֶעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן הַשֵּׁיב אֶת־חַמְתִּי מֵעַל בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאוֹ אֶת־קִנְאָתִי בְּתוֹכְכֶם וְלֹא־כִלִּיתִי אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי:

12 Wherefore say: Behold, I give unto him My covenant of peace; לָכֵן אֹמַר הַנְּנִי נָתַן לוֹ אֶת־בְּרִיתִי שְׁלֹום: (בספרי ספרד ואשכנז וי"ו קטיעא) בְּכִין אֵימַר הָאֲנָא גִזֵּר לִיהּ יְת קִמֵּי שְׁלָם:

13 and it shall be unto him, and to his seed after him, the covenant of an everlasting priesthood; because he was jealous for his God, and made atonement for the children of Israel. וְהָיְתָה לוֹ וּלְזֶרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֻנָּה עוֹלָם תַּחַת אֲשֶׁר קָנָא לְאַלְהֵיו וַיִּכַּפֵּר עַל־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל: וְתָהִי לִיהּ וּלְבָנוֹתֵי בְּתָרֻחֵי קִים כְּהוֹנֵת עָלָם חֶלֶף דְּקִנֵּי קָדָם אֱלֹהֵיהּ וְכַפֵּר עַל בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל:

14 Now the name of the man of Israel that was slain, who was slain with the Midianitish woman, was Zimri, the son of Salu, a prince of a fathers' house among the Simeonites. וְשֵׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַמָּכָה אֲשֶׁר הָכָה אֶת־הַמִּדְיָנִית זִמְרִי בֶן־סָלוּא נָשִׂיא בֵּית־אָב לְשִׁמְעוֹנִי: וְשׁוּם גּוֹבְרָא בֶר יִשְׂרָאֵל קְטִילָא דְּאַתְקָטִיל עִם מִדְיָנִיתָא זִמְרִי בֶר סָלוּא רַב בֵּית בָּא לְבֵית שְׁמֻעוֹן:

(11) פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן. לפי שהיו השצטים מצזים אותם הראיתם בן פוטי זה שפיטס אזי אמו עגלים לעבודת אלילים והרג נשיא שצט מישראל לפיכך צא הכחז ויחסו אחר אהרן (סנהדרין פז, ב. סוטה מז): בקנאו את קנאית. צנקמו את נקמתי. צקצפו את הקצף שהיה לי לקנוף. כל לשון קנאה הוא המתחרה לנקום נקמת דצר אנפרטמנ"ט צלע"ז:

(12) את בריתי שלום. שמהא לו לצרית שלום כאדם המחזיק טובה וחנות למי שעושה עמו טובה אף כאן פירש לו הקצ"ה שלומותיו (סנהדרין סז):

(13) והיתה לו. צרית זאת: ברית כהנת עולם. שאף על פי שכצר נמנה כהונה לזרעו של אהרן לא נמנה אלא לאהרן ולצניו שנמשחו עמו ולתולדותיהם שיולידו אחר המשחקן אצל פינחס שגולד קודם לכן ולא נמשך לא צא לכלל כהונה עד כאן. וכן שנינו בזבחים (קא, ב) לא נמכהו פינחס עד שהרגו לזמרי: לאלהיו. כמז (במדבר יא, כט) המקנא אתה לי (זכריה ח, ב) וקנאתי לציין. צשזיל ציון:

(14) ושם איש ישראל וגר. כשם שייחס את הצדיק לשבח ייחס את הרשע לגנאי (תנחומא פנחס ב): נשיא בית אב לשמעוני. לאחד מחמשת צתי אבות שהיו לשצט שמעון. דצר אחר להודיע שצחו של פינחס שאף על פי שזה היה נשיא לא מנע

15	And the name of the Midianitish woman that was slain was Cozbi, the daughter of Zur; he was head of the people of a fathers' house in Midian.	וְשֵׁם הָאִשָּׁה הַמִּדְיָנִית כִּזְבִּי בֶת-צֹר רֹאשׁ אֲמוֹת בֵּית אָב בְּמִדְיָן הוּא: (פ)	וְשֵׁם אִתָּתָא דְאַתְקַטִּילַת מִדְיָנִיתָא כִּזְבִּי בֶת צֹר רִישׁ אוּמֵי בֵית אָבָא בְּמִדְיָן הוּא:
16	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וּמַלְּלִי יי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:
17	'Harass the Midianites, and smite them;	צָרוּר אֶת-הַמִּדְיָנִים וְהַכִּיתֶם אוֹתָם:	אַעִּיק לְמִדְיָנָי וְתַקְטִיל יְתֵהוּן:
18	for they harass you, by their wives wherewith they have beguiled you in the matter of Peor, and in the matter of Cozbi, the daughter of the prince of Midian, their sister, who was slain on the day of the plague in the matter of Peor.'	כִּי צָרְרִים הֵם לָכֶם בְּנִכְלִיתָם אֲשֶׁר-נִכְלּוּ לָכֶם עַל-דְּבַר- פְּעֹזָר וְעַל-דְּבַר כִּזְבִּי בֶת- נְשִׂיא מִדְיָן אֲחֹתָם הַמִּכָּה בְּיוֹם-הַמַּגֶּפֶה עַל-דְּבַר-פְּעֹזָר:	אַרִּי מַעֲשִׂין אֲנִי לְכֹן בְּנִכְלִיתָהוּן דְּנִפְּלוּ לְכֹן עַל עִסַּק פְּעֹזָר וְעַל עִסַּק כִּזְבִּי בֶת רִבָּא דְּמִדְיָן אֲחֵתָהוּן דְּאַתְקַטִּילַת בְּיוֹמָא דְּמוֹתָנָא עַל עִסַּק פְּעֹזָר:
XXVI	And it came to pass after the plague, that the LORD spoke unto Moses and unto Eleazar the son of Aaron the priest, saying:	וַיְהִי אַחֲרֵי הַמַּגֶּפֶה (פ) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל אֶלְעָזָר בֶּן- אַהֲרֹן הַכֹּהֵן לֵאמֹר:	וְהָיָה בְּתַר מוֹתָנָא וַיֹּאמֶר יי לְמֹשֶׁה וְלְאֶלְעָזָר בֶּר אַהֲרֹן כְּהֵנָא לְמִימַר:
2	'Take the sum of all the congregation of the children of Israel, from twenty years old and upward, by their fathers' houses, all that are able to go forth to war in Israel.'	שָׂאוּ אֶת-רֹאשׁוֹ כָּל-עֵצַת בְּנֵי- יִשְׂרָאֵל מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמַעֲלָה לְבֵית אָבִתָּם כָּל-יָצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל:	קַבִּילוּ יְת חוּשְׁבֹן כָּל כְּנֻשָּׂתָא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲיָלָא לְבֵית אֲבִהֶתָהוּן כָּל נְפִיק חֵילָא בְּיִשְׂרָאֵל:
3	And Moses and Eleazar the priest spoke with them in the plains of Moab by the Jordan at Jericho, saying:	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אִתָּם בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל-יַרְדֵּן יֶרֶחוֹ לֵאמֹר:	וּמַלְּלִי מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר כְּהֵנָא אַמְרוּ לְמַמְנֵי יְתֵהוּן בְּמִישְׁרָיָא דְּמוֹאָב עַל יַרְדֵּנָא דִּירְיָחוֹ לְמִימַר:

את עצמו מלקנא לחילול השם לכך הודיעך הכחוז מי הוא המוכה:
 (15) ושם האשה המכה וגו'. להודיעך שנאתן של מדינים שהפקירו צת מלך לזנות כדי להטמא את ישראל (שם): ראש
 אומות. אחד מחמשת (במדבר לא, ח) מלכי מדין את חוי ואת רקס ואת צור וגו' והוא היה חשוב מכולם שנאמר ראש אמות
 ולפי שנהג בזיון בעצמו להפקיר צמו מנאו שלישי (תנחומא שם): בית אב. חמשת צתי אצות היו למדין. (בראשית כה, ד)
 עיפה ועפר וחנוך ואבידע ואלדעה וזה היה מלך לאחד מהם:
 (17) צרור. כמו זכור שמור לשון הווה. עליכם לאייב אותם:
 (18) כי צוררים הם לכם וגו' על דבר פעור. שהפקירו צנותיהם לזנות כדי להטעותכם אחר פעור. ואת מואב לא
 נזה להשמיד מפני רות שהיתה עמידה לנאת מהם כדאמרין (בבבא קמא לא, ז):
 (1) ויהי אחרי המגפה וגו'. משל לרועה שנכנסו זאבים לחוך עדורו והרגו בהן והוא מונה אותן לידע מנין הנוטרות. דבר
 אחר כשילאו ממזרים וגמסו למשה נמסרו לו צמנין עכשיו שקרב למוט ולהחזיר לאנו מחזירם צמנין (תנחומא יד):
 (2) לבית אבתם. על שצט האצ יתחסו ולא אחר האם (ב"ב קט, ז):
 (3) וידבר משה ואלעזר הכהן אתם. דברו עמם על זאת שזוה המקום למנותם: לאמר. אמרו להם צריכים אתם
 להמנות:

4	‘[Take the sum of the people,] from twenty years old and upward, as the LORD commanded Moses and the children of Israel, that came forth out of the land of Egypt.’	מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כָּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הֵיצְאִים מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם:	מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנִין וְלַעֲלָא כְּמָא דְפִקִּיד יְיָ ית מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל דְנִפְקוּ מֵאֶרְעָא דְמִצְרַיִם:
5	Reuben, the first-born of Israel: the sons of Reuben: of Hanoch, the family of the Hanochites; of Pallu, the family of the Palluites;	רְאוּבֵן בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל בְּנֵי רְאוּבֵן חֲנוּךְ מִשְׁפַּחַת הַחֲנוּכִי לְפָלֹא מִשְׁפַּחַת הַפְּלֹאִי:	רְאוּבֵן בּוֹכְרָא דִישְׂרָאֵל בְּנֵי רְאוּבֵן חֲנוּךְ זִרְעִית חֲנוּךְ לְפָלֹא זִרְעִית פְּלֹא:
6	of Hezron, the family of the Hezronites; of Carmi, the family of the Carmites.	לְחֶצְרֹן מִשְׁפַּחַת הַחֶצְרוֹנִי לְכַרְמִי מִשְׁפַּחַת הַכַּרְמִי:	לְחֶצְרוֹן זִרְעִית חֶצְרוֹן לְכַרְמִי זִרְעִית כַּרְמִי:
7	These are the families of the Reubenites; and they that were numbered of them were forty and three thousand and seven hundred and thirty.	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת הָרְאוּבֵנִי וַיְהִי פָקְדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וָאַרְבָּעִים אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים:	אֵלִין זִרְעִית רְאוּבֵן וַהֲוּ מְנִיחֵהוֹן אַרְבַּעִין וּתְלָתָא אֶלְפִין וּשְׁבַע מָאָה וּתְלָתִין:
8	And the sons of Pallu: Eliab.	וּבְנֵי פָלֹא אֱלִיאָב:	וּבְנֵי פְלֹא אֱלִיאָב:
9	And the sons of Eliab: Nemuel, and Dathan, and Abiram. These are that Dathan and Abiram, the elect of the congregation, who strove against Moses and against Aaron in the company of Korah, when they strove against the LORD;	וּבְנֵי אֱלִיאָב נִמְוֹאֵל וְדָתָן וְאַבִּירָם הוּא דָתָן וְאַבִּירָם (כ' קרואי) [ק' קריאי] הַעֲדָה אֲשֶׁר הָצִו עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן בְּעֵדֶת־קָרַח בְּהִצָּתָם עַל־יְהוָה:	וּבְנֵי אֱלִיאָב נִמְוֹאֵל וְדָתָן וְאַבִּירָם הוּא דָתָן וְאַבִּירָם מְעָרְעֵי כְנֻשְׁתָּא דְאַתְכְּנִישׁוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן בְּכְנֻשְׁתָּא דְקָרַח בְּאַתְכְּנֻשִׁיהוֹן עַל יְיָ:
10	and the earth opened her mouth, and swallowed them up together with Korah, when that company died; what time the fire devoured two hundred and fifty men, and they became a sign.	וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת־פִּיהָ וַתִּבְלַע אֹתָם וְאֶת־קָרַח בְּמוֹת הַעֲדָה בֹאכְל הָאֵשׁ אֶת חֲמִשִּׁים וּמֵאוֹתָיִם אִישׁ וַיְהִי לָנֶס:	וּפְתַחַת אֶרְעָא יְת פּוּמָה וּבְלַעַת יְתֵהוֹן וְיְת קָרַח בְּמוֹתָא דְכְנֻשְׁתָּא כַּד אֲכַלַת אִישְׁתָּא יְת מָאתָן וְחֲמִשִּׁין גּוּבְרָא וַהֲוּ לָתָא:
11	Notwithstanding the sons of Korah died not.	וּבְנֵי־קָרַח לֹא־מָתוּ: (ס)	וּבְנֵי קָרַח לֹא מִיתוּ:

(4) מבין עשרים שנה ומעלה כאשר צוה וגו'. שיהא מנינם מן עשרים שנה ומעלה שנאמר (שמות ל, יג) כל העובר על הפקודים וגו':

(5) משפחת החנכי. לפי שהיו האומות מצוין אותם ואומרים מה אלו מתחסינן על שצטיהם סבורין הם שלא שלטו המצריים באומותיהם אם צגופים היו מושלים קל וחומר צנשותיהם לפיכך הטיל הקב"ה שמו עליהם ה"א מנד זה ויו"ד מנד זה לומר מעיד אני עליהם שהם בני אצותיהם וזה הוא שמפורש על ידי דוד (תהלים קכז, ד) שצטי יה עדות לישראל (שהש"ר ד, יב). השם הזה מעיד עליהם לשצטיהם לפיכך ככולם כחיצ החנכי הפלאי אצל צימנה (להלן מד) לא הוצרך לומר משפחת הימני לפי שהם קצוע צו יו"ד בראש וזה"ל בסוף:

(9) אשר הצו. את ישראל על משה: בהצתם. את העם על ה': הצו. השיאו את ישראל לריב על משה לשון הפעילו:

(10) ויהיו לנס. לאות ולזכרון (במדבר יז, ה) למען אשר לא יקרבו איש זר לחלוק עוד על הכהונה:

12	The sons of Simeon after their families: of Nemuel, the family of the Nemuelites; of Jamin, the family of the Jaminites; of Jachin, the family of the Jachinites;	בְּנֵי שִׁמְעוֹן לְמִשְׁפַּחַתָּם לְנִמְוָאֵל בְּנֵי שִׁמְעוֹן לְזִרְעֵיהֶן מִשְׁפַּחַת הַנִּמְוָאֵלִי לַיָּמִין לְנִמְוָאֵל זִרְעִית נִמְוָאֵל לַיָּמִין מִשְׁפַּחַת הַיָּכִין לַיָּכִין מִשְׁפַּחַת זִרְעִית יָכִין זִרְעִית הַיָּכִינִי:	12
13	of Zerah, the family of the Zerahites; of Shaul, the family of the Shaulites.	לְזֶרַח מִשְׁפַּחַת הַזֶּרַחִי לְשָׁאוּל לְזֶרַח זִרְעִית זֶרַח לְשָׁאוּל מִשְׁפַּחַת הַשָּׁאוּלִי זִרְעִית שָׁאוּל:	13
14	These are the families of the Simeonites, twenty and two thousand and two hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְעוֹנִי שְׁנַיִם אֲלֵין זִרְעִית שִׁמְעוֹן עֶשְׂרִין וְעֶשְׂרִים אֶלֶף וּמֵאתַיִם: (ס) וַתֵּרֶן אֶלְפִין וּמֵאתַן:	14
15	The sons of Gad after their families: of Zephon, the family of the Zephonites; of Haggi, the family of the Haggites; of Shuni, the family of the Shunites;	בְּנֵי גָד לְמִשְׁפַּחַתָּם לְצִפּוֹן בְּנֵי גָד לְזִרְעֵיהֶן לְצִפּוֹן מִשְׁפַּחַת הַצִּפּוֹנִי לְחָגִי מִשְׁפַּחַת זִרְעִית צִפּוֹן לְחָגִי זִרְעִית חָגִי הַחָגִי לְשׁוֹנִי מִשְׁפַּחַת הַשׁוֹנִי לְשׁוֹנִי זִרְעִית שׁוֹנִי:	15
16	of Ozni, the family of the Oznites; of Eri, the family of the Erites;	לְאֹזְנִי מִשְׁפַּחַת הָאֹזְנִי לְעֵרִי לְאֹזְנִי זִרְעִית אֹזְנִי לְעֵרִי זִרְעִית מִשְׁפַּחַת הָעֵרִי עֵרִי:	16
17	of Arod, the family of the Arodites; of Areli, the family of the Arelites.	לְאַרְוֹד מִשְׁפַּחַת הָאֲרֹדִי לְאַרְוֹד זִרְעִית אֲרֹד לְאַרְאֵלִי מִשְׁפַּחַת הָאֲרֵאֵלִי זִרְעִית אֲרֵאֵלִי:	17
18	These are the families of the sons of Gad according to those that were numbered of them, forty thousand and five hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת בְּנֵי־גָד אֲלֵין זִרְעִית בְּנֵי גָד לְמִנְגִּיהֶן לְפָקְדֵיהֶם אַרְבָּעִים אֶלֶף אַרְבָּעִין אֶלְפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה: וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת: (ס)	18
19	The sons of Judah: Er and Onan; and Er and Onan died in the land of Canaan.	בְּנֵי יְהוּדָה עֵר וְאוֹנָן וַיָּמָת עֵר וַאֲוֹנָן וַיָּמָת עֵר וְאוֹנָן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן:	19
20	And the sons of Judah after their families were: of Shelah, the family of the Shelanites; of Perez, the family of the Perezites; of Zerah, the family of the Zerahites.	וַיְהִיו בְּנֵי־יְהוּדָה לְמִשְׁפַּחַתָּם וַהּוּ בְנֵי יְהוּדָה לְזִרְעֵיהֶן לְשִׁלָּה מִשְׁפַּחַת הַשְּׁלִי לְפָרֶץ לְשִׁלָּה זִרְעִית שִׁלָּה לְפָרֶץ מִשְׁפַּחַת הַפֶּרֶץ לְזֶרַח מִשְׁפַּחַת זִרְעִית פֶּרֶץ לְזֶרַח זִרְעִית הַזֶּרַחִי:	20

(11) ובני קרח לא מתו. הם היו צעזע חחלה. ובשעת המחלוקת הרהרו תשובה בלצם לפיכך נחצצר להם מקום גבוה בגיהנם וישבו שם (במ"ר):

(13) לזרח. הוא זוחר (שמות ו, טו). לשון זוהר. אבל משפחת אהד בטלה וכן חמש משבט בנימין שהרי בעשרה בנים ירד למזרים (בראשית מו, כא) וכאן לא מנה אלא חמשה וכן אצבון לגד הרי שבע משפחות ומזלתי בגמרא ירושלמית (סוטה א, י) שכשמת אהרן נחלקו ענני כבוד וצאו הכנעניים להלחם בישראל ונתנו לב לחזור למזרים וחזרו לאחוריהם ח' מסעות מהר ההר למוסרה שנאמר (דברים י, ו) ובני ישראל נסעו מזרחות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן והלא זהר ההר מת וממוסרה עד הר ההר שמונה מסעות יש למפרע אלא שחזרו לאחוריהם ורדפו בני לוי אחריהם להחזירם והרגו מהם שבע משפחות ומבני לוי נפלו ארבע משפחות משפחת שמעי ועזיאל ומבני יסהר לא נמנו כאן אלא משפחת הקרחי והרביעית לא ידעתי מה היא. ורבי תנחומא (ויחי י) דרש שמתו במגפה דבר בלעם אבל לפי החסרון שחסר משבט שמעון במנין זה ממנין הראשון שבמדבר סיני נראה שכל כ"ד אלף נפלו משבטו של שמעון:

(16) לאזני. אומר אני שזו משפחת אצבון (בראשית מו, טז) ואיני יודע למה לא נקראת משפחתו על שמו:

21	And the sons of Perez were: of Hezron, the family of the Hezronites; of Hamul, the family of the Hamulites.	וְהָיוּ בְנֵי פֶרֶץ לְחֶצְרוֹן זָרְעִית חֶצְרוֹן לְחָמוּל זָרְעִית חָמוּל:	וַיְהִי בְנֵי־פֶרֶץ לְחֶצְרוֹן מִשְׁפַּחַת הַחֶצְרָנִי מִשְׁפַּחַת הַחָמוּלִי:	21
22	These are the families of Judah according to those that were numbered of them, threescore and sixteen thousand and five hundred.	אֵלֶּין זָרְעִית יְהוּדָה לְמִנְיָהוֹן שְׁבַעִין וּשְׁתָּא אֶלְפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה:	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת יְהוּדָה לְפַקְדֵיהֶם שֵׁשָׁה וּשְׁבַעִים אֶלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת: (ס)	22
23	The sons of Issachar after their families: of Tola, the family of the Tolaite; of Puvah, the family of the Punites;	בְּנֵי יִשָּׁשְׁכָר לְזָרְעֵיהֶן תּוֹלָע זָרְעִית תּוֹלָע לְפֻוּה זָרְעִית פֻּוּה:	בְּנֵי יִשָּׁשְׁכָר לְמִשְׁפַּחָתָם תּוֹלָע מִשְׁפַּחַת הַתּוֹלָעִי לְפֻוּה מִשְׁפַּחַת הַפּוּנִי:	23
24	of Jashub, the family of the Jashubites; of Shimron, the family of the Shimronites.	לְיָשׁוּב זָרְעִית יָשׁוּב לְשִׁמְרוֹן זָרְעִית שִׁמְרוֹן:	לְיָשׁוּב מִשְׁפַּחַת הַיָּשׁוּבִי לְשִׁמְרוֹן מִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְרוֹנִי:	24
25	These are the families of Issachar according to those that were numbered of them, threescore and four thousand and three hundred.	אֵלֶּין זָרְעִית יִשָּׁשְׁכָר לְמִנְיָהוֹן שְׁתֵּין וְאַרְבַּעַא אֶלְפִין וַחֲלָת מֵאָה:	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת יִשָּׁשְׁכָר לְפַקְדֵיהֶם אַרְבַּעָה וּשְׁשִׁים אֶלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת: (ס)	25
26	The sons of Zebulun after their families: of Sered, the family of the Seredites; of Elon, the family of the Elonites; of Jahleel, the family of the Jahleelites.	בְּנֵי זְבוּלוֹן לְזָרְעֵיהֶן סֶרֶד זָרְעִית סֶרֶד לְאֵילֹן זָרְעִית אֵילֹן לְיַחֲלָאֵל זָרְעִית יַחֲלָאֵל:	בְּנֵי זְבוּלוֹן לְמִשְׁפַּחָתָם לְסֶרֶד מִשְׁפַּחַת הַסֶּרְדִּי לְאֵילֹן מִשְׁפַּחַת הָאֵילָנִי לְיַחֲלָאֵל מִשְׁפַּחַת הַיַּחֲלָאֵלִי:	26
27	These are the families of the Zebulunites according to those that were numbered of them, threescore thousand and five hundred.	אֵלֶּין זָרְעִית זְבוּלוֹן לְמִנְיָהוֹן שְׁתֵּין אֶלְפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה:	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת הַזְּבוּלוֹנִי לְפַקְדֵיהֶם שֵׁשִׁים אֶלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת: (ס)	27
28	The sons of Joseph after their families: Manasseh and Ephraim.	בְּנֵי יוֹסֵף לְזָרְעֵיהֶן מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם:	בְּנֵי יוֹסֵף לְמִשְׁפַּחָתָם מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם:	28

(24) לִישׁוּב. הוא יוצ האמור ציורדי מנרים (שס יג) כי כל המשפחות נקראו על שם יורדי מנרים. והנולדו משם והלאה לא נקראו המשפחות על שם חוץ ממשפחות אפרים ומנשה שנולדו כולם במנרים וארד ונעמן בני בלע בן בנימין ומנחם בן יסודו של רבי משה הדרשן שירדה אמן למנרים כשהיתה מעוברת מהם לכן נחלקו למשפחות כחצרון וחמול שהיו בני צנים ליהודה וחצר ומלכיאל שהיו בני צנים של אשר. ואם אגדה היא הרי טוואס לאו אומר אני שהיו לבלע בני צנים הרבה ומשנים הללו ארד ונעמן יצאה מכל א' משפחה רבה ונקראו תולדות שאר הצנים על שם בלע ותולדות השנים הללו נקראו על שם. וכן אני אומר בצני מכיר שנחלקו לצ' משפחות אחת נקראת על שמו ואחת נקראת על שם גלעד בנו. ה' משפחות חסרו מצניו של בנימין כאן נתקיימה מקצת נבואת אמו שקראתו בן אוני (שם לה, יח) בן אנינוני ובפלגש בצבעה (שופטים כ) נתקיימה כולה. זו מנחם בן יסודו של רבי משה הדרשן:

29	The sons of Manasseh: of Machir, the family of the Machirites—and Machir begot Gilead; of Gilead, the family of the Gileadites.	בְּנֵי מְנַשֶּׁה לְמַכִּיר מִשְׁפַּחַת הַמַּכִּירִי וּמַכִּיר הוֹלִיד אֶת־גִּלְעָד לְגִלְעָד מִשְׁפַּחַת הַגִּלְעָדִי: לְמַכִּיר מְנַשֶּׁה. לְמַכִּיר זָרְעִית מַכִּיר וּמַכִּיר אוֹלִיד יֵת גִּלְעָד לְגִלְעָד זָרְעִית גִּלְעָד:	29
30	These are the sons of Gilead: of Iezer, the family of the Iezerites; of Helek, the family of the Helekites;	אֵלֶּה בְּנֵי גִלְעָד אִיעֶזֶר זָרְעִית הָאִיעֶזְרִי לְחֶלֶק מִשְׁפַּחַת הַחֶלְקִי: אֵלֶּיֶן בְּנֵי גִלְעָד אִיעֶזֶר זָרְעִית אִיעֶזֶר לְחֶלֶק זָרְעִית חֶלֶק:	30
31	and of Asriel, the family of the Asrielites; and of Shechem, the family of the Shechemites;	וְאֶשְׂרִיָּאל מִשְׁפַּחַת הָאֶשְׂרִיאֵלִי וְשִׁכֶם מִשְׁפַּחַת הַשִּׁכְמִי: וְאֶשְׂרִיָּאל זָרְעִית וְשִׁכֶם זָרְעִית שִׁכֶם:	31
32	and of Shemida, the family of the Shemidaite; and of Hepher, the family of the Hepherites.	וּשְׁמִידָע מִשְׁפַּחַת הַשְּׁמִידָעִי וְחֶפֶר מִשְׁפַּחַת הַחֶפְרִי: וּשְׁמִידָע זָרְעִית שְׁמִידָע וְחֶפֶר זָרְעִית חֶפֶר:	32
33	And Zelophehad the son of Hepher had no sons, but daughters; and the names of the daughters of Zelophehad were Mahlah, and Noah, Hoglah, Milcah, and Tirzah.	וּצִלְפֶּהָד בֶּן־חֶפֶר לֹא הָיוּ לוֹ בָּנִים כִּי אִם־בָּנוֹת וְשֵׁם בָּנוֹת צִלְפֶּהָד מַחֲלָה וְנוֹעָה חֲגִלָּה מִלְכָּה וְתִרְצָה: וּצִלְפֶּהָד בֶּר חֶפֶר לֹא הָיוּ לִיה בָּנִין אֱלֵהִין בָּנִין וְשֵׁם בָּנוֹת צִלְפֶּהָד מַחֲלָה וְנוֹעָה חֲגִלָּה מִלְכָּה וְתִרְצָה:	33
34	These are the families of Manasseh; and they that were numbered of them were fifty and two thousand and seven hundred.'	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת מְנַשֶּׁה וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וְחֲמִשִּׁים אָלֶּף וְשֶׁבַע מֵאוֹת: (ס) אֵלֶּיֶן זָרְעִית מְנַשֶּׁה וּמִנִּיחֵהוּן חֲמִשִּׁין וְתֵרִין אֲלָפִין וְשֶׁבַע מֵאוֹת:	34
35	These are the sons of Ephraim after their families: of Shuthelah, the family of the Shuthelahites; of Becher, the family of the Becherites; of Tahan, the family of the Tahanites.	אֵלֶּה בְּנֵי־אֶפְרַיִם לְמִשְׁפַּחָתָם לְשׁוּתֶלַח מִשְׁפַּחַת הַשְּׁתִּלְחִי לְבֶכֶר מִשְׁפַּחַת הַבְּכָרִי לְתַחַן מִשְׁפַּחַת הַתַּחְנִי: אֵלֶּיֶן בְּנֵי אֶפְרַיִם לְזָרְעֵיהֶן לְשׁוּתֶלַח זָרְעִית שׁוּתֶלַח לְבֶכֶר זָרְעִית בֶּכֶר לְתַחַן זָרְעִית תַּחַן:	35
36	And these are the sons of Shuthelah: of Eran, the family of the Eranites.	וְאֵלֶּה בְּנֵי שׁוּתֶלַח לְעֶרָן מִשְׁפַּחַת הָעֶרְנִי: וְאֵלֶּיֶן בְּנֵי שׁוּתֶלַח לְעֶרָן זָרְעִית עֶרָן:	36
37	These are the families of the sons of Ephraim according to those that were numbered of them, thirty and two thousand and five hundred. These are the sons of Joseph after their families.	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת בְּנֵי־אֶפְרַיִם לְפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אָלֶּף וְחֲמִשׁ מֵאוֹת אֵלֶּה בְּנֵי־יוֹסֵף לְמִשְׁפַּחָתָם: (ס) אֵלֶּיֶן זָרְעִית אֶפְרַיִם לְמִנִּיחֵהוּן תֵּלָתִין וְתֵרִין אֲלָפִין וְחֲמִישׁ מֵאוֹת אֵלֶּיֶן בְּנֵי יוֹסֵף לְזָרְעֵיהֶן:	37

(36) ואלה בני שותלח וגר. שאר בני שותלח נקראו תולדותיהם על שם שותלח ומערן יצאה משפחה רבה ונקראת על שמו ונחשבו בני שותלח לשתי משפחות לא וחשוב ותמצא צפרשה זו חמשים ושבע משפחות ומבני לוי שמונה הרי ששים וחמש וזהו שנאמר (דברים 1, 2) כי אתם המעט וגו' ה"א מעט חמשה אחד חסרים ממשפחות כל העמים שהן שבעים אף זה הבנתי מיסודו של רבי משה הדורשן. אך הוצרכתי לפחות ולהוסיף בדבריו:

38	The sons of Benjamin after their families: of Bela, the family of the Belaïtes; of Ashbel, the family of the Ashbelites; of Ahiram, the family of the Ahiramites;	בְּנֵי בְנִימִן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבִלְע מִשְׁפַּחַת הַבְּלָעִי לְאַשְׁבֵּל מִשְׁפַּחַת הָאֲחִירָם לְאַחִירָם מִשְׁפַּחַת הָאֲחִירָמִי:	38
39	of Shephupham, the family of the Shuphamites; of Hupham, the family of the Huphamites.	לְשׁוּפָם מִשְׁפַּחַת הַשּׁוּפָמִי לְחוּפָם מִשְׁפַּחַת הַחוּפָמִי:	39
40	And the sons of Bela were Ard and Naaman; [of Ard,] the family of the Ardites; of Naaman, the family of the Naamites.	וַיְהִיו בְּנֵי-בִלְע אָרָד וְנַעֲמָן מִשְׁפַּחַת הָאֲרָדִי לְנַעֲמָן מִשְׁפַּחַת הַנַּעֲמִי:	40
41	These are the sons of Benjamin after their families; and they that were numbered of them were forty and five thousand and six hundred.	אֵלֶּה בְּנֵי-בְנִימִן לְמִשְׁפַּחְתָּם וּמִנִּיחֹן אַרְבָּעִין וַחֲמִשָּׁא אַלְפִין וָשֵׁשׁ מֵאוֹת:	41
42	These are the sons of Dan after their families: of Shuham, the family of the Shuhamites. These are the families of Dan after their families.	אֵלֶּה בְּנֵי-דָן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְשׁוּחָם מִשְׁפַּחַת הַשּׁוּחָמִי אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת דָּן לְמִשְׁפַּחְתָּם:	42
43	All the families of the Shuhamites, according to those that were numbered of them, were threescore and four thousand and four hundred.	כָּל-מִשְׁפַּחַת הַשּׁוּחָמִי לְפָקְדֵיהֶם אַרְבָּעָה וָשֵׁשִׁים אַלְפִי וָאַרְבַּע מֵאוֹת:	43
44	The sons of Asher after their families: of Imnah, the family of the Imnites; of Ishvi, the family of the Ishvites; of Beriiah, the family of the Beriites.	בְּנֵי אָשֶׁר לְמִשְׁפַּחְתָּם לִימְנָה מִשְׁפַּחַת הַיִּמְנָה לְיִשְׁוִי מִשְׁפַּחַת הַיִּשְׁוִי לְבִרְיָעָה מִשְׁפַּחַת הַבְּרִיעִי:	44
45	Of the sons of Beriiah: of Heber, the family of the Heberites; of Malchiel, the family of the Malchielites.	לְבְנֵי בְרִיעָה לְחֶבֶר מִשְׁפַּחַת הַחֶבְרִי לְמַלְכִּיאֵל מִשְׁפַּחַת הַמַּלְכִּיאֵלִי:	45
46	And the name of the daughter of Asher was Serah.	וְשֵׁם בֵּת-אָשֶׁר שֶׁרָח:	46

(38) לאחירם. הוא אחי (צראשית מו, כא) שירד למצרים ולפי שנקרא על שם יוסף שהיה אחיו ורם ממנו נקרא אחירם:

(39) שפופם. הוא מופיס (צראשית שס) על שם שהיה יוסף שפוף בין האומות:

(42) לשוחם. הוא חושים (שס כג):

(46) ושם בת אשר שרח. לפי שהיתה קיימת צחיים מנאה כאן (סוטה יג, א):

47	These are the families of the sons of Asher according to those that were numbered of them, fifty and three thousand and four hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי־אֲשֵׁר אֲלֵינ זִרְעֵית בְּנֵי אֲשֵׁר לִפְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְחֲמִשִּׁים לְמִנְיָהוֹן חֲמִשִּׁין וּתְלָתָא אֶלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (ס)	47
48	The sons of Naphtali after their families: of Jahzeel, the family of the Jahzeelites; of Guni, the family of the Gunites;	בְּנֵי נַפְתָּלִי לְמִשְׁפְּחֹתָם בְּנֵי נַפְתָּלִי לְזִרְעֵיתָהוֹן לַיְחִזְצָאֵל מִשְׁפַּחַת הַיְחִזְצָאֵלִי לַיְחִזְצָאֵל לְגֻנִי זִרְעֵית גֻּנִי: לְגֻנִי מִשְׁפַּחַת הַגֻּנִי:	48
49	of Jezer, the family of the Jezerites; of Shillem, the family of the Shillemites.	לַיֶּזֶר מִשְׁפַּחַת הַיֶּזְרִי לְשִׁלֵּם לַיֶּזֶר זִרְעֵית יֶזֶר לְשִׁלֵּם זִרְעֵית שִׁלֵּם: מִשְׁפַּחַת הַשִּׁלְמִי:	49
50	These are the families of Naphtali according to their families; and they that were numbered of them were forty and five thousand and four hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת נַפְתָּלִי אֲלֵינ זִרְעֵית נַפְתָּלִי לְמִשְׁפְּחֹתָם וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה לְזִרְעֵיתָהוֹן וּמִנְיָהוֹן אַרְבָּעִין וָאַרְבַּעַם אֶלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת: וְחֲמִשָּׁא אֶלְפִין וָאַרְבַּע מֵאָה:	50
51	These are they that were numbered of the children of Israel, six hundred thousand and a thousand and seven hundred and thirty.	אֵלֶּה פְּקוּדֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף וָאַלְף שְׁבַע מֵאוֹת וְשָׁלֹשִׁים: (פ)	51
52	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:	שלישי כג
53	‘Unto these the land shall be divided for an inheritance according to the number of names.	לְאַלֶּה תַּחֲלֶק הָאָרֶץ בְּנַחֲלָה בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת: לְאֵלֵינ תַּחֲפִּלִּיג אֶרֶצָא בְּאַחְסָנָא בְּמִנְיָן שְׁמֹהוֹן:	53
54	To the more thou shalt give the more inheritance, and to the fewer thou shalt give the less inheritance; to each one according to those that were numbered of it shall its inheritance be given.	לְרַב תַּרְבָּה נַחֲלָתוֹ וְלְמַעַט תַּמְעִיט נַחֲלָתוֹ אִישׁ לְפִי פְקֻדָּיו יִתֵּן נַחֲלָתוֹ: לְסִיגְיֵי תַסְגּוֹן אַחְסָנָהוֹן וְלַזְעִירֵי תַזְעֲרוֹן אַחְסָנָהוֹן גֹּבֵר לְפֹהַם מִנְיָנֹהִי תַתִּיחִיב אַחְסָנָתִיהִי:	54
55	Notwithstanding the land shall be divided by lot; according to the names of the tribes of their fathers they shall inherit.	אֲך־בְּגוּרָל יַחֲלֶק אֶת־הָאָרֶץ בְּרֶם בְּעֶדְבָא תַתְּפִלִּיג אֶרֶצָא לְשְׁמֹהַת שְׁבִטֵי אַבְהָתָהוֹן יַחְסְנוֹן:	55

(53) לאלה תחלק הארץ. ולא לפחותים מנן עשרים אף על פי שזאו לכלל עשרים בטרם חלוק הארץ שהרי שבע שנים כשזו ושבע חלקו לא נטלו חלק בארץ אלא אלו שש מאות אלף ואלף ואם היה לאחד מהם ששה בנים לא נטלו אלא חלק אביהם לנדרו (ספרי קלז. ז"ז קיז, א):

(54) לרב תרבה נחלתו. לשבט שהיה מרובה באוכלוסין נתנו חלק רב ואף על פי שלא היו החלקים שוים שהרי הכל לפי רצוי השבט חלקו החלקים לא עשו אלא על ידי גורל והגורל היה על פי רוח הקודש כמו שמפורש בצבא בחרא (קכז, א) אלעזר הכהן היה מלוכש באורים ותומים ואומר ברוח הקודש אש שבט פלוני עולה תחום פלוני עולה עמו והשבטים היו כתובים ב"צ פתקין וי"צ גבולים ב"צ פתקין וכללום בקלפי והנשיא מכניס ידו לתוכה ונוטל שני פתקין עולה בידו פתק של שם שבטו ופתק של גבול המפורש לו והגורל ענמו היה לווא ואומר אני הגורל עלייתי לגבול פלוני לשבט פלוני שנאמר על פי הגורל ולא נחלקה הארץ צמדה לפי שיש גבול משוכח מחברו אלא בשומא בית כור רע כנגד בית סאה טוב הכל לפי הדמים (תנחומא ו):

56	According to the lot shall their inheritance be divided between the more and the fewer.	על־פִּי הַגּוֹזֵל יִחַלֶּק נַחֲלָתוֹ עַל פּוֹם עֶדְבָּא תִּתְפַּלֵּג בֵּין רֹב לְמַעֵט: (ס)
57	And these are they that were numbered of the Levites after their families: of Gershon, the family of the Gershonites; of Kohath, the family of the Kohathites; of Merari, the family of the Merarites.	וְאַלֶּה פְּקוּדֵי הַלְוִי לְמִשְׁפַּחֹתָם לְגֵרְשׁוֹן מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֹׁנִי לְקָהָת מִשְׁפַּחַת הַקָּהָתִי לְמֶרְרִי מִשְׁפַּחַת הַמֶּרָרִי:
58	These are the families of Levi: the family of the Libnites, the family of the Hebronites, the family of the Mahlites, the family of the Mushites, the family of the Korahites. And Kohath begot Amram.	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת לְוִי מִשְׁפַּחַת הַלִּבְנִי מִשְׁפַּחַת הַחֶבְרֹנִי מִשְׁפַּחַת הַמַּחְלִי מִשְׁפַּחַת הַמוֹשִׁי מִשְׁפַּחַת הַקֹּרְחִי וְקָהָת הוֹלֵד אֶת־עַמְרָם:
59	And the name of Amram's wife was Jochebed, the daughter of Levi, who was born to Levi in Egypt; and she bore unto Amram Aaron and Moses, and Miriam their sister.	וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ עַמְרָם יוֹכְבֵד בַּת לְוִי אֲשֶׁר יָלְדָה אֹתָהּ לְלֵוִי בְּמִצְרַיִם וְתָלַד לְעַמְרָם אֶת־ אַהֲרֹן וְאֶת־מֹשֶׁה וְאֵת מִרְיָם אֲחֹתָם:
60	And unto Aaron were born Nadab and Abihu, Eleazar and Ithamar.	וַיֻּלְּדוּ לְאַהֲרֹן אֶת־נָדָב וְאֶת־ אַבִּיהוּא אֶת־אֶלְעָזָר וְאֶת־ אִיתָמָר:
61	And Nadab and Abihu died, when they offered strange fire before the LORD.	וַיָּמָת נָדָב וְאַבִּיהוּא בְּהַקְרִיבָם בְּקָרוֹב־יָדָם אֵשׁ־זָרָה לִפְנֵי יְהוָה: וַיָּדָם יְיָ:

(55) לשמות מטות אבותם. אלו יוצאי מצרים (ב"צ קיו, א) שנה הכתוב נחלה זו מכל הנחלות שצמורה שכל הנחלות החיים יורשים את המתים וכאן מתים יורשים את החיים. כיצד שני אחים מיוצאי מצרים שהיו להם בנים צבאי הארץ לזה אחד ולזה שלשה. האחד נטל חלק אחד והשלשה נטלו שלשה שנאמר לאלה תחלק הארץ חזרה נחלתן אלל אבי אביהן וחלקו הכל בשוה. וזהו שנאמר לשמות מטות אבותם ינחלו. שאחר שנטלו הבנים חלקיה לפי האצות שיצאו ממצרים ואלו מתחלה חלקיה למנין יוצאי מצרים לא היו נטלין אלו הד' אלא שני חלקים עכשיו נטלו ד' חלקים: אך בגורל. יצאו יהושע וכלב וכן הוא אומר (שופטים א, כ) ויתנו לכלב את חצרן כאשר דבר משה ואומר (יהושע יט, ג) על פי ה' נתנו לו את העיר אשר שאל (ב"צ קכב, א): משות אבתם. יצאו גרים ועבדים (ספרי קלז):

(56) על פי הגורל. הגורל היה מדבר כמו שפירשתי. מגיד שנחלקה צדוק הקודש. לכן נאמר על פי ה':

(58) אלה משפחת לוי. חסר כאן משפחת השמעוני והעזראלי וקצת מן הישראלי:

(59) אשר ילדה אתה ללוי. אשתו ילדה צמרים [ילדה צמרים] ואין הורחה צמרים. כשנכנסו לתוך החומה ילדה והיא השלימה מנין השבעים. שהרי בפרטון אי אחת מוצא אלא ששים ושש (סוטה יב, א):

And they that were numbered of them were twenty and three thousand, every male from a month old and upward; for they were not numbered among the children of Israel, because there was no inheritance given them among the children of Israel.

62

וַיְהִינּוּ פְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים
אֶלֶף כָּל-זָכָר מִבֶּן-חֹדֶשׁ
וְמַעְלָה כִּי לֹא הִתְּפַקְדּוּ בְּתוֹךְ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי לֹא-נָתַן לָהֶם
נַחֲלָה בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

62

These are they that were numbered by Moses and Eleazar the priest, who numbered the children of Israel in the plains of Moab by the Jordan at Jericho.

63

אֵלֶּה פְּקוּדֵי מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר
הַכֹּהֵן אֲשֶׁר פָּקְדוּ אֶת-בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן
יֶרִיחוֹ:

63

But among these there was not a man of them that were numbered by Moses and Aaron the priest, who numbered the children of Israel in the wilderness of Sinai.

64

וּבְאֵלֶּה לֹא-הָיָה אִישׁ מִפְּקוּדֵי
מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֲשֶׁר פָּקְדוּ
אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבַּר סִינַי:

64

For the LORD had said of them: 'They shall surely die in the wilderness.' And there was not left a man of them, save Caleb the son of Jephunneh, and Joshua the son of Nun.

65

כִּי-אָמַר יְהוָה לָהֶם מוֹת יָמָתוּ
בְּמִדְבָּר וְלֹא-נֹתַר מֵהֶם אִישׁ
כִּי אִם-כָּלֵב בֶּן-יִפְנֶה וִיהוֹשֻׁעַ
בֶּן-נּוּן: (ס)

65

Then drew near the daughters of Zelophehad, the son of Hopher, the son of Gilead, the son of Machir, the son of Manasseh, of the families of Manasseh the son of Joseph; and these are the names of his daughters: Mahlah, Noah, and Hoglah, and Milcah, and Tirzah.

XXVII

וַתִּקְרְבֵנָה בָּנוֹת צֶלְפַּחָד בֶּן-
חֹפֵר בֶּן-גִּלְעָד בֶּן-מָכִיר בֶּן-
מְנַשֶּׁה לְמִשְׁפַּחַת מְנַשֶּׁה בֶּן-
יוֹסֵף וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בָּנוֹתָיו מַחֲלָה
נֹעַה וְחֻגְלָה וּמִלְכָּה וְתִרְצָה:

XXVII

And they stood before Moses, and before Eleazar the priest, and before the princes and all the congregation, at the door of the tent of meeting, saying:

2

וַתַּעֲמִידֶנָּה לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי
אַלְעָזָר הַכֹּהֵן וּלְפָנֵי הַנְּשִׂאִים
וְכָל-הָעֵדָה פֶּתַח אֹהֶל-מוֹעֵד
לֵאמֹר:

2

(62) כי לא התפקדו בתוך בני ישראל. להיות נמנין בני עשרים שנה ומה טעם: כי לא נתן להם נחלה. והנמנין מן עשרים שנה היו בני נחלה שנאמר איש לפי פקודיו יותן נחלתו:

(64) ובאלה לא היה איש וגו'. אצל על הנשים לא נגזרה גזרת המרגלים. לפי שהן היו מחצבות את הארץ. האנשים אומרים (במדבר יד, 7) נתנה ראש וגו' ונשבעה מצרימה. והנשים אומרות (להלן כז, 7) נתנה לנו אחוזה. לכך נסמכה פרשת צנות ולפחד לכאן:

(1) למשפחת מנשה בן יוסף. למה נאמר והלא כבר נאמר בן מנשה חלל לומר לך יוסף חצב את הארץ שנאמר (בראשית נ, כה) והעליתם את עצמותי וגו' וצנותיו חצבו את הארץ שנאמר נתנה לנו אחוזה. וללמדך שהיו כולם נדיקים שכל מי שמעשיו ומעשה צבותיו ופרט לך הכתוב באחד מהם ליחסו לשבח הרי זה נדיק בן נדיק. ואם יחסו לגנאי כגון (מ"ז כה, כה) בא שמעאל בן נתניה בן אלישמע בידוע שכל הנזכרים עמו רשעים היו (ספרי שם): מחללה בעה וגו'. ולהלן הוא אומר (במדבר לו, יא) ותהיינה מחלה תרצה. מגיד שכולן שקולות זו כזו לפיכך שנה את סדרן (ספרי שם):

- 3 'Our father died in the wilderness, and he was not among the company of them that gathered themselves together against the LORD in the company of Korah, but he died in his own sin; and he had no sons.
- 4 Why should the name of our father be done away from among his family, because he had no son? Give unto us a possession among the brethren of our father.'
- 5 And Moses brought their cause before the LORD.
- 6 And the LORD spoke unto Moses, saying:
- 7 'The daughters of Zelophehad speak right: thou shalt surely give them a possession of an inheritance among their father's brethren; and thou shalt cause the inheritance of their father to pass unto them.
- 8 And thou shalt speak unto the children of Israel, saying: If a man die, and have no son, then ye shall cause his inheritance to pass unto his daughter.
- 9 And if he have no daughter, then ye shall give his inheritance unto his brethren.
- אָבִינוֹ מֵת בַּמִּדְבָּר וְהוּא לֹא הָיָה בְּתוֹךְ הָעֵדָה הַנוֹעֲדִים עַל־יְהוָה בַּעֲדַת־קֹרַח כִּי־בִחְטָאוֹ מֵת וּבָנִים לֹא־הָיוּ לוֹ:
- לָמָּה יִגְרַע שֵׁם־אָבִינוֹ מִתּוֹךְ מִשְׁפַּחְתּוֹ כִּי אֵין לוֹ בֶּן תְּנַחֲלֵנוּ אַחֲזֵה בְּתוֹךְ אַחֵי אָבִינוֹ:
- וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת־מִשְׁפָּטָן לִפְנֵי יְהוָה: (פ)
- וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וְאָמַר יי לְמֹשֶׁה לְמִימַר:
- כֹּן בָּנוֹת צִלְפַּחַד דְּבַרְתָּ נָתַן תֶּתֶן לָהֶם אַחֲזֵת נַחֲלָה בְּתוֹךְ אֶחָי אֲבֵיהֶם וְהִעֲבַרְתָּ אֶת־נַחֲלַת אֲבֵיהֶן לָהֶן:
- וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר אִישׁ כִּי־יָמוּת וּבֶן אֵין לוֹ וְהִעֲבַרְתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְבָתּוֹ:
- וְאִם־אֵין לוֹ בֵּת וְנָתַתֶּם אֹתָהּ נַחֲלָתוֹ לְאָחָיו:
- וְאִם לֹא־יִהְיֶה לוֹ בֵּת וְנָתַתֶּם אֹתָהּ לְאָחָיו:

(2) לפני משה ולפני אלעזר. מגיד שלא עמדו לפנייהם אלא בשנת הארבעים אחר שמת אהרן (שם): לפני משה. ואחר כך לפני אלעזר אפשר אם משה לא ידע אלעזר יודע אלא סרס המקרא ודרשהו דברי רבי יאשיה אבא חנן משום רבי אלעזר אומר צבית המדרש היו יושבים ועמדו לפני כולם (ב"ב קט, ב. ספרי שם):

(3) והוא לא היה וגו'. לפי שהיו צאות לומר בחטאו מת נזקקו לומר לא בחטא מתלוננים ולא בעדת קרח שהיו על הקצ"ה אלא בחטאו לצדו מת ולא החטיא את אחרים עמו רבי עקיבא אומר מקושש עזים היה ורבי שמעון אומר מן המעפילים היה (ב"ב ק"ח, ב. ספרי שם. שבת נ"ז, ב. ל"ז, א):

(4) למה יגרע שם אבינו. אנו במקום בן עומדות ואם אין הנקבות חשוכות זרע תחיתם אמנו ליבם (ב"ב קט, ב. ב. כי אין לו בן. הא אם היה לו בן לא היו תוצעות כלום. מגיד שחכמניות היו:

(5) ויקרב משה את משפטן. נחלמה הלכה ממנו וכאן נפרע על שנטל עטרה לומר (דברים א, יז) והדבר אשר יקשה מכס מקריבין אלי. דבר אחר ראוי היה פרשה זו להכתב על ידי משה אלא שזכו בנות צלפחד ונכתבה על ידן (סנהדרין ח, א):

(7) כן בנות צלפחד דברת. כמרגומו יאות כך כתובה פרשה זו לפני במרום (ספרי קלד) מגיד שראתה עיני מה שלא ראתה עיניו של משה: כן בנות צלפחד דברת. יפה תצעו. אשרי אדם שהקצ"ה מודה לדבריו (שם): נתן נתן. שני חלקים, חלק אציהן שהיה מיוצאי מצרים וחלקן עם אחיו צנכסי חפר (ב"ב ק"ח, ב. ספרי שם): והעברה (ס"א עברה) הוא צמי שאינו מניח בן ליורשו (ב"ב קטז, א). דבר אחר על שם שהצת מעצבת נחלה משצט לשצט שצנה ובעלה יורשין אותה. שלא תסוב נחלה לא נטעה אלא לאותו הדור בלבד (שם קכ, א) וכן והעברתם את נחלתו לבתו. ככולן הוא אומר ונתתם וצבת הוא אומר והעברתם (שם קמז, א):

10	And if he have no brethren, then ye shall give his inheritance unto his father's brethren.	וְאִם־אֵין לוֹ אֲחִים וְנָתַתֶּם אֹתָהּ נָחֳלָתוֹ לְאָחִי אָבִיו: וְאִם לֹית לִיה אֲחִין וְתִתְּנוּ יֵת אַחְסֹנְתִיהָ לְאָחִי אָבִיהִי:	10
11	And if his father have no brethren, then ye shall give his inheritance unto his kinsman that is next to him of his family, and he shall possess it. And it shall be unto the children of Israel a statute of judgment, as the LORD commanded Moses.	וְאִם־אֵין אֲחִים לְאָבִיו וְנָתַתֶּם אֹתָהּ נָחֳלָתוֹ לְשֹׂאֲרוֹ הַקָּרֵב יֵת אַחְסֹנְתִיהָ לְקָרִיבֶיהָ אֲלֵיו מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ וַיִּרֶשׁ אֹתָהּ וְהָיְתָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחֻקַּת מִשְׁפָּט כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: (פ)	11
12	And the LORD said unto Moses: 'Get thee up into this mountain of Abarim, and behold the land which I have given unto the children of Israel.	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עֲלֵה אֶל־הָר הָעֲבָרִים הַזֶּה וּרְאֵה אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:	12
13	And when thou hast seen it, thou also shalt be gathered unto thy people, as Aaron thy brother was gathered;	וּרְאִיתָהּ אֹתָהּ וְנֹאסַפְתָּ אֶל־עַמּוּךָ גַּם־אֹתָהּ כַּאֲשֶׁר נֹאסַף אֶהְרֹן אָחִיד:	13
14	because ye rebelled against My commandment in the wilderness of Zin, in the strife of the congregation, to sanctify Me at the waters before their eyes.'—These are the waters of Meribath-kadesh in the wilderness of Zin.—	כַּאֲשֶׁר מָרִיתֶם פִּי בַּמִּדְבָּר־צִן בַּמְרִיבָת הַעֲדָה לְהַקְדִּישָׁנִי בַּמַּיִם לְעֵינֵיהֶם הֵם מִי־מְרִיבָת קֹדֶשׁ מִדְבָּר־צִן: (ס)	14
15	And Moses spoke unto the LORD, saying:	וַיִּדְבֹּר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לֵאמֹר: וּמַלְּלִי מֹשֶׁה קֶדֶם יְיָ לְמִימַר:	כד

(11) לשארו הקרב אליו ממשפחתו. ואין משפחה קרויה אלא משפחת האב (ספרי שם. ז"צ קט, ז):
(12) עלה אל הר העברים. למה נסמכה לכאן כיון שאמר הקב"ה נתן תתן להם אמר אותי זה המקום להנחיל שמה הותרה הגזירה ואכנס לארץ אמר לו הקב"ה גורתי במקומה עומדת (במדבר רבה. תנחומא ט) דבר אחר כיון שנכנס משה לנחלת בני גד ובני ראובן שמה ואמר כמדומה שהותר לי נדרי משל למלך שגזר על בניו שלא יכנס לפתח פלטין שלו נכנס לשער והוא אחרי לחר והוא אחרי לטרקלין והוא אחרי כיון שצא ליכנס לקיטון אמר לו בני מכאן ואילך אהה אסור ליכנס (ספרי שם):
(13) כאשר נאסף אהרן אחיד. מכאן שנתאווה משה למיתתו של אהרן (שם קלו). דבר אחר אין אהה טוב ממנו. (דברים לב, נא) על אשר לא קדשתם. הא אם קדשתם אותי עדיין לא הגיע זמנכם להפטור (תנחומא ט. ספרי קלו). ככל מקום שכתב מיתחם כתב סרחונם לפי שגזירה גזרה על דור המדבר למות במדבר צעון שלא האמינו לכך בקש משה שיכתב סרחונו שלא יאמרו אף הוא מן הממרים היה משל לשתי נשים שלוקות צבית דין אחת קלקלה ואחת אכלה פגי שביעית וכו' אף כאן ככל מקום שהזכיר מיתחם הזכיר סרחונם להודיע שלא היתה צהה אלא זו בלבד (יומא פ. ספרי שם):
(14) הם מי מריבת קדש. הם לבדם אין צהה עון אחר. דבר אחר הם שהמרו במרה הם היו שהמרו צים סוף הם עצמם שהמרו במדבר קן:
(15) וידבר משה אל ה' וגו'. להודיע שזמן של נדיקים שכשנפטרים מן העולם מניחין לרכון ועוסקין בצרכי נצור (ספרי קלח). לאמר. אמר לו השיבני אם אתה ממנה להם פרנס אם לאו (שם):

16	‘Let the LORD, the God of the spirits of all flesh, set a man over the congregation,	יִפְקֹד יְהוָה אֱלֹהֵי הָרוּחֹת לְכָל-בָּשָׂר אִישׁ עַל-הָעֵדָה: בְּשָׂרָא גֹבֵרָא עַל כְּנִשְׁתָּא:	יִפְקֹד יְהוָה אֱלֹהֵי הָרוּחֹת לְכָל-בָּשָׂר אִישׁ עַל-הָעֵדָה: בְּשָׂרָא גֹבֵרָא עַל כְּנִשְׁתָּא:
17	who may go out before them, and who may come in before them, and who may lead them out, and who may bring them in; that the congregation of the LORD be not as sheep which have no shepherd.’	וְיֵצֵא לִפְנֵיהֶם וְיָבֹא לִפְנֵיהֶם וְיֹצִיאֵם וְיָבִיאֵם וְלֹא תִהְיֶה עֵדֶת יְהוָה כְּצֹאן אֲשֶׁר אֵין-לָהֶם רֹעֶה:	וְיֵצֵא לִפְנֵיהֶם וְיָבֹא לִפְנֵיהֶם וְיֹצִיאֵם וְיָבִיאֵם וְלֹא תִהְיֶה עֵדֶת יְהוָה כְּצֹאן אֲשֶׁר אֵין-לָהֶם רֹעֶה:
18	And the LORD said unto Moses: ‘Take thee Joshua the son of Nun, a man in whom is spirit, and lay thy hand upon him;	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה קַח-לָךְ יְתָר בֶּן-נֹחַן אִישׁ אֲשֶׁר-רוּחַ בּוֹ וְסִמַּכְתָּ אֶת-יָדְךָ עָלָיו:	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה קַח-לָךְ יְתָר בֶּן-נֹחַן אִישׁ אֲשֶׁר-רוּחַ בּוֹ וְסִמַּכְתָּ אֶת-יָדְךָ עָלָיו:
19	and set him before Eleazar the priest, and before all the congregation; and give him a charge in their sight.	וְהִעֲמַדְתָּ אֹתוֹ לִפְנֵי אֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן וּלְפָנֵי כָל-הָעֵדָה וְצִוִּיתָהוּ אֹתוֹ לְעִיְיָהֶם:	וְהִעֲמַדְתָּ אֹתוֹ לִפְנֵי אֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן וּלְפָנֵי כָל-הָעֵדָה וְצִוִּיתָהוּ אֹתוֹ לְעִיְיָהֶם:
20	And thou shalt put of thy honour upon him, that all the congregation of the children of Israel may hearken.	וְנָתַתָּה מִהוֹדְךָ עָלָיו לְמַעַן יִשְׁמְעוּ כָל-עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	וְנָתַתָּה מִהוֹדְךָ עָלָיו לְמַעַן יִשְׁמְעוּ כָל-עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
21	And he shall stand before Eleazar the priest, who shall inquire for him by the judgment of the Urim before the LORD; at his word shall they go out, and at his word they shall come in, both he, and all the children of Israel with him, even all the congregation.’	וּלְפָנֵי אֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן יַעֲמֹד וְשָׁאֵל לוֹ בְּמִשְׁפַּט הָאוּרִים לִפְנֵי יְהוָה עַל-פִּיו יֵצְאוּ וְעַל-פִּיו יָבֹאוּ הוּא וְכָל-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אִתּוֹ וְכָל-הָעֵדָה:	וּלְפָנֵי אֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן יַעֲמֹד וְשָׁאֵל לוֹ בְּמִשְׁפַּט הָאוּרִים לִפְנֵי יְהוָה עַל-פִּיו יֵצְאוּ וְעַל-פִּיו יָבֹאוּ הוּא וְכָל-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אִתּוֹ וְכָל-הָעֵדָה:

(16) יפקד ה'. כיון ששמע משה שאמר לו המקום תן נחלת ללפחד לצנותיו אמר הגיע שעה שאחזק כרכי שיירשו בני את גדולתי. אמר לו הקב"ה לא כך עלתה במחשבה לפני. כדאי הוא יהושע ליטול שכר שמושו שלא מש מתוך האהל. וזה שאמר שלמה (משלי כז, יח) נוצר תאנה יאכל פריה (במ"ר. תנחומא יא): אלהי הרוחות. למה נאמר אמר לפניו רצונו של עולם גלוי וידוע לפניך דעתו של כל אחד ואחד ואין דומין זה לזה מנה עליהם מנהיג שיהא סובל כל אחד ואחד לפי דעתו (שם י):

(17) אשר יצא לפניהם. לא כדרך מלכי האומות שיושבים בצתיים ומשלחין את חיילותיהם למלחמה אלא כמו שעשיתי אני שנלחמתי בסיוחן ועוג שנאמר (במדבר כא, לד) אל תירא אותו. וכדרך שעשה יהושע שנאמר (יהושע ה, יג) וילך יהושע אליו ויאמר לו הלנו אתה וגו'. וכן דוד הוא אומר (ש"א יח, טז) כי הוא יואל וצא לפניהם. יואל צראש וגכנס צראש (ספרי קלט): ואשר יוציאם. צוכיותיו: ואשר יביאם. צוכיותיו (שם). דבר אחר שלא תעשה לו כדרך שאחיה עושה לי. שאיני מכניסם לארץ (במ"ר כא, טז):

(18) קח לך. קחנו בדברים אשריך שזכית להנהיג בניו של מקום (ספרי קמא): לך. את שצדוק לך את זה אתה מכיר (שם קמ): אשר רוח בו. כאשר שאלת שיוכל להלך כנגד רוחו של כל אחד ואחד (שם): וסמכת את ידך עליו. תן לו מחורגמן שידרוש בחיך. שלא יאמרו עליו לא היה לו להרים ראש בימי משה (שם):

(19) וצויתוהו אתו. על ישראל דע שטרחנין הם סרצנים הם על מנת שתקבל עליך (שם בהעלתך נא):

(20) ונתתה מהודך עליו. זה קירון עור פנים: מהודך. ולא כל הודך נמצינו למדין פני משה כחמה פני יהושע כלבנה (ספרי קמ. צ"ע, א): למען ישמעו כל עדת בני ישראל. שיהיו נוהגין בו כבוד ויראה כדרך שנוהגין בך:

(21) ולפני אלעזר הכהן יעמד. הרי שאלתך שאלת שאין הכבוד הזה זו (ס"א נוטל) מצית אצין שאף יהושע יאה נריך

22	And Moses did as the LORD commanded him; and he took Joshua, and set him before Eleazar the priest, and before all the congregation.	וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ וַיִּקַּח אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וַיַּעֲמֵדְהוּ לִפְנֵי אֱלִעָזָר הַכֹּהֵן וּלְפָנֵי כָל־הָעֵדָה:	22
23	And he laid his hands upon him, and gave him a charge, as the LORD spoke by the hand of Moses.	וַיִּסְמְךָ אֶת־יָדָיו עָלָיו וַיִּצְוֵהוּ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה:	23
XXVIII	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	חמישי
2	Command the children of Israel, and say unto them: My food which is presented unto Me for offerings made by fire, of a sweet savour unto Me, shall ye observe to offer unto Me in its due season.	צוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קִרְבָּנִי לַחֲמִי לְאִשִּׁי רִיחַ נִיחֹחַי תִּשְׁמְרוּ לְהִקְרִיב לִי בְמוֹעָדוֹ:	2
3	And thou shalt say unto them: This is the offering made by fire which ye shall bring unto the LORD: he-lambs of the first year without blemish, two day by day, for a continual burnt-offering.	וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאִשָּׁה אֲשֶׁר תִּקְרִיבוּ לַיהוָה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם שְׁנַיִם לַיּוֹם עַל־הַתָּמִיד:	3
4	The one lamb shalt thou offer in the morning, and the other lamb shalt thou offer at dusk;	אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַּבֹּקֶר וְאֶת־הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין־הָעֶרְבִים:	4
5	and the tenth part of an ephah of fine flour for a meal-offering, mingled with the fourth part of a hin of beaten oil.	וְעִשְׂרִית הָאֵיפָה סֵלֶת לְמִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כֶּתִית רְבִיעִית הָהֵין:	5

לא לעזר (צמ"ר כא, טו): ושאל לו. כשינטרך לנאת למלחמה: על פיו. של אלעזר: וכל העדה. סנהדרין (יוםא עג. סנהדרין טז, א):

(22) ויקח את יהושע. לקחו דבצרים והודיעו מתן שכר פרנסי ישראל לעולם הצא (ספרי קמא):

(23) ויסמך את ידיו. צעין יפה יותר ויותר ממה שננטווה. שהקצ"ה אמר לו וסמכת את ידך והוא עשה צמתי ידיו ועשאו

ככלי מלא וגדוש ומלאו חכמתו צעין יפה (שס): כאשר דבר ה'. אף לענין ההוד נתן מהודו עליו:

(2) צו את בני ישראל. מה אמור למעלה יפקוד ה'. אמר לו הקצ"ה עד שאחיה מזוני על בני צוה את בני עלי. משל לצת מלך

שהיתה נפטרת מן העולם והיתה מפקדת לצעלה על צניה וכו' כדאיתא בספרי (קמז): קרבני. זה הדם (שס): לחמי.

אלו אימורין וכן הוא אומר (ויקרא ג, טז) והקטירם הכהן המזבח לחם אשה: לאשי. הנחנין לאשי מזבחי: תשמרו.

שיהיו כהנים ולוים וישראלים עומדין על גביו מכאן למדו ותקנו מעמדות (ספרי שס. תענית כז, א): במועדו. בכל יום

הוא מועד התמידים:

(3) ואמרת להם. אזהרה לבית דין (ספרי שס): שנים ליום. כפשוטו ויקרו צא ללמד שיהיו נשחטין כנגד היום תמיד

של שחר צמערב ושל צין הערבים צמורחן של טבעות (שס. יומא סז):

(4) את הכבש אחד. אף על פי שכבר נאמר צפרשת ואתה תלוי (שמות כט, לח) וזה אשר תעשה וגו' היא היתה אזהרה

למי המלוואים וכאן צוה לדורות:

- 6 It is a continual burnt-offering, which was offered in mount Sinai, for a sweet savour, an offering made by fire unto the LORD. עֶלֶת תָּמִיד הָעֲשִׂיָה בְּהַר סִינַי לְרִיחַ נִיחֹחַ אֲשֶׁה לַיהוָה:
- 7 And the drink-offering thereof shall be the fourth part of a hin for the one lamb; in the holy place shalt thou pour out a drink-offering of strong drink unto the LORD. וְנִסְכּוֹ רְבִיעֵת הַחֵיִן לִכְבֹּשׁ הָאֶחָד בְּקֹדֶשׁ הַסֹּד נִסְךְ שֶׁכֶר לַיהוָה:
- 8 And the other lamb shalt thou present at dusk; as the meal-offering of the morning, and as the drink-offering thereof, thou shalt present it, an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD. וְאֵת הַכֹּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבִים כְּמִנְחַת הַבֹּקֶר וְכִנְסָכָהּ תַעֲשֶׂה אֲשֶׁה רִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה: (פ)
- 9 And on the sabbath day two he-lambs of the first year without blemish, and two tenth parts of an ephah of fine flour for a meal-offering, mingled with oil, and the drink-offering thereof. וּבַיּוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי כֹבְשִׁים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֲשָׂרֹנִים סֵלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ:
- 10 This is the burnt-offering of every sabbath, beside the continual burnt-offering, and the drink-offering thereof. עֶלֶת שַׁבַּת בְּשַׁבְּתוֹ עַל-עֶלֶת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ: (פ)
- 11 And in your new moons ye shall present a burnt-offering unto the LORD: two young bullocks, and one ram, seven he-lambs of the first year without blemish; וּבִרְאֵשֵׁי חֳדָשֵׁיכֶם תִּקְרִיבוּ עֹלָה לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי-בָקָר שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד כֹּבֶשֶׂים בְּנֵי שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם:
- 12 and three tenth parts of an ephah of fine flour for a meal-offering, mingled with oil, for each bullock; and two tenth parts of fine flour for a meal-offering, mingled with oil, for the one ram; וּשְׁלֹשָׁה עֲשָׂרֹנִים סֵלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לִפְרֵי הָאֶחָד וּשְׁנֵי עֲשָׂרֹנִים סֵלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְאֵיל הָאֶחָד:

- (5) סֵלֶת לַמִּנְחָה. מִנְחַת נִסְכִּים:
- (6) הָעֲשִׂיָה בַהֲרֵי סִינַי. כְּאוֹתָן שֶׁנַּעֲשׂוּ צִמִּי הַמִּלּוּאִים. דָּבָר אַחֵר הָעֲשִׂיָה צֹהֵר סִינַי הָקִישׁ עוֹלַת תָּמִיד לַעֲוֹלַת הַר סִינַי אוֹתָהּ שֶׁנִּתְקַרְצָה לִפְנֵי מִתֵּן תּוֹרָה שְׁכֻמוֹת צֶה (שְׁמוֹת כד, ו) וַיֵּשֶׁס בְּאֶגְמוֹת מִלְּמַד שֶׁטַעוּנָה כְּלִי (תו"כ לו פ"ח, ח):
- (7) וְנִסְכּוֹ. יֵינ: בְּקֹדֶשׁ הַסֹּד. עַל הַמִּזְבֵּחַ יִתְנַסְּכוּ (סְפָרִי): נִסְךְ שֶׁכֶר. יֵינ הַמִּשְׁכָּר פֶּרֶט לֵינִי מִגִּתּוֹ (ז"צ לו, א):
- (8) רִיחַ נִיחֹחַ. נַחַם רוּחַ לִפְנֵי שֶׁאִמְרַתִּי וְנַעֲשֶׂה רְלוּנִי (סְפָרִי קִמָּג):
- (9) עֹלַת שַׁבַּת בְּשַׁבְּתוֹ. וְלֹא עוֹלַת שַׁבַּת אַחֲרֵת הָרִי שֶׁלֹּא הִקְרִיב צִשְׁבָּת וְזֶשׁוּמַע אֲנִי יִקְרִיב שְׁתִּים לְשַׁבַּת הַצֹּהֵר תִּלְמוּד לֹמַר צִשְׁבָּתוֹ מִגִּיד שֶׁאֵס עֲבַר יוֹמוֹ בְּטַל קִרְצָנוּ (שֵׁס קִמָּד): עַל עֹלַת הַתָּמִיד. אֵלּוֹ מוֹסְפִין לְצַד אוֹתָן שְׁנֵי כֹבְשִׁים שֶׁל עוֹלַת הַתָּמִיד וּמִגִּיד שֶׁאֵין קִרְצִין אֵלּוֹ שֶׁנִּי הַתָּמִידִין וְכֵן כָּל הַמוֹסְפִין נֹאמַר עַל עוֹלַת הַתָּמִיד לְתִלְמוּד זֶה (סְפָרִי שֵׁס):
- (12) וּשְׁלֹשָׁה עֲשָׂרֹנִים. כִּמְשַׁפְט נִסְכֵי פֶר שֶׁכֵּן הֵן קִרְצִין בְּפִרְשַׁת נִסְכִּים (לְעִיל טו, ט"ז):

13	and a several tenth part of fine flour mingled with oil for a meal-offering unto every lamb; for a burnt-offering of a sweet savour, an offering made by fire unto the LORD.	וְעִשְׂרֹן עִשְׂרֹן סֵלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן לִכְבֹּשׁ הָאֶחָד עָלֶיהָ רֵיחַ נִיחֹחַ אֲשֶׁה לַיהוָה:	וְעִשְׂרֹן עִשְׂרֹן סֵלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן לִכְבֹּשׁ הָאֶחָד עָלֶיהָ רֵיחַ נִיחֹחַ אֲשֶׁה לַיהוָה:
14	And their drink-offerings shall be half a hin of wine for a bullock, and the third part of a hin for the ram, and the fourth part of a hin for a lamb. This is the burnt-offering of every new moon throughout the months of the year.	וְנִסְכֵּיהֶם חֲצִי הַהֵין יִהְיֶה לַפָּר וּשְׁלִישֵׁת הַהֵין לְאֵיל וּרְבִיעֵת הַהֵין לִכְבֹּשׁ יַיִן זֹאת עֶלֶת חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ לְחֹדְשֵׁי הַשָּׁנָה:	וְנִסְכֵּיהֶם חֲצִי הַהֵין יִהְיֶה לַפָּר וּשְׁלִישֵׁת הַהֵין לְאֵיל וּרְבִיעֵת הַהֵין לִכְבֹּשׁ יַיִן זֹאת עֶלֶת חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ לְחֹדְשֵׁי הַשָּׁנָה:
15	And one he-goat for a sin-offering unto the LORD; it shall be offered beside the continual burnt-offering, and the drink-offering thereof.	וּשְׁעִיר עֲזִים אֶחָד לַחֲטָאת לַיהוָה עַל-עֶלֶת הַתָּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ: (ס)	וּשְׁעִיר עֲזִים אֶחָד לַחֲטָאת לַיהוָה עַל-עֶלֶת הַתָּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ: (ס)
16	And in the first month, on the fourteenth day of the month, is the LORD's passover.	וּבַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹמָא לִירְחָא פִּסְחָא קֳדָם יְיָ:	וּבַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹמָא לִירְחָא פִּסְחָא קֳדָם יְיָ:
17	And on the fifteenth day of this month shall be a feast; seven days shall unleavened bread be eaten.	וּבַחֲמִישֶׁת עָשָׂר יוֹמָא לִירְחָא הַדִּין חֲנֻא שִׁבְעָא יוֹמִין פְּטִירָא יִתְאַכִּיל:	וּבַחֲמִישֶׁת עָשָׂר יוֹם לְחֹדֶשׁ הַזֶּה חֲגֵ שִׁבְעַת יָמִים מִצֹּות יֹאכֵל:
18	In the first day shall be a holy convocation; ye shall do no manner of servile work;	בְּיוֹמָא קְדָמָא מְעַרְע קֳדִישׁ כָּל עֲבִידַת פּוּלְחָן לֹא תַעֲבֹדוּן:	בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא-קֹדֶשׁ כָּל-מְלָאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:
19	but ye shall present an offering made by fire, a burnt-offering unto the LORD: two young bullocks, and one ram, and seven he-lambs of the first year; they shall be unto you without blemish;	וּתְקַרְבּוּן קוֹרְבָנָא עֲלֵתָא קֳדָם יְיָ תּוֹרֵי בְנֵי תּוֹרֵי תִרְיִן וְזָכָר חֹד וּשְׁבַעֲא אֲמִרִין בְּנֵי שָׁנָא שְׁלֵמִין יִהְיוּ לְכוֹן:	וְהִקְרַבְתֶּם אֲשֶׁה עָלֶיהָ לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי-בָקָר שְׁנָיִם וְאֵיל אֶחָד וּשְׁבַעֲהָ כִבְשִׁים בְּנֵי שָׁנָה תָּמִידִם יִהְיוּ לָכֶם:

- (14) זאת עלת חודש בחדשו. שאם עזר יומו בטל קרבנו ושזב אין לו תשלומין (ספרי קמה):
 (15) ושעיר עזים וגו'. כל שעירי המוספין צאין לכפר על טומאת מקדש וקדשיו הכל כמו שמפורש במסכת שזועות (ט, א) ונשתנה שעיר ראש חדש שנאמר זו לה' ללמדך שמכפר על שאין זו ידיעה לא בחילה ולא בסוף שאין מכיר בחטא אלא הקב"ה בלצד ושאר השעירין למדין ממנו ומדרשו באגדה (שם. חולין ס) אמר הקב"ה הציאו כפרה עלי על שמעטתי את הירח: על עלת התמיד יעשה. כל הקרבן הזה: ונסכו. אין ונסכו מוסב על השעיר שאין נסכים לחטאת:
 (18) כל מלאכת עבודה. אפילו מלאכה הנריכה לנס. כגון דבר האבד המותרת בחולו של מועד אסורה ציום טוב:
 (19) פרים. כנגד אברהם שנאמר (בראשית יח, ו) ואל הנקר רץ אברהם: אילים. כנגד אילו של יצחק: כבשים. כנגד יעקב (בראשית ל, מ) והכשנים הפריד יעקב. ציסודו של רבי משה הדרשן ראיתי זאת:

20	and their meal-offering, fine flour mingled with oil; three tenth parts shall ye offer for a bullock, and two tenth parts for the ram;	וּמִנְחָתָם סֵלֶת בָּלוּלָה בַשֶּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֲשָׂרִים לָפָר וּשְׁנֵי עֲשָׂרִים לָאֵיל תַּעֲשׂוּ: וּמִנְחָתָהּ סֵלֶתָּא דְּפִילָא בְּמִשְׁחָ תִּלְתָּא עֲשָׂרֹנִין לְתֹרָא וּתְרִין עֲשָׂרֹנִין לְדִכְרָא תַעֲבֹדוּן:	20
21	a several tenth part shalt thou offer for every lamb of the seven lambs;	עֲשָׂרֹן עֲשָׂרֹן תַּעֲשֶׂה לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכֶּבֶשִׁים: עֲשָׂרֹנָא עֲשָׂרֹנָא תַעֲבִיד לְאִמְרָא חַד כֶּן לְשִׁבְעָא אִמְרִין:	21
22	and one he-goat for a sin-offering, to make atonement for you.	וְשַׁעִיר חַטָּאת אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם: וְצִפְרָא דְּחַטָּאת חַד לְכַפֵּרָא עֲלֵיכוֹן:	22
23	Ye shall offer these beside the burnt-offering of the morning, which is for a continual burnt-offering.	מִלְּבֹד עֹלֹת הַפֶּקֶר אֲשֶׁר לְעֹלֹת הַתָּמִיד תַּעֲשׂוּ אֶת־אֵלֶּה: כֶּר מַעֲלֹת צִפְרָא דְּהִיא עֹלֹת תְּדִירָא תַעֲבֹדוּן יַת אֵלֶּיךָ:	23
24	After this manner ye shall offer daily, for seven days, the food of the offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD; it shall be offered beside the continual burnt-offering, and the drink-offering thereof.	כָּאֵלֶּה תַעֲשׂוּ לַיּוֹם שִׁבְעַת יָמִים לֶחֶם אִשָּׁה רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה עַל־עֹלֹת הַתָּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ: כָּאֵלֶּיךָ תַעֲבֹדוּן לַיּוֹמָא שִׁבְעָא יוֹמִין לֶחִים קוֹרְבָן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְוָא קֳדָם יְיָ עַל עֹלֹת תְּדִירָא וְתַעֲבִיד וְנִסְכֵּיהּ:	24
25	And on the seventh day ye shall have a holy convocation; ye shall do no manner of servile work.	וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה מְעַרְע קֳדִישׁ יְהִי לְכוֹן כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחָן לֹא תַעֲשׂוּ: (ס) וּבְיוֹמָא דְּבִפְרִיָא בְּקֹרְבָנִין מִנְחָתָא חַדְתָּא קֳדָם יְיָ בְּעֶזְרִתְכוֹן מְעַרְע קֳדִישׁ יְהִי לְכוֹן כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחָן לֹא תַעֲבֹדוּן:	25
26	Also in the day of the first-fruits, when ye bring a new meal-offering unto the LORD in your feast of weeks, ye shall have a holy convocation: ye shall do no manner of servile work;	וּבְיוֹמָא דְּבִפְרִיָא בְּקֹרְבָנִין מִנְחָתָא חַדְתָּא קֳדָם יְיָ בְּעֶזְרִתְכוֹן מְעַרְע קֳדִישׁ יְהִי לְכוֹן כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחָן לֹא תַעֲבֹדוּן: וּבְיוֹמָא דְּבִפְרִיָא בְּקֹרְבָנִין מִנְחָתָא חַדְתָּא קֳדָם יְיָ בְּעֶזְרִתְכוֹן מְעַרְע קֳדִישׁ יְהִי לְכוֹן כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחָן לֹא תַעֲבֹדוּן:	כה
27	but ye shall present a burnt-offering for a sweet savour unto the LORD: two young bullocks, one ram, seven he-lambs of the first year;	וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה לְרִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם אֵיל אֶחָד שִׁבְעָה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי שָׁנָה: וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה לְרִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם אֵיל אֶחָד שִׁבְעָה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי שָׁנָה: וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה לְרִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם אֵיל אֶחָד שִׁבְעָה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי שָׁנָה:	27

(24) כאלה תעשו ליום. שלא יהיו פוחתין והולכין כפרי החג (ספרי קמז):

(26) וביום הבכורים. חג השזועות קרוי זכורי קזיר חטים על שם שמי הלחם שהם ראשונים למנחת חטים הזאה מן החדש (מנחות פד, ב):

28	and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for each bullock, two tenth parts for the one ram,	וּמִנְחָתָהוּן סֹלֶתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח תִּלְתָּא עֶשְׂרֹנִין לְתֹרָא חַד תְּרִין עֶשְׂרֹנִין לְדִכְרָא חַד:	וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לְפָר הָאֶחָד שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לְאַיִל הָאֶחָד:	28
29	a several tenth part for every lamb of the seven lambs;	עֶשְׂרֹנָא עֶשְׂרֹנָא לְאַמְרָא חַד כֵּן לְשִׁבְעָא אֲמָרִין:	עֶשְׂרֹן עֶשְׂרֹן לְכַבֵּשׁ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכֹּבָשִׁים:	29
30	one he-goat, to make atonement for you.	צִפִּיר בֶּר עֵזִין חַד לְכַפֵּרָא עֲלֵיכֶם:	שְׁעִיר עֵזִים אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם:	30
31	Beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, ye shall offer them—they shall be unto you without blemish—and their drink-offerings.	בְּרַמְעֵלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתֶיהָ תַּעֲבֹדוּן שְׁלֵמִין יְהוֹן לְכוּן וְנִסְכֵּיהוֹן:	מִלְכָּד עֲלֵת הַתָּמִיד וּמִנְחָתוֹ תַּעֲשׂוּ תָמִידִם יְהִי־לָכֶם וְנִסְכֵּיהֶם: (פ)	31
XXIX	And in the seventh month, on the first day of the month, ye shall have a holy convocation: ye shall do no manner of servile work; it is a day of blowing the horn unto you.	וּבִירְחָא שְׁבִיעָאָה בְּחַד לִירְחָא מְעָרַע קָדִישׁ יְהִי לְכוּן כָּל עֲבִידַת פּוּלְחָן לָא תַּעֲבֹדוּן יוֹם יִבְכָּא יְהִי לְכוּן:	וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ מְקַרְא־קָדֶשׁ יְהִיָּה לָכֶם כָּל־ מְלָאכַת עֲבֹדָה לָא תַעֲשׂוּ יוֹם תְּרוּעָה יְהִיָּה לָכֶם:	XXIX
2	And ye shall prepare a burnt-offering for a sweet savour unto the LORD: one young bullock, one ram, seven he-lambs of the first year without blemish;	וְתַעֲבֹדוּן עֲלֵתָא לְאַתְקַבְּלָא בְּרִעְנָא קָדֶם יְיָ תֹר בֶּר תֹּרִי חַד דְּכֶר חַד אֲמָרִין בְּנֵי שָׁנָא שִׁבְעָא שְׁלֵמִין:	וְעִשִּׂיתֶם עֲלָה לְרִיחַ נִיחַח לִיהוָה פֶּר בֶּן־בָּקָר אֶחָד אֵיל אֶחָד כֹּבָשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תָּמִידִם:	2
3	and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for the bullock, two tenth part for the ram,	וּמִנְחָתָהוּן סֹלֶתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח תִּלְתָּא עֶשְׂרֹנִין לְתֹרָא תְּרִין עֶשְׂרֹנִין לְדִכְרָא:	וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לְפָר שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לְאַיִל:	3
4	and one tenth part for every lamb of the seven lambs;	וְעֶשְׂרֹנָא חַד לְאַמְרָא חַד כֵּן לְשִׁבְעָא אֲמָרִין:	וְעֶשְׂרֹן אֶחָד לְכַבֵּשׁ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכֹּבָשִׁים:	4
5	and one he-goat for a sin-offering, to make atonement for you;	וְצִפִּיר בֶּר עֵזִין חַד חֲטָאתָא לְכַפֵּרָא עֲלֵיכֶם:	וְשְׁעִיר־עֵזִים אֶחָד חֲטָאתָא לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם:	5

(31) תמימים יהיו לכם ונסכיהם. אף הנסכים יהיו תמימים. למדו רצותינו (מנחות פז, א) מכאן שהעלה קמחין פסול לנסכים:

<p>beside the burnt-offering of the new moon, and the meal-offering thereof, and the continual burnt-offering and the meal-offering thereof, and their drink-offerings, according unto their ordinance, for a sweet savour, an offering made by fire unto the LORD.</p>	<p>מִלְבָּד עֹלֹת הַחֹדֶשׁ וּמִנְחָתָהּ וְעֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנֹסְכֵיהֶם כַּמִּשְׁפָּט לְרִיחַ נִיחֹחַ אִשָּׁה לַיהוָה: (ס)</p>	<p>6</p>
<p>And on the tenth day of this seventh month ye shall have a holy convocation; and ye shall afflict your souls; ye shall do no manner of work;</p>	<p>וּבַעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה מִקְרָא-קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעֲנִיתֶם אֶת-נַפְשֵׁיכֶם כָּל-מְלֹאכָה לֹא תַעֲשׂוּ:</p>	<p>7</p>
<p>but ye shall present a burnt-offering unto the LORD for a sweet savour: one young bullock, one ram, seven he-lambs of the first year; they shall be unto you without blemish;</p>	<p>וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה לַיהוָה רֵיחַ נִיחֹחַ פֶּרֶךְ בֶּן-בָּקָר אֶחָד אֵיל אֶחָד כִּבְשִׂים בְּנֵי-שָׁנָה שִׁבְעָה תָּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם:</p>	<p>8</p>
<p>and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for the bullock, two tenth parts for the one ram,</p>	<p>וּמִנְחָתָם סֵלֶת בָּלוּלָה בַשֶּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֲשָׂרִים לֶפֶר שְׁנֵי עֲשָׂרִים לְאֵיל הָאֶחָד:</p>	<p>9</p>
<p>a several tenth part for every lamb of the seven lambs;</p>	<p>עֲשָׂרוֹן עֲשָׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכִּבְשִׂים:</p>	<p>10</p>
<p>one he-goat for a sin-offering; beside the sin-offering of atonement, and the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and their drink-offerings.</p>	<p>שְׁעִיר-עֲזִים אֶחָד חֲטָאת מִלְבָּד חֲטָאת הַכִּפָּרִים וְעֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנֹסְכֵיהֶם: (ס)</p>	<p>11</p>
<p>And on the fifteenth day of the seventh month ye shall have a holy convocation: ye shall do no manner of servile work, and ye shall keep a feast unto the LORD seven days;</p>	<p>וּבַחֲמִישֶׁת עֲשָׂרָה יוֹמָא לַיְרֵחָה שְׁבִיעָה מְעַרְע קָדִישׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחֵן לֹא תַעֲבֹדוּ וְתִיחָגוּן חֲגֹא קָדִים יִי שִׁבְעָה יוֹמִין:</p>	<p>שְׁבִיעִי 12</p>

(6) מלביד עלת החדש. מוספי ראש חדש שהוא ציוס ראש השנה: (11) מלביד חטאת הכפרים. שעיר הנעשה צפנים האמור באחרי מות (ויקרא טו, ט) שגם הוא חטאת: ועלת התמיד. ומלביד עולת התמיד תעשו עולות הללו: ונסכיהם. מוסד על המוספין הכתובים ועל תעשו והוא לשון ציוס מלביד עולת התמיד ומנחתה תעשו את אלה ונסכיהם. וכן כל ונסכיהם האמורים בכל המועדות חוץ משל קרבנות החג שכל ונסכה ונסכיהם ונסכיה שבהם מוספים על התמיד ואין לשון ציוס. שהרי נסכיהם של מוספין כתובין לעזמן בכל יום ויום:

13	and ye shall present a burnt-offering, an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD: thirteen young bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year; they shall be without blemish;	והקרבתם עלה אשה ריח ניחוח ליהוה פרים בני-בקר שלשה עשר אילים שנים כבשים בני-שנה ארבעה עשר תמימים יהיו:	13
14	and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for every bullock of the thirteen bullocks, two tenth parts for each ram of the two rams,	ומנחתם סלת בלולה בשמן שלשה עשרנים לפר האחד לשלשה עשר פרים שני עשרנים לאיל האחד לשני האלים:	14
15	and a several tenth part for every lamb of the fourteen lambs;	ועשרון עשרון לכבש האחד לארבעה עשר כבשים:	15
16	and one he-goat for a sin-offering beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	ושעיר-עזים אחד חטאת מלבד עלת התמיד מנחתה ונסקה: (ס)	16
17	And on the second day ye shall present twelve young bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וביום השני פרים בני-בקר שנים עשר אילים שנים כבשים בני-שנה ארבעה עשר תמימים:	17
18	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	ומנחתם ונסכיהם לפרים לאילים ולכבשים במספרם כמשפט:	18
19	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and their drink-offerings.	ושעיר-עזים אחד חטאת מלבד עלת התמיד ומנחתה ונסקהם: (ס)	19
20	And on the third day eleven bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וביום השלישי פרים עשתי-עשר אילים שנים כבשים בני-שנה ארבעה עשר תמימים:	20

(18) ומנחתם ונסכיהם לפרים. פרי החג ע'הס. כנגד ע' אומות עוזדי גילולים שמחמעטים והולכים סימן כליה הם ובימי המקדש היו מגינין עליהם מן היסורין (סוכה נה, ז): ולכבשים. כנגד ישראל שנקראו (ירמיה נ, יז) שה פורה והם קצועים ומנינים חשעים ושמונה לנלות מהם חשעים ושמונה קללות שזמשה תורה (מדרש אגדה). בשני נאמר ונסכיהם על שני תמידי היום ולא שינה הלשון אלא לדרוש כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה בשני ונסכיהם בשני ונסכיהם בשני כמשפט מ"ס י"ד מ"ס הרי כאן מים רמז לנסוך המים מן התורה צוה (תענית ז, ב):

21	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לְאֵילָם וּלְכֹבָשִׁים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּט: וּנְסִיחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לְתֹרֵי וּלְאֵמֹרִי בְּמִנְיָהוֹן כְּדַחֲזִי:	21
22	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וְשֶׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלֶּבֶד עֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּיהָ: (ס) וּצִפִּירָא דְחַטָּאת חֵד בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּיהָ:	22
23	And on the fourth day ten bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וּבִיּוֹמָא רְבִיעָא תֹרֵי עֲשָׂרָא דְּכֹרִין תְּרִין אֲמֹרִין בְּנֵי שָׁנָא אֲרֵבַעַת עֲשָׂר שְׁלָמִין:	23
24	their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לְאֵילָם וּלְכֹבָשִׁים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּט: וּנְסִיחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לְתֹרֵי וּלְאֵמֹרִי בְּמִנְיָהוֹן כְּדַחֲזִי:	24
25	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וְשֶׁעִיר-עֲזִים אֶחָד חַטָּאת מִלֶּבֶד עֹלֹת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּיהָ: (ס) וּצִפִּיר בֵּר עֲזִין חֵד חַטָּאת בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּיהָ:	25
26	And on the fifth day nine bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וּבִיּוֹמָא חֲמִישָׁא תֹרֵי תִשְׁעָא דְּכֹרִין תְּרִין אֲמֹרִין בְּנֵי שָׁנָא אֲרֵבַעַת עֲשָׂר שְׁלָמִין:	26
27	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לְאֵילָם וּלְכֹבָשִׁים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּט: וּנְסִיחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לְתֹרֵי וּלְאֵמֹרִי בְּמִנְיָהוֹן כְּדַחֲזִי:	27
28	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וְשֶׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלֶּבֶד עֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּיהָ: (ס) וּצִפִּירָא דְחַטָּאת חֵד בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּיהָ:	28
29	And on the sixth day eight bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וּבִיּוֹמָא שְׁתִּיתָא תֹרֵי תִמְנֵי דְּכֹרִין תְּרִין אֲמֹרִין בְּנֵי שָׁנָא אֲרֵבַעַת עֲשָׂר שְׁלָמִין:	29
30	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לְאֵילָם וּלְכֹבָשִׁים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּט: וּנְסִיחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לְתֹרֵי וּלְאֵמֹרִי בְּמִנְיָהוֹן כְּדַחֲזִי:	30

31	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offerings thereof.	וּצְבִירָא דְחֻטְאָתָא חַד בָּר מַעֲלָת תְּדִירָא מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	וּשְׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלֵּבֶד עֲלֹת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּיהָ: (ס)	31
32	And on the seventh day seven bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה תּוֹרֵי שִׁבְעָא דְּכִרִין תְּרִין אֲמֹרִין בְּנֵי שָׁנָא אֲרֻבַּעַת עֶשֶׂר שְׁלָמִין:	וּבְיוֹם הַשְּׁבִיעִי פָרִים שִׁבְעָה אֵילִם שְׁנָיִם כִּבְשִׂים בְּנֵי-שָׁנָה אֲרֻבַּעַת עֶשֶׂר תְּמִימִם:	32
33	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהּ לְפָרִים לְאֵילִם וּלְכִבְשִׂים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּטָם:	וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהּ לְפָרִים לְאֵילִם וּלְכִבְשִׂים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּטָם:	33
34	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וּצְבִירָא דְחֻטְאָתָא חַד בָּר מַעֲלָת תְּדִירָא מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	וּשְׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלֵּבֶד עֲלֹת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: (ס)	34
35	On the eighth day ye shall have a solemn assembly: ye shall do no manner of servile work;	בְּיוֹמָא תְּמִינָאָה בְּנִישֵׁין תִּהְיוּ לְכֹן כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחִין לָא תַּעֲבֹדוּ:	בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֵרַת תִּהְיֶה לָכֶם כָּל-מְלָאכַת עֲבָדָה לָא תַּעֲשׂוּ:	מפטיר 35
36	but ye shall present a burnt-offering, an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD: one bullock, one ram, seven he-lambs of the first year without blemish;	וְתִקְרְבוּן עֲלֹתָא קוֹרְבָן דְּמִתְקַבֵּל בְּרִיעוּא קָדָם יי תּוֹר חַד דְּכִרָּא חַד אֲמֹרִין בְּנֵי שָׁנָא שִׁבְעָא שְׁלָמִין:	וְתִקְרְבוּם עֲלֹה אִשָּׁה רִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פֶּר אֶחָד אֵיל אֶחָד כִּבְשִׂים בְּנֵי-שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם:	36
37	their meal-offering and their drink-offerings for the bullock, for the ram, and for the lambs, shall be according to their number, after the ordinance;	מִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהּ לְתוֹרָא לְדְכִרָּא וּלְאֲמֹרֵי בְּמִנְיָהּ כְּדִחְזִי:	מִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לְפֶר לְאֵיל וּלְכִבְשִׂים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּט:	37
38	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וּצְבִירָא דְחֻטְאָתָא חַד בָּר מַעֲלָת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	וּשְׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלֵּבֶד עֲלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	38

(35) עצרת תהיה לכם. עזורים זעשיית מלאכה (חגיגה יח, א). דבר אחר עזרת עזרו מלאכת. מלמד שטעון לינה (ספרי קנא). ומדרשו זאגדה (סוכה שס) לפי שכל ימות הרגל הקריבו כנגד ע' אומות וכשצאין ללכת אמר להם המקום צדקה מכס עשו לי סעודה קטנה כדי שזהנה מכס:

(36) פר אחד איל אחד. איל (אלו) כנגד ישראל התעבדו לי מעט עוד. ולשון חזה הוא זה כזנים הנפטרים מאציהם והוא אומר להם קשה עלי פרידתכם עבדו עוד יום אחד. משל למלך שעשה סעודה וכו' כדאיתא צמכת סוכה (שם) וצמדר רבי תנחומא (יז) למדה תורה דרך ארץ שמי שיש לו אכסנאי יום ראשון מאכילו פטומות למחר מאכילו דגים למחר מאכילו זשר צמה למחר מאכילו קטניות למחר מאכילו ירק פוחת והולך כפרי החג:

39	These ye shall offer unto the LORD in your appointed seasons, beside your vows, and your freewill-offerings, whether they be your burnt-offerings, or your meal-offerings, or your drink-offerings, or your peace-offerings.	אלֹהִים תַּעֲשׂוּ לַיהוָה בְּמוֹעֲדֵיכֶם לֶבֶד מִנְדְּרֵיכֶם וּנְדָבָתֵיכֶם לַעֲלֹתֵיכֶם וּלְמִנְחֹתֵיכֶם וּלְנִסְפִיכֶם וּלְשִׁלְמֵיכֶם: אֲלֵינִי תַעֲבֹדוּן קֶדֶם יְיָ בְּמוֹעֲדֵיכֶם בָּר מִנְדְּרֵיכֶם וּנְדָבָתֶיךָ לַעֲלֹתֶיךָ וּלְמִנְחֹתֶיךָ וּלְנִסְפִיכֶם וּלְנִסְכֶּיךָ: וּלְנִסְכֶּיךָ קוֹדֶשִׁיכֶם:	39
XXX	And Moses told the children of Israel according to all that the LORD commanded Moses.	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: (פ)	קסח פסוקים
<i>The Haftara is I Kings 18:46 – 19:21 on page 200. If it is after the 17th of Tammuz, read the Haftara on page 203 instead.</i>			
2	And Moses spoke unto the heads of the tribes of the children of Israel, saying: This is the thing which the LORD hath commanded.	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־רֹאשֵׁי הַמִּטּוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה: וּמִלִּיל מֹשֶׁה עִם רִישֵׁי שְׁבֻטֵיָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵמִימַר דִּין פְּתִיגְמָא דְפִשְׁדִּי יְיָ:	מטות כו
3	When a man voweth a vow unto the LORD, or sweareth an oath to bind his soul with a bond, he shall not break his word; he shall do according to all that proceedeth out of his mouth.	אִישׁ כִּי־יִדָּר נָדָר לַיהוָה אֹזֶר־הַשְּׁבַע שְׁבַע'ה לְאַסֵּר אֶסֶר עַל־נַפְשׁוֹ לֹא יַחַל דְּבָרוֹ כְּכֹל־הַיָּצָא מִפִּיו יַעֲשֶׂה:	3
4	Also when a woman voweth a vow unto the LORD, and bindeth herself by a bond, being in her father's house, in her youth,	וְאִשָּׁה כִּי־תִדָּר נָדָר לַיהוָה וְאֶסְרָהּ אֶסֶר בְּבֵית אָבִיהָ בְּנַעֲרֶיהָ: וְאִתְתָּא אֲרִי תִדָּר נָדָר קֶדֶם יְיָ וְתִסֵּר אֶסֶר בְּבֵית אָבִיהָ בְּרַב־יּוּתָהּ:	4

(39) אלה תעשו לה' במועדיכם. דבר הקצוצ לחוצה: לבד מנדריכם. אם צאתם לידור קרצנות צרגל מזהו היא זידכם או נדרים או נדבות שנדרתם כל השנה תקריצו צרגל שמא יקשה לו לחזור ולעלות לירושלים ולהקריב נדרי ונמצא עובר צל תאחר (ספרי קנז):

(1) ויאמר משה אל בני ישראל. להפסיק הענין דצרי רצי ישמעאל לפי שעד כאן דצרי של מקום ופרשת נדרים מתחלת בדבורו של משה הוצרך להפסיק תחלה ולומר שחזר משה ואמר פרשה זו לישראל שאם לא כן יש צמסמע שלא אמר להם זו אלא צפרשת נדרים התחיל דצרי (ס):

(2) ראשי המטות. חלק כבוד לנשיאים ללמדם תחלה ואחר כך לכל בני ישראל ומנין שאף שאר הדצרות כן תלמוד לומר (שמות לד, לא-לז) וישבו אליהם וכל הנשיאים צעדה וידבר משה אליהם ואחרי כן נגשו כל בני ישראל. ומה ראה לאומרה כאן למד שהפרת נדרים ביחיד מומחה ואם אין יחיד מומחה מפר בשלשה הדיוטות או יכול שלא אמר משה פרשה זו אלא לנשיאים בלבד נאמר כאן זה הדבר ונאמר בשחוטין חוץ (ויקרא יז, ז) זה הדבר מה להלן נאמרה לאהרן ולצניו ולכל בני ישראל שנאמר דבר אל אהרן וגו' אף זו נאמרה לכולן (ספרי מטות קנז). נדרים עה, א. ז"צ (ק): זה הדבר. משה נמצא (שמות יא, ד) צכה אמר ה' כחצות הלילה. והנציאים נמצאו צכה אמר ה' מוסף עליהם משה שנמצא צלשון זה הדבר. דבר אחר זה הדבר מיעוט הוא לומר שהחכם צלשון התרה וצעל (ואצ) צלשון הפרה כלשון הכתוב כאן ואם חלפו אין מותר ואין מופר (ספרי שם. נדרים ס):

(3) נדר. האומר הרי עלי קונם שלא אוכל או שלא אעשה דבר פלוני יכול אפילו נשבע שיאכל נבלות אני קורא עליו ככל היוצא מפיו יעשה תלמוד לומר לאסור אסר לאסור את המותר ולא להחיר את האסור (ספרי שם): לא יחל דברו. כמו לא יחלל דברו לא יעשה דצרי חולין (ס):

5	and her father heareth her vow, or her bond wherewith she hath bound her soul, and her father holdeth his peace at her, then all her vows shall stand, and every bond wherewith she hath bound her soul shall stand.	וַיִּשְׁמַע אָבִיהָ אֶת־נִדְרָהּ וַאֲסָרָהּ אֲשֶׁר אָסָרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ וַהֲחֲרִישׁ לָהּ אָבִיהָ וּקְמוּ כָּל־נִדְרֶיהָ וְכָל־אָסֵר אֲשֶׁר־אָסָרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ יָקוּם׃
6	But if her father disallow her in the day that he heareth, none of her vows, or of her bonds wherewith she hath bound her soul, shall stand; and the LORD will forgive her, because her father disallowed her.	וְאִם אֶעְדִּי אָבִיהָ יִתְּהוֹן בְּיוֹמָא דְשָׁמַע כָּל נִדְרָהּ וְאֲסָרָהּ דְּאָסֵרֶת עַל נַפְשָׁהּ לֹא יִקְוֹמוּן וּמִן קֳדָם ייִ יִשְׁתַּבֵּק לָהּ אֲרִי אֶעְדִּי אָבִיהָ יִתְּהוֹן׃
7	And if she be married to a husband, while her vows are upon her, or the clear utterance of her lips, wherewith she hath bound her soul;	וְאִם־הָיָה תַּהֲוֶה לְאִישׁ וּנְדָרֶיהָ עָלֶיהָ אֹ מִבִּטָּא שְׁפָתֶיהָ אֲשֶׁר אָסָרָה עַל־נַפְשָׁהּ׃
8	and her husband hear it, whatsoever day it be that he heareth it, and hold his peace at her; then her vows shall stand, and her bonds wherewith she hath bound her soul shall stand.	וְשָׁמַע אִישָׁהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ וַהֲחֲרִישׁ לָהּ וּקְמוּ נִדְרֶיהָ וְאֲסָרָהּ אֲשֶׁר־אָסָרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ יִקְוֹמוּ׃
9	But if her husband disallow her in the day that he heareth it, then he shall make void her vow which is upon her, and the clear utterance of her lips, wherewith she hath bound her soul; and the LORD will forgive her.	וְאִם בְּיוֹם שָׁמַע אִישָׁהּ יִנִּיא אוֹתָהּ וַהֲפֹר אֶת־נִדְרָהּ אֲשֶׁר עָלֶיהָ וְאֵת מִבִּטָּא שְׁפָתֶיהָ אֲשֶׁר אָסָרָה עַל־נַפְשָׁהּ יִסְלַח־יְיָ וְנִדְרָהּ יִסְלַח לָהּ׃

- (4) בבית אביה. צרשות אציה ואפילו אינה צציתו (שס): בנעוריה. ולא קטנה ולא צוגרת שהקטנה אין נדרה נדר והצוגרת אינה צרשותו של אציה להפר נדרה ואי זו היא קטנה אמרו רבותינו (נדה מה, ז) צת י"א שנה ויום אחד נדרה נצדקין. אם ידעה לשם מי נדרה ולשם מי הקדישה נדרה נדר. צת י"ב שנה ויום אחד אינה צריכה להצדק:
- (6) ואם הניא אביה אותה. אם מנע אותה מן הנדר כלומר שהפר לה. הנאה זו איני יודע מה היא כשהוא אומר ואם ציוס שמוע אישה יניא אותה והפר הוי אומר הנאה זו הפרה (ספרי שס) ופשוטו לשון מניעה והסרה וכן (צמדצר לז, ז) ולמה תניאון וכן (תהלים קמא, ה) שמן ראש אל יני ראשי וכן (צמדצר יד, לד) וידעתם את תנאית. את אשר סרתם מעלי: וד' יסלח לה. צמה הכתוב מדצר צאשה שנדרה נזויר ושמע צעלה והפר לה והיא לא ידעה ועוצרת על נדרה ושומה יין ומטמאה למתים זו היא שצריכה סליחה ואף על פי שהוא מופר ואם המופרים צריכים סליחה קל וחומר לשאינן מופרים (ספרי):
- (7) ואם היו תהיה לאיש. זו ארוסה או אינו אלא נשואה כשהוא אומר ואם צית אישה נדרה הרי נשואה אמור וכאן צארוסה וצא לחלוק צה שצציה וצעלה מפירין נדרה הפר האצ ולא הפר הצעל או הפר האצ הרי זה אינו מופר ואין צריך לומר אם קיים אחד מהם (שס. נדרים קז): ונדרה עליה. שנדרה צצית אציה ולא שמע צהן אציה ולא הופרו ולא הוקמו (ספרי שס):
- (8) ושמע אישה וגו'. הרי לך שאם קיים הצעל שהוא קיים (שס):
- (9) והפר את נדרה אשר עליה. יכול אפילו לא הפר האצ תלמוד לומר צנעוריה צית אציה כל שצנעוריה צרשות אציה היא (קידושין יג. כחצות מו, צ):

- 10 But the vow of a widow, or of her that is divorced, even every thing wherewith she hath bound her soul, shall stand against her. וַנִּדְרֵה אֶלְמָנָה וְגִרוּשָׁה כָּל אֲשֶׁר-אָסְרָה עַל-נַפְשָׁהּ יָקוּם עָלֶיהָ: וַנִּדְרֵה אֶרְמָלָא וּמִתְרַכָּא כָּל דְּאָסְרֵת עַל נַפְשָׁהּ קַיִים עָלֶיהָ:
- 11 And if a woman vowed in her husband's house, or bound her soul by a bond with an oath, וְאִם-בֵּית אִשָּׁה נִדְרָה אוֹ-אָסְרָה אָסָר עַל-נַפְשָׁהּ בִּשְׁבָעָה: וְאִם בֵּית אִשָּׁה נִדְרָה אוֹ-אָסְרָה אָסָר עַל-נַפְשָׁהּ בִּשְׁבָעָה:
- 12 and her husband heard it, and held his peace at her, and disallowed her not, then all her vows shall stand, and every bond wherewith she bound her soul shall stand. וְשָׁמַע אִשָּׁה וְהֶחְרַשׁ לָהּ לֹא הִנִּיא אֹתָהּ וְקָמָה כָּל-נִדְרֶיהָ וְכָל-אָסָר אֲשֶׁר-אָסְרָה עַל-נַפְשָׁהּ יָקוּם: וְשָׁמַע בַּעַלָּהּ וַיִּשְׁתַּק לָהּ לֹא אָעֲדִי יְתָהוֹן וַיְקוּמוּן כָּל נִדְרָהָ וְכָל אָסְרֵי דְאָסְרֵת עַל נַפְשָׁהּ יָקוּמוּן:
- 13 But if her husband make them null and void in the day that he heareth them, then whatsoever proceeded out of her lips, whether it were her vows, or the bond of her soul, shall not stand: her husband hath made them void; and the LORD will forgive her. וְאִם-הִפְרֹ יִפְרֹ אֹתָם וְאִשָּׁה בְּיוֹם שָׁמְעָהּ כָּל-מוֹצָא שְׂפָתֶיהָ לְנִדְרֶיהָ וּלְאָסָר נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּם אִשָּׁה הִפְרָם וַיְהִי וְיִסְלַח לָהּ: וְאִם בִּטְלָא וּבִטְלֵהוֹן בַּעַלָּהּ בְּיוֹמָא דְשָׁמַע כָּל אִפְקוּת שְׂפּוֹתָהָ לְנִדְרָהָ וּלְאָסָר נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּמוּן בַּעַלָּהּ בִּטְלֵהוֹן וּמִן קָדָם יִי יִשְׁתַּבֵּי לָהּ:
- 14 Every vow, and every binding oath to afflict the soul, her husband may let it stand, or her husband may make it void. כָּל-נִדְרֵה וְכָל-שְׁבָעַת אָסָר לְעֵנֵת נַפְשָׁהּ יִקְיָמֶנּוּ וְאִשָּׁה יִפְרֶנּוּ: כָּל נִדְרֵה וְכָל קִיּוּמַת אָסָר לְסַנְפָּא נַפְשָׁהּ בַּעַלָּהּ יִקְיָמֶנּוּ וּבַעַלָּהּ יִבְטִילֶנּוּ:
- 15 But if her husband altogether hold his peace at her from day to day, then he causeth all her vows to stand, or all her bonds, which are upon her; he hath let them stand, because he held his peace at her in the day that he heard them. וְאִם-הֶחְרַשׁ יְחַרִּישׁ לָהּ אִשָּׁה מִיּוֹם אֶל-יוֹם וְהָקִים אֶת-כָּל-נִדְרֶיהָ אוֹ אֶת-כָּל-אָסְרֶיהָ אֲשֶׁר עָלֶיהָ הָקִים אֹתָם כִּי-הֶחְרַשׁ לָהּ בְּיוֹם שָׁמְעָהּ: וְאִם מִשְׁתַּק יִשְׁתַּק לָהּ בַּעַלָּהּ מִיּוֹם לְיוֹם וַיְקִיִּים יֵת כָּל נִדְרָהָ אוֹ יֵת כָּל אָסְרָהָ דְעָלָה קַיִים יְתָהוֹן אַרִי שְׂתִיק לָהּ בְּיוֹמָא דְשָׁמַע:
- 16 But if he shall make them null and void after that he hath heard them, then he shall bear her iniquity. וְאִם-הִפְרֹ יִפְרֹ אֹתָם אַחֲרֵי שָׁמְעוּ וְנָשָׂא אֶת-עֲוֹנָהּ: וְאִם בִּטְלָא וּבִטְלֵהוֹן בְּתֵר דְשָׁמַע וַיִּקְבִּיל יֵת חֻבָּה:

ישראל

16

- (10) כל אשר אסרה על נפשה יקום עליה. לפי שאינה לא צרשות אב ולא צרשות זעל וצאלמנה מן הנשואין הכתוב מדבר. אצל אלמנה מן האירוסין מת הצעל נחרוקנה וחזרה לרשות האב (ספרי קנז. נדרים סח, א);
- (11) ואם בית אישה נדרה. צנשואה הכתוב מדבר (ספרי סס);
- (14) כל נדר וכל שבועת אסר וגו'. לפי שאמר שהצעל מפר יכול כל נדרים צמשמע תלמוד לומר לענות נפש אינו מפר אלא נדרי ענוי נפש צלצד. והם מפורשים צמסכת נדרים (עט, א);
- (15) מיום אל יום. שלא תאמר מעת לעת לכך נאמר מיום אל יום ללמדך שאין מפר אלא עד שתחשך (שם עו, ב);
- (16) אחרי שמעו. אחרי ששמעו וקיים שאמר אפשי צו וחזר והפך לה אפילו צו ציוס (ספרי קנו): ונשא את עונה. הוא נכנס תחתיה. למדנו מכאן שהגורס תקלה לחזירו הוא נכנס תחתיו לכל עונשין;

17	These are the statutes, which the LORD commanded Moses, between a man and his wife, between a father and his daughter, being in her youth, in her father's house.	אֵלֶּה הַחֻקִּים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶלֶּיִן קִמְיָא דְּפָקִיד יְיָ יֵת אֶת־מֹשֶׁה בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ בֵּין־אָב לְבִתּוֹ בְּנַעֲרֶיהָ בֵּית אָבִיהָ: (פ)	17
XXXI	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:	שני כז
2	'Avenge the children of Israel of the Midianites; afterward shalt thou be gathered unto thy people.'	נָקֵם נִקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמִּדְיָנִים אַחֲרָה תֵּאָסֵף אֶל־עַמֶּיךָ:	2
3	And Moses spoke unto the people, saying: 'Arm ye men from among you for the war, that they may go against Midian, to execute the LORD's vengeance on Midian.	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם לֵאמֹר הִחַלְצוּ מֵאִתְּכֶם אָנָשִׁים לְצָבָא וַיְהִיו עַל־מִדְיָן לְתֵת נִקְמַת־יְהוָה בְּמִדְיָן:	3
4	Of every tribe a thousand, throughout all the tribes of Israel, shall ye send to the war.'	אֵלֶּף לַמַּטֵּה אֵלֶּף לַמַּטֵּה לְכָל־מִטּוֹת יִשְׂרָאֵל תִּשְׁלָחוּ לְצָבָא:	4
5	So there were delivered, out of the thousands of Israel, a thousand of every tribe, twelve thousand armed for war.	וַיִּמְסְרוּ מֵאֲלֹפֵי יִשְׂרָאֵל אֵלֶּף לַמַּטֵּה שְׁנַיִם־עָשָׂר אֵלֶּף חֲלוּצֵי צָבָא:	5
6	And Moses sent them, a thousand of every tribe, to the war, them and Phinehas the son of Eleazar the priest, to the war, with the holy vessels and the trumpets for the alarm in his hand.	וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה אֵלֶּף לַמַּטֵּה לְצָבָא אֹתָם וְאֶת־פִּינְחָס בֶּן־אֱלִעֶזֶר הַכֹּהֵן לְצָבָא וְכָל־הַקֳּדָשׁ וַחֲצֻצְרוֹת הַתְּרוּעָה בְיָדוֹ:	6

(2) מאת המדינים. ולא מאת המואבים שהמואבים נכנסו לדבר מחמת יראה שהיו יראים מהם שיהיו שוללים אותם שלא נאמר אלא (דברים ב, ט) אל תתגר בם מלחמה. אבל מדינים נחשבו על ריב לא להם. דבר אחר מפני צ' פרידות טויות שיש לי להוויא מהם רות המואבית ונעמה העמונית (צ"ק לח, ב):

(3) וידבר משה וגו'. אף על פי ששמע שמיחתו תלויה בדבר עשה צמחה ולא איחר (ספרי קנו): החלצו. כתרומו לשון חלוצי צבא מוויינים: אנשים. נדיקים וכן (שמות יז, ט) בחר לנו אנשים וכן (דברים א, טו) אנשים חכמים וידועים (תנחומא מטות ג): נקמת ד'. שהעומד כנגד ישראל כאלו עומד כנגד הקב"ה (שם):

(4) לכול משות ישראל. לרבות שצט לוי (ספרי שם):

(5) וימסרו. להודיעך שצחן של רועי ישראל כמה הם חציבים על ישראל עד שלא שמעו צמיתתו מה הוא אומר (שמות יז, ד) עוד מעט וסקלוני ומשמעו שמיחת משה תלויה צמקת מדין לא ראו ללכת עד שנמסרו על כרחן (ספרי שם):

(6) אותם ואת פינחס. מגיד שהיה פינחס שקול כנגד כולם. ומפני מה הלך פינחס ולא הלך אלעזר אמר הקב"ה מי שהתחיל צמזה שהרג כוץ בת נור יגמור (תנחומא שם). דבר אחר שהלך לנקום נקמת יוסף אזי אמו שנאמר (בראשית לו, לו) והמדנים מכרו אותו (ספרי שם) ומנין שהיה אמו של פנחס משל יוסף שנאמר (שמות ו, כה) מצנות פוטיאל מזרע יתרו שפיטם עגלים לעבודת אלילים ומזרע יוסף שפטם צינרו. דבר אחר שהיה משוח מלחמה (סוטה מג, א): וכלי הקדש. זה הארון והל"ץ

- 7 And they warred against Midian, as the LORD commanded Moses; and they slew every male. 7
וַיִּצְבְּאוּ עַל-מִדְיָן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה וַיַּהַרְגוּ כָּל-זָכָר:
- 8 And they slew the kings of Midian with the rest of their slain: Evi, and Rekem, and Zur, and Hur, and Reba, the five kings of Midian; Balaam also the son of Beor they slew with the sword. 8
וְאֶת-מְלָכֵי מִדְיָן הָרְגוּ עַל-חֲלָלֵיהֶם אֶת-אֹנִי וְאֶת-רֶקֶם וְאֶת-צֹר וְאֶת-חֹר וְאֶת-רֵבֶעַ חֲמִשָּׁת מְלָכֵי מִדְיָן וְאֵת בִּלְעָם בֶּן-בְּעֹר הָרְגוּ בַחֶרֶב:
- 9 And the children of Israel took captive the women of Midian and their little ones; and all their cattle, and all their flocks, and all their goods, they took for a prey. 9
וַיִּשְׁבּוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-נָשֵׁי מִדְיָן וְאֶת-טַפָּם וְאֵת כָּל-בְּהֶמְתָּם וְאֶת-כָּל-מִקְנֵתָם וְאֶת-כָּל-חֵילָם בְּזָזוּ:
- 10 And all their cities in the places wherein they dwelt, and all their encampments, they burnt with fire. 10
וְאֵת כָּל-עָרֵיהֶם בְּמוֹשְׁבֹתָם וְאֵת כָּל-טִירֹתָם שָׂרְפוּ בָאֵשׁ:
- 11 And they took all the spoil, and all the prey, both of man and of beast. 11
וַיִּקְחוּ אֶת-כָּל-הַשָּׁלָל וְאֵת כָּל-הַמָּלְקוֹת בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה:

שהיה כללם עמהם ומפריח מלכי מדין ככשפים והוא עצמו פורח עמהם הראה להם את הניץ שהשם חקוק בו והם נופלים לכן נאמר על חלליהם במלכי מדין שנופלים על החללים מן האויר וכן כללם כתיב (בספר יהושע יג, כב) אל חלליהם (תנחומא ד): בידו. דרשותיו וכן (במדבר כא, כ) ויקח את כל ארצו מידו (ספרי קנו):

(8) חמשת מלכי מדין. וכי איני רואה שחמשה מנה הכתוב למה הוזקק לומר חמשת אלא ללמדך ששור כולם בענה והשוו כולם כפזרענות. כלם הלך שם ליטול שכר עשרים וארבעה אלף שהפיל מישראל בעצמו ויצא ממדין לקראת ישראל ומשיאן ענה רעה אמר להם אם כשהייתם ששים רבוא לא יכולתם להם. ועכשיו צ"צ אלף אחס צאים להלם. נתנו לו שכר משלם ולא קפחוהו (ס): בחרב. הוא בא על ישראל והחליף אומנתו באומנותם שאין נושעים אלא צפיהם על ידי תפלה ובקשה. וצא הוא ותפש אומנותם לקללם צפיו אף הם באו עליו והחליפו אומנותם באומנות האומות שצאין בחרב שנאמר (בראשית כז, מ) ועל חרבך תחיה:

(10) טירתם. מקום פלטרין שלהם (ספרי שם) שהוא לשון מושב כומרים יודעי חוקיהם. דבר אחר לשון מושב שריהם כמו שמחורגם (ש"א ו, ח) סרני פלשתיים טורני פלשתאי:

(11) ויקחו את כל השלל וגו'. מגיד שהיו כשרים ודיקים ולא נחשדו על הגזל לשלוח יד בצוה שלא דרשות שנאמר את כל השלל וגו' ועליהם מפורש בקבלה (ש"א ו, ו) שניך כעדר החללים וגו'. אף אנשי המלחמה שניך כולם דייקים (ספרי שם): שלל. הן מטלטלין של מלבוש ותכשיטין: בז. הוא ציז מטלטלין שאינם תכשיטין: מלקוח. אדם ובהמה. ובמקום שכתוב שני אלל מלקוח שני באדם ומלקוח ובהמה:

12	And they brought the captives, and the prey, and the spoil, unto Moses, and unto Eleazar the priest, and unto the congregation of the children of Israel, unto the camp, unto the plains of Moab, which are by the Jordan at Jericho.	וַיָּבִאוּ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-עֲלֵעֶזֶר הַכֹּהֵן וְאֶל-עֵדֹת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַשְּׁבִי וְאֶת-הַמָּלְקוֹחַ וְאֶת-הַשְּׁלָל אֶל-הַמַּחֲנֶה אֶל-עֶרְבַת מוֹאָב אֲשֶׁר עַל-יַרְדֵּן יֵרֵחוֹ: (ס)	12
13	And Moses, and Eleazar the priest, and all the princes of the congregation, went forth to meet them without the camp.	וַיֵּצְאוּ מֹשֶׁה וְעֲלֵעֶזֶר הַכֹּהֵן וְכָל-נְשִׂאֵי הָעֵדָה לִקְרֹאתָם אֶל-מַחֲוֶיז לַמַּחֲנֶה:	שלישי (שני)
14	And Moses was wroth with the officers of the host, the captains of thousands and the captains of hundreds, who came from the service of the war.	וַיִּקְצֹף מֹשֶׁה עַל פְּקוּדֵי הַחֵיִל שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת הַבָּאִים מִצִּבְיָא הַמִּלְחָמָה:	14
15	And Moses said unto them: 'Have ye saved all the women alive?	וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה הֲחַיִּיתֶם כָּל-נָקֵבָה:	15
16	Behold, these caused the children of Israel, through the counsel of Balaam, to revolt so as to break faith with the LORD in the matter of Peor, and so the plague was among the congregation of the LORD.	הֲנֵן הִנֵּה הָיוּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדַבָּר בִּלְעָם לְמִסְר־מַעַל בִּיתְהוָה עַל-דְּבַר-פְּעֹזֹר וְתָהִי הַמִּגֶּפֶה בְּעֵדֹת יְהוָה:	16
17	Now therefore kill every male among the little ones, and kill every woman that hath known man by lying with him.	וַעֲתָה הֲרֹגוּ כָל-זָכָר בֶּטָף וְכָל-אִשָּׁה יָדַעַת אִישׁ לְמִשְׁכַּב זָכָר הֲרֹגוּ:	17
18	But all the women children, that have not known man by lying with him, keep alive for yourselves.	וְכָל הַטָּף בְּנָשִׁים אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ מִשְׁכַּב זָכָר תְּחִיּוּ לָכֶם:	18

(13) ויצאו משה ואלעזר הכהן. לפי שראו את נערי ישראל יואכים לחטוף מן הצוה (שס):
(14) ויקצף משה על פקודי החיל. ממונים על החיל ללמדך שכל סרחון הדור תלוי בגדולים שיש כח בידם למחות (שס):

(16) הן הנח. מגיד שהיו מכירין אותן. זו היא שנכשל פלוני זה (ספרי וטא): בדבר בלעם. אמר להם אפילו אתם מכניסים כל המונות (ס"א האומות) שזעולס אין אתם יכולים להם שמא מרובים אתם מן המזרים שהיו שם מאות רכב צחור צואו ואשיאכם ענה. אלהיהם של אלו שונא ומה הוא וכו' כדאיתא בחלק (סנהדרין קו, א) ובספרי (שס):
(17) וכל אשה יודעת איש. ראויה להזעל אף על פי שלא נזעלה ולפני הנץ העבירות והראויה להזעל פניה מוריקות (יצמות ס, ג): הרגו. למה חזר ואמר להפסיק הענין דצרי רבי ישמעאל שאם אני קורא הרגו כל זכר בטף וכל אשה יודעת איש וכל הטף בנשים וגו' איני יודע אם להרוג (וכל אשה יודעת) עם הזכרים או להחיות עם הטף לכך נאמר הרגו (ספרי קנו):

<p>19 And encamp ye without the camp seven days; whosoever hath killed any person, and whosoever hath touched any slain, purify yourselves on the third day and on the seventh day, ye and your captives.</p>	<p>וְאַתֶּן שְׂרוּ מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא שְׁבַע יוֹמִין כָּל דְּקִטְל נַפְשָׁא וְכָל דְּקָרַב בְּקִטְלָא תְּדוּן עֲלוּהֵי בְיוֹמָא תְּלִיתָא וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָא אֲתוּן וְשְׁבִיכוּן:</p>	<p>19 וְאַתֶּם חֲנוּ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שִׁבְעַת יָמִים כָּל הַיּוֹגֵג נֶפֶשׁ וְכָל נֹגַע בְּחָלָל תִּתְחַטְּאוּ בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבְיוֹם הַשְּׁבִיעִי אַתֶּם וְשִׁבְיֵיכֶם:</p>
<p>20 And as to every garment, and all that is made of skin, and all work of goats' hair, and all things made of wood, ye shall purify.'</p>	<p>וְכָל בְּגָד וְכָל כְּלִי-עוֹר וְכָל- מַעֲשֵׂה עֵצִים וְכָל-כְּלִי-עֵץ תִּתְחַטְּאוּ: (ס)</p>	<p>20 וְכָל-בְּגָד וְכָל-כְּלִי-עוֹר וְכָל- מַעֲשֵׂה עֵצִים וְכָל-כְּלִי-עֵץ תִּתְחַטְּאוּ: (ס)</p>
<p>21 And Eleazar the priest said unto the men of war that went to the battle: 'This is the statute of the law which the LORD hath commanded Moses:</p>	<p>וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶל-אֲנָשֵׁי הַצֵּבָא הַבָּאִים לְמִלְחָמָה זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה:</p>	<p>21 וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶל-אֲנָשֵׁי הַצֵּבָא הַבָּאִים לְמִלְחָמָה זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה:</p>
<p>22 Howbeit the gold, and the silver, the brass, the iron, the tin, and the lead,</p>	<p>בָּרָם יֵת דְּהָבָא וְיֵת כֶּסֶף יֵת נְחָשָׁא יֵת בְּרִזְלָא יֵת עֲבָצָא וְיֵת אַבְרָא:</p>	<p>22 אֵךְ אֶת-הַזָּהָב וְאֶת-הַכֶּסֶף אֶת-הַנְּחֹשֶׁת אֶת-הַבְּרִזְלִי אֶת- הַבְּדִיל וְאֶת-הָעֶפְרָת:</p>
<p>23 every thing that may abide the fire, ye shall make to go through the fire, and it shall be clean; nevertheless it shall be purified with the water of sprinkling; and all that abideth not the fire ye shall make to go through the water.</p>	<p>כָּל מִדְּעָם דְּמִתְעַל בְּנוֹרָא תַּעֲבְרוּנִיהּ בְּנוֹרָא וְיִדְכִי בָרָם בְּמִי אֲדִיּוּתָא יִתְדִי וְכָל דְּלֹא מִתְעַל בְּנוֹרָא תַּעֲבְרוּנִיהּ בְּמִיָּא:</p>	<p>23 כָּל-דְּבָר אֲשֶׁר-יָבֵא בָאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בָאֵשׁ וְיִטְהַר אֵךְ בְּמִי נְדָה יִתְחַטַּא וְכָל אֲשֶׁר לֹא-יָבֵא בָאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בַּמִּיָּם:</p>

(19) מחוץ למחנה. שלא יכנסו לעזרה: כל הורג נפש. רצי מאיר אומר זהורג בדבר המקבל טומאה הכתוב מדבר ולמדך הכתוב שהכלי מטמא אדם בחצורי המת כאלו נוגע במת עצמו או יכול אפילו זרק בו חץ והרגו תלמוד לומר וכל הנוגע בחלל מקיש הורג לנוגע מה נוגע על ידי חצוריו אף הורג על ידי חצוריו (ספרי חקת קכו): תחטאו. צמי נדה כדין שאר טמאי מתים שאף לדברי האומרים (יצמות ס, ב. סא, א) קצרי עוזדי גילולים אינן מטמאין צאהל שנאמר (יחזקאל לד, לא) ואתן לאני לאן מרעיתי אדם אתם אדם קרויין אדם ואין עוזדי גילולים קרויין אדם. מודה הוא שהעוזדי גילולים מטמאין צמגע וצמגע שלא נאמר אדם אלא אצל טומאת אהלים שנאמר (צמדבר יט, יד) אדם כי ימות צאהל: אתם ושביכם. לא שהנכרים מקבלין טומאה וצריכין הזאה אלא מה אדם צני צרית אף שצרכם כשיצאו לצרית וטמאו צריכין הזאה (ספרי קנו): (20) וכל מעשה עזים. להציא כלי הקרנים והטלפים והעצמות (ת"כ. חולין כה, ז): (21) ויאמר אלעזר הכהן וגו'. לפי שצא משה לכלל כעס צא לכלל טעות שנתעלמו ממנו הלכות גיעולי נכרים וכן אתה מואל צשמיני למלואים שנאמר (ויקרא י, יז) ויקצוף (משה) על אלעזר ועל איתמר צא לכלל כעס צא לכלל טעות וכן (צמדבר כ, יא) צשמעו נא המורים ויך את הסלע על ידי הכעס טעה (ספרי טס): אשר צוה ד' וגו'. תלה ההוראה צרצו (טס): (22) אך את הזהב וגו'. אף על פי שלא הזהיר לכס משה אלא על הלכות טומאה עוד יש להזהיר לכס על הלכות גיעול. ואף לשון מיעוט כלומר ממועטין אתם מלהשתמש בכלים אפילו לאחר טהרתן מטומאת המת עד שיטהרו מזליעת איסור נבלות. ורבותינו אמרו (יל"ש תשפ"ה) אף את הזהב לומר שצריך להעביר חלודה שלו קודם שיגיעלנו וזהו לשון אף שלא יהא שם חלודה אף המתכת יהיה כמות שהוא: (23) כל דבר אשר יבא באש. כדרך ששמישו הגעלתו מה ששמישו על ידי חמין יגיעלנו צחמין ומה ששמישו על ידי כגון השפוד והאסכלה ילצנו צאור (ע"ז עה, ז): אך במי נדה יתחטא. לפי

24	And ye shall wash your clothes on the seventh day, and ye shall be clean, and afterward ye may come into the camp.	וְכַבְּסֶתֶם בְּגֵדֵיכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְטַהַרְתֶּם וְאַחֵר תָּבֹאוּ אֶל־הַמַּחֲנֶה: (ס)	וְתַחֲוִירוֹן לְבוּשֵׁיכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְטַהַרְתֶּם וְאַחֵר תָּבֹאוּ אֶל־הַמַּחֲנֶה: (ס)
25	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמִימַר:
26	'Take the sum of the prey that was taken, both of man and of beast, thou, and Eleazar the priest, and the heads of the fathers' houses of the congregation;	שָׂא אֶת רֹאשׁ מִלְקוֹחַ הַשָּׂבִי בָאָדָם וּבְבִהֵמָה אֹתָהּ וְאַלְעֹזֶר הַכֹּהֵן וְרָאשֵׁי אֲבוֹת הָעֵדָה:	קְבִיל יֵת חֹשֶׁבֶן דְּבַרְתָּ שָׂבִי בָאָדָם וּבְבִהֵמָה אֹתָהּ וְאַלְעֹזֶר כֹּהֵנָא וְרִישֵׁי אֲבֹתָת כְּנֻשָּׁתָא:
27	and divide the prey into two parts: between the men skilled in war, that went out to battle, and all the congregation;	וְחִצִּיתָ אֶת־הַמִּלְקוֹחַ בֵּין תַּפְשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַיִּצְאָיִם לְצָבָא וּבֵין כָּל־הָעֵדָה:	וְתַפְלִיג יֵת דְּבַרְתָּא בֵּין גֻּבְרֵי מְגִיחֵי קְרָבָא דְנִפְקוּ לְחִילָא וּבֵין כָּל כְּנֻשָּׁתָא:
28	and levy a tribute unto the LORD of the men of war that went out to battle: one soul of five hundred, both of the persons, and of the beeves, and of the asses, and of the flocks;	וְהִרְמֵת מִכֶּסֶּס לַיהוָה מֵאֵת אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַיִּצְאָיִם לְצָבָא אֶתְד נֶפֶשׁ מִחֲמֵשׁ הַמָּאוֹת מִן־הָאָדָם וּמִן־הַבָּקָר וּמִן־הַחֲמֹרִים וּמִן־הַצֹּאן:	וְתַפְרִישׁ נְסִיכָא קֳדָם יְיָ מִן גֻּבְרֵי מְגִיחֵי קְרָבָא דְנִפְקוּ לְחִילָא חֲדָא נֶפֶשָׁא מִחֲמִישׁ מָאָה מִן אַנְשָׁא וּמִן תּוֹרֵי וּמִן חֲמֹרֵי וּמִן עֲנָא:
29	take it of their half, and give it unto Eleazar the priest, as a portion set apart for the LORD.	מִמִּחֲצִיתָם תִּקְחוּ וְנָתַתָּה לְאַלְעֹזֶר הַכֹּהֵן תְּרוּמַת יְהוָה:	מִמְּלִגְוִיתָהוֹן תִּסְבוּן וְתַתְּנוּן לְאַלְעֹזֶר כֹּהֵנָא אֲפֻרְשׁוּתָא קֳדָם יְיָ:
30	And of the children of Israel's half, thou shalt take one drawn out of every fifty, of the persons, of the beeves, of the asses, and of the flocks, even of all the cattle, and give them unto the Levites, that keep the charge of the tabernacle of the LORD.	וּמִמִּחֲצִית בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל תִּקְחוּ אֶחָדוֹ אֶחָד מִן־הַחֲמִשִּׁים מִן־הָאָדָם מִן־הַבָּקָר מִן־הַחֲמֹרִים וּמִן־הַצֹּאן מִכָּל־הַבִּהֵמָה וְנָתַתָּה אֹתָם לְלוֹוִים שְׁמֹרֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכַּן יְהוָה:	וּמִמְּלִגְוִיתָהוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּסְבּ חֲדָ דִּיתְחָד מִן חֲמִשִּׁין מִן אַנְשָׁא מִן תּוֹרֵי מִן חֲמֹרֵי וּמִן עֲנָא מִכָּל בְּעִירָא וְתַתְּנוּן יְתָהוֹן לְלוֹוִיֵּי נְטָרֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכָּנָא דִּי:
31	And Moses and Eleazar the priest did as the LORD commanded Moses.	וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאַלְעֹזֶר הַכֹּהֵן כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:	וַעֲבַד מֹשֶׁה וְאַלְעֹזֶר כֹּהֵנָא כְּמָא דְפִקִּיד יְיָ יְתָ מֹשֶׁה:

פשוטו חטוי זה לטהרו מטומאת מת אמר להם צריכין הכלים גיעול לטהרם מן האיסור וחטוי לטהרן מן הטומאה. ורבותינו דרשו (שס) מכאן שאף להכשירן מן האיסור הטעין טבילה לכלי מתכות ומי נדה הכתובים כאן דרשו מים הראויים לטבול צהם נדה. וכמה הם מ' סאה: וכל אשר לא יבא באש. כל דבר שאין תשמישו על ידי האור כגון כוסות וכלויות שמשמשין צונן ולא צלעו איסור: העבירו במים. מטבילו ודיו ודוקא כלי מתכות (שס):

(24) אל המחנה. למחנה שכניה שאין טמא מת טעון שילוח ממחנה לויה וממחנה ישראל (פסחים סו, ב):

(26) שא את ראש. קח את הששון:

(27) וחצית את המלקוח בין תפשי המלחמה וגו'. חציו לחלו וחציו לחלו:

32	Now the prey, over and above the booty which the men of war took, was six hundred thousand and seventy thousand and five thousand sheep,	וַיְהִי הַמִּלְקוֹחַ יְתֵר הַבָּזוּ אֲשֶׁר בָּזְזוּ עִם הַצָּבָא צֹאן שְׁש־מֵאוֹת אֶלֶף וְשִׁבְעִים וְחֲמִשָּׁת אֲלָפִים:	וְהָיָה דְּבִרְתָּא שְׂאָר בָּזָא דְּבִזּוּ עִמָּא דְּנִפְקוּ לְחִילָא עֲנָא שִׁית מֵאָה וְשִׁבְעִין וְחֲמִשָּׁא אֲלָפִין:
33	and threescore and twelve thousand beeves,	וּבִקָּר שְׁנַיִם וְשִׁבְעִים אֶלֶף:	וְתוֹרֵי שִׁבְעִין וְתָרִין אֲלָפִין:
34	and threescore and one thousand asses,	וְחֲמֹרִים אֶחָד וְשָׁשִׁים אֶלֶף:	וְחֲמֹרֵי שְׁתֵּין וְחָד אֲלָפִין:
35	and thirty and two thousand persons in all, of the women that had not known man by lying with him.	וּנְפֹשׁ אָדָם מִן־הַנָּשִׁים אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ מִשְׁכָּב זָכָר כָּל־נֶפֶשׁ שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף:	וּנְפֹשָׁא דְּאִנְשָׁא מִן נְשִׂיא דְּלֹא יָדְעָא מִשְׁכָּבֵי דְּכוּרָא כָּל נְפֹשָׁתָא תְּלָתִין וְתָרִין אֲלָפִין:
36	And the half, which was the portion of them that went out to war, was in number three hundred thousand and thirty thousand and seven thousand and five hundred sheep.	וַתְּהִי הַמִּחְצָה חֲלֶק הַיָּצְאִים בַּצָּבָא מִסֵּפֶר הַצֹּאן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וְשִׁבְעֵת אֲלָפִים וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת:	וְהָיָה פְּלִגּוּתָא חוּלְק גּוֹבֵרִיא דְּנִפְקוּ לְחִילָא מִנֵּן עֲנָא תְּלָת מֵאָה וְתְּלָתִין וְשִׁבְעָא אֲלָפִין וְחֲמִישׁ מֵאָה:
37	And the LORD's tribute of the sheep was six hundred and threescore and fifteen.	וַיְהִי הַמָּכֶס לַיהוָה מִן־הַצֹּאן שֵׁשׁ מֵאוֹת חֲמֵשׁ וְשִׁבְעִים:	וְהָיָה נְסִיבָא קָדָם יְיָ מִן עֲנָא שִׁית מֵאָה וְשִׁבְעִין וְחֲמִישׁ:
38	And the beeves were thirty and six thousand, of which the LORD's tribute was threescore and twelve.	וּבִקָּר שְׁשָׁה וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וּמִכְסֵם לַיהוָה שְׁנַיִם וְשִׁבְעִים:	וְתוֹרֵי תְּלָתִין וְשִׁשָּׁא אֲלָפִין וּנְסִיבָהוּן קָדָם יְיָ שִׁבְעִין וְתָרִין:
39	And the asses were thirty thousand and five hundred, of which the LORD's tribute was threescore and one.	וְחֲמֹרִים שְׁלֹשִׁים אֶלֶף וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת וּמִכְסֵם לַיהוָה אֶחָד וְשָׁשִׁים:	וְחֲמֹרֵי תְּלָתִין אֲלָפִין וְחֲמִישׁ מֵאָה וּנְסִיבָהוּן קָדָם יְיָ שְׁתֵּין וְחָד:
40	And the persons were sixteen thousand, of whom the LORD's tribute was thirty and two persons.	וּנְפֹשׁ אָדָם שְׁשָׁה עָשָׂר אֶלֶף וּמִכְסֵם לַיהוָה שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים נֶפֶשׁ:	וּנְפֹשָׁא דְּאִנְשָׁא שְׁתַּת עָשָׂר אֲלָפִין וּנְסִיבָהוּן קָדָם יְיָ תְּלָתִין וְתָרִין נֶפֶשׁ:
41	And Moses gave the tribute, which was set apart for the LORD, unto Eleazar the priest, as the LORD commanded Moses.	וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־מִכְסֵּי תְּרוּמַת יְהוָה לְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:	וַיִּהְיֶה מֹשֶׁה יָת נְסִיב אֶפְרָשׁוּתָא קָדָם יְיָ לְאַלְעָזָר כַּהֲנָא כַּמָּא דְּפָשִׁיד יְיָ יָת מֹשֶׁה:

(32) ויהי המלקוח יתר הבז. לפי שלא נזטוו להריס מכס מן המטלטלין אלא מן המלקוח כתב את הלשון הזה ויהי המלקוח שצא לכלל חלוקה ולכלל מכס שהיה עודף על צו המטלטלין אשר בזזו עם הצבא איש לו ולא צא לכלל חלוקה מספר הצאן וגו':

42	And of the children of Israel's half, which Moses divided off from the men that warred—	וממחצית בני ישראל אשר חצה משה מן המלחמה הנזכרים:	חמישי
43	now the congregation's half was three hundred thousand and thirty thousand and seven thousand and five hundred sheep,	ותהי מחצת העדה מן הצאן שלש מאות אלף ושלשים אלף שבעת אלפים וחמש מאות:	43
44	and thirty and six thousand beeves,	ובקר ששה ושלשים אלף:	44
45	and thirty thousand and five hundred asses,	וחמרים שלשים אלף וחמש מאות:	45
46	and sixteen thousand persons—	ונפש אדם ששה עשר אלף:	46
47	even of the children of Israel's half, Moses took one drawn out of every fifty, both of man and of beast, and gave them unto the Levites, that kept the charge of the tabernacle of the LORD; as the LORD commanded Moses.	ויקח משה ממחצת בני ישראל את האחד אחד מן החמשים מן האדם ומן בהמה ויתן אתם ללויים שמרי משמרת משכן יהוה כאשר צוה יהוה את משה:	47
48	And the officers that were over the thousands of the host, the captains of thousands, and the captains of hundreds, came near unto Moses;	ויקרב אל משה הפקדים אשר לאלפי הצבא שרי האלפים ושרי המאות:	48
49	and they said unto Moses: 'Thy servants have taken the sum of the men of war that are under our charge, and there lacketh not one man of us.	ויאמרו אל משה עבדיך נשאו את ראש אנשי המלחמה אשר בידינו ולא נפקד ממנו איש:	49
50	And we have brought the LORD's offering, what every man hath gotten, of jewels of gold, armlets, and bracelets, signet-rings, ear-rings, and girdles, to make atonement for our souls before the LORD.'	ונקרב את קרבן יהוה איש אשר מצא כלי זהב אצעתה וצמיד טבעת עגיל וכומז לכפר על נפשתינו לפני יהוה:	50

(42) וממחצית בני ישראל אשר חצה משה. לעדה. והוציאה להם מן האנשים הנזכרים:

(43) ותהי מחצת העדה. כן וכך:

(47) ויקח משה וגו':

(48) הפקודים. הממונים:

(49) ולא נפקד. ולא נחסר ותרגומו ולא שגא חף הוא בלשון חסרון כמו (בראשית לא, לט) אנכי אחטנה תרגומו דהוה שגיא ממניגא וכן (שמואל א כ, יח) כי יפקד מושבך. יחסר מקום מושבך. איש הרגיל ליטב שם וכן (שם כז) ויפקד מקום דוד. נחסר מקומו ואין איש יושב שם:

51	And Moses and Eleazar the priest took the gold of them, even all wrought jewels.	וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר כֹּהֵנָא יֵת דִּהֲבָא מִנְהוֹן כָּל מָאן דִּיעֻבְדָּא:	וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת הַזָּהָב מֵאַתָּם כָּל כְּלֵי מַעֲשֶׂה:	51
52	And all the gold of the gift that they set apart for the LORD, of the captains of thousands, and of the captains of hundreds, was sixteen thousand seven hundred and fifty shekels.—	וַהֲנָה כָּל דִּהֲב אֶפְרָשׁוּתָא דְאַפְרִישׁוּ קָדָם יי שְׁתַּת עֶשֶׂר אֲלָפִין שְׁבַע מֵאָה וְחֲמִשִּׁין סָלְעִין מִן רַבְנֵי אֲלָפֵי וּמִן רַבְנֵי מֵאוֹתָא:	וַיְהִיו כָּל־זָהָב הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר הָרִימוּ לַיהוָה שֵׁשֶׁה עֶשֶׂר אֲלָף שְׁבַע־מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל מֵאֵת שָׂרֵי הָאֲלָפִים וּמֵאֵת שָׂרֵי הַמֵּאוֹת:	52
53	For the men of war had taken booty, every man for himself.—	גִּבּוֹרִין דְּחִילָא בִּזּוּ גִבּוֹר לְנַפְשֵׁיהּ:	אֲנָשִׁי הַצָּבָא בִּזְזוּ אִישׁ לוֹ:	53
54	And Moses and Eleazar the priest took the gold of the captains of thousands and of hundreds, and brought it into the tent of meeting, for a memorial for the children of Israel before the LORD.	וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר כֹּהֵנָא יֵת דִּהֲבָא מִן רַבְנֵי אֲלָפֵי וּמֵאוֹתָא וַאֲחֵיאוּ יֵתִיה לְמִשְׁכַּן זִמְנָא דְּיֻכְרָנָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל קָדָם יי:	וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת־הַזָּהָב מֵאֵת שָׂרֵי הָאֲלָפִים וּמֵאֵת שָׂרֵי הַמֵּאוֹת וַיָּבִיאוּ אֹתוֹ אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וַפְּרוֹן לְבְנֵי־יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי יְהוָה: (פ)	54
XXXII	Now the children of Reuben and the children of Gad had a very great multitude of cattle; and when they saw the land of Jazer, and the land of Gilead, that, behold, the place was a place for cattle,	וּבְעִיר סְגִי הָיָה לְבְנֵי רְאוּבֵן וּלְבְנֵי גָד תַּקְיָה לְחֻדָּא וַחֲזִיו יֵת אֶרֶע יַעֲזָר וַיֵּת אֶרֶע גִּלְעָד וְהָא אַתְרָא אַתְר פֶּשֶׁר לְבֵית בְּעִיר:	וּמִקְנֵהוּ רַב הָיָה לְבְנֵי רְאוּבֵן וּלְבְנֵי־גָד עֲצוּם מְאֹד וַיֵּרְאוּ אֶת־אֶרֶץ יַעֲזָר וְאֶת־אֶרֶץ גִּלְעָד וַהֲנִה הַמָּקוֹם מְקוֹם מִקְנֵה:	ששי (שלישי) כט
2	the children of Gad and the children of Reuben came and spoke unto Moses, and to Eleazar the priest, and unto the princes of the congregation, saying:	וְאֵתוּ בְנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן וַאֲמָרוּ לְמֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר כֹּהֵנָא וּלְרַבְרָבֵי כְּנִשְׁתָּא לְמִימַר:	וַיָּבִיאוּ בְנֵי־גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל־נְשִׂאֵי הָעֵדָה לֵאמֹר:	2
3	'Ataroth, and Dibon, and Jazer, and Nimrah, and Heshbon, and Elealeh, and Sebam, and Nebo, and Beon,	עֲטָרוֹת וְדִיבּוֹן וַיַּעֲזָר וְנִמְרָה וְחֶשְׁבּוֹן וְאֶלְעָלָה וְשִׁבְם וְנָבו וּבְעֵזָן:	עֲטָרוֹת וְדִיבּוֹן וַיַּעֲזָר וְנִמְרָה וְחֶשְׁבּוֹן וְאֶלְעָלָה וְשִׁבְם וְנָבו וּבְעֵזָן:	3
4	the land which the LORD smote before the congregation of Israel, is a land for cattle, and thy servants have cattle.'	אֶרֶעָא דְּמִחָא יי יֵת יִתְבַּהָא קָדָם כְּנִשְׁתָּא דְּיִשְׂרָאֵל אֶרֶע פֶּשֶׁרָא לְבֵית בְּעִיר הִיא וְלַעֲבָדֶיךָ אִית בְּעִיר:	הָאֶרֶץ אֲשֶׁר הִכָּה יְהוָה לִפְנֵי עַדְתִּי יִשְׂרָאֵל אֶרֶץ מִקְנֵה הִוא וְלַעֲבָדֶיךָ מִקְנֵה: (ס)	4

(50) אצטעה. אלו נמידים של רגל: וצמיד. של יד: עגיל. נזמיון: וכמו. דפוס של בית הרחם לכפר על ההרוע
הלג של צנות מדין:
(3) עטרוֹת ודיבּוֹן וגו'. מארץ סיחון ועוג היו:

5 And they said: 'If we have found favour in thy sight, let this land be given unto thy servants for a possession; bring us not over the Jordan.'	וַיֹּאמְרוּ אִם-מִצָּאנוּ חֵן בְּעֵינֶיךָ וַיִּתֵּן אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת לַעֲבָדֶיךָ לְאֻחֻזָּה אֶל-תַּעֲבֹרֵנוּ אֶת-הַיַּרְדֵּן:	5 וַיֹּאמְרוּ אִם-מִצָּאנוּ חֵן בְּעֵינֶיךָ וַיִּתֵּן אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת לַעֲבָדֶיךָ לְאֻחֻזָּה אֶל-תַּעֲבֹרֵנוּ אֶת-הַיַּרְדֵּן:
6 And Moses said unto the children of Gad and to the children of Reuben: 'Shall your brethren go to the war, and shall ye sit here?	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְבְנֵי-גָד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן הָאֲחִיכֶם יֵבֹאוּ לְמַלְחָמָה וְאַתֶּם תֵּשְׁבוּ פֹה:	6 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְבְנֵי-גָד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן הָאֲחִיכֶם יֵבֹאוּ לְמַלְחָמָה וְאַתֶּם תֵּשְׁבוּ פֹה:
7 And wherefore will ye turn away the heart of the children of Israel from going over into the land which the LORD hath given them?	וְלָמָּה (כִּי תִנּוּאוּן) [קִי תִנּוּאוּן] אֶת-לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵעֲבֹר אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-נָתַן לָהֶם יְהוָה:	7 וְלָמָּה (כִּי תִנּוּאוּן) [קִי תִנּוּאוּן] אֶת-לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵעֲבֹר אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-נָתַן לָהֶם יְהוָה:
8 Thus did your fathers, when I sent them from Kadesh-barnea to see the land.	כִּדִּין עָבְדוּ אֶבְרָתְכוֹן כִּד שְׁלַחִית יְתַהוֹן מִרְקַם גִּיאָה לְמַחֲזֵי יַת אֶרֶעָ:	8 כִּה עָשׂוּ אֲבֹתֵיכֶם בְּשַׁלְּחִי אֹתָם מִקֶּדֶשׁ בְּרַנֵּעַ לִרְאוֹת אֶת-הָאָרֶץ:
9 For when they went up unto the valley of Eshcol, and saw the land, they turned away the heart of the children of Israel, that they should not go into the land which the LORD had given them.	וּסְלִיקוּ עַד נַחֲלָא דְאַתְכֶּלָא וַחֲזוּ יַת אֶרֶעָ וְאוֹנִיאוּ יַת לֵבָא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדִיל דְלֹא לְמִיעַל לְאֶרֶעָ דִּיהַב לַהוֹן:	9 וַיַּעֲלוּ עַד-נַחֲל אֶשְׁכּוֹל וַיִּרְאוּ אֶת-הָאָרֶץ וַיִּנְיֵאוּ אֶת-לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבִלְתִּי-בֹא אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-נָתַן לָהֶם יְהוָה:
10 And the LORD's anger was kindled in that day, and He swore, saying:	וַתִּקְרַח רוּחַא דִּי בְּיוֹמָא הַהוּא וַקִּנִּים לְמִימַר:	10 וַיִּחַר-אַף יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּשָּׁבַע לֵאמֹר:
11 Surely none of the men that came up out of Egypt, from twenty years old and upward, shall see the land which I swore unto Abraham, unto Isaac, and unto Jacob; because they have not wholly followed Me;	אִם יַחֲזוּן גּוֹבְרִינָא דְסְלִיקוּ מִמִּצְרַיִם מִבֶּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא יַת אֶרֶעָ דְקִיִּימִית לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב אֲרִי לֹא אֲשַׁלְּמוּ בְּתֵר דְּחִלְתִּי:	11 אִם-יִרְאוּ הָאֲנָשִׁים הָעֲלִים מִמִּצְרַיִם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה אֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב כִּי לֹא-מָלְאוּ אַחֲרַי:
12 save Caleb the son of Jephunneh the Kenizzite, and Joshua the son of Nun; because they have wholly followed the LORD.	אֶלְהִין כָּלֵב בֶּר יִפְנֶה קִנְזִיָּה וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּר נֹון אֲרִי אֲשַׁלְּמוּ בְּתֵר דְּחִלְתָּא דִּי:	12 בְּלִתִּי כָלֵב בֶּן-יִפְנֶה הַקִּנְזִי וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נֹון כִּי מָלְאוּ אַחֲרַי יְהוָה:

(6) האחיכם. לשון תמיסה הוא:

(7) ולמה תניאון. תסירו ותמניעו לצם מעצור שיהיו סבורים שאתם יראים לעצור מפני המלחמה וחוזק הערים והעם:

(8) מקדש ברנע. כך שמה ושני קדש היו:

(12) הקנזי. חורגו של קנז היה וילדה לו אמו של כלב את עתניאל (סוטה יא, ז):

- 13 And the LORD's anger was kindled against Israel, and He made them wander to and fro in the wilderness forty years, until all the generation, that had done evil in the sight of the LORD, was consumed.
- 14 And, behold, ye are risen up in your fathers' stead, a brood of sinful men, to augment yet the fierce anger of the LORD toward Israel.
- 15 For if ye turn away from after Him, He will yet again leave them in the wilderness; and so ye will destroy all this people.'
- 16 And they came near unto him, and said: 'We will build sheepfolds here for our cattle, and cities for our little ones;
- 17 but we ourselves will be ready armed to go before the children of Israel, until we have brought them unto their place; and our little ones shall dwell in the fortified cities because of the inhabitants of the land.
- 18 We will not return unto our houses, until the children of Israel have inherited every man his inheritance.
- 19 For we will not inherit with them on the other side of the Jordan, and forward, because our inheritance is fallen to us on this side of the Jordan eastward.'
- וַיִּחַר-אַף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּנָּעַם בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד-חָתָם כָּל-הַדּוֹר הַעֲשֵׂה הָרָע בְּעֵינֵי יְהוָה:
- וַהֲנִיחַ קִמְתָּם תַּחַת אֲבֹתֵיכֶם תִּרְבּוּת אֲנָשִׁים חַטָּאִים לַסִּפּוֹת עוֹד עַל חֲרוֹן אַף-יְהוָה אֶל-יִשְׂרָאֵל:
- כִּי תִשׁוּבוּן מֵאַחֲרָיו וְיָסַף עוֹד לְהַנִּיחוֹ בַּמִּדְבָּר וְשַׁחַתְתֶּם לְכָל-הָעָם הַזֶּה: (ס)
- וַיִּגָּשׁוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ גִדְרֹת צֹאן נִבְנֶה לְמִקְנֵנוּ פָּה וְעָרִים לְטַפְּנוּ:
- וְאִנְחֲנוּ נֶחֱלֵץ חֲשִׁים לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עַד אֲשֶׁר אִם-הִבִּיאֲנָם אֶל-מְקוֹמָם וְיָשֵׁב טַפְּנוּ בְּעָרֵי הַמִּבְצָר מִפְּנֵי יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ:
- לֹא נָשׁוּב אֶל-בְּתִינוּ עַד הַתְּנַחֲל' בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלָתוֹ:
- כִּי לֹא נִנְחַל אִתָּם מֵעַבְר לַיַּרְדֵּן וְהַלָּאָה כִּי בָאָה נִחֲלָתֵנוּ אֵלֵינוּ מֵעַבְר הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה: (פ)
- וַתִּקֹּף רוּגְזָא דִּי בִּישְׂרָאֵל וְאוֹחֲרֵנוּן בַּמִּדְבָּרָא אַרְבַּעַין שָׁנִין עַד דְּסָף כָּל דָּרָא דְעַבְד דְּבִיש קָדָם יְיָ:
- וְהָא קִמְתוּן בְּתַר אֲבֹתָתְכוֹן תִּלְמִידֵי גוּבְרָא חַיִּיבָא לְאוֹסָפָא עוֹד עַל תִּקּוּף רוּגְזָא דִּי לְיִשְׂרָאֵל:
- אֲרִי תַתּוּבוּן מִבְּתַר דְּחִלְתִּיה וְיֹוֹסִיף עוֹד לְאוֹחֲרוֹתְהוֹן בַּמִּדְבָּרָא וְתַחֲבִלוּן לְכָל עַמָּא הַדִּין:
- וּקְרִיבוּ לְוֹתִיה וַאֲמַרוּ חֲטְרִין דְּעָאן נִבְנֵי לְבַעֲיָרְנָא הָכָא וְקָרוּין לְטַפְלָנָא:
- וְאִנְחָנָא נִזְדַּרְזֵי מִבְּעִין קָדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד דְּנַעֲיִלְנוּן לְאַתְרֵהוֹן וְיִתִּיב טַפְלָנָא בְּקָרוּין כְּרִיכֵן מִן קָדָם יְתִבֵי אֲרַעָא:
- לֹא נָתוּב לְבַתְנָא עַד דְּיִחְסְנוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גִּבְר אַחְסָנְתִּיה:
- אֲרִי לֹא נַחֲסִין עִמָּהוֹן מֵעַבְרָא לַיַּרְדֵּנָא וְלַהֲלָאָה אֲרִי קַבִּילָנָא אַחְסָנְתָנָא לָנָא מֵעַבְרָא לַיַּרְדֵּנָא מִדְּנָחָא:

(13) וינעם. ויטלטלם. מן נע ונד (ס"א וטלטלם ננע ונד):

(14) לספוח. כמו (ישעיה כט, ה) ספו שנה על שנה (ירמיה ז, כא) עולותיכם ספו וגו' לשון חוספת:

(16) נבנה למקננו פה. חסים היו על ממונם יותר מצניהם וצנותיהם שהקדימו מקניהם לטפם. אמר להם לא כן עשו העיקר עיקר והטפל טפל לנו לכם מחלה ערים לטפכם ואחר כך גדרות לנאנכם (תנחומא ז):

(17) ואנחנו נחלץ חשים לפני בני ישראל. צראשי גייסות. מתוך שגבורים היו. שכן נאמר בגד (דברים לג, כ) וטרף זרוע אף קדקד ואף משה חזר ופירש להם צאלה הדברים (שם ג, יח) ואזו אחכם צעת ההיא וגו' חלוצים תעברו לפני אחיכם בני ישראל כל בני חיל. וציריחו כתיב (יהושע ו, יג) והחלוץ הולך לפנייהם זה ראובן וגד שקיימו תנאם: וישב טפנו. צעודנו אלל אחינו: בערי המבצר. שנזנה עכשיו:

20	And Moses said unto them: 'If ye will do this thing: if ye will arm yourselves to go before the LORD to the war,	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם תַּעֲשׂוּן אֶת־הַדְּבָר הַזֶּה אִם־תַּחֲלֹצוּ לִפְנֵי יְהוָה לְמַלְחָמָה:	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם תַּעֲשׂוּן אֶת־הַדְּבָר הַזֶּה אִם־תַּחֲלֹצוּ לִפְנֵי יְהוָה לְמַלְחָמָה:	שביעי (רביעי)
21	and every armed man of you will pass over the Jordan before the LORD, until He hath driven out His enemies from before Him,	וְעֵבֶר לָכֶם כָּל־חַלּוּץ אֶת־הַיַּרְדֵּן לִפְנֵי יְהוָה עַד הוֹרִישׁוּ אֶת־אֹיְבָיו מִפָּנָיו:	וְעֵבֶר לָכֶם כָּל־חַלּוּץ אֶת־הַיַּרְדֵּן לִפְנֵי יְהוָה עַד הוֹרִישׁוּ אֶת־אֹיְבָיו מִפָּנָיו:	21
22	and the land be subdued before the LORD, and ye return afterward; then ye shall be clear before the LORD, and before Israel, and this land shall be unto you for a possession before the LORD.	וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵי יְהוָה וְאַחֵר תֵּשְׁבוּ וְהִייתֶם נְקִיִּם מִיְהוָה וּמִיִּשְׂרָאֵל וְהָיְתָה הָאָרֶץ הַזֹּאת לָכֶם לְאֻחֲזָה לִפְנֵי יְהוָה:	וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵי יְהוָה וְאַחֵר תֵּשְׁבוּ וְהִייתֶם נְקִיִּם מִיְהוָה וּמִיִּשְׂרָאֵל וְהָיְתָה הָאָרֶץ הַזֹּאת לָכֶם לְאֻחֲזָה לִפְנֵי יְהוָה:	22
23	But if ye will not do so, behold, ye have sinned against the LORD; and know ye your sin which will find you.	וְאִם לֹא תַעֲשׂוּן כִּן הִנֵּה חַטָּאתֶם לִיהוָה וְדַעוּ חַטָּאתְכֶם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶתְכֶם:	וְאִם לֹא תַעֲשׂוּן כִּן הִנֵּה חַטָּאתֶם לִיהוָה וְדַעוּ חַטָּאתְכֶם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶתְכֶם:	23
24	Build you cities for your little ones, and folds for your sheep; and do that which hath proceeded out of your mouth.'	בְּנִי לָכֶם עָרִים לְטַפְּכֶם וּגְדֵרֹת לְצִנּוֹתֵיכֶם וְהִצַּא מִפִּיְכֶם תַּעֲשׂוּ:	בְּנִי לָכֶם עָרִים לְטַפְּכֶם וּגְדֵרֹת לְצִנּוֹתֵיכֶם וְהִצַּא מִפִּיְכֶם תַּעֲשׂוּ:	24
25	And the children of Gad and the children of Reuben spoke unto Moses, saying: 'Thy servants will do as my lord commandeth.	וַיֹּאמֶר בְּנֵי־גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר עֲבַדְיָה יַעֲשׂוּ כַּאֲשֶׁר אֲדֹנֵי מִצְוָה:	וַיֹּאמֶר בְּנֵי־גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר עֲבַדְיָה יַעֲשׂוּ כַּאֲשֶׁר אֲדֹנֵי מִצְוָה:	25
26	Our little ones, our wives, our flocks, and all our cattle, shall be there in the cities of Gilead;	טַפֵּנוּ נְשֵׁינוּ מִקְנֵנוּ וְכָל־בְּהֵמָתֵנוּ יִהְיוּ־שָׁם בְּעָרֵי הַגִּלְעָד:	טַפֵּנוּ נְשֵׁינוּ מִקְנֵנוּ וְכָל־בְּהֵמָתֵנוּ יִהְיוּ־שָׁם בְּעָרֵי הַגִּלְעָד:	26
27	but thy servants will pass over, every man that is armed for war, before the LORD to battle, as my lord saith.'	וְעֲבַדְיָה יַעֲבֹרוּ כָל־חַלּוּץ צָבָא לִפְנֵי יְהוָה לְמַלְחָמָה כַּאֲשֶׁר אֲדֹנֵי דָבָר:	וְעֲבַדְיָה יַעֲבֹרוּ כָל־חַלּוּץ צָבָא לִפְנֵי יְהוָה לְמַלְחָמָה כַּאֲשֶׁר אֲדֹנֵי דָבָר:	27

- (19) מעבר לירדן וגו'. צעזר המערבי: כי באה נחלתנו. כזר קצלונו צעזר המזרחי:
 (24) לצנאכם. תיזה 12 מגזרת (תהליס ח, ח) זנה ואלפים כלס. שאין זו אל"ף מפסיק בין נו"ן לזד"י ואל"ף שזא כאן אחר הנו"ן במקום ה"א של זנה הוא. מיסודו של רבי משה הדרשן למדתי כן: והוצא מפיכם תעשו. לגזיה. שקצלתם עליכם לעבור למלחמה עד כזש וחלוק שמה לא צקש מהם אלא ונכזשה ואחר תשובו והם קצלו עליהם עד התנחל הרי הוסיפו להמכזש שזע שחלקו וכן עשו:
 (25) ויאמר בני גד. כולס כאיש אחד:

28	So Moses gave charge concerning them to Eleazar the priest, and to Joshua the son of Nun, and to the heads of the fathers' houses of the tribes of the children of Israel.	וַיִּצַו לָהֶם מֹשֶׁה אֶת אֱלֻעֶזֶר הַכֹּהֵן וְאֶת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן וְאֶת-רָאשֵׁי אֲבוֹת הַמִּטּוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:	28
29	And Moses said unto them: 'If the children of Gad and the children of Reuben will pass with you over the Jordan, every man that is armed to battle, before the LORD, and the land shall be subdued before you, then ye shall give them the land of Gilead for a possession;	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם אִם-יַעֲבִירוּ בְנֵי-גָד וּבְנֵי-רְאוּבֵן אִתְּכֶם אֶת-הַיַּרְדֵּן כָּל-חַלּוּץ לְמַלְחָמָה לִפְנֵי יְהוָה וּנְכַפְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵיכֶם וְנָתַתֶּם לָהֶם אֶת-אֶרֶץ הַגִּלְעָד לְאֶחְזָה:	29
30	but if they will not pass over with you armed, they shall have possessions among you in the land of Canaan.'	וְאִם-לֹא יַעֲבִירוּ חַלּוּצִים אִתְּכֶם וְנֶאֱחָזוּ בְּתוֹכְכֶם בְּאֶרֶץ כְּנָעַן:	30
31	And the children of Gad and the children of Reuben answered, saying: 'As the LORD hath said unto thy servants, so will we do.	וַיַּעֲנוּ בְנֵי-גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לֵאמֹר אֶת אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֵל-עַבְדֶּיךָ כֹּן נַעֲשֶׂה:	31
32	We will pass over armed before the LORD into the land of Canaan, and the possession of our inheritance shall remain with us beyond the Jordan.'	נַחֲנוּ נַעֲבֹר חַלּוּצִים לִפְנֵי יְהוָה אֶרֶץ כְּנָעַן וְאַתָּנוּ אֶחָזֶת נַחֲלָתָנוּ מֵעַבְדֶּךָ לִיְרֵדָנָא:	32
33	And Moses gave unto them, even to the children of Gad, and to the children of Reuben, and unto the half-tribe of Manasseh the son of Joseph, the kingdom of Sihon king of the Amorites, and the kingdom of Og king of Bashan, the land, according to the cities thereof with their borders, even the cities of the land round about.	וַיִּתֵּן לָהֶם מֹשֶׁה לִבְנֵי-גָד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן וּלְחֻצֵּי שִׁבְטֹ מְנַשֶּׁה בֶּן-יוֹסֵף אֶת-מַמְלַכֶּת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֲמֹרִי וְאֶת-מַמְלַכֶּת עֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן הָאָרֶץ לַעֲרִיָּהּ בְּגִבְלֹת עָרֵי הָאָרֶץ סָבִיב:	33
34	And the children of Gad built Dibon, and Ataroth, and Aroer;	וּבְנֵי בְנֵי גָד יָבִינוּ וַיְבִנוּ עָטְרוֹת וַיְבִנוּ עָרֹעֵר:	34
35	and Atroth-shophan, and Jazer, and Jogbehah;	וְאֶת-עֲטָרֹת שׁוֹפָן וְאֶת-יַעְזֵר וַיִּגְבְּהָהּ:	35

(28) ויצו להם. כמו עליהם ועל תנאם מינה אלעזר ויהושע. כמו (שמות יד, יד) ה' ילחם לכם:

(32) ואתנו אחזת נחלתנו. כלומר צידנו וצרותנו מהי אחזת נחלתנו מעבר הזה:

36	and Beth-nimrah, and Beth-haran; fortified cities, and folds for sheep.	וְאֶת־בֵּית נִמְרָה וְאֶת־בֵּית הָרָן עָרֵי מִבְצָר וּגְדֵרֹת צֹאן:	וְיֵת בֵּית נִמְרָה וְיֵת בֵּית הָרָן קָרוֹיִן כְּרִיכֹן וְחִטְרִין דְּעֹאן:
37	And the children of Reuben built Heshbon, and Elealeh, and Kiriathaim;	וּבְנֵי רְאוּבֵן בָּנוּ אֶת־חֶשְׁבֹן וְאֶת־אֶלְעָלָא וְאֶת קְרִיתַיִם:	וּבְנֵי רְאוּבֵן בָּנוּ יֵת חֶשְׁבֹן וְיֵת אֶלְעָלָא וְיֵת קְרִיתַיִם:
38	and Nebo, and Baal-meon—their names being changed—and Sibmah; and gave their names unto the cities which they built.	וְאֶת־נְבוֹ וְאֶת־בְּעֵל מְעֹן וְאֶת־שִׁבְמָה וַיִּקְרְאוּ בְּשֵׁמֹת אֶת־שְׁמוֹת הָעָרִים אֲשֶׁר בָּנוּ:	וְיֵת נְבוֹ וְיֵת בְּעֵל מְעֹן מְקָפִין וְיֵת שִׁבְמָה וַיִּקְרְאוּ בְּשֵׁמָהּ יֵת שְׁמָהּת קָרוֹיָא דְּבָנוּ:
39	And the children of Machir the son of Manasseh went to Gilead, and took it, and dispossessed the Amorites that were therein.	וַיֵּלְכוּ בְנֵי מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה גִלְעָדָה וַיִּלְכְּדָהּ וַיּוֹרֶשׁ אֶת־הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר־בָּהּ:	וַאֲזָלוּ בְנֵי מָכִיר בֶּר מְנַשֶּׁה גִלְעָד וַיִּכְבְּשׁוּהָ וַתִּרְיֵד יֵת אֱמֹרָאָה דְּבָהּ:
40	And Moses gave Gilead unto Machir the son of Manasseh; and he dwelt therein.	וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־גִּלְעָד לְמָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה וַיָּשָׁב בָּהּ:	וַיִּהְיֶה מֹשֶׁה יֵת גִּלְעָד לְמָכִיר בֶּר מְנַשֶּׁה וַיִּתֵּיב בָּהּ:
41	And Jair the son of Manasseh went and took the villages thereof, and called them Havvoth-jair.	וַיֵּאִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה הֶלֶךְ וַיִּלְכֹּד אֶת־חֻותֵיהֶם וַיִּקְרָא אֹתָהֶן חֻות יֵאִיר:	וַיֵּאִיר בֶּר מְנַשֶּׁה אֶזֶל וַיִּכְבֹּשׁ יֵת כְּפָרְנִיָּהוּ וַיִּקְרָא יֵתָהוּן כְּפָרְנִי יֵאִיר:
42	And Nobah went and took Kenath, and the villages thereof, and called it Nobah, after his own name.	וַנְּבַח הֶלֶךְ וַיִּלְכֹּד אֶת־קִנְתָּה וַיִּקְרָא לָהּ נֹבַח בְּשֵׁמוֹ: (פ)	וַנְּבַח אֶזֶל וַיִּכְבֹּשׁ יֵת קִנְתָּה וַיִּתֵּיב כְּפָרְנִיָּהוּ וַיִּקְרָא לָהּ נֹבַח בְּשֵׁמִיהּ:

The Haftara is Jeremiah 1:1 – 2:3 on page 203. This Haftara is always read the first Shabbat after the 17th of Tammuz.

XXXIII	These are the stages of the children of Israel, by which they went forth out of the land of Egypt by their hosts under the hand of Moses and Aaron.	אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֵצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְצִבְאוֹתָם בְּיַד־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:	מַסְעֵי ל
		אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֵצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְצִבְאוֹתָם בְּיַד־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:	

(36) ערי מבצר וגדרות צאן. זה סוף הפסוק מוסב על תחלת הענין ויצנו בני גד את הערים הללו להיות ערי מבצר וגדרות לאן:

(38) ואת נבו ואת בעל מעון מוסבת שם. נבו ובעל מעון שמות עבודת אלילים הם והיו האמוריים קורים עריהם על שם עבודת אלילים שלהם וצני ראובן הסב את שמות לשמות אחרים וזהו מוסבות שם נבו ובעל מעון מוסבות לשם אחר: ואת שבמה. צנו שבמה והיא שצם האמורה למעלה (לעיל ג):

(39) ויורש. כתרומתו ותרין. שתיצת רי"ש משמשת שתי חלוקות לשון ירושה ולשון הורשה שהוא טירוד ותרין:

(41) חותיהם. כפרניהון: ויקרא אתהון חות יאיר. לפי שלא היו לו צנים קראם בשמו לזכרון:

(42) ויקרא לה נבחה. לה אינו מפיך ה"א וראיתי ציסודו של רבי משה הדורשן לפי שלא נתקיים לה שם זה לפיכך הוא רפה. שמשמע מדרכו כמו לא. ותמהני מה ידרוש בשתי תיבות הדומות לה (רות ב, יד) ויאמר לה בעז (זכריה ה, יא) לצנות לה בית: (1) אלה מסעי. למה נכתבו המסעות הללו. להודיע חסדיו של מקום. שאף על פי שגזר עליהם לטלטלם ולהניעם במדבר לא

<p>2 And Moses wrote their goings forth, stage by stage, by the commandment of the LORD; and these are their stages at their goings forth.</p>	<p>וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־מוֹצְאֵיהֶם לְמַסְעֵיהֶם עַל־פִּי יְהוָה וְאֵלֶּה מַסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם:</p> <p>וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה יֵת מַפְקְנֵיהוֹן לְמַטְלֵיהוֹן עַל מִימְרָא דִּי וְאֵלִין מַטְלֵיהוֹן לְמַפְקְנֵיהוֹן:</p>	<p>2</p>
<p>3 And they journeyed from Rameses in the first month, on the fifteenth day of the first month; on the morrow after the passover the children of Israel went out with a high hand in the sight of all the Egyptians,</p>	<p>וַיִּסְעוּ מֵרַעְמֶסֶס בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן מִמַּחֲרַת הַפֶּסַח יֵצְאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּיָד רָמָה לְעֵינֵי כָל־מִצְרָיִם:</p> <p>וַיִּסְעוּ מֵרַעְמֶסֶס בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן מִמַּחֲרַת הַפֶּסַח יֵצְאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּיָד רָמָה לְעֵינֵי כָל־מִצְרָיִם:</p>	<p>3</p>
<p>4 while the Egyptians were burying them that the LORD had smitten among them, even all their first-born; upon their gods also the LORD executed judgments.</p>	<p>וּמִצְרָיִם מִקְבְּרִים אֵת אֲשֶׁר הִכָּה יְהוָה בָּהֶם כָּל־בְּכוֹר וּבְאֱלֹהֵיהֶם עָשָׂה יְהוָה שְׁפָטִים:</p> <p>וּמִצְרָיִם מִקְבְּרִים אֵת אֲשֶׁר הִכָּה יְהוָה בָּהֶם כָּל־בְּכוֹר וּבְאֱלֹהֵיהֶם עָשָׂה יְהוָה שְׁפָטִים:</p>	<p>לוי 4</p>
<p>5 And the children of Israel journeyed from Rameses, and pitched in Succoth.</p>	<p>וַיִּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵרַעְמֶסֶס וַיַּחֲנוּ בְּסֻכּוֹת:</p> <p>וַיִּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵרַעְמֶסֶס וַיַּחֲנוּ בְּסֻכּוֹת:</p>	<p>5</p>
<p>6 And they journeyed from Succoth, and pitched in Etham, which is in the edge of the wilderness.</p>	<p>וַיִּסְעוּ מִסֻּכּוֹת וַיַּחֲנוּ בְּאֶתְחָם אֲשֶׁר בְּקֶצֶה הַמִּדְבָּר:</p> <p>וַיִּסְעוּ מִסֻּכּוֹת וַיַּחֲנוּ בְּאֶתְחָם אֲשֶׁר בְּקֶצֶה הַמִּדְבָּר:</p>	<p>6</p>
<p>7 And they journeyed from Etham, and turned back unto Pihahiroth, which is before Baal-zephon; and they pitched before Migdol.</p>	<p>וַיִּסְעוּ מֵאֶתְחָם וַיָּשֻׁב עַל־פִּי הַחִירֹת אֲשֶׁר עַל־צִפּוֹן וַיַּחֲנוּ לִפְנֵי מִגְדֹּל:</p> <p>וַיִּסְעוּ מֵאֶתְחָם וַיָּשֻׁב עַל־פִּי הַחִירֹת אֲשֶׁר עַל־צִפּוֹן וַיַּחֲנוּ לִפְנֵי מִגְדֹּל:</p>	<p>ישראל 7</p>
<p>8 And they journeyed from Penehahiroth, and passed through the midst of the sea into the wilderness; and they went three days' journey in the wilderness of Etham, and pitched in Marah.</p>	<p>וַיִּסְעוּ מִפְּנֵי הַחִירֹת וַיַּעֲבְרוּ בְּתוֹךְ־הַיָּם הַמִּדְבָּרָה וַיֵּלְכוּ דֶרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בְּמִדְבָּר אֹתָם וַיַּחֲנוּ בְּמַרָּה:</p> <p>וַיִּסְעוּ מִפְּנֵי הַחִירֹת וַיַּעֲבְרוּ בְּתוֹךְ־הַיָּם הַמִּדְבָּרָה וַיֵּלְכוּ דֶרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בְּמִדְבָּר אֹתָם וַיַּחֲנוּ בְּמַרָּה:</p>	<p>8</p>
<p>9 And they journeyed from Marah, and came unto Elim; and in Elim were twelve springs of water, and threescore and ten palm-trees; and they pitched there.</p>	<p>וַיִּסְעוּ מִמַּרָּה וַיָּבֹאוּ אֶל־מֵלֶּחֶם וּבְאֵילִים שְׁתֵּים עָשָׂר עֵינֹת מַיִם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים וַיַּחֲנוּ־שָׁם:</p> <p>וַיִּסְעוּ מִמַּרָּה וַיָּבֹאוּ אֶל־מֵלֶּחֶם וּבְאֵילִים שְׁתֵּים עָשָׂר עֵינֹת מַיִם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים וַיַּחֲנוּ־שָׁם:</p>	<p>9</p>

תאמר שהיו נעים ומטולטלים ממסע למסע כל ארבעים שנה ולא היתה להם מנוחה. שהרי אין כאן אלא ארבעים ושנים מסעות. לא מהם י"ד שכולם היו בשנה ראשונה קודם גזירה. משנסעו מרעמסס עד שצאו לרתמה. שמשם נשתלחו המרגלים שנאמר (במדבר יב, טז) ואחר נסעו העם מחצרות וגו' (שם יג, ז) שלח לך אנשים וגו'. וכאן הוא אומר ויסעו מחצרות ויחנו ברתמה למדת שהוא במדבר פארן ועוד הוצא משם ח' מסעות שהיו לאחר מיתת אהרן מהר ההר עד ערבות מואב בשנת הארבעים נמצא שכל שמנה ושלשים שנה לא נסעו אלא עשרים מסעות. זה מיסודו של רבי משה הדרשן. ורבי תנחומא (מסעי ג. במדבר רבה) דרש צו דרשה אחרת משל למלך שהיה צנו חולה והולכיו למקום רחוק לרפואתו כיון שהיו חוזרין התחיל אצו מונה כל המסעות אמר לו כאן ישננו כאן הוקרנו כאן חששת את ראשך וכו':

(4) ומצרים מקברים. טרודים באצלם:

10	And they journeyed from Elim, and pitched by the Red Sea.	וַיֵּסְעוּ מֵאֵילָם וַיַּחֲנוּ עַל־יַם־סוּף:	וַיָּטְלוּ מֵאֵילָם וַיֵּשְׂרוּ עַל יַמָּא דְסוּף:
11	And they journeyed from the Red Sea, and pitched in the wilderness of Sin.	וַיֵּסְעוּ מִיַּם־סוּף וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר־סִין:	וַיָּטְלוּ מִיַּמָּא דְסוּף וַיֵּשְׂרוּ בְּמִדְבָּרָא דְסִין:
12	And they journeyed from the wilderness of Sin, and pitched in Dophkah.	וַיֵּסְעוּ מִבְּרַחַת־סִין וַיַּחֲנוּ בְּדֹפְקָה:	וַיָּטְלוּ מִבְּרַחַת דְסִין וַיֵּשְׂרוּ בְּדֹפְקָה:
13	And they journeyed from Dophkah, and pitched in Alush.	וַיֵּסְעוּ מִדֹּפְקָה וַיַּחֲנוּ בְּאַלוֹשׁ:	וַיָּטְלוּ מִדֹּפְקָה וַיֵּשְׂרוּ בְּאַלוֹשׁ:
14	And they journeyed from Alush, and pitched in Rephidim, where was no water for the people to drink.	וַיֵּסְעוּ מֵאַלוֹשׁ וַיַּחֲנוּ בְּרִפְדִּים וְלֹא־הָיָה שָׁם מַיִם לָעָם לְשָׁתוֹת:	וַיָּטְלוּ מֵאַלוֹשׁ וַיֵּשְׂרוּ בְּרִפְדִּים וְלֹא הָיָה תַמּוֹן מֵיָא לְעָמָא לְמִשְׁתִּי:
15	And they journeyed from Rephidim, and pitched in the wilderness of Sinai.	וַיֵּסְעוּ מִרִּפְדִּים וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר־סִינַי:	וַיָּטְלוּ מִרִּפְדִּים וַיֵּשְׂרוּ בְּמִדְבָּרָא דְסִינַי:
16	And they journeyed from the wilderness of Sinai, and pitched in Kibroth-hattaavah.	וַיֵּסְעוּ מִבְּרַחַת־הַתַּאֲוָה וַיַּחֲנוּ בְּסִינַי:	וַיָּטְלוּ מִבְּרַחַת דְסִינַי וַיֵּשְׂרוּ בְּקִבְרֵי דְמִשְׁאָלִי:
17	And they journeyed from Kibroth-hattaavah, and pitched in Hazereth.	וַיֵּסְעוּ מִקִּבְרַת־הַתַּאֲוָה וַיַּחֲנוּ בְּחִצְרוֹת:	וַיָּטְלוּ מִקִּבְרֵי דְמִשְׁאָלִי וַיֵּשְׂרוּ בְּחִצְרוֹת:
18	And they journeyed from Hazereth, and pitched in Rithmah.	וַיֵּסְעוּ מִחִצְרוֹת וַיַּחֲנוּ בְּרִתְמָה:	וַיָּטְלוּ מִחִצְרוֹת וַיֵּשְׂרוּ בְּרִתְמָה:
19	And they journeyed from Rithmah, and pitched in Rimmon-perez.	וַיֵּסְעוּ מִרִּתְמָה וַיַּחֲנוּ בְּרִמּוֹן־פֶּרֶץ:	וַיָּטְלוּ מִרִּתְמָה וַיֵּשְׂרוּ בְּרִמּוֹן־פֶּרֶץ:
20	And they journeyed from Rimmon-perez, and pitched in Libnah.	וַיֵּסְעוּ מִרִּמּוֹן־פֶּרֶץ וַיַּחֲנוּ בְּלִבְנָה:	וַיָּטְלוּ מִרִּמּוֹן־פֶּרֶץ וַיֵּשְׂרוּ בְּלִבְנָה:
21	And they journeyed from Libnah, and pitched in Rissah.	וַיֵּסְעוּ מִלִּבְנָה וַיַּחֲנוּ בְּרִסָּה:	וַיָּטְלוּ מִלִּבְנָה וַיֵּשְׂרוּ בְּרִסָּה:
22	And they journeyed from Rissah, and pitched in Kehelah.	וַיֵּסְעוּ מִרִּסָּה וַיַּחֲנוּ בְּקֵהֶלָה:	וַיָּטְלוּ מִרִּסָּה וַיֵּשְׂרוּ בְּקֵהֶלָה:
23	And they journeyed from Kehelah, and pitched in mount Shepher.	וַיֵּסְעוּ מִקֵּהֶלָה וַיַּחֲנוּ בְּהַר־שֹׁפֵר:	וַיָּטְלוּ מִקֵּהֶלָה וַיֵּשְׂרוּ בְּטוֹרָא דְשֹׁפֵר:

(18) ויחנו ברתמה. על שם לשון הרע של מרגלים שנאמר (תהלים קכ, ד) מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה חזי גבור שונוים עס גחלי רתמים:

24	And they journeyed from mount Shepher, and pitched in Haradah.	וַיֵּטְלוּ מִטּוֹרַא דְּשֶׁפֶר וַיִּחַנוּ בְּחָרְדָּה:	וַיֵּסְעוּ מִהַר־שֶׁפֶר וַיִּחַנוּ בְּחָרְדָּה:	24
25	And they journeyed from Haradah, and pitched in Makheloth.	וַיֵּטְלוּ מִחָרְדָּה וַיִּחַנוּ בְּמַקְהֵלוֹת:	וַיֵּסְעוּ מִחָרְדָּה וַיִּחַנוּ בְּמַקְהֵלוֹת:	25
26	And they journeyed from Makheloth, and pitched in Tahath.	וַיֵּטְלוּ מִמַּקְהֵלוֹת וַיִּחַנוּ בְּתַחַת:	וַיֵּסְעוּ מִמַּקְהֵלוֹת וַיִּחַנוּ בְּתַחַת:	26
27	And they journeyed from Tahath, and pitched in Terah.	וַיֵּטְלוּ מִתַּחַת וַיִּחַנוּ בְּתֶרַח:	וַיֵּסְעוּ מִתַּחַת וַיִּחַנוּ בְּתֶרַח:	27
28	And they journeyed from Terah, and pitched in Mithkah.	וַיֵּטְלוּ מִתֶּרַח וַיִּחַנוּ בְּמִתְקָה:	וַיֵּסְעוּ מִתֶּרַח וַיִּחַנוּ בְּמִתְקָה:	28
29	And they journeyed from Mithkah, and pitched in Hashmonah.	וַיֵּטְלוּ מִמִּתְקָה וַיִּחַנוּ בְּחִשְׁמוֹנָה:	וַיֵּסְעוּ מִמִּתְקָה וַיִּחַנוּ בְּחִשְׁמוֹנָה:	29
30	And they journeyed from Hashmonah, and pitched in Moseroth.	וַיֵּטְלוּ מִחִשְׁמוֹנָה וַיִּחַנוּ בְּמוֹסֵרוֹת:	וַיֵּסְעוּ מִחִשְׁמוֹנָה וַיִּחַנוּ בְּמוֹסֵרוֹת:	30
31	And they journeyed from Moseroth, and pitched in Bene-jaakan.	וַיֵּטְלוּ מִמוֹסֵרוֹת וַיִּחַנוּ בְּבְנֵי יַעֲקֹן:	וַיֵּסְעוּ מִמוֹסֵרוֹת וַיִּחַנוּ בְּבְנֵי יַעֲקֹן:	31
32	And they journeyed from Bene-jaakan, and pitched in Hor-haggidgad.	וַיֵּטְלוּ מִבְּנֵי יַעֲקֹן וַיִּחַנוּ בְּחוֹר הַחֲגִידְגָּד:	וַיֵּסְעוּ מִבְּנֵי יַעֲקֹן וַיִּחַנוּ בְּחוֹר הַחֲגִידְגָּד:	32
33	And they journeyed from Hor-haggidgad, and pitched in Jotbah.	וַיֵּטְלוּ מִחוֹר הַחֲגִידְגָּד וַיִּחַנוּ בְּיֹטְבָּתָה:	וַיֵּסְעוּ מִחוֹר הַחֲגִידְגָּד וַיִּחַנוּ בְּיֹטְבָּתָה:	33
34	And they journeyed from Jotbah, and pitched in Abronah.	וַיֵּטְלוּ מִיֹּטְבָּתָה וַיִּחַנוּ בְּעִבְרוֹנָה:	וַיֵּסְעוּ מִיֹּטְבָּתָה וַיִּחַנוּ בְּעִבְרוֹנָה:	34
35	And they journeyed from Abronah, and pitched in Ezion-geber.	וַיֵּטְלוּ מִעִבְרוֹנָה וַיִּחַנוּ בְּעִזִּיֹּן גִּבְר:	וַיֵּסְעוּ מִעִבְרוֹנָה וַיִּחַנוּ בְּעִזִּיֹּן גִּבְר:	35
36	And they journeyed from Ezion-geber, and pitched in the wilderness of Zin—the same is Kadesh.	וַיֵּטְלוּ מִעִזִּיֹּן גִּבְר וַיִּחַנוּ בְּמִדְבָּרָא דְּזִין הִיא רִקְם:	וַיֵּסְעוּ מִעִזִּיֹּן גִּבְר וַיִּחַנוּ בְּמִדְבָּר־צִן הִוא קֹדֶשׁ:	36
37	And they journeyed from Kadesh, and pitched in mount Hor, in the edge of the land of Edom.—	וַיֵּטְלוּ מִרִּקְם וַיִּחַנוּ בְּהוֹר טוֹרָא בְּסִיפֵי אֶרֶץ אֱדוֹם:	וַיֵּסְעוּ מִקֹּדֶשׁ וַיִּחַנוּ בְּהוֹר הַהוּא בְּקֶצֶה אֶרֶץ אֱדוֹם:	37

38	And Aaron the priest went up into mount Hor at the commandment of the LORD, and died there, in the fortieth year after the children of Israel were come out of the land of Egypt, in the fifth month, on the first day of the month.	וַיַּעַל אֶהֱרֹן חֹר־הַהָר אֲל־הָהָר וְכִלִּיק אֶהֱרֹן כִּהְנֵא לְהוֹר עַל־פִּי יְהוָה וַיָּמָת שָׁם בַּשָּׁנָה הָאַרְבָּעִים לְצֵאת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי בְּיָרֵחַ חֲמִישָׁא בְּחַד לְיָרֵחַ:
39	And Aaron was a hundred and twenty and three years old when he died in mount Hor.	וְאֶהֱרֹן בֶּן־שָׁלֹשׁ וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה שָׁנָה בָּמָתוֹ בְּהָר הָהָר: (ס)
40	And the Canaanite, the king of Arad, who dwelt in the South in the land of Canaan, heard of the coming of the children of Israel.—	וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עָרָד וְהוּא יָחִיב בְּדְרוֹמָא בְּאַרְעָא דְכְּנַעַן בְּמִיתֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל:
41	And they journeyed from mount Hor, and pitched in Zalmonah.	וַיִּסְעוּ מִהָר הָהָר וַיַּחֲנוּ בְּצַלְמָנָה:
42	And they journeyed from Zalmonah, and pitched in Punon.	וַיִּסְעוּ מִצַּלְמָנָה וַיַּחֲנוּ בְּפּוּנוֹן:
43	And they journeyed from Punon, and pitched in Oboth.	וַיִּסְעוּ מִפּוּנוֹן וַיַּחֲנוּ בְּאוֹבֹת:
44	And they journeyed from Oboth, and pitched in Ije-abarim, in the border of Moab.	וַיִּסְעוּ מֵאוֹבֹת וַיַּחֲנוּ בְּעֵי הָעֲבָרִים בְּגִבּוֹל מוֹאָב:
45	And they journeyed from Ijim, and pitched in Dibon-gad.	וַיִּסְעוּ מֵעֵיִם וַיַּחֲנוּ בְּדִיבֹן גָּד:
46	And they journeyed from Dibon-gad, and pitched in Almon-diblathaim.	וַיִּסְעוּ מִדִּיבֹן גָּד וַיַּחֲנוּ בְּעַלְמֹן דִּבְלַתִּימָה:
47	And they journeyed from Almon-diblathaim, and pitched in the mountains of Abarim, in front of Nebo.	וַיִּסְעוּ מֵעַלְמֹן דִּבְלַתִּימָה וַיַּחֲנוּ בְּהָרֵי הָעֲבָרִים לִפְנֵי נֶבֹ: (פ)
48	And they journeyed from the mountains of Abarim, and pitched in the plains of Moab by the Jordan at Jericho.	וַיִּסְעוּ מִהָרֵי הָעֲבָרִים וַיַּחֲנוּ בְּעַרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יֵרֵחוֹ:

(38) על פי ד'. מלמד שמת דנשיקה (צ"ז יז, א):

(40) וישמע הכנעני. כאן למדך שמימת אהרן היא השמועה שנסתלקו ענני כבוד וכסוד שנתנה רשות להלחם בישראל

לפיכך חזר וכמה (ר"ה ג, א):

(44) בעיי העברים. לשון חרבות וגלים כמו (מיכה א, ו) לעי השדה (תהלים עט, א) שמו את ירושלים לעיים:

49	And they pitched by the Jordan, from Beth-jeshimoth even unto Abel-shittim in the plains of Moab.	וַיִּחַנוּ עַל-הַיַּרְדֵּן מִבֵּית הַיִּשְׁמוֹת עַד אֲבֵל הַשִּׁטִּים בְּעֶרְבַת מוֹאָב׃ (ס)	49
50	And the LORD spoke unto Moses in the plains of Moab by the Jordan at Jericho, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל-יַרְדֵּן יְרִיחוֹ לֵאמֹר׃	שלישי (חמישי)
51	'Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye pass over the Jordan into the land of Canaan,	דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת-הַיַּרְדֵּן אֶל-אֶרֶץ כְּנָעַן׃	51
52	then ye shall drive out all the inhabitants of the land from before you, and destroy all their figured stones, and destroy all their molten images, and demolish all their high places.	וְהוֹרַשְׁתֶּם אֶת-כָּל-יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְאַבְדֶתֶם אֶת כָּל-מִשְׁפִּיתָם וְאֶת כָּל-צִלְמֵי מַסַּכְתָּם תִּאָּבְדוּ וְאֶת כָּל-בְּמוֹתָם תִּשְׁמִידוּ׃	52
53	And ye shall drive out the inhabitants of the land, and dwell therein; for unto you have I given the land to possess it.	וְהוֹרַשְׁתֶּם אֶת-הָאָרֶץ וְיֹשְׁבֵיהָ בָּהּ כִּי לָכֶם נָתַתִּי אֶת-הָאָרֶץ לְרִשְׁתָּהּ׃	53
54	And ye shall inherit the land by lot according to your families—to the more ye shall give the more inheritance, and to the fewer thou shalt give the less inheritance; wheresoever the lot falleth to any man, that shall be his; according to the tribes of your fathers shall ye inherit.	וְהִתְנַחֵלְתֶּם אֶת-הָאָרֶץ בְּגוּרָל לְמִשְׁפַּחְתֵּיכֶם לְרֹב תִּרְבּוּ אֶת-נַחֲלָתוֹ וּלְמַעַט תִּמְעִיט אֶת-נַחֲלָתוֹ אֵל אֲשֶׁר-יֵצֵא לוֹ שְׁמָהּ הַגּוּרָל לוֹ יִהְיֶה לְמִשְׁחוֹת אֲבוֹתֵיכֶם תִּתְנַחֲלוּ׃	54

(49) מבית הישמת עד אבל השטים. כאן למדך שיעור מחנה ישראל י"ב מיל. דאמר רבה בר רב חנה לדידי חזי לי ההוא אתרא וכו' (עירובין נה, ז): אבל השטים. מישור של שטים אצל שמו:
(51) כי אתם עוברים את הירדן וגו' והורשתם וגו'. והלא כמה פעמים הוזכרו על כך אלא כך אמר להם משה כשאחס עוזרים צירדן ציבשה על מנת כן תעצרו. ואם לאו מים באין ושופטין אחכם וכן מצינו שאמר להם יהושע צעודם צירדן (סוטה לז, א. תוספתא סוטה ח, ה):
(52) והורשתם. וגרשתם. משכיתם. כמרגמו צית סגדתהון על שם שהיו מסכיין את הקרקע צרפת אצנים של שיש להשתחוות עליהם צפישוט ידים ורגלים כדכתיב (ויקרא כו, א) ואנן משכית לא תתנו צארכס להשתחוות עליה: מסכתם. כמרגמו מתכמהון:
(53) והורשתם את הארץ. והורשתם אותה מיושביה ואז וישבתם זה תוכלו להמקיים זה ואם לאו לא תוכלו להמקיים זה:
(54) אל אשר יצא לו שמה. מקרא קצר הוא זה אל מקום אשר יאל לו שמה הגורל לו יהיה: למשחות אבותיכם. לפי חשבון יוצאי מנרים (צ"צ קיז, א). דבר אחר בשנים עשר גבולין כמנין השבטים:

- 55 But if ye will not drive out the inhabitants of the land from before you, then shall those that ye let remain of them be as thorns in your eyes, and as pricks in your sides, and they shall harass you in the land wherein ye dwell.
- 56 And it shall come to pass, that as I thought to do unto them, so will I do unto you.
- XXXIV And the LORD spoke unto Moses, saying:
- 2 'Command the children of Israel, and say unto them: When ye come into the land of Canaan, this shall be the land that shall fall unto you for an inheritance, even the land of Canaan according to the borders thereof.
- 3 Thus your south side shall be from the wilderness of Zin close by the side of Edom, and your south border shall begin at the end of the Salt Sea eastward;
- וְאִם-לֹא תוֹרִישׁוּ אֶת-יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְהָיָה אֲשֶׁר תּוֹתִירוּ מֵהֶם לְשָׂכִים בְּעֵינֵיכֶם וּלְצִנִּינִם בְּצַדֵּיכֶם וְצָרְרוּ אֲתָכֶם עַל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ:
- וְהָיָה כַּאֲשֶׁר דִּמְיָתִי לַעֲשׂוֹת לָהֶם אֲעֲשֶׂה לָכֶם: (פ)
- וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:
- צֹו אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי-אַתֶּם בָּאִים אֶל-הָאָרֶץ כְּנָעַן זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּפֹּל לָכֶם בְּנַחֲלָה אֶרֶץ כְּנָעַן לִקְבֻלַּתָּיָהּ:
- וְהָיָה לָכֶם פָּאת-נֹגֵב מִמִּדְבָּר צֶן עַל-יְדֵי אֲדוֹם וְהָיָה לָכֶם גְּבוּל נֹגֵב מִקְצֵה יַם-הַמֶּלַח קִדְמָה:
- וַיְהִי לֹא תִתְּרֹכּוּן יֵת יִתְּבִי אֲרֻעָא מִן קְדָמִיכּוֹן וַיְהִי דְתִשְׁאֲרוּן מִנְהוֹן לְסִיעֵן נָטְלוּ זִין לְקַבְּלָכוֹן וּלְמִשְׁרִין מִקְפָּנִיכּוֹן וַיַּעֲקוּן לָכוֹן עַל אֲרֻעָא דְאַתּוֹן יִתְבִּין בָּהּ:
- וַיְהִי כִמָּא דְחִשְׁבִּית לְמַעֲבַד לָהוֹן אֲעֲבִיד לָכוֹן:
- וַיִּלְלִי יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימְרֵהוּ:
- פָּקִיד יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לָהוֹן אֲרִי אַתּוֹן עָאִלִין לְאֲרֻעָא דְכְנָעַן דָּא אֲרֻעָא דְתַחְפְּלִיג לָכוֹן בְּאַחְסָנָא אֲרֻעָא דְכְנָעַן לְתַחֲוּמָהּ:
- וַיְהִי לֹא תִתְּרֹכּוּן רֹחַ דְּרֹמָא מִמִּדְבָּרָא דְצִין עַל תַּחֲוּמֵי אֲדוֹם וַיְהִי לָכוֹן תַּחֲוּם דְּרֹמָא מִסִּפֵּי יַמָּא דְּמִלְחָא קִדְמָא:

(55) והיה אשר תותירו מהם. יהיו לכם לרעה: לשכים בעיניכם. ליתדות המנקרות עיניכם תרגום של יתדות שיכיל: ולצנינים. פותרים צו הפותרים לשון מסוכת קוצים הסוככת אתכם לסגור ולכלוא אתכם מאין יוצא וצא: וצררו אתכם. כתרומו:

(2) זאת הארץ אשר תפול לכם וגו'. לפי שהרבה מלות נוהגות בארץ ואין נוהגות בחוץ לארץ הוצרך לכתוב מרני גבולי רוחותיה סביב. לומר לך מן הגבולים הללו ולפנים המצות נוהגות: תפול לכם. על שם שנתחלקה בגורל נקראת חלוקה לשון נפילה. ומדרש אגדה אומר (תנחומא ד) על ידי שהפיל הקב"ה שריהם של ע' אומות מן השמים וכפתן לפני משה אמר לו ראה אין זה עוד כח:

(3) והיה לכם פאת נגב. רוח דרומית אשר מן המזרח למערב: ממדבר בר צן. אשר אלל אדום מתחלת מקצוע דרומית מזרחית של ארץ תשעת המטות. כיצד שלש ארצות יושבות בדרומה של ארץ ישראל זו אלל זו קצת ארץ מצרים וארץ אדום כולה וארץ מואב כולה. ארץ מצרים במקצוע דרומית מערבית שנאמר בפרשה זו מעצמון נחלה מצרים והיו תולדותיו הימה. ונחל מצרים היה מהלך על פני כל ארץ מצרים שנאמר (יהושע יג, ג) מן השיחור אשר על פני מצרים. ומפסיק בין ארץ מצרים לארץ ישראל וארץ אדום אללה לזד המזרח וארץ מואב אלל ארץ אדום בסוף הדרום למזרח וכשיצאו ישראל ממצרים אם רצה המקום לקרב את כניסתם לארץ היה מעבירים את הגילוס לזד לפון וצאין לארץ ישראל ולא עשה כן וזהו שנאמר (שמות יג, יז) ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים שהם יושבים על הים במערבה של ארץ כנען כענין שנאמר בפלשתים (כפניה ג, ה) יושבי חבל הים גוי כרתים. ולא נחם אותם הדרך אלל הסיני והוציאם דרך דרומה אל המדבר והוא שקראו יחזקאל (יחזקאל כ, לה) מדבר העמים לפי שהיו כמה אומות יושבות בצדו והולכין אלל דרומה מן המערב כלפי מזרח תמיד עד שבאו לדרומה של ארץ אדום ובקשו ממלך אדום שיניחם לעבור דרך ארצו ולהכנס לארץ דרך רחבה ולא רצה והוצרכו לסבוב את כל דרומה של אדום עד שזאם לדרומה של ארץ מואב שנאמר (שופטים יא, יז) וגם אל מלך מואב שלח ולא אצה. והלכו כל דרומה של מואב עד סופה

4	and your border shall turn about southward of the ascent of Akkrabbim, and pass along to Zin; and the goings out thereof shall be southward of Kadesh-barnea; and it shall go forth to Hazar-addar, and pass along to Azmon;	וְיִסָּחַר לְכוֹן תַּחֲנוּמָא מִדְּרוֹמָא לְמַסְקָנָא דְעַקְרַבִּין וְיַעֲבֹר (כ' וְהָיָה) וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו מִנֶּגֶב לְקֹדֶשׁ בְּרִנֶּעַ וַיֵּצֵא חֲצֵר-אֲדָר וְעֵבֶר עֲצֻמָּנָה:	4
5	and the border shall turn about from Azmon unto the Brook of Egypt, and the goings out thereof shall be at the Sea.	וְיִסָּחַר תַּחֲנוּמָא מִעֲצֻמּוֹן לְנַחֲלָא דְמִצְרַיִם וְהָיוּ מִפְּקָנֹהֵי לַיָּמָא:	5
6	And for the western border, ye shall have the Great Sea for a border; this shall be your west border.	וְהַגְּבֹול יִהְיֶה לָכֶם הַיָּם הַגָּדוֹל וְהָיָה לָכֶם גְּבֹול יָם:	6
7	And this shall be your north border: from the Great Sea ye shall mark out your line unto mount Hor;	וְזֶה-יְהִיֶּה לָכֶם גְּבֹול צָפוֹן מִן-הַיָּם הַגָּדוֹל תִּתְּאוּ לָכֶם הָהָר:	7
8	from mount Hor ye shall mark out a line unto the entrance to Hamath; and the goings out of the border shall be at Zedad;	מִהָּהָר תִּתְּאוּ לְבֵּא חֲמַת וְהָיוּ תוֹצְאוֹת הַגְּבֹול צִדָּדָה:	8

ומשם הפכו פניהם ללפון עד שסבבו כל מזר מזרחי שלה לרחצה וכשכלו את מזרחה מלאו את ארץ סיחון ועוג שהיו יושבין במזרחה של ארץ כנען והירדן מפסיק ביניהם והוא שנאמר ציפתח (שם יח) וילך במדבר ויבס את ארץ אדום ואת ארץ מואב ויבא ממזרח שמש לארץ מואב. וכשאו את ארץ סיחון ועוג שהיתה בצפונה של ארץ מואב. וקרבו עד הירדן והוא כנגד מקצוע צפונית מערבית של ארץ מואב נמצא שארץ כנען שבעבר הירדן למערב היה מקצוע דרומית מזרחית שלה אלל אדום: (4) ונסב לכם הגבול מנגב למעלה עקרבית. כל מקום שנאמר ונסב או ויבא מלמד שלא היה המזר שזה אלל הולך ויוצא לחוץ ויבא המזר ועוקס לזד צפון של עולם באלכסון למערב ועובר המזר בדרומה של מעלה עקרבית נמצא מעלה עקרבית לפנים מן המזר: ועבר צנה. אל צין כמו מזרמה: והיו תוצאותיו: קצותיו. בדרומה של קדש ברנע: ויצא חצר אדר. מתפשט המזר ומרחיב לזד צפון של עולם וגמשך עוד באלכסון למערב וזא לו לחצר אדר ומשם לעצמון ומשם לנחל מצרים. ולשון ונסב האמור כאן לפי שכתב ויבא חצר אדר שהתחיל להרחיב משעבר את קדש ברנע ורוחב אותה רצועה שבטתה לזד צפון היתה מקדש ברנע עד עצמון ומשם והלאה נתקצר המזר ונסב לזד הדרום וזא לו לנחל מצרים ומשם לזד המערב אל הים הגדול שהוא מזר מערבה של כל ארץ ישראל. נמצא שנחל מצרים במקצוע מערבית דרומית: (5) והיו תוצאותיו הימה. אל מזר המערב שאין עוד גבול נגב מאריך לזד המערב משם והלאה: (6) וגבול ים. ומזר מערבי מהו: והיה לכם הים הגדול. למזר: וגבול. הנסין שבתוך הים אף הם הגבול והם איים שקורין אינזול"ם (גיטין ט, א): (7) גבול צפון. מזר צפון: מן הים הגדול תתאו לכם הר ההר. שהוא במקצוע צפונית מערבית. וראשו משפיע ונכנס לתוך הים ויש מרוחצת הים לפנים הימנו וחוצה הימנו (שם): תתאו. תשפיעו לכם לנטות ממערב ללפון אל הר ההר: תתאו. לשון סיבה כמו (ד"ה יב, יא) אל תא הרצים (יחזקאל מ, י) ותא השער היציע שקורין אפנדי"ן שהוא מוסב ומשופע: (8) מהר ההר. תסבבו ותלכו אל מזר הנפון לזד המזרח ותפגעו בלזא חמת זו אנטוכיא: תוצאות הגבול. סופי הגבול. כל מקום שנאמר תוצאות הגבול או המזר כלה שם לגמרי ואינו עובר להלן כלל או משם מתפשט ומרחיב ויוצא לאחוריו להמשיך להלן באלכסון יותר מן הרוחב הראשון ולענין רוחב המדה הראשון קראו תוצאות ששם כלתה אותה מדה:

9	and the border shall go forth to Ziphron, and the goings out thereof shall be at Hazar-enan; this shall be your north border.	וַיֵּצֵא הַגִּבּוֹל זִפְרוֹנָה וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו חֹצֵר עֵינָן זֶה־יְהִי לָכֶם גְּבוּל צָפוֹן:	וַיִּפּוֹק תְּחוּמָא לְזַפְרוֹן וַיְהִי מִפְקָנְהִי לְחֹצֵר עֵינָן דִּין יְהִי לְכוֹן תְּחוּם צָפוֹנָא:
10	And ye shall mark out your line for the east border from Hazar-enan to Shepham;	וְהָתְאוּיָתָם לָכֶם לְגְבוּל קִדְמָה מִחֹצֵר עֵינָן שֶׁפְמָה:	וַתְּכַנְּנוּ לְכוֹן לְתְחוּם קִדְמָא מִחֹצֵר עֵינָן לְשֶׁפֶם:
11	and the border shall go down from Shepham to Riblah, on the east side of Ain; and the border shall go down, and shall strike upon the slope of the sea of Chinnereth eastward;	וַיֵּרֶד הַגִּבּוֹל מִשֶּׁפֶם הָרִבְלָה מִקִּדְמָה לְעֵין וַיֵּרֶד הַגִּבּוֹל וּמָתָה עַל־כֶּתֶף יַם־כִּנְרֶת קִדְמָה:	וַיִּיחוּת תְּחוּמָא מִשֶּׁפֶם לְרִבְלָה מִמִּדְנָח לְעֵין וַיִּיחוּת תְּחוּמָא וַיִּמְטִי עַל כִּיף יַם גִּנִּיסָר קִדְמָא:
12	and the border shall go down to the Jordan, and the goings out thereof shall be at the Salt Sea; this shall be your land according to the borders thereof round about.	וַיֵּרֶד הַגְּבוּל הַיַּרְדֵּנָה וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו יַם הַמֶּלַח זֹאת תִּהְיֶה לָכֶם הָאָרֶץ לְגְבוּלֶיהָ סָבִיב:	וַיִּיחוּת תְּחוּמָא לַיַּרְדֵּנָא וַיְהִי מִפְקָנְהִי לִיָּמָא דַּמֶּלַח דָּא תְּהִי לְכוֹן אֶרְעָא לְתְחוּמָהָ סָחוֹר סָחוֹר:
13	And Moses commanded the children of Israel, saying: 'This is the land wherein ye shall receive inheritance by lot, which the LORD hath commanded to give unto the nine tribes, and to the half-tribe;	וַיֵּצֵא מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּתְּנוּחֶלּוּ אֹתָהּ בְּגוּרֶל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לָתֵת לְתִשְׁעַת הַמִּטָּוֹת וְחֻצֵי הַמִּטָּה:	וּפְקִיד מֹשֶׁה יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימַר דָּא אֶרְעָא דְתַחְסֶנוּן יְתָה בְּעִדָּבָא דְפְקִיד יְיָ לְמַתָּן לְתִשְׁעָא שְׁבֻטִין וּפְלָגוֹת שְׁבֻטָא:
14	for the tribe of the children of Reuben according to their fathers' houses, and the tribe of the children of Gad according to their fathers' houses, have received, and the half-tribe of Manasseh have received, their inheritance;	כִּי לְקָחֻ מִטָּה בְנֵי הָרְאוּבֵנִי לְבֵית אֲבֹתָם וּמִטָּה בְנֵי־הַגָּדִי לְבֵית אֲבֹתָם וְחֻצֵי מִטָּה מְנַשֶּׁה לְקָחֻ נַחֲלָתָם:	אַרְי קִבִּילוּ שְׁבֻטָא דְבְנֵי רְאוּבֵן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן וּשְׁבֻטָא דְבְנֵי גָד לְבֵית אֲבֹתָהוֹן וּפְלָגוֹת שְׁבֻטָא דְמְנַשֶּׁה קִבִּילוּ אַחְסִנְתָּהוֹן:
15	the two tribes and the half-tribe have received their inheritance beyond the Jordan at Jericho eastward, toward the sun-rising.	שְׁנֵי הַמִּטָּוֹת וְחֻצֵי הַמִּטָּה לְקָחוּ נַחֲלָתָם מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן יְרֵחוֹ קִדְמָה מִזְרָחָה: (פ)	תְּרִין שְׁבֻטִין וּפְלָגוֹת שְׁבֻטָא קִבִּילוּ אַחְסִנְתָּהוֹן מֵעֵבֶרָא לַיַּרְדֵּנָא דִּירְיָחוֹ קִדְמָא מִדְּנָחָא:

- (9) והיו תוצאותיו חצר עינן. הוא היה סוף המצר הצפוני. ונמצאת חצר עינן במקצוע צפונית מזרחית. ומשם והתאוייתם לכם אל מנר המזרחי:
- (10) והתאוייתם. לשון הסבה ונטיה כמו תמאז: שפמה. במנר המזרחי ומשם הרבילה:
- (11) מקדם לעין. שם מקום והמנר הולך במזרחו נמצא העין לפניו מן המנר ומארץ ישראל הוא: וירד הגבול. כל שהגבול הולך מנפון לדרום הוא יורד והולך: ומחה על כתר. ענר: ים כנרת קדמה. שיהא ים כנרת מוכן לגבול צמערב והגבול צמורח ים כנרת ומשם יורד אל הירדן והירדן מושך וצא מן הצפון לדרום צאלכסון נוטה לצד מזרח ומתקרב לצד ארץ כנען כנגד ים כנרת ומושך לצד מזרח של ארץ ישראל כנגד ים כנרת עד שנופל ציס המלח ומשם כלה הגבול צמולאחוי אל ים המלח שממנו התחלת מנר מקצוע דרומית מזרחית הרי סובבת אותה לארבע רוחותיה:
- (15) קדמה מזרחיה. אל פני העולם שהם צמורח שרוח מזרחית קרויה פנים ומערבית קרויה אחור לפיכך דרום לימין

16	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יַי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:	רביעי (ששי)
17	‘These are the names of the men that shall take possession of the land for you: Eleazar the priest, and Joshua the son of Nun.	אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־יִנְחִלוּ לָכֶם אֶת־הָאָרֶץ אֲלֶעָזֶר הַכֹּהֵן וַיהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון:	17
18	And ye shall take one prince of every tribe, to take possession of the land.	וְנָשִׂיא אֶחָד נָשִׂיא אֶחָד מִמִּטָּה תִּקְחוּ לְנַחֵל אֶת־הָאָרֶץ: וּרְבָא חֵד רְבָא חֵד מִשְׁבֵּטָא תִּדְבְּרוּן לְאַחְסָנָא יְת אֶרֶעָ:	18
19	And these are the names of the men: of the tribe of Judah, Caleb the son of Jephunneh.	וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים לְמִטָּה יְהוּדָה כָּלָב בֶּן־יִפְנֶה: וְאֵלִין שְׁמֵהֶת גּוֹבְרִיָא לְשִׁבְטָא דִּיהוּדָה כָּלָב בֶּר יִפְנֶה:	19
20	And of the tribe of the children of Simeon, Shemuel the son of Ammihud.	וּלְמִטָּה בְנֵי שְׁמֵעוֹן שְׁמוּאֵל בֶּן־עַמִּיהוּד: וּלְשִׁבְטָא דְבְנֵי שְׁמֵעוֹן שְׁמוּאֵל בֶּר עַמִּיהוּד:	20
21	Of the tribe of Benjamin, Elidad the son of Chislon.	לְמִטָּה בְנִימֵן אֱלִידָד בֶּן־לְשִׁבְטָא דְבְנִימֵן אֱלִידָד בֶּר כְּסִלּוֹן:	21
22	And of the tribe of the children of Dan a prince, Bukki the son of Jogli.	וּלְמִטָּה בְנֵי־דָן נָשִׂיא בָקִי בֶן־יֹגְלִי: וּלְשִׁבְטָא דְבְנֵי דָן רְבָא בָקִי בֶר יֹגְלִי:	22
23	Of the children of Joseph: of the tribe of the children of Manasseh a prince, Hanniel the son of Ephod;	לְבְנֵי יוֹסֵף לְמִטָּה בְנֵי־מְנַשֶּׁה נָשִׂיא חַנְיָאֵל בֶּן־אֶפֹד:	23
24	and of the tribe of the children of Ephraim a prince, Kemuel the son of Shiphtan.	וּלְמִטָּה בְנֵי־אֶפְרַיִם נָשִׂיא קִמּוּאֵל בֶּן־שִׁפְטָן: וּלְשִׁבְטָא דְבְנֵי אֶפְרַיִם רְבָא קִמּוּאֵל בֶּר שִׁפְטָן:	24
25	And of the tribe of the children of Zebulun a prince, Eli-zaphan the son of Parnach.	וּלְמִטָּה בְנֵי־זְבוּלֹן אֱלִיצָפָן בֶּן־פֶּרְנָח: וּלְשִׁבְטָא דְבְנֵי זְבוּלֹן רְבָא אֱלִיצָפָן בֶּר פֶּרְנָח:	25
26	And of the tribe of the children of Issachar a prince, Paltiel the son of Azzan.	וּלְמִטָּה בְנֵי־יִשָּׁשְׁכָר נָשִׂיא פְּלִטְיָאֵל בֶּן־עֶזָן: וּלְשִׁבְטָא דְבְנֵי יִשָּׁשְׁכָר רְבָא פְּלִטְיָאֵל בֶּר עֶזָן:	26
27	And of the tribe of the children of Asher a prince, Ahihud the son of Shelomi.	וּלְמִטָּה בְנֵי־אַשֶׁר נָשִׂיא אַחִיהוּד בֶּן־שְׁלֹמִי: וּלְשִׁבְטָא דְבְנֵי אַשֶׁר רְבָא אַחִיהוּד בֶּר שְׁלֹמִי:	27

וּפְסוֹן לְשִׁמְעֹן:

(17) אשר ינחלו לכם. צעזילכם כל נשיא ונשיא אפטרופוס לשצטו ומחלק נחלת השצט למשפחות ולגזרים וצורר לכל אחד ואחד חלק הגון. ומה שהם עושין יהיה עשוי כאלו עשאים שלוחים. ולא יתכן לפרש לכם זה ככל לכם שצמקרא שאם כן היה לו לכתוב ינחלו לכם ינחלו משמע שהם נוחלים לכם צעזילכם וצמקומכם כמו (שמות יד, יד) ה' ילחם לכם: (18) לנחול את הארץ. שיהא נוחל וחולק אותה צמקומכם:

28	And of the tribe of the children of Naphtali a prince, Pedahel the son of Ammihud.	וּלְמַטֵּה בְנֵי־נַפְתָּלִי נָשִׂיא וּלְשֹׁכֵטָא דְּבְנֵי נַפְתָּלִי רָבָא פְּדַהֵאל בֶּן־עַמִּיהוּד:	28
29	These are they whom the LORD commanded to divide the inheritance unto the children of Israel in the land of Canaan.'	אֵלֶּה אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לְנַחֵל אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ כְּנָעַן: (פ)	29
XXXV	And the LORD spoke unto Moses in the plains of Moab by the Jordan at Jericho, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל־יַרְדֵּן יֶרֶחוֹ לֵאמֹר:	חמישי
2	'Command the children of Israel, that they give unto the Levites of the inheritance of their possession cities to dwell in; and open land round about the cities shall ye give unto the Levites.	צוֹ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָתַנוּ לְלוֹוִים מִנְּחֻלַּת אֲחֻזָּתָם עָרִים לְשֹׁבֵת וּמִגְרָשׁ לָעָרִים סְבִיבֹתֵיהֶם תִּתְּנוּ לְלוֹוִים:	2
3	And the cities shall they have to dwell in; and their open land shall be for their cattle, and for their substance, and for all their beasts.	וְהָיוּ הָעָרִים לָהֶם לְשֹׁבֵת וּמִגְרָשֵׁיהֶם יִהְיוּ לִבְהֶמָתָם וְלִרְכֻשָׁם וְלִכָּל חַיָּתָם:	3
4	And the open land about the cities, which ye shall give unto the Levites, shall be from the wall of the city and outward a thousand cubits round about.	וּמִגְרָשֵׁי הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לְלוֹוִים מִקִּיר הָעִיר וְחוּצָה אֵלָּה אַמָּה סְבִיב:	4
5	And ye shall measure without the city for the east side two thousand cubits, and for the south side two thousand cubits, and for the west side two thousand cubits, and for the north side two thousand cubits, the city being in the midst. This shall be to them the open land about the cities.	וּמִדָּתָם מִחוּץ לָעִיר אֶת־פֶּאת־קִדְמָה אֶלְפִים בְּאַמָּה וְאֶת־פֶּאת־נֹגֵב אֶלְפִים בְּאַמָּה וְאֶת־פֶּאת־יָם אֶלְפִים בְּאַמָּה וְאֶת־פֶּאת־צָפוֹן אֶלְפִים בְּאַמָּה וְהָעִיר בְּתוֹךְ זֶה וְהָיָה לָהֶם מִגְרָשֵׁי הָעָרִים:	5

(29) לנחל את בני ישראל. שהם ינחילו אותה להם למחלקותיה:

(2) ומגרש. ריוח מקום חלק חוץ לעיר סביב להיות לנוי לעיר ואין רשאים לזנות שם צית ולא לנטוע כרם ולא לזרוע זריעה (ערכין לג, 3):

(3) ולכל חיתם. לכל זכיהם (גדרים פא, א):

(4) אלף אמה סביב. ואחריו הוא אומר אלפים באמה הא כיצד אלפים הוא נותן להם סביב ומהם אלף הפנימים למגרש והחיצונים לשדות וכרמים (עירוזין כא. סוטה כז, 3):

6	And the cities which ye shall give unto the Levites, they shall be the six cities of refuge, which ye shall give for the manslayer to flee thither; and beside them ye shall give forty and two cities.	וְיָת קָרְוֵיָא דְתַתְּנִין לְלִינְאִי יֵת שִׁית קָרְוֵי שִׁיבֻתָּא דְתַתְּנִין לְמַעַרְק לְתַמָּן קְטוּלָא וְעַל־יְהוֹן תַתְּנִין אַרְבַּעִין וְתַרְתִּין קָרְוֵי:	וְאֵת הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לְלוֹיִם אֵת שֵׁשׁ-עָרֵי הַמִּקְלָט אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לָנֶס שָׁמָּה הָרֹצֵחַ וְעַל־יָהֶם תִּתְּנוּ אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם עִיר:	6
7	All the cities which ye shall give to the Levites shall be forty and eight cities: them shall ye give with the open land about them.	כָּל קָרְוֵיָא דְתַתְּנִין לְלִינְאִי אַרְבַּעִין וְתַמָּנִי קָרְוֵי יִתְּהוֹן וְיֵת רְחוֹמֵיהוֹן:	כָּל-הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לְלוֹיִם אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה עִיר אֶתְּהֶן וְאֶת-מִגְרָשֵׁיהֶן:	7
8	And concerning the cities which ye shall give of the possession of the children of Israel, from the many ye shall take many, and from the few ye shall take few; each tribe according to its inheritance which it inheriteth shall give of its cities unto the Levites.'	וְקָרְוֵיָא דְתַתְּנִין מֵאַחַד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן סִגְיָא תִּסְגֹּן וּמִן זַעֲרֵי תִזְעֲרוֹן גְּבַר כְּפֹם אַחֲסָנְתִּיהָ דִּינְחֲסָנוֹן יִתִּין מִקְרוֹוְהִי לְלִינְאִי:	וְהָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ מֵאַחַד בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הָרֹב תִּרְבּוּ וּמֵאֵת הַמְעַט תִּמְעִיטוּ אִישׁ כְּפִי נִחְלָתוֹ אֲשֶׁר יִנְחָלוּ יִתֵּן מֵעָרָיו לְלוֹיִם: (פ)	8
9	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵּאמֹר:	ששי (שזיעי) לב
10	'Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye pass over the Jordan into the land of Canaan,	מַלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן אֲרִי אֲתִין עֲבָרִין יֵת יִרְדְּנָא לְאַרְעָא דְכְנָעַן:	דְּבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִמַּרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת-הַיַּרְדֵּן אֶרְצָה כְנָעַן:	10
11	then ye shall appoint you cities to be cities of refuge for you, that the manslayer that killeth any person through error may flee thither.	וְתַזְמְנוּ לָכוֹן קָרְוֵי קָרְוֵי שִׁיבֻתָּא יְהוֹן לָכוֹן וְיַעֲרוֹק לְתַמָּן קְטוּלָא דִּיקְטוּל נַפְשָׁא בְּשָׁלוֹ:	וְהִקְרִיתֶם לָכֶם עָרִים עָרֵי מִקְלָט תַּתְּיִינָה לָכֶם וְנָס שָׁמָּה רֹצֵחַ מִכַּה-נֶפֶשׁ בְּשִׁגָּגָה:	11
12	And the cities shall be unto you for refuge from the avenger, that the manslayer die not, until he stand before the congregation for judgment.	וְיַהוֹן לָכוֹן קָרְוֵי לְשִׁיבָא מִגְאֵל דְּמָא וְלֹא יָמוּת קְטוּלָא עַד דִּיקוּם קָדָם כְּנַשְׁתָּא לְדִינָא:	וְהָיוּ לָכֶם הָעָרִים לְמִקְלָט מִגְאֵל וְלֹא יָמוּת הָרֹצֵחַ עַד-עֲמֻדוֹ לִפְנֵי הָעֵדָה לְמִשְׁפָּט:	12
13	And as to the cities which ye shall give, there shall be for you six cities of refuge.	וְקָרְוֵיָא דְתַתְּנִין שִׁית קָרְוֵי שִׁיבֻתָּא יְהוֹן לָכוֹן:	וְהָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ שֵׁשׁ-עָרֵי מִקְלָט תַּתְּיִינָה לָכֶם:	13

(11) והקרייתם. אין הקרייה אלא לשון הזמנה וכן הוא אומר (צראשית כו, כ) כי הקרה ה' אליהן לפני (ספרי קנט):

(12) מגאל. מפני גואל הדם שהוא קרוב לנרצח (מכות יב, א):

(13) שש ערי מקלט. מגיד שאף על פי שהבדיל משה בחייו ג' ערים בעבר הירדן (דברים ז, מא) לא היו קולמות עד שנבחרו שלש שנתן יהושע בארץ כנען (מכות ט, ב. ספרי):

14	Ye shall give three cities beyond the Jordan, and three cities shall ye give in the land of Canaan; they shall be cities of refuge.	אתו שלש הערים תתנו מעבר לירדן ואת שלש הערים תתנו בארץ כנען ערי מקלט תהינה:	14
15	For the children of Israel, and for the stranger and for the settler among them, shall these six cities be for refuge, that every one that killeth any person through error may flee thither.	לבני ישראל ולגר ולתושב בתוכם תהינה שש־הערים האלה למקלט לנזס שמה כל־מכה־נפש בשגגה:	15
16	But if he smote him with an instrument of iron, so that he died, he is a murderer; the murderer shall surely be put to death.	ואם־בכלי ברזל הכהו וימת רצח הוא מות יומת הרצח:	16
17	And if he smote him with a stone in the hand, whereby a man may die, and he died, he is a murderer; the murderer shall surely be put to death.	ואם באבן יד אשר־ימות בה הכהו וימת רצח הוא מות יומת הרצח:	17
18	Or if he smote him with a weapon of wood in the hand, whereby a man may die, and he died, he is a murderer; the murderer shall surely be put to death.	או בכלי עץ־יד אשר־ימות בו הכהו וימת רצח הוא מות יומת הרצח:	18
19	The avenger of blood shall himself put the murderer to death; when he meeteth him, he shall put him to death.	גאל הדם הוא ימית את־הרצח בפגוע־בו הוא ימתנו:	19
20	And if he thrust him of hatred, or hurled at him any thing, lying in wait, so that he died;	ואם־בשנאה יהדפנו או־השליך עליו בצדיה וימת:	20

- (14) את שלש הערים וגו'. אף על פי שבארץ כנען ט' שבטים וכאן אינן אלא שנים וחצי השהו מנין ערי מקלט שלהם משום דנגלעד נפיש רוחאים דכתיב (הושע ו, ח) גלעד קרית פועלי און עקוצה מדס (מכות סס):
- (16) ואם בכלי ברזל הכהו. אין זה מדבר בהורג בשוגג הסמוך לו אלא בהורג במזיד וכל ללמד שההורג בכל דבר צריך שיהא בו שיעור כדי להמית שנאמר כולם אשר ימות בו דמתרגמין דהיא כמסת דימות זה חוץ מן הצרול שגלוי וידוע לפני הקצ"ה שהצרול ממית בכל שהוא אפילו מחט לפיכך לא נחנה בו תורה שיעור לכחוד בו אשר ימות בו ואם תאמר בהורג בשוגג הכתוב מדבר הרי הוא אומר למטה או בכל אבן אשר ימות זה בלא ראות וגו' למד על האמורים למעלה שבהורג במזיד הכתוב מדבר (ספרי קס. סנהדרין עו, ב):
- (17) באבן יד. שיש זה מלא יד (ספרי קס): אשר ימות בה. שיש זה שיעור להמית כתרגומו לפי שנאמר (שמות כא, יח) והכה איש את רעהו באבן ולא נתן זה שיעור יכול כל שהוא לכך נאמר אשר ימות זה (ספרי קס):
- (18) או בכלי עץ יד. לפי שנאמר (שמות כא, כ) וכי יכה איש את עבדו או את אמתו בשבט יכול כל שהוא לכך נאמר עץ אשר ימות בו שיהא בו כדי להמית (ספרי קס):
- (19) בפגועו בו. אפילו צתוך ערי מקלט:
- (20) בצדיה. כתרגומו צכמנא. צמארב:

- 21 or in enmity smote him with his hand, that he died; he that smote him shall surely be put to death: he is a murderer; the avenger of blood shall put the murderer to death when he meeteth him.
- 22 But if he thrust him suddenly without enmity, or hurled upon him any thing without lying in wait,
- 23 or with any stone, whereby a man may die, seeing him not, and cast it upon him, so that he died, and he was not his enemy, neither sought his harm;
- 24 then the congregation shall judge between the smiter and the avenger of blood according to these ordinances;
- 25 and the congregation shall deliver the manslayer out of the hand of the avenger of blood, and the congregation shall restore him to his city of refuge, whither he was fled; and he shall dwell therein until the death of the high priest, who was anointed with the holy oil.
- 26 But if the manslayer shall at any time go beyond the border of his city of refuge, whither he fleeth;
- 27 and the avenger of blood find him without the border of his city of refuge, and the avenger of blood slay the manslayer; there shall be no bloodguiltiness for him;
- או בִּדְבָבוֹ מָחָהוּ בְיָדוֹ
וְקָטְלֵהוּ אֶתְקַטְלָא וְיִקְטְלוּ
מָחָהוּ קְטוּלָא הוּא גְּאִיל דְּמָא
וְקָטוּל יֵת קְטוּלָא כְּדֵי אֶתְחַיֵּיב
לֵיהּ:
- וְאִם בְּתַכְיֵף בָּלָא דְּבָבוֹ דְּחָהוּ
אוֹרְמָא עָלוּהוּ כָּל מָאן בָּלָא
כְּמֵן לֵיהּ:
- אוּ בְּכָל־אֲבָן אֲשֶׁר־יָמוּת בָּהּ
בָּלָא רְאוּת וַיִּפֹּל עָלָיו וַיָּמָת
וְהוּא לֹא־אוֹיֵב לוֹ וְלֹא מִבְקֵשׁ
רַעְתּוֹ:
- וְיִדְיִנוּן כְּנִשְׁתָּא בֵּין מָחָהוּ וּבֵין
גְּאִיל דְּמָא עַל דִּינְיָא הָאֵלִין:
- וְהִצִּילֹהוּ הָעֵדָה אֶת־הַרְצָח מִיָּד
גְּאִיל הַדָּם וְהִשְׁיבוּ אֹתוֹ הָעֵדָה
אֶל־עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר־נָס שָׁמָּה
וַיֵּשֶׁב בָּהּ עַד־מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל
אֲשֶׁר־מָשַׁח אֹתוֹ בְּשֶׁמֶן הַקֹּדֶשׁ:
- וְאִם יֵצֵא יֵצֵא הַרְצָח אֶת־גְּבוּלֵי
עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר יָנוּס שָׁמָּה:
- וּמֵצָא אֹתוֹ גְּאִיל הַדָּם מִחוּץ
לְגְבוּל עִיר מִקְלָטוֹ וְרָצַח גְּאִיל
הַדָּם אֶת־הַרְצָח אֵין לוֹ דָּם:

(22) בפהע. צאונס. ותרגמונו צמכיף שהיה סמוך לו ולא היה לו שהות להזהר עליו:

(23) או בכל אבן אשר ימות בה. הכהו: בלא ראות. שלא ראהו: ויפל עליו. מכאן אמרו ההורג דרך ירידה גולה דרך עלייה אינו גולה (מכות ז, ג):

(25) עד מות הכהן הגדול. שהוא צא להשרות שכינה בישראל ולהאריך ימיהם והרוח צא לסלק את השכינה מישראל ומקצר את ימי החיים. אינו כדאי שיהא לפני כהן גדול (ספרי קס). דבר אחר לפי שהיה לו לכהן גדול להחפול שלא תארג חקלה זו לישראל צהייו: אשר משח אותו בשמן הקדש. לפי פשוטו מן המקראות הקצרים הוא שלא פירש מי משחו אלא כמו אשר משחו המושח אותו בשמן הקדש. ורבותינו דרשוהו במסכת מכות (יא, ג) לראיית דבר ללמד שאם עד שלא נגמר דינו מת כהן גדול ומנו אחר תחתיו ולאחר מכאן נגמר דינו חוזר במיתתו של שני שנאמר אשר משח אותו וכי הוא משחו לכהן או הכהן משח אותו אלא להציא את הנמשח בימיו שמחזירו במיתתו:

28	because he must remain in his city of refuge until the death of the high priest; but after the death of the high priest the manslayer may return into the land of his possession.	כִּי בְעִיר מִקְלָטוֹ יֵשֵׁב עַד־מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל וְאַחֲרֵי מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל יָשׁוּב־הָרֶצֶח אֶל־אֶרֶץ אֲחֻזָּתוֹ:	28
29	And these things shall be for a statute of judgment unto you throughout your generations in all your dwellings.	וְהָיוּ אֵלֶּה לָכֶם לְחֻקֹּת מִשְׁפָּט לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכָל מוֹשְׁבֵיכֶם: וַיְהִיו אֵלֵינוּ לְכוֹן לְגִזְרֹת דִּין לְדֹרֵיכוֹן בְּכָל מוֹתְבְּנִיכוֹן:	29
30	Whoso killeth any person, the murderer shall be slain at the mouth of witnesses; but one witness shall not testify against any person that he die.	כָּל־מַכֶּה־נֶפֶשׁ לְפִי עֵדִים יִרְצֶה אֶת־הָרֶצֶח וְעַד אֶחָד לֹא־יִעֲנֶה בְּנֶפֶשׁ לָמוֹת: כָּל דֹּקְטוֹל נֶפֶשׁ אֶחָד יִקְטוֹל יֵת קְטוֹלָא וְסִחִיד חַד לֹא יִסְחִיד בְּאִנְשׁ לְמַקְטָל:	30
31	Moreover ye shall take no ransom for the life of a murderer, that is guilty of death; but he shall surely be put to death.	וְלֹא־תִקְחוּ כֹפֶר לְנֶפֶשׁ רֶצֶח אֲשֶׁר־הוּא רָשָׁע לָמוֹת כִּי־מוֹת יוֹמָת: וְלֹא תִקְחוּ כֹפֶר לְנֶפֶשׁ רֶצֶח וְלֹא תִקְבְּלוּן מִמּוֹן עַל אִנְשׁ קְטוֹל דִּהוּא חַיִּיב לְמוֹת אַרְי אֲתִקְטָלָא וְתִקְטִיל:	31
32	And ye shall take no ransom for him that is fled to his city of refuge, that he should come again to dwell in the land, until the death of the priest.	וְלֹא תִקְחוּ כֹפֶר לְנוֹס אֶל־עִיר מִקְלָטוֹ לָשׁוּב־לְשִׁבְתָּ בְּאֶרֶץ עַד־מוֹת הַכֹּהֵן: וְלֹא תִקְחוּ כֹפֶר לְנוֹס אֶל־עִיר מִקְלָטוֹ לָשׁוּב־לְשִׁבְתָּ בְּאֶרֶץ עַד־מוֹת הַכֹּהֵן: וְלֹא תִקְבְּלוּן מִמּוֹן לְמַעַרְק לְקָרִית שִׁיזְבוּתִיהָ לְמַתָּב לְמַתָּב בְּאֶרְעָא עַד דִּימוֹת כֹּהֵנָא:	32
33	So ye shall not pollute the land wherein ye are; for blood, it polluteth the land; and no expiation can be made for the land for the blood that is shed therein, but by the blood of him that shed it.	וְלֹא־תַחְנִיפוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּהּ כִּי הַדָּם הוּא יַחְנִיף אֶת־הָאָרֶץ וְלֹא־יִכָּפֵר לַדָּם אֲשֶׁר שָׁפַךְ־בָּהּ כִּי־אִם בַּדָּם שֹׁכְרוֹ: וְלֹא תַחְנִיבוּן יֵת אֶרְעָא דְאַתּוֹן בָּהּ אַרְי דְּמָא הוּא מַחְיִיב יֵת אֶרְעָא וְלֹא־יִכָּפֵר לַאֲתִקְטָלָא עַל דָּם זָכָאי דְאַתְאֲשֵׁד בָּהּ אֶלְהִין בְּדָם אֲשִׁדִּיהָ:	33

- (27) אין לו דם. הרי הוא כהורג את המת שאין לו דם (מכות יז):
- (29) בכל מושבתיכם. למד שמהא סנהדרין [קטנה] נוהגת צחולה לארץ כל זמן שנוהגת צארץ ישראל (שם ז, א):
- (30) כל מכה נפש וגו'. הצא להרגו על שהכה את הנפש: לפי עדים ירצח. שיעידו שצמזיד וצהתראה הרגו (ספרי קס"א):
- (31) ולא תקחו כופר. לא יפטור צממון (כחצות לו. ספרי שם):
- (32) ולא תקחו כפר לנוס אל עיר מקלטו. למי שנס אל עיר מקלטו שהרג צשוג אינו נפטור מגלות צממון ליתן כופר לשוץ לשצח צארץ צטרס ימות הכהן (ספרי שם): לנוס. כמו לָגַס כמו (מיכה ז, ח) שוצי מלחמה ששצו מן המלחמה וכן (צפניה ג, יח) נוגי ממועד וכן (יהושע ה, ה) כי מוליס היו כאשר תאמר שוצ על מי ששצ כצר ומול על מי ששל כצר כן תאמר לנוס על מי שנס כצר וקורה נוס כלומר מוצר. ואם תאמר לנוס לצרוח ותפרשהו לא תקחו כופר למי שיש לו לצרוח לפטרו מן הגלות לא ידעמי היאך יאמר לשוץ לשצח צארץ הרי עדיין לא נס ומהיכן ישוב:
- (33) ולא תחניפו. ולא תרשיעו. כתרגמו ולא תחייבו:

And thou shalt not defile the land which ye inhabit, in the midst of which I dwell; for I the LORD dwell in the midst of the children of Israel.'

וְלֹא תִטְמָא אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ אֲשֶׁר אֲנִי שָׁכֵן בְּתוֹכָהּ כִּי אֲנִי יְהוָה שָׁכֵן בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)

וְלֹא תִטְמָא אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ אֲשֶׁר אֲנִי שָׁכֵן בְּתוֹכָהּ כִּי אֲנִי יְהוָה שָׁכֵן בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)

And the heads of the fathers' houses of the family of the children of Gilead, the son of Machir, the son of Manasseh, of the families of the sons of Joseph, came near, and spoke before Moses, and before the princes, the heads of the fathers' houses of the children of Israel;

וַקְרִיבוּ רִישֵׁי אֲבֹתָהּא לְזִרְעִית בְּנֵי גִלְעָד פֶּרֶז מְכִיר פֶּרֶז מְנַשֶּׁה מְזִרְעִית בְּנֵי יוֹסֵף וּמָלִילוֹ קָדָם מֹשֶׁה וְקָדָם רִבְרִבְיָא רִישֵׁי אֲבֹתָהּא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

וַקְרִיבוּ רִישֵׁי הָאָבוֹת לְמִשְׁפַּחַת בְּנֵי־גִלְעָד בֶּן־מְכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה מִמִּשְׁפַּחַת בְּנֵי יוֹסֵף וַיֵּדְבָרוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפְנֵי הַנְּשָׂאִים רִאשֵׁי אָבוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

and they said: 'The LORD commanded my lord to give the land for inheritance by lot to the children of Israel; and my lord was commanded by the LORD to give the inheritance of Zelophehad our brother unto his daughters.

וַאֲמָרוּ יְתֵּר רַבּוֹנִי פְקִיד יְיָ לְמַתָּן יְתֵּר אֶרֶץ בְּאַחְסָנָא בְּעֶדְבָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְרַבּוֹנִי אֶתְפַּקֵּד בְּמִימְרָא דִּי לְמַתָּן יְתֵּר אַחְסָנָא צִלְפַּחַד אַחוּנָא לְבָנֵיהּ:

וַיֹּאמְרוּ אֶת־אֲדֹנִי צִנְהָ וַיְהוָה לָתֵת אֶת־הָאָרֶץ בְּנַחֲלָה בְּגוֹרָל לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲדֹנִי צִנְהָ בִּיהוָה לָתֵת אֶת־נַחֲלַת צִלְפַּחַד אַחִינוּ לְבָנֵיהֶם:

And if they be married to any of the sons of the other tribes of the children of Israel, then will their inheritance be taken away from the inheritance of our fathers, and will be added to the inheritance of the tribe whereunto they shall belong; so will it be taken away from the lot of our inheritance.

וַיְהוֹן לְחַד מִבְּנֵי שְׁבָטֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְנָשִׁין וְתִתְּמַנַּע אַחְסָנָהוֹן מֵאַחְסָנָא אֲבֹתָהּא וְתִתּוּסַף עַל אַחְסָנָא שְׁבָטָא דִּיהוֹן לְהוֹן וּמַעֲדָב אַחְסָנָהּא וְתִתְּמַנַּע:

וְהָיוּ לְאֶחָד מִבְּנֵי שְׁבָטֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְנָשִׁים וְנִגְרַעָה נַחֲלָתָן מִנַּחֲלַת אֲבֹתֵיהֶם וְנוֹסָף עַל נַחֲלַת הַמִּטָּה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִגִּרְלָן נַחֲלָתָנוּ יִגָּרַע:

And when the jubilee of the children of Israel shall be, then will their inheritance be added unto the inheritance of the tribe whereunto they shall belong; so will their inheritance be taken away from the inheritance of the tribe of our fathers.'

וְאִם יְהִי יוֹבִילָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִתּוּסַף אַחְסָנָהוֹן עַל אַחְסָנָא שְׁבָטָא דִּיהוֹן לְהוֹן וּמֵאַחְסָנָא שְׁבָטָא דְאֲבֹתָהּא וְתִתְּמַנַּע אַחְסָנָהוֹן:

וְאִם־יִהְיֶה הַיּוֹבֵל לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנוֹסְפָה נַחֲלָתָן עַל נַחֲלַת הַמִּטָּה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִנַּחֲלַת מִטָּה אֲבֹתֵיהֶם יִגָּרַע נַחֲלָתָן:

(34) אשר אני שכן בתוכה. שלא תשכינו אותי בטומאתה: כי אני ה' שוכן בתוך בני ישראל. אף בזמן שהם

טמאים שכינה (שרויה) ציניהם:

(3) ונוסף על נחלת המטה. שהרי צנה יורשה והצן מתיחס על שבט אציו:

(4) ואם יהיה היובל. מכאן היה רצי יהודה אומר עמיד היוצל שיפסוק (ת"כ ויקרא פרשתא יג, א): ואם יהיה היובל.

כלומר אין זו מכירה שמורת ציוצל שהירושה אינה חוזרת. ואפילו אם יהיה היוצל לא תחזור הנחלה לשבטו ונמצא שנוספה על נחלת המטה אשר תהיינה להם:

5	And Moses commanded the children of Israel according to the word of the LORD, saying: 'The tribe of the sons of Joseph speaketh right.	וַיֹּצֵא מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל־מִימְרָא דִּינִי לְמִימְרֵי יְאֹת־שִׁבְטֵא דְבְנֵי יוֹסֵף מִמִּלְלִין:	וַיֹּצֵא מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל־מִימְרָא דִּינִי לְמִימְרֵי יְאֹת־שִׁבְטֵא דְבְנֵי יוֹסֵף מִמִּלְלִין:	5
6	This is the thing which the LORD hath commanded concerning the daughters of Zelophehad, saying: Let them be married to whom they think best; only into the family of the tribe of their father shall they be married.	זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לְבָנוֹת צֶלְפַּחָד לֵאמֹר לְטוֹב בְּעֵינֵיהֶם תַּהְיֶינָה לְנָשִׁים אֲדָם לְמִשְׁפַּחַת מִטָּה אֲבֵיהֶם תַּהְיֶינָה לְנָשִׁים:	זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לְבָנוֹת צֶלְפַּחָד לֵאמֹר לְטוֹב בְּעֵינֵיהֶם תַּהְיֶינָה לְנָשִׁים אֲדָם לְמִשְׁפַּחַת מִטָּה אֲבֵיהֶם תַּהְיֶינָה לְנָשִׁים:	6
7	So shall no inheritance of the children of Israel remove from tribe to tribe; for the children of Israel shall cleave every one to the inheritance of the tribe of his fathers.	וְלֹא־תִסָּב נַחֲלָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּטָּה אֶל־מִטָּה כִּי אִישׁ בְּנַחֲלַת מִטָּה אֲבֹתָיו יִדְבְּקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:	וְלֹא־תִסָּב נַחֲלָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּטָּה אֶל־מִטָּה כִּי אִישׁ בְּנַחֲלַת מִטָּה אֲבֹתָיו יִדְבְּקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:	7
8	And every daughter, that possesseth an inheritance in any tribe of the children of Israel, shall be wife unto one of the family of the tribe of her father, that the children of Israel may possess every man the inheritance of his fathers.	וְכָל־בֵּת יִרְשֶׁת נַחֲלָה מִמִּשְׁפֹּחַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאַחַד מִמִּשְׁפַּחַת מִטָּה אֲבִיהָ תַּהְיֶינָה לְאִשָּׁה לְמַעַן יִירָשׁוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלַת אֲבֹתָיו:	וְכָל־בֵּת יִרְשֶׁת נַחֲלָה מִמִּשְׁפֹּחַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאַחַד מִמִּשְׁפַּחַת מִטָּה אֲבִיהָ תַּהְיֶינָה לְאִשָּׁה לְמַעַן יִירָשׁוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלַת אֲבֹתָיו:	8
9	So shall no inheritance remove from one tribe to another tribe; for the tribes of the children of Israel shall cleave each one to its own inheritance.'	וְלֹא־תִסָּב נַחֲלָה מִמִּטָּה לְמִטָּה אַחֵר כִּי־אִישׁ בְּנַחֲלָתוֹ יִדְבְּקוּ מִשְׁפֹּחַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	וְלֹא־תִסָּב נַחֲלָה מִמִּטָּה לְמִטָּה אַחֵר כִּי־אִישׁ בְּנַחֲלָתוֹ יִדְבְּקוּ מִשְׁפֹּחַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	9
10	Even as the LORD commanded Moses, so did the daughters of Zelophehad.	כַּמָּא דְּפִשְׁדִּי יִי יְת מֹשֶׁה כֵּן עֲבָדָא בְּנֵת צֶלְפַּחָד:	כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כֵּן עָשׂוּ בָנוֹת צֶלְפַּחָד:	10
11	For Mahlah, Tirzah, and Hoglah, and Milcah, and Noah, the daughters of Zelophehad, were married unto their father's brothers' sons.	וַתִּהְיֶינָה מַחֲלָה תִרְצָה וְהוֹגֵלָה וּמִלְכָּה וְנוֹעָה בָנוֹת צֶלְפַּחָד לְבְנֵי דִידֵיהֶן לְנָשִׁים:	וַתִּהְיֶינָה מַחֲלָה תִרְצָה וְהוֹגֵלָה וּמִלְכָּה וְנוֹעָה בָנוֹת צֶלְפַּחָד לְבְנֵי דִידֵיהֶן לְנָשִׁים:	מפטיר
12	They were married into the families of the sons of Manasseh the son of Joseph, and their inheritance remained in the tribe of the family of their father.	מִמִּשְׁפַּחַת בְּנֵי־יוֹסֵף הָיוּ לְנָשִׁים וַתְּהִי נַחֲלָתָן עַל־מִטָּה מִשְׁפַּחַת אֲבֵיהֶן:	מִמִּשְׁפַּחַת בְּנֵי־מְנַשֶּׁה בֶן־יוֹסֵף הָיוּ לְנָשִׁים וַתְּהִי נַחֲלָתָן עַל־מִטָּה מִשְׁפַּחַת אֲבֵיהֶן:	12

(8) וכל בת ירשת נחלה. שלא היה צן לאציה:
 (11) מחלה תרצה וגו'. כאן מנאן לפי גדולתן זו מזו בשנים ונשאו כסדר תולדותן וכלל המקרא מנאן לפי חכמתן ומגיד ששקולות זו כזו (ב"צ קכ):

These are the commandments and the ordinances, which the LORD commanded by the hand of Moses unto the children of Israel in the plains of Moab by the Jordan at Jericho.

אֵלֶּה הַמִּצְוֹת וְהַמְשָׁפְטִים אֲשֶׁר
צִוָּה יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן
אֶלֶּיךָ פָּקֹדִיָּא וְדִינָיָא דְּפָקִיד יי
בִּידָא דְּמֹשֶׁה לְּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
בְּמִישְׁרָיָא דְּמוֹאָב עַל יַרְדֵּן
דִּירְיָחוֹ:

קלג
פסוקים

The Haftara is Jeremiah 2:4 - 2:28 ע 3:4 - 3:4 on page 205. Sepharadim read Jeremiah 2:4 - 2:28 ע 4:1 - 4:2. Read this Haftara even on Rosh Hodesh. The Rosh Hodesh Maftir, Numbers 28:9 - 15 is still read, on page 143.

חזק חזק ונתחזק

אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל-כָּל-
יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בְּמִדְבַּר בְּעֶרְבָה
מִזֶּל סוּף בֵּין-פָּאֶרָן וּבֵין-תֹּפֶל וְלָבָן
וְחִצְרַת וְדִי זָהָב:

דברים

THESE ARE the words which Moses spoke unto all Israel beyond the Jordan; in the wilderness, in the Arabah, over against Suph, between Paran and Tophel, and Laban, and Hazeroth, and Di-zahab.

אֶחָד עָשָׂר יוֹם מִחֹרֵב דֶּרֶךְ הַר-שֵׁעִיר עַד
קָדֵשׁ בַּרְנֶע:

2

It is eleven days journey from Horeb unto Kadesh-barnea by the way of mount Seir.

וַיְהִי בְּאַרְבָּעִים שָׁנָה בְּעֶשְׂתֵּי-עָשָׂר חֹדֶשׁ
בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ אֱלֹהִים:

3

And it came to pass in the fortieth year, in the eleventh month, on the first day of the month, that Moses spoke unto the children of Israel, according unto all that the LORD had given him in commandment unto them;

אַחֲרֵי הִפְתּוֹ אֶת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר
יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבּוֹן וְאֶת עֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן אֲשֶׁר-
יוֹשֵׁב בְּעֶשְׂתָּרַת בְּאֶדְרַעִי:

ווי

after he had smitten Sihon the king of the Amorites, who dwelt in Heshbon, and Og the king of Bashan, who dwelt in Ashtaroath, at Edrei;

בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בְּאֶרֶץ מוֹאָב הֵוֵאִיל מֹשֶׁה
בְּאֵר אֶת-חֲתוּרָה הַזֹּאת לֵאמֹר:

5

beyond the Jordan, in the land of Moab, took Moses upon him to expound this law, saying:

יְהוָה אֱלֹהֵינוּ דִּבֶּר אֵלֵינוּ בְּחֹרֵב לֵאמֹר
רַב-לָכֶם שְׁבַת בְּהָר הַזֶּה:

6

The LORD our God spoke unto us in Horeb, saying: 'Ye have dwelt long enough in this mountain;

פִּנּוּ וְסַעוּ לָכֶם וּבֵאוּ הָרָה הָאֱמֹרִי וְאֶל-
כָּל-שְׁכֵנֵי בְּעֶרְבָה בְּהָר וּבְשָׁפְלָה וּבְגִבֹּה
וּבְחוּף הַיָּם אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַלְבָּנוֹן עַד-
הַנָּהָר הַגָּדֹל נְהַר-פָּרָת:

7

turn you, and take your journey, and go to the hill-country of the Amorites and unto all the places nigh thereunto, in the Arabah, in the hill-country, and in the Lowland, and in the South, and by the sea-shore; the land of the Canaanites, and Lebanon, as far as the great river, the river Euphrates.

רְאֵה נָתַתִּי לִפְנֵיכֶם אֶת-הָאָרֶץ בָּאוּ וּרְשׁוּ
אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לְאַבְרָהָם
לְיִצְחָק לְיַעֲקֹב לֵאמֹר וְלִיעֲקֹב לָתֵת לָהֶם
וְלִירְעָם אַחֲרֵיהֶם:

שמואל

Behold, I have set the land before you: go in and possess the land which the LORD swore unto your fathers, to Abraham, to Isaac, and to Jacob, to give unto them and to their seed after them.'

וְאָמַר אֲלֵכֶם בָּעֵת הַהוּא לֵאמֹר לֹא-אוּכַל
לְבַדִּי שְׂאת אֶתְכֶם:

9

And I spoke unto you at that time, saying: 'I am not able to bear you myself alone;

יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הִרְבָּה אֶתְכֶם וְהִנֵּכֶם הַיּוֹם
כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לְרֹב:

10

the LORD your God hath multiplied you, and, behold, ye are this day as the stars of heaven for multitude.—

יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתְכֶם יִסַּף עֲלֵיכֶם כָּכֶם
אֶלֶף פַּעֲמִים וַיְבָרֶךְ אֶתְכֶם כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר
לָכֶם:

11

The LORD, the God of your fathers, make you a thousand times so many more as ye are, and bless you, as He hath promised you!

הפטרות

הפטרות במדבר

The Haftara is Hosea 2:1 – 2:22. On Erev Rosh Hodesh, read the Haftara on page 210.

וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כְּחוֹל הַיָּם אֲשֶׁר
לֹא־יִמָּד וְלֹא יִסָּפֵר וְהָיָה בְּמִקְוֵם אֲשֶׁר־
יֹאמַר לָהֶם לֹא־עַמִּי אַתֶּם יֹאמַר לָהֶם בְּנֵי
אֱלֹהִים:

II:1

Yet the number of the children of Israel shall be as the sand of the sea, which cannot be measured nor numbered; and it shall come to pass that, instead of that which was said unto them: 'Ye are not My people', it shall be said unto them: 'Ye are the children of the living God.'

וְנִקְבְּצוּ בְנֵי־יְהוּדָה וּבְנֵי־יִשְׂרָאֵל יִחָדּוּ
וְשָׁמוּ לָהֶם רֹאשׁ אֶחָד וְעָלוּ מִן־הָאָרֶץ כִּי
גָדוֹל יוֹם יִזְרְעֵל:

2

And the children of Judah and the children of Israel shall be gathered together, and they shall appoint themselves one head, and shall go up out of the land; for great shall be the day of Jezreel.

אָמְרוּ לְאַחֵיכֶם עַמִּי וּלְאֶחָתֵיכֶם רַחֲמָה:

3

Say ye unto your brethren: 'Ammi'; and to your sisters, 'Ruhamah.'

רִיבוּ בְּאִמְכֶם רִיבוּ כִּי־הִיא לֹא אִשְׁתִּי
וְאֲנִכִּי לֹא אִישָׁה וְתָסֵר זְנוּנֶיהָ מִפָּנֶיהָ
וְנִאֲפֹפֶיהָ מִבֵּין שָׁדֶיהָ:

4

Plead with your mother, plead; For she is not My wife, neither am I her husband; And let her put away her harlotries from her face, And her adulteries from between her breasts;

כִּי־אֶפְשִׁיטָנָה עֲרֻמָּה וְהִצַּגְתִּיהָ כַּיּוֹם
הַיּוֹלְדָהּ וְשִׁמְתִּיהָ כַּמִּדְבָּר וְשָׂתָהּ כְּאֶרֶץ
צָיָה וְהִמַּתִּיהָ בְּצָמָא:

5

Lest I strip her naked, And set her as in the day that she was born, And make her as a wilderness, And set her like a dry land, And slay her with thirst.

וְאֶת־בְּנֶיהָ לֹא אֲרַחֵם כִּי־בְנֵי זְנוּנִים הֵמָּה:

6

And I will not have compassion upon her children; For they are children of harlotry.

כִּי זָנְתָה אִמָּם הַבִּישָׁה הַזֹּרֶתָם כִּי אִמָּה
אֵלֶכָה אַחֲרֵי מְאַהֲבֵי נִתַּנִּי לַחֲמִל וּמִימִי
צִמְרִי וּפִשְׁתִּי שִׁמְנִי וְשִׁקְוִי:

7

For their mother hath played the harlot, She that conceived them hath done shamefully; For she said: 'I will go after my lovers, That give me my bread and my water, My wool and my flax, mine oil and my drink.'

לִכְן הִנְנִי־שָׂדֶה אֶת־דֶּרֶכָּךְ בַּסִּירִים
וְגִדְרֹתַי אֶת־גְּדֵרָהּ וְנִתְיַבּוּתֶיהָ לֹא
תִמָּצָא:

8

Therefore, behold, I will hedge up thy way with thorns, And I will make a wall against her, That she shall not find her paths.

וְרָדְפָה אֶת־מְאַהֲבֶיהָ וְלֹא־תִשָּׁג אֹתָם
וּבִקְשָׁתָם וְלֹא תִמָּצָא וְאִמָּהּ אֵלֶכָה
וְאֶשׁוּבָה אֶל־אִשִּׁי הָרִאשׁוֹן כִּי טוֹב לִי אִזְּ
מֵעַתָּה:

9

And she shall run after her lovers, but she shall not overtake them, And she shall seek them, but shall not find them; Then shall she say: 'I will go and return to my first husband; For then was it better with me than now.'

וְהִיא לֹא יָדְעָה כִּי אֲנִכִּי נָתַתִּי לָהּ הַדָּגָן
וְהַתִּירוֹשׁ וְהַיֵּצֶהָר וְכֶסֶף הַרְבֵּיתִי לָהּ
וְזָהָב עָשׂוּ לְבָעַל:

10

For she did not know that it was I that gave her The corn, and the wine, and the oil, And multiplied unto her silver and gold, Which they used for Baal.

לִכְן אָשׁוּב וְלִקְחָתִי דְגָנִי בְעֵתוֹ וְתִירוֹשִׁי
בְּמוֹעֶדוֹ וְהִצַּלְתִּי צֹמְרִי וּפִשְׁתִּי לְכֶסֶת
אֶת־עֲרוֹתָהּ:

11 Therefore will I take back My corn in the time thereof,
And My wine in the season thereof, And will snatch
away My wool and My flax Given to cover her
nakedness.

וְעַתָּה אֲגַלֶּה אֶת־נִבְלָתָהּ לְעֵינֵי מְאֻהָבֶיהָ
וְאִישׁ לֹא־יִצִּילֶנָּה מִיָּדִי:

12 And now will I uncover her shame in the sight of her
lovers, And none shall deliver her out of My hand.

וְהִשְׁבַּתִּי כָל־מְשׁוֹשֶׁה חֲגֹה חֻדְשָׁה וְשַׁבָּתָהּ
וְכָל מוֹעֶדָהּ:

13 I will also cause all her mirth to cease, Her feasts, her
new moons, and her sabbaths, And all her appointed
seasons.

וְהִשְׁמַתִּי גִפְנֶיהָ וְתַאנְתָּהּ אֲשֶׁר אָמְרָה אֶתְנָה
הַמָּה לִּי אֲשֶׁר נָתַנּוּ־לִי מְאֻהָבָי וְשִׁמְתִים
לִי־עַר וְאָכְלָתֶם חֵית הַשָּׂדֶה:

14 And I will lay waste her vines and her fig-trees,
Whereof she hath said: 'These are my hire That my
lovers have given me'; And I will make them a forest,
And the beasts of the field shall eat them.

וּפָקַדְתִּי עָלֶיהָ אֶת־יְמֵי הַבַּעַלִּים אֲשֶׁר
תִּקְטִיר לָהֶם וְתַעַד נִזְמָה וְחִלְיָתָהּ וְתַלְוָהּ
אֶחָרַי מְאֻהָבֶיהָ וְאֶתִּי שָׁכַחָה נָא־
יְהוָה: (ס)

15 And I will visit upon her the days of the Baalim,
Wherein she offered unto them, And decked herself
with her ear-rings and her jewels, And went after her
lovers, And forgot Me, saith the LORD.

לִכְן הִנֵּה אֲנֹכִי מִפְתִּיחַ וְהִלַּכְתִּיהָ הַמִּדְבָּר
וְדִבַּרְתִּי עַל־לִבָּהּ:

16 Therefore, behold, I will allure her, And bring her into
the wilderness, And speak tenderly unto her.

וְנָתַתִּי לָהּ אֶת־כַּרְמֶיהָ מִשָּׁם וְאֶת־עֵמֶק
עֶכְרֹר לְפֶתַח תִּקְוָהּ וְעֲנָתָה שְׁמֹה כִּי־מִי
נְעוּלֶיהָ וְכִי־וָם עָלוּתָהּ מֵאֶרֶץ־מִצְרַיִם:

17 And I will give her her vineyards from thence, And the
valley of Achor for a door of hope; And she shall
respond there, as in the days of her youth, And as in
the day when she came up out of the land of Egypt.

וְהָיָה בַּיּוֹם־הַהוּא נָא־יִהְיֶה תִקְרָאִי אִשִּׁי
וְלֹא־תִקְרָאִי־לִי עוֹד בַּעַלִּי:

18 And it shall be at that day, saith the LORD, That thou
shalt call Me Ishi, And shalt call Me no more Baali.

וְהִסְרֹתִי אֶת־שְׁמוֹת הַבַּעַלִּים מִפִּיהָ וְלֹא־
יִזְכְּרוּ עוֹד בְּשֵׁמָם:

19 For I will take away the names of the Baalim out of her
mouth, And they shall no more be mentioned by their
name.

וְכִרְתִּי לָהֶם בְּרִית בַּיּוֹם־הַהוּא עִם־חֵית
הַשָּׂדֶה וְעִם־עוֹף הַשָּׁמַיִם וְרֶמֶשׂ הָאָדָמָה
וְקִשָּׁת וְחֶרֶב וּמִלְחָמָה אֲשַׁבֵּר מִן־הָאָרֶץ
וְהִשְׁכַּבְתִּים לְבֶטֶח:

20 And in that day will I make a covenant for them With
the beasts of the field, and with the fowls of heaven,
And with the creeping things of the ground; And I
will break the bow and the sword and the battle out of
the land, And will make them to lie down safely.

וְאֶרְשָׁתִּיךָ לִי לְעוֹלָם וְאֶרְשָׁתִּיךָ לִי בְצַדִּיק
וּבְמִשְׁפָּט וּבְחֶסֶד וּבְרַחֲמִים:

21 And I will betroth thee unto Me for ever; Yea, I will
betroth thee unto Me in righteousness, and in justice,
And in lovingkindness, and in compassion.

וְאֶרְשָׁתִּיךָ לִי בְאֱמוּנָה וַיָּדַעַת אֶת־
יְהוָה: (פ)

22 And I will betroth thee unto Me in faithfulness; And
thou shalt know the LORD.

הפטרת נשא

The Haftara is Judges 13:2 – 13:25.

ויהי איש אחד מצרעה ממשפחת הדני ושמו מגוח ואשתו עקרה ולא ילדה:

XIII:2

And there was a certain man of Zorah, of the family of the Danites, whose name was Manoah; and his wife was barren, and bore not.

וירא מלאך-יהוה אל-האשה ויאמר אליה הנה-נא את-עקרה ולא ילדה והרית וילדת בן:

3

And the angel of the LORD appeared unto the woman, and said unto her: 'Behold now, thou art barren, and hast not borne; but thou shalt conceive, and bear a son.

ועתה השמרי נא ואל-תשתי יין ושכר ואל-תאכלי כל-טמא:

4

Now therefore beware, I pray thee, and drink no wine nor strong drink, and eat not any unclean thing.

כי הנך הרה וילדת בן ומוצה לא-יעלה על-ראשו כי-נזיר אלהים יהיה הנער מן-הבטן והוא יחל להושיע את-ישראל מיד פלשתים:

5

For, lo, thou shalt conceive, and bear a son; and no razor shall come upon his head; for the child shall be a Nazirite unto God from the womb; and he shall begin to save Israel out of the hand of the Philistines.'

ותבא האשה ותאמר לאישה לאמר איש האלהים בא אלי ומראהו כמראה מלאך האלהים נורא מאד ולא שאלתיו אי-מזה הוא ואת-שמו לא-הגיד לי:

6

Then the woman came and told her husband, saying: 'A man of God came unto me, and his countenance was like the countenance of the angel of God, very terrible; and I asked him not whence he was, neither told he me his name;

ויאמר לי הנך הרה וילדת בן ועתה אל-תשתי יין ושכר ואל-תאכלי כל-טמא כי-נזיר אלהים יהיה הנער מן-הבטן עד-יום מותו: (פ)

7

but he said unto me: Behold, thou shalt conceive, and bear a son; and now drink no wine nor strong drink, and eat not any unclean thing; for the child shall be a Nazirite unto God from the womb to the day of his death.'

ויעתר מגוח אל-יהוה ויאמר בי אדוני איש האלהים אשר שלחת יבוא-נא עוד אלינו ויורנו מה-נעשה לנער היולד:

8

Then Manoah entreated the LORD, and said: 'Oh, LORD, I pray Thee, let the man of God whom Thou didst send come again unto us, and teach us what we shall do unto the child that shall be born.'

וישמע האלהים בקול מגוח ויבא מלאך האלהים עוד אל-האשה והיא יושבת בשדה ומגוח איש עמה:

9

And God hearkened to the voice of Manoah; and the angel of God came again unto the woman as she sat in the field; but Manoah her husband was not with her.

ותמהר האשה ותרוץ ותגד לאישה ותאמר אליו הנה נראה אלי האיש אשר-בא ביום אלי:

10

And the woman made haste, and ran, and told her husband, and said unto him: 'Behold, the man hath appeared unto me, that came unto me that day.'

וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ מְנוּחַ אַחֲרֵי אִשְׁתּוֹ וַיָּבֹא אֶל-
הָאִישׁ וַיֹּאמֶר לוֹ הֲאֵתָה הָאִישׁ אֲשֶׁר-
דִּבַּרְתָּ אֶל-הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר אָנִי:

11 And Manoah arose, and went after his wife, and came to the man, and said unto him: 'Art thou the man that spoked unto the woman?' And he said: 'I am.'

וַיֹּאמֶר מְנוּחַ עֲתָה יָבֹא דְבָרְיָךְ מִה-יְהִיָּה
מִשְׁפַּט-הַנֶּעֱר וּמַעֲשָׂהוּ:

12 And Manoah said: 'Now when thy word cometh to pass, what shall be the rule for the child, and what shall be done with him?'

וַיֹּאמֶר מַלְאָךְ יְהוָה אֶל-מְנוּחַ מְכַל אֲשֶׁר-
אָמַרְתִּי אֶל-הָאִשָּׁה תִּשְׁמָר:

13 And the angel of the LORD said unto Manoah: 'Of all that I said unto the woman let her beware.

מִכָּל אֲשֶׁר-יֵצֵא מִגֶּפֶן הַיֵּינן לֹא תֹאכַל וַיִּנּוּן
וְשִׁכָר אֶל-תִּשְׁתֵּה וְכָל-טִמְאָה אֶל-תֹּאכַל
כָּל אֲשֶׁר-צִוִּיתִי תִשְׁמָר: (ס)

14 She may not eat of any thing that cometh of the grapevine, neither let her drink wine or strong drink, nor eat any unclean thing; all that I commanded her let her observe.'

וַיֹּאמֶר מְנוּחַ אֶל-מַלְאָךְ יְהוָה נַעֲצְרָה-נָא
אוֹתְךָ וְנַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ גְּדִי עֹזִים:

15 And Manoah said unto the angel of the LORD: 'I pray thee, let us detain thee, that we may make ready a kid for thee.'

וַיֹּאמֶר מַלְאָךְ יְהוָה אֶל-מְנוּחַ אִם-
תַּעֲצֹרְנִי לֹא-אֲכַל בְּלֶחֶמְךָ וְאִם-תַּעֲשֶׂה
עֹלָה לַיהוָה תַּעֲלֶנָּה כִּי לֹא-יָדַע מְנוּחַ כִּי-
מַלְאָךְ יְהוָה הוּא:

16 And the angel of the LORD said unto Manoah: 'Though thou detain me, I will not eat of thy bread; and if thou wilt make ready a burnt-offering, thou must offer it unto the LORD.' For Manoah knew not that he was the angel of the LORD.

וַיֹּאמֶר מְנוּחַ אֶל-מַלְאָךְ יְהוָה מִי שְׁמֶךָ כִּי-
יָבֹא (כ' דְּבָרִיד) [ק' דְּבָרִיד] וּכְבֹּדְנִיךָ:

17 And Manoah said unto the angel of the LORD: 'What is thy name, that when thy words come to pass we may do thee honour?'

וַיֹּאמֶר לוֹ מַלְאָךְ יְהוָה לָמָּה זֶה תִּשְׁאַל
לְשְׁמִי וְהוּא-פָּלֵא: (פ)

18 And the angel of the LORD said unto him: 'Wherefore askest thou after my name, seeing it is hidden?'

וַיִּקַּח מְנוּחַ אֶת-גְּדִי הָעֹזִים וְאֶת-הַמִּנְחָה
וַיַּעַל עַל-הַצֹּר לַיהוָה וּמִפְּלֵא לַעֲשׂוֹת
וּמְנוּחַ וְאִשְׁתּוֹ רָאִים:

19 So Manoah took the kid with the meal-offering, and offered it upon the rock unto the LORD; and [the angel] did wondrously, and Manoah and his wife looked on.

וַיְהִי בְעֲלוֹת הַלֶּהֶב מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ
הַשָּׁמַיְמָה וַיַּעַל מַלְאָךְ-יְהוָה בְּלֶהֶב
הַמִּזְבֵּחַ וּמְנוּחַ וְאִשְׁתּוֹ רָאִים וַיִּפְּלוּ עַל-
פְּנֵיהֶם אֶרֶצָּה:

20 For it came to pass, when the flame went up toward heaven from off the altar, that the angel of the LORD ascended in the flame of the altar; and Manoah and his wife looked on; and they fell on their faces to the ground.

וְלֹא-יָסַף עוֹד מַלְאָךְ יְהוָה לִהְרָאָה אֶל-
מְנוּחַ וְאֶל-אִשְׁתּוֹ אַזּוּ יָדַע מְנוּחַ כִּי-מַלְאָךְ
יְהוָה הוּא:

21 But the angel of the LORD did no more appear to Manoah or to his wife. Then Manoah knew that he was the angel of the LORD.

וַיֹּאמֶר מְנוּחַ אֶל-אִשְׁתּוֹ מוֹת נָמוּת כִּי
אֱלֹהִים רָאִינוּ:

22 And Manoah said unto his wife: 'We shall surely die, because we have seen God.'

וַתֹּאמֶר לוֹ אִשְׁתּוֹ לֹא חָפֵץ יְהוָה לְהַמִּיתָנוּ
לֹא-לָקַח מִיָּדֵנוּ עֹלָה וּמִנְחָה וְלֹא הִרְאֵנוּ
אֶת-כָּל-אֵלֶּה וְכַעַתָּה לֹא הִשְׁמִיעֵנוּ כְּזָאת:

23

But his wife said unto him: 'If the LORD were pleased to kill us, He would not have received a burnt-offering and a meal-offering at our hand, neither would He have shown us all these things, nor would at this time have told such things as these.'

וַתֵּלֶד הָאִשָּׁה בֶּן וַתִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ שָׁמְשׁוֹן
וַיִּגְדַּל הַנַּעַר וַיְבָרְכֵהוּ יְהוָה:

24

And the woman bore a son, and called his name Samson; and the child grew, and the LORD blessed him.

וַתַּחֲלֵ רֹחַ יְהוָה לְפַעֲמוֹ בְּמַחֲנֵה-דָן בֵּין
צֹרְעָה וּבֵין אֶשְׁתָּאֵל: (פ)

25

And the spirit of the LORD began to move him in Mahaneh-dan, between Zorah and Eshtaol.

הפסרת בהעלתך

The Haftara is Zechariah 2:14 - 4:7.

רָנִי וּשְׂמַחִי בַת-צִיּוֹן כִּי הִנְנִי-בָא וְשָׁכַנְתִּי
בְּתוֹכְךָ נָא-יְהוָה:

II:14

'Sing and rejoice, O daughter of Zion; for, lo, I come, and I will dwell in the midst of thee, saith the LORD.

וְנִלְווּ גוֹיִם רַבִּים אֶל-יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא
וְהָיוּ לִי לְעָם וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכְךָ וַיְדַעַת כִּי-
יְהוָה צָבָאוֹת שְׁלַחְנִי אֵלֶיךָ:

15

And many nations shall join themselves to the LORD in that day, and shall be My people, and I will dwell in the midst of thee'; and thou shalt know that the LORD of hosts hath sent me unto thee.

וְנָחַל יְהוָה אֶת-יְהוּדָה חֶלְקוֹ עַל אֲדָמַת
הַקֹּדֶשׁ וּבָחַר עוֹד בִּירוּשָׁלָּם:

16

And the LORD shall inherit Judah as His portion in the holy land, and shall choose Jerusalem again.

הִס כָּל-בָּשָׂר מִפְּנֵי יְהוָה כִּי נִעוֹר מִמְעוֹן
קִדְשׁוֹ: (פ)

17

Be silent, all flesh, before the LORD; for He is aroused out of His holy habitation.

וַיִּרְאֵנִי אֶת-יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עֹמֵד
לִפְנֵי מַלְאָךְ יְהוָה וְהַשָּׁטָן עֹמֵד עַל-יְמִינוֹ
לְשׂוֹנוֹ:

III:1

And he showed me Joshua the high priest standing before the angel of the LORD, and Satan standing at his right hand to accuse him.

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-הַשָּׁטָן וַיַּעַר יְהוָה בְּךָ
הַשָּׁטָן וַיַּעַר יְהוָה בְּךָ הַבָּחַר בִּירוּשָׁלָּם
הֲלֹא זֶה אִדּוֹ אִדּוֹ מִצֵּל מֵאֵשׁ:

2

And the LORD said unto Satan: 'The LORD rebuke thee, O Satan, yea, the LORD that hath chosen Jerusalem rebuke thee; is not this man a brand plucked out of the fire?'

וַיְהוֹשֶׁעַ הָיָה לְבָשׁ בְּגָדִים צוּאִים וַעֲמַד
לִפְנֵי הַמַּלְאָךְ:

3

Now Joshua was clothed with filthy garments, and stood before the angel.

וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֶל־הַעֲמִידִים לְפָנָיו לֵאמֹר
הִסִּירוּ הַבְּגָדִים הַצְּאִים מֵעָלָיו וַיֹּאמֶר
אֵלָיו רְאֵה הֵעֲבַרְתִּי מֵעָלֶיךָ עֲוֹנְךָ וְהִלְבַּשׁ
אֶתְךָ מַחֲלָצוֹת:

4 And he answered and spoke unto those that stood before him, saying: 'Take the filthy garments from off him.' And unto him he said: 'Behold, I cause thine iniquity to pass from thee, and I will clothe thee with robes.'

וַאֲמַר וַיִּשְׁמְרוּ צִנִּיף טְהוֹר עַל־רֹאשׁוֹ
וַיִּשְׁמְרוּ הַצִּנִּיף הַטְּהוֹר עַל־רֹאשׁוֹ
וַיִּלְבַּשְׁהוּ בְּגָדִים וּמְלָאךְ יְהוָה עִמָּד:

5 And I said: 'Let them set a fair mitre upon his head.' So they set a fair mitre upon his head, and clothed him with garments; and the angel of the LORD stood by.

וַיַּעַד מְלָאךְ יְהוָה בִּיהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר:

6 And the angel of the LORD forewarned Joshua, saying:

כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אִם־בְּדֶרֶךְכִּי תֵלֵךְ
וְאִם־אֶת־מִשְׁמַרְתִּי תִשְׁמֹר וְגַם־אֶתֶּלְתֵּל תִּדְרִין
אֶת־בֵּיתִי וְגַם תִּשְׁמֹר אֶת־חֲצָרִי וְנָתַתִּי לְךָ
מִהֲלָכִים בֵּין הַעֲמִידִים הָאֵלֶּה:

7 'Thus saith the LORD of hosts: If thou wilt walk in My ways, and if thou wilt keep My charge, and wilt also judge My house, and wilt also keep My courts, then I will give thee free access among these that stand by.

שָׁמַע־נָא יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אֶתֶּלְתֵּל
וְרַעֲיָה הַיֹּשְׁבִים לְפָנָיִךְ כִּי־אֲנִישֵׁי מוֹפֶת
הֵמָּה כִּי־הִנֵּנִי מֵבִיא אֶת־עַבְדִּי צִמְח:

8 Hear now, O Joshua the high priest, thou and thy fellows that sit before thee; for they are men that are a sign; for, behold, I will bring forth My servant the Shoot.

כִּי הִנֵּה הָאֶבֶן אֲשֶׁר נָתַתִּי לְפָנָיִךְ יְהוֹשֻׁעַ
עַל־אֶבֶן אַחַת שִׁבְעָה עֵינָיִם הִנֵּנִי מִפְתָּח
פְּתֻחָה נָאִם יְהוָה צְבָאוֹת וּמִשְׁתִּי אֶת־עֵזֶן
הָאֶרֶץ־הַזֹּאת בְּיוֹם אֶחָד:

9 For behold the stone that I have laid before Joshua; upon one stone are seven facets; behold, I will engrave the graving thereof, saith the LORD of hosts: And I will remove the iniquity of that land in one day.

בְּיוֹם הַהוּא נָאִם יְהוָה צְבָאוֹת תִּקְרְאוּ אִישׁ
לְרֵעֵהוּ אֶל־תַּחַת גֶּפֶן וְאֶל־תַּחַת תְּאֵנָה:

10 In that day, saith the LORD of hosts, shall ye call every man his neighbour under the vine and under the fig-tree.

וַיָּשָׁב הַמְּלָאךְ הַדֹּבֵר בִּי וַיַּעֲרֵנִי כְּאִישׁ
אֲשֶׁר־יִעֹר מִשְׁנָתוֹ:

IV:1 And the angel that spoke with me returned, and waked me, as a man that is awakened out of his sleep.

וַיֹּאמֶר אֵלָי מָה אַתָּה רֹאֶה (כ' וַיֹּאמֶר) [ק'
וַאֲמַר] רָאִיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב כְּלָה
וְגִלְגָּה עַל־רֹאשָׁהּ וְשִׁבְעָה נִרְתִּיחַ עָלֶיהָ
שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוֹצְקוֹת לְנֹרוֹת אֲשֶׁר עַל־
רֹאשָׁהּ:

2 And he said unto me: 'What seest thou?' And I said: 'I have seen, and behold a candlestick all of gold, with a bowl upon the top of it, and its seven lamps thereon; there are seven pipes, yea, seven, to the lamps, which are upon the top thereof;

וּשְׁנַיִם זֵיתִים עָלֶיהָ אֶחָד מִיְמִין הַגִּלְגָּה
וְאֶחָד עַל־שְׂמֹאלָהּ:

3 and two olive-trees by it, one upon the right side of the bowl, and the other upon the left side thereof.'

וָאֲנִי וַאֲמַר אֶל־הַמְּלָאךְ הַדֹּבֵר בִּי לֵאמֹר
מַה־אֵלֶּה אֲדָנִי:

4 And I answered and spoke to the angel that spoke with me, saying: 'What are these, my lord?'

וַיֵּעַן הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי וַיֹּאמֶר אֵלַי הֲלוֹא
יָדַעְתָּ מִה־הַמָּה אֵלֶּה וַאֲמַר לֹא אָדָנִי:

5

Then the angel that spoke with me answered and said unto me: 'Knowest thou not what these are?' And I said: 'No, my lord.'

וַיֵּעַן וַיֹּאמֶר אֵלַי לֵאמֹר זֶה דְּבַר־יְהוָה
אֶל־זְרַבְבָּדֶל לֵאמֹר לֹא בְחֹלַל וְלֹא בְכֹחַ
כִּי אִם־בְּרוּחִי אֲמַר יְהוָה צְבָאוֹת:

6

Then he answered and spoke unto me, saying: 'This is the word of the LORD unto Zerubbabel, saying: Not by might, nor by power, but by My spirit, saith the LORD of hosts.

מִי־אַתָּה הַר־הַגָּדוֹל לִפְנֵי זְרַבְבָּדֶל לְמִישֹׁר
וְהוֹצִיא אֶת־הָאֶבֶן הָרֹאשָׁה תִּשְׁאֹלֹת תֵּן תֵּן
לָהּ: (פ)

7

Who art thou, O great mountain before Zerubbabel? thou shalt become a plain; and he shall bring forth the top stone with shoutings of Grace, grace, unto it.'

הפטרת שלח לך

The Haftara is Joshua 2:1 – 2:24.

וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻעַ בְּנֵי־נֹון מִן־הַשְּׁטִים שְׁנַיִם־
אֲנָשִׁים מְרַגְלִים חָרַשׁ לֵאמֹר לָכוּ רְאוּ
אֶת־הָאָרֶץ וְאֶת־יְרִיחוֹ וַיָּלְכוּ וַיָּבֹאוּ בֵּית־
אִשָּׁה זֹנָה וּשְׁמָהּ רַחַב וַיִּשְׁכְּבוּ שָׁמָּה:

II:1

And Joshua the son of Nun sent out of Shittim two spies secretly, saying: 'Go view the land, and Jericho.' And they went, and came into the house of a harlot whose name was Rahab, and lay there.

וַיֹּאמֶר לְמֶלֶךְ יְרִיחוֹ לֵאמֹר הִנֵּה אֲנָשִׁים
בָּאוּ הֵנָּה הַלַּיְלָה מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַחְפֹּר
אֶת־הָאָרֶץ:

2

And it was told the king of Jericho, saying: 'Behold, there came men in hither to-night of the children of Israel to search out the land.'

וַיִּשְׁלַח מֶלֶךְ יְרִיחוֹ אֶל־רַחַב לֵאמֹר
הוֹצִיאִי הָאֲנָשִׁים הַבָּאִים אֵלֶיךָ אֲשֶׁר־בָּאוּ
לְבֵיתְךָ כִּי לַחְפֹּר אֶת־כָּל־הָאָרֶץ בָּאוּ:

3

And the king of Jericho sent unto Rahab, saying: 'Bring forth the men that are come to thee, that are entered into thy house; for they are come to search out all the land.'

וַתִּקַּח הָאִשָּׁה אֶת־שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַתַּצְפֵּנּוּ
וַתֹּאמֶר כֵּן בָּאוּ אֵלַי הָאֲנָשִׁים וְלֹא יָדַעְתִּי
מֵאֵין הֵמָּה:

4

And the woman took the two men, and hid them; and she said: 'Yea, the men came unto me, but I knew not whence they were;

וַיְהִי הַשָּׁעַר לְסָגוֹר בַּחֹשֶׁךְ וְהָאֲנָשִׁים יָצְאוּ
לֹא יָדַעְתִּי אָנָּה הָלְכוּ הָאֲנָשִׁים רֹדְפוֹ מֵהָר
אֲחֲרֵיהֶם כִּי תִשְׁיָגוּם:

5

and it came to pass about the time of the shutting of the gate, when it was dark, that the men went out; whither the men went I know not; pursue after them quickly; for ye shall overtake them.'

וְהִיא הֶעֱלָתָם הַגָּגָה וַתִּטְמְנֵם בַּפִּשְׁתִּי הָעֵץ
הָעֹרְכוֹת לָהּ עַל־הַגָּג:

6

But she had brought them up to the roof, and hid them with the stalks of flax, which she had spread out upon the roof.

וְהָאֲנָשִׁים רֹדְפוֹ אֲחֲרֵיהֶם בְּרֶדֶף הַיַּרְדֵּן
עַל הַמַּעְבְּרוֹת וְהַשָּׁעַר סָגְרוּ אַחֲרֵי כַּאֲשֶׁר
יָצְאוּ הָרֹדְפִים אַחֲרֵיהֶם:

7

And the men pursued after them the way to the Jordan unto the fords; and as soon as they that pursued after them were gone out, the gate was shut.

והמה טרם ישכבון והיא עלתה עליהם
על-הגג:

8 And before they were laid down, she came up unto them upon the roof;

ותאמר אל-האנשים ידעתי כי-נתן יהוה
לכם את-הארץ וכי-נפלה אימתכם
עלינו וכי נמגו כל-ישבי הארץ מפניכם:

9 and she said unto the men: 'I know that the LORD hath given you the land, and that your terror is fallen upon us, and that all the inhabitants of the land melt away before you.

כי שמענו את אשר-הוביש יהוה את-מי
ים-סוף מפניכם בצאתכם ממצרים
ואשר עשיתם לשני מלכי האמורי
אשר בעבר הירדן לסיתן ולעוג אשר
החרמתם אותם:

10 For we have heard how the LORD dried up the water of the Red Sea before you, when ye came out of Egypt; and what ye did unto the two kings of the Amorites, that were beyond the Jordan, unto Sihon and to Og, whom ye utterly destroyed.

ונשמע וימס לבבנו ולא-קמה עוד
רוח באיש מפניכם כי יהוה אלהיכם
הוא אלהים בשמים ממעל ועל-הארץ
מתחת:

11 And as soon as we had heard it, our hearts did melt, neither did there remain any more spirit in any man, because of you; for the LORD your God, He is God in heaven above, and on earth beneath.

ועתה השבעו-נא לי ביהוה כי-עשיתי
עמכם חסד ועשיתם גם-אתם עם-בית
אבי חסד ונתתם לי אות אמת:

12 Now therefore, I pray you, swear unto me by the LORD, since I have dealt kindly with you, that ye also will deal kindly with my father's house—and give me a true token—

והחיתם את-אבי ואת-אמי ואת-אחי
ואת-(כ' אחותי)ק' אחיותי ואת כל-
אשר להם והצללתם את-נפשתינו ממוות:

13 and save alive my father, and my mother, and my brethren, and my sisters, and all that they have, and deliver our lives from death.'

ויאמרו לה האנשים נפשנו תחיתכם
למות אם לא תגידו את-דברנו זה והיה
בתת-יהוה לנו את-הארץ ועשינו עמך
חסד ואמת:

14 And the men said unto her: 'Our life for yours, if ye tell not this our business; and it shall be, when the LORD giveth us the land, that we will deal kindly and truly with thee.'

ותורדם בחבל בעד החלון כי ביתה
בקיר החומה ובחומה היא יושבת:

15 Then she let them down by a cord through the window; for her house was upon the side of the wall, and she dwelt upon the wall.

ותאמר להם החרה לכו פן-יפגעו בכם
הרדפים ונחבתם שמה שלשת ימים עד
שוב הרדפים ואחר תלכו לדרךכם:

16 And she said unto them: 'Get you to the mountain, lest the pursuers light upon you; and hide yourselves there three days, until the pursuers be returned; and afterward may ye go your way.'

ויאמרו אליה האנשים נקים אנחנו
משבעתך הנה אשר השבעתנו:

17 And the men said unto her: 'We will be guiltless of this thine oath which thou hast made us to swear.

הִנֵּה אֲנַחְנוּ בָּאִים בְּאֶרֶץ אֶת־תִּקְוֹת חַיִּט׃
הַשְׁנִי הִזָּה תִּקְשְׁרִי בְּחִלּוֹן אֲשֶׁר הוֹרְדְתָנוּ
בּוֹ וְאֶת־אֲבִיךָ וְאֶת־אִמְךָ וְאֶת־אֲחִיךָ וְאֶת־
כָּל־בֵּית אֲבִיךָ תֹאסֶפֶי אֵלֶיךָ תִּבְנֶתָה׃

18

Behold, when we come into the land, thou shalt bind this line of scarlet thread in the window which thou didst let us down by; and thou shalt gather unto thee into the house thy father, and thy mother, and thy brethren, and all thy father's household.

וְהָיָה כָּל אֲשֶׁר־יֵצֵא מִדִּלְתִּי בֵיתְךָ ׀
תְּחַוֶּצֶה דָּמוֹ בְּרֹאשׁוֹ וְאֲנַחְנוּ נִקְיִים וְכָל
אֲשֶׁר יִהְיֶה אִתְּךָ בַּבַּיִת דָּמוֹ בְּרֹאשׁוֹ אִם־
יָד תִּהְיֶה־בּוֹ׃

19

And it shall be, that whosoever shall go out of the doors of thy house into the street, his blood shall be upon his head, and we will be guiltless; and whosoever shall be with thee in the house, his blood shall be on our head, if any hand be upon him.

וְאִם־תִּגִּידִי אֶת־דְּבָרֵנוּ זֶה וְהִנֵּינוּ נִקְיִים
מִשְׁבַּעֲתֶךָ אֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתָּנוּ׃

20

But if thou utter this our business, then we will be guiltless of thine oath which thou hast made us to swear.'

וַתֹּאמֶר כְּדִבְרֵיכֶם כֵּן־הוּא וַתִּשְׁלַחֵם
וַיֵּלְכוּ וַתִּקְשֶׁר אֶת־תִּקְנַת הַשְּׁנִי בְּחִלּוֹן׃

21

And she said: 'According unto your words, so be it.' And she sent them away, and they departed; and she bound the scarlet line in the window.

וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ הָהָרָה וַיֵּשְׁבוּ שָׁם שְׁלֹשֶׁת
יָמִים עַד־שָׁבוּ הָרֹדְפִים וַיִּבְקְשׂוּ הָרֹדְפִים
בְּכָל־הַדֶּרֶךְ וְלֹא מָצְאוּ׃

22

And they went, and came unto the mountain, and abode there three days, until the pursuers were returned; and the pursuers sought them throughout all the way, but found them not.

וַיֵּשְׁבוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַיֵּרְדּוּ מִהָהָר וַיַּעֲבְרוּ
וַיָּבֹאוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון וַיְסַפְּרוּ־לּוֹ אֶת־
כָּל־הַמַּצָּאוֹת אוֹתָם׃

23

Then the two men returned, and descended from the mountain, and passed over, and came to Joshua the son of Nun; and they told him all that had befallen them.

וַיֹּאמְרוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ כִּי־נָתַן יְהוָה בְּיָדֵנוּ
אֶת־כָּל־הָאָרֶץ וגם־נִמְגְּוָה כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ
מִפְּנֵינוּ׃ (ס)

24

And they said unto Joshua: 'Truly the LORD hath delivered into our hands all the land; and moreover all the inhabitants of the land do melt away before us.'

הפסרת קורח

The Haftara is I Samuel 11:14 – 12:22. On Rosh Hodesh, Maftir is Numbers 28:9 – 15 on page 143 and Haftara on page 208.

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־הָעָם לָכוּ וְנִלְכָּה
הַגִּלְגָּל וְנִחַדְּשׁ שָׁם הַמְּלוּכָה׃

XI:14

Then said Samuel to the people: 'Come and let us go to Gilgal, and renew the kingdom there.'

וַיֵּלְכוּ כָּל־הָעָם הַגִּלְגָּל וַיַּמְלִכּוּ שָׁם אֶת־
שָׁאוּל לִפְנֵי יְהוָה בַּגִּלְגָּל וַיִּזְבְּחוּ־שָׁם
זִבְחִים שְׁלָמִים לִפְנֵי יְהוָה וַיִּשְׂמַח שָׁם
שָׁאוּל וְכָל־אֲנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל עַד־מָאד׃ (פ)

15

And all the people went to Gilgal; and there they made Saul king before the LORD in Gilgal; and there they sacrificed sacrifices of peace-offerings before the LORD; and there Saul and all the men of Israel rejoiced greatly.

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל-כָּל-יִשְׂרָאֵל הִנֵּה
שָׁמַעְתִּי בְּקִלְכֶּם לְכָל אֲשֶׁר-אָמַרְתֶּם לִי
וְאִמְלִיד עֲלֵיכֶם מֶלֶךְ:

XII:1

And Samuel said unto all Israel: 'Behold, I have hearkened unto your voice in all that ye said unto me, and have made a king over you.

וְעַתָּה הִנֵּה הַמֶּלֶךְ מֵתְהַלֵּךְ לִפְנֵיכֶם
וְאֲנִי זָקֵן וְשֵׁבֶתִי וְשִׁבְתִּי וּבָנֵי הַנֶּחֱם אִתְּכֶם
וְאֲנִי הֵתְהַלַּכְתִּי לִפְנֵיכֶם מִנְעָרִי עַד-הַיּוֹם
הַזֶּה:

2

And now, behold, the king walketh before you; and I am old and grayheaded; and, behold, my sons are with you; and I have walked before you from my youth unto this day.

הֲנִנִי עֲנִי בִי לְגֵד יְהוָה וְנִגַּד מְשִׁיחוֹ אֶת-
שׁוֹר ׀ מִי לְקַחְתִּי וְחִמּוֹר מִי לְקַחְתִּי וְאֶת-
מִי עֲשִׂקְתִּי אֶת-מִי רִצּוֹתִי וּמִי־דָם לְקַחְתִּי
כֶּפֶר וְאֲעֵלִים עֵינֵי בֹו וְאֲשִׁיב לָכֶם:

3

Here I am; witness against me before the LORD, and before His anointed: whose ox have I taken? or whose ass have I taken? or whom have I defrauded? or whom have I oppressed? or of whose hand have I taken a ransom to blind mine eyes therewith? and I will restore it you.'

וַיֹּאמְרוּ לֹא עֲשִׂקְתָּנוּ וְלֹא רִצּוֹתָנוּ וְלֹא-
לְקַחְתָּ מִי־דָם אִישׁ מֵאֻמָּה:

4

And they said: 'Thou hast not defrauded us, nor oppressed us, neither hast thou taken aught of any man's hand.'

וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עַד יְהוָה בְּכֶם וְעַד מְשִׁיחוֹ
הַיּוֹם הַזֶּה כִּי לֹא מָצָאתֶם בְּיָדִי מֵאֻמָּה
וַיֹּאמֶר עַד: (פ)

5

And he said unto them: 'The LORD is witness against you, and His anointed is witness this day, that ye have not found aught in my hand.' And they said: 'He is witness.'

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל-הָעָם יְהוָה אֲשֶׁר עָשָׂה
אֶת-מֹשֶׁה וְאֶת-אַהֲרֹן וְאֲשֶׁר הָעֵלָה אֶת-
אֲבֹתֵיכֶם מִמִּצְרָיִם:

6

And Samuel said unto the people: 'It is the LORD that made Moses and Aaron, and that brought your fathers up out of the land of Egypt.

וְעַתָּה הִתְיַצְּבוּ וְאֲשַׁפְּטָה אֹתְכֶם לִפְנֵי יְהוָה
אֶת כָּל-צַדִּיקוֹת יְהוָה אֲשֶׁר-עָשָׂה אֹתְכֶם
וְאֶת-אֲבוֹתֵיכֶם:

7

Now therefore stand still, that I may plead with you before the LORD concerning all the righteous acts of the LORD, which He did to you and to your fathers.

כַּאֲשֶׁר-בָּא יַעֲקֹב מִמִּצְרָיִם וַיִּזְעַקוּ אֲבוֹתֵיכֶם
אֶל-יְהוָה וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה וְאֶת-
אַהֲרֹן וַיּוֹצִיאוּ אֶת-אֲבֹתֵיכֶם מִמִּצְרָיִם
וַיַּשְׁבּוּם בְּמִקְוֹם הַזֶּה:

8

When Jacob was come into Egypt, then your fathers cried unto the LORD, and the LORD sent Moses and Aaron, who brought forth your fathers out of Egypt, and they were made to dwell in this place.

וַיִּשְׁכְּחוּ אֶת-יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וַיִּמְכְּרוּ אֹתָם
בְּיַד סִיסְרָא שַׂר-צָבָא חֲצֹר וּבְיַד-
פְּלִשְׁתִּים וּבְיַד מֶלֶךְ מוֹאָב וַיִּלָּחֲמוּ בָּם:

9

But they forgot the LORD their God, and He gave them over into the hand of Sisera, captain of the host of Hazor, and into the hand of the Philistines, and into the hand of the king of Moab, and they fought against them.

וַיִּזְעַקוּ אֶל-יְהוָה (כ' וַיֹּאמֶר) [ק' וַיֹּאמְרוּ]
חָטָאנוּ כִּי עֲזַבְנוּ אֶת-יְהוָה וְנַעֲבָד אֶת-
הַבְּעֻלִּים וְאֶת-הָעֲשָׁתָרוֹת וְעַתָּה הַצִּילֵנוּ
מִיַּד אֹיְבֵינוּ וְנַעֲבֹדְךָ:

10

And they cried unto the LORD, and said: We have sinned, because we have forsaken the LORD, and have served the Baalim and the Ashtaroth; but now deliver us out of the hand of our enemies, and we will serve Thee.

וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת־יִרְבָּעַל וְאֶת־בְּדָן וְאֶת־
יִפְתָּח וְאֶת־שָׁמוּאֵל וַיַּצֵּל אֶתְכֶם מִיַּד
אֹיְבֵיכֶם מִסָּבִיב וַתֵּשְׁבוּ בְּטָח׃

וַתֵּרְאוּ כִּי־נָחַשׁ מֶלֶךְ בְּנֵי־עַמּוֹן בָּא עֲלֵיכֶם
וַתֹּאמְרוּ לֵי לֹא כִּי־מֶלֶךְ וּמֶלֶךְ עָלֵינוּ
וַיִּהְיֶה אֱלֹהֵיכֶם מֶלֶכְכֶּם׃

וַעֲתָה הִנֵּה הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר בַּחֲרַתֶּם אֲשֶׁר
שָׁאַלְתֶּם וַהֲנֵה נָתַן יְהוָה עֲלֵיכֶם מֶלֶךְ׃

אִם־תִּירָאוּ אֶת־יְהוָה וַעֲבַדְתֶּם אֹתוֹ
וּשְׁמַעְתֶּם בְּקוֹלוֹ וְלֹא תִמְרוּ אֶת־פִּי יְהוָה
וְהִיתֶם גַּם־אֹתָם וְגַם־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר מֶלֶךְ
עֲלֵיכֶם אַחֵר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃

וְאִם־לֹא תִשְׁמָעוּ בְּקוֹל יְהוָה וּמִרִיתֶם
אֶת־פִּי יְהוָה וְהִיתָה יַד־יְהוָה בָּכֶם
וּבְאֲבֹתֵיכֶם׃

גַּם־עַתָּה הִתְיַצְבוּ וּרְאוּ אֶת־הַדָּבָר הַגָּדוֹל
הַזֶּה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יְהוָה לְעֵינֵיכֶם׃

הֲלֹא קִצִּיר־חֲטִיטִים הַיּוֹם אֶקְרָא אֶל־יְהוָה
וְיִתֵּן קִלְוֹת וּמָטָר וְדַעוּ וּרְאוּ כִּי־רַעַתְכֶם
רַבָּה אֲשֶׁר עַשִׂיתֶם בְּעֵינֵי יְהוָה לִשְׂאוֹל
לָכֶם מֶלֶךְ׃ (ס)

וַיִּקְרָא שָׁמוּאֵל אֶל־יְהוָה וַיִּתֵּן יְהוָה קִלְוֹת
וּמָטָר בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּירָא כָּל־הָעָם מְאֹד
אֶת־יְהוָה וְאֶת־שָׁמוּאֵל׃

וַיֹּאמְרוּ כָּל־הָעָם אֶל־שָׁמוּאֵל הֲתִפְלֵל
בְּעַד־עַבְדֶּיךָ אֶל־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְאֵל־נַפְשוֹת
כִּי־יִסְכְּנוּ עַל־כָּל־חַטֹּאתֵינוּ רָעָה לִשְׂאוֹל
לָנוּ מֶלֶךְ׃

וַיֹּאמֶר שָׁמוּאֵל אֶל־הָעָם אֶל־תִּירָאוּ אֹתָם
עֲשִׂיתֶם אֵת כָּל־הַרְעָה הַזֹּאת אֲךָ אֵל־
תִּסְּרוּ מֵאַחֲרַי יְהוָה וַעֲבַדְתֶּם אֶת־יְהוָה
בְּכָל־לִבְבְּכֶם׃

11 And the LORD sent Jerubbaal, and Bedan, and
Jephthah, and Samuel, and delivered you out of the
hand of your enemies on every side, and ye dwelt in
safety.

12 And when ye saw that Nahash the king of the children
of Ammon came against you, ye said unto me: Nay,
but a king shall reign over us; when the LORD your
God was your king.

13 Now therefore behold the king whom ye have chosen,
and whom ye have asked for; and, behold, the LORD
hath set a king over you.

14 If ye will fear the LORD, and serve Him, and hearken
unto His voice, and not rebel against the
commandment of the LORD, and both ye and also the
king that reigneth over you be followers of the LORD
your God—;

15 but if ye will not hearken unto the voice of the LORD,
but rebel against the commandment of the LORD,
then shall the hand of the LORD be against you, and
against your fathers.

16 Now therefore stand still and see this great thing,
which the LORD will do before your eyes.

17 Is it not wheat harvest to-day? I will call unto the
LORD, that He may send thunder and rain; and ye
shall know and see that your wickedness is great,
which ye have done in the sight of the LORD, in asking
you a king.'

18 So Samuel called unto the LORD; and the LORD sent
thunder and rain that day; and all the people greatly
feared the LORD and Samuel.

19 And all the people said unto Samuel: 'Pray for thy
servants unto the LORD thy God, that we die not; for
we have added unto all our sins this evil, to ask us a
king.'

20 And Samuel said unto the people: 'Fear not; ye have
indeed done all this evil; yet turn not aside from
following the LORD, but serve the LORD with all your
heart;

וְלֹא תִסּוּרוּ כִּי אַחֲרֵי הִתְהוּ אֲשֶׁר לֹא-
יִזְעִילוּ וְלֹא יִצְּלוּ כִּי-תִהְיוּ הֶמָּה:

21 and turn ye not aside; for then should ye go after vain things which cannot profit nor deliver, for they are vain.

כִּי לֹא-יִטַּשׁ יְהוָה אֶת-עַמּוֹ בַּעֲבוּר שְׁמוֹ
הַגָּדוֹל כִּי הוֹאִיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת אִתְּכֶם לֹו
לְעַם:

22 For the LORD will not forsake His people for His great name's sake; because it hath pleased the LORD to make you a people unto Himself.

הפסרת חקת

The Haftara is Judges 11:1 – 11:33. On Rosh Hodesh, Mafzir is Numbers 28:9 – 15 on page 143 and Haftara on page 208.

וַיִּפְתַּח הַגִּלְעָדִי הַזֶּה גִּבּוֹר חָיִל וְהוּא בֶן-
אִשָּׁה זִנְיָה וַיּוֹלֵד גִּלְעָד אֶת-יִפְתָּח:

XI:1 Now Jephthah the Gileadite was a mighty man of valour, and he was the son of a harlot; and Gilead begot Jephthah.

וַתֵּלֶד אִשְׁת-גִּלְעָד לוֹ בָנִים וַיִּגְדְּלוּ בְנֵי-
הָאִשָּׁה וַיַּגִּרְשׁוּ אֶת-יִפְתָּח וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֹא-
תִנְחַל בְּבֵית-אָבִינוּ כִּי בֶן-אִשָּׁה אַחֲרֵת
אָתָּה:

2 And Gilead's wife bore him sons; and when his wife's sons grew up, they drove out Jephthah, and said unto him: 'Thou shalt not inherit in our father's house; for thou art the son of another woman.'

וַיִּבְרַח יִפְתָּח מִפָּנָיו אֲחִיו וַיָּשָׁב בְּאֶרֶץ טוֹב
וַיִּתְּלַקְטוּ אֵל-יִפְתָּח אַנְשִׁים רִיקִים וַיֵּצְאוּ
עִמּוֹ: (פ)

3 Then Jephthah fled from his brethren, and dwelt in the land of Tob; and there were gathered vain fellows to Jephthah, and they went out with him.

וַיְהִי מִיָּמִים וַיִּלָּחֲמוּ בְנֵי-עַמּוֹן עִם-
יִשְׂרָאֵל:

4 And it came to pass after a while, that the children of Ammon made war against Israel.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר-נִלְחָמוּ בְנֵי-עַמּוֹן עִם-יִשְׂרָאֵל
וַיָּלְכוּ זִקְנֵי גִלְעָד לִקְחַת אֶת-יִפְתָּח מֵאֶרֶץ
טוֹב:

5 And it was so, that when the children of Ammon made war against Israel, the elders of Gilead went to fetch Jephthah out of the land of Tob.

וַיֹּאמְרוּ לְיִפְתָּח לָכֵה וְהָיִיתָ לָּנוּ לְקַצִּין
וְנִלְחָמָה בְּבָנֵי עַמּוֹן:

6 And they said unto Jephthah: 'Come and be our chief, that we may fight with the children of Ammon.'

וַיֹּאמֶר יִפְתָּח לְזִקְנֵי גִלְעָד הֲלֹא אַתֶּם
שָׂנֵאתֶם אוֹתִי וְהִגִּירְשׁוּנִי מִבֵּית אָבִי וּמָדוּעַ
בָּאתֶם אֵלַי עַתָּה כַּאֲשֶׁר צָר לָכֶם:

7 And Jephthah said unto the elders of Gilead: 'Did not ye hate me, and drive me out of my father's house? and why are ye come unto me now when ye are in distress?'

וַיֹּאמְרוּ זִקְנֵי גִלְעָד אֶל-יִפְתָּח לְכֵן עָתָה
שָׁבָנוּ אֵלֶיךָ וְהִלָּכְתָּ עִמָּנוּ וְנִלְחַמְתָּ בְּבָנֵי
עַמּוֹן וְהָיִיתָ לָּנוּ לְרֹאשׁ לְכָל יֹשְׁבֵי גִלְעָד:

8 And the elders of Gilead said unto Jephthah: 'Therefore are we returned to thee now, that thou mayest go with us, and fight with the children of Ammon, and thou shalt be our head over all the inhabitants of Gilead.'

וַיֹּאמֶר יִפְתָּח אֶל-זִקְנֵי גִלְעָד אִם-מְשִׁיבִים
אַתֶּם אוֹתִי לְהִלָּחֵם בְּבָנִי עִמּוֹן וְנָתַן יְהוָה
אוֹתָם לִפְנֵי אֲנֹכִי אֲהִיָּה לָכֶם לְרֹאשׁ:

9 And Jephthah said unto the elders of Gilead: 'If ye bring me back home to fight with the children of Ammon, and the LORD deliver them before me, I will be your head.'

וַיֹּאמְרוּ זִקְנֵי-גִלְעָד אֶל-יִפְתָּח יְהוָה יְהִיָּה
שְׁמֵעַ בֵּינוֹתֵינוּ אִם-לֹא כְדָבָרְךָ כֵּן נַעֲשֶׂה:

10 And the elders of Gilead said unto Jephthah: 'The LORD shall be witness between us; surely according to thy word so will we do.'

וַיֵּלֶךְ יִפְתָּח עִם-זִקְנֵי גִלְעָד וַיָּשִׁימוּ הָעָם
אוֹתוֹ עֲלֵיהֶם לְרֹאשׁ וּלְקָצִין וַיְדַבֵּר יִפְתָּח
אֶת-כָּל-דְּבָרָיו לִפְנֵי יְהוָה בַּמִּצֵּפָה: (פ)

11 Then Jephthah went with the elders of Gilead, and the people made him head and chief over them; and Jephthah spoke all his words before the LORD in Mizpah.

וַיִּשְׁלַח יִפְתָּח מַלְאָכִים אֶל-מֶלֶךְ בְּנֵי-עַמּוֹן
לֵאמֹר מַה-לִּי וְלָךְ כִּי-בָאתָ אֵלַי לְהִלָּחֵם
בְּאַרְצִי:

12 And Jephthah sent messengers unto the king of the children of Ammon, saying: 'What hast thou to do with me, that thou art come unto me to fight against my land?'

וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ בְּנֵי-עַמּוֹן אֶל-מַלְאָכָיו יִפְתָּח
כִּי-לָקַח יִשְׂרָאֵל אֶת-אַרְצִי בְּעִלּוֹתָיו
מִמִּצְדֵּי־מֶאֱרֹנוֹן וְעַד-חִיבְקָה וְעַד-הַיַּרְדֵּן
וְעַתָּה הִשְׁבִּיבָה אֶתְהֶן בְּשָׁלוֹם:

13 And the king of the children of Ammon answered unto the messengers of Jephthah: 'Because Israel took away my land, when he came up out of Egypt, from the Arnon even unto the Jabbok, and unto the Jordan; now therefore restore those cities peaceably.'

וַיּוֹסֶף עוֹד יִפְתָּח וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל-
מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן:

14 And Jephthah sent messengers again unto the king of the children of Ammon;

וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה אָמַר יִפְתָּח לֹא-לָקַח
יִשְׂרָאֵל אֶת-אַרְצָךְ מוֹאָב וְאֶת-אַרְצָךְ בְּנֵי
עַמּוֹן:

15 and he said unto him: 'Thus saith Jephthah: Israel took not away the land of Moab, nor the land of the children of Ammon.'

כִּי בְּעִלּוֹתָם מִמִּצְדֵּי־מֶאֱרֹנוֹן וַיֵּלֶךְ יִשְׂרָאֵל
בַּמִּדְבָּר עַד-יַם-סוּף וַיָּבֹא קֶדֶשׁ:

16 But when they came up from Egypt, and Israel walked through the wilderness unto the Red Sea, and came to Kadesh;

וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים אֶל-מֶלֶךְ אֱדוֹם
לֵאמֹר אֶעֱבְרָה-נָא בְּאַרְצְךָ וְלֹא שָׁמַעַ
מֶלֶךְ אֱדוֹם וְגַם אֶל-מֶלֶךְ מוֹאָב שָׁלַח וְלֹא
אָבָה וַיָּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּקֶדֶשׁ:

17 then Israel sent messengers unto the king of Edom, saying: Let me, I pray thee, pass through thy land; but the king of Edom hearkened not. And in like manner he sent unto the king of Moab; but he would not; and Israel abode in Kadesh.

וַיֵּלֶךְ בַּמִּדְבָּר וַיָּסֹב אֶת-אַרְצָךְ אֱדוֹם וְאֶת-
אַרְצָךְ מוֹאָב וַיָּבֹא מִמִּזְרַח-שָׁמַשׁ לְאַרְצָךְ
מוֹאָב וַיַּחֲנוּן בְּעֵבֶר אֲרֹנוֹן וְלֹא-בָאוּ
בְּגִבּוֹל מוֹאָב כִּי אֲרֹנוֹן גְּבוּל מוֹאָב:

18 Then he walked through the wilderness, and compassed the land of Edom, and the land of Moab, and came by the east side of the land of Moab, and they pitched on the other side of the Arnon; but they came not within the border of Moab, for the Arnon was the border of Moab.

וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים אֶל-סִיחוֹן מֶלֶךְ-
הָאֱמֹרִי מֶלֶךְ חֶשְׁבוֹן וַיֹּאמֶר לוֹ יִשְׂרָאֵל
נַעֲבְרָה-נָא בְּאַרְצְךָ עַד-מִקְוֵי:

19 And Israel sent messengers unto Sihon king of the Amorites, the king of Heshbon; and Israel said unto him: Let us pass, we pray thee, through thy land unto my place.

וְלֹא־הָאֱמִינ׃ סִיחֹן אֶת־יִשְׂרָאֵל עָבַר
בְּגִבְלוֹ וַיֵּאסֶף סִיחֹן אֶת־כָּל־עַמּוֹ וַיַּחֲנוּ
בִּיהָצָה וַיִּלָּחֶם עִם־יִשְׂרָאֵל׃

20 But Sihon trusted not Israel to pass through his border; but Sihon gathered all his people together, and pitched in Jahaz, and fought against Israel.

וַיִּתֵּן יְהוָה אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־סִיחֹן וְאֶת־
כָּל־עַמּוֹ בְּיַד יִשְׂרָאֵל וַיִּכּוּם וַיִּירֶשׁ יִשְׂרָאֵל
אֶת כָּל־אֶרֶץ הָאֱמֹרִי יוֹשֵׁב הָאֶרֶץ הַהִיא׃

21 And the LORD, the God of Israel, delivered Sihon and all his people into the hand of Israel, and they smote them; so Israel possessed all the land of the Amorites, the inhabitants of that country.

וַיִּירְשׁוּ אֶת כָּל־גְּבוּל הָאֱמֹרִי מֵאֲרֹנוֹן
וְעַד־הַיַּבֵּק וּמִן־הַמִּדְבָּר וְעַד־הַיַּרְדֵּן׃

22 And they possessed all the border of the Amorites, from the Arnon even unto the Jabbok, and from the wilderness even unto the Jordan.

וְעַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוֹרִישׁ אֶת־
הָאֱמֹרִי מִפְּנֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאַתָּה תִּירְשָׁנִי׃

23 So now the LORD, the God of Israel, hath dispossessed the Amorites from before His people Israel, and shouldest thou possess them?

הֲלֹא אַתָּה אֲשֶׁר יוֹרִישְׁךָ כְּמוֹשׁ אֱלֹהֶיךָ אוֹתוֹ
תִּירֶשׁ וְאַתָּה כָּל־אֲשֶׁר הוֹרִישׁ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
מִפְּנֵינוּ אוֹתוֹ נִירֶשׁ׃

24 Wilt not thou possess that which Chemosh thy god giveth thee to possess? So whomsoever the LORD our God hath dispossessed from before us, them will we possess.

וְעַתָּה הֲטוֹב טוֹב אֲתָהּ מִבָּלָק בֶּן־צִפּוֹר
מֶלֶךְ מוֹאָב הָרוֹב רָב עִם־יִשְׂרָאֵל אִם־
נִלְחָם נִלְחָם בָּם׃

25 And now art thou any thing better than Balak the son of Zippor, king of Moab? did he ever strive against Israel, or did he ever fight against them?

בְּשֹׁכֵת יִשְׂרָאֵל בְּחֶשְׁבוֹן וּבְכַנּוּתֶיהָ
וּבְעֶרְעוֹר וּבְכַנּוּתֶיהָ וּבְכָל־הָעָרִים אֲשֶׁר
עַל־יְדֵי אֲרֹנוֹן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וּמִדּוּעַ
לֹא־הִצַּלְתֶּם בְּעֵת הַהִיא׃

26 While Israel dwelt in Heshbon and its towns, and in Aroer and its towns, and in all the cities that are along by the side of the Arnon, three hundred years; wherefore did ye not recover them within that time?

וְאֵנֹכִי לֹא־חָטָאתִי לָךְ וְאַתָּה עָשָׂה אֵתִי
רָעָה לְחַלְקָם כִּי יִשְׁפֹּט יְהוָה הַשֹּׁפֵט הַיּוֹם
בֵּין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבֵין בְּנֵי עַמּוֹן׃

27 I therefore have not sinned against thee, but thou doest me wrong to war against me; the LORD, the Judge, be judge this day between the children of Israel and the children of Ammon.

וְלֹא שָׁמַע מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן אֶל־דְּבָרֵי יִפְתָּח
אֲשֶׁר שָׁלַח אֵלָיו׃ (פ)

28 Howbeit the king of the children of Ammon hearkened not unto the words of Jephthah which he sent him.

וַתְּהִי עַל־יִפְתָּח רוּחַ יְהוָה וַיַּעֲבֹר אֶת־
הַגִּלְעָד וְאֶת־מְנַשֶּׁה וַיַּעֲבֹר אֶת־מִצְפֵּה
גִלְעָד וּמִמִּצְפֵּה גִלְעָד עָבַר בְּנֵי עַמּוֹן׃

29 Then the spirit of the LORD came upon Jephthah, and he passed over Gilead and Manasseh, and passed over Mizpeh of Gilead, and from Mizpeh of Gilead he passed over unto the children of Ammon.

וַיִּדָּר יִפְתָּח נָדָר לַיהוָה וַיֹּאמֶר אִם־נָתַן
תֶּתֶן אֶת־בְּנֵי עַמּוֹן בְּיָדִי׃

30 And Jephthah vowed a vow unto the LORD, and said: 'If Thou wilt indeed deliver the children of Ammon into my hand,

וְהָיָה הַיּוֹצֵא אֲשֶׁר יֵצֵא מִדִּלְתֵּי בֵּיתִי
לִקְרָאתִי בְּשׁוּבִי בְּשָׁלוֹם מִבְּנֵי עַמּוֹן וְהָיָה
לִיהָרָה וְהַעֲלִיתִהוּ עֹלָה: (פ)

וַיַּעֲבֹר יִפְתָּח אֶל-בְּנֵי עַמּוֹן לְהִלָּחֵם בָּם
וַיִּתְּנֵם יְהוָה בְּיָדוֹ:

וַיִּכֹּם מֵעֲרוֹעַר וְעַד-בְּאֵךְ מִנִּית עֲשָׂרִים
עִיר וְעַד אֲבֵל כְּרָמִים מְכָה גְדוֹלָה מְאֹד
וַיִּכְנָעוּ בְּנֵי עַמּוֹן מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)

31 then it shall be, that whatsoever cometh forth of the doors of my house to meet me, when I return in peace from the children of Ammon, it shall be the LORD's, and I will offer it up for a burnt-offering.'

32 So Jephthah passed over unto the children of Ammon to fight against them; and the LORD delivered them into his hand.

33 And he smote them from Aroer until thou come to Minnith, even twenty cities, and unto Abel-cheramim, with a very great slaughter. So the children of Ammon were subdued before the children of Israel.

הפסרת בלק

The Haftara is Micah 5:6 – 6:8.

וְהָיָה וְשְׁאֵרִית יַעֲקֹב בְּקֶרֶב עַמִּים רַבִּים
כַּטֹּל מֵאֵת יְהוָה כְּרִבִּיבִים עַל־עֵשֶׂב
אֲשֶׁר לֹא-יִקְנֶה לְאִישׁ וְלֹא יִיחַל לְבָנִי
אָדָם: (פ)

V:6 And the remnant of Jacob shall be in the midst of many peoples, As dew from the LORD, as showers upon the grass, That are not looked for from man, Nor awaited at the hands of the sons of men.

וְהָיָה וְשְׁאֵרִית יַעֲקֹב בְּגוֹזִים בְּקֶרֶב עַמִּים
רַבִּים כְּאַרְיֵה בְּבִחְמוֹת יָעַר כְּכַפִּיר
בְּעֶדְרֵי-צֹאן אֲשֶׁר אִם-עָבַר וְרָמַס וְטָרַף
וְאֵין מַצִּיל:

7 And the remnant of Jacob shall be among the nations, in the midst of many peoples, As a lion among the beasts of the forest, As a young lion among the flocks of sheep, Who, if he go through, treadeth down and teareth in pieces, And there is none to deliver.

תָּלַם יָדָךְ עַל-צָרֶיךָ וְכָל-אֹיְבֶיךָ יִכָּרְתוּ:

8 Let Thy hand be lifted up above Thine adversaries, And let all Thine enemies be cut off.

וְהָיָה בַּיּוֹם-הַהוּא נֶאֱמַר-יְהוָה וְהִכְרַתִּי
סוּסֶיךָ מִקִּרְבְּךָ וְהִאֲבֹדְתִי מִרְכַּבְתֶּיךָ:

9 And it shall come to pass in that day, saith the LORD, That I will cut off thy horses out of the midst of thee, And will destroy thy chariots;

וְהִכְרַתִּי עָרֵי אֶרְצְךָ וְהִרְסֹתִי כָל-
מִבְצָרֶיךָ:

10 And I will cut off the cities of thy land, And will throw down all thy strongholds;

וְהִכְרַתִּי כִשְׁפִים מִיָּדְךָ וּמַעֲוֹנִים לֹא יִהְיוּ-
לָךְ:

11 And I will cut off witchcrafts out of thy hand; And thou shalt have no more soothsayers;

וְהִכְרַתִּי פְסִילֶיךָ וּמַצְבֹּתֶיךָ מִקִּרְבְּךָ
וְלֹא-תִשְׁתַּחֲוֶה עוֹד לְמַעֲשֵׂה יָדֶיךָ:

12 And I will cut off thy graven images and thy pillars out of the midst of thee; And thou shalt no more worship the work of thy hands.

וְנִתְּשָׁתִּי אֲשֵׁרֶיךָ מִקִּרְבְּךָ וְהִשְׁמַדְתִּי
עָרֶיךָ:

13 And I will pluck up thy Asherim out of the midst of thee; And I will destroy thine enemies.

וְעָשִׂיתִי בְּאַף וּבְחֵמָה נָקַם אֶת־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר
לֹא שָׁמְעוּ: (פ)

14 And I will execute vengeance in anger and fury upon the nations, Because they hearkened not.

שָׁמְעוּ־נָא אֶת אֲשֶׁר־יְהוָה אָמַר קוֹם רִיב
אֶת־הַהָרִים וְתִשְׁמַעְנָה הַגְּבָעוֹת קוֹלִי:

VI:1 Hear ye now what the LORD saith: Arise, contend thou before the mountains, And let the hills hear thy voice.

שָׁמְעוּ הָרִים אֶת־רִיב יְהוָה וְהָאֲתָנִים
מוֹסְדֵי אָרֶץ כִּי רִיב לִיהוָה עִם־עַמּוֹ וְעִם־
יִשְׂרָאֵל יִתְנַכַּח:

2 Hear, O ye mountains, the LORD's controversy, And ye enduring rocks, the foundations of the earth; For the LORD hath a controversy with His people, And He will plead with Israel.

עַמִּי מַה־עָשִׂיתִי לָךְ וּמַה הִלַּאתִיךָ עָנָה
בִּי:

3 O My people, what have I done unto thee? And wherein have I wearied thee? Testify against Me.

כִּי הֵעֲלִיתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּמִבֵּית עַבְדִּים
פָּדִיתִיךָ וְאֶשְׁלַח לְפָנֶיךָ אֶת־מֹשֶׁה אַהֲרֹן
וּמִרְיָם:

4 For I brought thee up out of the land of Egypt, And redeemed thee out of the house of bondage, And I sent before thee Moses, Aaron, and Miriam.

עַמִּי זְכַר־נָא מַה־יַּעַן בָּלַק מֶלֶךְ מוֹאָב
וּמַה־עָנָה אָתּוֹ בָּלָעַם בֶּן־בְּעוֹר מִן־
הַשְּׂטִיִּם עַד־הַגִּלְגָּל לְמַעַן דַּעַת צְדָקוֹת
יְהוָה:

5 O My people, remember now what Balak king of Moab devised, And what Balaam the son of Beor answered him; From Shittim unto Gilgal, That ye may know the righteous acts of the LORD.

בְּמַה אֶקְדֶּם יְהוָה אִפְּךָ לֹאלֹהֵי מְרוֹם
הָאֶקְדָּמְנִי בְּעוֹלוֹת בַּעֲגֻלִּים בְּנֵי שָׁנָה:

6 'Wherewith shall I come before the LORD, And bow myself before God on high? Shall I come before Him with burnt-offerings, With calves of a year old?

הֲיִרְצֶה יְהוָה בְּאַלְפֵי אֵילִים בִּרְבָבוֹת
נִחְלִי־שָׁמֶן הָאֶתֶּן בְּכוֹרִי פֶשְׁעֵי פָרִי בִטְנִי
חֲטֹאת נַפְשִׁי:

7 Will the LORD be pleased with thousands of rams, With ten thousands of rivers of oil? Shall I give my first-born for my transgression, The fruit of my body for the sin of my soul?

הֲגִיד לָךְ אָדָם מַה־טוֹב וּמַה־יְהוָה דוֹרֵשׁ
מִמֶּךָ כִּי אִם־עֲשׂוֹת מִשְׁפָּט וְאַהֲבַת חֶסֶד
וְהִצָּנֶע לִכְת עִם־אֱלֹהֶיךָ: (ס)

8 It hath been told thee, O man, what is good, And what the LORD doth require of thee: Only to do justly, and to love mercy, and to walk humbly with thy God.

הפסרת פינחס

The Haftara is I Kings 18:46 – 19:21. If it is after the 17th of Tammuz, read the Haftara on page 203 instead.

וַיֵּד־יְהוָה הַיְתָה אֶל־אֱלִיָּהוּ וַיִּשְׁנֶם מִתְּנִי
וַיִּרְץ לִפְנֵי אַחָב עַד־בְּאֶכָה יִזְרְעֵאלָה:

XVIII:46

And the hand of the LORD was on Elijah; and he girded up his loins, and ran before Ahab to the entrance of Jezreel.

וַיַּגִּד אַחָב לְאִיזָבֵל אֵת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה
אֵלֵיהֶוּ וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר הָרַג אֶת־כָּל־
הַנְּבִיאִים בַּחֶרֶב:

XIX:1

And Ahab told Jezebel all that Elijah had done, and
withal how he had slain all the prophets with the
sword.

וַתִּשְׁלַח אִיזָבֵל מַלְאָךְ אֶל־אֱלִיהוּ לֵאמֹר
כֹּה־יַעֲשֹׂון אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִפִּין כִּי־כַעַת
מִחֵר אָשִׁים אֶת־נַפְשְׁךָ כְּנַפֵּשׁ אֶחָד מֵהֶם:

2

Then Jezebel sent a messenger unto Elijah, saying: 'So
let the gods do [to me], and more also, if I make not
thy life as the life of one of them by to-morrow about
this time.'

וַיֵּרָא וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל־נַפְשׁוֹ וַיָּבֹא בְּאֵר שֶׁבַע
אֲשֶׁר לַיהוּדָה וַיַּנִּיחַ אֶת־נַעֲרֹו שָׁם:

3

And when he saw that, he arose, and went for his life,
and came to Beer-sheba, which belongeth to Judah,
and left his servant there.

וְהוּא־הֵלֵךְ בַּמִּדְבָּר הַרְדֵּי יוֹם וַיָּבֹא וַיָּשֶׁב
תַּחַת רֶתֶם (כ' אַחַת) [ק' אַחַד] וַיִּשְׁאַל אֶת־
נַפְשׁוֹ לָמוּת וַיֹּאמְרוּ רַב עֲתָה יִהְיֶה קֶח
נַפְשִׁי כִּי־לֹא־טוֹב אֲנִי מֵאֲבֹתַי:

4

But he himself went a day's journey into the
wilderness, and came and sat down under a
broom-tree; and he requested for himself that he
might die; and said: 'It is enough; now, O LORD, take
away my life; for I am not better than my fathers.'

וַיִּשְׁכַּב וַיִּישָׁן תַּחַת רֶתֶם אַחַד וַהֲנִיחָהּ
מַלְאָךְ נֹגֵעַ בּוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ קוּם אֲכֹל:

5

And he lay down and slept under a broom-tree; and,
behold, an angel touched him, and said unto him:
'Arise and eat.'

וַיִּבֹט וַהֲנִיחָ מֵרָאשֵׁיתוֹ עֵגֶת רֻצָּפִים וְצִפְחַת
מַיִם וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתֵּי וַיָּשֶׁב וַיִּשְׁכַּב:

6

And he looked, and, behold, there was at his head a
cake baked on the hot stones, and a cruse of water.
And he did eat and drink, and laid him down again.

וַיָּשֶׁב מַלְאָךְ יְהוָה וּשְׁנִית וַיֹּגַע־בּוֹ וַיֹּאמֶר
קוּם אֲכֹל כִּי רַב מַסְפֵּי הַדֶּרֶךְ:

7

And the angel of the LORD came again the second
time, and touched him, and said: 'Arise and eat;
because the journey is too great for thee.'

וַיָּקָם וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתֶּה וַיֵּלֶךְ בְּכַחוֹ הָאֲכִילָה
הַזֶּה אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה עַד
הָר הָאֱלֹהִים חֶרֶב:

8

And he arose, and did eat and drink, and went in the
strength of that meal forty days and forty nights unto
Horeb the mount of God.

וַיָּבֹא־שָׁם אֶל־הַמְעָרָה וַיֵּלֶן שָׁם וַהֲנִיחָ
דְּבַר־יְהוָה אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ מַה־לָּךְ פֹּה
אֱלִיהוּ:

9

And he came thither unto a cave, and lodged there;
and, behold, the word of the LORD came to him, and
He said unto him: 'What doest thou here, Elijah?'

וַיֹּאמֶר קָנָא קִנְאָתִי לַיהוָה אֱלֹהֵי
צְבָאוֹת כִּי־עָזְבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת־מִזְבְּחֶיךָ הָרָסוּ וְאֶת־נְבִיאֶיךָ הָרְגוּ
בְּחֶרֶב וְאֹתָר אֲנִי לְבָדִי וַיִּבְקְשׁוּ אֶת־נַפְשִׁי
לְקַחְתָּהּ:

10

And he said: 'I have been very jealous for the LORD,
the God of hosts; for the children of Israel have
forsaken Thy covenant, thrown down Thine altars,
and slain Thy prophets with the sword; and I, even I
only, am left; and they seek my life, to take it away.'

וַיֹּאמֶר צֵא וּעֲמֵדָה בְּהָרִי לִפְנֵי יְהוָה וְהִנֵּה
יְהוָה עֹבֵר וְרוּחַ גְּדוֹלָה וְחֹזֶק מִפָּרֶק
הָרִים וּמִשְׁבַּר סִלְעִים לִפְנֵי יְהוָה לֹא
בְרוּחַ יְהוָה וְאַחֲרֵי הָרוּחַ רָעַשׁ לֹא בְרַעַשׁ
יְהוָה:

וְאַחֲרֵי הָרַעַשׁ אֵשׁ לֹא בָאֵשׁ יְהוָה וְאַחֲרֵי
הָאֵשׁ קוֹל דְּמָמָה דָּקָה:

וַיְהִי כַשְּׁמַע אֱלֹהָיו וַיִּלְט פָּנָיו בְּאַדְרָתּוֹ
וַיֵּצֵא וַיַּעֲמֵד פֶּתַח הַמַּעְרָה וְהִנֵּה אֱלֹהֵי קוֹל
וַיֹּאמֶר מַה־לָּךְ פֹּה אֱלֹהָיו:

וַיֹּאמֶר קָנָא קָנָאִי לַיהוָה אֱלֹהֵי
צִבְאוֹת כִּי־עָזְבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת־מִזְבְּחֶיךָ הָרְסוּ וְאֶת־נְבִיאֶיךָ הָרְגוּ
בְּחֶרֶב וְאֶתְּךָ אֲנִי לְבָדִי וַיִּבְקְשׁוּ אֶת־נַפְשִׁי
לְקַחְתָּהּ: (ס)

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו לֵךְ שׁוּב לְדֶרֶךְךָ
מִדְּבָרָה דַּמָּשֶׁק וּבֹאָה וּמַשְׁחָה אֶת־חֲזָאֵל
לְמֶלֶךְ עַל־אַרָּם:

וְאַתָּה יְהוּא בֶן־נִמְשִׁי תִמְשַׁח לְמֶלֶךְ עַל־
יִשְׂרָאֵל וְאַתָּה אֵלִישָׁע בֶּן־שַׁפְטָן מֵאֵבֶל־
מֶחֻלָּה תִמְשַׁח לְנָבִיא תַחְתֶּיךָ:

וְהָיָה הַנִּמְלָט מִחֶרֶב חֲזָאֵל יָמִית יְהוּא
וְהַנִּמְלָט מִחֶרֶב יְהוּא יָמִית אֵלִישָׁע:

וְהִשְׁאֲרֵתִי בְיִשְׂרָאֵל שִׁבְעַת אֲלָפִים כָּל־
הַבְּרָכִים אֲשֶׁר לֹא־כָרְעוּ לַבַּעַל וְכָל־
הַפֶּה אֲשֶׁר לֹא־נָשָׁק לוֹ:

וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם וַיִּמְצָא אֶת־אֵלִישָׁע בֶּן־שַׁפְטָן
וְהוּא חֹרֵשׁ שְׁנַיִם־עָשָׂר צְמִידִים לִפְנָיו וְהוּא
בְּשָׁנִים הָעָשָׂר וַיַּעֲבֹר אֵלָיו וַיַּשְׁלֶךְ
אֶדְרָתּוֹ אֵלָיו:

And He said: 'Go forth, and stand upon the mount
before the LORD.' And, behold, the LORD passed by,
and a great and strong wind rent the mountains, and
broke in pieces the rocks before the LORD; but the
LORD was not in the wind; and after the wind an
earthquake; but the LORD was not in the earthquake;

and after the earthquake a fire; but the LORD was not
in the fire; and after the fire a still small voice.

And it was so, when Elijah heard it, that he wrapped
his face in his mantle, and went out, and stood in the
entrance of the cave. And, behold, there came a voice
unto him, and said: 'What doest thou here, Elijah?'

And he said: 'I have been very jealous for the LORD,
the God of hosts; for the children of Israel have
forsaken Thy covenant, thrown down Thine altars,
and slain Thy prophets with the sword; and I, even I
only, am left; and they seek my life, to take it away.'

And the LORD said unto him: 'Go, return on thy way
to the wilderness of Damascus; and when thou comest,
thou shalt anoint Hazael to be king over Aram;

and Jehu the son of Nimshi shalt thou anoint to be
king over Israel; and Elisha the son of Shaphat of
Abel-meholah shalt thou anoint to be prophet in thy
room.

And it shall come to pass, that him that escapeth from
the sword of Hazael shall Jehu slay; and him that
escapeth from the sword of Jehu shall Elisha slay.

Yet will I leave seven thousand in Israel, all the knees
which have not bowed unto Baal, and every mouth
which hath not kissed him.'

So he departed thence, and found Elisha the son of
Shaphat, who was plowing, with twelve yoke of oxen
before him, and he with the twelfth; and Elijah passed
over unto him, and cast his mantle upon him.

וַיַּעֲזֹב אֶת-הַבָּקָר וַיִּרְדָּף אַחֲרָי אֱלִיָּהוּ
וַיֹּאמֶר אֲשַׁקֶּה-נָּא לְאָבִי וּלְאִמִּי וְאַלְכָּה
אַחֲרָיָה וַיֹּאמֶר לוֹ לָךְ שׁוּב כִּי מַה-עָשִׂיתִי
לָךְ:

20 And he left the oxen, and ran after Elijah, and said:
'Let me, I pray thee, kiss my father and my mother,
and then I will follow thee.' And he said unto him:
'Go back; for what have I done to thee?'

וַיָּשָׁב מֵאַחֲרָיו וַיִּקַּח אֶת-צֶמֶד הַבָּקָר
וַיִּזְבְּחֵהוּ וּבִכְלֵי הַבָּקָר בָּשָׁלָם הַבָּשָׂר וַיִּתֵּן
לָעָם וַיֹּאכְלוּ וַיִּקֶּם וַיֵּלֶךְ אַחֲרָי אֱלִיָּהוּ
וַיִּשְׁרְתֵהוּ: (פ)

21 And he returned from following him, and took the
yoke of oxen, and slew them, and boiled their flesh
with the instruments of the oxen, and gave unto the
people, and they did eat. Then he arose, and went after
Elijah, and ministered unto him.

הפטרות מוטות

The Haftara is Jeremiah 1:1 – 2:3. This Haftara is always read the first Shabbat after the 17th of Tammuz.

דְּבָרֵי יִרְמְיָהוּ בֶן-חִלְקִיָּהוּ מִן-הַכֹּהֲנִים
אֲשֶׁר בַּעֲנֹתוֹת בְּאֶרֶץ בִּנְיָמִן:

1:1 THE WORDS of Jeremiah the son of Hilkiah, of the
priests that were in Anathoth in the land of Benjamin,

אֲשֶׁר הָיָה דְּבַר-יְהוָה אֵלָיו בִּימֵי יֹאשִׁיָּהוּ
בֶן-אֲמוֹן מֶלֶךְ יְהוּדָה בְּשָׁלֹשׁ-עֶשְׂרֵה שָׁנָה
לְמָלְכוֹ:

2 to whom the word of the LORD came in the days of
Josiah the son of Amon, king of Judah, in the
thirteenth year of his reign.

וַיְהִי בִימֵי יְהוֹיָכִים בֶּן-יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ
יְהוּדָה עַד-תָּם עֶשְׂתֵּי עֶשְׂרֵה שָׁנָה
לְצִדְקִיָּהוּ בֶן-יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה עַד-
גָּלוּת יְרוּשָׁלַם בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי: (פ)

3 It came also in the days of Jehoiakim the son of Josiah,
king of Judah, unto the end of the eleventh year of
Zedekiah the son of Josiah, king of Judah, unto the
carrying away of Jerusalem captive in the fifth month.

וַיְהִי דְּבַר-יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר:

4 And the word of the LORD came unto me, saying:

בְּטֶרֶם (כ' אֲצוּרָךְ) [ק' אֲצֶרְךָ] בִּבְטֶן
יִדְעֵתִיךָ וּבְטֶרֶם תֵּצֵא מִרֶחֶם הַקֹּדֶשׁתִּיךָ
נָבִיא לְגוֹיִם נִתְּתִיךָ:

5 Before I formed thee in the belly I knew thee, And
before thou camest forth out of the womb I sanctified
thee; I have appointed thee a prophet unto the
nations.

וַאֲמַר אֵתָהּ אֲדַגֵּי יְהוָה הִנֵּה לֹא-יָדַעְתִּי
דְּבַר כִּי-נָעַר אָנֹכִי: (ס)

6 Then said I: 'Ah, Lord GOD! behold, I cannot speak;
for I am a child.'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אַל-תֹּאמַר נָעַר אָנֹכִי
כִּי עַל-כָּל-אֲשֶׁר אֲשַׁלְּחֶךָ תֵּלֶךְ וְאֵת כָּל-
אֲשֶׁר אֲצִוְּךָ תִּדְבָּר:

7 But the LORD said unto me: Say not: I am a child; For
to whomsoever I shall send thee thou shalt go, And
whatsoever I shall command thee thou shalt speak.

אַל-תִּירָא מִפְּנֵיהֶם כִּי-אֵתָהּ אֲנִי לְהַצִּילָךְ
נָא-יְהוָה:

8 Be not afraid of them; For I am with thee to deliver
thee, Saith the LORD.

וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת־יָדוֹ וַיַּגַּע עַל־פִּי וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֵלַי הִנֵּה נָתַתִּי דְבָרִי בְּפִיךָ:

9 Then the LORD put forth His hand, and touched my mouth; and the LORD said unto me: Behold, I have put My words in thy mouth;

רְאֵה הַפְקַדְתִּיךָ הַיּוֹם הַזֶּה עַל־הַגּוֹיִם
וְעַל־הַמַּמְלָכוֹת לְנִתּוֹשׁ וּלְנִתּוֹץ וּלְהַאֲבִיד
וּלְהָרוֹס לְבָנוֹת וּלְנָטוֹעַ: (פ)

10 See, I have this day set thee over the nations and over the kingdoms, To root out and to pull down, And to destroy and to overthrow; To build, and to plant.

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר מִה־אַתָּה
רֹאֶה יִרְמְיָהוּ וַאֲמַר מִקַּל שֶׁקֶד אֲנִי רֹאֶה:

11 Moreover the word of the LORD came unto me, saying: 'Jeremiah, what seest thou?' And I said: 'I see a rod of an almond-tree.'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי הִיטַבְתָּ לְרֹאוֹת כִּי־שֶׁקֶד
אֲנִי עַל־דְּבָרִי לַעֲשׂוֹתוֹ: (ס)

12 Then said the LORD unto me: 'Thou hast well seen; for I watch over My word to perform it.'

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי שֵׁנִית לֵאמֹר מִה
אַתָּה רֹאֶה וַאֲמַר סִיר נְפוּחַ אֲנִי רֹאֶה וּפָנָיו
מִפְּנֵי צָפוֹנָה:

13 And the word of the LORD came unto me the second time, saying: 'What seest thou?' And I said: 'I see a seething pot; and the face thereof is from the north.'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי מִצָּפוֹן תִּפְתָּח הָרְעָה עַל
כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ:

14 Then the LORD said unto me: 'Out of the north the evil shall break forth upon all the inhabitants of the land.

כִּי הִנְנִי קֹרָא לְכָל־מִשְׁפָּחוֹת מַמְלָכוֹת
צָפוֹנָה נֹאֵם־יְהוָה וּבָאוּ וַנִּתְּנוּ אִישׁ כִּסְאוֹ
פֶּתַח שַׁעְרֵי יְרוּשָׁלַם וְעַל כָּל־חוֹמֹתֶיהָ
סָבִיב וְעַל כָּל־עָרֵי יְהוּדָה:

15 For, lo, I will call all the families of the kingdoms of the north, saith the LORD; and they shall come, and they shall set every one his throne at the entrance of the gates of Jerusalem, and against all the walls thereof round about, and against all the cities of Judah.

וְדִבַּרְתִּי מִשְׁפָּטִי אוֹתָם עַל כָּל־רָעָתָם
אֲשֶׁר עָזְבוּנִי וַיִּקְטְרוּ לֵאלֹהִים אֲחֵרִים
וַיִּשְׁתַּחֲווּ לַמַּעֲשֵׂי יְדֵיהֶם:

16 And I will utter My judgments against them touching all their wickedness; in that they have forsaken me, and have offered unto other gods, and worshipped the work of their own hands.

וְאַתָּה תִּאָּזֵר מִתְּנִיךְ וְקָמְתָּ וְדִבַּרְתָּ אֲלֵיהֶם
אֵת כָּל־אֲשֶׁר אֲנִי אֶצְוֶה אֶל־תַּחַת
מִפְּנֵיהֶם פֶּן־אֲחַתְּךָ לִפְנֵיהֶם:

17 Thou therefore gird up thy loins, and arise, and speak unto them all that I command thee; be not dismayed at them, lest I dismay thee before them.

וְאֲנִי הִנֵּה נִתְּנִיךְ הַיּוֹם לְעִיר מְבֻצָּר
וְלַעֲמֻד בְּרֹזֶל וּלְחָמוֹת נְחֹשֶׁת עַל־כָּל־
הָאָרֶץ לְמַלְכֵי יְהוּדָה לְשָׂרֵיהָ לְכַתְּנֶיהָ
וּלְעַם הָאָרֶץ:

18 For, behold, I have made thee this day a fortified city, and an iron pillar, and brazen walls, against the whole land, against the kings of Judah, against the princes thereof, against the priests thereof, and against the people of the land.

וְנִלְחֲמוּ אֵלֶיךָ וְלֹא־יִנָּכְלוּ לָךְ כִּי־אַתָּה אֲנִי
נֹאֵם־יְהוָה לְהַצִּילְךָ: (פ)

19 And they shall fight against thee; but they shall not prevail against thee; For I am with thee, saith the LORD, to deliver thee.'

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר:

II:1 And the word of the LORD came to me, saying:

הָלֵךְ וְקִרְאתָ בְּאָזְנֵי יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר כֹּה
אָמַר יְהוָה זְכַרְתִּי לְךָ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ אֲהַבֵּת
כָּלֹל תִּיָּד לְכַתֵּךְ אַחֲרֵי בְּמִדְבָּר בְּאֶרֶץ
לֹא זְרוּעָה:

2

Go, and cry in the ears of Jerusalem, saying: Thus saith the LORD: I remember for thee the affection of thy youth, the love of thine espousals; how thou wentest after Me in the wilderness, in a land that was not sown.

קָדַשׁ יִשְׂרָאֵל לַיהוָה רֵאשִׁית תְּבוּאָתָהּ
כָּל-אֲכָלֶיךָ יִאֲשָׁמוּ רָעָה תָּבֹא אֲלֵיהֶם
נָאִם-יְהוָה: (פ)

3

Israel is the LORD's hallowed portion, His first-fruits of the increase; all that devour him shall be held guilty, evil shall come upon them, saith the LORD.

הפטרות מסעי

The Haftara is Jeremiah 2:4 – 2:28 ע"פ 3:4 – 3:4. Read this Haftara even on Rosh Hodesh. The Rosh Hodesh Maftir, Numbers 28:9 – 15 is still read, on page 143.

שִׁמְעוּ דְּבַר-יְהוָה בֵּית יַעֲקֹב וְכָל-
מִשְׁפָּחוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל:

II:4

Hear ye the word of the LORD, O house of Jacob, and all the families of the house of Israel;

כֹּה אָמַר יְהוָה מִה-מָצְאוּ אֲבוֹתֵיכֶם בִּי
עוֹל כִּי רָחֲקוּ מֵעָלַי וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי הַהֶבֶל
וַיִּהְיֶה בָלִי:

5

Thus saith the LORD: What unrighteousness have your fathers found in Me, that they are gone far from Me, and have walked after things of nought, and are become nought?

וְלֹא אָמְרוּ אֵינָהּ יְהוָה הַמַּעֲלֶה אֶתָּנוּ מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם הַמּוֹלִיךְ אֶתָּנוּ בְּמִדְבָּר בְּאֶרֶץ
עֲרִבָה וְשׁוֹחַח בְּאֶרֶץ צִיָּה וְצִלְמוֹת בְּאֶרֶץ
לֹא-עֹבֵר בָּהּ אִישׁ וְלֹא-יָשֵׁב אָדָם שָׁם:

6

Neither said they: 'Where is the LORD that brought us up Out of the land of Egypt; that led us through the wilderness, through a land of deserts and of pits, through a land of drought and of the shadow of death, through a land that no man passed through, and where no man dwelt?'

וָאָבִיא אֶתְכֶם אֶל-אֶרֶץ הַכַּרְמֹל לֶאֱכֹל
פִּרְיָהּ וְטוֹבָהּ וַתְּבֹאוּ וַתִּטְמְאוּ אֶת-אֶרְצִי
וַנַּחֲלֵתִי שְׁמָתָם לְתוֹעֵבָה:

7

And I brought you into a land of fruitful fields, to eat the fruit thereof and the good thereof; but when ye entered, ye defiled My land, and made My heritage an abomination.

הַכֹּהֲנִים לֹא אָמְרוּ אֵינָהּ יְהוָה וַתִּפְשִׁי
הַתּוֹרָה לֹא יָדְעוּנִי וְהַרְעִים פָּשְׁעוּ בִּי
וַהֲבִיאִים נִבְּאוּ בַּכַּעַל וְאַחֲרֵי לֹא-יֹעִלוּ
הֵלְכוּ:

8

The priests said not: 'Where is the LORD?' And they that handle the law knew Me not, and the rulers transgressed against Me; the prophets also prophesied by Baal, and walked after things that do not profit.

לָכֵן עַד אָרִיב אֶתְכֶם נָאִם-יְהוָה וְאֶת-בְּנֵי
בְּנֵיכֶם אָרִיב:

9

Wherefore I will yet plead with you, saith the LORD, and with your children's children will I plead.

כִּי עֲבְרוּ אֵינִי כְּתִיִּים וְרָאוּ וְקִדְּר שְׁלָחוּ
וַהֲתַבּוֹנְנוּ מֵאֵד וְרָאוּ הֵן הִיָּתָה כְּזֹאת:

10

For pass over to the isles of the Kittites, and see, and send unto Kedar, and consider diligently, and see if there hath been such a thing.

הִתְיַמֵּיר גּוֹי אֱלֹהִים וְהִמָּה לֹא אֱלֹהִים
וְעַמִּי הִמִּיר כְּבוֹדוֹ בְּלוֹא יוֹעִיל:

11 Hath a nation changed its gods, which yet are no gods? But My people hath changed its glory For that which doth not profit.

שָׁמּוּ שָׁמַיִם עַל־זֹאת וְשַׁעֲרוֹ חָרְבוּ מְאֹד
נֶאֱמַר יְהוָה:

12 Be astonished, O ye heavens, at this, and be horribly afraid, be ye exceeding amazed, saith the LORD.

כִּי־שְׁתֵּימָּה רַעוּת עָשָׂה עַמִּי אֹתִי עֲזָבוּ
מִקְוֵי מַיִם חַיִּים לַחֲצֹב לָהֶם בְּאֵרוֹת
בְּאֵרֹת נִשְׁבָּרִים אֲשֶׁר לֹא־יִכְלוּ הַמַּיִם:

13 For My people have committed two evils: They have forsaken Me, the fountain of living waters, and hewed them out cisterns, broken cisterns, That can hold no water.

הֲעֶבֶד יִשְׂרָאֵל אִם־יֶלֶד בֵּית הָאָדָם הוּא מְדוּעַ
הָיָה לַבַּיִת:

14 Is Israel a servant? Is he a home-born slave? Why is he become a prey?

עָלִיו וְשִׁאֲגוּ כִפְרִים נִתְּנוּ קוֹלָם וַיִּשְׁתִּיחוּ
אֶרְצוֹ לַשְׁמָה עָרָיו (כ' נצתה) [ק' נצתו]
מִבְּלִי יָשָׁב:

15 The young lions have roared upon him, and let their voice resound; and they have made his land desolate, his cities are laid waste, without inhabitant.

גַּם־בְּנֵי־נֹף (כ' ותחפנס) [ק' ותחפנחס]
יִרְעוּךָ קֶדְקֶד:

16 The children also of Noph and Tahpanhes feed upon the crown of thy head.

הֲלוֹא־זֹאת תַּעֲשֶׂה־לָּךְ עֲזָבְךָ אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ בְּעֵת מוֹלֶכְךָ בְּדֶרֶךְ:

17 Is it not this that doth cause it unto thee, that thou hast forsaken the LORD thy God, when He led thee by the way?

וְעַתָּה מַה־לָּךְ לְדֶרֶךְ מִצְרַיִם לְשִׁתּוֹת מַיִם
שְׁחֹר וּמַה־לָּךְ לְדֶרֶךְ אַשּׁוּר לְשִׁתּוֹת מַיִם
נְהַר:

18 And now what hast thou to do in the way to Egypt, to drink the waters of Shihor? Or what hast thou to do in the way to Assyria, to drink the waters of the River?

תִּסְכַּךְךָ רַעְתְּךָ וּמִשְׁבּוֹתֶיךָ תוֹכְחֶךָ וְיָדְעִי
וּרְאִי כִי־רַע וְמָר עֲזָבְךָ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
וְלֹא פָחַדְתִּי אֵלֶיךָ נֶאֱמַר־אֲדֹנָי יְהוָה
צָבָאוֹת:

19 Thine own wickedness shall correct thee, and thy backslidings shall reprove thee: Know therefore and see that it is an evil and a bitter thing, that thou hast forsaken the LORD thy God, neither is My fear in thee, Saith the Lord GOD of hosts.

כִּי מֵעוֹלָם שִׁבַּרְתִּי עֲלֶיךָ נִתְקַתִּי
מוֹסְרוֹתֶיךָ וְתֹאמַרְי לֹא (כ' אעבור) [ק'
אֵעֱבֹר] כִּי עַל־כָּל־גִּבְעָה גִבְהָה וְתַחַת
כָּל־עֵץ רַעֲנָן אֶת צֶעֶה זָנָה:

20 For of old time I have broken thy yoke, and burst thy bands, and thou saidst: 'I will not transgress'; upon every high hill And under every leafy tree Thou didst recline, playing the harlot.

וְאֲנֹכִי נִטְעַתִּיךָ שׂוֹרֵק כְּלָה זָרַע אֲמַת וְאִידִי
נִהְפַכְתָּ לִי סוּרִי הִגַּפְן נִכְרִיָה:

21 Yet I had planted thee a noble vine, Wholly a right seed; How then art thou turned into the degenerate plant Of a strange vine unto Me?

כִּי אִם־תִּכְבֹּסִי בַּנִּתֵּר וְתִרְבִּי־לָךְ בְּרִית
נִכְתָּם עֲוֹנוֹךְ לִפְנֵי נֶאֱמַר אֲדֹנָי יְהוָה:

22 For though thou wash thee with nitre, and take thee much soap, yet thine iniquity is marked before Me, saith the Lord GOD.

אֵיךְ תֹאמַרְי לֹא נִטְמַאתִי אַחֲרֵי הַבְּעָלִים
לֹא הִלַכְתִּי רְאֵי דֶרֶכְךָ בְּגִיָּא דְעֵי מָה
עָשִׂית בְּכֶרֶךָ קָלָה מִשְׁרַכַת דְּרַכְיָהּ:

23 How canst thou say: 'I am not defiled, I have not gone after the Baalim'? See thy way in the valley, know what thou hast done; thou art a swift young camel traversing her ways;

פָּרְהוּ לְמַד מִדְּבָר בְּאוֹת (כ' נִפְשׁוּ) [ק'
נִפְשָׁה] שְׂאֵפָה רוּחַ תִּאֲנֶתָה מִי יִשְׁכַּנָּה
כָּל־מִבְקָשֶׁיהָ לֹא יִיעָפוּ בְּחֹדֶשָׁה
יִמְצְאוּנָהּ:

24 A wild ass used to the wilderness, that snuffeth up the wind in her desire; her lust, who can hinder it? All they that seek her will not weary themselves; in her month they shall find her.

מִנְעִי רִגְלְךָ מִיֵּחֹף (כ' וְגוֹרֶנֶד) [ק' וְגוֹרֶנֶד]
מִצְמָאָה וְתֹאמַרְי נֹאֵשׁ לֹא כִי־אֶתְבַּתִּי
זָרִים וְאַחֲרֵיהֶם אֵלֶיךָ:

25 Withhold thy foot from being unshod, and thy throat from thirst; but thou saidst: 'There is no hope; No, for I have loved strangers, and after them will I go.'

כְּבִשְׁת גִּנְבֹל כִּי יִמָּצֵא כֵן הִבִּישׁוּ בֵּית
יִשְׂרָאֵל תָּמָה מַלְכֵיהֶם שְׂרִיָּהֶם וְכֹהֲנֵיהֶם
וְנָבִיאֵיהֶם:

26 As the thief is ashamed when he is found, so is the house of Israel ashamed; they, their kings, their princes, and their priests, and their prophets;

אֲמָרִים לַעֲץ אָבִי אֶתָּה וְלָאֶבֶן אֶתָּה (כ'
יִלְדַתְנִי) [ק' יִלְדַתְנִי] כִּי־פָנּוּ אֵלַי עֲרָף
וְלֹא פָנִים וּבָעֵת רָעָתָם יֹאמְרוּ קוּמָה
וְהוֹשִׁיעֵנוּ:

27 Who say to a stock: 'Thou art my father', and to a stone: 'Thou hast brought us forth', for they have turned their back unto Me, and not their face; but in the time of their trouble they will say: 'Arise, and save us.'

וְאֵיךְ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לָּךְ יִקְוֹמוּ אִם־
יֹושְׁעוּךָ בְּעֵת רָעָתְךָ כִּי מִסְפַּר עָרֶיךָ הֵיוּ
אֱלֹהֶיךָ יְהוּדָה: (ס)

28 But where are thy gods that thou hast made thee? Let them arise, if they can save thee in the time of thy trouble; for according to the number of thy cities Are thy gods, O Judah.

הֲלֹא מַעֲתָה (כ' קִרְאתִי) [ק' קִרְאתִי] לִי
אָבִי אֵלֹהִי נַעֲרִי אֶתָּה:

III:4 Didst thou not just now cry unto Me: 'My father, Thou art the friend of my youth.'

הפטרת שבת ראש חודש

The Maftir for Shabbat Rosh Hodesh is Numbers 28:9 – 15. The Haftarah is Isaiah 66:1 – 24.

כֹּה אָמַר יְהוָה הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי וְהָאָרֶץ תַּדְּמֵנִי
רִגְלֵי אִי־זָה בֵּית אֲשֶׁר תִּבְנוּ־לִי וְאִי־זָה
מָקוֹם מְנוּחָתִי:

LXVI:1

Thus saith the LORD: The heaven is My throne, and the earth is My footstool; where is the house that ye may build unto Me? And where is the place that may be My resting-place?

וְאֵת־כָּל־אֵלֶּה יָדִי עָשָׂתָה וַיְהִי כָל־אֵלֶּה
נֶאֱמַר־יְהוָה וְאֵלֶּזֶה אֶפְיֹס אֶל־עֵינִי
וְנִכְבְּה־רוּחַ וְחָרַד עַל־דְּבָרִי:

2

For all these things hath My hand made, and so all these things came to be, saith the LORD; but on this man will I look, even on him that is poor and of a contrite spirit, and trembleth at My word.

שׁוֹחֵט הַשּׁוֹר מִכֶּה־אִישׁ זֹבֵחַ הַשֶּׁה עֶרְפָּה
פֶּלֶב מַעֲלָה מִנְחָה דֶם־חֲזִיר מִזְכִּיר לְבָנָה
מִבְרַךְ אִוֵּן גַּם־הֵמָּה בָּחֲרוּ בְּדַרְכֵיהֶם
וּבִשְׁקוּצֵיהֶם נִפְשָׁם חִפְצָה:

3

He that killeth an ox is as if he slew a man; he that sacrificeth a lamb, as if he broke a dog's neck; He that offereth a meal-offering, as if he offered swine's blood; he that maketh a memorial-offering of frankincense, as if he blessed an idol; according as they have chosen their own ways, and their soul delighteth in their abominations;

גַּם־אֲנִי אֶבְחַר בַּתַּעֲלָלֵיהֶם וּמִגִּוְרֹתָם
אָבִיא לָהֶם יַעַן קָרָאתִי וְאִין עֹנָה דְּבָרָתִי
וְלֹא שָׁמְעוּ וַיַּעֲשׂוּ חֲרַע בְּעֵינֵי וּבִאֲשֶׁר
לֹא־חִפְצָתִי בָּחֲרוּ: (ס)

4

Even so I will choose their mockings, And will bring their fears upon them; Because when I called, none did answer; When I spoke, they did not hear, But they did that which was evil in Mine eyes, And chose that in which I delighted not.

שָׁמְעוּ דְּבַר־יְהוָה תַּחֲרִידִים אֶל־דְּבָרוֹ
אָמְרוּ אַחֲיֵכֶם שְׂנֵאִיכֶם מִנְדִּיכֶם לְמַעַן שְׁמִי
יִכְבֵּד יְהוָה וְנִרְאָה בְּשִׂמְחַתְכֶם וְהֵם יִבְשׁוּ:

5

Hear the word of the LORD, Ye that tremble at His word: Your brethren that hate you, that cast you out for My name's sake, have said: 'Let the LORD be glorified, That we may gaze upon your joy', But they shall be ashamed.

קוֹל שָׁאוֹן מֵעִיר קוֹל מִתֵּיכָל קוֹל יְהוָה
מִשְׁלֵם גָּמוֹל לְאֹיְבָיו:

6

Hark! an uproar from the city, Hark! it cometh from the temple, Hark! the LORD rendereth recompense to His enemies.

בְּטָרֶם תַּחֲוִיל יִלְדָה בְּטָרֶם יָבֹוא תִּבֶּל לָהּ
וְהִמְלִיטָה זָכָר:

7

Before she travailed, she brought forth; Before her pain came, She was delivered of a man-child.

מִי־שָׁמַע כְּזֹאת מִי רָאָה כְּאֵלֶּה הַיּוֹחֵל
אֶרֶץ בְּנוֹם אֶחָד אִם־יִנְלַד גּוֹי פַּעַם אַחַת
כִּי־תֵלַד גַּם־יִלְדָה צִיּוֹן אֶת־בְּנֵיהָ:

8

Who hath heard such a thing? Who hath seen such things? Is a land born in one day? Is a nation brought forth at once? For as soon as Zion travailed, She brought forth her children.

הֲאֲנִי אֲשַׁבֵּיר וְלֹא אוֹלִיד יֹאמַר יְהוָה
אִם־אֲנִי הַמוֹלִיד וְעַצְרָתִי אָמַר אֱלֹהֵיךָ: (ס)

9

Shall I bring to the birth, and not cause to bring forth? Saith the LORD; Shall I that cause to bring forth shut the womb? Saith thy God.

שִׂמְחוּ אֶת־יְרוּשָׁלַם וְגִילוּ בָּהּ כָּל־אֶהֱבֶיהָ
שִׂישׂוּ אֶתְהָ מְשׁוֹשׁ כָּל־הַמְתַּאבְּלִים עָלֶיהָ:

10

Rejoice ye with Jerusalem, And be glad with her, all ye that love her; Rejoice for joy with her, All ye that mourn for her;

לִמְעַן תִּינָקוּ וּשְׂבַעְתֶּם מִשָּׁד תִּנְחַמֶּהָ
לִמְעַן תִּמְצְוּ וְהִתְעַנְּגֶתֶם מִזֵּיז כְּבוֹדָהּ:
(ס)

11 That ye may suck, and be satisfied With the breast of her consolations; That ye may drink deeply with delight Of the abundance of her glory.

כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה הִנְנִי נֹתֶה־אֵלֶיהָ כְּנָהָר
שָׁלוֹם וּכְנַחַל שׁוֹטֵף כְּבוֹד גּוֹיִם וַיִּנְקֶתֶם
עַל־צֵד תִּנְשְׂאוּ וְעַל־בְּרָכִים תִּשְׁעֹשְׂעוּ:

12 For thus saith the LORD: Behold, I will extend peace to her like a river. And the wealth of the nations like an overflowing stream, and ye shall suck thereof: Ye shall be borne upon the side, and shall be dandled upon the knees.

כְּאִישׁ אֲשֶׁר אִמּוֹ תִּנְחַמֶּנּוּ כֵן אֲנֹכִי אֲנַחֲמֶכֶם
וּבִירוּשָׁלַם תִּנְחַמּוּ:

13 As one whom his mother comforteth, So will I comfort you; and ye shall be comforted in Jerusalem.

וּרְאִיתֶם וְשֵׁשׁ לִבְכֶּם וְעֲצָמוֹתֵיכֶם כִּדְשָׁא
תִּפְרַחְנָה וְנוֹדַעַה יְד־יְהוָה אֶת־עַבְדָּיו
וְזַעַם אֶת־אֹיְבָיו: (ס)

14 And when ye see this, your heart shall rejoice, and your bones shall flourish like young grass; and the hand of the LORD shall be known toward His servants, and He will have indignation against His enemies.

כִּי־הִנֵּה יְהוָה בָּאֵשׁ יָבוֹא וְכִסּוּפָה
מִרְכַּבָּתָיו לְהָשִׁיב בְּחִמָּה אָפוֹ וְגַעְרָתוֹ
בְּלֹהֲבֵי־אֵשׁ:

15 For, behold, the LORD will come in fire, And His chariots shall be like the whirlwind; to render His anger with fury, And His rebuke with flames of fire.

כִּי בָאֵשׁ יְהוָה נִשְׁפָּט וּבַחֶרֶב
אֶת־כָּל־בָּשָׂר וְרַבּוֹ חִלְלִי יְהוָה:

16 For by fire will the LORD contend, And by His sword with all flesh; And the slain of the LORD shall be many.

הַמְתַּקְדָּשִׁים וְהַמְטַהֲרִים אֶל־הַגְּנוֹת אַחֵר
(כִּי אֶחָד) [ק' אַחַת] בַּתְּנוּךְ אֲכָלִי בָשָׂר
הַחֲזִיר וְהַשֶּׁקֶץ וְהָעֶכְבֵּר יַחְדָּו יִסָּפוּ
נַאֲם־יְהוָה:

17 They that sanctify themselves and purify themselves to go unto the gardens, behind one in the midst, Eating swine's flesh, and the detestable thing, and the mouse, Shall be consumed together, saith the LORD.

וְאֲנֹכִי מַעֲשִׂיהֶם וּמַחְשַׁבְתֵּיהֶם בָּאָה לִקְבֹּץ
אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם וְהַלְשֹׁנוֹת וּבָאוּ וּרְאוּ
אֶת־כְּבוֹדִי:

18 For I [know] their works and their thoughts; [the time] cometh, that I will gather all nations and tongues; and they shall come, and shall see My glory.

וְשִׁמְתִּי בָהֶם אוֹת וְשַׁלַּחְתִּי מֵהֶם פְּלִיטִים
אֶל־הַגּוֹיִם תַּרְשִׁישׁ פּוּל וְלֹד מִשְׁכֵּי קָשָׁת
תִּבְל וַיּוֹן הָאֵלִים הָרְחָקִים אֲשֶׁר לֹא־שָׁמְעוּ
אֶת־שִׁמְעִי וְלֹא־רָאוּ אֶת־כְּבוֹדִי וְהִגִּידוּ
אֶת־כְּבוֹדִי בַּגּוֹיִם:

19 And I will work a sign among them, and I will send such as escape of them unto the nations, to Tarshish, Pul and Lud, that draw the bow, to Tubal and Javan, to the isles afar off, that have not heard My fame, neither have seen My glory; and they shall declare My glory among the nations.

וַהֲבִיאוּ אֶת־כָּל־אֲחֵיכֶם מִכָּל־הַגּוֹיִם׃
מִנְחָה׃ לַיהוָה בַּסּוּסִים וּבַרְכָב וּבַצִּבִּים
וּבַפָּרָדִים וּבַבְּרָכוֹת עַל הָר קֹדֶשׁ
יְרוּשָׁלַם אָמַר יְהוָה כְּאֲשֶׁר יָבִיאוּ בְנֵי
יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמִּנְחָה בְּכֵלִי טָהוֹר בֵּית
יְהוָה׃

20

And they shall bring all your brethren out of all the nations for an offering unto the LORD, upon horses, and in chariots, and in fitters, and upon mules, and upon swift beasts, to My holy mountain Jerusalem, saith the LORD, as the children of Israel bring their offering in a clean vessel into the house of the LORD.

וְגַם־מֵהֶם אֶקַּח לַכֹּהֲנִים לְלוֹיִם אָמַר
יְהוָה׃

21

And of them also will I take for the priests and for the Levites, saith the LORD.

כִּי כְאֲשֶׁר הַשָּׁמַיִם הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ
הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה עִמָּדִים לִפְנֵי
נְאֻם־יְהוָה כֵּן יַעֲמִד זְרַעְכֶם וְשִׁמְכֶם׃

22

For as the new heavens and the new earth, which I will make, shall remain before Me, saith the LORD, so shall your seed and your name remain.

וְהָיָה מְדִי־חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ וּמְדֵי שַׁבָּת
בְּשַׁבָּתוֹ יָבֹוא כָּל־בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת לִפְנֵי
אָמַר יְהוָה׃

23

And it shall come to pass, that from one new moon to another, and from one sabbath to another, shall all flesh come to worship before Me, Saith the LORD.

וַיֵּצְאוּ וַרְאוּ בַּפִּגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפְּשָׁעִים כִּי
כִי תוֹלַעְתָּם לֹא תָמוּת וְאִשָּׁם לֹא תִכָּבֵּה
וְהָיוּ דִרְאֹן לְכָל־בָּשָׂר׃ וְהָיָה מְדֵי חֹדֶשׁ
בְּחֹדְשׁוֹ וּמְדֵי שַׁבָּת בְּשַׁבָּתוֹ יָבֹוא כָּל בָּשָׂר
לְהִשְׁתַּחֲוֹת לִפְנֵי אָמַר יְהוָה

24

And they shall go forth, and look Upon the carcasses of the men that have rebelled against Me; For their worm shall not die, Neither shall their fire be quenched; And they shall be an abhorring unto all flesh.

הפטרת שבת מחר חודש

The Haftarah for Shabbat Maḥar Hodesh is I Samuel 20:18 – 42.

וַיֹּאמֶר־לּוֹ יְהוֹנָתָן מָחָר חֹדֶשׁ וְנִפְקְדָתָ כִּי
יִפְקֹד מוֹשְׁבֶךָ׃

XX:18

And Jonathan said unto him: "To-morrow is the new moon; and thou wilt be missed, thy seat will be empty.

וְשָׁלַשְׁתָּ תִּהְיֶה מָאֹד וּבֹאֲתָ אֶל־הַמָּקוֹם
אֲשֶׁר־נִסְתַּרְתָּ שָׁם בְּיוֹם הַמַּעֲשֶׂה וְנִשְׁבַּתָּ
אֶצֶל הָאֶבֶן הָאֵזֶל׃

19

And in the third day thou shalt hide thyself well, and come to the place where thou didst hide thyself in the day of work, and shalt remain by the stone Ezel.

וְאֲנִי שְׁלֹשֶׁת תַּחְצִים צִדָּה אוֹרָה
לְשַׁלַּח־לִי לְמִטְרָה׃

20

And I will shoot three arrows to the side-ward, as though I shot at a mark.

וְהִנֵּה אֶשְׁלַח אֶת־הַנֶּעֱר לְךָ מִצָּא
אֶת־הַחֲצִיצִים אִם־אָמַר אָמַר לְנֶעֱר הִנֵּה
הַחֲצִיצִים מִמֶּנֶּה וְהִנֵּה קָחְנִינוּ וְנִבְאָה כִּי־שָׁלוֹם
לְךָ וְאִין דָּבָר חַי־יְהוָה׃

21

And, behold, I will send the lad: Go, find the arrows. If I say unto the lad: Behold, the arrows are on this side of thee; take them, and come; for there is peace to thee and no hurt, as the LORD liveth.

וְאִם־כֹּה אָמַרְ לָעֵלָם הִנֵּה הַחֲצִיצִים מִמֶּנִּי
וְהִלָּאָה לָךְ כִּי שָׁלַחְךָ יְהוָה:

22 But if I say thus unto the boy: Behold, the arrows are beyond thee; go thy way; for the LORD hath sent thee away.

וְהִדְבֵּר אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ אֲנִי וְאַתָּה הִנֵּה יְהוָה
בֵּינִי וּבֵינֶךָ עַד־עוֹלָם: (ס)

23 And as touching the matter which I and thou have spoken of, behold, the LORD is between me and thee for ever.

וַיִּסְתֵּר דָּוִד בַּשָּׂדֶה וַיְהִי הַחֹדֶשׁ וַיָּשָׁב
הַמֶּלֶךְ (כ"י על) [ק' אֶל־] הַלֶּחֶם לֶאֱכֹל:

24 So David hid himself in the field; and when the new moon was come, the king sat him down to the meal to eat.

וַיָּשָׁב הַמֶּלֶךְ עַל־מוֹשְׁבּוֹ כַּפְּעַם כַּפְּעַם
אֶל־מוֹשֵׁב הַקִּיר וַיָּקָם יְהוֹנָתָן וַיָּשָׁב אַבְנֵר
מִצֵּד שָׁאוּל וַיִּפְקֹד מְקוֹם דָּוִד:

25 And the king sat upon his seat, as at other times, even upon the seat by the wall; and Jonathan stood up, and Abner sat by Saul's side; but David's place was empty.

וְלֹא־דִבֶּר שָׁאוּל מֵאֻמָּה בַּיּוֹם הַהוּא כִּי
אָמַר מִקֵּרָה הוּא בִלְתִּי טָהוֹר הוּא כִּי־לֹא
טָהוֹר: (ס)

26 Nevertheless Saul spoke not any thing that day; for he thought: 'Something hath befallen him, he is unclean; surely he is not clean.'

וַיְהִי מִמָּחָר הַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי וַיִּפְקֹד מְקוֹם
דָּוִד (פ) וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־יְהוֹנָתָן בְּנוֹ
מָדוּעַ לֹא־בָא בֶן־יִשָּׁי גַם־תָּמוּל גַּם־הַיּוֹם
אֶל־הַלֶּחֶם:

27 And it came to pass on the morrow after the new moon, which was the second day, that David's place was empty; and Saul said unto Jonathan his son: 'Wherefore cometh not the son of Jesse to the meal, neither yesterday, nor to-day?'

וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת־שָׁאוּל נִשְׁאֵל נִשְׁאֵל דָּוִד
מֵעַמֻּדֵי עַד־בֵּית לָחֶם:

28 And Jonathan answered Saul: 'David earnestly asked leave of me to go to Beth-lehem;

וַיֹּאמֶר שְׁלַחְנִי נָא כִּי זֶבַח מִשְׁפָּחָה
לָנוּ בָּעִיר וְהוּא צִוָּה־לִּי אָחִי וְעַתָּה
אִם־מָצָאתִי חַן בְּעֵינֶיךָ אֶמְלֹטָה נָא וְאַרְאֶה
אֶת־אָחִי עַל־כֵּן לֹא־בָא אֶל־שֻׁלְחַן
הַמֶּלֶךְ: (ס)

29 and he said: Let me go, I pray thee; for our family hath a sacrifice in the city; and my brother, he hath commanded me; and now, if I have found favour in thine eyes, let me get away, I pray thee, and see my brethren. Therefore he is not come unto the king's table.'

וַיַּחַר־אַף שָׁאוּל בִּיהוֹנָתָן וַיֹּאמֶר לוֹ
בֶּן־נַעֲוֹת הַמִּרְדּוֹת הֲלֹא יָדַעְתִּי כִּי־בָחַר
אֶתָּה לְבֶן־יִשָּׁי לְבָשֶׁתְּךָ וּלְבָשֶׁת עֲרֹנְתְּ
אִמֶּךָ:

30 Then Saul's anger was kindled against Jonathan, and he said unto him: 'Thou son of perverse rebellion, do not I know that thou hast chosen the son of Jesse to thine own shame, and unto the shame of thy mother's nakedness?

כִּי כָל־הַיָּמִים אֲשֶׁר בֶּן־יִשָּׁי חַי
עַל־הָאָדָמָה לֹא תִפּוֹן אֶתָּה וּמַלְכוּתְךָ
וְעַתָּה שְׁלַח וְקַח אֹתוֹ אֵלַי כִּי בֶן־מוֹת
הוּא: (ס)

31 For as long as the son of Jesse liveth upon the earth, thou shalt not be established, nor thy kingdom. Wherefore now send and fetch him unto me, for he deserveth to die.'

וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת־שָׁאוּל אָבִיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו
לָמָּה יוֹמַת מָה עָשָׂה:

32 And Jonathan answered Saul his father, and said unto him: 'Wherefore should he be put to death? what hath he done?'

וַיִּטֹּל שֶׁאוֹל אֶת־הַחֲנִית עָלָיו לְהַכּוֹתוֹ וַיֵּדַע
יְהוֹנָתָן כִּי־כָלָה הִיא מֵעַם אָבִיו לְהַמִּית
אֶת־דָּוִד: (ס)

33 And Saul cast his spear at him to smite him; whereby Jonathan knew that it was determined of his father to put David to death.

וַיָּקָם יְהוֹנָתָן מֵעַם הַשְּׁלֶחַן בְּחַר־אָף
וְלֹא־אָכַל בַּיּוֹם־הַחֲדָשׁ הַשֵּׁנִי לֶחֶם כִּי
נִעְצַב אֶל־דָּוִד כִּי הִכְלִמוֹ אָבִיו: (ס)

34 So Jonathan arose from the table in fierce anger, and did eat no food the second day of the month; for he was grieved for David, and because his father had put him to shame.

וַיְהִי בַּבֹּקֶר וַיֵּצֵא יְהוֹנָתָן הַשְּׂדֵה לְמוֹעֵד
דָּוִד וְנָעַר קִטָּן עִמּוֹ:

35 And it came to pass in the morning, that Jonathan went out into the field at the time appointed with David, and a little lad with him.

וַיֹּאמֶר לְנָעֲרוֹ רֵץ מֵצֵא נָא אֶת־הַחֲצִים
אֲשֶׁר אֲנִי מוֹרֶה הַנָּעַר רֵץ וְהוּא־יָרָה
הַחֲצִי לְהַעֲבֹרוֹ:

36 And he said unto his lad: 'Run, find now the arrows which I shoot.' And as the lad ran, he shot an arrow beyond him.

וַיָּבֹא הַנָּעַר עַד־מְקוֹם הַחֲצִי אֲשֶׁר יָרָה
יְהוֹנָתָן וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרֵי הַנָּעַר וַיֹּאמֶר
הֲלוֹא הַחֲצִי מִמָּוֶה וְהִלָּאָה:

37 And when the lad was come to the place of the arrow which Jonathan had shot, Jonathan cried after the lad, and said: 'Is not the arrow beyond thee?'

וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרֵי הַנָּעַר מִהֵרָה חֲזָה
אֶל־תַּעֲמֹד וַיִּלָּקֵט נָעַר יְהוֹנָתָן אֶת־כִּי
הַחֲצִי) [ק' תַּחֲצִים] וַיָּבֹא אֶל־אֲדֹנָיו:

38 And Jonathan cried after the lad: 'Make speed, hasten, stay not.' And Jonathan's lad gathered up the arrows, and came to his master.

וְהַנָּעַר לֹא־יָדָע מְאוּמָה אִף יְהוֹנָתָן וְדָוִד
יָדְעוּ אֶת־הַדָּבָר: (ס)

39 But the lad knew not any thing; only Jonathan and David knew the matter.

וַיִּתֵּן יְהוֹנָתָן אֶת־כְּלָיו אֶל־הַנָּעַר אֲשֶׁר־לוֹ
וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ הִבֵּיָה הָעִיר:

40 And Jonathan gave his weapons unto his lad, and said unto him: 'Go, carry them to the city.'

הַנָּעַר בָּא וְדָוִד קָם מֵאֲצֹל הַגִּבּוֹב וַיִּפֹּל
לְאַפּוֹ אַרְצָה וַיִּשְׁתַּחוּ שְׁלֹשׁ פַּעַמִּים
וַיִּשָּׁקוּ אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ וַיִּכְבּוּ אִישׁ
אֶת־רֵעֵהוּ עַד־דָּוִד הִגְדִּיל:

41 And as soon as the lad was gone, David arose out of a place toward the South, and fell on his face to the ground, and bowed down three times; and they kissed one another, and wept one with another, until David exceeded.

וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן לְדָוִד לֵךְ לְשָׁלוֹם אֲשֶׁר
נִשְׁבַּעְנוּ שְׁנֵינוּ אֲנַחְנוּ בְּשֵׁם יְהוָה לֵאמֹר
יְהוָה יִהְיֶה בֵּינָהּ וּבֵינָהּ וּבֵין זֵרְעֵי וּבֵין
זֵרְעָהּ עַד־עוֹלָם: (פ)

42 And Jonathan said to David: 'Go in peace, forasmuch as we have sworn both of us in the name of the LORD, saying: The LORD shall be between me and thee, and Between my seed and thy seed, for ever.'